

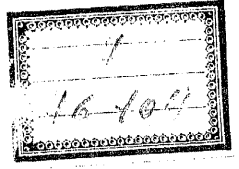
No. 15

~~27.a.6.7~~

()

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29

To the Hon. Secy.

11343348

De Collegio de la Comp. de Jesus de granada
Bibliothec.

R4501

~~Handwritten scribble~~

HISTORIAE HVSSITARVM
LIBRI DVODECIM
PER IOANNEM COCHLÆVM, ARTIVM
AC SACRÆ THEOLOGIÆ MAGISTRVM, CANONICVM
Vratislaviensem: Operose collecti ex uarijs & antiqvis, tum Bo-
hemorum, tum aliorum codicibus, antea nunquam
excusis. Quibus adiuncti sunt.

Ex communi
officio sua
libra ite expugnatu
est 20a Indie Congreg
anni 1300
9a la Aug' an 1319

~~DVO DE SEPTEM SACRAMENTIS
ET DE CEREMONIIS ECCLESIE TRACTATVS DVORVM
Bohemorum, Io. Rokyzane & Io. Pratorum. Cum Philippo
Septimo Io. Cochlei, De publica CAROLI V.
Imperatoris Ordinatione, quæ uulgo
INTERIM dicitur.~~

Cum Indice & Correctorio in supradictos XII. libros Historie Hussitarum.

EIVSDEM FORMÆ STYLIQVE ET CHARACTERIS,
ædentur deinceps, Deo propicio, ab eodem Cochlæo, Com-
mentaria De Actis & Scriptis Marti-
ni Lutheri.

Cum gratia & Priuilegio Sacrarum Maiestatum, Cæsaris
& Regis Rom. Duorum fratrum, Ad Septennium.

Apud S. Victorem prope Moguntiam, ex officina
Francisci Behem Typographi.

M. D. XLIX.

REVERENDISSIMO

IN CHRISTO PATRI, ILLUSTRISSIMO

PRINCIPI AC DOMINO, DOMINO IOANNI DE HANGEST,

Episcopo & Comiti Nouodunensi, inter PARES Franciæ in
Christianissimo Francorum Regno, tam Pietate ac Eruditione, quam
Nobilitate opibusq; & potentia præcellenti atq; Conspicuo.

Domino suo Clementissimo, Ioannes Cochleus Ger
manus. S. P. D.

Reverendissime Pater, Amplissime ac Illustrissime
Princeps, Domine Clementissime, iure mirari pote-
rit Reuerendiss. et Illustriss. Celsitudo tua, qua fron-
te aut quo temeritatis ausu præsumam ego, infimæ
sortis homuncio, ad tantæ Nobilitatis & Amplitu-
dinis Decus uel unam scribere literulam: homo ignobilis & alienigena,
nulla fretus familiari notitia, nec præuijs commendatus officiorum aut
obsequiorum ullis meritis meis. Sed desinat, oro, mirari Celsitudo tua,
ubi iustas intellexerit huius audaciæ meæ causas, Quas breuiter bona
fide commemorabo. Etenim meminisse poterit D. R. T. collo-
quij, quod peracto prandio habuit Bononiæ, Nona die Octobris, An-
ni superioris cum Reuerendiss. Domino, D. OLAVO Archiepisco-
po Upsalensi, patria Gotho, Primæ Regni Sueciæ: qui iam XX
VI. annis & ultra, propter fidem Catholicam ab Ecclesia & patria
sua exulat. Is inter cætera colloquij uestri uerba, de mea quoq; paruita-
te mentionem fecit, meosq; labores & conatus Pietati tuæ commenda-
uit: idq; Celsitudini tuæ baud ingratum fuisse scribit. Hic igitur pro
sua erga me charitate author mihi est huius Nuncupationis meæ: licet
hi libri nequaquam tales sint, qui tantæ Dignitatis et Eruditionis Prin-
cipi digne nuncupari queant. Scribit enim ille inter cætera, Amplitu-
dinem tuam in Græcis et Latinis literis eruditissimam, & beatis (ut
ait) moribus ornatissimam. Quare Pietatis tuæ fuerit, hanc audaciæ
meæ culpam imputare, aut condonare potius, pro in Ecclesiam et fidem
zelo constantissimi, et omnia aduersa infracto animo tot iam annis pa-
tienter ac fortiter ferentis Archiepiscopi huius: cuius monita pro syn-
cerissima in me benignitate sua, merito sunt mihi paterna iussa & inde-
clinabilia mandata. Accedit & alia causa, quæ me compellit,
Celsitudini tuæ meam reuelare præstita hac occasione sollicitudinem,

Olaus Ar-
chiepisco-
pus Upsa-
liensis Go-
thus.

Fraudes et scandala à Typographorum diligentia. ex zelo fidei & Christiana charitatis debito manantem: qua timeo florentissimo ac potentissimo Regno uestro, licet Christianissimo per totam secula, à periculosis studijs & machinationibus hæreticorum. Qui non solum priuatis & occultis literis, simplices populorum animos, sub Euangelij prætextu, ad impia nouarum sectarum dogmata fraudulenter hortantur & sollicitant: Verum etiam publicis et Euangelicis utriusq; Testamenti libris, Per falsas præfationes & annotationes dolose adornatis atq; fucatis, & à Catholico sensu detortis atq; peruersis, ac Typographorum diligentia lucricq; cupidine elegantius excusis, Orthodoxos ubiq; subuertere atq; a uera Ecclesiæ fide obedientiaq; debito abstrahere nituntur. Huiusmodi autem libros, non solum alibi excusos, aliunde in Regnum uestrum per Bibliopolas important, ac publice uendunt: Verum etiam in celeberrimis Regni ciuitatibus per Typographos, siue Catholicos & fraudem non intelligentes, siue mente corruptos & iam dudum à fide auersos, excudunt, & undiq; in populos latissimi Regni dispergunt. Ne uero suspicetur R. D. T. hæc in odium sectarum à me fingi, referam pauca publici testimonij exempla, ex eo libello, qui sub Priuilegio Cæsareæ Maiestatis, Louanij ante Triennium æditus est, autoritate iudicioq; et examine atq; attestatione Decant & totius facultatis Theologicæ, nō solum Latine: sed etiam Germanice. Verba eorum in Præfatione sic habent. Ad prostrigandos ex inferiore hac Germania hæreticos errores, uarie iam pridē sparsos, uisum est Cæsareæ Maiestati, inter alia hoc etiam profuturum, si de mambus populi excuerentur libri perniciosi, quorum hodie magna ubiq; copia est, Latini, Teuthomci, Gallici: præter illos quoq; quos eadem Cæs. Maiestas Edictis superioribus antea dānauerat. Nā eiusmodi librorum lectione freti Laici, fortiter contemnunt postea & parochos suos, quamlibet sincere concionantes: Et Episcopos & Doctores ueteres, Nec horum singulos modo, sed etiā uniuersos: Atq; adeo Oecumenica etiam Concilia: ut ad sanandum illos nullum super sit ulterius remedium. Nam scripturarum sacrarum non alium demum sensum recipiunt, quam quem hauserint scilicet è libellis suis, quibus omnia omnium cedere uolunt. Quæ sane populi intemperantia, nisi cohibeatur, fieri non potest, quin euadat tandem in Religionis Christianæ certum apud nos interitum. Hæc illi in Præfatione. In Catalogo deinde ita subiungunt. Librorū, quos ad Cæsareæ Maiestatis iussu Theologi Louanenses diligenter examinatos censuerunt interdicendos, Index. Et addunt. Primum locum dedimus Latinis Biblijs hoc ordine.

Præfatio Theologorum Louanensium.

Catalogus librorū utriusq; Testamenti, fraudis corruptorum.

Bibliæ

Biblia impressa Parisijs per Robertū Stephani, annis XXXII. et XL. cum ipsorum Indicibus. Biblia impressa Antuerpiæ per Antonium Gomum, anno XL. cum Indice. Biblia impressa Lugduni per Henricum Sanore, anno XXXVI. cum Indice. Biblia impressa Lugduni per Guilielmū Boule, anno XXXVII. cū Indice. Et emmerant adhuc Nouè alia Biblia, partim Parisijs, partim Lugduni impressa, quæ interdicenda esse censuerunt. Quantū uero periculorum, Christianissimo Regno Fræciæ, ex tot Bibliorū: Quæ per hæreticos et inimicos Ecclesiæ male fermentata, reprobisq; interpretationibus, præfationibus item, & annotationibus deprauata sunt: æditionibus enasci queant (ut taceamus hic de ijs, quæ Gallice impressa sunt, non solum in Gallijs: sed etiam in diuersis locis Germaniæ) poterit R. D. T. conijcere & æstimare ex Libri huius historię Primi uno exēplo. Vbi Ioannes Hus paucos quosdam Ioannis Viclephi libros, ex Anglica in Bohemiam asportatos, in Bohemicam linguam transtulit, et in populum disseminauit: Tanta sane cum pernicie, ut neq; summi Pontificis, ac Regis Vuenceslai autoritate, neq; Archiepiscopi Pragensis instantissima cura, & librorum prohibitione, atq; etiam combustione, potuerit, semel conceptum ex ijsce libris uirus hæreticæ prauitatis, è cordibus hominum eradicari aut extinguī. Quanquam nondum fuerat ijsce temporibus ars imprimendi libros inuenta. Est præterea singularis mihi ad Celsitudinem tuam scribendi & nuncupandi hos libros causa, propter Ioannem Caluinum Nouiodunensem: Qui è patria profugus, homo eloquens & sacrarum literarum in diuersis linguis peritus, implacabilis S. Rom. Ecclesiæ osor, inimicus, & calumniator: innumeros euulgat libros, contra Catholicam Religionem, pro defendendis ac late propagandis nouarum sectarum (in primis Zuingliane) Dogmatibus. Id quod facit indefesso studio atq; labore, non solum Latinis, sed etiam Gallicis elucubrationibus. Ita enim scribit de eo Conradus Gesner, Tigurinus, supra modum Zuinglianus, in sua Bibliotheca, doctus medicus, & laboriosissimus librorū perscrutator. IOANNES (inquit) Caluinus Nouiodunensis, natione Gallus, Geneuensis Ecclesiæ fidelissimus antistes, homo ueræ pietatis et raræ doctrinæ: Quibus nominibus omnes boni & eruditi plurimum ei debent. Deus Opt. Max. illum Ecclesiæ suæ diu conseruet: quam subinde exemplo, sermonibus, & scriptis promouere pergit. Intra paucos annos multa in lucem ædedit, quæ magno passim studiosorum pietatis applausu excepta sunt, partim Latine scripta, quæ primum enumerabo: partim

Pericula Regni ab huiusmodi libris.

Libri periculosi Io. Caluini.

Conradi Gesneri uerba, in Bibliotheca sua, de Caluino.

* * * ij Gallice,

Opuscu-
la Caluini,
Gallice im-
pressa.

Praefatio
Caluini, cō-
tra Concili-
um Triden-
tinum.

In Galliarū
Episcopos
Caluini cri-
minatio.

Gallice, quæ posterius: Licet vulgariū linguarum libros hoc in opere recensere non proposuerim. Latina hæc sunt. Institutio Christianæ religionis &c. Gallica uero ista. Institutio religionis: in Gallicam linguam ab ipso traducta ex Latina. De necessitate reformandæ Ecclesiæ. De Cœna Domini. Catechismus excusus Geneuæ Anno M.D. XLI. Precationum publicarum formula, cum ratione administrandi sacramenta. Consilium, qualiter uiuendum sit inter Papistas, impressum Geneuæ Anno M.D. XLIII. Admonitio, quantum utilitatis rediret ad Christianissimum, si Inuentarium Reliquiarum conficeretur &c. Quam uirulentus uero ac superbus Concilij Tridentini & Episcoporum Galliarum Censor & Contemptor sit iste Caluinus, R. D. T. facile intelliget ex paucis ipsius uerbis, quæ scripsit in sua contra iam dictum Concilium præfatione. Respondeant Cinque mihi bona fide patrum Conciliorum, Si quis ordine ipsis omnes recenset, quotūquē ex illis non contemneret? Immo cum se illi ipsi uerandi Patres mutuo aspiciunt, fieri non potest, quin eos sui pudeat. Nam & sibi noti sunt, & quale sit aliorum de se iudicium non ignorant. Proinde, si remoueas Concilij nomen, nihil nisi Quisquilias fuisse quicquid illic Episcoporum fuit, totus Papatus fatebitur. Verum siæ alijs Nationibus ornamenta libet intacta relinquere. Gallos tantum meos rogabo, ut quam ipsi contulerunt portionem, iusto precio æstiment. Inter primaria Ecclesiæ membra, Galliarum sane Regnum numerant. Illinc Duo adfuerunt Episcopi, Nemetensis & Claromontanus: Ambo æque indocti ac stupidi. Aquensem Archiepiscopum inter Gallos uix numero. Agathensis autem, ut solent curiosi homines, tanquam ociosus spectator adfuit. Obsecro uos Galli mei, Quis uestrum sibi per suadeat, a spiritu sancto profecta esse, quæ uel innumera talium hominum multitudo effutuerit? Hæc ibi Caluinus. Ego quidem ad pauca quædam huius libelli eius uerba respondi, anno superiore, cum essem hic alijs curis & occupationibus, præsertim librorum Doctiss. Iureconsulti, D. Conradi Bruni, æditionibus intentus et præoccupatus: Totius autem libelli confutationem reliqui Doctissimo potius Theologo R. D. Ambrosio Catharino, Episcopo Minorienti: Cuius uiri zelum eruditionemq; et ingenij excellentiam, Celsitudinem probe iam pridem cognitam esse non dubito. Tuam igitur Amplitudinem, non solum ut Episcopum & Comitem Nouiodunensem: sed etiam ut Patrem Franciæ, de tantis latissimi potentissimiq; et singulari Tituli antiqui honore Christianissimi Regni uestri periculis: quæ ab hæ-

retico-

reticorum impijs ac insidiosis fraudibus machinationibusq; præsertim ab huius Caluini profugi uestri libris, tum Latinis tum Gallicis, innere uidentur: reuerenter admoneo ac suppliciter oro, ut pro tua sapientia & autoritate mature prospiciat & suis consilijs præcaueat, ne quid simile (quod Deus auertat) per superiorum negligentiam aut dissimulationem accidat in Regno uestro, qualia per multa iam pridem in pulcherrimo Bohemæ Regno, per unius heretici prædicas, accidisse, deplorās potius quam exprobrās, bona fide ex antiquis codicibus cōmemorauit. Quod si florentissimo Regno Bohemæ tantum periculi turbationisq; exitij afferre potuit ex Anglia, per longissimam locorum distantiam, marisq; intercapedinem; ac magna terrarum per tot prouincias inualla, unus homo Bohemus paucis quibusdam Vuclephi libris Latine scriptis (quos postea Io. Hus in uulgare Bohemicum transulit) secum allatis: Quanto plus periculorum turbationumq; et impietatum Christianissimo Regno uestro inferri poterit ex propinquis & confinibus prouincijs, ab uno hoc Caluino (ut de multis alijs taceam) homine docto, qui per artem Rhetoricam stylo & sermone admodum eloquens est, non Latine solum, sed etiam Gallice: Et tanto quidem eloquentior Gallice, quanto plus potest naturalis & innata atq; cum ipso lacte imbibita lingua, quam per artem & disciplinam quaesita. Magnopere igitur cauendum est uobis a periculosissimis Caluini uestri scriptis fraudibusq; et machinationibus, ne forte sero & frustra dicatis ei uos Galli, quod Pr梓ram Bohemus dixit olim Petro Payne Anglo: Hæc in Regno huic reddis præmia, uilis Angliæ Refuga, et infelix in huius regni terrā Transfuga: Et id genus plura, quæ referre omnia longum foret. Bene ualeat R. & Ill. Cels. tua Princeps Amplif. ac Domine Clementiss. Moguntia ad S. Victorem in Rure XV. Calen. Martij, Anno Domini M.D. XLIX.

Argumen-

in hist. lib. 6.
pagina 231.

SVMMARIA NARRATIO

- Argumentum Libri Primi Historiæ Hussitarum.*
- 1 Caroli Quarti Ro. Imp. & Regis Bohemiæ pietas & magnificentia, erga Patriam & cultum diuinum.
 - 2 Florentissimum Regnum Bohemiæ, & Prosperitas gentis, sub religioso Principe.
 - 3 Praga templis, Monasterijs, Academia, Arce gemina, & ædificijs præcellentissima.
 - 4 Caroli III. historia ab ipso & de se ipso scripta, quod in Gallia fuerit religiose educatus.
 - 5 Vuenceslaus eius filius natus maior, inutilis tam Imperio quam Regno per ignauiam fuit.
 - 6 Sub Vuenceslao grauis fuit ruina, per Ioannem Hus, tum Academicæ tum Religionis.
 - 7 Libri Vuiclephi Anglici per Io. Hus contra Clerum populo prædicati, & in uulgare Bohemicum translati.
 - 8 Articuli 45. Vuiclephi, Romæ & Pragæ solenni examine damnati.
 - 9 Eosdem articulos specialiter in Nigra Rosa damnauerunt Bohemi, præsertim & consentiente Io. Hus.
 - 10 Practica Io. Hus contra Teuthonicos Magistros & scholares, quorum Dno Millia migrauerunt Lipsiam.
 - 11 Dissidium inter Clerum & Io. Hus, propter libros & hæreses Vuiclephi.
 - 12 Cantiones & disputationes Laicorum, contra Archiepiscopum & Clerum Catholicum Pragæ.
 - 13 Processus, Citationes & Bullæ à Roma contra Io. Hus, & earum irritio atq; contemptus.
 - 14 Epistolæ de hortatoriæ, una Gersonis ad Archiepiscopum, altera Papæ Ioan. XXIII. ad Regem Vuenceslaum.
 - 15 Instrumentum Ioannis Hus per Notarium, de Triplici questione, petulanter & maligne publicatum.
 - 16 Epistola Doct. Stephani Paletz de obedientia ad Io. Hus.
 - 17 Consilium facultatis Theologicæ Pragensis, pro extirpanda hæresi Vuiclephi. (labant.
 - 18 Consiliū Io. Hus & suorum, qui se Clerum Evangelicū appellabant.
 - 19 Consiliū Episcopi Lythomislensis, reprobantis uenena Hussitici Concilij.
 - 20 Tres Laici, contradicentes in publico Bullæ Indulgentiarum, capite plexi & à Ioanne Hus Martyres dicti.
 - 21 Repraehensio inobedienciæ Ioannis Hus per duas epistolas Stephani Paletz, & Andreæ de Broda.

22 Consilium

RERVM GESTARVM IN BOHEMIA.

- 22 Consilium Doctorum contra hæresim Pragæ exortati.
 - 23 Obiectiones Hussitarum contra istud Concilium, per XVIII. articulos.
 - 24 Responsio Catholicorum ad XVIII. articulos Hussitarum.
 - 25 Hus confusus populo, ad omnia contumax, Clero Catholico tribulationes multas intulit.
 - 26 Duæ rursum Epistolæ Steph. Paletz & Andreæ Brodæ, Ioannem Hus increpantes.
- Argumentum libri Secundi Hist. Huss.*
- 1 Concilium Constantiæ indictum, præcipue propter schisma Trium Pontificum tollendum.
 - 2 Regis Sigismundi sollicitatio & instantia pro tollendo schismate, & extirpanda per Concilium hæresi.
 - 3 Ioannes Hus sub saluo conductu Regis, uenit ad Concilium; Hieronymus de Praga, sine saluo conductu.
 - 4 Hieronymus Pragensis fugiens, reductus est Constantiam & incarceratus.
 - 5 Fuga Ioannis Hus à Constantia, qui à Bohemis reductus, Ioanni Papæ in custodiam traditus fuit.
 - 6 Depositiones testium contra Io. Hus, & ad eas callidæ responsiones eiusdem.
 - 7 Increpatio inobedienciæ Io. Hus per Steph. Paletz Pragæ prædicta.
 - 8 Rex de saluo conductu Io. Hus culpandus non est, sed magis ipse Hus propter fugam à Constantia.
 - 9 Pompa & intimatio Ioannis Hus, Pragæ & in itinere suo usq; ad Constantiam.
 - 10 Practica Ioannis Hus pro acquirendis literis ac testimonijs Pragæ à Clero ad Concilium.
 - 11 Testes multi contra Io. Hus in Concilio examinati, & tergiversationes Ioannis Hus in respondendo.
 - 12 Incōstans & sibi ipsi cōtrarius Io. Hus circa articulos Vuiclephi infiniti errores, & finalis impoenitentia, atq; æterna damnatio.
 - 13 Hus in quibusdam articulis dissensit à Vuiclepho, præsertim Veremanentia panis in Eucharistia.
 - 14 Quam grauis peccator fuerit Ioannes Hus, ut sanctus minime dici debeat.
 - 15 Quinq; rationes, cur grauius peccasse dicatur Io. Hus, quam Parricida, Paganus, aut Turca.
 - 17 Quantis peccatis obnoxius fuerit Hus.

18 Maior

SVMMARIA NARRATIO

18. Maior nouorū in Germania Hufsitaram impudentia, quam ueterum in Bohemia.
 19. Piæ admonitiones Card. Cameracensis & Regis Sigif. ad Io. Hus, ut resipisceret.
 20. Technæ & calliditates Ioannis Hus, ad euadendum, in uerbis & libris suis in carcere scriptis.
 21. Dies iudicij, sententiæ, degradationis & supplicij Ioannis Hus fuit sexta Iulij, Anno 1415.
 22. Io. Hus extra charitatem in hæresi mortuo, nihil ad salutem prodesse potuit.
 23. Non est igitur orandum pro eo, multo minus festum pro eo agendum.
 24. Nemo enim unquam Indyto Bohemiæ regno perniciosior fuit, quam Io. Hus.

Argumentum Libri Tercij Hist. Huss.

1. Alanus Episcopus cum altero Episcopo in Bohemiam missus à Concilio, propter exploranda dogmata.
 2. Articuli 34. per Alanum excerpti, ex uno libro Io. Hus.
 3. Epistola Concilij Constantiensis ad Episcopum & Clerum Vratislauensem de Io. Hus.
 4. XL. Classes articulorum de erroribus Io. Vuidephi, licet plures posuerit Io. Przibram.
 5. Accusationis contra Hieronymum de Praga Articuli enormes 24.
 6. Præfatio eiusdem Hieronymi, ante publicam Reuocationem suam præmissa.
 7. Tenor Reuocationis eius, factæ in sessione XIX. Die 24. Septembris, Anno 1415.
 8. Hieronymus mente fluctuans, in hæresim relapsus & pertinax, à Concilio iudicatus est Die 30 Maij, Anno 1416.
 9. Sermo + Laudensis Episcopi acer & eruditus in Hieronymum illum, ut resipisceret.
 10. Increpatio Duriciæ cordis & seditionis, Io. Hus & Hier.
 11. Exprobratio Clementiæ & Audienciæ benignissime à Patribus Concilij eis exhibitæ.
 12. Verba sententiæ Concilij in Hieronymum illum latæ.
 13. Vana gloriatio Hufsitaram de Epistola Poggij Florentini de hoc Hieronymo.
 14. Turpe facinus huius Hierony. in sua reuocatione contra Hus & Hufsitas.
 15. Hufsitariū damnatio & perplexitas per Hier. reuocationem

16 Perfidia

RERVM GESTARVM IN BOHEMIA.

16. Perfidia & Gnatonica inconstantia istius Hiero. contra Christum & Paulum.
 17. Fucata fortitudo animi in hoc Hiero. maior etiam in Ethnicis & mulieribus inuenta est.
 18. Dubia mens & misera mors huius Hieronymi.
 19. Falsa Apotheosis Deorum Gentilium & Hæreticorum.
 20. Pœnalis carcer, & ignis supplicium, huic Hieronymo ad salutem nihil profuerunt.

Argumentum libri Quarti Hist. Huss.

1. Mendaciorum plaustra in Bohemiam à Concilio per Hufsitatas relata
 2. Querela cuiusdam Bohemi contra prædas & tumultus Hufsitaram in Bohemia.
 3. Literæ Sigismundi Regis ad Barones Bohemiæ, ne faciant coniurationes & noua fœdera.
 4. Concilium scholæ Pragensis, de communionem Laicorum sub utraq; specie.
 5. Reprobatio erroris, quo cibus & potus salutis ueritur in uenenum.
 6. Concilij Constantiensis articuli XXIII. ad reuocandos ab erroribus Hufsitatas.
 7. Conradi Archiepiscopi Pragensis mandatum contra suum suffraganeum, ne quis ordines ab eo reciperet.
 8. Literæ securitatis Concilio à Rege Sigif. datæ, iterum renouatæ ab eodem Constantiæ.
 9. Tumultus Hufsitaram in Bohemia contra Ecclesias, atq; etiam contra Regem Vuenceslaum.
 10. Epistola Martini V. Papæ recens electi, ad Barones & Armigeros Bohemiæ, contra excessus Hufsitaram.
 11. Hufsitaram furor in deportatione Eucharistiæ, præcipitanium septem Senatores à Prætório nouæ ciuitatis.
 12. Obitus & sepultura Regis Vuenceslai in Monasterio Augeregalis, quod ab Hufsitis destructum est.

Argumentum libri Quinti Hist. Huss.

1. Absente apud Vngaros Rege Sigif. Conuenarum multitudine fecit sibi Capitaneum Io. Ziskam.
 2. Pugna crudelis Pragæ inter Catholicos & Hufsitatas, circa pontem & arcis diuum.
 3. Rex Sigif. male neglexit Pragam, dum à Brunna prius Vratislauiam, quam Pragam, profectus est.

4 Pragen-

- 4 Pragenſes per calumnias rebellarunt Regi Sigif. & arcem proditione occuparunt.
- 5 Rex arce recuperata, & in ea coronatus, Pragam obſedit.
- 6 Ziska contra Regem Pragam defendit, & in ea pulcherrima templa & monaſteria deſtruxit.
- 7 Arma Ziskæ & Pragenſium contra Regem Sigif. circa arcem Vuillgradenſem, quam cum clade perdidit.
- 8 Bulla Indulgentiarum, quam Cruciatam uocant, à Martino V. contra Huſſitas ædita.
- 9 Concilium Pragenſe Huſſitarum, per XXII. articulos, uice Reformationis poſitos.
- 10 Orta eſt inde perpetua inter Pragenſes & Thaboritas in religione diſſenſio.
- 11 XXIII. articuli Pragenſiū Magiſtrorū contra Thaboritas.
- 12 Literæ Huſſitarum ad Fridericum Marchionem Miſnæ contra Sigif. Regem.
- 13 Proteſtatio publica eorundem ſuper IIII. articulis, quos IIII. Veritates uocant, pro quibus uiuere & mori uolunt.
- 14 Epiſtola Huſſitarum ad Luſatiæ populos, ut non ſeparent ſe à corona Bohemiæ.
- 15 Accuſatio & querela Huſſitarum, de exceſſibus Regis Sigif. per XVII. articulos. (inſelix.)
- 16 Duplex expeditio Catholicorum cōtra Huſſitas, ſed utraq;
- 17 Inpius et crudelis Ziska, in bellis aut fortunatus & inuictus.
- 18 Seditio cruenta plebis Pragenſis, propter Ioannem Apoſtata, Concionatorem à Senatu occiſum.
- 19 Vuitoldus ſeu Alexander, Lituaniæ Dux, à Bohemis in Regem uocatus fuit.
- 20 Dura obſidio Arcis, dictæ Iapis Caroli, per Polonos & Huſſitas, quam liberauerunt quidam Germaniæ Principes.
- 21 Epiſtola Martini V. ad Vuitoldum, in qua prohibuit ei, ne Huſſitis opem ullam ferret.
- 22 Crudelis expugnatio urbis Duxæ per Huſſitas, quæ parebat Marchioni Miſnenſi.
- 23 Magna Miſnenſium, maxime Nobiliū clades, per Ziskam uictorem prope Auſcham urbem.
- 24 Bellum inter Ziskam & Pragenſes, quod diremit Rokyzana, dum Ziska Pragam obſideret.
- 25 Ziska occulte reconciliatus Regi Sigif. peſte periit, & diuiſus eſt eius Exercitus in duas partes.
- 26 Laus Ziskæ per Fulgoſum in re bellica à Victorijs, cū fuerit ipſe omnino cæcus, 27 Ziska

- 27 Ziska rei militaris peritiſſimus, ſuos nouam docēs pugnandi artem.
- 28 Vnicum Ziskæ laudabile bellum, quo extinxit Adamitas de nuditate gloriantes.
- Argumentum libri Sexti Hiſt. Huſſ.*
- 1 Huſſitæ in Tres exercitus diuiſi, graues & crudeles fecerunt excuſiones in Catholicos.
- 2 Eorum crudelitas in Lubanam Luſatiæ urbem expugnatam & incenſam.
- 3 Aduerſus eorū crudelia bella ſcripſit plurima Ioannes Prziſtram Pragæ.
- 4 Reuocatio multorum articulorum eiufdem Prziſtram, maxime contra Thaboritas & Io. Vuiclephum.
- 5 Idem acerrime reprehendit Procopium Raſum, præcipuum poſt Ziskam bellatorem.
- 6 Idem in libro de iuſto bello maxime inuehitur contra illos Bellatores, qui è Regno Tyrannidem fecerunt.
- 7 Affectuoſa querela eiufdem, de pulcherrimo Bohe. regno per hæreſes perturbato.
- 8 Diſputationes & Inueſtiuæ eiufdem contra Petrum Payne Vuiclephiſtam ex Anglia profugum.
- 9 Hiſtoricus Thaboritarum in laudem Vuiclephi multa contra Io. Prziſtram pro Petro illo reuulit.
- 10 Multæ aliæ Huſſitarum crudeles excuſiones in Slefiam, Luſatiam, Miſniam, atq; etiam in Franconiam.
- 11 Tres Germanorum exercitus Bohemiam ingreſſi, foede fugerunt, & redierunt in Germaniam re infecta.
- 12 Altera Indulgentiarū Bulla per Martinum V. Papam, contra Huſſitas promulgata.
- 13 Epiſtola Iuliani Card. ad Epiſcopū Miſnenſem, de exequenda illa Bulla Apoſtolica.
- 14 Executionis Epiſtola per totam Diocēſim Miſnenſem.
- 15 Alia ruſus Germanorum cōtra Huſſitas expeditio *inſelix.*
- 16 Expeditio unius Alberti Ducis Auſtriæ, in Morauia plus effecit quàm tot Exercitus Germanorum.
- 17 Inchoato Concilio Baſilienſi, cœptum eſt agi cum Bohemis de concordia in fide.
- 18 Tractatus Oratorum Concilij Baſ. cum Bohemis in Egra, de ſaluo conductu eorum ad Baſileam.
- 19 Bohemorum Oratores ſplendide deducti Baſileam, & honorifice per Iulianum Card. excepti.

- 20 Oratio Rokyzanæ in Concilio ad Legatum Card. de consolatione post afflictiones facta.
- 21 Audientia Bohemis data super Quatuor ipsorum articulis per aliquot dies.
- 22 Responsiones Catholicorum super eisdem, & altera ad Bohem. oratio Legati, pro bono concordia.
- 23 Commemoratio plurium articulorum, in quibus Ecclesiæ contrarij erant Bohemi.
Argumentum libri Septimi Hist. Huss.
- 1 Coronatio Imp. Sigismundi Romæ facta ab Eugenio III. Rom. Pontifice.
- 2 Legati & Oratores Concilij & quorundam Principum, Pragamis & honorifice suscepti.
- 3 Querela Rokyzanæ, sub persona Bohemiæ, ad Legatos Concilij, & eorum responsio.
- 4 Dura responsio Bohemorum contra autoritatem Papæ & Conciliorum.
- 5 Procopij Rasi oratio, ad quam respondit acute Polomar Legatus Concilij.
- 6 Diuersæ ad Bohemos aliorum quoq; Legatorum Concilij Orationes.
- 7 Oratio Tockij ad Pragenes in Prætorio, & Bernerij ad Magistros & Clerum Pragensem. (Concilij.)
- 8 Quatuor articuli à Magistris Pragensibus oblatis Legatis
- 9 Tota causa post varios tractatus remissa ad Concilium, cum saluo Bohemorum conductu.
- 10 Bohemorum in Concilio propositio de forma uniendi, que patribus uelut proterua displicuit.
- 11 Pilzina urbs Catholica à Thaboritis obsessa, & aliorum Hussitarum contra Procopium querela.
- 12 Forma concordia super III. articulis, per Legatos Concilij Pragamis reuersos, Quæ Compactata dicuntur.
Argumentum libri Octauæ Hist. Huss.
- 1 Discordia Pragæ excitata, inter ueterem & nouam ciuitates, per contrarios Concionatores.
- 2 Subsidium à patribus Concilij collectum, & Mainardo missum, in defensionem Pilzinæ obsessæ.
- 3 Cruentum prælium Pragæ commissum, quo Thaboritæ nouæ Ciuitatis uicti fuerunt.
- 4 Cruentissimum prælium, quo Duo Procopij & ferocissimus Thaborum exercitus, extincti sunt.

5 Petrus

- 5 Petrus Anglicus super Thaboritarum & Pragensium Magistrorum disputationes arbiter constitutus.
- 6 Thaboritarum practica & priuilegiorum impetratio ab Aulicis Sigif. Imp.
- 7 Literæ Thaboritarum super 4. arbitris ad concordandum cum Magistris Pragensibus.
- 8 Scrupulosa Bohemorum Dubia super Compactatis & eorum declaratio per Legatos Concilij.
- 9 Compactata ab Hussitis nunquam uere obseruata fuerunt.
- 10 Copia mandati, quod Ambasiatoribus Bohemis omnium Statuum nomine datum fuit ad plene concordandum.
- 11 Compactata Iglauia confirmata & per Legatos Concilij declarata, unitis & reconciliatis Bohemis.
- 12 Tenor diuersarum literarum, Concilij, Imperatoris Sigif. & Alberti Ducis, & Bohemorum de concordia.
- 13 Obedientia per Rokyzanā nomine Cleri Hussitarum publice præstita Ro. Ecclesiæ coram Imp. Iglauia.
- 14 Pactiones inualidæ Sigif. Imp. cum Bohemis, quas nec Papa neq; Concilium ratificauit.
- 15 Imp. Sigismundus Pragam ingressus, honorifice ab omnibus susceptus, Clerum & ritus Catholicos restituit.
- 16 Rokyzanæ murmur & fuga, Coronatio Imperatricis in arce, & detecta contra Imp. conspiratio.
- 17 Epistola Imp. cum Ambasiatoribus Regni Bohe. ad Concilium Bas. ut benigne audiantur.
- 18 Mandatum Vniuersitatis Pragensis, suis datum Oratoribus, ad petendum sex articulos à Concilio concedi.
- 19 Determinatio Concilij de communione sub utraq; specie, promulgata in sessione Tricesima.
- 20 Responsio Concilij ad Oratores Regni, qui plus petebant, quam in Compactatis continebatur.
- 21 Discessus Imperatoris Sigif. à Praga, & Testamentum atq; obitus eius, Znoymæ in Morauia.

Argumentum libri Noni Hist. Huss.

- 1 Ius successionis ad Regnum Bohemiæ, competens Alberto Duci Austriæ.
- 2 Antiquum Priuilegium à Friderico II. Imp. Regno Bohemiæ concessum.
- 3 Priuilegium Caroli Imp. III. super electione Regis Bohe. & Feudo ab Imp.

b* iij 4 Albertus

SVMMARIA NARRATIO

- 4 Albertus Dux Austriae intra sex menses ad Tria regna electus & assumptus.
- 5 Pratsco Baro Regi Alberto contrarius, à Rege Polonie Duo Milia Equitum contra Albertum recepit.
- 6 Bellum Alberti contra Pratsconem & Polonos circa Thabor urbem.
- 7 Discordia inter Papam Eugenium III. & Concilium Bas. in apertum schisma erupit.
- 8 Inuectiua & querela Eugenij, contra Concilium Bas. qui cum Orientalibus & Armenis fecit unionem.
- 9 Decretum Eugenij contra Conciliū Bas. factum in alio Concilio Florentiae, praesentibus ibi Graecis.
- 10 Albertus rex è Buda exercitum ducens contra Turcas, Dysenteria in reditu obiit.
- 11 Protestatio Electorum Imperij de Neutralitate, in discordia Eugenij & Concilij Bas.
- 12 Concilium Bas. in multis reprehensive fuit, Antipapam sibi eligens Ducem Sabaudiae.
- 13 Cassatio exactionum Quinti & Decimi Denarij, quibus uexabatur Clerus Germaniae à Concilio Bas.
- 14 Discordia inter Bohemos de nouo eligendo rege, nato Ladislao Alberti posthumo.
- 15 Friderici III. Imp. pietas in defendenda parte Ladislai infantis, apud Vngaros & Bohemos.
- 16 Septem articuli Hulsitarum Pragensium, in praegudicium Catholicae partis in Bohemia.
- 17 Factiones Baronum Tres in Bohemia, propter fidem: Duae in Vngaria, propter Duos Reges.
- 18 Vladislaus frater Regis Poloniae, ab Vngaris in Regem electus, contra Turcas bellum gerens, in pugna Vuarrensi perijt.
- 19 Epistola Friderici III. Imp. ad Papam Eugenium in commendationem Ladislai pueri, cuius erat Tutor.
- 20 Germanorum obedientia Eugenio restituta, reiecto cum Antipapa suo Concilio Bas.
- 21 Bulla concordiae inter Papam Eugenium & Germanicam Nationem.
- 22 Epistole Duce Episcopi Merseburgensis de obedientia, Papae, & non Concilio Bas. praestanda.
- 23 Mandatum Friderici III. Imp. ut mortuo iam Eugenio, Nicolao V. reddatur obedientia, non Concilio Bas.

Argu-

RERVM GESTARVM IN BOHEMIA.

Argumentum libri Decimi Hist. Huss.

- 1 Missus à Nicolao V. Papa in Bohemiam Cardinalis S. Angeli Legatus, pro concordia & unione.
- 2 Propositio Bohemorum Pragae ad Card. Legatū, cum longa narratione priorum tractatū, cum Cōcilio habitorum.
- 3 Responsio Legati de Archiepiscopo dotando, & de Rege Ladislao recipiendo.
- 4 Responsio Hulsitarum, pro recipiendo in Archiepiscopum Rokyzana: At Card. re infecta discessit.
- 5 Conspiratio Hulsitarum in Mainardum, quem capta per proditionem Praga Gyrziko cepit & incarcerauit.
- 6 Varij conuentus Baronum, & tractatus de concordia inter Gyrzikonem & Mainardi filium Vlricum.
- 7 Rokyzana discordiarū auctor & promotor, publicam indixit toti Clero suo Processionem propter captam Pragam à Gyrzicone, & Baronum inter se discordiam.
- 8 Rokyzana cum Clero suo, uelut Bellonae sacerdotes, Gyrzikonem ad discordias & bella incitabant.
- 9 Gyrziko in Misniam ducens exercitum, Geram expugnavit, Dominum loci cepit & incarcerauit.
- 10 Rokyzanae Tyrannis contra Catholicos, qui Pragae in peste noluerunt sub utraq; specie communicare.
- 11 Oratio efficax Aeneae Syluij, qui à Caesare ad Bohemos in Legatione propter Ladislaum missus erat.
- 12 Ioannes Capistranus Minorita missus à Nicolao V. Nuncius Apostolicus, admirandus uerbi Dei Praedicator.
- 13 Bulla Nicolai V. ad Io. Capistranum super magnis ei concessis facultatibus, in negotio Hulsitarum.
- 14 Elegans & affectuosa Epistola Casimiri Regis Poloniae ad Io. Capistranum, eum ad se inuitantis.
- 15 Rokyzanae Epistola ad Capist. & illius responsio, ad disputandum inter se de utraq; specie.
- 16 Variæ ad inuicem eorum Epistolæ, & quaedam Capistrani ad Gyrzikonem & ad Capitaneum Morauiæ.
- 17 Prolixa Capistrani commemoratio de suis predicationibus per Italiam & Germaniam. (Io. Capistranū.
- 18 Increpatoria Epistola Gubernatoris et consilij Bohemiae ad

Argumentum libri Vndecimi Hist. Huss.

- 1 Splendidissima profectio Friderici III. Imp. in Italiam, ad accipiendam Romae Coronam à Papa Nicolao V.

b * iij 2 Ele-

- 2 Elegans oratio Ladislai Regis in Consistorio ad Papam, cum esset adhuc puer, annos natus XII.
- 3 Fridericus III. domum reuersus, ab Australibus obsessus, Ladislauum puerum eis reddere coactus fuit.
- 4 Nicolai de Cusa Card. Legati ad Bohemos, super Compactatis docta et proluxa Epistola.
- 5 Aeneae Syluij lamentabilis de capta à Turcis Cōstantinopoli, et de uexatione Catholicorum in Bohemia, Epistola ad Nicolaum V.
- 6 Alia huius Aeneae Epistola ad Decanum & Capitulum Pragensis Ecclesiae, qui Pilsinae exulabant.
- 7 Epistola Smirichei Baronis ad Ladislauum, prodita Gyrzikonon per Ciliae Comitem, prodidit illius uitam.
- 8 Regis Ladislai splendida introductio per Bohemos, & eius Coronatio per Episcopum Olomucensem.
- 9 Rokyzana à Rege contemptus est & odio habitus, qui Pragae nouo ritu festum dedicationis instituit.
- 10 Regis discessus è Praga, & per Vratislauam reditus in Austriam, recepto in gratiam Comite Ciliae.
- 11 Forma iuramenti, quod Papa Calixtus III. recens electus, ultro praestitit de recuperanda Constantinopoli.
- 12 Atrox oppugnatio Taurini seu Albae Graecae per Turcas, quae defensa fuit per Huniadē Gubernatorē Vngariae et Capistranum, qui Cruce signatorum Dux erat.
- 13 Rex Ladislaus in Vngariam profectus, inuisit Albam Graecam, ubi ab Huniadis filio occisus est Comes Ciliae.
- 14 Contentio de loco nuptiarum, quae Regi parabantur Pragae, instante ac praualente Gyrzikonone.
- 15 Epistola Calixti III. ad Ladislauum Regem, increpantis ac detestantis bellum inter ipsum & Caesarem.
- 16 Epistola Aeneae Syluij ad Procopium de Rabenstein, ne eligatur Datarius in Archiepiscopum Pragensem.
- 17 Ladislaus Rex post Triennium à sui Coronatione Pragam reuersus, Tres inde emisit Legationes.
- 18 Splendidissima Legatio in Franciam ad deducendam sponsam, filiam Caroli Regis Franciae, Pragam.
- 19 Rex Ladislaus repente aegrotare coepit post eorum, & altera die obiit, Anno aetatis XVIII.
- 20 Varia argumenta & suspiciones, de Veneno Regi dato.
- 21 Mathias Huniadis filius, Pragā captiuus è Vienna missus, ab Vngaris in Regem electus est.

- 22 Arcana fatorum inscrutabilia, Ladislai funus & sepultura, & multi domniorum eius Tituli.
- Argumentum Libri Duodecimi Historiae Hussitarum.*
- 1 Congregatio omnium Regni statuum Pragae, de nouo eligendo rege, ubi multi apparuerunt Competitores.
 - 2 Post uarias multorum sententias, argumentis Rokyzanae electus est in Regem Gyrziko Gubernator.
 - 3 Gyrziko inunctus & coronatus est solenniter Pragae, in Ecclesia Metropolitana à Duobus Episcopis Vngariae.
 - 4 Catholicorum populi in circumiacentibus Regni prouincijs, conuesti sunt de ista electione, tanquam irrita.
 - 5 Priuilegiū antiquū, Regno Bohemiae à Friderico II. Im. datū.
 - 6 Expeditio Regis electi, contra rebelles Regni subditos in Morauia & Austria.
 - 7 Epistola omnium statuum Regni Hussitarum ad Principes & Populos Slesiae, ut Regi electo obediant.
 - 8 Contentio inter Hussitas & Catholicos in Regno, super Administratore Ecclesiae Pragensis.
 - 9 Duplex in hodiernum usque diem habetur Pragae Administrator, unus pro Catholicis, alter pro Hussitis.
 - 10 Epistola Papae Pij II. (qui fuit Aeneas Syluius) ad Georgium Regē Bohe. uocantis eum amicissime, ad Dietam Mantuae indictam, ubi bellum communi consilio Turcis inferendum esset.
 - 11 Legatio Principum et ciuitatū Slesiae ad Papam, contra Regē Georgiū, de laudibus Slesiae. (pro seruanda pace.)
 - 12 Duae Epistolae Pij II. una ad Slesitas, altera ad Regē Georgiū
 - 13 Duo Nuncij Apostolici ab eo missi Pragam ad Regem, & inde Vratislauiam, ut mediatores.
 - 14 Epistola Regis Georgij, de compellendis ad obedientiam Clero & ciuitate Vratislauensi.
 - 15 Capitula Concordiae inter Regem & Clerum ciuitatemque Vratislauensem.
 - 16 Rex iste fuisset optimus, si nunquam in consilia sua admississet Rokyzanam haeticum.
 - 17 Regis multiplex promissio obedientiae, etiam per Legatos Romam missos.
 - 18 Rex in plena Baronum & populorum congregatione declarauit se pro parte Hussitarum, secundū Compactata irascens in Papam, & interrogans, Bohemos utriusque partis, quid facere uelint.

- 19 Fantinus Nuncius Apostolicus, liberrime coram omnibus in faciem dixit Regi mandata Papæ.
- 20 Fridericus III. Impe. Viennæ obsessus, à ciuibus & fratre suo, liberatus est auxilio Regis Georgij.
- 21 Acris Pij II. Epistola contra Georgium Regem, de inobedientia eius multa commemorans.
- 22 Vratislauenfes per Papam à promissa Regi obedientia absoluti, in protectionem sedis Apostolicæ sunt recepti.
- 23 Epistola Regis Georgij ad Pium II. excusantis se, & contra Vratislauenfes conquerentis.
- 24 Epistola Pij II. ad Imp. Fridericum III. declarantis, quod Rex Georgius seipsum ab Ecclesia separauerit, ideoq; Rex inter Christianos esse non possit: Processus tamen in eum propter preces Imp. ad tempus suspenderit
- 25 Mathias Rex Vngariæ per Papam & Imp. Rex Bohemiæ declaratus, septem annis contra Regem Georgium bellum gessit, & occupauit prouincias Regni Bohe. Morauiam, Slesiam, & Lusatiam.
- 26 Magna animi moderatio in Rege Georgio, erga Consiliarios suos Catholicos.
- 27 Rex Georgius cum regnasset annis XIII. per Duces Saxonix, affines suos, petijt à Papa absolutionem: mortuus tamen est, antequam Oratores ex urbe absolutionem reportauerunt.
- 28 Vladislaus frater Regis Poloniæ, Regnum Bohemiæ obtinuit, Mathias autem Rex Vngariæ receptas regni prouincias supradictas retinuit quam diu uixit: Cui & in Vngariæ regno Vladislaus successit.
- 29 Huius filius Rex Ludouicus, Anno Domini 1526 in bello contra Turcas suscepto perijt.
- 30 Huic successit, multiplici iure ac titulo, in utroq; Regno, Princeps Nobilissimus ac Potentissimus, in fans Hispaniarum & Archidux Austriæ &c. FERDINANDVS, Cui & Romanorum Regis per Electores Imperij Dignitas superaddita est: sicut antea contigerat Clarissimo Austriæ Duci ALBERTO, Sigismundi Imp. Genero, quem diximus ad Tria Nobilissima Regna intra Sex mensium tempus, legitimis electionibus assumptū fuisse. Multo tamen feliciore diuinæ prouidentix fato regnat XXIII. iam annis in utroq; Regno Ferdinandus, quā regnauit Albertus, qui Duobus tantū nō integris regnauit annis.

IN

IN XII. LIBROS HISTORIÆ HVSSI-
TARVM INDEX, PER IPSVM ET AVTOREM IOANNEM
Cochleū adiectus. Cum Ternis literis in singulas paginas: ut A pri-
mam, B mediam, C ultimam partem indicet. Atq; hoc modo lector,
sine molesta queritandi mora, cito ac facile inueniat, quicquid Index
querendum demonstrat: Totiusq; operis summariam quarumlibet re-
rum, quæ in eo narrantur, cognitionem generatim accipere, ac uelut
per Transennam conspiceret queat. Multa est enim in hisce libris
epistolarum gestorumq; commemoratio, ex uarijs
& uetustis exemplaribus collecta.

A		
A	Biuratio heresis per Hier. de Praga Constantiæ facta	Ambasiatores Regni ad Sigis. Imp. de Compa- tatis 299. B
	130. A	
	Academia Pragensis magnifice à Carolo III. erecta	Ambasiatores Regni ad Nicolaum V. pro Com- pactatis 352. C
	4. B	
	Academia Lipsiensis erectio & fundatio	Ambrosij liberum responsum ad Imp. Val. de fide 340. C
	14. B	
	Academia hæc in Quatuor Nationes diuisa ibidem C	Amedeus Dux Sabaudia in Concilio Bas. factus Antipapa 330. C
		Amedei & Cecilij Bas. mandata sub Ni. olao V. respuenda 348. B
	Acta Concilij Basiliensis infructuosa fuerunt 331. C	Andree de Broda epistola contra Io. Hus ad Archiepiscopum Suiinonem 16 C
	Actorum in Concilio Bas. ratificatio per Euge- nium PP. 344. B	Andree huius increpatio per epistolam contra Io. Hus 42. B
	Accusare uitia in genere, non nominatim, pos- sunt Predicatores 55. B	Anglicus Petrus Payne Vuiclephista uictus à Præbram 231. A
	Accusationis contra Hieron. de Praga articuli 24. 123. C	Anglicus ille doctus Doctrinam Vuiclephi compendium declarauit Ibid. B
	Adamitarum secta per Ziskam in Bohemia des- lecta 218. C	Anglicus ille à Præbram duriter increpatus Ibid. C
	Administrator Ecclesie Pragensis duplex, Ca- tholicus & Hussita 416. A	Anglicus ille arbiter factus contra Thaboritas in quibusdam pronunciauit 233. B
	Adulteratores uerbi Dei heretici 100. B	Anglicus ille in 4. articulis contra Thaboritas quædam ex Vuicleph. probauit Ibid.
	Æneæ Syluij testimonium de Ioan. Capistrano 366. C	Annus 1453. bellis funestissimus fuit 387. B
	Afflictio Catholicorum Praga tempore pestis 363. A	Apostolica sedes contra iniustitias Principum imploranda 356. C
	Alani cum Io. Hus disputatio unde confecta est 116. A	Apotheosis uana olim Gentilium 150. C
	Alani uerba de Transsubstantiatione 117. B	Archiepiscopus magna est Dignitas, que sus- scienter detanda est 354.
	Albertus dux Austriæ, intra sex menses ad Tria regna electus 319. C	Arcis Pragensis traditio & restitutio 190. C
	Albertus iste contra Turcas profectus, Dysna- teria obiijt 327. A	Artem bellandi singularem docuit suos Ziska 217. B
	Albicus, arte medicus, Archiepiscopus Pragen- sis 29. B	Armenorum Oratores ad Papam Eugenium III. Roman missi 323. C
	Alexandri Pape V. Bulla, ne Hus amplius præ- dicaret 19. A	Articuli 34. per Alanum ex libris Io. Hus ex- cerpti 113. A
	Alseio seu Alzo gubernator Regni electus 270. B	Articuli 23. Pragensium Magistrorum contra Thaboritas 192. C
	Ambasiatores Concilij Bas. ac Principum ad Bobemos 256. C	Articuli

I N D E X.

Articuli 4. præcipui Hussitarum 199. A
 Articuli 17. Hussitarum, de excessibus Regis Sigif. 202. C
 Articulorum 4. diffusio, pro & contra, in Concilio Bas. 250. A
 Articuli 34. Vuiclephi à Iuliano Card. Bohemis propofiti 253. C
 Articulorum 4. declaratio æquior per Magistrum Studij Pragensis 265. C
 Articulorum eorundem limitata declaratio in Compactatis 272. B
 Articuli VII. Pragensium, Compactatis contrarij 335. A
 Articulorum horum reprobatio Ibid. C
 Astrubalis uxor cum tribus filijs sponte in ignes destituit 147. C
 Austrialium uti & fraus in pactis, contra Frid. III. Imp. 393. B
 Auctoritas Ro. Ecclesie, circa claves & Sacramenta 45. A
 Auxentij Arriani malignitas contra Hilarium & Ambrosium 37. B
 Auxentius iste scripsit se Episcopum Catholicum ad Imp. Ibid.

B

Apertissimus non à ministro, sed à Christo habet uim 54. B
 Barbare, uxor Sigif. Imp. obitus & sepultura 364. B
 Baronum Bohe. inter sese tractatus de concordia 360. B
 Basiliense Concilium diuturnum & sine fructu 332. A
 Basiliensis Concilij Decretum pro alio Concilio indicendo 341. B
 Basiliensium patrum ridicula & contemptibilis arrogantia 342. A
 Bellone sacerdotes Rokyhana & socij eius 361. C
 Bellum Hussitarum contra Marchionis Misne Duo oppida 212. C
 Bellum inter Pragenses & Ziscam 124. C
 Bellum ut sit iustum, multas requirit condiciones 222. C
 Bellum Alberti Regis contra Ptaconem & Polonos ad Thabor 320. A
 Bellum inter Fridericum III. Imp. & Ungaros propter Ladislaum 339. A
 Bellum à Georgio Rege Vratislauenfibus illatum 421. C
 Bellicosissimus fuit Rex Bohe. Georg. 439. B
 Blasphemia Procopij Rasi contra sanctos Doctores 226. A
 Bohemorum ad Concilium Bas. aduentus 247. B

Bonitas actus non à ministro est, sed à Sacramento 56. B
 Bulla Indulgentiarum Io. XXIII. irrita Praga 38. B
 Bulla Crucata contra Hussitas per Martinum Papam V. edita 193. B
 Bulla Indulgentiarum altera eiusdem Pape, per Iulianum Card. 236. C
 Bulla Eugenij de concordia post schisma Basiliense 343. C
 Bulla aspera Pij II. contra regem Georgium Hussitam 430. A

C

Calixti III. Pape uirtutes, & contra Turcas iuramentum 396. A
 Calixti huius iuramentum, pro recuperanda Constantinopoli Ibid. B
 Calixti eiusdem epistola ad Ladislaum regem reprehensoria 401. A
 Callidum responsum Io. Hus ad dicta testium 105. C
 Calumnia Hus & complicitum eius de uerbo Dei contra Papam 23. C
 Calumnia Io. Rokyhana & sociorum eius in Io. Capistranum 373. C
 Canonicorum & Monachorum restitutio Praga per Sigif. Imp. 302. B
 Caput est Papa etiã malus, ratione officij, sicut saul Rex 56. A
 Caput ministeriale Ecclesie est Sedes Apostolica 372
 Carolus Imp. III. beneficus Rex Bohemie 1. A
 Carolus iste religiosissimus diuini cultus amplificator Ibid. C
 Caroli huius magnificentia in structuris templorum 2. C
 Caroli huius prosperitas in omnibus rebus Bohemie 3. C
 Carolus iste ualde nobilis & Clarus Princeps Carolus iste nepos Imp. Henrici VII. fuit. Ibid.
 Caroli huius religiosa educatio in Francia & B. Carual Card. Legatus à Nicolao V. ad Bohemos 349. C
 Cassatio impositionis Quinti & Decimi Denarij in Clero Germanie 331. A
 Catholicorum uexatio in Bohemia sub Gyrykone & Rokyhana 399. B
 Catholicorum ad Georgium regem, sortis de Compactatis responso 429. A
 Catalogus excessuum per Hussitas in Bohemia 173. B
 Cathedra Petri quid est 58. C
 Causa dissensionis in Clero Bohemie, heresis fuit 60. B
 Causa

I N D E X.

Causa tota concordie à Praga per Oratores ad Concilium Bas. relata 267. A
 Censura & processus contra regem Georgium ad tempus suspensi 432. C
 Chirographum reuocationis Hieronymi de Praga 130. B
 Citatio Concilij ad Hieron. de Praga 70. C
 Cleri pars, nouarum rerum cupida, Ioanni Hus adheste 16. B
 Clerus ille seipsum dixit Clerum Euangelicum 51. A
 Cleri Catholici despoliatio in censibus & Decimis 62. C
 Clerus miserrime uexabatur & à Laicis & ab Hussitis Clericis. 63. B
 Colloquium Henrici Syluij cum Gyrykone per interpretem 365. A
 Comes Cille Vtricus repente ex Aula Ladislai Regis ciuitus 391. B
 Comes Cille reuocatus in Aulam Regis Viennæ 394. B
 Communio Laicorum sub utraq. specie Praga instituta 41. C
 Communione huius limitatio in Compactatis 271. C
 Communione huius extensa declaratio 296. B
 Communione paruulorum petijt Vniuersitas Pragensis à Concilio 308. A
 Commissarij 4. à Concilio deputati ad causam Io. Hus 70. B
 Compactata, inter Concilium Bas. & Bohemos concepta 271. A
 Compactata illa nunquam sunt ex integro seruata 297. B
 Compactata in uarijs locis tractata & disputata 288. B
 Compactata docte declarata à Legatis Concilij 289. B
 Compactata, Hussitarum schisma non excusant 309. C
 Compactata quid prosint Bohemis, Io. Capistranus declarat 376. A
 Compactata, non recte declarari Bohemis à suis magistris 395. C
 Concilium provinciale in Anglia contra Vuicleph. Londonij 8. B
 Concilium Constantiense, non propter Hus principatiter, sed propter schisma tollendum, celebratum fuit 67. C
 Concilij huius inchoatio, sessiones & celebritas 69. B
 Concilij Constantiensis 24. articuli, pro extirpanda heresi 165. C
 Concilium Pragensis Reformationis per 22. articulos

196. C
 Concilij Basiliensis inchoatio per Iulianum Card. 244. B
 Concilium fornax & caminus spiritus sancti dicitur 252. C
 Concilium Bas. post translationem factam, pro heretico habendum 326. B
 Concilium Basiliense post translationem factam est Conciliabulum 329. C
 Concilij Basili. arrogantia contra Eugenium III. 330. A
 Concilium Bas. reprehensibile Ibid. B
 Concilij Bas. acta in irritum ceciderunt Ibid. C
 Consequores deputandi ad exercitum pro Cruce signatis 195. C
 Consilium Theologorum Pragensium contra nouam heresim Io. Hus. 29. C
 Consilium istud per Regem in Edicti formam redactum 44. C
 Consilium Vniuersitatis Pragensis, pro utraq. specie sacramenti 159. C
 Consilium hoc dolosum, cibum salutis uertit in uenenum 163. C
 Consilium Card. Legati ad Bohemos, pro Rege Ladislao 255. B
 Contraria mandata inter Eugenium III. & Concilium Bas. 327. C
 Controversa grauis inter Gyrykonem & Morauie Capitaneum 404.
 Contentio de administratione Ecclesie Pragensis 415. B
 Conuentus Oratorum cum Bohemis ad Egram 246. A
 Coranda presbyter Hussita Regem à periculo liberauit 172. B
 Coronatio Imperatricis ad Regnum Bohe. in arce Pragensi 303. B
 Correctio duplex, una ex autoritate, altera ex charitate 56. C
 Credimus Papam & Pape, sed non in Papam 26. A

D

Declaratio Principum pro obedientia Nicolao V. præstanda 345. C
 Declaratio Friderici III. Imp. pro obedientia iam dicta 347. A
 Decretum Pape Ioannis XXIII. Romæ in Concilio contra Hus 20. C
 Decretum Eugenij III. contra Concilium Basiliense 325. B
 Defensio Sigif. Imp. à caluinosis articulis Hussitarum 205. B
 Degradatio Io. Hus per VII. Episcopos facta 110. C

Diligentia

I N D E X.

Diligentia patrum Constantie, ut Hus respiciat	75.C	Epistola Friderici III. Imp. ad Eugenium PP. pro Ladislao puero	339.A
Difcessio iniqua Bohemorum à communi Ecclesia per nouitates	261.C	Epist. Æneæ Syluij ad Szigneij Card. Polonum pro Ladislao	330.B
Difcessus sigif. Imp. egrotantis, è Praga uersus Vngariani	312.B	Epistola Duæ Episcopi Merseburgensis de obedientia pro Nicolao Papa V.	314.C
Difcordia inter Pragenses & Thaboritas Clericos	191.C	Epist. Nicolai V. Papæ ad Io. Capistranum, in signum uerbi Dei præconem	367.C
Difcordia inter duos Concionatores, Rokyzanam & Lupum	275.A (319.B)	Epistola Kazimiri Regis Poloniæ ad eundem Capistranum	368.C
Diuisio inter Barones Bohe, de Rege Alberto Duces bellorū infortunati sunt Cardinales & Episcopi	243.C	Epist. Ioan. Rokyzane ad eundem Capistranum	370.C
Dux Burgundiæ Philippus eligendus in Ducem belli contra Hussitas	245.A	Epist. Io. Capistrani ad Vniuersitatem Viennensem	374.B
		Epistola Duæ eiusdem ad Capitaneum Morauie & ad Gyrzikonem	375.A
E cclesia in determinanda ueritate non errat	265.A	Epistola Io. Capistrani ex Egra & ex Ponte oppido ad Bohe.	375.C
Electio quando habet locum in Regno Bohe.	316.C	Epist. Ioan. Capistrani contra calumnias Rokyzane	376.B
Electorum Principum protestatio super obedientia Ro. Ecclesiæ	328.B	Epist. mitis Ioan. Capistrani ad Gyrzikonem	377.C
Electorum protestatio contra contraria mandata & processus in schismate	ibid. C	Epist. Nicolai de Cusa Card. & Legati ad Bohemos	384.A
Electores Eugenio reddiderunt obedientiam Francfordiæ	340.C	Epist. Æneæ Syluij ad Nicolaum V. de perditio Byzantio	397.C
Elizabeth mater Ladislai, uxor Alberti obiit in Vngaria	336.B	Epistola eiusdem ad Decanum & Clerum Pragensium	399.B
Episcopi & Principes ad Regnum Bohe, pertinentes	314.C	Epistola Smirichei Baronis Bohe, ad Ladislaum regem, prodita Gyrziko.	390.B
Epistola uehemens Io. XXIII. ad Vuenceslaum regem	22.C	Epistola Æneæ Syluij ad Procopium de Rabensteinem Bohemum	402.C
Epistola Ioannis Hus ad Monachos Dolanenses	27.B	Epistola de morte Ladislai Regis, quæ non est Æneæ Syluij	405
Epistola Concilij Constantiensis ad Episcopum & Clerum Vratislauen.	120.B	Epistola Papæ Pij II. amica & honorifica ad Gyrzikonem regem	416.C
Epistola Sigifmudi Imp. ad Barones Regni propter sectam Hus	155.C	Epistola Duæ eiusdem, una ad Slestas, altera ad Gyr. regem	419.B
Epistola Conradi Archiepiscopi Pragen. contra suffraganeum suum	169.A	Epistola humilis & deprecatoria Georgij regis ad Pium II. Papam	434.B
Epistola Martini PP. V. ex Constantia ad Barones Bohemia	173.A	Epistola Pij II. ad Fridericum III. Imp. contra regem Georgium	436.B
Epistola Hussitarum ad Marchionem Misnie contra Regem Sigif.	198.A	Errorum Vuicelphi disseminatio, in regno Bohemia	17.B
Epistola Hussitarum ad Lusatie superioris populos contra Regem Sigif.	202.A	Error confusissimus de Prælati, & de Præscitis	54.A
Epistola proluxa Martini Papæ V. ad Vuitoldum Lituaniæ Ducem	210.A	Error de utraq; specie	162.B
Epist. Iuliani Card. ad Episcopū Misnensem contra Hussitas	240.A	Eugenij III. obitus	345.B
Epistola eiusdē Episcopi super executione Bulæ Apostolicæ	242.A	Excusiones crudelissimæ Trium exercituum Thaboritarum	220.A
Epistola Sigif. Imp. ad Concilium Bas. missa per Ambasiatores Bohe.	305.A	Excusiones aliæ eorundem pari scuitia Anno 1430.	234.B
		Exempla Duo uindictæ contra abutentes Sacramentis	165.A
		Exempla	

I N D E X.

Exempla religiosorum Principum, Theodosij & Constantini	382.B	sigendi cum Bohemis	294.B
Exercitus Ziska inter Duos Procopios diuisus	216.B	Generalis congregatio statuum Regni Prage per Gyrzikonem	360.B
Exercitus Principum Saxonie contra Hussitas frustra collectus	235.A	Georgij regis Bohe. fortuna per apertam à Pa-pa defectionem decreuit	438.B
Exercitus X L. Milia Equitum Germanorum fugit è Bohemia	242.C	Gera oppidum à Gyrziko captum & exustum	362.C
Expeditio contra Hussitas per Regem Sigif. infortunata	206.B	Germanici exercitus foeda fuga è Bohemia	236.A (243.B)
Expeditio Ducis Austriae Alberti contra Moranos uictoriosa	243.C	Germanici exercitus altera & foedior fuga	
		Gerfonis epistola ad Archiepiscopum Pragensem	21.C
F actiones in regno Bohe. Tres, in Vngaria Duæ	336.A	Gerfon iniuste suspectus fuit Io. Hus	81.A
Fantini Nuncij Apostolici intrepida ad regem Bohe. oratio	428.C	Gesta Concilij Bas. post translationem factam irrita esse	325.C
Fantinus & Procopius de Rabenstein à rege in carcerata	429.A	Gesta & fama Io. Capistrani per totam Europam	376.C
Fatorum arcana inscrutabilia	407.B	Gisera Bohemus Ladislai pueri defensor fideliss.	336.C
Fatorum diuersitas inter Ladislaū & Mathiam Reges	ibid.	Gubernatoris & Baronum Bohe. mandatum de pace	295.B
F ERDINANDVS Rex Ro. Vng. & Bohem. successit in utroq; Regno Vng. et Bohe. regi Ludouico	440	Gubernatores Regni Duo simul constituti Barones	334.B
Filia Regis Georgij Sedena desponsata Alberto Duci Saxonie, mater Ducis Sax. Georgij, religiosissima fuit	421.A	Gyrziko, per proditiōem Pragam intrans, Mandatum cepit	358.C
Fœdera inique inita, propter Io. Hus	156.B	Gyrziko Gubernator factus, Cæsaris Frid. partes inuit	383.A
Fœlix P. P. V. inſolite electus à Concilio Bas. in Antipapam	331.C	Gyrziko temporalia curabat, spiritualia Rokyzana	393.C
Fortitudo facta hereticorum & Empedoclis in morte	143.A	Gyrzikonis argutū responsū, de religione ad Parastum	394.A
Fortitudo animi ad mortem in quibusdam seeminis	ibidem	Gyrzikonis colloquium 4. dierum, prope Viennam cum rege	400.B
Friderici II. Imp. priuilegium Bohemis datum	315.A	Gyrzikonis in Regem electio Prage	410.B
Friderici III. Imp. pietas erga Ladislaum pupilulum	334.B	Gyrzikonis unctio in regem per Duos Episcopos Vngariæ	411.A
Friderici III. Imp. profectio splendidissima ad urbem	379.A	Gyrziko rex armis coegit obedire sibi Morauie urbes	413.C
Frid. iste obsessus in noua ciuitate ab Australibus	393.A	Gyrziko in fide Catholica turbare nemine promissit	415.A
Fumus & sepultura Regis Vuenceslai uiliter celebrata	176.C	Gyrzikonis literæ de compositione inter ipsum & Slestas	421.C
Fumus & sepultura Ladislai Regis Prage	407.C	Gyrziko Rex coram statibus Regni sese alter declarauit	426.C
Furor Hussitarum in Senatores Pragenses in processione cum corpore Christi	175.B	Gyr. contra Papam multa dixit, referens se ad Compactata	427.B
		Gyr. Rex Fridericum III. Viennæ obsessum, liberauit	429.B
		Gyr. Regis humilis petitio ad Pium II. contra Vratislauen.	435.B
		Gyr. Regis moderatio erga Catholicos Conſiliarios suos	438.C
		Gyr. Rex non minus bellicosus, quam rex Vng. Mathias	439.B
			e * Gyr.

I N D E X.

Cyrziko Rex ante mortem petijt absolutionem à Paulo II.	ibid. C	Comes Cilie	398. B
H eresis Vuiclephica quanta inuexit in Bohemiam mala	15. A	Huniadis filius senior Ladislaus captus & decapitatus Budæ	399. B
Hereticis non est permittenda disputatio	22. B	Hus Prage precipuus inter Bohemos Magister	12. A
Hereses maximam Regi & Regno generant infamiam	47. B	Hus cõtra Teuthonicos Magistros apud Regem praticauit	13. B
Heresis Vuiclephi multipliciter prius damnata fuit	67. C	Hus ore & scriptis Vuiclephi hereses disseminauit	15. B
Hereticis facit, non error, sed pertinacia	133. B	Hus contra Bullam Alexandri V. scripsit & appellauit	19. B
Heretici publice corripendi sunt	134. B	Husitarum derisorie Glose contra Decretum Ioannis XXIII.	21. B
Heretici Germanie Taboritis peiores in multis	283. B	Hus petulans & malignus in Tribus questionibus per instrumentum Notarij	25. C
Heretico Regi non sunt præstanda homagia	437. A	Hus in dolo truncauit Doctorum allegationes	26. B
Hereticus inter Christianos rex esse non potest	436. C	Hus predicando & in uernaculum transferendo, Laicorum fauores, cõtra Papam & Regem qui Clerum obtinuit	38. A
Hieronymi de Praga reuocatio in Concilio	124. C	Hus Tres Laicos à senatu capite plexos Martyres fecit	39. C
Hier. ille in reuocatione sua multa de Io. Hus dixit	129. B	Hus proterue contra Indulgentias predicauit	39. A
Hier. ille re lapsus, ex fuga Constantiam rediit	131. B	Hus contemptor reliquiarum & irrisor	40. C
Hier. iste condemnatus & combustus est die 30. Maij Anno 1416.	139. C	Husitarum pernicacia & querela contra Decretum Regis	49. B
Hier. iste doctus & eloquens, sed uir bonus non fuit	140. B	Hus insultabat Clero de censibus per Regem erectis	63. C
Hier. iste peior fuit Io. Hus, & iniuriosus in Husitis	141. B	Hus quomodo fugam Constantie meditatus fuit	73. A
Hier. iste magnorum criminum reus	143. A	Hus multipliciter negauit Constantiam remanentiam panis	75. A
Hier. iste perfidus & uoluit Gnato leuis	144. B	Hus Constantie combustus est, proiectus in Rheenum cineribus	77. B
Hier. iste non fuit uere fortis ad perserendandam mortem	146. B	Hus Prage multa extorsit pro se testimonia ad Constantiam	83. A
Hier. iste misere fluctuans, mortem suscepit	149. B	Hus ad iter illud multis literis & commendationibus se preparauit	84. A
Hier. iste non potuit à Concilio impune dimitti	152. B	Husitarum rapacitas in beneficij & Testamentis	85. B
Historia Cayoli III. ab ipsomet scripta	5. B	Hus sibijpsi contrarius circa articulos Vuiclephi	89. B
Historia Ioannis Hus de actis eius Constantie scripta	79. B	Hus contra Vuiclephi de remanentia panis in Eucharistia	93. B
Historia de Io. Hus falsum habet titulum	106. C	Hus, damnatus ut hereticus, sanctus iure diu non potest	95. C
Historia de Taboritarum ultima pugna ex Chronico	276. C	Hus per heresim alijs peccatoribus quantifungus infelicio	99. B
Honoribus magnis ubiq; susceptus Io. Capistranus	377. C	Husitis nouis in Germania minus credendum est, quam ueteribus	103. B
Huniadis fuga intempestiua ex pugna Varnensi	338. A	Hus ad ignem educus, ubiq; questus est contra dicta testium	111. B
Huniades Gubernator Vngarie à Comite Cilie delatus	394. C	Hus extra charitatem mortuus, nullam habuit spem salutis	112. B
Huniadis & Capistrani opera in defensione Taurini	397. C		
Huniadis obitus, & à filijs eius interfectus est			116

I N D E X.

Hus uere ac manifeste pertinax fuit hereticus	113. A	Ioannes Rex Bohemie cæcus fortissime pugnauit	207. A
Hus nullum fecit miraculum, nec in uita nec in morte	ibid. B	Ioannis Monachi seditiosi exitus Prage.	ibid. C
Hus nocentissimus & pestilentissimus fuit regno Bohemie	114. B	Io. Polomarij, Auditoris Rotæ, oratio Prage ad Bohemos	257. B
Hus male & inuerecunde laudatus à Hier. de Praga	137. C	Io. Capistranus Italus, Insignis Cõcionator	377
Husite nequissime seducti à magistris mendacibus	149. B	Index, qualem in discordia petierunt Bohemi	268. B
Husitarum stulta præsumptio in canonizando suos Martyres	150. B	Indicij dies Ioanni Hus decreta & peracta VI. Iulij	109. C
Husite inter se discordes Lituaniæ Ducem elegerunt	208. C	Iuliani Card. oratio ad Bohemos in Cõcilio Bas.	247. C
Husitarum responsio Prage ad Oratores Bas. contra Concilia	259. B	Iuliani eiusdem altera oratio ad eosdem Bohemos	251. A
Husitarum Prage in Mainardum Baronem conspiratio	358. B	Iuliani huius interitus in fuga ex clade Varnensi in Vngaria	338. B

I

Iacobellus Misiensis, author schismatis de uiracq; specie	41. C	Iurisconsulti duo pro parte Io. Hus	49. C
Iactantia Hus de suo ad Concilium aduentu	81. B	Ius duplex, unum fori, alterum poli	295. B
Illicite pactiones, quas Sigif. Imp. cum Bohem. fecisse dicitur	300. A	Iura Alberti Ducis Austria ad successionem in Regno Bohem.	314. A
Illicite bonorum Ecclesiasticorum alienatio ab eodem concessa	ibid. C	Iura & Censuras contra hereticos ne rex Georgius impediret	424. B
Imagines sanctorum, superposito Monacho, in cense cum visu	222. A	Iuramenta per regem Georgium de obedientia Papæ facta	431. A
Imperatrix cur Znoyme iussu Imperatoris Sigif. capta est	312. C		
Increpatio contra Io. Hus Excommunicatum	43. C		
Increpationes alie Steph. Paletz & And. Brode	64. B		
Inducie Alberti Regis cum Rege Polonia	321. A		
Inducie X. annorum Vngarorum cum Turcis, à Papa cassate	337. B		
Ingressus Sigif. Imp. honorificentissimus in Pragam	301. C		
Instrumentum Io. Hus per Notarium de Tribus questionibus	24. C		
Intentio, est sicut oculus & arbor, que facit actum bonum aut malum, etiam si uerba foris aliter sonent	251. C		
Intimatio Ioannis Hus Prage Ecclesiarum ualuis affixa	81. C		
Intimatio pomposa eiusdem sub Triplici lingua	82. A		
Inuictiua acerrima Eugenij III. in patres Concilij Bas.	321. C		
Ioannes Monachus Præmonstratensis Husita crudelis	174. C		

L

Ladislaus infans, Alberti Regis filius, consecratus in Regem Vngarie	333. C		
Ladislai Regis nobilitas & cognationes	356. C, 364. B		
Ladislai Regis ingressus & Coronatio Prage peracta			
Ladislaus Rex noluit corpus Christi honorare in manibus Rokyzane	393. A		
Ladislai Regis reditus in Pragam, que erat nuptijs deputata	403. A		
Laicorum contra Clerum Cathol. disputationes in uernaculo	18. B		
Laicorum non est, iudicare de fide inter Episcopos	37. C		
Laudes Nicolai V. PP. à Ladislao rege puero dictæ	380. B		
Legatio Cæs. Frid. III. ad Bohemos, propter Ladislauum	363. B		
Legationes tres Ladislai Regis à Praga splendide	403. B		
Legatio Regis Georgij ad Papam Pium II. pro Compactatis	426. B		
Lex Dei debet esse regula omnium legum	285. B		
Librorum Vuiclephi combustio per Archiepiscopum Pragæ.	17. C		
Liber Io. Hus De Ecclesia, qualis est	50. B		
Libri Io. Hus in carcere scripti	107. C		
Literæ securitatis ab Imp. date Concilio Constantian.	170. A		

c * ij Literæ

I N D E X.

Literæ Concilij Bas. ad Bohemos 245.C
 Literæ Credentiales Oratoribus Concilij ad Bohemos date 255.C
 Literæ concordie ab Aulicis Sigisf. Imp. Thaboritis concessæ 290.C
 Literæ Magistrorum Pragensium ad concordandum cum Thaborensibus 281.B
 Literæ Thaborensium ad concordandum cum iam dictis magistris 292.B
 Literæ Concilij de plena facultate Legatorum Concilij 293.B
 Literæ Sigisf. Imp. & Alberti Ducis Austriae de Compactatis Ibid. C
 Literæ Sigisf. Imp. Bohemis Iglarie date fuerunt inualide 301.B
 Literæ Baronum & statuum regni ad Duces & populos Lusatie & Slesie, ut præstarent Regi Gyrzikonem obedientiam 414.B
 Locus quem elegit Dominus, est Sedes Apostolica 46.B
 Lubana urbs Lusatie seuisime expugnata & incensa 221.B
 Ludouicus rex Vng & Bohe. pro patria contra Turcas pugnavit, & uictus ab eis interijt 440.B
 Lythoniensis Episcopi consilium contra Hus M (34.A
M Amardus Baro captus, & ex carcere dimissus obiit 359.C
 Malus minister bene potest dare Sacramenta cum effectu 56.B
 Mandatum procuratorium Vniuersitatis Pragensis, ad Concilium Bas. 306.B
 Mathias Huniadis filius e carcere ad Regnum uocatus 406.B
 Mathias rex Vngarie Septennale bellum contra Gyrzikonem gessit 439.A
 Mathias iste contra regem Gyr. adiutus Pape & Imp. auxilijs Ibid.
 Mendaciorum plaustra e Constantia in Bohemiam relata 153.A
 Morauia Marchio Iodocus in Regem Rom. electus 15.C
 Mulieris Begutte liber pro Husitis contra Clerum Catholicum 18.C. 153.C
 Mulieres Indice sponte morientes in morte mariti 147.C
 Mulieres Adamitarum ad mortem alacriores, quam fuit Hier. de Praga 148.B
 Multiplex obedientia promissa a Georgio rege Bohemie facta 424.A

N Narratio de bellis propter utranq; speciem ad Card. Legatum 350.B

Narratio de immaturo obitu Regis Ladisf. 404
 Naum propheta dictum, Non iudicat Deus bis in idipsum, quomodo recte intelligitur 26.C
 Neutralitatis protestatio per Electores Imperij tempore schismatis 327.C
 Nicolaus Pragensis Episcopus Thabor. 226.B
 Nicolaus de Cusa Card. de laudibus Capistrani 366.B
 Nobiles Germanie cupiebant bellum contra Husitas per sese gerere 244.B
 Nomina Husitarum, qui ad Concilium Bas. uenerunt 247.A
 Nomina proponentium Husitarum & Respondentium Catholicorum 250.A
 Nomina Oratorum Concilij cum Bohemis Pragam missorum 254.C
 Nomina Legatorum Concilij in Compactatis. 289.C
 Nomina Bohemorum, qui totum regnum representabant 296.A
 Nuncios Duo cū literis e Concilio Bas. ad Egram missi 245.B
 Nuncios Duo Apostolici a Pio II. missi, ad regem Bohem. & ad Slestas 420.C
 Nuptiarum maximus Prage apparatus, pro rege Ladislao 403.C

O Obedientia laus & uirtus ex Greg. 28.C
 Obedientia cur melior est, quam uictime 29.A
 Obedientia laus ex August. 47.A
 Obedientia a Rokyzana Legatis Concilij præstita 296.B
 Obedientia uerbalis, sed non realis, a rege Georgio præstita 431.C
 Obiectio Husitarum contra Consilium Doctorum per 18. articulos 50.C
 Obitus & sepultura Sigisf. Imp. 313.B
 Obsidio durissima arcis Karlslein 209.B
 Occulta pacta Sigisf. Imp. cum Zisca 216.A
 Omnes ordines in regno per hereses confusi fuerunt 228.A
 Oratio altera Prage Io. Polomarij ad Bohem. de scissura 260.C
 Oratio Tockij Magdeburgensis, de laudibus antiquis Prage 263.C
 Oratio Bernerij Turonensis ad Magistros Vniuersitatis Pragensis 264.B
 Oratio Aeneæ Syluij ad Eugenium nomine Regis Rom. & Electorum 342.B
 Oratio Bohemorum ad Card. S. Angeli Legatum Prage 349.C
 Oratio Aeneæ Syluij nomine Ces. Frid. ad Bohemos pro Ladislao 363.C
 Oratio

I N D E X.

Oratio Ladislai Regis, pueri XII. annorum ad Nicolaum V. Rome 390
 Oratores Slestarum missi Romam contra Gyrzikonem Regem 418.B
 Orebita & Orphanii, nomina sectarum in Bohemia 207.C
 Ottonis Brumfelsij cecum & impudens de Husiudicium 103.B
 Otto iste Apostaticus nugo, de libris Ioan. Hus 104.B

P

P Acis compositio per Legatos Sigisf. undi 179.B
 Pactis III. conditiones pro Germanis ad Eugenium 342.C
 Pacem Germanis restituit in religione Eugenius 343.B
 Pacta inualida Sigisf. Imp. cum Bohe. 297.A
 Pactorum huiusmodi fuerunt VII. art. 298.A
 Pape uice Christi caput est Ecclesie militantis Pape sanctus est ratione officij 56.B. (55.C
 Pater patrie uerius dici potuit Carolus III. quam Octauus Aug. 1.B
 Paupertas Euangelica qualis fuit ab initio 149
 Peccator grauissimus propter heresim Io. Hus 101.A
 Peccata priuata eiusdem 102.C
 Peccata Octo Husitarum in communicando sub utraq; specie 164.A
 Permissio duplex Tolerantie & approbationis 284.B
 Peritiam Thaboritarum studium circa sua dogmata 283.B
 Petitiones Bohe. contra Compactata, iuste a Concilio denegate 311.B
 Petitio Bohe. pro Rokyzana electo in Archiepiscopum 352.C
 Petrus Payne Anglicus, arbiter inter Thaboritas & alios Husitas Pragenses, electus fuit ab utraq; parte 279.C
 Pij II. Pape benignitas de reductione Georgij Regis 437.B
 Pilzimenibus a Concilio Bas. in subsidium missa pecunia 275
 Pilzimenenses liberati ab obsidione Procopij Rasi 276.B
 Poena in transgressores Priuilegij Bohe. 318.A
 Pons lapideus Prage insignis 3.C
 Potestas coactiua quomodo est apud Ecclesiarum Prelatos 286.B
 Preceptum de comunicando sub utraq; specie, in dubio relictum a Bohe. 266.B
 Preceptor Ladislai Regis Florentie fugam parauit 382.C

Prædicationes Io. Capistrani per omnes urbes & Vniuersitates Italiae, & per multas urbes Germanie 377.A
 Præfatio erudita Hier. Pragensis ante renouationem suam 126.C
 Præfatio Io. Præzibræ in libro contra Thaboritas 224.C
 Præclium atrox, quo ab ipsis Bohemis uicti sunt Thaborite 277.C
 Præclium & uictoria Vngarorum contra Turcas 337.A
 Præsumptuosus quis recte dicitur 79.B
 Præsumptionis malum in hereticis 135.A
 Praga a Carolo Imp. III. aucta et exornata 1.B
 Pragensis Ecclesia ex Cathedrali Metropolis facta 2.A
 Pragenses ciues ui contra Teuthonicos in collegium erupunt 13.C
 Praga a Rege Sigisf. obsessa & a Zisca defensa 181.A
 Pragenses in multis articulis conformes sunt uisibus Ro. Ecclesie 192.B
 Praga a Zisca obsessa & per Rokyzaniam reuocata 215.A
 Prage prelium inter Thaboritas et Hus. 275.C
 Priuilegia antiqua Regni Bohemie ab Imperatoribus concessa 315.A
 Priuilegium Regno Bohe. a Carolo III. datum 316.B
 Priuilegium antiquum Friderici II. Imp. Romano Bohe. datum 412.A
 Processio proluxa Rokyzana propter captam a Gyrsik. Pragam 361
 Processus lenissimus contra Hier. de Praga in Concilio 136.C
 Processus iuris contra Io. Hus a Clero acceptati 48.C
 Procopius Rasis apud Ziscam dux ordinum fuit 213.C
 Procopius iste a Præzibræ dicitur canis rabidus & bestia 226.B
 Procopij Rasi querela contra Ragusen. in Concilio Bas. 250.B
 Procopius iste de bellis ad Oratores Concilij Prage 260.A
 Procopiorum duorum Rasi & Parui in pugna interitus 273.A
 Procurator Ioan. Hus malignus Canonista fuit 61.C
 Prouincie quedam Gyrzikonem pro Rege habere nolentes 411.C
 Præzibræ Bohemus egregie doctus, multa de Vniuersitate scripsit 12.A
 Præzibræ de examinatione Hus Constantie 75.A
 c * ij Præzibræ

I N D E X.

Przibram reuocauit multa, quæ ut Hussita senserat 80. B
Przibram contra Thaboritas, ne sacerdotes bella gerant 222. B
Przibram maguæ eruditionis & libertatis homo 229. C
Przibram uicit publica disputatione Petrum Anglicum 230. A
Przibram in historia Thaboritarum de multis reprehensus 232. B
Przibram obiit Prage Anno Domini 1448. 359. B
Platko Baro Bohe. Alberto Regi contrarius 319. C
Platkonis sententia contra filium infantem Regis Alb. preualuit 333. B
Platko & Pragenses nouos de Compactatis articulos posuerunt 335. A
Pugna Prage inter Catholicos & Hussitas pro ponte 179. B
Pugna cruenta circa Auscham inter suas, Hussitas & Mistenses 214. B
Pugna Procopij Rasi in Austria contra Ducem Albertum 221. A
Pugna Friderici Ducis Saxonie in Bohemia pro Alberto 320. C
Pugna & clades Vngarorum apud Varniam 337. C
puniendi causa triplex est 138. B
Punire malos ad Magistratus, non ad priuatos pertinet 284. C

Quale fuit Regnum Bohe. ante Hussiticam labem 228. B
Quale fuit uitæ institutum Ioanni Capistrano 365. C
Qualiter contra hereticum procedendum est 136. B
Quantos fecerunt Hussite martyres suos, Io. Hus & Hier. Prag. 354. B
Quanta fuerunt mala in Bohemia per Vuicelaphistas 229. B
Quanta cum reuerentia populorum susceptus fuerit ubiq; per Germaniam Ioannes Capistranus Minorita 366. B
Quantum mala incurrit Rex Georgius per defensionem à Papa 429. C
Querela cuiusdam Bohemi de templorum prophanatione 154. C
Querela Io. Przibram de Regno per Hussitas destructo 227. B
Querela M. Io. Rokyzane ad Oratores Concilij Prage 257. C
Querela D. Maimardi apud Barones contra Procopium Rasum 269. C

R Aptores peiores sunt Diaboli 227. A
Rebellio & impedimenta Patrum Concilij Bas. contra Eugenium 324. A
Reconciliatio Bohemorum, & absolutio à Censuris 289. C
Reductio rituum Catholicorum in Prage præsente Sigis. imp. 302. A
Regnum Bohe. per Hussitas ex nobili pessimum factum 227. C
Regalia Bohe. ab Imp. accipiuntur 317. B
Regni Bohe. post obitum Ladislai multi comitatores 408. B
Reipublice sex sunt species, Tres bonæ, Tres male 227. B
Religiosorum Regum ac Principum prosperitates 3. B
Responsio Io. Polomarij Prage ad querelam Rokyzane 258. C
Responsio dura Baronum & Communitatum Bohe. ad Oratores Concilij 259. A
Responsio Decani Cameracensis de ueritate, non per bella querenda 262. C
Responsio Legatorum Concilij Bas. circa dubia in Compactatis 284
Responsum argutum Concilij Bas. ad petitionem Bohe. de Communione 310. C
Responsio Io. Capistrani ad literas Io. Rokyzane 371. C
Responsum durum Gyrykonis & consilij Bohæ. ad Capistranum 378. B (128. A)
Renocatio Hier. de Prage, quæ Constantie fecit 224
Rixa Hussitarum propter reliquias contra Caramelitas 41. A
Roatus nobilis latrocians captus cum socijs diuersis furcis Prage suspensus fuerunt 304. C
Rokyzane ortus, pueritia & studia 215. B
Rokyzane oratio in Concilio Bas. 248. A
Rokyzane Iglauie Laicum communicans, turbauit Legatos 296. C
Rokyzane Monachorum, uelut Demonum, impatiens Prage fuit 303. A
Rokyzane cur reiectus fuit, ne fieret Archiepiscopus Pragen. 311. A
Rokyzane Tyrannis in religione post obitum Alberti Regis 332. C
Rokyzane practica & ambitus pro Archiepiscopatui Prag. 343. B (351. B)
Rokyzane narratur electus ab omnibus Bohe. Rokyzane usurpauit sibi potestatem Archiepiscopi Pragen. 360. C
Rokyzane cum suis tenuit processionem, propter discordiam 361. C
Rokyzane

I N D E X.

Rokyzane à rege Ladislao odio habitus 391. C
Rokyzane uolenter Catholicis negabat sepulturam 392. B
Rokyzane argumenta de eligendo rege post Ladislauum 409. B
Rokyzane seduxit Georgium regem, ne plene Catholicus fieret 423
Ruina Academie Pragensis & fidei Catholice per Io. Hus 15. A
Ruina Ecclesiarum cepta à Monasterio Predicatorum 172. A

S
Acellum S. Vuenceslai Prage pulcherrimum 3. A
Sacrilegia Prage, mox post obitum Regis Vuenceslai in Ecclesiis 177. B
Saluus conductus quomodo datur heret. 72. C
Saluus conductus Hussitis promissus per Principes ad Basileam 246. B
Schisma sub Triplici Papa tempore Ioannis Hus 24. A
Schisma illud graue ac diuturnum fuit 68. C
Schisma, testibus Cypr. & ireneo, inmane fecerit 96. B
Schisma graue inter Eugenium III. Papam & Concilium Bas. 321. B
Scorpio quomodo percussit hominem dormientem 44. A
Scriptura sacra non indicat sola in causa fidei 58. A
Scriptura non per se iudicat, sed homines secundum ipsam 1bid. B
Seditiones per Io. Hus excitatæ 102. A
Seditio plebis & direptio Bibliotheca Caroli III. Prage 208. B
Sententia Concilij Constantie in Io. Hus dicta 97. A
Sententia definitiva in Hier. de Prage 139. A
Sermo Episcopi Laudensis, contra Hier. de Prage relapsum 132. B
Sigismundi imp. labor & profectiones propter tollendum schisma 69. A
Sigismundi imp. uerba ad Io. Hus Constantie 81. A. 105. C
Sigismundi imp. fidelis hortatio ad Hus 106. A
Sigismundi imp. consilium ad Patres de Hus in Concilio 109. B
Sigis. in Regem Bohemia coronatio, facta in arce Prag. 181. B
Sigis. imp. Romæ in ponte Adriani Equites auratos fecit 255. A
Sigis. imp. à Roma reuersus, receptus in Regem à Bohemis 279. A
Sigis. imp. prudentia in copacandis Bohe. 303. C

Sigis. imp. detecta conspiratione, Prage 24. dea capitauit 304. A
Signum Crucis contra Hussitas militaturis affixum 185. A
Slesie laudes de multis terre & patrie bonis 418. B
Species pietatis sine fructu in Ioane Hus 111. C
Spectaculum pulcherrimum Rome & Neapoli in profectione Friderici III. quando coronatus est à Nicolao V. 379. C
Stephani Paletz increpatio contra Ioannem Hus 27. C
Stephani huius alia increpatio de inobedentia Io. Hus 39. A
Steph. iste predixit Ioanni Hus exitum per ignem 77. C
Suinco Archiepiscopus Pragensis Possionij mortuus est 19. C
Suinconis laus post obitum per D. Stephanum Paletz 20. A
Summa Hussitarum ad concordandum creat, ut approbarentur 4. articuli 259. C

T
Taurinum, id est, Alba Græca à Turcis oppugnata, non uicta 397. C
Technæ Io. Hus ad euadendum Constantiam 107. B
Tenor concordie à Bohemis oblate Concilio Bas. 267. C
Tergiversationes Hus contra dicta testium 86. B
Testes contra Hus Constantia deponentes 86. A
Testes subscripti in priuilegio Friderici II. imp. 316. A
Testes subscripti in priuilegio Caroli III. 318. B
Thaboritarum multe & uarie disputationes 197. B
Thaboritarum impia sententia in colendo Ziscam 218. B
Thaboritarum sacerdotes quales sunt 227. B
Thaborite à Baronibus uicti Prage & occisi 276. B
Thaborite bellicosissimi horreis inclusi & combusti sunt 278. B
Thaborite pecunias corruperunt quosdam Aurelicos Sigis. 280. A
Theologorum Pragensium nomina, qui fuerunt contra Io. Hus 50. A
Titulorum Regis Ladislai adolescentis militum do 408. A
Tractatus Bohemorum de eligendo Rege post obitum Alberti 333. A
Traditio

I N D E X.

Traditio Arcis Pragensis & sacrilegia per praefectum 180. B	Vlricus Reichental Constantiensis, Teuthonicus scriptor 71. B	
Transubstantiationem panis expresse confessus est Hus 76. C	Vladislaus rex Bohemae factus est, post mortem Ge- orgij regis 440. B	
Tumultus plebis Pragae cruciatus propter eadem 207. C	Vniuersitatis Pragensis 4. Nationes & Priui- legia 13. B	
Turcae Constantinopolim obtinuerunt Anno 1453. 387. C	Vnitas uera non est, ubi dicitur Nos & Vos 269. A	
Tyrannis Patrum conspirantium contra Eua- genium in Concilio Bas. 322. B	Vnio Ecclesiae Orientalis cum Romana, per Eua- genium III. Florentiae facta 323. C	
V		
Venceslaus Caroli 4. filius, Rex Bohemae inutilis 6. C	Vratislauenisium excusatio, cur Georgio regi non obedirent 423. A	
Vuenceslai huius tempora, multis obno- xia malis fuere 7. B	Vratislauenisium articuli, quos pro obedientia proposuerunt Ibid.	
Vuenceslai Edictum pro Indulgentijs Papae 39. B	Vratislauenisium absolutio ab obedientia dicto regi praestanda 432	
Vuenceslai Regis timor a turba, et obitus 175. C	Vratislauenisium in protectionem Sedis Apostoli- cae contra regem recepti 433. B	
Verbum Dei praedicare quomodo potest a Prae- latis prohiberi 295. C	Vratislauenisium per Mathiam regem Vngariae fortiter defensi 438. A	
Vexationes uariae Laicorum contra Archiepi- scopum & Clerum Catholicum 18. B	Vtraque species in Sacramento facta est laqueus Venantium 162. A	
Vuiclephi scripta haeresim pepererunt in Bohemae 17. C	Z	
Vuiclephi huius dogmata Londonij in Anglia damnata 8. B	Zisca deleuit secta Adamitarum 148. B	
Vuiclephi articuli 45. Pragae quoque condempna- ti fuerunt Ibid. C	Zisca Capitanus factus multitudinis Conuenarum 178. C	
Vuiclephi dogmata a rege Vuen. phibita 48. B	Zisca a Pragensibus contra Regem Sigisfrua- tus 191. A	
Vuiclephi articulos 45. cur noluit Hus damnare 87. A	Zisca templa Pragae destruxit, & foris crudeli- ter egit Ibid. C	
Vuiclephi errores innumeri, de Sacramento al- taris 90. A	Zisca & Pragenses uictores contra Regem Sigis- frudeliter 182. B	
Vuiclephi anima & memoria aeternaliter dama- nata 91. B	Zisca insignis bellator, caecus existens 206. C	
Vuiclephi doctrina fidem a fundamentis euer- tere conata est 120. B	Zisca in Catholicos, praesertim in sacerdotes, crudelis 207. A	
Vuiclephi errores in 40. classes & 303. artia- culos diuisi 122. A	Zisca Thabor urbem edificauit Ibid. C	
Vuiclephi multo maior numerus & classium & errorum per Praxibram 123. A	Zisca ex Austria praedas domum attulit 215. C	
Vuiclephi defenso in historia Thaboritarum 232. B	Ziska obitus, Testamentum, & laus bellica 216. B	
Vuiclephum Doctorem Evangelicum dici queat 253. B	Zisca peritissimus & uictoriosissimus bellorum Dux 217. A	
	Ziska ingentia uitia laudem obscurauit 218. A	
	Ziska id Catholicis fuit, quod Assur Iudeis 219. B	

C O R R E C T O R I V M.

Pag. 2. linea 11. Insulis, lege Insulis. pag. 11. lin. 30. dignantur. pag. 12. lin. 29. inutili. Et lin. 29. eli-
gant. pag. 14. lin. 25. Turmgie. Et lin. 36. etiam. pag. 16. lin. 13. donati. pag. 29. lin. 10. possidetur.
pag. 34. lin. ult. fructus uerae. pag. 38. lin. 6. illi. pag. 40. lin. 24. iam. & lin. penul. Carmelitarum.
pag. 41. lin. 2. fabrica. pag. 45. lin. 14. manifestos. pag. 54. lin. 4. replicantes. pag. 75. lin. 1. in ma-
gine. Depositiones. pag. 77. lin. 17. Rhenum. pag. 99. lin. 2. finium. pag. 123. lin. 21. de illa. pag. 130.
lin. 10. aliter. pag. 149. lin. 14. maximo. pag. 162. lin. 1. perierunt. pag. 163. lin. 39. gratis. pag. 197.
lin. 8. esset. pag. 202. lin. 33. Czaslauenis. pag. 23. lin. 11. Straga. pag. 219. lin. 10. filios. pag. 222. lin.
22. aduersus. pag. 232. lin. 23. occurrere. pag. 236. lin. 8. eo. pag. 240. lin. 30. exirant. pag. 252. lin. 310
uarietates. pag. 253. lin. 35. inungedi. pag. 262. li. 13. cofulebatis. pag. 283. li. 11. Thaboritis. adde studiū.

HISTORIAE HVSSI
TARVM PER IOANNEM CO.
CHLÆVM LIBER PRIMVS.

CAROLVS, Romanorum Im-
perator Augustus, huius nominis
Quartus, & Rex Bohemiae, Cum es-
set xxxi. annorum, Rege Bohemorum
Ioane patre suo, in praelio quod erat
Regi Fracig Philippo contra Anglos
occiso, regnare cepit. Et adeo qui-
dem foeliciter regnauit, ut iure potue-
rit de PRAGA, Metropoli Bohe-
miae, dicere, quod de ROMA di-
xisse ferunt Octauium Augustum,

Suetonius in
Aug. cap. 29.

nempe, Marmoream se relinquere, quam lateritiam accepisset.
Princeps sane Clarissimus, & Augusto Caesari multis in uirtutib.
haud immerito comparandus, In nonnullis etiam praefendus,
immo uero in omnibus, uelut Ethnico Christianus longe antepo-
nendus, Extra enim fidem & Charitatem Christi nulla potest esse
uera uirtus, uti docent Paulus, Augustinus & omnes Theologi. Carolus 4
Longe igitur uerius poterant Bohemi Carolum, quam Romani Pater patrie
Octauium, Patrem Patriae salutare, Augustus enim Caesar licet bo-
na multa Romanis contulerit, attamen & mala nec pauca nec le-
uia intulit eisdem, Quemadmodum grauissime questi sunt M. Ci-
cero & M. Brutus, alijque libertatis assertores. Quot enim gessit
aduersus Romanos bella Ciuilia: Carolus uero Bohemias se nunquam
hostem sed semper patrem exhibuit: Et non solum Pragam, Caput
Regni, sed & alias urbes magnis affectit commodis, ac publicis ope-
ribus exornauit. Extruxit Octauius Romae forum cum aede Suetonio 6. 29. &
Martis Ultoris, Templum Apollinis in Palatio, aedem Tonan-
tis Iouis in Capitolio, Sacerdotum item & numerum & dignitate
atque etiam commoda auxit, praecipue Vestalium Virginum. At ua-
na fuit ista religio, Dijs falsis ac uere daemonijs in animarum exiti-
um exhibita. Carolus uero adeo magnificus fuit uerae religionis cul-
tor, ut non solum Pragae multa templa & Monasteria extruxerit, Diuini cul-
tus amplifi-
cator Caro-
lus.
Imo & in Italia collegiatam crexerit Ecclesiam in uilla Te-
rentij Parmensis agri, dedicatam Deo uero, in honorem Dei geni-
tricis

triciſ & uirginis Mariæ, Quam & magnifice dotauit, ſic tamen, ut patriæ interim non eſſet immemor. Conſtituit enim patronum illi Eccleſiæ Præcentorem Eccleſiæ Pragenſis, Pragenſem uero Eccleſiam, quæ antea ſub Metropoli Moguntina Cathedralis erat, ad Metropoliticum decus Ro. Pontificis auctoritate euexit. Quam ſane Eccleſiã (In Chronicis id Boeſlao Pio adſcribitur, ſub quo primus Epifcopus Pragenſis factus fuit Dythmarus. Anno 965) Vra tiſlaus, Primus Rex Bohemię, Anno dñi M. lxxxvi. ſub Alexandro Papa II. & Henrico Imp. III. fundaffe perhibet, eo ſane cū Priuilegio: & honorificentiæ ſplendore, ut quando agitur res diuina, Præpoſitus & Decanus Epifcopalibus uti poſſint Inſulis & ornamentis. Quod ſane decus & Priuilegium, in hodiernum uſque diem Eccleſiæ illi ſaluum permanet. Cæterum Carolus Rex longe magnificentius illam exaltauit, atque adauxit Priuilegijs, honoribus, opibus, ſanctorum reliquijs plurimis, auro, argento, gemmiſque exornatis, ualiſ itē auro & argento precioliſ, alijsque ornamentiſ & ſtructuris, ampliſſimis ſane dotationibus, Nam non ſolum Archiepifcopum, ſed & Præpoſitum totumque Capitulum multis donauit poſſeſſionibus. Ipſum uero templū ex quadrato lapide magnificentiſſime ædificauit iuxta exemplar & formam Metropolitanæ Eccleſiæ Colonienſis. Multas præterea ædes ſacras & Monafteria uel extruxit a fundamentis & dotauit, uel uetuftate collapſa reſtituit, cenſibusque & ornamentis adauxit, non ſolum Pragæ, ſed & in alijs Regni oppidiſ & caſtellis, adeoque & in rure ac ſolitudine ampla Monafteria, ac ſumptuoſa pro diuino cultu ædificia erexit. Quorum fœdæ cernuntur hodie ruinae: & magnificentiæ illius uetiſtigia in excelliſ templorum parietibus turribuſque fœde uſtulatit utcunque apparent intuentibus. Maxime igitur floruit ſub eo Principe Bohemorum religio cultuſque diuinus, adeo ſane, ut Aeneas Syluiuſ (qui poſtea Pius Papa II. fuit) in Hiſtoria rerum Bohemicarum affirmet, Ea tempeſtate nullum fuiſſe Regnum in tota Europa, tam frequentibus, tam auguſtiſ, tam ornatis ditatum templiſ quæ erat Bohemicum. Nulliſ em̄ parcebat ſumptibus pius Princeps, in omnibus que ad augendum Dei cultum et populi deuotionem ſpectare uiderent, ut non immerito poſſimus illud ſcripturę de eo prædicare, Qui curauit gentem ſuã, & liberauit eam a perditione, qui præualuit amplificare ciuitatem, qui adeptuſ eſt gloriam in conuerſatione gentiſ, Qui ingreſſum domuſ & atrij amplificauit, et quaſi ſol refulgens, ſic ille eſt uſit in templo Dei, Nam ex ijs quæ Hereticorum furore deuaſtata non ſunt, facile conſpicere poterit homo cordatuſ, quantuſ fuerit ubique in templiſ ornatuſ & ſplēdior. Quod

Eccleſiæ Pragenſis incrementa

Magnificētia Caroli in tēplis et Monafterijs.

Eccleſ. ſo.

Quod enim ſacellū uel Romæ auguſtiuſ uideſ, eo quod Pragæ in maioris Eccleſiæ choro S. Vuēceſlao dedicati cernit: quanta ibi parietū ſublimitas, quantuſ decor: Veſtiti em̄ ſunt parietes partim cruſtis lapidiſ Porphyretici, adeo ſane coruſciſ et expoliſ, ut eaſ uulgę meras gēmaſ exiſtinet, partim picturiſ magnificiſ, Et fornix aſtæbre concameratuſ, latitudine ſua parietū altitudini et ſacelli ampliū dini pulchre reſpōdet. Quantū uero fuerit Monafteriū fratrum Carmelitarum, Ingenuſ adhuc moles & in cælum crecta tēpli pars, quæ deuaſtationi ſuper eſt, admirantib. indicat per coniecturã: Et ædeſ Diui Iacobi, quæ Monafteriū fratrum S. Franciſci ſibi coniunctū habet, a Ianiſ deſenſa cōtra hæreticoſ, clare demonſtrat ſua magnitudine, quæ celebris fuerit ibi & fratrum cōuentuſ et populi deuotio. Unde factū eſt, ut inclytū regnū Bohemiæ, ſub pio Rege iſto, maxime floruerit in omnib. boniſ, quæ dñſ abunde retribuit magno cū incremēto et meritoꝝ cæleſtiū, et frugū quoꝝ opūꝝ terreſtriū, quicquid in cultū & honorē eiſ impenditur, iuxta illud quod per Prophetã dicit. Inferte omnē decimam in horreū meum, & ſit cibuiſ in domo mea, et probate me ſuper hoc, dicit dñſ, ſi nō aperuero uobiſ Catacacta cæli, et effudero uobiſ benedictionē uſque ad abundantia. De hac dei benedictione multa habemus exēpla in hiſtorijs Regū, tum ſub ueteri tū ſub noua lege. Quiſ em̄ inter Reges Iuda fœlicior fuit in omni benedictione quæ Dauid quæ Salomon, quæ Iofaphat, quæ Ezechiaſ quæ Iofiaſ: At fuerunt hi omneſ quæ religioſiſſimi Reges, qui maximos in cultū dei ſumptuſ expenderūt. Sic et in nouo teſtamēto longe fœlicioſiſſimi fuere Imperatores Conſtātinuſ Magnuſ, Theodoſiuſ maior, Juſtinianuſ I. Caroluſ Magnuſ, Ludouicuſ Piuſ, Otto I. Henricuſ I. Qui ſane oēſ maximos fecere ſumptuſ in ampliādo et exornādo cultū diuino. Itaque benedictionem a deo cōſequuti fuerunt longe abundantiore quæ alij antecellores et ſucceſſoreſ eorū, qui circa cultū dei aut negligenteſ aut ſacrilegi extiterūt. Sic & Carolo III. cōtigit, qui dei benignitate eo magiſ abundauit pecunijs, et omni opū abundantiã, fortuneꝝ indulgētia et reꝝ pſperitate, quo pluſ in cultū diuini erogauit: Deuſ enim immēſaſ illi opes ex miferiſ et fodiniſ auri & argenti, in montibuſ Cuthnæ rependit. Habuit itaque Rex iſte pacē in Bohemia cūctiſ dieb. ſuiſ, ut totū regnū in pace floreret ac proficeret, adeo, ut non ſolū Rex ipſe magnifica et ſumptuoſa extrueret opera et ædificia: Quorum bona pars adhuc hodie Pragæ alibiꝝ cernitur, ut Regiū in arce Pragenſi Palatiū multiſ ampliſque ædificiſ magnificentiſſime exornatū: et Pons Multauiæ lapideuſ, cuiuſ latitudo adeo ſpaciouſa eſt, ut Treſ curruſ ſimul tranſeuntē capere queat: Longitudo uero per xviij. arcuſ amploſ extēditur.

Sacellum S. Vuenceſſi

Proſperitatis ſub religioſo Principe. Malach. 3

Florēs Regni ſtatuſ ſub Carolo

tur. Murus item & Moenia maximi ambitus per colles & ualles extensa (quibus eam cinxit urbis partē, quæ Paruū latus dicitur) tam pulchram exhibent speciē intuenti, ut Praga situ & spacio Romæ quæ simillima uideatur. Arces præterea ut plurimæ, ita & munitissimæ, quarum nonnullæ a Carolo nomen retinēt. Ea maxime arx, in qua Corona regni per Burgauios asseruatur, et multæ præterea sanctorū reliquiæ, et prisca regni Priuilegia. Sed & plerique Procerum ac Baronum Regni, atque etiam Ciues nonnulli, pij Regis exemplo pro uocati, templa & Monasteria quædam, priuatis extruxerunt sumptibus. Cōstat enim eximium Pragæ templū, quod Innocentiū Bethlehē dicit, opus fuisse cuiusdā Ciuis Pragensis, sed Hulsiticis postea concionibus factū est patriæ perniciosum. Libet hic addere pauca uersus Conradi Celtis, primi apud Germanos Poetæ Laureati, quæ in laudē Inclytæ huius urbis ætate nra cecinit carmine Sapphico.

*Visa non est urbs meliore cælo.
Explicat septem hæc spacio sa colles.*

Ambitu murorum, imitata magnæ Moenia Romæ.

Vniuersitas Studij Pragensis. Ultra hæc omnia maximū Regno decus instituit sapientissimus Princeps, Academiā Pragensē, autoritate Ro. Pontificis Innocentiū sexti, cōductis ex Vniuersitate Parisiensi Magistris, in omni facultate peritissimis, Quæ sane schola, impensis et studio regis, in tantā breui excreuit celebritatē et frequentiā, ut ex una Germanorū Natione repperta ibi fuerint supra duo (quidā supra quinque autē) Studentū Milia. Quorū studijs ita fauit ac delectatus fuit Rex, ut ad scholā cū Purpuratis aliquā ueniens, tres aut quatuor horas cōtinue audierit Magistrorū disputationes & exercitia. Cunctique ab Aulicis admonerēt, adesse tēpus cœnādi, dixerit: Ite uos ad cœnā, hic meus est cib. Quod autē tanta ibi Germanorū multitudo erat, illud in causa fuisse arbitror, quia eo tempore aut nullæ omnino aut perpauca in Germania erant Academiæ. Talis ergo fuit erga patriam et Regnū paternū Rex iste, Princeps profecto nō solū pietate, sapiētia, linguarū peritiā, cunctisque generosi animi uirtutibus Illustris, uerum etiā Nataliū splendore maxime nobilis et cōspiciuus, utpote ex Imperatoria et Regia stirpe progenitus, Nepos quippe Henrici septimi Imp. Comititis Lutzelburgen. & filius Ioan. filij eius, cui Vuēceslai septimi Boemiæ Regis, filiā Elizabethā pater Imperator despōsauerat, per quā & regno positus fuit. Quales uero et quantas res gesserit in Italia et in Germania factus Imperator Carolus, per annos xxxij, longū foret enarrare, nec attinet hic dicere. Ipse in baptismo nominatus fuit Vuenceslaus: In Confirmatione uero a Franciæ Rege, apud quē adulescentiæ rudimenta peregit, Caroli nomen accepit. Fratrem habuit

Nobilitas et uirtutes Caroli.

buit Ioannem, natu minorē, cui Morauia Marchionatū celsit, filios uero duos reliquit, Vuenceslaū, natu maiorē, quem mox in secūdo ætatis anno, Boemiæ scepro donauit. Et Sigismundum alterū filium Vngariæ regno destinauit, tradita ei uxore, nomine Maria, Ludouici Vngariæ regis filia: Fœlix per omnia pater Rex et Imperator, si nec Regno nec Imperio suffecisset Vuenceslaū, qui nec patris nec aui uirtutes retulit. Carolus ergo ætate grandæuus (quippe annos natus lxxij.) diem obiit Anno domini M. ccc. lxxix.

Reliquit post se rex a se gestarum historiam, quā propria manu conscripsisse fertur, Cuius hoc sane initium est. Quicumque regnabitis post me, decorati diademate Regū, mementote, quod et egorexi ante uos, & in puluerem redactus sum & in lutum uermium. Similiter uos cadetis, transeuntis ut umbra, & uelut flos agri. Quid ualeat nobilitas generis, aut rerum affluentia: nisi ad sit pura cōscientia cum fide recta, spe sancta resurrectionis? Non æstimetis uitam uestram sicut impij non recte cogitantes, cum exiguum sit quod estis, quia a Deo creati, & ex nihilo nati sitis, & post hæc ad nihilū redigimini, tanquam non fuissetis. Scitote uos habere patrem æternū, & filium eius dominum nostrum Iesum Christum, qui primogenitus est in multis fratribus, qui uos uult participes fieri regni sui, si mandata eius seruaueritis, & nō inquinaueritis mentes, cōscientias et uoluntates sanguinis et carnis uestræ, efficiemini filij Dei, pro ut Ioannes in Euangelio dicit, Dedit eis potestatem filios Dei fieri. Si igitur uultis effici filij Dei, mandata patris uestri seruate, qui annunciauit uobis per filium suum dominum nostrum Iesum Christum, Regem cælestem, cuius typū et uices geritis in terris. Hæc & id genus multa pietatis monita, posuit in præfatione. Post quam sane sic exorsus est historiā. Successioni (inquit) uestræ diligēter scripsi uerba præsumpta sapientiæ et timoris Dei, quantum mea paruitas diuini auxiliij capax fuit. Nūc de uana & stulta uita mea, uobis scribere cupio, ac de exordio transitus mei mundani, ut cedere ualeam uobis in exemplum. Gratiā autē mihi a deo infusam & amorē studij, quod mei peccatoris habuit, tenacitas, nō celabo, ut tanto magis speretis in diuino auxilio, in laboribus uobis succurrere, quanto oates et prædecessores uestri uobis magis annunciat. Iuxta illud: Patres nostri annūciauerunt nobis, Cupio ergo uos non latere, quod HENRICVS septimus Ro. Imperator genuit patrem meum, nomine Ioannē, ex Margareta Ducis Brabantie filia. Qui Ioannes duxit uxorem, nomine Elizabeth, filiā Vuenceslai septimi Boemiæ Regis, & ipse Ioannes obtinuit regnum Boemiæ cū ea, quia masculinus sexus in progenie regali Boemorum defecerat, Et expulit Carinthiæ Ducē, qui habebat

Historia Caroli III. ab ipso me scripta.

quæ

4. teneritas

in uxore sororem seniore uxoris suæ dictæ, quæ mortua est in posterum sine prole. Qui regnum Bohemiæ causa uxoris suæ ante eum obtinebat. Prout clarius in Chronicis Bohemorum continetur. Genuitque idem Ioannes Rex Bohemiæ, cum Elizabeth Regina, me primogenitum suum, nomine Vuenceslaum, anno dñi M. ccc. xvi. pridie Idus Maij hora prima in Praga. Deinde alium filium, nomine Ottagarum, qui in puerili ætate decessit, Demum genuit, et tertium, nomine Ioannem. Habuitque prædictus Rex duas sorores, Vnã tradidit Vngarorum regi Carolo primo, quæ sine liberis mortua est: Secundã uero dederat Carolo Francorum Regi. Ipso regnante in Francia, ante incarnationis dñi M. ccc. xxiiij. misit me pater meus iam dictus ad dominum Carolum Regem Frantiæ, me existente in septimo anno, fecitque me dictus Rex Franciæ per Pontificem confirmari, et imposuit mihi nomen suum æquiuocum, uidelicet Carolus. Et dedit mihi in uxorem filiam Caroli patris sui, dictam Blanca, mortuaque est uxor sua, soror patris mei, anno illo sine prole. Interim idem Rex aliam sibi in matrimonio copulauit, dilexitque me præfatus Rex ualde, & præcepit Capellano meo, ut me aliquantulum in literis erudiret, quamuis ipse Rex ignarus esset literarum. Ex hoc didici, legere horas Beatae Mariæ Virginis gloriosæ, & eas aliquantulum intelligens, quotidie temporibus meæ pueritiæ libentius legi. Quia præceptum erat custodibus ac tutoribus meis a Rege, ut me ad hoc instigarent. Rex autem prædictus non erat auarus pecuniæ, & utebatur bono consilio, & curia eius resplendebat senum principum tam spiritalium quam secularium frequentia. Hoc est initium historiæ Caroli III. Impe. lectu nimirum dignissimæ, si tota extaret, quam ego totam uidere hæcenus non merui. Vuenceslaus igitur filius eius, stirpe quidem nobilissimus exiit. Nã & pater & proauus eius fortissimi ac sapientissimi fuerunt Imperatores Romanorum, & auus eiusdem Ioannes Cæcus, uictoriosus ac prudens Rex, qui Regni Bohemiæ fines amplissime dilatauerat, & apud Germanos, absente in Italia patre, Henrico Imperatore VII. Vicario nomine imperauerat. Mortuo uero patre in Italiam quoque cum exercitu pene trauerat, ubi plurimas ciuitates in deditiorem acceptas, non paucis annis turatus fuit. Cæterum Vuenceslaus iste, Caroli Imp. filius & Ioan. regis Nepos tanta fuisse socordia depressus dicitur, ut opes et honores, quos ei pater multo labore sumptuque et ingenio acquisierat, retinere non potuerit, tamen abest, ut auxerit. Etenim regni Bohemiæ scripturæ procurauit ei pater Carolus, cum adhuc esset infans et bimulus: Imperij uero ius & Ro. regni coronã, cum iam adolecens esset, xvagens ætatis annum. Præfuit itaque Bohemiæ regno annis LV. a

prima

Carolo religiose in Francia educatus

Maiores filij Caroli.

prima sui coronatiõis, sub patre quidem annis XXI. Post mortem uero patris annis XXXIII. In regno autem Romanorum tantum XXII. annis pro rege est agnitus. Nam reiectis omnium rerum curis, luxui et ocio deditus, uinoque ac somno sepultus, incidit in illud maledictum, quod apud Esaiam legitur. Væ qui confurgitis mane ad ebrietatem sectandam, & potandum usque ad uesperam, ut uino æstuetis &c.

Esai. 5.

Habuit quidem uxores duas, Primo Iohannã, Deinde Sophiam sed nullos reliquit liberos, per inertiam et ebrietatem, somno magis et Baccho, quam propagationi & coniugali debito intectus. In quæ facta ne illud Hieremiæ, quod in ultimum regem Iuda Ieconiam dictum fuit, haud inepte quadrare uideatur. Terra, terra, terra, audi sermonem domini. Hæc dicit dñs. Scribe uirum istum sterilem, uirum qui in diebus suis non prosperabitur. Nec enim erit de femine eius uir qui sedeat super solium Dauid. Adeo enim non est prosperatus Vuenceslaus iste, ut optima quæque patris instituta per eius ignauiam sint uel omnino deperdita, uel in peiorem statum dispersa, ut Indlyto Bohemiæ regno illud quoque uæ superinduxerit, quod sapientissimus Rex Salomon Spiritus sancti oraculo protulit, Væ tibi terra, cuius Rex est

Vuenceslaus sine liberis.

Hier. 22.

puer, & cuius Principes mane comedunt. Fuit itaque in Quarto regni eius anno post obitum patris, sceleratissima pestis, quæ intra menses Quatuor Pragæ in una S. Stephani parochia supra Tria Milia funerum absumpsit. Fuit paulo post grauis in ea urbe tumultus, In quo populari furore sceleratum est in Iudæos, tanta sane crudelitate, ut intra duas horas aliquot Milia (ut ait Aeneas Syluius) neci data sint, & neque ætati neque sexui parcitum fuerit, domibus eorum direptis & incensis. Sed sint hæc mala fortuita, quæ regi non impu-

Eccles. 20.

Pestis.

Seditio.

tentur in culpam, Certe quod hæresis Vuiclephi ex Anglia (ubi orta, nunquam uiguit aut præualuit) in Bohemiã sub hoc rege introducta fuit, per quam non solum celeberrima perijt Vniuersitas, præcipuum regni decus, uerum etiam Catholica religio (quæ tunc maxime florebat) ita cecidit, non absque infinita et animarum & corporum iactura, ut non possit facile in pristinum statum unquam resurgere: id nullo excusationis fucos regem istum a sempiterno nominis macula liberabit. Potuisset enim prohibere, & non prohibuit. Qua de re altius repetendum est mihi huius mali principium, quod ab alijs hæcenus repetitum uidi. Vuicleph igitur Imperare Carolo III. graues contra Clericæ contentiones in Anglia suscitauit Ioan. Vuicleph, quod est Anglice interpretatum, Ioan. impugnat. Qui cum esset uir ingenio acer, uehemens & acutus, quam plurimos scripsit libros, sermonesque & tractatus, quorum permulti commemorantur, partim a Thoma Vualden Anglo, partim a Ioan. Przibram Bohemio: De quibus & mihi ex Anglia quidam scripsit Episcopus, esse sibi

Scripta Vuiclephi.

A iij adhuc

adhuc hodie duo maxima uolumina Vuidephi, quæ mole sua uideantur equare Opera B. Augustini. Cum esset itaq; scientia inflatus, & per superbiam gloriæ ac nouarum rerum cupidus, in Oxoniensi Academia, libris suis noua dogmata spargere cepit, factus autē doctoribus per paradoxa sua suspectus, & apud Ecclesiæ prælatos delatus, protectorem sibi conquisiuit Comitē + Laocustriæ, uirum præpotentē in Angliā, Sub cuius ptectione tutus ac securus, liberime scripsit quicquid uoluit. Archiepiscopus Cantuariensis, conuocatis Angliæ Episcopis & Prælati, Londonijs in conuentu ordinis Prædicatorum, Synodum Prouincialem habuit, In qua multa illius dogmata uelut hæretica communi omnium sententia sunt damnata, a XIII. Episcopis & XXX. Magistris in Theologia. At Vuideph adeo non emendauit errata, ut per contemptum et irrisionē uocauerit Synodum illam terræmotum, contra quam & in multis publice inuectus est libris & sermonibus. Et in Quarto Trialogi sui libro cap. 36. sic habet, Anno domini M. ccc + lxxxij. recenter & pertinaciter in suo Concilio terræmotus Londonijs fratres generaliter intoxicauerunt regnum nostrum &c. Hæc ubi ad sedem Apostolicam delata fuerunt, Gregorius Papa XI. rescripsit ad uersitatem Oxoniensem, mandans ut illum caperent seu capi facerent, et Archiepiscopo Cantuariensi, aut Episcopo Londoniensi sub fida custodia transmitterent. Verum uiuo eius protectore, & conuiuente etiam rege Eduardo, non in personam animaduerti licuit, sed in libros eius animaduersum est ab Episcopis & Doctoribus. Vnde factum est, ut post mortem ipsius, quidam ex discipulis eius, nomine Petrus Payne Anglus, Pragam cum libris illius profugerit, regnante Venceslao: ea forsitan occasione permotus, quod ante eū Boëmus quidā genere nobilis, ex domo, quā putridi piscis uocās apud Oxoniā in literarū studio cōstitutus, libros Vuidephi, quibus titulus est de Vniuersalibus realib, inde in patriam secum reuoluit, uelut preciosum thesaurū. Quos Pragæ diuersis trāscriptionib. multis hominib. cōmunicauit, et iuxta nomen suum, putridi hæretici lætale uirus ciuibus suis infudit, Cōmodauit uero libros illos ijs potissimū, qui Tcutthonicorū (uti refert Æneas) odio tenebant, ut illi per noua dogmata uexati, Academiā Pragensem, in qua p̄ualebāt, Boëmis regendā discēdētes relinquerēt. Priusq; tñ inualuisset lues illa uulgo apud multos, Doctores et Magistri almæ Vniuersitatis Pragē, qui iā acceperāt multos Ioan. Vuide. articulos publice dānatos fuisse: non solū in Angliā p̄ Conciliū p̄uincialem, et p̄ Vniuersitatem Oxoniensem; uerum etiam Romæ in Concilio generali: & Parisijs a Celeberrima facultate; Theologica proposuerunt & ipsi

alias Alxxij: Quod et Chronicis conformis est.

vide Albertū Krantz in Vandalia li. 10. c. 23

Libri Vuidephi, in Bohemiam alati.

Cōdemnatio librorū Vuidephi.

xlv. articulos Vuide. publice examinādos, sub hoc uerborū tenore.

XLV. Articuli Ioannis Vuidephi.

- 1 Substantia panis materialis, & similiter substantia uini, manent in sacramento altaris post consecrationem.
- 2 Accidētia panis nō manēt sine subiecto in sacramento altaris.
- 3 Christus non est in eodem sacramento identice, realiter, & in propria præsentia corporali.
- 4 Si Episcopus uel sacerdos existat in mortali peccato, non ordinatur, non conficit, nec baptizat, nec consecrat.
- 5 Nō est fundatū in Euāgelio, q̄ Christus Missam ordinauerit.
- 6 Deus debet obedire Diabolo.
- 7 Si homo fuerit debite contritus, omnis confessio exterior est sibi superflua & inutilis.
- 8 Si Papa sit præscitus & malus, et hinc membrū diaboli, nō habet potestatem super fideles, ab aliquo sibi datam, nisi forte a Cesare.
- 9 Post Urbanum sextum, non est alius recipiendus in Papam, sed uiuendum more Græcorum sub legibus proprijs.
- 10 Cōtra sacrā scripturā est, q̄ uiri Ecclesiastici habeāt possessiones.
- 11 Nullus Prælati debet aliquem excommunicare, nisi prius sciat ipsum excommunicatum a Deo.
- 12 Excommunicans Clericum, qui appellauit ad Regem & Conciliū regni, eo ipso est traditor regni.
- 13 Illi qui dimittunt prædicare, siue uerbum Dei audire, propter excommunicationem Prælati, sunt excommunicati, et in die Iudicij traditores Christi habebuntur.
- 14 Omnes de ordine mendicantium sunt hæretici, & dantes eis elemosynam, sunt excommunicati.
- 15 Nullus est Dominus ciuiliſ, nullus est Prælati, nullus est Episcopus, dum est in peccato mortali.
- 16 Domini temporales possunt ad arbitrium suum auferre bona temporalia et possessiones ab habitualiter peccantibus.
- 17 Populares possunt ad suū arbitriū dños delinquentes corrigere.
- 18 Decimæ sunt meræ Elemosynæ, & Paroethiani propter peccata possunt eas ad libitum auferre.
- 19 Speciales orationes applicatæ unī personæ per Prælatos religiosos, non plus prosunt eidē q̄ Generales, cæteris paribus.
- 20 Conferens elemosynā fratribus, est excommunicatus eo facto.
- 21 Si aliquis ingreditur religionem priuatam quamcunque, tam possessionatorum quam mēdicantium, redditur ineptior & inhabilior ad obseruanda mandata Dei.
- 22 Sancti instituentes religiones priuatas, sic instituendo peccauerunt.

Reli-

- 17 Religiosi uiuentes in religionibus priuatis, non sunt de religione Christiana
- 18 Fratres tenentur per labores manuum uictum accipere, non per mendicitatem
- 19 Omnes sunt Simoniaci, qui se obligant orare pro alijs, in temporalibus obuenientibus
- 20 Oratio præciti nihil ualet
- 21 Omnia de necessitate absoluta eueniunt
- 22 Confirmatio Iuuenum, Clericorum ordinatio, locorum consecratio, referuntur Papæ & Episcopis, propter cupiditatem lucri temporalis & honoris
- 23 Vniuersitates, studia, Graduationes, Collegia & Magisteria in eisdem, sunt uana gentilitate introducta, & tantum profunt Ecclesiæ sicut diabolus
- 24 Excommunicatio Papæ uel alterius Prælati non est curanda, quia est censura Antichristi.
- 25 Peccant fundantes claustra, & ingrediētes sunt uiri diabolici.
- 26 Ditare clerum, est contra regulam Christi.
- 27 Syluester Papa & Constantinus Imperator errauerunt, Ecclesiam ditando
- 28 Licet alicui Diacono uel Presbytero prædicare uerbum dei absque Apostolicæ sedis uel Episcopi autoritate.
- 29 Ingressientes aliquam religionem, eo ipso sunt inhabiles ad obseruanda diuina præcepta, et perueniendum ad regnum cælorum, nisi apostatauerint ab eisdem
- 30 Papa cum omnibus Cardinalibus & Clericis, possessionem habentibus, sunt hæretici: et laici, istis consentientes
- 31 Ecclesia Romana est Synagoga Sathanæ
- 32 Credere indulgentias est fatuum.
- 33 Decretales Epistolæ sunt Apocryphæ & seductiue a fide Christi, & Clerici sunt stulti, qui eis student
- 34 Imperator & seculares sunt seducti a Diabolo, ut Ecclesiam dotarent bonis temporalibus
- 35 Electio Papæ a Cardinalibus est per Diabolum introducta.
- 36 Non est de necessitate salutis, credere Ro. Ecclesiam esse summam inter alias Ecclesias.
- 37 Iuramenta illicita sunt, quæ fiunt ad roborandum humanos contractus & ciuilia commercia
- 38 August. Benedictus, Bernardus, dānati sunt, nisi pœnituerint de hoc, quod habuerunt possessiones, & introierunt religiones.
- 39 Omnes religiones indifferenter introductæ sunt a diabolo.
- Quos

Quos quidē articulos rite & legitime examinatos, generali sententia, uno ore et cōmuni omniū consensu, per solenne decretū condēnauerūt Doctores et Magistri Academiæ Pragensis, Anno Dñi M cccc. viij. Cuius rei testem ocularem produco, M. Ioannem Przi Magister Ioan. Przi-
bram Bohemum, qui cum multis annis inter Hussitarum Docto- bram.
res fuerit unus de præcipuis, respiscens tamen postremo, acerrime Vuiclephistas impugnavit, atque etiam ex proprijs Vuiclephi uerbis confutauit & conuicit. Operæ precium itaque fuerit, ipsius propria recitare uerba, sicut habentur in ipsius libris. Etenim in eo libro, quem de articulis Vuiclephi ex diuersis eius libris collegit: contra eos qui dicebant, Vuiclephum nunquam tam enormes sensus uel tenuisse uel posuisse, sed per calumniam excerptos esse ex argumentis eius, quæ ipse nō approbauerit, in hæc uerba præfatur. Absit Verba præ-
hoc a me (inquit) et ab omni uiro Deū timente, ut tam ingentē inu- fationis.
riam, et illius uiri tam infaustam calumniā, abiecto Dei timore, in animæ meę grauē miseriam uelim uacuas iniquitates cudere: in mē dacijs fructum ponere, & ultionem diuinam pro merito expectare. Reuera antequam huiusmodi stultitiæ notam uellem post me pudenter mundo relinquere, præcligerem potius, neruis & ossibus in supplicio crepantibus, uitam exhalare. Videant ergo quæso & reuideant, uersent & reuersent loca, ad hos eisdem signata, omnes mei æmuli, certus & securus mihi uideor, quod siue fuerint Catholici siue Vuiclephi discipuli, quod nō poterunt me in istis iuste calumniari, si operam dignam dent equitati. Quod si etiam proprijs uerbis nolunt credulitatem adhibere, ecce in uiuacius ueritatis argumentum, & duco eis in medium exempla famosissima † produco.
plurimarum Vniuersitatum atque Conciliorum Generaliū, xlv. articulos Vuiclephi acute & argute reprobantiū. Quorum pene tota sententia comprehenditur, in sententia presentium articulorum. Quod Condēna-
si neq; his adhuc, tanq̄ alienis dignatur credere, Ecce in magis euitio publica
dens probationis experimentum, propono eisdem opus, non solū xlv. articu-
in hoc regno, sed ubilibet a libi uulgatissimum, & ueritate & fama lorum.
opinatissimum. Nostris quidem diebus, & plurimorū Magistrorū Anglicum, scia
hodie uiuentiū memoria comprhēsum (Quorū pridem in disputa licet Petrum
tione publica contra Anglicum, efficax & solidum de hoc factū est, Payne.
& auditum ab omnibus testimonium) scilicet, qualiter Anno re-
uolutionis domini M. ccc. ix. uel circa a quo nunc fluxerunt anni pene xxij.) post unam conuocationem Vniuersitatis, & alterā Theologicæ facultatis, præfatos articulos xlv. damnantium, facta est plena & tertia cōgregatio Doctorum Nationis Bohemię, pariter et Magistrorū et Bacalaurorū et Studentū omniū, ad Nigrā Rosam

HISTORIÆ HVSSITARVM.

12

Rosam in Praga congregatorū (Etiā in ipsa cōgregatiōe Magistro Ioanne præsente, et ipso inter Principales principaliter uota dante et omniū magistrorū uoce, nullo penitus cōtradicēte. Et quidē etiā me tunc præsente, et talia ut gerebantur contemplante) Voto et cōsensu omniū facta est corā publicis notarijs talis conclusio, & in hūc modum pronunciata coram omni astanti Auditorio. Notum sit omnibus, quod omnes Doctores & Magistri, hic cōgregati, Vna nimir, nullo penitus contradicēte, Articulos xlv. Vuiclephi reprobauerunt, refutauerunt et prohibuerunt. In sensibus eorū Hereticis aut erroneis aut scandalosis. Mandantes omnibus & singulis eiusdem Nationis suppositis, quatenus nemo huiusmodi articulos audeat temere defendere uel docere, publice uel occulte, Et hoc sub pœna (grauiori quam tunc poterant infligere, scilicet) exclusionis a præsenti Natione. Prohibuerunt insuper ne aliquis infra Magistrum, libros ipsius Vuiclephi præcipue libros de Eucharistia Dialogū et Trialogum (ubi prædicti articuli eius patētius et desiderius uidebantur respersi) audeat legere, ne in errorum uoragines dinoscantur præcipites declinare. Quam quidem sententiā, nisi iusta foret, tales & tam ingenui cum Magistro Ioanne, pro toto mundo, etiam morte instante, nullatenus facerent, nec pro nihilo talem iniquitatem in Deum committerent, nec innocentem & iustum damnarēt; Re uera non sua improvidentia mundū seducerent, nec infinitos scandalizarēt. Qua propter horū omniū uirorū tam Illustriū et doctissimorū, tamq̃ multorum, uno animo in eundē sensum cōuenientium, securior factus atq̃ roboratus exemplo & præiudicio, Clamo, & cordialiter omnes huiusmodi incredulos hortor & admonco, Quatenus ipsi, nō dico iam mihi (pro ut recte putant) misero & inutili, sed uerius cautæ et tam clarę testium interpositæ nubi & sapientū multitudini apertius elegant credere, & nocentissimam duritiam incredulitatis saltem iam sero deponere. Hæc ibi Bohemus ille M. Ioannes Przibram, Quæ & in fidei suæ cōfessione sub eisdē fere uerbis repetijt, dicēs, Profiteor toto animo, quod decretū & sententiā. In congregatione Doctorum Magistrorum & totius Nationis Bohemicæ. Circa annum dñi M. ccc. cvij. facta in Vniuersitate Pragensi, in domo Nationis ad Nigrā Rosam, Magistro Ioanne Hus tanq̃ Principali in eadem præsente & consentiente, & me illic etiā præsente et coassistente. Est in hoc de tanto iusta & rationabilis atq̃ uera, de quanto oēs et singuli unanimiter, nullo penitus contradicente, decreuerunt &c. Ex his ergo clare patet, Vuiclephi doctrinam fuisse tunc Pragæ Tripliciter condemnatam, ab Vniuersitate generaliter, a facultate Theologica specialiter, et a Natione

Ioannem Hus loquitur qui apud Bohemos Antonomastica M. Ioa. dicitur sicut in Ecclesiastica per Apostolum Paulus, et in scholis per Philosophum Aristoteles intelligi solet. Sententiā Nationis Bohemicæ contra Vuicleph. forte + desideratus. Iusta sententiā.

Triplex cōdemnatio.

tione Bohemica specialissime (ut sic dicam) & seuerissime. Neque tamen diu profuit omnis illa diligentia, adeo tenax malum est hæresis semel concepta, quæ nouitate sua prauitatem cordis humani alligit ad res nouas & in sui admirationem, maxime ubi odium, Inuidia, aut uana gloria, Rationis iudicium obnubilat aut penitus excæcat. Quamuis igitur M. Ioannes Hus in publico tot eruditorū hōminum coetu, unanimi omnium sententiæ contradicere non aude-
 ret, In occultis tamen colloquijs non destitit, Vuiclephico ueneno multos inficere. Cuncq̃ flagraret uehementi in Teuthonicos (qui & literarum peritia & uitæ honestate, morumq̃ grauitate Primatum in Pragensi Vniuersitate obtinebant) odio & inuidia, & sciret eos intentioni, & conatui suo resistere & obstare, aliam reperit malignandi uiam. Qua suis persuasit Bohemis, ut peterent a Rege, quatenus mandaret, Academiam Pragensem gubernari iuxta ritum & institutum Vniuersitatis Parisiensis, ne uideretur diuersum a matremorem habere filia, Erat sane Vniuersitas Pragensis in Quatuor Nationes ab initio diuisa, nempe in Bohemicam, in Saxoniam, in Bauaricam, & in Polonicam, Quæ omnes ex æquo gaudebant libertatibus & Priuilegijs illius Vniuersitatis a Papa & Imperatore concessis. Hus uero cum suis petijt a Rege, ut in honorem gentis & Regni unam Nationem Bohemorum cæteris tribus æquipararet; Ita scilicet, ut in omnibus emolumentis & honoribus una Bohemorum Natio tantum reciperet, quantum omnes aliæ simul iunctæ. uerbi gratia, ut in electionibus ad præbendas Vniuersitati incorporatas, ad Collegiaturas, ad officia et dignitates Rectoratus & Decanatus, in examinationibus personarum promoueri uolentiū. Vna Bohemorum Natio tantum posset, quantum aliæ tres simul, etiam in qualibet facultate. Erant enim Quatuor facultates. Prima Theologiæ, Secunda Iuris Canonici, Tertia Medicinæ, Quarta Artium liberalium. Rex itaq̃ a Bohemis persuasus, statuit & mandauit ut Rector Vniuersitatis, & Decanus facultatis Artiū, atq̃ etiam Examinatores promouendarum in facultate artium, eligi deinceps deberent alternatis uicibus: Ita sane, ut una mutatione (sic uocant semestre tempus seu dimidij anni spacium) præessent Bohemi, altera Teuthonici, non curando, cuiusnam existerent Nationis. Verum tres aliæ Nationes, uidentes hoc mandatum Regis esse contra antiqua & primæua Vniuersitatis Priuilegia & statuta, quibus iuramento obstricti erāt, nolabant in illud cōsentire, quoniam salua conscientia non poterant. Bohemi uero Pragenses, Regio consili mandata, non iure aut rationibus, sed ui & armis agendum censentes, multitudinem armata irruerunt in Collegium & Lectorium facultatis
 B Artium

Practica Idannis Hus cōtra Teuthonicos.

Quatuor Nationes Vniuersitatis.

Mandatum Regis contra Priuilegia.

Irruptio Ciuium Pragensium in collegium Artium

Artium, Regisque nomine mandauerunt trium Nationum Magistris, ut eos reciperent Rectorem Vniuersitatis & Decanum facultatis Artium, quos ipsi nominaturi essent. Magistri autem eisi multa commemorarent incommoda, quæ inde futura essent, atq; allegarent statuta Vniuersitatis a se iurata, quibus citra piaculum & læsæ conscientiæ reatum, contraire non possent, usque adeo tamē nihil profecerunt, ut coacti fuerint, non solum recipere nouum Rectorem & Decanum, quos Bohemi uellent, Verum etiam reddere clauēs & clenodia Vniuersitatis. Atq; etiam pecunias fisci facultatis Artium, una cum clauibus ad Bibliothecam. Quibus & Ioannes Augustini, adiunctis sibi Scabinis, districte mandauit, ne quis eorum, Collegium facultatis exiret. Temperatum quidem fuit cauiçe a manuum iniectioe. Postea tamen, cum sæpe in eum modū irruerent armati, metum & terrorem incutientes, uulneratus ab eis fuit uir egregius, M. Ludolfus Meystermā, Natiōe Saxo, fuisseq; omnino interfectus, nisi subuenisset ei Magister Ioannes Hofman, qui tunc Rector erat Vniuersitatis, postea Episcopus Misnensis factus, In Concilio Constantiensi præclara eruditione insignis inter Episcopos illius temporis enituit. Teuthonici, cum frustra per integrum annū et Vuenceslai Regis et Cōsiliatorum eius opem, contra eiusmodi ausus & uolētias inplorassent, surdisq; (quod aiunt) fabulam narraissent de futuris (ni præcauerent) ex Vuiclephica hæresi malis: Inito cōmuni inter sese consilio, statuerunt abire & alium publicis studijs quærere locum. Requisiti itaque ab eis Illustrissimæ ac religiosissimæ Principes, Lātgrauij Turingiet & Marchiōes Misnæ, assignauerunt pro publica studiorum professione locum perquam idoneum, Celebre Oppidum, Lipsiam, ubi & ager fertilis et aer salubris existit. Turmatim igitur abeuntes Praga Doctores & Magistri cum duobus Milibus studentum, itinere Trium (ut ait Æneas) aut quatuor potius quinq; ue (ut ego puto) dierū perueniunt Lipsiam Anno domini M. cccc. ix. Vbi publicum instituerunt Gymnasium, diuidentes Vniuersitatem, iuxta morem Pragensis Academiæ, in Quatuor Nationes, Misnensem, Saxoniam, Bauaricā & Polonicam: sed ita, ut una in genere Natio, multas in specie comprehenderet Nationes. Verbi gratia, Bauarica comprehendit non solum Bauaros, sed etiam Austrios, Styrios, Carinthios, Sueuos, Heluetios, Rhenenses, & Francones. Polonica item Bohemos, Lufatos, Vandalos, Slesitas, Prutenos &c. Magnis præterea donati sunt libertatibus, priuilegijsque & Censuum perpetuorum foundationibus, collegiaturis itē, & præbendarum Cathedralium Ecclesiarum, Misnensis, Merseburgensis, Nūbergensis et Citicensis incorporas

M. Ioannes Hofman.

Studium Lipsense ex Pragensi ortum.

porationibus. Quæ sane omnia cū tempore sic adaucta sunt, ut auisim dicere, Nullum esse hodie in tota Germania literarum Gymnasium tam commode institutum, aut tam certis ac firmis cēsibus fundatū, q̄ Lipsense cernitur. Hæc est prima ruina floris et decoris Bohemici, & primus fructus malæ arboris, doctriņe Vuiclephicæ, per quam ruit alto a culmine Praga. Ex hac enim Teuthonicorum emigratione, ita defecit paulatim ac cecidit laudabilis ac celebris Vniuersitas illa Pragensis, supremum atq; altissimum totius Regni decus, ut ne spes quidem supersit recuperandi splendoris illius pristini. Hanc uero ruinam Vniuersitatis, mox sequuta est longe grauior Catholicæ religionis & fidei ruina, per quam sane mala uersa in florentissimum regnum illud aceruatim irruerunt, hæreses, schismata, blasphemie, dissensiones, odia, detractationes, disputationes uentose, prophana colloquia, temeraria iudicia, rixæ, seditiones, cedes, bella, pugnae, direptiones, præde iniquæ, nefanda sacrilegia, immanissimæ strages, & quid non? Et durauerunt ea mala, in continuo feruore & motu, supra L. annos, nēpe ab anno dñi M. cccc. ix. usq; in annū M. cccc. lx. & ultra, in eo regno, Quod Carolus Imperator aureum & omnibus bonis decoratum filio suo Vuenceslao reliquerat, pace & religione florens, populiq; pietate & deuotione decorū, ac doctorū hominū fama & sapiētia celebre. Etenim M. Ioan. Hus, eiectis per supradictas iniurias Teuthonicis, liberior factus, uirus Vuiclephicū, quod in corde gerebat, per os in populū effundere palā coepit. Nā cū esset in sermone potens, & mundioris uitæ opinione clarus, nactus cōcionandi munus, in celebri Ecclesia Bethlehē (quā Æneas S. Apostolis Matthæo & Mathiæ, alij Innocentibus ab Herode Rege peremptis, sacrā dixerunt) populū sensim perduxit in odiū Cleri, per commendationem doctriņe Vuiclephi. Et nō solū ore, sed & calamo studuit impia illius heretici dogmata ad Laicos diuulgare, transferens aliquot libros eius in linguā Bohemicā, quos uel magni muneris loco mittebat ad potentiores Laicos, et quidē non solū ad Procures Bohemiæ, sed etiā ad uicinos eiusdē linguæ peritos Morauos: atq; adeo ad Morauicæ Principē Marchionē ludocū trāsmisit quatuor libros dialogi, in uernaculū translatos, qui inter oēs Vuiclephi libros maxime sunt uirulenti & heretici. Is autē Princeps, cū esset regi Vuencesl. Patruelis, erat adeo clarus & potens, ut quidā Germaniæ Principes Electores, illū, abiecto Vuenceslao, in Regē Ro. elegerint. Vnde et Regali cū sceptro sepultus esse fert in Bruna, munitissima Morauicæ urbe. Quod autē in Catalogo Regū & Imp. Ro. non connumeratur, inde accidisse arbitror, q̄ sex tm̄ mēses ab electiōe sui superuixit, & nō fuerat uno

Perheresim omnia in peius lapsa sunt.

Diffeminatio ueneni Vuiclephici per Ioan. Hus.

Marchio Morauicæ.

omniū electorū consensu approbatus. De quo sic referunt nōnuli Chronographi. Cū Pragā uenisset animi causa ad Vēces, regē, uocauit eū Rex in penitiorē q̄dū partē, ubi in hęc uerba illū est allocutus. Etsi satis scio, non esse e dignitate mea, quod electores Imp. me Regno Rom. abdicauerunt, solatio tñ est, quod ex familia nostra hoc decus non excidit. Ego te libens uolensq̄ successorē mihi datū accipio. Iodocus uero his uerbis exterritus, ad Regis genua procubuit, orans, ne sibi quicq̄ imputaret, cum earū rerū omnino ignarus esset. Cui Rex. Pone metū, inquit, Nepos, Nā neq̄ Imperium inuitus depono, neq̄ si retinere illud cupiā, iura sanguinis uiolare ausim. Bono igitur animo esto, Imperiūq̄ tibi demandatū suscipe, Viris, armis, opib. regni mei tanq̄ tuis, ut libet, uteretaq̄ ita lætū muneri

Multi ex
clero ad lo.
Hus defece
runt.

busq̄ domatū illū a se dimisit. Hus uero nō solū cōciliabat sibi populū concionib. & Magnates librorū Vuiclephi in Vernaculū uersionibus, uerum etiā ex Clero magnā ad se partē trahebat, Nā plerūque dissolutioris uitæ, alieno ære grauati, & Ecclesiastico iudicio propter scelera obnoxij, ea nouitate pœnas se sperabant euasuros. Nōnulli uero doctrina celebres, et morū honestate præditi, iniquo ferebāt animo, sacerdotia maiorū censurā ijs cōmitti, qui q̄uis nobilitate præirent, scientia tñ longe inferiores essent. Excæcati itaq̄ inuidia, ac nouarū rerū studio, prioris suæ oblitū sententiæ (qua Vuiclephi doctrinā cōmuni omnīū cōsensu dānauerāt) iuxerūt se lo. Hus, a catholica Ecclesia deficientes, Cūq̄ in quosdā uitiosos et indoctos sacerdotes, uerē ac iure posent inuehi: odio et inuidia perciti, in oēs generaliter latrare cœperūt, adeo ut etiā Sedi Apostolicæ nō parcerēt. Inter quos sane, post lo. Hus, doctrina et eloquētia præeminebant Hierony, Pragensis et Iacobellus Misnensis, cōcionatores egregij, qui populū in odiū sacerdotū et monachorū concitabāt. Ipse autē Hus sæpe inter concionandū iactitabat libros Vuiclephi, asserēs, in eis omnē ueritatē cōtineri, adijciēsq̄ crebro, optare se, ut post mortē in ea proficisceretur loca, ad quæ Vuicle. anima peruenisset, quæ nō dubitaret fuisse uirū bonū, sanctū, ex loq̄ dignū. Dū hæc ageretur Pragæ, et Ioan. Hus multi ex doctorib. et magistris pia & fraterna admonitione incassum et sine correctionis fructu increparent, & frustra rogarent, ut desisteret ab eiusmodi cœptis: M. Andreas de Broda Bohemus. Artū Magi. ac sacrę Theologię Baccalarius formatus, scripsit ad Archiepisc. Pragens. dominū Suinconē, cognomē

Epistola
Andreas
Brodx ad
Suinconē
Archiepisc.
copum.

to leporē ex nobilissima Baronū de leporibus familia prognatū, Raudnicij in arce sua Archiepiscopali habitantem, de his omnib. uehemētē eū adhortans & obtestans, ut his malis obuiaret. Inter cetera enim sic scripsit. Valde timendū existimo illud horribile dñi nostri,

nostri, quod Ezechiel scribit, Ecce ego ipse super Pastores, requirā gregē meū de manu eorū. Formidabile & pauendum, ne sanguinē ouīū de manu pastorum quandoq̄ requirat. Auscultet Reu. uestra Paternitas, si quis has brutas ouiculas prædaretur & abigeret hominibus uestris, Nonne uestri milites, nonne famosi Clientes, nōne ualidi festinarēt armigeri: Immo, quod plus est, uestræ Paternitatis tota consurgeret parentela, Quatenus abigere gregem pauperū non sinerent, sed ut prædam abactā recuperarent, etiam cum nobilium corporum dispendio ueluti Tigrides currerent, seseq̄ conflictui ingererēt, quoadulq̄ recuperarēt prædā cū effectu. Reuera pluris est unica anima hominis, q̄ talia Mille Milia gregū. Igitur plus inuigilandum est, ne hostis noster aduersarius diabolus, suis uenenatis decipulis captiuas & illaqueas animas, ipsas abigat & secū in interitū ducat. Labor hic, uigilia hęc uobis incūbit ex officio pastoralis: Cuius est, errantes corrigere, et ad uiam reducere, Immo etiā compelle re, ueritatis. Ut autē res, quā intendo, uestrę R. P. pateat, Ecce palā dico, quod uarij libri illius pestilentis hæretici Vuiclephi Anglici in uestra multiplicantur Dicepsi, Qui non paucos, Immo cōplures erroneos articulos, Immo dānatos ac merito damnādos continent. Quales sunt Dialogus et trialogus, et tractatus de corpore Christi, & plures alij, ut audio, Ex quibus & eorū uenenatis positionibus timendū est, ne oues letaliter & insanabiliter sauciantur. In quib. præcipue damnabilis ponitur articulus, Quod in sacramento altaris maneat panis post consecrationē. Contra quē articulū scribere cogor, Quia prius cauenda sunt uulnera quā ueniāt. Et + Cirologi prius uaria præparāt antidota, quā ad se uulneratos & saucios uideant properare. Et ideo R. P. uestrā propter Iesu christi sanguinē preciosum & roseum, & propter salutē uestrā quā desidero, & propter tutelā Christi fidelīū, quos omnes cupio, si deo placuerit, fieri saluos, peto, & humiliter peto, Immo poplite flexo deuotius rogo, Quatenus in uigiletis, Ne multiplicatis libris pestilēticiis, fideles uestri uirus infidelitatis pestiferū hauriant, Per quod animarū periculū et honoris excidium paterentur. Nulla enim pestilentia, nulla fames, nullus gladius tanta mala possunt ingerere, quantum fuerit ex hæreticorū perfida prauitate &c. His motus et excitatus Archiepiscopus, uir cō-

Dissēminatō
librorū
Vuiclephi.

Chirurgici.

Cōbustio
librorum
Vuiclephi.

sis ornata. Crematis tamē libris nō potuit pius Pontifex e cordib. hominum conceptum uirus exurere, aut ui uilla expellere. Neq; oēs libri combusti fuerunt. Non enim omnes q; eiusmodi libros habebant, paruerunt Archiepiscopi mandato, ut eos attulissent. Nondū erat ars impressoria eo tempore inuēta, & tamen tantus fuit ad res nouas aduersus Clerū Laicorum feruor, ex crebris nouorū dogmatistarum concionibus, ut in occultis (in publico enim non licebat, cum fuissent h; libri iam pridē per Vniuersitatē condemnati) intra breue tempus in tā multa fuerint uolumina transcripti. Libris uero combustis, Ioannes Hus, ut Archiepiscopo iniuriā rependeret, ita et odiosum & contemptibile eū suis detractionib. populo reddidit, ut pleriq; partiū suarū Laici, uulgares et Ironicas in optimū Patre cantiones confingerent ac decantarent in publico, Suinick krašehy spalil. propter eam librorū combustionē. Et adeo increbruit ea cantionum contumeliosa frequentia, ut Rex Vuenceslaus publico dignatus sit prohibere Edicto, ne amplius decantarentur eiusmodi cantilenæ, sub pœna capitali, omniumq; facultatū amissione.

Sed callidissimū genus hominū, hęretici, pulchre nouerūt uarijs artibus eludere Principum mandata, dū in angulis per uarias technas sectatores suos, ab ordinaria & debita superiorū suorum obedientia & reuerentia retrahunt, atq; ad maledicta detractionesq; nouarum rerū cupidos cōcitant. Hus itaq; omīssis cātilenis iniuriosis, alijs excogitauit irridendi et uexandi Cleri uias. Instituit sane pellifices, sartores, sutores & id genus alios Mechanicos, qui crebris concionibus operam dantes, & sacras literas in uernaculā linguā translatas feruide legentes, cum sacerdotibus coram plebe disputarent: Et nō solū uiri, sed & Beguttæ aliæq; mulieres, eo audaciæ & inuerecundia proruperūt, ut de sacris literis disserere, & presbiteris certamina mouere præsumerēt. Quinetiā libros cōponerēt, De quarū una sic habetur in antiquo cuiusdā Boēmi (cuius nomē nō habetur expressum) uolumine. Hęc enim mulier Iezabel, magna cōminatione in seruos dei detaxuens, ludēs et illudēs, sanctis scripturis non sanctā Ecclesiā sed suā propriā sectam attollens, sic mentit et dicit. Quod in omni statu, specialiter in spirituali, nec unus quidem, exclusis Hussitis, inueniri potest, qui uitam suam spiritualiter et honeste agere, uerbum dei in spiritu sancto prædicare posset. Et ut pro se & suis duntaxat, uitæ sanctitatē & prædicationis ueritatē reseruet, cæteris exclusis tanq̄ reprobatis & reprobis, materiā suæ præsumptionis continuat. Et post pauca, ad concludendū ergo uerba mulieris, huius garrulæ, si tñ mulieris, Cuius tractatus summa deuotiōe suæ sectæ sexus promiscui susceptus est, legitur, et pro magni muneris tenetur

reuerentia

Cantiones inuiosæ in Archiepiscopum.

Vexatio Cleri.

Disputatio nes Laicorum.

Liber a muliere cōpositus.

reuerentia, q; et mulier ad gloriā scripturarū miræ subtilitatis ingenio, Magistri Hus et suorum sequaciū nouerit defēdere ueritatem: sed potius uentosam uanitatē &c. Dum sic proteruieret Hus cū cōplicibus suis contra ordinariū suum, factus est reus apud Sedē Apostolicā. Ille uero Romā citatus, non plus obediuit Papæ, quā suo prius obediuerat ordinario Prælato. Scripsit itaq; Alexander Papa V. Rescriptū Suinconi Archiepiscopo, ut autoritate Apostolica prohiberet, ne per aliquos (etiā si essent super hoc Apostolico seu quouis alio indulto muniti) prædicationes aut sermones ad populū fierent, nisi in Cathedralibus, Collegiatis, Parochialib. aut Monasteriorū Ecclesijs, seu earū Cimiterijs: Et non permetteret, Articulos Vuiclephi ab ullo homine, cuiuscunq; status cōditionis aut gradus existeret, publice uel occulte astrui, asseri aut dogmatizari. Mandauit insuper, ut assumptis ad hoc quatuor in Theologia Magistris & duobus doctoribus decretorū, de ipsorū cōsilio super his procederet, ac prohiberet, nequis in Ecclesijs siue in scholis aut quibusuis locis alijs prædictos articulos doceret, defēderet aut approbaret. Ita quod si quis contrariū faceret, uelut hæreticus censeretur. Et nisi reuocauerit dictos articulos solenniter & publice, ac perpetue abiurauerit, librosque, in quibus tales articuli cōtinentur, exhibuerit, ut a fidelium oculis amoueri ualeant: captiuus teneretur, appellatiōe remota: Inuocato ad hoc, si opus foret, auxilio brachij secularis. Aduersus hanc Alexandri Bullā, multa obiecit et quæstus est Ioannes Hus. Quem admodū narrat ipse in eo, quem de Ecclesia inscripsit libro, ca. xviii. Vbi ait, Mandatū illud esse factis et uerbis Christi et suorū Apostolorū contrarium: Cum Christus in mari, in deserto, in loco campestri, in domibus, in Synagogis, in uicis, in plateis prædicauerit ad populum, Et Apostoli prædicauerint ubiq; domino cooperante. Ait præterea mandatū illud esse in detrimentū Ecclesiæ, in alligado uerbum dei ne currat libere: Esse itē in præiudiciū Capellarū erectarū ad uerbum dñi in illis prædicandum. Vnde ab ipso (inquit) mandato ad ipsum Alexandrū pro meliori ipsius informatione appellauit, & me prosequētē Appellationē dñs Papa de proximo expirauit &c.

Suinco autē Archiep. ubi uidit etiā Ro. Pōrificis processus, bullas et mādata a Ioāne Hus factisq; eius contēni: Nec ullū in Vuēceslao rege, oia per socordiā negligēte, præsidii auxiliū repperit, egressus patriā, i Vngariā pfectus ē, ut Sigismundū Vuēceslai fratrem germanū, Vngarię regē rogaret, ne sineret, fratris ignauia perire, ac desolari tot celeberrima tēpla et Monasteria, quæ pater ipsorū uel a fundamētis erexerat, uel censibus cultuque & ornamentis adauxerat. Vtrum pius Pater, siue postquam regem obsecrans & obtestans,

B iij auxil

Rescriptū Alexandri Papæ V.

Modo procedendi cōtra hæreticos.

Exceptio et Appellatio Io. Hus

Marc. ultim.

Profectio et mors Archiepiscopi

20
 HISTORIA HVSSITARVM.
 Bresburg. auxiliij promissionem accepisset (ut Aeneas refert) siue priusquam ad Regem peruenisset (ut Bohemi quidam affirmant) Possionij constitutus (quæ urbs arce munitissima Danubio adiacet, prima susceptrix eorum qui ex austria aut Morauia in Vngariã tendunt) mœrore confectus diem obiit. De quo sic habet in suo aduersus Io. Hus libro Stephanus Paletz Bohemus. Reuerendus pater, domini Archiepiscopus olim S. Sbinco, sancto insistens labori, pro illorum malorum, præcipue pro illius uenenati capitis malorum Vuicleph & eiusdem sacrilegarum doctrinarum, exterminio, factus fuit ex inobedientia & rebellionem illius Magistri Hus, contemptibilis et pene fabula in populo. Qui Reuerendus Pater, etsi ætate satis iuuenis, sed morũ honestate canus & grauis, dñi sui Iesu Christi exem-
 plo & ductus solido: qui perfidorum Iudæorum cedens scandalis, exiuit de templo, & abscondit se. Non ut conuictus & seruiliter fugeret, sed tempus ut temporari reseruaret: Ita & ipse pater Charissimus, desuper admonitus, pro temporis congruentia furori cedens persequentium, affectus, non confectus tædio, Sciens, quod metus pro tempore etiam in constantem uirũ potest cadere: Nequaquam autem conuictus in accusatis per partẽ Vuicleph criminationibus, sed potius uictor egregius, quasi exiuit de templo, & paululum abscondit se: Dum dimissa sui Episcopatus Põtificali Cathedra, exiuit de terra & Dicecesi propria, Bohemia, & peregrinus factus, peragrata Morauia, ut uenisset in Vngariam, uisitaturus Serenissimum Principem, eiusdem terræ Vngariæ Regem Sigismundum, antequam peruenisset ad illius conspectum, præoccupatus & uisitatus ipse prior diuina prouidentia, ut sui certaminis optimæ retributionis reciperet præmia, carnis soluto debito: exul quidem a suis proprijs, sed nec tam proprijs quam seruilibus & temporaliter concessis, momentaneis sedibus: ad repromissam seruis fidelibus de super hæreditatis perpetuæ capiendam patriam transimeans. Indecisam communis, quam assumpserat, benedictionis causam sanctæ matri Ecclesiæ, & spiritum suum Domino commendauit. Et qui aduersarios uincere uiuens non poterat, ad sedem sui Episcopatus uictor relatus est mortuus. Quod utiq; negociorum illorũ finis, Deo propitio, comprobabit, Hæc ille Bohemus. Cæterũ de functo Ro. Alexandro, successit Ioannes Papa xxij. Qui in Concilio generali Romæ constitutus, acriorẽ scripsit Bullam, quam in Bohemiã Morauiaq; transmisit, Vbi post multa sic habetur. Et ut de medio Ecclesiæ illa perniciofa spurcissimacq; doctrina loa. Vuicleph eliminetur omnino, lubemus per locorũ ordinarios, libros tractatus et opuscula huiusmodi, etiã autoritate Apostolica per censuram

Decretum
 Ioann. Pap.
 in concilio
 Romæ.

Ecclesiasticam etiam si opus fuerit, cũ adiectione pœnæ & fautoria hæresis, diligenter inquiri, & reprobos ignibus publice cõcremari. Siquis autẽ huius sententiæ, inhibitionis, decreti aut iusionis uiolator aut contemptor extiterit, Statuimus, eodem approbante Concilio generali, contra ipsum ueluti suspectum de fide procedi. Modus nemus in super autoritate præmissa omnes & singulos, qui uoluerint tueri memoriam dicti Vuicleph, ut infra Nouẽ menses proxime futuros, quos pro primo, secundo & tertio atque peremptorio termino assignamus, compareant coram Sede Apostolica, atq; nobis uel nostro successore Canonice intrante: dicturi & allegaturi quicquid uoluerint, ne ut idem Ioannes Vuicleph, licet ab humanis receptus, de hæresi condemnentur. Datum die VI. Ianuarij Anno domini M. cccc. xij. Lecta & publicata per Gibertũ. Verum, adeo non profuit ea Bulla ad deterrendos a semel concepta hæresi infelices homines Hussitas, ut aduersus eam cõumeliosas adnotauerint Glosas. Verbi gratia, ubi ait. In generali Cõcilio: Ipsi dicunt, in Angulari Concilio, ubi non Catholici prælati de regnis orbis, sed pauci Monachi & Simoniaci urbis fuerunt, Legis Dei et ueritatis ænuli manifesti. Item ubi ait, Opuscula: Ipsi dicunt, Sicut Decretales epistolæ, pro fastu Papæ & Cardinaliũ compilata, glosantur & tenentur, & lex Dei iacet in angulis. Item ubi ait, Errores: Ipsi dicunt, Vsq; que modo in omnibus libris Vuicleph unã conclusionẽ non potuerunt ostendere, quãuis fuissent sæpius uocati. Item ubi ait, Multa hæretica dogmata: Ipsi dicunt, Quæ sunt illa: Exprime, & nomina illa, alias quidẽ condemnas te ipsum Papa &c. Papa uero curauit, ut etiã Rex Franciæ Christianiss. et Vniuersitas Parisiẽ. itidẽ scriberent ad Bohemos, ab hæresi Vuiclephica pie reuocandos. Quemadmodum cernere licet in ea bene proluxa epistola, quam Ioan. Gerson ad Archiepiscopum Pragenf. scripsit. Cuius istud sane initiũ est. Reuerendis, in Christo patri ac dño, Preclaris, dño N. Archiepis. Pragenf. et Apostolicæ sedis legato etc. Ioan. Cancellarius ac Decanus sacræ Theologicæ facultatis Vniuersitatis Parisiẽ. gratiam et pacem, & ad ea uigilanter super intendere quæ salutem respiciunt animarum, Et post multa. Ecce (inquit) dum etiã atq; etiã recogito: Inueniuntur hæcenus hæreses extirpatæ ab agro Ecclesiastico diuersis uis, ueluti falce multiplici. Inueniuntur quidẽ primitus extirpatæ falce uel acuto farculo Miraculorum, attestantium diuinitus Catholicæ ueritatis: & hoc tempore Apostolorũ. Inueniuntur extirpatæ postmodum per falcẽ disputationis argumētatiuæ per doctores. Sunt extirpatæ & perinde per falcẽ sacrorum conciliorum, fauentibus Imperatorib; qñ disputatio doctrinalis particulariũ doctorũ inefficax uidebat.

Citatio de
 fenforum
 Vuicleph.

Glosæ Hus
 sitarũ con-
 tra Bullam.

Epistola Io
 an. de Ger-
 son ad Ar-
 chiepisp. Pra-
 genfem.

Extirpatio
 hæresum.

lego 4 deinde

Tan

Tandem accessit uelut in desperata peste Securis brachij sæcularis,
 excidens hæreses cum autoribus suis, & in ignē mittens: Prouidens
 hac tanta seueritate & misericordi (ut sic dicatur) crudelitate,
 ne sermo talium ueluti cancer serpat in perniciem tam pro-
 priam quam alienam. Et ante multo tempore non sinere pec-
 catoribus ex sententia agere, sed statim ultiones adhibere, mag-
 ni beneficij est indicium. Quia nihil est infœlicius (dicente Au-
 gustino) fœlicitate peccantium. Colligat existis & similibus pru-
 dentissima uestræ Paternitatis Reueren. circumspectio, quid actu
 ra sit in re præfenti. Nam si Pseudo Doctores apud uos semina-
 tores hæresum, quærunt miracula, Sciant, quod illa iam a-
 bunde facta sunt & præterierunt. Neq; phas est, ut ad fidem nos-
 tram, tanq̄ nouellam, per miracula confirmandā, nunc tentetur
 Deus. Habent ipsi nedū Moyse & Prophetas, sed & Apostolos
 & Doctores antiquos cum sacris Concilijs, Habent & nouos
 Doctores collectos in Vniuersitatibus, præsertim in ipsa matre
 studiorum Vniuersitate Parisiensi, quæ hæctenus hæresum mon-
 stro caruit, & Domino protegente carebit in æuum. Habent pro-
 fus hæc omnia, credant eis. Alioqui neque si quis surrexerit a mor-
 tuis, credent. Neque rursus in disputando, apud tales perti-
 naci animositate contendentes, & innitentes propriæ pruden-
 tiæ, ullus unquam erit finis. Quin potius nimis altercando (iu-
 xta uerbum Senecæ) deperdetur ueritas, scandalizabitur insuper
 populus, lædetur quoque summa charitas, Denique talis obstina-
 torum proteruitas incidit in illud Poetæ, Ægrefcitque medendo.
 Super est igitur si præmissorum nihil profit, quod ad radicē infru-
 ctuosæ, immo & maledicæ arboris, ponatur securis brachij sæcula-
 ris. Quale uos brachium inuocare, uis omnibus conuenit, & expe-
 dit ad salutem omnium uobis creditorum. Et sub finem. Denique
 monstraturi, quā uigeat etiam aduersus suos zelus fidei apud Chri-
 stianissimum Regem nostrum Franciæ, & præclarissimam filiam
 suam Vniuersitatem Parisiensem, Vnde gloriamur in domino, dig-
 num duximus, transmittere literas patentes eiusdem domini Regis
 ac præfatæ Vniuersitatis R. P. uestræ. Quæ conseruet summus anti-
 marū pastor et agricola uerus, qui est benedictus in sæcula. Scriptū
 Parisius xxvij. Maij Vigilia Pentecostes, sub signato de manu pro-
 pria & sigillo Cancellariæ Parisiensis. Ioan. de Gerfana. Scripsit
 præterea idem Papa Ioannes ipsi regi Vuenceslao uehementē et af-
 fectuofam epistolā. Cuius hoc est initiū. Ioan. Episcop. seruus seruo-
 rū dei, Chariss. in Christo filio Vuenceslao Regi Rom. et Bohemiæ
 Illustri, Salutē & Apostolicā benedictionem, Inter desiderabilia cæ-
 tera

Non quæ-
 renda nūc
 esse miracu-
 la.

Luce. 16.

Non dispu-
 tandum cū
 hæreticis.

A maledicte.

Epist. Pape
 Ioan. ad Re-
 gē Vuenc-
 ceslaum.

tera cordis nostri. Cum Regis pacifici, qui regnat in cælis, uices, quā
 quam immeriti, gerimus in terris, Illud potissimum accedit ad sum-
 mam lætitiā & solamen. Quoties inter Serenitatem tuam et cha-
 rissimum in Christo filium Sigismundum, in Regē Romanorum
 electū & Vngariæ Illustrem, Germanumq; tuum, ad tractatum fra-
 ternalis concordiæ (per quam regna crescunt sed discordia maxi-
 me dilabuntur) peruentū esse percipimus. Et infra. Et sicut præmis-
 sa lætificant supræmis gaudijs mentē nostrā, Sic sinistris rumorib; Exhortatio
 aures nostras crebro infestantibus, et ab imis precordijs cor nostrū ad perse-
 quendum quendam hæreticorum uersutis inhaerentes, a suis superioribus corri-
 gantur, ad tegendam & celebrandam suam nequitiam, & perti-
 naciam, detestando mandata Sedis Apostolicæ & Superiorum
 suorum, manifeste docent inobedientiam, clauiumque contemptū
 & censurarum Ecclesiasticarum quarumlibet, in euerfionem Apo-
 stolicæ dignitatis, uilipendentes notorie sanctorum Patrum & sa-
 crorum Canonum instituta. Et infra. Serenitatem tuam per uis-
 cera misericordiæ Dei nostri, quantum cordialius ualemus & pos-
 sumus, exhortamur. Quatenus ob diuini nominis gloriam cultūq;
 & tutelam huiusmodi fidei (cuius defensionem conaris assumere, et
 exponere tuas substantias atq; uires) & pro conseruatione tui regij
 nominis, status pariter & honoris, regnorumq; & partiū tuæ Cel-
 situdini subiectorum fœlici salutarique regimine, placeat (pro ut in-
 desiderijs cordis nostri gerimus & spe simul) taliter & tam effica-
 citer interponere & excitare totius Regalis potentiæ tuæ uires,
 pro ut Catholicum decet Principem, ut labes hæc erronea (quæ
 sic lamentabiliter & miserabiliter serpit & pullulat in istis partibus,
 & mentes mortalium insicit in animarum interitum, & seque-
 rat a congregatione purissimæ & Catholicæ & ueritatis & fidei) 4 unitatis.
 extirpetur &c. Datum Bononiæ III. Idus Iunij Pontificatus nostri
 Anno Quinto. Hæc omnia contempserunt apud seipsos Hussitarū
 Hus & complices sui, apud cordatos eluserunt Appellatio-
 nis prætextu, apud plebem uero grauitè & odiose accusauerunt, querelæ cō-
 tra Papam,
 per oēs cōciones quiritantes, quod Papa & Archiepiscopus prohi-
 berent uerbū Dei & Euangeliū Christi prædicari, et per indulgēti-
 as aliasq; Ro. Curia & Episcopalis Cōsistorij practicas quærerēt quæ
 sua

Vide Ioannem Hus in li. de Eccl. c. 18. 19. etc. sua sunt, non quæ Iesu Christi, Quod raperent ab omnibus Christi lanam & lac, & non pascerent eas, neq; uerbo Dei, neq; bonis uitæ exemplis. Et docebant populum, quod mandatis Papæ & prelatorum non sit obædiendum, nisi sequantur doctrinam & uitam Christi, & Apostolorum eius; Docebant, quod Laici debeant iudicare opera suorum Præpositorum, sic Paulus iudicauit opera Petri corripiendo, ad Galatas 2. Docebant certa signa, per quæ discernatur, an Prælati obædiendum sit nec ne. Illudebant præterea iurisdictionem Schismata Papalem, propter schisma, quod tunc in Ecclesia erat, quando tres sub triplici Papa. de Papatu inter sese contendebant, qui paulo post in Concilio Constantiensi omnes depositi fuerunt. Nunc (aiebant) Balthasar de Cossa, dictus Ioannes xxij. est in Roma, Angelus Corrarj, dictus Gregorius xij. in Arimino. Et Petrus de luna dictus Benedictus xij. in Arragonia. Cur unus ex illis, Pater uocatus sanctissimus, de plenitudine potestatis non compellit reliquos cum eorum adhaerentibus, ut subsint suæ iurisdictioni? Hæc & id genus multa iactitabant in uulgus. Vnde factum est, ut populus eis adhaerens, nihil curaret de Processibus Pontificijs contra eos institutis. Doctos uero, qui suæ partis non erant, acutis & uarijs interim exagitabant questionibus, per quas & doctrinæ existimationem & iudicij auctoritatem arrogabant sibi, derogabant aduersarijs. Cuius rei unum hic refram exemplum, ex uetusto quodam Codice, ubi publicum Instrumentum, a Ioanne Hus procuratum, in hæc uerba scriptum habetur:

Instrumentum de tribus questionibus per Io. Hus. In nomine Domini Amen. Anno Natiuitatis eiusdem M. cccc. xij. Indictione Quinta, die tertia Mensis Martij, hora tertiarum uel quasi, Pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini nostri, Dñi Ioan. diuina prouidentia Papæ xxij. anno secundo, in maiori ciuitate Pragensi, in Capella sanctorum Innocentium, Bethlehē nuncupata. In camera commodæ habitationis uenerabilis & scientifici uiri, Magistri & dñi Ioannis de Husynetz, sacre Theologiæ Baccalarij formati, artiumq; liberalium Magistri: & dictæ Capellæ prædicatoris, In mei Notarij publici infra scripti & testiū præsentia sub scriptorum, ad hoc specialiter uocatorum & rogatorum, Constitutus personaliter prænominatus dominus & M. Ioannes de Husynetz, quandam scripturam in papyro scriptam, declarationem certorum dubiorum in se continentem, in manibus suis tenens, mihi Notario infra scripto, & honesto uiro Andrea de Myslyborzitz Olomucensis Diocesis clerico, membro Alme Vniuersitatis studij Pragensis, tradidit & assignauit. Quam scripturam præfatus Andræas transcribi, copiarj, trãsumi, & in publicam formam redigi petijt per me Notarium publicum infra scriptum, quod eidem scripturæ maior

maior fides adhibeatur. Cuius tenor per omnia de uerbo ad uerbum sequitur, & est talis. Quia dubitantibus sanum est consulere, ut dubitatione postposita ualeant ueritati utiliter adherere. Ideo quærenti tria dubia debent solui. Primum dubium quæsitum est istud. Vtrum in Papam credendum sit. Secundum dubium est, unum possibile est aliquem hominem saluari, qui non confitetur ore mortali sacerdoti. Tertium dubium est, Vtrum aliquis sanctorum doctorum sentit & dicit, quod alij de Pharaonis populo submersi in mari rubro, & ex Sodomitis subuersis sint saluati. Ad primum dicitur quod nō. Pro quo Venerabilis Beda, super illud Apostoli, Credenti autem in eum qui iustificat impium, ita dicit. Aliud est credere in Deum, aliud credere Deo, aliud credere Deum &c. Et infra. Ad Secundum dubium respondet Magister sententiarius, qui in illo a tota Ecclesia tenebatur, in quarto, distinct. xvij. cap. xi. dicens. Quid ergo super his sentiendum est, quid tenendum? Sane quod sine confessione oris & solutione poenæ exterioris delentur peccata per contritionem & humilitatem cordis &c. Et infra. Ad Tertium dubium respondet S. Hieronymus super Naum Prophetam dicens. Quod Deus genus humanum diluuiis, Sodomitas igne, Aegyptios mari, Israelitas in heremo perdidit, Scitote, ideo temporaliter eos pro peccatis puniuit, se, ne in æternum punirentur. Quia non iudicat deus bis in idipsum. Quia ergo puniti sunt, postea non punientur, Alioquin mentitur scriptura, quod nequitas est dicere &c. Non erat adhuc inuenta eo tempore ars impressoria, qua possunt libri repente in multa Milia exemplarium transsumi ac multiplicari. Ideo alium repperit malicie modum, multiplicandi scriptum, & late diffundendi uenenum per instrumenta Notariorum, quibus non minus habeatur fides quàm ipsi Autographo & proprio Autoris Chirographo, Mihi sane (ut citra odium & liuorem ingenue fatear) petulans ac malignus fuisse uidetur Ioannes Hus in dubijs istis: Petulans inquã, ad uexandum eruditos: malignus uero, ad subuertendum simplices. Si enim uere de his tribus Questionibus dubitasset, nō determinasset protinus absque deliberatione & consilio aliorum. Si doceri uoluisset, misisset ea dubia potius ad Doctores Theologiæ priuatim quam ad Idiotas Laicos per publica instrumenta. Si in ædificationem & non in subuersionem scribere uoluisset, certe dubia ista secundum simplicem Ecclesiæ sententiam determinasset ad pium sensum, & non deprauasset dicta doctorum per truncatas allegationes, per quas & sensum eorum peruertit, simplices decipiens: & bonis autoribus calumniam fecit de reprobis & adulterino sensu, quem tota damnat & exhorret Ecclesia. In primo namq; dubio, Papam irridens. Præ

Tria Dubia a M. Io. Hus proposita.

Io. Hus petulans & malignus.

Crederet **Pa**latos calumniari uideretur, tanquam docuerint plebem, in **Papam** cre-
pare. Quod illi nunquam fecerunt, ne cogitarunt quidem. Docue-
re **Papam**, runt autem, credere in Deum, Credere Ecclesiam sanctam Catholice
 cam, Credere Papam, quod sit scilicet Vicarius Christi et successor
 Petri, cui clauces regni caelorum traditae sunt, & oues Christi commissa
 sae. Docuerunt ite, credere Papae & Ecclesiae, obediendo scilicet &
 acceptando ea, quae in Decretis Conciliorum & Decretalibus Rom.
 Pontificum constituta sunt. Sed in **Papam** aut in Ecclesiam sicut in
 Deum, credere, nunquam docuerunt. In secundo autem dubio, si
 militer & in Tertio, truncatim allegat auctores, & per hoc derorquet
 maliciose dicta eorum in contrarium sensum, Nam in Magistro sen-
 tentiarum omittit haec uerba. Nonnulli enim in uita peccata confite-
 ri negligunt uel erubescunt, & ideo non merentur iustificari. Sicut enim
 Truncate
 allegauit
 Hus.
 lib. 4. dist. 17.
 cap. 2.

Truncate
 allegauit
 Hus.
 lib. 4. dist. 17.
 cap. 2.

Hiero. in Nat.
 Prophe. cap. 2.

Nume. 15.

li. 4. dist. 15. c. 1

In tertio quoque dubio non recitat integram S. Hieronymi senten-
 tiam, neque etiam Magistri. Vera enim sententia Hieron. est, Deum,
 ut omnium rerum, ita suppliciorum quoque scire mensuras, & non
 praueiri sententiam iudicis, nec illi in peccatorem exercenda de
 hinc poene auferri potestatem, & magnum peccatum magnis diu-
 turnisque sui cruciatibus leuem uero culpam praesenti compensari
 supplicio. Qualis fuerat illius, qui in Sabbato ligna collegerat. Alio
 qui si magna peccata praesenti compensarentur supplicio, optandum
 foret adulteris, ut in praesentiarum breui & cita poena, cruciatus fru-
 strarentur aeternos. Haec maligne tacuit Hus, quemadmodum & ea
 quae Magister in contrarium allegat. Nam aperte ibi dicit, quod illud
 Naum Prophetae dictum, Non iudicabit Deus bis in idipsum,
 uel secundum aliam translationem, Non confurget duplex tribula-
 tio: De his tantum intelligi debeat, qui praesentibus suppliciis con-
 mutantur in bonum, & sic perseverant. Qui uero inter flagella dur-
 ores & deteriores fiunt ut Pharaon, praesentibus aeterna conueniunt
 ut temporale supplicium sit eis aeternae poenae initium, Secundum
 Augustinum, super illud Deuteronomij xxxij. cap. Ignis succensus
 est in furore meo, & ardebit usque ad Inferni nouissima Lege-
 rat idem Hus, quod hac de re in Decretis legitur: quando quidem
 fuit

fuit notissimus in decretis, quae & creberrime in scriptis suis allegare
 solet. Sic autem habet ibi textus, Auctoritas illa Naum Prophetae. ^{De poenitentia}
 Non iudicabit Deus bis in idipsum, Non indistincte ostendit om- ^{distin. 3 c. sui}
 nia, quae temporaliter puniuntur, non ulterius a Deo punienda esse. ^{plures Auto-}
 Alioquin cuique sceleroso optandum esset, ut caelesti fulmine percussus
 sus, aut aquis submersus, aut a serpentibus uulneratus, pro peccatis
 suis diuinitus interiret, ut aeternos cruciatus breuis & momentanea
 poena terminaret. &c. Haec quidem & id genus multa lege-
 rat ipse Hus, dum contra haec omnia definiret: sed scientia inflatus,
 & per inobedientiam in reprobum sensum traditus, odioque in cle-
 rum accensus & excaecatus, maluit ex instinctu Diaboli Laicos suos
 decipere, quam docere ueritatem: maluit in Clerum exasperare, &
 ei inobedientem reddere plebem, quam uel errores Viclephi sui ag-
 noscere, uel a seditionis desistere coepit. Contra istud eius instrumē-
 tum respondit quidem Bohemus (de quo supra) Stephanus Paletz
 Theologus, Reprehendens illum maxime propter inobedientiam er-
 ga Papam & Praelatos suos, & propter seditionis conatus, Hus ue-
 ro, ut & illum accusaret, & Monachos Dolanenses, quibus ille con-
 iunctus erat, in partem suam traheret, scripsit blandam ad illos epi-
 stolam, Cuius hoc est initium. Honorabilibus & religiosis Do- ^{Epistola Io-}
 minis Conuentus in Dolan, fratribus in Christo dilectis. Magister ^{annis Hus}
 Ioannes Hus, seruus Christi inutilis. Charitas Dei & pax Christi ab ^{ad Mona-}
 undet in cordibus uestris per spiritum sanctum qui datus est uobis, ^{chos in Do-}
 lan,
 Venerabiles Domini, percepi, qualiter Dominus Stephanus multa
 opprobrijs, non solum me, sed et eos qui sermones Christi a me
 exaudiunt, dire persequitur. Si ex causa iusta, mercedem iustitiae a do-
 mino, qui corda nouit hominum, accipiet. Vnde uobis in Christo
 patribus: Quos etsi localis distantia & sensualis disjungit notitia, ta-
 men coniungit charitas, ex corde intimo propter uestram salutem
 obsecrans, non propter meam excusationem (quum mihi pro mini-
 mo est, ut ab hominibus iudicer) quod nullis credatis sermonibus
 de me, quod tenerem uel uelim tenere aliquem errorem, scripturae sa-
 crae aut bonis moribus contrarium. Et infra. Sed heu, quis istis tem-
 poribus in hominibus maxime auaris, superbis & obduratis proficiat,
 qui auditum suum a ueritate auerterunt, & ad fabulas sunt con-
 uersi: Dominus omnipotens dignetur suam sanctam Ecclesiam una
 uobiscum praeseruare, ab antiquis insidijs, & me uestris fauoribus
 pro auxilio Beatitudinis commendare. Vos autem Domine Ste-
 phane, suspicionem quam (ut audio) de me geritis, deponite, donec
 & uos plena cognitio illucescat &c. Stephanus autem, uiriliter illi res-
 pondens, ait inter caetera. Ecce Naaman, Princeps Syriae, sed leprosus.

Ex libro
 Stephanij
 Paletz,
 4. uobis.

C ij sus,

sus, pro uili & quasi inuili contempto, pro salute propria, sermone & præcepto Helisæi prophetico, indignans sine salute abibat leprosus, sed audito etiam seruorum suorum consilio. Pater, etsi rem grādem dixisset tibi Propheta, certe facere debueras: Quanto magis quia dixit tibi nunc, Lauare & mundaberis: Audiuit, obediuit, & iuxta sermonem uiri Dei, quem ridiculum esse reputauerat, restituta

Hus inobeest caro eius, sicut caro pueri paruuli, & mundatus est. Hęc dixerim, diens fuit, quia si & tu audisses sermonem dati tibi mandati conseruorū quidam tuorum, sed ut Prælatorum, & in hoc Prophetarum: multam tibi Magister innocentiam puerilem, ædificationem & salutem in plebibus contulisses. Sed nunc dicam tibi cum Samuel. Stulte egisti nec custodisti mandata domini dei tui, quæ præcepit tibi. Ex quib.

1. Reg. 15

psalm. 38.

Virtus obedientiæ.

lib. lib. 35. c. 12
Greg. in Mora

Iob. 42.

2. Reg. 15.

correlarie sequitur. Quod si ori tuo posuisses custodiam, nec contra tuorum Seniorum decretum rationale, pro Vuicleph hæretico tanta diligentia quasi Holocaustum offerens aduocasses, sed obmutuisses & humiliatus siluisses. Quin immo & pro tempore, uirtute obedientiæ etiam a bonis siluisses, plus ædificasses populum Dei fructu Centesimo silendo Christi discipulus, quam ad excusandas excusationes in peccatis, fastu Magisterij tui inobediens, & arrogans prædicando, immo potius præuaricando. Audi super horum proposito Beatum Gregorium, quem tu ludēs, respectu tui Vuicleph, ausus es Prlentzkonem, id est, Rythmarium, appellare: ad cuiusdā Histrionis exemplar, qui promptissimus erat uerba sua proferre rythmice. Hunc ergo uirum sanctissimum Gregorium, Illusor illudendus audi, in tug confusionem faciei, sic laudabiliter modulantem super illo. Et dederunt ei unusquisq; ouem unam, & in aurem unā. Quid (inquit) per ouem nisi Innocentia? Quid per in aurem nisi obedientia designatur? Per ouem quippe simplex animus, per in aurem autem ornatus humilitatis aut gratia auditus exprimitur. Sed quia ad ostendendam uirtutem obedientiæ actio oportuna se tribuit, libet hanc paulo uigilantius sollicitiusq; discutere, & quanti sit meriti demonstrare. Sola namq; obedientia uirtus est, quæ uirtutes cæteras menti inserit, insertasq; custodit. Vnde & primus homo præceptū, quod seruaret, accepit, Cui si se uellet obediens subdere, ad æternā beatitudinem sine labore perueniret. Hinc Samuel ait. Melior est obedientia quam uictimæ, & auscultare magis quam adipem offerre arietum: quoniam quasi peccatum ariolandi est, repugnare: & quasi scelus Idolatriæ, nolle acquiescere. Ex quibus Beati Gregorij sic introductis uerbis, manifeste te esse Ariolum & Idolatram comprobasti, dum non solum proprii prælati tui Antistitis, sed & summi Pontificis iustis mandatis & licitis pariter, in nullo acquiescens, sed dura

dura ceruice repugnans, undique, sicut hæc dies comprobat, restitisti. Nam secundum eundem B. Gregoriū ibidem, Obedientia etiam uictimis preponitur, quia per uictimas aliena caro, per obedientiam uero uoluntas propria iugulatur uel mactatur. Tanto igitur quisq; Deum citius placat, quanto ante oculos eius repressa arbitrij sui superbia, gladio præcipientis se immolat, Quo contra ariolandi peccatum inobediencia dicitur, ut quanta sit uirtus obedientiæ demonstraretur. Si enim quasi peccatum est ariolandi, repugnare: & quasi scelus Idolatriæ nolle acquiescere: sola est obedientia, qua si dei merium possidet. Qua sine quisq; infidelis esse conuincitur, etiam nisi fidelis esse uideatur. Hęc idem. Erecta ergo arbitrij tui superbia, & nequaquam salutaris obedientiæ gladio subiugata, uide, si non solum ex Idolatriæ uicio, quod per inobedientiam & rebellionem crasse perpetras, sed & fidei euacuatus merito, cum peruerso Vuicleph hæretico & tu ipse malæ societatis socius, hæreticus comprobaris. Sicut per David spiritus sanctus dixit. Cum sancto sanctus eris, & cum peruerso peruerteris. Hęc ille Stephanus.

Cæterum mortuo apud Possonium Vngarię urbem (uti supra dictum est) Archiepiscopo Suincone, Albicus, natione quidem Bohemus, sed arte medicus & avaritia sordidus, ei sufficitur, uti refert Aencas. Extat sane Tractatus eius quidam Medicinalis, de regimine hominis inscriptus. Cuius hoc est initium. Medicinę in omnibus diuersificantur & principaliter in Paralisi, secundum complexionem hominis. Et in eo manifeste dicitur Archiepiscopus Pragensis arte Medicus, doctor item & Magister utriusque iuris. Quoniam uero nihil de eius gestis comperio in Actis Bohemorum, suspicor cum a Capitulo Pragensi repudiatum fuisse, quod non fuerit Canonice electus, sed Sigismundi fauore (quia medicus eius erat) indigne promotus. Ne autem Ecclesia illa Metropolitana, rectore legitimo carēs, Orphana atq; omnino Acephala uideretur, datus est ei a sede Apostolica Administrator Conradus Episcopus Olomucensis, Quia a Theologis studij Pragensis petijt exemplum illius Consilij, quod Suinconi scriptum dederunt, ab eo requisiti, quoniam pacto possint hæc mala, discordia Cleri, plebisque motus ac uaria in fide & religione populorum dissidia & scandala, de medio tolli, atque redintegrata pace sedari. Cuius sane Consilij hæc quæ sequuntur, fuere Capitula.

Consilium facultatis Theologicæ Studij Pragensis.

Primo, Ut omnes Doctores & Magistri Vniuersitatis Pragensis congregentur in Curia domini Archiepiscopi, & in præsentia

C iij tia

Melior obedientia quam uictimæ.

Hus inobediens & hæreticus.

Albicus.

Administrator Ecclesie Pragensis.

tia ipsius dñi Archiepiscopi et aliorū Prælatorū. Quilibet doctorū ac magistrorū dicat sub iuramēto suo, q̄ non tenet nec tenere uult, uel dogmatizare, aliquē de illis xlv. articulis, dudū prohibitis: Quorum occasione regnum Bohemiæ principaliter infamiam incurrit.

I. Item, Vt de septem sacramentis Ecclesiæ: de Clauibus officijs & Censuris Ecclesiæ, De moribus, ritibus, Cæremonijs, Iuribus, libertatibus & sacris rebus Ecclesiæ: De ueneratione reliquiarum, & de indulgentijs, De ordinibus et religionibus in Ecclesia, Quilibet ex supradictis dicat in loco ubi supra, sub iuramento suo, quod sentit & credit ac uult sentire & credere, sicut Romana Ecclesia, & non aliter: Cuius Rom. Ecclesiæ Caput est Papa, Corpus uero collegium Cardinalium. Manifesti ac ueri successores in officio Ecclesiastico Beati Petri Principis Apostolorum & Collegij aliorum Apostolorum Christi.

III. Item, Vt quilibet ex supradictis, In omni materia Catholica & Ecclesiastica, fateatur esse standum fidei sententiæ, & diffinitioni Sedis Apostolicæ & Ecclesiæ Romanæ superius nominatæ. Et quod obediendum sit prælatis in omnibus quibuscunq̄, ubi non prohibetur purum bonum, aut præcipitur purum malum, sed medium: Quod pro modo, tempore, loco, & personâ, bonum potest esse & malum.

III. Item, Vt quilibet in iuramento suo fateatur, sententias Vuiclephi & aliorum circa septem sacramenta Ecclesiæ, & alia superius nominata, contrarias iam dictæ Ro. Ecclesiæ, esse falsas.

V. Item, Vt hæc similiter publicentur omnibus suppositis Vniuersitatis, Et mandentur sub pœna præstiti iuramēti: & sub pœna excommunicationis latæ sententiæ & exilij a Regno: Vt nullus de Vniuersitate teneat, asserat uel dogmatizet, aliquem de XLV. articulis, uel etiam aliter quam Romana Ecclesia supradicta, In quacunque materia Catholica & Ecclesiastica. Et specialiter de VII. Sacramentis Ecclesiæ & alijs superius memoratis, sed sentiat & credat de illis sicut Romana Ecclesia, & non aliter. Et isti articuli uidentur nobis ualere pro expurgatione Vniuersitatis, & ad tollendam malam suspicionem de Doctoribus & magistris Vniuersitatis.

VI. Item, Vt hæc eadem præmissa, In primo, secundo, Tertio & Quarto articulis contenta, dominus Diocesanus faciat in suis Synodis publicari, & per Prædicatores in regno Bohemiæ populis in sinuari. Videlicet, Quod nullus Clericus uel Laicus teneat, asserat uel dogmatizet aliquem ex XLV. articulis Vuiclephi, sed quod credat & sentiat sicut Romana Ecclesia prædicta, in omni materia

materia Catholica & Ecclesiastica, & specialiter de VII. Sacramentis Ecclesiæ & cæt. Et iste articulus uideatur nobis ualere pro generali purgatione Regnicolarum, pro honore Domini Regis & sui Regni.

Item, Si aliquis Clericus Studens aut Laicus contraueniret in aliquo præmissorum, quod Diocesanus habeat auctoritatem sine impedimento, cum suis Officialibus & coassumptis Doctoribus, talem, si repertus & conuictus fuerit, corrigendi, secundum iura & Canones, sicut fuit ab antiquo. Et quod nullus, talem debeat defendere quouis modo. Nulli enim competit rationabilius tantum excidentium correctio quam Diocetano, Quia est Archiepiscopus Regni & Cancellarius Studij Pragensis. Et iste articulus uideatur nobis ualere, ad incutiendum terrorem singulis, ne quilibet prædicet uel dogmatizet secundum caput proprium, sicut iam factum est: Ne in consimilem infamiam Regnum ueniret & in grauiorem.

Item, Cantiones dudum & nuper prohibitæ, odiosæ, scandalo sæ, & aliorum famæ offensiuæ, prohibeantur cantari in plateis, in tabernis, & alibi. De mandato Domini Regis & scabinorum, sub pœnis sicut apparebit.

Item, Vt Magister Ioannes Hus non prædicet, quousq̄ absolutioem a curia non habebit. Nec per sui præsentiam diuini officium in Praga impediatur, ut eius obedientia in hoc erga sedem Apostolicam recognoscatur. Et isti duo articuli uideantur nobis ualere pro pace habenda hic in Ciuitate & in Clero,

Item, Illud Consilium iam oblatum, apparet nobis iuxta bonam conscientiam esse Idoneum & rationabile, pro extirpatione mali hic in Regno Bohemiæ, & pro purgatione malæ famæ. Si autem quispiam modum rationabiliorem, ad tollendum prædicta, reppererit, ille practicetur. Et nos parati sumus amplecti cum gratiarum actione. Ad modum autem insufficientem, pro extirpatione mali & malæ famæ, facultas Theologica & Magistri non possunt consentire. Ne Dominus Rex, Domini Barones, totaque Communitas regni magistris de malo consensu & consilio in posterum imputarent.

Item, Si Magister Ioannes Hus cum suis complicitibus, hoc facere uoluerit, In Quatuor articulis primis superius nominatis, parati sumus dicere, sicut ipsi optant, ubicunque fuerit oportunitas, quod sumus concordēs in materia fidei. Alioquin si hæc facere denegabunt, illud testimonium reddendo,

C iij mentis

VII.

VIII.

IX.

Curia scz. Romana, quæ Antonice Curia dicitur.

X.

XI.

mentiremur grauisime domino Regi & toti mundo. Et uolumus etiam pro eis scribere ad Curiam, saluo nostro honore, modo quo poterimus meliori.

XII. Item ex istis omnibus claret, quod in nobis non deficit, inire concordiam, sed in eis: ex quo nolunt ad ista rationalia & præacta consentire. Quilibet enim compos rationis, intelligere potest ex hoc Consilio, quod non propriam laudem, nec aliquorum confusionem sed gloriam Dei, honorem domini Regis & sui Regni uellemus libenter procurare. Quia ad omnia suprascripta nos ipsos subijcimus, & parati sumus hæc eadem facere inchoando. Ipsi autem nolentes ad ista particularia descendere, nimis reddunt in materia fidei se suspectos.

Consilium istud, quum uideretur æquum & salutare, Administrator suprascriptus Regi proposuit & Baronibus Regni, atque etiam Senatui Pragensi, De quo certiores facti Hus cum suis, composuerunt et ipsi aliquot articulos, in modum Consilij, ut sequitur.

*Consilium pro parte Hus & sibi adherentium, datum & exhibitum in congregatione Cleri, in die S. Dorotheæ,
Anno Domini M. CCCC. XIII.*

Pro honore Dei & Euangelij ipsius libera prædicatione, salute populi, & infamia sinistra & mendosa Regni Bohemiarum, Marchionatus Morauie, Ciuitatis Pragensis, et eiusdem Vniuersitatis, reformanda pace, & unitate inter Clerum & scholares restauranda.

I. Primo, teneatur iustum & rectum Edictum Principum & consilij Domini Regis, inter Dominum Suinonem bonæ memoriæ Archiepiscopum, & inter dominum Rectorem & Magistrum, & Magistrum Ioannem Hus pronunciatum, sigillis roboratum, & ab utraque parte solenniter in Curia Domini Regis susceptum & approbatum.

II. Item, Regnum Bohemiarum maneat circa iura, libertates & consuetudines communes, quibus alia Regna & terræ gaudent, & sunt contenta. In quibuscunque approbationibus, condemnationibus et alijs actibus, sanctam matrem uniuersalem Ecclesiam concernentibus.

III. Item Magister Ioannes Hus cui præfatus dominus Suinco nullum crimen coram Consilio obiecit, adsit præfens in Congregatione Cleri, Et ibi quicumque uoluerit sibi errorem uel heresim obijcere, obijciat, obligando se ad poenam talionis, si non probauerit.

IIII. Item, si nullus tunc se partem ponere uoluerit, fiat mandatum Domini

Domini Regis per omnes Ciuitates. Similiter ordinetur per omnes plebanos, ut proclametur, Quia Magister Ioannes Hus paratus est, de fide sua rationem reddere. Si ergo aliquis uult sibi heresim uel errorem obijcere, quod se inscribat ex nomine in Cellaria Domini Archiepiscopi, ad deducendum publice coram utraque parte.

Item, Si nullus obijciens inuentus fuerit qui se inscriberet, uocentur illi qui ad Curiam Pape deduxerunt, quod in Regno Bohemiarum, in Ciuitate Pragensi & Marchionatu Morauie, multorum corda heresi uel errore sint infecta, quod probent qui sunt illi: Et si non probauerint, puniantur. V.

Item, Dirigatur ad Doctores Theologiæ & iuris Canonici, & ad Capitula Canonicorum, & requiratur ab omnibus & a quolibet singillatim, quod nominent aliquem si sciunt hereticum uel errorem. Quod si dixerint, Nescimus, tunc faciant ad hoc recognitionem coram publico Notario, sigillis suis eadem roborantes. VI.

Item, His habitis, Dominus Rex, similiter Archiepiscopus, mandet sub poenis, quod nullus alium hereticum aut dicat erroneum: Nisi uelit in ipsum probare errorem uel heresim, sicut decet. VII.

Item post hæc, Dominus Rex concors cum Baronibus, subsidium seu collectam a Clero recipiat, & dirigat Ambasiatam honestam ad Curiam. Cum qua Ambasiata transcant & illi super proprijs expensis, pro expurgatione, qui Regnum falsè & grauiter infamauerunt apud sedem Apostolicam. VIII.

Item, Propter præsentiam Magistri Ioannis Hus & eius prædicationem, non debet poni interdictum interim, sicut nuper fuerat positum, contra ordinem & determinationem sanctæ matris Ecclesiæ. IX.

Hæc ad plausum popularem composita, quum uiderentur & Clero pericula minari, & ad nouum spectare tumultum: Administrator confestim transmisit ad Episcopum Lythomyslensem, uirum grauem & expertum, ut perlecto utriusque partis consilio in medium confuleret, quid opus esset facto in re tam anticipiti & plena periculi. Is autem lectis eiusmodi consilijs, in hæc uerba consulendo respon-

dit,

Consi-

Hic Episcopus per hereticos omnino destruitur.

Consilium R. P. Domini Ioannis Episcopi Lythomysensis ad Episcopum Olomucensem, Administratorem Ecclesie Pragensis, & Legatum Sedis Apostolicæ.

Hic postea in concilio Constantiensi in xiiij sessione (in qua error de utraq; & ante omnia consilium Magistrorum & doctorum ueneror. Ad specie dāna Magistri Ioannis Hus respiciens, intentionis meæ consilia prestabo: tus est) Mis postquam ad destructionem infamiae Regni Bohemiae et partium, sæ cantauit officium. ex principijs emergentibus, oporteat instare, iuxta eorum con-

Reuereudissime Pater, Domine & Amice Charissime. Vis & reuisis Magistrorum facultatis Theologicæ & consiliabilibus: & Magistri Ioan. Hus, super decisione infamie in nostris partibus, Postquam sciētia sit de uniuersalibus, Consilium de singularibus, hoc modo ulterius consiliari. Primo de utraq; & ante omnia consilium Magistrorum & doctorum ueneror. Ad specie dāna Magistri Ioannis Hus respiciens, intentionis meæ consilia prestabo: tus est) Mis postquam ad destructionem infamiae Regni Bohemiae et partium, sæ cantauit officium. ex principijs emergentibus, oporteat instare, iuxta eorum con-

ditionibus. I. forte & obuiatū

Primo, Vt Vicecancellarius Studij Pragensis eligatur, qui errata Magistrorum & Studentium inquirat & corrigat, & ad ulteriorem infamiam deduci non admittat. Nam ex huius defectu, dissensionis & infamiae principia arbitror euenisse. Et uereor, nisi ꝑ obuentum fuerit, consequenter euenire.

II. Vt cesset Io. Hus predicare populo.

Item, Quia in scholis Vniuersitatis, singularis controuersia notam infamiae non sparsisset in populo, nisi praedicationes uulgares publicassent opinionum controuersias. Hinc arbitror, debere Magistrum Ioannem Hus cum suis complicibus omnino cessare, & debere prohiberi a praedicationib, Quonia ex illis omnis materia infamiae ab exteris, et dissensionis ab intraneis dinoscitur diuulgata.

III. Rom. 10 2. Cor. 14 A. 20.

Item, Quia iuxta Apostolum, quomodo praedicabunt nisi mittantur? Et si missi, indebite executi fuerint, reuocentur. Hinc consulo, quatenus Hus cum suis complicibus, a loco Bethlehem arceatur, ne praedicet tanquam lupo, Non charitatem, quae intenditur ex praedicatione legis domini, sed dissensionem procurans. Deus autem non est dissensionis sed pacis, Praelatos Ecclesiae Apostolo comonente, Attendite uobis & uniuerso gregi, in quo uos spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisiuit sanguine suo. Ego scio, quoniam intrabunt post discessionem meam lupi rapaces non parcentes gregi, & ex uobis ipsis exurgent uiri loquentes peruersa, ut abducant discipulos post se. Actuum xx. De istis lupis Saluator inquit Matthae. VII. Attendite a falsis Prophetis, qui ueniunt ad uos in uestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. A fructibus eorum cognoscetis eos. Cum enim fructus sit ultimum quod expectatur ab arbore, profecto fructus

ueru

ueræ praedicationis non est aliud nisi dilatio charitatis Dei et proximi, Christo dicente. In his duobus mandatis uniuersa lex pendet & Propheta. Quoniam fructus spiritus est Charitas, Fructus autem carnis sunt inimicitiae, contentiones &c. Ad Gal. V. Hinc saluator ait. Intrinsecus autem, hoc est, in mente & intentione eorum, hoc solum uersatur quod apud lupos. Ioan. X. Lupus rapit & dispergit, Sic apud istos, ut oues dispergant & lacerent a proprijs pastoribus. Quales quaso forent Praelati Ecclesiae, nisi lupos ab infestatione huiusmodi ouium arcerent? Secus, maledictum saluatoris incurrerent. Videlicet, Mercenarius uidet lupo & fugit.

Matth. 22.

Item, Quia Charitas Dei & proximi fundatur super obedientia, Christo dicente. Qui uos audit, me audit. Hinc consulo, ut mandata Apostolica sententiantia Hus cum suis complicibus, uenerentur & executioni mandentur. Iuxta tenorem processuum: Ipsique a conuersione fidelium, sine simulatione et dissimulatione arceantur: ne eorum dissensionis zizania pro tritico a fidelibus estimetur.

III. Luca. 10.

Item, Quia culmos maledictae zizaniae & schismatis sparserunt in uulgaribus, In tantu, ut libros Bohemicos, sui erroris nutritores, Laicis publicarent & insinuarent. Hinc consulo, ut dicti libri uulgares anathematizentur, et eorum questores, eisdemq; utentes. Quare nus infamia eradicari ualeat de Regno et regnicolis, atq; ab extraneis minime ualeat imputari. Hec sunt, quae singulariter magistrorum consilij coaddidi, Imperfectum existimans, teneri corde et profiteri ore, si frustraretur in opere. Caetera cum uenero, planius disponam, quo ad Doctorum consilia. Iam uero scriptis Ioannis Hus utcuq; breuiter respondebo.

V.

Ad Responsuas M. Io. Hus uenio consequenter.

Ad primam. Vbi tangit de concordia Domini Guinonis Archiepiscopi et domini Regis consilio, in materia fidei & sedis Apostolicae sententia, contra Magistrum Ioannem Hus, Respondeo. Quod tractare et compromittere non poterant, sede Apostolica dissentiente. Est enim temerarium, sine commissione superiorum iudicia discutere Inferiores. Qua in re Magister Iohannes Hus per appellationem sedi Apostolicae se subinferens, quaerit subterfugia, per inferiores Regni Bohemiae decisionem acquirens.

I.

Item, Magister Iohannes Hus, ut Regnum & Regnicolae Bohemiae suis iuribus gaudeat, supplicat, sed tacite ut te tueatur, et d suis declinet iuribus, contra obedientiam Ecclesiae instare fatagit. Vt nisi eum protegant contra ius & Ecclesiam, ipsos secum pariter inuoluat. Quam conditionem demonum esse cognoscimus, ideo

II.

ideo fideles temptantium, ut Omnipotentis legibus contraueniant cum ipsis.

- III. Item, Allegat tertio, sibi non obiectum fuisse per Dominum Suinconem crimen erroris uel hæresis. Respondeo, Quoniam non ad decisionem, sed ad inquisitionem pendebat terminus charitatiue pro possibili decidendus: qui ex consequenti, ex contemptu clauis um, erroneus hæctenus reperitur.
- III. Item, In quarto articulo, quasi se iustum obijciens, desiderat suam innocentiam publicari per plebanos & plebeios. Cui dicimus, ut Romanam Curiam consulat, non nos, pro seipso.
- V. Item, In quinto articulo inuocat sui criminatores, ut se cum eo in scriberent in his, quæ ad Curiam Ro. scripserunt, uolens desuper expurgari in Regno Bohemiæ, & non in Roma. Oppositus Apostolo qui appellans Romam, elegit Romæ mori potius quam appellationem non prosequi in Roma.
- VI. Item, In sexto articulo, Doctores Theologiæ & Iuris Canonici, & Capitulares Canonicos singillatim requiri satagit, si se, aut alium uel alios hæreticos nouerint, Coram Notarijs publicis dicant, et ut eadem suis sigillis roborent. Quatenus eisdem proditorie extinguat in corporibus & rebus.
- VII. Item, In septimo procurat, ut nullus alium hæreticet uel erroneum nuncupet, Quatenus sub tali colore communitatis omnium innocentia, & ipse innocens ualeat apparere.
- VIII. Item, In octauo, sub eodem colore innocentia communitatis omnium, uult & ipse innocens apparere, innocentesque inuoluere, ut ipsius suam nocentiam cum maculatione suæ innocentia assument & expurgent, Turpissime suggerens, ut Rex ex Cleri exactione collectam faciens, apud Ro. Curiam ipsam nequitiam iustificet, & Cleri iustitiam condemnet, assumptis desuper Cleri sumptibus & impensis.
- IX. Item, In nouo, uenenum suæ effundit malicia, instans ut prædicet, Nec interdictum obsistat Apostolicum, Assumens pro se falsi dice determinationes Ecclesiarum, que nunquam promulgata fuerunt. Ne uerbum Euangelij sentiret obicem. Sed præcludebat nihilominus gannitus uulpinos & luporum ululatus, qui se uoces Euangelicas dolose mentiebantur. Qualiter Magister Ioannes Hus in proposito, suas uoces dissensionis & schismatis, uoces esse mentitur Euangelicas et charitatis. Hæc Ioannes Episcopus Lythomislensis, Qui & hanc adiecit epistolam, R. P. Domine & amice Charissime, Reuisis paternitatis uestræ scriptis, directisque Magistrorum consilijs, præsumptuosum temerariumque arbitratum addere, Quam ob rem statui præmissa in lucem tradere, suppliciterque effectui

ctui obsecrans mancipare, per uestræ paternitatis studiosam diligentiam, apud Maiestatem Regiam: conceptus mentis meæ irrefragibiles, pro modulo inscriptis, præsentis inclusos literæ, destinando: Quatenus recommendatione Cleri præhabita, dignemini auferre & impedire pro uiribus exactionem Cleri, cunctaque molestiam comminatam hæctenus, spoliatorumque præsertim .S. Nicolai maioris Ciuitatis Pragensis Plebani ad propria, præmissis Magistrorum consilijs, meisque insertis charticulis conformando. Datum Luthomislæ. Die X. Mensis februarij. Anno domini M. CCCC. XIII. Similem itaque ludum iussisse mihi uidetur hic Hus, aduersus Clerum Pragæ, qualem olim aduersus sanctos Episcopos Hilarium, Eusebium & Ambrosium, Catholicæ fidei contra Arrianam perfidiam accerrimos assertores, iussit Mediolani nequissimus hæreticus Auxentius, Qui cum in toto corde suo Arrianus esset, callidissimis tamen uersutis & mendacijs ita simulabat se Catholicum, ac pios Pontifices uelut hæreticos inculabat apud Laicos & in hoc sæculo potentes, ut duos ex ijs in exilium fecerit relegari; Tertium, in mortis pericula per sæpe protruserit, Aulicorum fretus fauoribus. Hoc enim titulo usus fuit in quadam ad Imperatores Epistola, Beatissimis (inquit) ac gloriosissimis Imperatoribus, Valentiniano ac Valenti Augustis, Auxentius Episcopus Ecclesie Catholicæ Mediolanensium. Et in ipsa Epistola, grauius Hilarium & qui ei consentiebant accusans, quod uocarent ipsum Arrianum, subiunxit, Nunquam sciui Arrium, non uidi oculis, non cognoui eius doctrinam. De quo sic habet Hilarium, Placet omnibus Auxentium hæc ipsa profiteri frequenter, qui ut ipse scriberet, est coactus. Qui diu consilia sua uersans, callidissime fidem Regis eludit: Dat scripturam stylo Antichristi compositam. Negat se scire Arrium, quum in Alexandria in Arriana Ecclesia, cui Gregorius præerat, Presbyter esse cœpisset &c. Ambrosius uero, ab illo protuocatus, ut cum eo coram Valentiniano secundo disputaret, constanter & intrepide recusauit habere in causa fidei iudicem Casarem, aut alios Laicos. Quando audisti (inquit) Clementissime Imperator, In causa fidei Laicos de Episcopo iudicasse? Ita ergo adulatione quadam curuamur, ut sacerdotalis iuris sumus immemores: & quod Deus donauit mihi, hoc ipse alijputem esse credendum: Si docendus est a Laico Episcopus, quid sequatur? Laicus ergo disputet, et Episcopus audiat, Episcopus discat a Laico: At certe si uel scripturarum seriem diuinarum, uel uetera tempora retractemus, Quis est qui abiat in causa fidei, in causa in qua fidei, Episcopus solere de Imperatoribus Christianis, non Imperatores de Episcopis iudicare? &c. Sic et Ioan. Hus, cum toto corde ample

ctereꝛ sepe damnatā & manifeste impiā ac barbaram doctrinā Vuideph. Quæ septem sacramenta omnesq; pias Cæremonias, & omnem statum & ordinem Ecclesiasticum prophanat, cõculcat & pessundat. Nolebat tamē dici hereticus, nec errorem ullum agnosceret: Neq; citra periculum uitæ & facultatum, poterat se quispiam priuatorum hominum ulli opponere. Vique adeo præoccupauerat plebis & multorum nobilium mentes, quas in pariē traxerat suam,

Translatiō
es librorū in
uernaculū.

non solū publicis concionibus in Capella Bethlehẽm, uerum etiam priuatis colloquijs & uario complicum suorum ministerio: & librorum ex latino in uernaculum translationibus, Transferebat enim nō solum libros Canonicos Bibliæ, sed etiam libros Vuidephi, eos maxime, qui Papam & omnē statum Ecclesiasticum impugnabant.

Bulla indulgentiarum.

Quicquid igitur in Papam & omnem Clerum dicebat aut scribebat, sectatoribus suis merum erat Euangelium. In festabat eo tempore Ro. Ecclesiæ oppida & territoria Ladislaus Rex Neopolitanus, contra quem Ioannes Papa xxij bellum decernens, plenariam peccatorum remissionem indulgit his, qui ad tuendam Ecclesiæ armam induerent. Quum igitur Pragæ ea indulgentiarum Bulla publicaretur, præcepit Rex Vuenceslaus, qui Papæ illi adharebat, ne quis contra indulgentias illas quicquam attentaret. Hus uero eū

Tres Laici
Hussitæ a
Senatu ne
ci traditi.

suis, contempto etiam Regis edicto, manifeste contradicebant. Eiusmodi indulgentias annuncianti publice obstreperent, & Papam Antichristum dicerent, qui contra Christianos crucem decerneret, rapti a Senatu in prætorium, tumultus occasionē præbuerunt. Populus enim susceptis armis dimitti eos petijt. Verum Magistratus oratione placati homines, domum abiere. Captiui autē, dum non cessarent blasphemare Papam & indulgentias, plexi sunt capite. At Hus cum suis occurrens, interemptorū corpora rapuit, & aureo circumuoluta panano per omnes (ut ait Æneas) urbis Ecclesias detulit, Cantantibus sectæ suæ sacerdotibus. Isti sunt sancti, qui pro testamento Dei sua corpora tradiderunt &c. Ex in cadauera in sacrario Bethlehẽm reposita, quasi Martyrum reliquiæ aromatibus condita fuerunt.

Io, Hus in lib.
de Eccle. c. 21
Daniel, 11.

De quibus ipse Hus in libro suo de Ecclesia inscripto, sic habet & gloriatur. Ideo dicit ultra Daniel, Et docti in populo docebunt plurimos, & ruent in gladio &c. Istius (inquit) rextus intelligentiam exponit facti experientia. Quia docti per gratiam dei, Simples Laici & sacerdotes, docent plurimos uitæ bonæ exemplo, & contradicētes publice Antichristi mendacio, uerbo ruunt in gladio, ut patet de Laicis, Ioanne, Martino & Stafcone, Qui contradicentes Antichristi discipulis mendacibus, in gladio corruerunt, Alij autem exponenē

ponentes, ceruices suas pro ueritate martirizati sunt, captiuati, carcerati & trucidati, & tamen ueritatem Christi non negauerunt tam sacerdotibus quam Laici & mulieres. Benedictus sit ergo Deus & pater Domini nostri Iesu Christi, qui abscondit uiam ueritatis a sapientibus & prudentibus, & reuelauit eam Laicis simplicibus, & paruulis sacerdotibus, qui eligunt magis Deo quam hominibus obedire &c. Hanc rem clarius enarrat Stephanus Paletz, ipsum Ioannē Hus hisce uerbis increpans. Time ergo Magister, ne forte ex tua gratia diuina rebellione & inobedientia crassa, male exagiteris spiritu, per tot præsumptiones, omnium Ecclesiæ sanctæ prælatorū projecta obedientia, quasi equus sine freno discurrens, et diuersarum nouitatum discidia in populo disseminans, nullius subiectus obedientie diuini iuris imperio. Dum te ex alto corde quasi Deum constituis, Apostolorum tuorū (sicut manifeste cernitur) elatis oculis in magnis, & nouitatibus mirabilibus super se ambulantes, munitus præsidio. Et hoc tuæ dominationis in populis, inaudito pene a sæculis æternis ausus es publice tuæ admirandæ præsumptionis (ut pondus super aduersas ponderi) piculo, attentare & realiter præsentialiter facere, in multorum & maxime tuorum grande scandalum & periculum animarum. Quod factum sic declaratum cernitur. Dura enim magnificus Romanorum & Bohemæ Rex Vuenceslaus, Regio suæ potestatis imperio (Cuius interest) examinato suorum fidelium consilio, ad Ecclesiasticæ pacem disciplinæ constituisset, etiam uoce præconia per ciuitatem Pragensem Decreto publico: Ut nequaquam cuiuscūque conditionis aliquis audeat rebellare & contradicere, occulte uel publice sub capitali pœna indulgentijs Papalibus. Quo circa prædicante quodam sacerdote, uiro bono, in Ambone ad populū publice, & decre tum Regium, Immo sanctum & iustum prophanate, quidam de sorte tua Laici, altis uocibus reclamatione ueritate prædicationi, & dixerunt unus & alter & tertius. Falsum tu loqueris Domine sacerdos, Quia Magister noster Hus, aliter & ueraciter docet & prædicat, falsas esse & iniquas indulgentias illas. Qui comprehensi, non solum Regij, sed & diuini & sancti comunis Secreti præuaricatores hæretici, examinati & ad rectam fidei Catholicæ regulam adhortati, Dum suam & sui Magistri contumaces & obstinati defenderent sententiam impiam, cõmuni decreto pœnalis sententiæ damnati, ad Ciuitatis Pragensis Mediastrinum (& quidem iuste) capitibus truncati sunt. Dicentibus qui recte fidei consentiunt, ex antiquo Machabeorum prouerbio, Benedictus Deus, qui tradidit impios, Quid ad hæc dicit mater Ecclesia de te? Tu uero homo olim unanimes, qui semel mecum dulces capiebas cibos, magnifici

Persequutio
propriet
Hus,

Inobediencia
Ioannis
Hus.

Edictū Re
gis pro in
dulgentijs.

Tres Laici
propter he
resim decol
laui.

2. Machab. 11

Psal. 54.

Dij casti

casti super me supplantationē. Facto siquidem prædictorum rebel-
lium iustæ animaduersionis excidio, accessisti uel iniisti, pluribus
uallatus locijs, maturum & discretum magnæ ciuilibus prouidentia
Pragenſe Consilium, & prædicatione pompatica ausus clamorosa
uoce, non solum ipsorum debitam executionem, sed & Regiam in
hoc omnino sanctam maturi decreti iussione, non solum reprehē-
dere, sed etiam damnare. In quo utiq; crimen læsæ maiestatis perpe-
trasti: Afferente te & dicente, Iniuste isti damnati sunt, Ego feci &
ego feram. Ecce ego et omnes isti qui mecum sunt, parati sumus ean-
dem excipere sententiam. Verum habentibus Ciuibus (sicut conde-
cet) tui sacerdotij reuerentiā, & uerborum tuorum insolentis impe-
tus patientiam. Vide iam, de quibus prædiximus, quæ feceris hor-
rende præsumptionis, in contemptum Regij decreti & Ciuilibus disci-
plinæ, mirabilia. Accessisti siquidem, & iacentium rebellium corpora
sub Mediastino iustulisti, & cum ea, quæ tibi uidebatur summa, re-
uerentia ad Cathedram tuæ superbæ, Capellam dictam Bethlehē
detulisti, Tui ipsius & scholarium tuæ societatis, Sanctæ obediē-
tiæ contrarijs, clamorosis & altissimis uocibus, usq; ad inferni no-
uissima concrepantibus. Isti sunt sancti. Quibus sic inductis per te
in Capellam illam, tantum fecisti popularis tui fauoris concursum,
ut non solum illorum sic iuste decollatorum sanguinē linteis maxi-
me Beginæ tuæ & quidam alij extergerent, sed quasi præ illorum
sanctitate, & potius pertusa saccitate, lamberent, ita ut te largiente
& te donante, locus ille tuę Cathedræ summus, non tam Bethlehē,
sed ad tres sanctos per te & tuos complices uocaretur. Quousque
Deus improperebit inimicus: irritat hic aduersarius nomen tuum
in finem? Ecce qualis & quam manifestæ sanctitatis illorum rebellium
indicia, sancta inuenit mater Ecclesia, ut Husca Magister ille audeat
tam miserabili præsumptione, sancta & occulta tua iudicia decerne-
re, & homines utique temporali (& si æterna, tu nosse Domine)
pœna dignos, suæ uertiginis assertionem in populis sanctificare, Re-
uertere Reuertere Husca Magister, qui sic in altis uolitas, ut inueas
mur te. Ecce tua & tuorum prædicatione uenerationem sanctorum of-
fium, iuxta ritum Ecclesiæ sanctæ, cum tuis reprobas, dicens. Quod
sanctus Vuenceslaus modico, id est, Fratricidio regnum promeruit
Martyrij, & hic cū sanctis alijs, quos sacerdotes & Monachi præ-
dicat, habent unius sancti multa capita, multa brachia, & diuersa
ossa, Quæ utiq; non sanctorum, sed uilium cadauerum esse potius
reputantur. Cuius exemplum Accipe Magister, Quid factum fue-
rit publice in Ecclesia fratrum Carmiliarum, quæ uocatur in Are-
ptis reliqis. na, Pragenſi Ciuitate, Ibidem enim sedente aliquo fratre cum reli-
quijs

.73. mlasp
Stulta occi-
forum Ca-
nonizatio
per Io. Hus

Hus cōtra
reliquias sã-
ctorum.

Exemplum
de contem-
ptis reliqis.

quijs & quibusdam monstrantjs, & ad frabicam Ecclesiæ mendic-
cante, accessit quidam tuæ sortis discipulus, & cum sedenti diceret,
Quid hic agis frater? Quo respondente, cum sanctorum reliquijs
expecto beneficium elemosynarum. At ille per superbiam, mentis
ris, inquit, esse sanctorum reliquias, ossa mortuorum cadauerū hic
retines, & Christianos decipis cupide mendicando. Quo dicto
tanquam equus insiliens, pede repedans, euertit mensam ad terram
cum reliquijs. Quo uiro per fratres eosdem comprehenso, & de tan-
ta nequitia tento: & ad uerba posito, uenerunt tuæ sortis armati
plurimi, et excusso fratrum habitaculo, maxima strages & confusio
& scandalum manifestissimum est factum: Ut etiam Prior illorum
fratrum cum suis plurimis comprehensi, non solum uerbis turpibus, sed
etiam uerberibus inhonestissime tractarentur. Iam uide, quomodo
contra sanctæ Ecclesiæ ritum latrones recenter sanctificas, & ritum
sanctæ matris Ecclesiæ honorabiliter & rite a prisca temporibus
seruatum hactenus, uilificas. Quo in toto terrarum orbe sanctorum
reliquiæ hinc inde perlatae & traditæ, salua fide Catholica, honora-
biliter uenerantur. Hæc ille Stephanus, homo Bohemus, uir Chris-
stia no zelo uehemēter succensus & ardens, atq; in medio periculo-
rum, spiritus libertate intrepidus & securus. Grandis profecto
erat ubiq; in Bohemiæ Regno discordia, maxime in ciuitate Pragæ
si, ubi noua prædicabant Hus, Hieronymus et Iacobellus. Nam ul-
tra Vuiclephi articulos nouum supperaddidit articulum, De com-
municandis sub utraq; specie panis & uini in sacramento Eucharistie
Laicis, quidam Petrus ex Dresda Misniæ oriundus. De quo maxime
exultabant omnes, quod repperissent iam articulum in Euan-
gelica lege fundatum, dicente ipso Domino, Nisi manducaueritis
carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis uitam
tam in uobis. Petrus ille cū ceteris Teuthonicis scholaribus a Praga
paulo ante discesserat, Cognitus uero inter suos, quod Vualdēsi les-
pra infectus esset, patria pulsus Pragam redijt, puerorumq; docen-
dorum curam ibi suscepit. Quum autem Iacobellus (qui Teutho-
nice paruus Iacobus dicebatur) Pragæ tum in Ecclesia S. Michaelis
celebris haberetur Concionator, essetq; & ipse Natione Teuthoni-
cus, patria Misnensis (Distat autem Misna tribus tantum Miliaribus
Germanicis a Dresda, et urbs utraq; Albi adiacet, pulcherrimo
interiacente agro & amenissimo collium Vitiferorum nemorumq;
prospectu) Petrus, tanquam Conterraneus, eiusdem patriæ & lin-
guæ, familiariter illi notus, suggessit ei articulum istum de Laica cō-
munionem, uelut grauem Ro. Ecclesiæ errorem, eo quod Euangeliū
& antiqui doctores contestentur. Laicos quoq; utraq; sacramenti

Nouum in-
uentum Pe-
tri Dresdē-
sis.

Ioann. 6.

Iacobellus,
autor scrip-
tæ de tra-
ctaque spe-
cie.

Eucharistiæ speciem accipere debere. Iacobellus ea de re admonitus, acutum pro utraque specie libellum (qui adhuc extat) conscripsit, sociisque suis communicauit, qui nouitatem illam auide arripientes, & in populū late diuulgantes, uehementissime plebem aduersus Clerum concitauerunt, tanquam Clerus per inuidiam et contemptū, Laicis alterā sacramenti partem subtraxerit, & nō dederit eis integrū corporis et sanguinis Christi Sacramentū. Quæ sane calūniosa opinio adhuc hodie multas Bohemorum mentes male occupat. Contra quam multi ac prolixi extant Tractatus & libri, a Catholicis tum Bohemis tum Germanis Italicisque, et aliarum Nationum uiris doctis editi, Quos omnes aut recitare aut in unū colligere, immensi foret laboris. Hic nobis sufficiat, quod ea Iacobelli adinuentio & opinio, publice damnata paulo post fuit Constantiæ a Concilio generali in xiiij sessione. Et postea a Concilio Basiliensi in sessione xxx. Vtrobique enim decretum est uno omnium Nationum consensu, quod ista consuetudo communicandi Laicos tantummodo sub specie panis, sit laudabilis, & ab Ecclesia sanctisque patribus rationabiliter introducta, & diuinitissime obseruata, atque habēda pro lege, quā nemini liceat reprobare, aut sine Ecclesiæ autoritate pro libito

M. Andre. de Broda. M. Andreas de Broda Bohemus, uita & eruditione uenerabilis Theologus, stylo quidem humilis & incultus, uerum sensuum profunditate sublimis & elegans, Epistola quadam a Ioanne Hus tentatus, ut uel in partem eius transiret, uel saltem non obliuisceret. Inter cætera responsionis suæ argumenta reprehensoria, sic illū increpat. Circa finem (inquit) Tractatus uestri, quem scripsistis de Ecclesia, Videmini xlv. articulis ipsius Vuiclephi, in generali Concilio Romano & Parisiis & Pragæ condemnatis, esse nimirum fauorosos. O magister, sed non in Israel, non ueremini dicere, quod so-

Mendaciū loānis Hus lum propter impugnationem criminum, quæ Clerus sequitur. Excommunicationem & persecutionem patimini. Quis rogo passue persequitur? Quis alijs persecutionem procurat? Quis spoliat? quis in faciem egdit? quis uituperat? quis Monasteria uel Ecclesias depredat? Nonne uos & discipuli uestri dicitis de criminibus Clericorum, sed de erroribus & libris Vuiclephi, quos protegitis, nullam mentionem facitis? Ego pauper homuncio dico. Si non esset causa alia, præterquam hæc, quod prædicatis contra Clericos, nullus uos (ut æstimō) excommunicaret. Nam et antiquis temporibus Militius, Conradus Styekna & alij quam plurimi contra Clericos prædicauerunt, nullus tamen propter hoc excommunicationis sententiæ subditus. Deponite nubem, tollite occasionē, semouete stragem: ut homines uideant nudam rem, propter quam excommunicamini

mini. Latet anguis in herba, Etsi populū simplicem per talia decipitis, Deū tamen per talia decipere non potestis. Vbi est quæso cōpulsio uestra super afflictis? Ecce uestrates intrudunt se ad beneficia aliorum, et (ut dicitur) uos estis horum instructor & procurator. Vbi est prædicatio uestra, immo Cantio uestra, Non concupisces? Vbi est Charitas uestra, quæ non amulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non querit quæ sua sunt, non irritatur, non cogitat malum, Vos autem cogitatis. Et uos ipse, excommunicatus & interdictus, & suspensus a diuinis, in plebe mea diuina officia peragitis. Quod si præmissis uinculis non essetis ligatus, tamen non uocatus, in alienam messem nequaquam debereis mittere falcem. Et infra. Item dicitis. Ecce ego manifeste ambulabo in Ciuitate, & respiciunt me plebani & Presbyteri, & omnes contra loānes sciunt quia sum in Behlehem, & tamen non cessant a diuinis, nempe Hus. Magister Reuer. Non credo quod uos omnes uiderint ambulantem. Nimis cito & leuiter condemnatis tantam multitudinem, Nolite iudicare & non iudicabimini. Constat oppositum, quia quam cito sciuerunt, uos esse in Praga, statim a diuinis cessauerunt. O Reuerendum Prædicatorem, qui de sua malicia, & proximorum periculo gloriatur. Et sub finem (inquit) literæ uestre concluditis, quod ad uiam ueritatis cupitis me reuocare. In uia ueritatis toto cordis affectu cupio ambulare. Sed spero in Deo omnipotente, quod ad uiam Vuiclephi, quam diu uixero, me non inducetis. Et ut præmissa breui sermone concludam, saltem illud animaduertite, quod adhuc sedentes in terræ puluere didicistis.

Iudicium populi nunquam contempseris unus.

Ut plures culpent id quod tibi displicet uni.

Hæc ille Theologus, qui et erudite confutauit nouitatem illam communicandi populū sub utraque specie, Cuius liber adhuc extat, licet non sit impressus, aut excusus. Quemadmodū et alij plerique eius tempestatis Bohemorum tractatus. Extat & alia bene longa exhortatio cuiusdam, qui fraterne eundem Io. Hus admonēs. Inter plurima sic ait. Ideo frater mi dilecte, non te delectet multitudo tubarum multarum, te præcedentium et sequentiū, plus quā obedientia dei & Prælatorum tuorum. Quia non oēs qui te præcedunt et qui te sequuntur, dixerunt uel iā dicunt, Benedictus qui uenit in nomine domini Osanna in excelsis, sed prochdolor multi dixerunt & dicunt, Maledictus qui uenit in nomine Diaboli de abyssis, qui commouet populū per uniuersam Bohæmiæ terrā. Et quando intrasti Pragensem

D iiii Ciuitas

HISTORIA HVSSITARVM.

44

Ciuitatem, commota est uniuersa Ciuitas, dicens. Quis est hic? Quis
dam dicebant. Hic est prædicator ueræ fidei, Alij uero dicebant,
Non, sed seducit turbas. Et sic frater mi dilecte, quanquam plures
tibi blandiuntur, quorum uoluntatem implet, & qui ex tuis pro-
motionibus, temporalibus et momētaneis utuntur. Oculo tamē di-
ligenti tibi prospice, Ne & tibi postea quandoq; uenenum infamiae
infundant acrius quam Scorpio, Qui uolēs hominem inficere, ⁴lingua
leniter dormientē, & excitans cum, uenenum sibi infundit, quo
maxime inflatur, nec mederi potest nisi in aquis uallium. Itaq; mi fra-
ter dilecte, noli inflari ueneno superbiæ & iactantiæ, & leni linitio-
ne & adulatione te præcedentium & te sequentium: ied merge te in
aquis uallium, id est, in humilitate & obedientia, Sicut Saluator con-
sulit Lucae xiiij & xviij. dicens. Qui se exaltat, humiliabitur: & qui
se humiliat, exaltabitur. &c. Quum igitur maxima esset Pragæ in
populo per dissidium istud commotio: Hussitis multa temere per
multitudinis inconsculte uim & furorem, contra leges & Canones
attendantibus. Prælati uero & Magistratibus in seditiones & rebel-
les iuxta legum & iudiciorum seueritatem animaduertentibus, ita
ut tota Respublica per tumultum cruentissimum in præceps ruitu-
ra uideretur: Rex Vuenceslaus, uidentis sua quoq; Edicta ab Hussi-
tis contemni, adhibito Baronum consilio, ut paci & tranquillitati
Reipublicæ & honori tum suo tum totius Regni prospiceret: Eie-
cto e Ciuitate seditionis fonte, Ioanne Hus, qui sedis Apostolica au-
toritate omnibus Ecclesiasticis censuris innodatus erat, Sententiam
istam, quæ sequitur, iuxta doctorum consilia, ratam habens & ap-
probans, in modum Edicti publicasse fertur.

Res ad tu-
multū spe-
ctans.

4lingit.

Consilium Doctorum contra Heresim Pragæ exortam.

Via Serenissimus Princeps et Dominus, Dominus Vuē-
ceslaus, Romanorum Rex & Bohemiæ, pro honore suo
& Regni sui, de sano consilio Dominorum Baronum,
per suas literas uoluit & mandauit seriose: Vt pestifera
dissensionis materia, in Clero Regni Bohemiæ suborta, inuestigare
tur, Cuius prætextu ipsum Regnū Bohemiæ, & regnicolæ, in diuer-
sis Principatib. Coronæ Regni Bohemiæ adiacentibus, grauiter in-
famantur, Prout ipse Dominus Rex se scribit accepisse, Et ut ipsa dis-
sensionis materia inuestigata, radicitus extirparetur & suffocaretur.
Huius autem dissensionis materia, ex parte quorundam de Cle-
ro pestifera, ex tribus causis radicalibus est manifesta.

Prima causa, Nam communitas Cleri in Regno Bohemiæ, de se-
ptem

ptem sacramentis Ecclesie. De clauibus, officijs et censuris Ecclesie,
De moribus, ritibus, Cæremonijs, iuribus, libertatibus & sacris res-
bus Ecclesie, De ueneratione reliquiarum & indulgentijs, De ordi-
nibus & religionibus in Ecclesia, Ne dum cum communitate totius
us Cleri in mudo: sed etiam totius Christianitatis, semper sentit fide-
liter & credit, Sicut Ro. Ecclesia, & non aliter. Cuius Ro. Ecclesie
Papa est Caput, Corpus uero Collegium Cardinalium, existentes
manifesti & ueri successores, Principis Apostolorum Petri et colle-
gij aliorū apostolorum Christi, In officio Ecclesiastico cognoscendi
& diffiniendi uniuersam materiam Catholicā & Ecclesiasticā, Erro-
res circa illā corrigendi & purgandi, atq; in uniuersa illa materia cu-
rā habendi omnium aliarum Ecclesiarū & uniuersorū Christi fidelium:
Cū pro regimine Ecclesie per uniuersum mundū oporteat semper
manere huiusmodi manifestas et ueros in tali officio principis Apo-
stolorū Petri & collegij aliorum Apostolorū Christi. Nec possunt <sup>adde 4. successo-
res.</sup>
inueniri uel dari super terram alij successores quam Papa, existens
Caput, & Collegium Cardinalium, existens corpus Ecclesie Ro.
supradictæ. Vnde Beatus Augustinus in epistola ad Glorium Eleu-
sum & Folicē, Donatistas scribit, quod in Ro. Ecclesia semper A-
postolicæ Cathedræ uiguit Principatus. Quidā autem de Clero in
Regno Bohemiæ, dicentes, condemnationem & prohibitionem
XLV. articulorum esse iniquam & iniustam: fuerunt & sunt prædi-
ctis contrarij, non uolentes credere, falsas esse sententias Vuicdeph
& aliorum, circa septem sacramenta Ecclesie & alia prædicta, con-
trarias iam dictæ Ro. Ecclesie & eius credulitati. Non attendentes
dictum B. Augustini in libello de fide Catholica (alias Conciliorū)
dicentis. Siquis aliquas scripturas, præter eas quas Catholica Ecce-
lesia recipit, uel in autoritatem esse habendas tradiderit, uel fuerit ue-
neratus, Anathema sit. Secunda causa, Quia Communitas
Cleri in Regno Bohemiæ, cum communitate totius Cleri in Mun-
do, & totius Christi unitatis, semper tenet & credit fideliter, sicut
Ro. Ecclesia, & non aliter, Quod in omni materia Catholica & Ec-
clesiastica, standū est fidei sententiæ & determinationi sedis Aposto-
licæ, & Ro. Eccl. eo quod Papa existēs caput, & Collegiū Cardina-
liū existēs corpus Ro. Eccl. sunt in officio Ecclesiastico cognoscēdi
& diffiniēdi causas Ecclesiasticas, ueri successores Principis Apo-
stolorū Petri et collegij aliorū apostolorū Christi, ut præmissū est. Qui
dā autem de Clero regni Bohemig, Papā et Collegiū Cardinalium
parupendentes, ad hoc consentire non uolunt, Solam scripturam
sacram in talibus materijs pro iudice habere uolentes. Quam scrip-
turam secundum capita sua interpretantur & interpretari uolunt, <sup>Non est
scriptura sa-
cræ standū
est.</sup>
Inter?

adde 4. successo-
res.

Aug. in ep. 162.

In causa fidei
& Ec-
clesiastica
standū est
iudicio Pa-
pæ.

Non est
scriptura sa-
cræ standū
est.

Interpretationē communitatis sapientum in Ecclesia non curantes: Nec aduertentes scripturam sacram Deutero xvij cap. Si ambiguum & difficile iudicium apud te esse prospexeris, inter sanguinem & sanguinem, causam & causam, lepram & non lepram, & iudiciū intra portas tuas uideris uerba uariari; surge, & ascende ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus, ueniesq; ad sacerdotem Leuitici generis, & ad iudicem quicumq; fuerit tempore illo: quęresq; ab eis, qui indicabunt tibi iudiciū ueritatē. Et facies quodcūq; dixerint tibi qui præsunt loco, quem elegerit dominus, & docuerint te iuxta legem eius, sequerisq; sententiam eorum, Nec declinabis ad dexteram uel sinistram. Qui autem superbierit, nolens obedire sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo: ex decreto iudicis morietur homo ille, & auferes malū de Israel: Cunctusque

Locus quē elegit dominus, est sedes Apostolica.

Deut 17 Inno. ceteris

bia, Constat autem cuiuslibet sedi, Ro. Ecclesiam esse locum, quem elegit dominus in nouo Testamento, ubi Dominus Ecclesię totius posuit Principatū. In qua summus sacerdos, qui præsedit loco, est Papa uerus & manifestus successor Petri. Cardinales uero sacerdotes Leuitici generis, qui Domino Papę in executione sacerdotalis officij sunt coniuncti. Ad quos in dubijs & difficultatibus, iuxta sententiam Domini Dei, ubi supra, in materia Catholica & Ecclesiastica est recurrendum. Sicut ad hoc expresse loquitur Innocentius Papa in titulo, Qui filij sunt legitimi, in cap. Per uenerabilem. Vbi post uerba Deuteronomij, superius allegata, sic scribit. Sane cum Deuteronomium lex secunda interpretetur, ex ui uocabuli comprobatur, ut quod ibi decernitur, in nouo Testamento debeat obseruari.

vide Egeppiti lib. 3. cap. 2.

Locus ergo, quem elegit Dominus, Apostolica sedes esse cognoscitur. Cum enim Petrus urbem fugiens, exiisset, uolens eum Dominus ad locum, quem elegerat, reuocare, interrogatus ab eo, Dominus ne quo uadis, respondit, Venio Romam, iterum crucifigi. Quod intelligens, pro se dictum, ad locum ipsum protinus est reuersus. Et ibidem subdit. Sunt autem sacerdotes Leuitici generis fratres nostri, qui nobis iure Leuitico, in executione sacerdotalis officij, coadiutores existunt. Is uero super hoc sacerdos siue iudex existit, cui Dominus inquit in Petro, Quodcūq; ligaueris super terram, erit ligatum & in cęlis. Eius Vicarius, qui est sacerdos in æternam, secundum ordinem Melchisedech. Hęc ille. Et Beatus Hieronymus in epistola ad Papam sic dicens. Hęc est fides Papa Beatissime, quam in Catholica didicimus Ecclesia, quęq; semper tenuimus. In qua si quid minus perite uel incaute aliquid positum est, emendari cupimus a te, qui Petri sedem tenes & fidem. Si autem hęc nostrā confessio.

Is Papa erat Damasus I.

sessio. Apostolatus tui iudicio comprobatur, quicumq; me culpāre uoluerit, se imperitum uel maleuolum, uel etiam non Catholicum, sed hæreticum comprobabit Hęc ille. Tertia causa. Quia Communitas Cleri in Regno Bohemię, cum Communitate totius Cleri in Mundo & totius Christianitatis, semper tenet & credit fideliter, sicut Ro. Ecclesia, & non aliter, secundum doctrinam Euangelicam & Apostolicam ac sanctorum Doctorum, Quod sedes di Apostolicę Ro. Ecclesię & pręlati est obediendum per inferiores, in omnibus quibuscūq; ubi non prohibetur purum bonum, nec pręcipitur purum malum, sed medium, quod pro modo, loco, tempore uel persona, potest esse bonum uel malum, iuxta sententiā Saluatoris Matth. 23. Omnia quęcūq; dixerint uobis, seruate & facite. Et Beati Bernardi in epistola ad Adam Monachum. Quidā autē de Clero in Regno Bohemię non uolunt consentire, conantes (quantum in eis est) inducere fidelem populum ad inobedientiam respectu Pręlatorum, & irreuerentiam erga Papalem, Episcopalem & sacerdotalem dignitates: Non cōsiderantes, illud Augustini, sermone lxxxvi. sic dicentis. Si ieiunaueris, diebus & noctibus orationem feceris, si in sacco fueris uel cinere, si nil aliud feceris, nisi quod pręceptum est tibi in lege: Et tibi ipsi uisus fueris sapiens, & obediēs non fueris patri tuo (Intellige, non patri corporali sed spiritali) Omnes uirtutes perdidisti. Vnde obedientia plus ualet quam omnes ceterę uirtutes morales. Hęc ille. Quia uero constat, quod Principalis honor & gloria Vniuersorum Christianorum, nomine hæretici prę omnibus malis nominibus abhorrentium, est, ut in tota materia fidei, & in omni materia Ecclesiastica, sentiāt & credant, sicut eorum mater sæpe dicta Ro. Ecclesia, & non aliter. Constat etiam Bohemię, Reges, Principes, Barones, Nobiles, Armigeros, Communitatem Cleri, Communitatemq; populi eius, nedum nouiter & aliquando, sed semper in eiusmodi gloria præcipua manifeste rutilasse, & magnifice rutilare. Ideo, ut ista magnifica gloria in Regno Bohemię resurgat, multiplicetur & cōseruetur: Et ne huic glorię Regis et Regni Bohemię quisq; de regno maculam inferre præsumat. Ac etiam, ut mala fama de regnicolis suborta sopiatur. Modus facilis esset, ut sub pœnis grauissimis Ecclesiasticis uel Ciuilibus, provideatur, ut nullus de Regno Bohemię teneat, asserat uel dogmatizet aliter, quam Ro. Ecclesia, in quacūq; materia Catholica uel Ecclesiastica, Et specialiter de septem sacramentis Ecclesię, et alijs superius nominatis. Sed quod in omni materia Catholica uel Ecclesiastica se unusquisque Vniuersali totius Ecclesię sententię, conformat, Et in omni materia Catholica &

Obediendum Pręlati in omnibus que me dia sunt.

Hæresis infert grauissimam regno infamiam.

Bohemię.

Modus tollendi eam infamiam.

Eccles

Ecclesiastica standum est fidei, sententiæ et determinationi sedis Apostolicæ & Ecclesiæ Ro. Ac per hoc obediendum sit Prælati per inferiores in omnibus quibuscunque, ubi non prohibetur purum bonum, aut ubi non præcipitur purum malum, sed medium præcipitur aut prohibetur. In hoc fieret concordia in Clero, & sublatio pestiferæ materiæ dissensionis, Quando partiales Clerici, tribus modis supra tactis a communitate extraneantes, attenderent doctrinas Apostolicas, dicentes. In fide autem unanimes 1. Petri 3. Item, Implete gaudium meum, ut idem sapiatis, eandem charitatem habentes, id ipsum sentientes. Ad Philip. 2. Et iuxta illas doctrinas fideliter & manifeste cognoscerent, se sentire & credere circa materias prædictas, sicut credunt & sentiunt Communitas Cleri & Christianitatis cum Ro. Ecclesia, & non aliter. Si quis autem de Clero in præmissis, aut aliquo præmissorum reperiretur in Bohemia contrarius, fauendo sententijs aut scripturis Vuicleph uel alterius, contrarijs circa præmissa Ro. Ecclesiæ & eius sententiæ, eas defendendo, tenendo uel asserendo: Talis habendus est nedum infidelis inhonorator matris suæ Ro. Ecclesiæ, sed ut grauis hostis & inimicus præcipui honoris Domini nostri Regis & Regni, præsumens inferre maculam horredam ipsi Domino Regi & Regno suo. Talisq; per censuram Ecclesiasticam est emendandus. Quod si corrigi noluerit, sæculari iudicio est tradendus. Item, quod nullus, honori Domini Regis & sui Regni fauens, debet sic errantem & contrarium Ro. Ecclesiæ,

defendere quouis modo. Item, Quia xlv. articuli, Quorum nullus est Catholicus, sed quilibet eorum aut hæreticus, aut erroneus, aut scandalosus, & per consequens ad deuiandum a recta credulitate inducens, Tales inquam, quia dudum per Vniuersitatem Pragensem, per Nationem Bohemorum, & per facultatem Theologicam eiusdem studij, sunt prohibiti: teneri, asseri uel dogmatizari, sub grauib. pœnis excommunicationis infamiae & perituri. Et nuper in astate de uoluntate Domini nostri Regis, sunt similiter in Prætorio Maioris Ciuitatis Pragensis prohibiti, sub pœna exclusionis a Regno Bohemiae. Ideo sub eadem pœna exclusionis, & pœna Excommunicationis latae sententiæ, nullus audeat aliquem de dictis articulis asserere uel etiam dogmatizare.

Demum quia processus illi contra Magistrum Ioannem Hus, de uoluntate Domini Regis, per dominum Conradum, Episcopum Olomucensem, Generalem administratorem Ecclesiæ Pragensis, & per Capitulum Pragensis, & per Communitatem Cleri in Praga, sunt recepti, et eis paruerunt. Igitur eis obediendum & parendum est, præsertim, quum ibi non prohibetur purum bonum aliquod, nec præcipiatur purum aliquod malum,

lum: sed secundum stylum Ecclesiæ et Curiae Ro. Consuetum & obseruatum ante patres patrum nostrorum, præcipiantur ibi sola media inter pura bona, & inter pura mala. Et in his medijs secundum B. Bernardum in epistola ad Adam Monachum sic incipiente, Si maneres in charitate &c. Lex posita est obedientiæ tanquam in ligno scientiæ boni & mali, quod erat in medio Paradisi. In his profecto phas non est, sensum nostrum sententiæ præscribere magistrorum. In his omnino Prælatorum nec iussio nec prohibitio est contemnenda. Nec est Cleri in Praga, iudicare, si iusta uel iniusta est M. Ioan. Hus excommunicatio talis et aggrauatio a Curia Romana. Sed tenetur Clerus pro tali habere illam, iuxta processus receptos & publicatos in Praga, quod excommunicatio & aggrauatio sit nonnulla, a iudice suo auctoritate Apostolica fulminata, & per consequens tenetur prædictus Clerus habere pro illo, quod excommunicatio & aggrauatio prædicta ligat: iuxta Concilium Sardicense. Causa xi. quest. iij. Si Episcopus forte iracundus, quod esse non debet, &c. Quamuis uero decretum istud, per Theologos conceptum, comprobatum etiam a Doctoribus iuridicæ facultatis: immo & publica receptum auctoritate, atq; adeo & in Bohemicam linguam translatum (in qua & hoc die legitur) & Regis iussu publice in Prætorio recitatum fuerit: Tamen tamen fuit partis aduersæ pernicacia & tam pertinax rebellandi ac contradicendi studium, ut non solum in concionibus clamitauerint palam, inique Ioannem Hus erigi, maleq; pareri contra eum Processibus Ro. Curiae, quos Clerus Pragensis odio & inuidia in illum percitus, per pecunias falsasq; delationes extorserit: Verum etiam uarijs libris & scriptis Decretum illud quam plurimis rationibus & argumentis impugnaverint. Nam & Iuriconsultos quosdam inueniunt, qui ab ipsorum parte stantes, non solum scriptis sed & disputationibus publicis, Processus illos simul cum decreto conuellere atq; refellere tetauerunt. Quorum duos ipse Hus nominatim commemorat in suo de Ecclesia libro, dicens. Quomodo autem processus contra me fulminati sint nulli & erronei, Venerandus Magister Ioannes de Iessenitz, Doctor Iuris Canonici, Vniuersitatis studij Bononiensis, in scholis per determinationem publicam clarescere patefecit. Et post pauca. De excommunicatione (inquit) fecit positionem solennem, sanctæ memoriæ pius Christianus & magnus zelator et scrutator legis Christi, Magister Fridericus Epinge, Baccalarius Iuris Canonici, tractans primum articulum. Nullus Prælati debet aliquem excommunicare, nisi prius sciat ipsum esse excommunicatum a Deo. De qua etiam alibi scripsi. Et si non uis credere, disce in Bethlechem in pariete, ibi reperies, quomodo iusto non

Concil. sardi.
ca. 17.
Pernicacia
Hussita-
rum contra
hoc consi-
lium.

Io. Hus de Ec-
clesia cap. 22.
Hic fuit
procurator
eius in Curia
Ro.

nocet excommunicatio, sed proficit. Et quare debet etiam iustus timere excommunicationem iniustam prælatam siue Pilaticam &c.

Nomina
Theologo-
rum Pragæ
sui.

Stanislaus de
Moravia
Mora-
uus, doctor præ-
cipuus in stu-
dio Pragensi.

Nomina uero Doctorum Theologicæ facultatis, qui Decreti auctores fuere, itidem recensentur ab ipso Hus in supra dicto lib. cap. xi. ubi ait. Et patet, quod dictum Doctorum (quorum dux pro tunc fuit Stephanus Palercz cum Stanislao, trahentes post se Petrum de Ikoyma, Ioannem Helix, Andream Broda, Ioannem Hildesen, Matthæum Monachum, Hermannum Heremitam, Georgium Botam, et Simonem Vuendam) positum pro materia disensionis, uerificabile est in Clero criminaliter conuersante. Cæterum liber ille de Ecclesia & prolixus est, & densis refertus argumentis, atq; ab homine acris ingenij ac multiuigæ lectionis compositus: miro artificio trahit lectorem in odium Cleri Pragensis, atq; in contemptum clauium sedis Apostolicæ. Ex quo sane libro post in Concilio Constantiensi extracti fuerunt a Catholicis Articuli (uti referunt nonnulli) xxxiiij. In actis autem publicis recitantur xxx, qui a Concilio condemnati sunt. Hic uero operæ precium fuerit, paucis commemorare quædam ex ijs, quæ Hus cum suis contra decretum illud articulatum obiecerunt. Et quid ad ea responderunt ipsi doctores. Ex quibus lector intelligat, quam procax, maligna, uehemens & callida fuerit ea Hussitarum & nouorum Vuiclephitarum factio ad trahendum Populum & in odium Cleri ac superiorum: & in fauorem nouæ sectæ, popularem auram sequentis, ac per plebis furoræm cæcumq; iudicium nihil non audentis.

Obiectiones Hussitarum contra Consilium Doctorum.

- I. Fundamentum Doctorum, super quo fundant omnia sua scripta & consilia, est falsum, Puta, quod quidam Clerus in Regno Bohemiæ sit pestifer & erroneus, male sentiens de Sacramentis.
- II. Doctores per hoc infamant Regnum Bohemiæ, & nouas discordias generant. Ostendant ergo illum Clerum pestiferum, & uerificent dictum suum, se ad poenam talionis astringendo.
- III. Falsum asserunt, dicentes, Papam & Cardinales, ueros & manifestos esse Petri & Apostolorum successores: Nec posse inueniri & dari super terram alios tales Petri & Apostolorum successores. Cum Nemo sciat, an odio uel gratia dignus sit, Et omnes Episcopi & sacerdotes Apostolorum successores sint.
- IV. Non Papa, sed Christus est Caput: Nec Cardinales, sed omnes Christi fideles sunt corpus Catholicæ & Ro. Ecclesiæ, ut omnis sacra scriptura & sanctorum patrum decreta clamant & affirmant.

Et

Et patet de Papa præscito, qui non caput, sed nec membrum Ecclesiæ Dei sanctæ est, sed Diaboli & synagogæ suæ.

Clerus Euangelicus, conformans se dicto Augustini, per eos aliato, iuxta sanctiones Patrum & determinationes sanctæ matris Ecclesiæ, dicit & asserit laudabiliter. Iniquam & iniustam ac temerariam esse & fuisse xlv. articulorum condemnationem & prohibitionem. Ex eo, quia non solum Doctores, uerumetiam quicumq; Episcopi uel Archiepiscopi, in causis maioribus, præsertim fidem tangentibus (ut sunt isti articuli) nullam penitus habent auctoritatem. Ut patet de baptismo & eius effectu c. Maiores. Et in Canone xvij. dist. c. Huic sedi &c.

Secunda causa discordiæ est falsissima etiam apud Laicos, Cum fides de Ecclesia Romana totius Christianitatis est tripartita, secundum Tres Papas, & Quarta est Neutralis. Et nunquam est standum sententijs Papæ & Cardinalium, nisi de quanto se conformant sacre scripturæ ueteris & uoui Testamenti, unde sanctiones patrum traxerunt originem. Ut patet de accusationibus. c. Qualiter &c.

Item in Quarto articulo in quandam uerborum erumpunt, & sibi ipsis contradicunt. Ex eo quod stulte reprehenderunt Euangelicum Clerum, qui in omnibus suis agibilibus sacram scripturam (quæ est lex Dei, uia, ueritas & uita) iudicem recipiunt & mensuram, & postea ipsius allegant scripturam Deum. xvij. ubi docentur omnes iudices, & sic Papa cum Cardinalibus, secundum legem Dei, inter lepram et lepram, ac omnem causam determinare, discernere, iudicare Ecclesiasticam. Contradicunt suo secundo articulo, dum asserunt. In materia Catholica ad Papam esse recurrendum. Quod est contra ipsorum stultam articulorum condemnationem.

Consequenter tanquam Idiotæ, falsissime pro sua intentione allegant Canonem sub auctoritate Hieronymi, positum xxiiij. q. 1. Hæc est fides Papa. Vbi uerba B. Hierony. de fide sua ad S. Augustinum, quem Papam beatissimum appellat: ad Papam Romanum applicat impertinentissime.

Ex quo dicto S. Hieronymi patet, primum articulum præmissum esse falsum. Ex eo quod alij quam Episcopus Romanus & sui Cardinales, sunt Papæ beatissimi, Petri fidem & sedem tenentes & successores Apostolorum, ut fuit Augustinus & cæteri sancti Episcopi.

Ex quo sequitur ulterius. Ro. Ecclesiam non esse locum, ubi dominus totius Ecclesiæ posuit Principatum. Quia summus sacerdos Christus sedet in Hierusalem, Petrus primitus in Antiochia, demum Romæ. Post alij Papæ, Bononiæ, Perusij, Auenionæ.

E ij Item

VI.

VII.

VIII.

IX.

X.

Verba Hiero.
non ad August.
sed ad Damasum
sum scripta
sunt.

XI.

XII.

- XIII. Item Quintus articulus pro Tertia causa positus, sicut Quartus est non solus. Pro quibus tanquam falsarii sacrarum scripturarum & sacrorum Canonum essent puniendi: Dumasserunt Papæ in omnibus obediendum. Constat enim multos Papas fuisse hæreticos & quendam foeminam. Quibus non solum non obedire: sed nec etiam communicare uel fauere permissum est, Vt ostendunt omnes Rubricæ & infiniti Canones, de hæreticis et eorum fautoribus compilati & confirmati.
- XIII. Item Sextus, Septimus, Octauus, Nonus, Decimus & Undecimus Articuli, stant & fundantur super falsitatibus & mendosis persuasionibus supradictis. Ideo sicut prædicti, merito sunt respuendi & detestandi: Cum non sint pacis & ueritatis, sed dissensionis & falsitatis inductiui.
- XV. Constat enim & Laicis, quod dissensio inter Clerum est propter prædicationem Euangelicam, per quam arguuntur Simoniaci & præcipui hæretici in Ecclesia Dei, qui in Curia Ro. uigent maxime, & ramos suos diffundunt per uniuersum Orbem. Qui non solum a Clero Euangelico, sed a Potestate sæculari sunt extirpandi. Hæc enim tria uitia, puta Simonia, luxuria & auaricia (quæ est Idolorū seruitus) sunt causæ totius dissensionis inter Clerum in regno Bohemix, & non priores, cum false Clero Euangelico ascribantur. Quibus ablati, Pax & unio inter Clerum statim est reformata.
- XVI. Demum ultimus articulus est nimis grossus, non solum iure sed etiam Iuris colore carens: cum nimis pueriliter arguunt, dicentes, Ideo processibus contra Magistrum Ioannem Hus esse parendum & obediendum, quia per communitatem Cleri Pragensis sunt recepti. Quia sic Diabolo esset parendum & obediendum per nos, quia parentes nostri Adam & Eua sibi paruerunt & obedierunt. Et patres patrum nostrorum fuerunt Pagani, ergo & nos simus eis obedientes et paganizemus.
- XVII. Sed dimissa eis sua falsa opinione, istud est ueritas Canonica, quod processus contra M. Ioan. Hus sunt iure nulli, Ex eo quia contra commissionem Papæ sunt obtenti, extracti, fabricati ac executi, Contra determinationem sanctæ matris Ecclesiæ. Vt patet in c. sacro. De sententia excommunicationis, cum infinitis iuribus.
- XVIII. Vterius omnes dictos processus scienter & pertinaciter defendentes, exequentes, et eis consentientes, sunt blasphemii, sacrilegi, excommunicati & hæretici censendi, ut alibi dictum & scriptum est, & datum domino Episcopo Olomucensi. Et adhuc deduceretur et ostenderetur, si audientia in publico daretur coram omnibus doctoribus. Ad istas xvij. Obiectiones Hussitarum, ita responsum est a doctoribus Catholicis.

Responsio ad iam dictas obiectiones.

- I. Ad primam responderetur, quod falsa imponunt doctoribus. In materia enim Catholica & Ecclesiastica pro fundamento debent poni Veritates Catholicæ, credendæ, tenendæ, assentiendæ et ab ecclesia approbatæ. Quales Domini Doctores posuerunt Tres ueritates generales pro tribus articulis, a quolibet fidei Christiano Catholice credendas, sentiendâs uel tenendas: & sacra scriptura roboratas, ac per hoc ab Ecclesia approbatas. Subiungentes dictis ueritatibus singulis, quod quidam de Clero in Regno Bohemix talibus nolunt consentire, Non hoc ponentes pro fundamento sui consilij, Cum hoc non sit aliqua ueritas Catholica: sed in eo Clerum quendam, a communitate totius Christianitatis se extraneantem, ad conformitatem fidei reducere cupientes.
- II. Ad secundam sic responderetur. Doctores in genere redarguunt, nullum nominando, uolentes per hoc eos, qui a ueritatibus in consilio positis pestifere dissentiunt, charitatiue ad consentiendum adhortari, ut pax & unio reformaretur in Clero.
- III. Ad Tertiam sic. Hoc non uidetur rationabile. Si enim prædicator inuehens & dicens, quod quidam in Regno Bohemix, immo particularius descendendo, in Ciuitate Pragensi, sunt adulteri, usurarij, prædones, simoniaci &c. (sicut & sepius prædicatum est) deberet requiri & compelli, ad ostendendum tales, tota correctionis materia prædicatoribus subtraheretur, si ad talia tenerentur. Quod si utique (licet contra iuris ordinem) tales ostendi ac nominari uolunt, primo Dominum Regem habeant super hoc requisitum, qui in suis literis, ante Consilium Doctorum, scripsit per totam Bohemiam dirigendo, qualiter pestifera dissensionis materia in Clero sit suborta, cuius prætextu Regnum ipsum & regnicolæ, in diuersis Principatibus Regno Bohemix adiacentibus, grauiter infamantur. Et si tenori literæ Domini Regis nolunt fidem adhibere, exeant ad Principatus Regno Bohemix adiacentes, & de illo Clero pestifero sciscitentur, & absque dubio eos proprijs nominibus designabunt. Hic autem non est locus tales ostendendi, Cum & ipsis accusatoribus & iudici, qui contra accusatos & conuictos secundum Canones uellet procedere, rerum & corporum periculum immineret. Allegaretur enim contra utrosque, & populus concitaretur in eosdem, tanquam in eos qui terram infamare uelint, Sicut iam de facto replicantes allegant, Si enim esset securitas tales ostendendi, nedum Doctores, Prælati, Plebani, Presbyteri, Plebei: sed & pueri in plateis huiusmodi digito demonstrarent. Alibi autem, Vbi non est timor,

nominantur & excommunicantur, Et præsertim in Curia Romana, Cur ergo ad Curiam non uadunt, ubi se deberent de infamia expurgare: Neque opus est ut per alios ostendantur, Cum ipsi per se, contra consilium doctorum in scripto replicantes, & tribus ueritatibus generalibus contradicentes, hoc de se plenissime fateantur.

III.
Error tur-
pissim9 om-
nia confun-
dens.

Ad Quartam sic. In his causis, quas allegant, expresse innuunt, quod si Papa, Episcopus uel Prælati sunt in peccato mortali uel præscitus, quod tunc non est Papa, Episcopus uel prælati. Ecce grof si Quidam istæ, Quia hoc est error maxime insanus, qui totum regnum Christi & Ecclesiæ super terram perturbaret, Cum nemo sciret quis esset suus Papa, suus Episcopus, suus Pastor uel Prælati, cui subesse debeat, eo quod de nullo tali sciretur, an sit in gratia, & ab omni peccato mortali alienus, & maxime an sit præscitus uel prædestinatus. Et sic quilibet haberet dubitare de quolibet presbytero an sit presbyter, & sic, an conficiat uel alia porrigat Sacramenta. Et sic quilibet de seipso, an sit Baptizatus, & per consequens an sit Christianus. Quod est nimis perturbare religionem Christianam. Insania autem huius erroris, ostenditur ratione et autoritate. Primo sic. Malicia uel præscientia Prælatorum uel ministrorum Ecclesiæ, non impedit effectum sacramentorum, nec in consecratione nec in applicatione eorundem, Ergo malicia eorum uel præscientia, non destituit eos ab officio ipsorum. Presbyter enim malus uel præscitus conficit & uere porrigit sacramenta, Cum sit uerus minister Christi, ueritate se tenente ex parte illius quod ministratur, non ex parte meriti ipsius ministrantis. Ut patet per B. August. super Ioannem sic dicens. Cum baptizat malus, illud quod datum est unum est, nec impar propter impares ministros, sed par & æquale, propter hoc Euangelium. Hic est qui baptizat. Et infra: Talis est Baptismus, qualis est ille, in cuius potestate datur, non qualis est ille, in cuius ministerio datur. Item, dedit baptismum Iudas, & non est baptizatum post Iudam, Dedit Ioannes, & baptizatum est post Ioannem. Quoniam qui datus est a Iuda, Baptismus Christi est: qui a Ioanne, Ioannis erat: Non Iudam Ioanni, sed Baptisma Christi, etiam per Iudæ manus datum, baptismo Ioannis recte præponimus. Ideo quos baptizauit Iudas, & Christus. Sic ergo quos baptizat ebrius, homicida, adulter, Christus baptizat. Hæc Augu.

V.
Quo Papa
est caput &
Collegium
Card. cor-
pus Eccles.
Romanae,

Ad Quintam sic. Verum quidem est, quod solus Christus est Caput totius multitudinis fidelium, in Purgatorio dormientium, in Ecclesia militante pugnantium, et in cælo quiescentium. Sed ex hoc non sequitur, quod Papa non sit Caput Ecclesiæ super terram militantis, hoc est, omnium fidelium sub suo officio in tempo-

tempore degentium. Quemadmodum non sequitur, Christus est Rex super omne regnum, quia habet in fœmore suo scriptum, Rex Regum & Dominus Dominantium. Ergo Carolus non est Rex super regnum Franciæ. Est igitur Papa Caput, & Collegium Cardinalium Corpus Ro. Eccle. quæ est in officio Ecclesiastico super terram, cognoscendi & diffiniendi omnem materiam Catholicam & Ecclesiasticam, errores circa illam corrigendi, purgandi, atque in uniuersa illa materia curam habendi omnium aliarum Ecclesiarum & omnium Christi fidelium. Cæterum corpus Christi, quod est ex tota multitudine fidelium aggregatum, non est in officio, hic super terram, superius nominata exercendi. Eo quod tale aggregatum nunquam simul fuit collectum, nec colligi potest de potentia ordinata, ad exercendum superius nominata. Si enim huiusmodi aggregatum esset Ecclesia talis, nunquam fuisset aliqua determinatio ab Ecclesia huc usque facta, neque aliquod Concilium celebratum, eo quod talis multitudo nunquam simul congregata fuit. Oportet ergo aliquos ueros & manifestos esse, ad quos in materia Catholica & Ecclesiastica debeat esse recursus. Quia multitudo illa omnium fidelium, qui corpus Christi sunt, non est simul congregata, nec nobis cognita. Cum nullus de alio sciat, neque etiam de seipso, an sit in odio uel in gratia. Quum enim omnis materia discordiæ in humanis habeat, locum & præidentes manifestos, ubi & per quos illa materia debeat decidi. Non est rationabile, quod discordia in materia arduissima, scilicet fidei, non habeat locum manifestum & iudices manifestos, ubi & coram quibus agnosci debeat & determinari. Et si sic, non dabitur nec dari potest alius locus quam Romana Ecclesia, Cuius Caput est Papa, Corpus uero Collegium Cardinalium. Sicut de hoc est scriptura plana & Canones infiniti. Sicut enim Christus, recedens de hoc mundo sua præsentia corporali, se nobis reliquit sub sacramento in specie aliena, sic nobiscum existens usque ad consummationem sæculi, Matthæi ultimo. Ita etiam quando uiauit hic in præsentia corporali, fuit Papa & Episcopus supremus, & sic Caput Ecclesiæ militantis super terram, coniunctus illi corporaliter, sicut Caput corpori suo. Recedens uero ex hoc mundo, ne corpus suum, Ecclesia militans super terram, esset Acephalum, Petrum et successores eius ei pro Capite dedit, usque ad consummationem sæculi, dicens ei. Tu es Petrus & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, Et tibi dabo clauas regni cælorum &c. Matth. xvi. Et iterum dicens ei ter. Pafce agnos uel oues meas Ioan. ultimo. Vbi Chrysoftomus. Id est, loco mei Præpositus & Caput esto fratrum tuorum.

Apoc. 19.

Christus
uice sua Pe-
trum tanq̄
caput con-
stituit.

Ad

VI.

Ad sextam sic. Papa, cum sit supremus Vicarius Christi super terrā, omnes alios in officio excellēs, Quemadmodum caput corporale supereminet alijs mēbris corporalibus: si malus sit aut præscitus, nō per hoc impeditur ab officio, quin sit Caput, & membrum officiale supremum, licet nō esset membrum vitale in ratione meriti. Nam et Saul Rex, a Deo proiectus iam, ob regiam potestatem adhuc erat & dicebatur Caput, dicente Samuele. 1. Reg. 15. Nonne cum paruulus esses in oculis tuis, caput in tribubus Israel factus es? Esse namq; Papam, officij est, non meriti. Et sanctitas quæ ei ascribitur, non personæ, sed officio deputatur. Quis enim sanctum esse dubitet, quem apex tantæ dignitatis attollit: dist. 40. c. Non nos. Sed diceret Quidam ista uel Vuidephista. Membrum mortuum non potest alijs influere uitam spiritualem, quia nihil dat quod non habet. Respondetur, quod non est simile de membro corporali & de ministro Ecclesiæ sacramenta applicate. Quia quamuis a corde anima lis non deriuentur spiritus uitales ad membra remotiora, nisi transeant per membra propinquiora: Tamen gratia, quam dat Deus sacramenta rite suscipienti, non transit per ipsum ministrum, sed immediate causatur a Deo, in ipso suscipiente. Ideo quamuis minister in se sit membrū aridum, tamen ad applicationem sacramentorum per talē ministrum uita spiritualis transit a Deo, in ipsum rite suscipientem. Nam secundum Augusti. super Ioannem. Sicut per carnalem lapideū transit aqua ad areolas aromatum, sic ad opus factū etiam per malum ministrum Deus infundit irriguum gratiarum. Et sicut seruus malus non tollit utilitatem Eleemolynæ transmissæ per bonum Dominum, quin immo æque utilis est recipienti, ac si transmitteretur per seruum bonum. Et sicut Medicus infirmus quandoque administrat aliqua homini infirmo, ad quorum administratio nem uirtus naturæ sanat illum hominem, Medico tamen permanente infirmo: Ita & sacramenta per malos administrata, prosunt nihilominus rite suscipientibus. Bonitas igitur ministri non est de necessitate sacramenti uel officij. Quia autem dicit Augustinus. Iustus oportet esse tanti iudicis ministros: Intelligi debet de oportet congruitatis, non de oportet necessitatis.

VII.

Ad septimam sic. Sicut duplex est Correctio. Vna ex autoritate qua superior habet corrigere inferiorem, & non e contra. De qua loquitur Apostolus ad Ro. xiiij. Alia est fraternitas, ex charitate, qua unusquisq; alium, cuiuscunque conditionis fuerit, pro tempore & loco corrigere potest Matth. xvij Omnes enim hic uiantes, fratres sunt, dicentes, uel saltē dicere debentes, Pater noster. Sic & condēnatio duplex est. Vna ex autoritate, & illa in maioribus causis, præsertim

præsertim in materia fidei ad solum Papam, & suum Collegium pertinet. Quia Ecclesia Ro. est prima et caput aliarum Ecclesiarum, ut ad eam, quasi ad matrem atq; apicem, omnes maiores Ecclesiæ causæ & Episcoporum iudicia recurrant, & iuxta eius sententiam terminum sumant, sicut habetur iij. q. vi. c. Dudum. Sicut & ipsi de hoc multa iura allegant, contra se telum expresse iacentes. Quia ipsi in materia fidei nolunt ad Papam & suum Collegium recurrere, sed hic in Praga per sæculares uolunt iudicari. Alia est condēnatio ex congruitate, quia ex facto rei: quando res in se digna est condēnatione. Et sic peccator pro quolibet peccato mortali condēnatur ad mortem, iuxta illud Apostoli ad Ro. 1. Qui talia agunt, digni sunt morte. Sic ergo xlv. articuli sunt condēnati per tres communitates famosas, per Vniuersitatem Pragensem omnium Nationum, per Nationem Bohemorum singulariter, et per Doctores Theologicæ facultatis hic in Praga, non ex autoritate, cum talis condēnatio ad eos non pertineret, sed ex facto rei in se, iudicati, sunt digni condēnatione, & prohibiti ex hac causa, quia nullus ex illis est Catholicus. Quod autem asserunt eam condēnationem iniquam et iniustam, falsum asserunt. Quia licet in angulis misisset, nunquam tamen contradictorium illius conclusionis uerificabunt: nec se ad uerificandum in publico exponere audebunt. Videlicet, quod aliquis ex illis articulis sit Catholicus, & nec hæreticus nec erroneus nec scandalosus. Sed mirandū est, quod a fide totius Christianitatis extraneantes, se audēt Clerum Euangelicum nominare. Quanta præsumptio, quod in talibus cæcati, se legem Euangelicam sequi, assertiue gloriantur. Se ipsos proprio telo iterum ferientes, quia nemo scit, an odio uel amore dignus sit.

Condēnatio xlv. articulorū.

Superba præsumptio Hussitarum.

Ad Octauam sic. Absit hoc a cordibus fidelium. Non est eim tripartita Ecclesia Ro. Secundum Tres Papas, Sed una est Ecclesia Ro. Non sunt Dño disponente, quæ cunctorum fidelium mater est & magistra. De summa trinitate & fide Ca. c. Damnamus. Et sicut cunctis fidelibus non plures Christi, sed unus est Christus: sic eisdem non plures Papæ, Vicarij immediati Ihesu Christi, sed unus est Papa. Sicut igitur omnis spiritus, qui soluit Ihesum, ex Deo non est, & hic est Antichristus 1. Ioan. 4. Sic omnis spiritus, qui soluit Papam, ex Deo non est, & hic est Antipapa. Vnde omnes, qui præter Romanum, non fuerunt Papæ, sed Antipapæ Catholicè iudicati.

VIII. Non sunt plures Papæ simul.

Ad Nonam sic. Sicut consueuerunt scripturas false allegare: Ita truncantes hic scriptum doctorum, deponunt illam dictionem exclusiuam, Solam. Nam doctores in suo Tertio articulo posuerunt, quod in omni materia Catholica & Ecclesiastica, standum est sententia

IX.

tētiae & determinationi sedis Apostolicæ et Ro. Ecclesiæ. Subiungentes, quod quidam de Clero in Regno Bohemiæ ad hoc non uolunt consentire, solam scripturam sacram in talibus materijs pro lude dice habere uolentes. Ecce qualiter Doctores non reprehendunt Quidamistas, si in suis agibilibus sacram scripturam recipiunt pro confirmatione & defensione: sed reprehendunt, qd Papæ & Collegij Cardinalium forum declinantes (Ad quos spectat iudicium in omni materia Catholica & Ecclesiastica, iuxta scripturam Deuteronomio. xvij allegatam) Eorum in talibus materijs nolunt stare sententiæ et determinationi, solā scripturam sacram pro iudice habere uolentes. Quod omnino stultum est & irrationabile. Quia quum scriptura sacra sit res inanimata, per se non loquitur, nec aliquid potest rit iudicare, sed secundum ipsam (cum sit regula infallibilis, metrum & mensura omnium agibilium humanorum) Iudex Ecclesiasticus, præsertim in materia fidei iudicare debet. Qualis Iudex Ecclesiasticus non ipsa scriptura est, sed Papa cum suis Cardinalibus. Iuxta scripturam, nedum per Doctores, sed et per partem aduersam in tertio articulo allegatam, uidelicet, De baptismo & eius effectu. c. Maior res, Et in Canone. xvij. dist. Huic sedi. iij. q. vi. Dudum. v. q. iij. Aliorum. Cum alijs Infinitis iuribus ut ipsi asserunt. Si igitur uera reputant quæ allegant, in hoc se Doctoribus conformantes, teneant illa, & submittant se sententiæ & determinationi sedis Apostolicæ & Rom. Ecclesiæ iuxta allegata. Cui doctores, condemnantes xlv. articulos, in nullo præiudicant, nec sibi ipsis contradicunt.

X. Ad decimam sic. Videte conuitiatores, & aspiciate detractores, qui informari & emendari non quærunt, sed calumniari & Iesum in membris condemnare suis in sermone. Qui nec rationibus conuincuntur, quia pertinaces sunt: Nec autoritatib. corriguntur, quia non recipiunt: Nec persuasionibus flectuntur, quia superbi sunt. Ut uidentes non uideant, & corde cæcati non intelligant. Nunquid sedes Petri, est sedes aliqua materialis uel residentia localis, et non potius autoritas Vniuersalis super terram ligandi & soluendi, cognoscendi et diffiniendi in uniuersa materia Catholica & Ecclesiastica, et curam habendi omnium aliarum Ecclesiarum & omnium Christi fidelium. Quæ in lege antiqua Cathedra Moyfi, super quam sedes runt Scribæ & Pharisei, appellabatur, Matth. 23. Et iam in noua lege Cathedra Petri nuncupatur. A qua sane Cathedra Romana Ecclesia, non urbs Romana obtinet principatum. Quia sola ipsa habet autoritatem Vniuersalem prædictam, super terram. Ut dicit Beda super Apocalypsim. Angelo Ephesi, id est, Episcopo Ecclesiæ scribit, sic inquitens. Sola enim, Ro. Ecclesia sua autoritate ualet iudicari

Scriptura
nō per se iudicat, sed per ipsam iudicant homines.

Quid sedes Petri est. X

iudicare de omnibus, de ea uero nulli permittitur iudicare. Ut habetur, ix. quæ. iij. c. Episcopo. Cathedra autem Petri eiusdem meriti est, ubicunque Papa est, ut habetur xcij. dist. c. legimus. Sicut sedes Regis Romanorum est, ubicunque Rex Romanorum est. Sic & sedes Petri est, ubicunque Petrus uel eius successor est. Hanc uero sedem Petri nunquam B. Augustinus tenuit, eo quod nunquam habuit autoritatem Vniuersalem superscriptam. Ideo Canon B. Hieronymi allegatus, non est scriptus ad B. August. Cum in eo sic dicatur. Hæc est sedes Papa beatissime. Et subditur, Qui fidem Petri tenes & sedem.

Ad Vndecimam sic. Certum est, hoc dictum Hieronymi, non ad B. Augustinum, sed ad Episcopum Romanum scriptum fuisse, ut est uidere in epistola Originali, atque etiam ex titulo Canonis allegati. Et ex antecedentibus & sequentibus illum Canonem xxiiij. q. i. Ut patet inuenti.

Ad duodecimam sic. Inferentes istud Correlarium non intelligunt, quid sedes uel Cathedra Petri nuncupetur. Non enim sedes aliqua materialis aut residentia localis, sed autoritas Vniuersalis ligandi & soluendi, quam Christus Petro et successoribus eius dedit, Sedes Petri nuncupatur, ut ostensum est supra.

Ad Tredecimam sic. Si constaret hæreticum uel foeminam esse in loco Papæ, non esset ei obediendum, Quia illius, qui in tali casu ponitur esse Papa, mandatum nullum esset. Cum talis esset excommunicatus maiori excommunicatione a iure uel a Deo. Vbi autem non constat de hæresi, uel de errore circa personam, est eis obediendum in omnibus quibuscunque: iuxta sententiam saluatoris. Matth. 23. Omnia quæcunque dixerint, seruate & facite. Et iuxta sententiam B. Bernardi in epistola ad Adam Monachum. Et super Cantica, sermone lxvi, sic dicentis, Super Cathedram sederunt Scribæ & Pharisei, & qui non obediunt eis, tanquam Episcopis, inobediendo rei sunt etiam in ipsum dominum, præcipientem & dicentem, Quæ dicunt facite, Quamuis Scribæ, quamuis Pharisei, quamuis uidelicet maximi peccatores, propter Cathedram tamē Moyfi, ad eos quoque nihilominus pertinet, quod idem dicit. Qui uos audit, me audit: & qui uos spernit me spernit. Hæc Bernardus.

Cum autem non constet neque de hæresi, neque de errore personæ, neque de Manifesta falsitate Alexandri V. sanctæ memorie, uel Ioannis xxiiij. in Processibus datis contra Eius & suos complicates, tenemur eis obedire. Nec aduersarij possunt de opposito informare, cum sint suspecti in causa. Vnde cauillationes istas, sine omni ratione & fundamento, populo denunciante & in scriptis redigentes,

XI.
Papa ille fuit Damascus

XII.

XIII.

Luc. 10

tes,

60

HISTORIÆ HUSSITARVM.

tes, quid faciunt, nisi quod a spiritibus erroris in hypocrisis loquentibus mendacium persuasi, populum fideliem & prius semper obedientem, conantur inducere ad inobedientiam Prælatorum, & ad irreuerentiam erga Papalem, Episcopalem, sacerdotalem & Clericalem dignitates, Ad quam iam heu in parte populum induxerunt. Ideo tanquam falsarii sacrarum scripturarum & sacrorum Canonum, essent merito puniendi.

XIII. Ad Decimamquartam sic, Doctores in articulis illis manifeste narrant facti ueritatem in se, & ad pacem & unitatem populum & Clerum inducunt, per exhortationes Apostolicas, ut in fide unanimes, idem sapiamus, eandem charitatem habentes, id ipsum sentientes, Ne sint inter nos schismata, sed simus perfecti in eodem sensu & in eadem scientia. Quæ sane dicta neque respuenda neque detestanda sunt, sicut aduersarij dicunt, cum sint uerba summorum Christi Apostolorum Petri & Pauli.

XV. Ad Decimamquintam sic. Quod ponunt alias tres causas, cõtra Doctores, tanquam tres radices dissensionis, in Clero Regni Bohemix, scilicet, Simoniam, Luxurã & Auaritiam, Constat falsissimũ esse. Et si enim in aliquibus de Clero aliquando uiguerunt ea uitia, tamen nunquam talis fuit in Clero dissensio, sicut iam, exorta. Constat etiam euidenter, quod multi de Clero hic in Regno fuerunt, & sunt probi & honesti uiri, ab his uitijs immunes, bona apud Deum & homines prouidentes. Qui tamen magni sunt inimici Vuiclephistarum, & Vuiclephistæ ipsorum e contra. Etiam multi sunt, in quibus apparet superbia, secundum ornatum & pompam sæculi. Quidam etiam Concubinarij, notorij & adulteri, & alij Simoniaci manifesti: Quorum Vuiclephistæ sunt fautores magni & amici, & e cõtra. Ergo illa uitia non sunt causæ dissensionis. Sed oportet esse causas per Doctores allegatas. Quia omnium & singulorum, qui ueritates tres per Doctores pro fundamento positas, asserunt, tenent et affirmant. Vuiclephistæ sunt inimici, quia cum eis in opinionibus falsis non concordant. Quicumque autem talibus contrariantur, illorum sunt ipsi amici et e contra, eo quod in opinionibus, fidei & Ro. Ecclesix contrarijs, eis consentiunt, uel saltem eos in talibus promouent & defendunt. Cum omnes desperatissimi, spirituales & sæculares, qui partem eorum fouent, probi & iusti apud eos reputentur. Et ab opposito eis contrarij, licet probissimi, mali seductores & Machometistæ appellantur. Quibus iam bona temporalia auferuntur, ex causa per eos allegata. Quia Dominus Rex practicat istum articulum in malis sacerdotibus, omnes malos sibi contrarios afferentes. Vnde etiam & dicta Doctorum & sanctorum patrum

Iniqua Hussitarũ practica.

trum & Canonum instituta, quæ sunt contra eos, non acceptant, quia eis contraria. Dicta autem, quæ sunt pro eis, & si non sunt authentica, immo fabulosa, cum magna accipiunt solennitate. Canones autem & instituta sanctorum Patrum, quæ Ecclesia approbat, a se repellunt, traditiones humanas appellantes. Ex doctrinis itaq; Vuicleph & ipsius sequacium, Regnum Bohemix per totam Christianitatem heu grauitè est infamatum, & hic in terra mala plurima acciderunt, & quis posset ea numerare?

XVI. Ad Decimam sextam sic. In ultimo articulo formant per se consequentiã truncatam, quam Doctores non sic formauerunt. Non enim assumunt Maiorem superius positam, quam Doctores iam probatam & tanquam Catholicam præmiserunt, scilicet, quod Prælati est obediendum in omnibus quibuslibet, ubi non præcipitur purum malum nec prohibetur purum bonum. Qua assumpta Maiori subsumant, Sed in processibus contra Hus datis, quibus Clerus in Praga paruit, non præcipitur purum malum nec prohibetur purum bonum. Ergo eis est parendum. Argumentum ualebit euidenter, & per hoc cessabunt omnes pueriles eorum cauillationes, quia ad factum in se nihil arguunt.

XVII. Ad Decimam septimam sic. Nihil eorum, quæ sine ratione & fundamento, per iura Canonũ impertinenter allegata, proponunt, in ueritate subsistit. Procurator enim Magistri Hus, qui fuit in Curia, allegans quod tales processus contra commissionem Papæ sint extracti & fabricati, suspectus merito est. Cumque eodem sit uinculo excommunicationis irretitus, per sua nuda uerba hic in partibus nunquam faciet fidem. Cur enim, si ita est, eisdem processibus dum fuit in Curia, non procurauit reuocari? sed quia non potuit, inde declinabile mansit.

XVIII. Ad Decimam Octauam & ultimam sic. Procurator Magistri Hus uacuu ex Curia rediens, furore repletus, in grauissimas istas insanias prorumpit, uincula Ecclesiastica & clauis Ecclesix paruipendens. O quanta stoliditas, omni carens colore iuris & rationis. Cum per oppositum deberet dicere Catholicè, si esset Canonum fautor & non uiolator, quod omnes qui dictis Processibus moniti non paruerint, sint prophani et excommunicati. Et si in illis pertinaciter perdurauerint, heretici cõfendi sint. Sic em̄ B. Ioan. Chrysostomo se conformaret, super Epistolam ad Hebræos sic dicenti, Nemo contemnat uincula Ecclesiastica. Non enim homo est qui ligat, sed Christus, qui hæc potestatem dedit, & dominos fecit homines tantum honoris. Et ponitur in Canone xi. q. iij. Nemo. Sit ergo ruine sue dolore prostratus, quisquis Apostolicis uoluerit contradicere de-

F cõcretis

XVI.

XVII.

XVIII.

Censuræ Ecclesiasticæ nequaquam contemnendæ sunt.

cretis. Nec locum deinceps inter sacerdotes habeat, sed extorris a sancto fiat ministerio. Sicut scribit S. Gregorius, & habetur in Canonibus dist. xix. Nulli fas. Cui sententiæ cōcordans Dominus Deut. xvij. sic inquit. Qui autem superbierit, nolens sacerdotis obedire imperio: qui eo tempore ministrat domino Deo tuo, ex decreto iudicis morietur homo ille, cunctusq; populus audiens timebit, ut nullus deinceps intumescat superbia. Redite igitur preuaricatores ad cor, & cessate a derogatione matris uestræ Rom. Ecclesiæ, eiusdem fidei sententiæq; & determinationi obsequentes. Sic enim habetur dist. xxij. Omnes. Non est dubium, quia quisquis cuilibet Ecclesiæ ius suum detrahit, iniustitiam facit. Qui autem Rom. Ecclesiæ priuilegium, ab ipso summo omnium Ecclesiarum capite traditum, auferre conatur, hic procul dubio in hæresim labitur. Et cum ille uocetur iniustus, hic est dicendus hereticus. Fidem quippe uiolat, qui aduersus illam agit, quæ est mater fidei, & illi contumax inuenitur, qui eam cunctis Ecclesijs prætulisse cognoscitur. Hęc est responsio pro consilio Doctorum contra Vuiclephistas Pragæ facta. Quamuis in Clerum, Criminatio in Clerum, uero apud optimos quosq; honestior scripturisq; & sacris Canonibus longe conformior haberetur Doctorum responsio, quam Hussitarum obiectio. Magnę tamen Laicorum parti magis arrisit sententia Hussitarum, ob eam maxime causam, quod præcedebant Reformationem Cleri, cuius uitia, utpote Simoniam, concubinatum, auaritiam, luxum fastumq; sæcularem odiosissime accusabant, creberimis ad populum cōcionibus, et rhetoricis ampliationibus cuncta in maius adaugebant. Cumque Rex iam cœpisset eo prætextu (ut Despoliatio Cleri. Clerus reformaretur) a malis sacerdotibus census Ecclesiasticos & decimas publico Edicto auferre, Hussitæ multos deferebant, qui reuera criminosi non erant, sed cum essent Catholici, nouis Vuiclephi dogmatibus contradicebant, & ideo ab aduersarijs uelut criminosi per calumnias delati, suis priuabantur censibus. Vnde factum est, ut eo metu multi uel siluerint omnino, contra Hussitas ne hiscere quidem audentes, uel si criminosi erant, ad partem eorum transierint, ut suis sub illorum defensione censibus secure potirentur. Nā transitus ille mox omnino crimina diluebat: Nusquam enim facillius proficitur (ut ait Tertullianus) quam in castris rebellium, ubi ipsum esse illic promereri est. Hus igitur successu illo, indies clatior factus, nullum ipse amplius timens, optimis quibusque timore & esse uoluit & fuit etiam: Populum enim trahebat quocumq; uel let. E Praga discedere iussus, propter excommunicationem suspensionemque & interdictum, abiit in Patriam suam, ibiq; a domino Villæ in natali solo protectus, tantum excitauit concionando populorum

In lib. de præscrip. hereti. Hus populo confusus neminem timebat.

pulorum concursum, ut res non longe a tumultu populari abesse uideretur. Quare nec Rex neq; Senatus illum corripuit. Ipse enim foris, socij eius intus in Ciuitate populum maxime concitabant aduersus Clerum. Sed & sæcularem potestatem odiosis perstringebant caullis, non solum prædicando pro concione ad Idiotas, uerum etiam publicando scripta ad literatos. Hus enim in libro de Ecclesia dicebat, Perfidum est, asserere, quod status superior non potest corripia subdito inferiori in moribus, Adducebat et Moysi exemplum, ad quem dixerat Dominus, Tolle cunctos principes populi, et suspende eos contra solem in patibulis. Docebat, eos ab officio suspensos coram Deo esse, si peccent ipsi, aut subditos peccantes non corrigant, aut si corrigant, id facerent propter auaritiam. Querebatur item, inique damnatos fuisse xlv. articulos Vuiclephi, Inter quos et isti recitantur. Nullus est Dominus civilis, nullus Prælati, nullus Episcopus, dū est in peccato mortali. Et populares possunt ad suum arbitrium dominos delinquentes corrigere. Eiusmodi itaque dogmatibus imbuta plebs Hussitica, parum æqua, subdita, reuerēs aut morigera superioribus, suis fuit, uti experti postea sunt plerique, non sine exitio suo aut extremo saltem periculo. At omnium miserime uexabatur Clerus Catholicus, intus & foris, a Laicis & a Clericis, qui Euāgelicos sese uocabant. Quin etiam a mulieribus & a pueris. Ex obedientiæ enim lege cogebantur seruare Interdictum, ubicumque præsens erat Hus: Ille uero plæruumque uenit Pragæ uilla sua, prædicans in Bethlehcm, sua Capella, Clero (qui undique uexatus omnia timebat) insultans, Doctoribus exprobrans, & omne malū aduersus eos excogitans. Miror (inquit) quare iam Doctores non docent in Prætorio, quod non practicetur articulus de ablatione temporalium, puta iste. Domini temporales possunt ad arbitrium suum auferre bona temporalia ab Ecclesiasticis habitualiter delinquentibus. Iam tacent cum Pontificibus & Pharisæis, nec congregantur ad Prætorium, ut condemnent illum articulum, præctizantes. Pro certo quod timebant, euenit eis, & eueniet in posterum. Perdent enim temporalia, sed det Deus ut conseruent animas suas. Dicebant Doctores, quod dum fuerit facta condemnatio articulo, tunc erit pax et concordia, sed uersa est eorum prophetia in oppositam qualitatem. Nam gaudebant condemnantes, et lugent census dantes. Condemnauerunt istum articulum. Decimæ sunt puræ elemosynæ. Et multi uenientes ad Prætorium, petebant, ut eorum census, qui sunt elemosynæ, non tollerentur. Sed quidam Domini de Prætorio respondebant dicentes. Ecce uos prius condemnastis, quod decimæ sint puræ elemosynæ, & iam dicitis quod sunt elemosynæ

Caullis in sæcularem potestatem Hus c. 2. l. c. 23

Num. 25.

Articuli Vuiclephi 15 c. 17

Miserabile tribulatio Cleri.

Insultatio Io. Hus.

mosinæ, & sic contra condemnationem attempratis. Hæc Hus in fine libri sui de Ecclesia. Neq; tamen defuerunt in Clero Catholici uiri, docti & religiosi, qui constanter & obedierunt Processibus ac mandatis Apostolicis, & Ioannem Hus admonuerunt suæ prauitatis & inobedienciæ, etiam in medio (ne dicam extremo) uitæ et re tam periculo constituti. E quorum numero Stephanus Paletz, cui præ omnibus infensus & infestus erat Hus cum suis, inter cætera sic scripsit, spiritus libertate & charitatis uigore erectus.

Verba Ste-
phani Pa-
letz ad Io.
Hus.

Osee 7

Contumacia Io. Hus

1. Reg. 15

Num. 16

Cauere (inquit) Magister, & diligenter prospice, ne forte & tu cum tuæ societatis diuersorio, obedientiæ sanctæ rebellibus, et in mirabilibus super se ambulatibus, corruas insperate. Propter quod & uerbum Osee præmissi ad propositum. Vg eis, qui recesserunt a me, quoniam uastabuntur. Et post. Reuersi sunt (inquit) ut essent absq; iugo, facti sunt quasi arcus dolosus. Vide ergo, in quantum, & quo terrore, si recte sapias, deberes concuti, dum hæc in te manifesta concurrunt ueritate. Crasse siquidem contumax, a Sanctæ Ecclesiæ Catholice recessisti obedientia, & in multorum scandalum & periculum, in sententijs plurimarum Ecclesiarum, & super omnia Summi Pontificis, Christi Vicarij, positus & publice denunciatus excommunicatione, timorem Dei abijcis, nec censuram Ecclesiasticam aduertis. De uerbo Dei in Cathedra superbiæ tuæ, & quod amplius est, de diuino Missarum officio, bona suffossa conscientia, audaci et sathanica præsumptione, plena gemitu, te audes ingerere, & cum Rege Saule contra diuinam obedientiam, non uictimas offerre: sed scelus Idolatriæ perpetrare. At uero si dixeris, Non peccauit. Dic, sub cuius Prælati Ecclesiasticæ disciplinæ iugo sis, ne tu ipse & actor causarum & iudex esse uidearis. En & agis causas, & solus iudicas causas: proponis, & decidis causas, te ipsum pro testibus comprobas, non Apostolos postulas, & nequaquam Christi inuocato nomine, determinas sententias & promulgas. Quis ergo tibi comprobabitur? Dioecesanum proprium cum omnibus suis officialibus ordinarijs contemnis, & tanquam festucam reputas. Quinimmo summum Pontificem, abominationem & Antichristum publice prædicas, & omne sanctum suum decretum, autoritatem & officium, maiori arrogantiâ quam Dathan & Abiron, superbissime abijcis & contemnis. Ecce quomodo absque iugo factus es, quasi solus dominus, solus altissimus. Et infra. Vnde & ausu temerario, contra sanctam matrem Ro. Ecclesiam, magisterij tui tibi collocata Cathedra, non ubi liber, sed ibi ubi tibi tuorum sociorum & popularis uulgi fauor & sæculare brachium, manifestum præstabat præsidium. Ad quod liberum te offerens, tuas adinventiones & illum tuorum & tuæ dissensionis

fensionis patronum (Vicleph dico) attollens, Sanctæ Ro. Ecclesiæ & ueritatis aduersarium hæreticum, quem semper iactas, inter fideles egregie fidelissimum, & inter Doctores magnos maximum, Sicut & te tui esse prædicant, publicis & falsis uocibus hætenus prædicans, prædicasti. In omnibus enim tuis operibus et sanctæ Vniuersalis Ecclesiæ rebellibus prædicationibus, non quæ sunt Iesu Christi & communis pacis, discipulis Ecclesiæ traditæ: sed quæ tua & tuorum sunt, quæris undiq; adhortando, colloquendo, scribendo, occulte & publice, Apostolos tuos hinc inde mittendo, Nobilibus, militaribus, plebeijs, mulieribus, tuorum tibi conceptuum tuum multum multiplicas, et contra communis Christi pacis disciplinam, etiam olim ualde inter charos discipulos dicta disseminas gloriam propriam coaceruas. Et post multa. Confer ergo nunc in conscientia tua, ex quo sic prædicare pro hæretico Vicleph & rebellare coepisti, quanta mala manifestissime sint secuta. En uere prophetico sermone concepisti ardorem, & stipulam peperisti. Ecce qualem tribulationem, primum proprio tuo Diocesano, R. olim Patri, Domino Suinconi Archiepiscopo excitasti, cui usq; ad mortem cum contemptu recalcitrans, durius rebellasti. Deinde quali demerito conuassatus Clerus fuerit, saltem per cancellos prospice. Quorum quidam percussus, alij depopulati, alij de proprijs Ecclesijs expulsi, alij male & inhoneste tractati: immo alij de populo interfecti, & alij usq; hodie exules & uagi, Alij autem olim socij & amici Charissimi quasi inimici, facti sunt alterutrum alieni. Hæc cene reddere conuincitur prædicator uerbi Dei? Hæc ille Stephanus.

Et Magister Andræas de Broda, in sua ad eundem Hus responsione. Verba M. ne. In eadem (inquit) litera posuisti, quod ex charitate mihi scribitur. Andrea de Broda. 1. Ioan. 4. Det Deus omnipotens, ut simus omnes in charitate. Deus enim charitas est, & qui manet in charitate, in Deo manet & Deus in eo. Et teste B. Gregorio, Charitas diuisa unit, confusa ordinat, in æqualia sociat. Et ipsa charitas dicit. Qui non colligit mecum, dispergit. Quod exponens Hugo sic dicit. Officium Diaboli est, congregata dispergere: Officium autem Christi, dispersa congregare. Ecce Magister Reuerende, quomodo Charitas tendit ad unitatem. Quid ergo nos dicemus ad hæc, inter quos sunt tantæ dissensiones & schismata: Ut ille Iohannita, iste Viclephista, cæteriq; Machumetistæ nuncupentur, & diuisus est Christus. Nunquid Vicleph est crucifixus pro nobis: aut in nomine ipsius baptizati sumus? Gratias ago Deo meo, quod opinio ipsius nunquam intrauit in cor meum. Et uos in litera appellatis me fratrem charissimum. Det mihi Christus Iesus pro magno quæso munere, ut sitis in domino frater meus.

Esaiæ 33
Tribulatio
Episcopi et
Cleri.

Matt. 12
Luce 11

Qui sunt
fratres in
Christo.

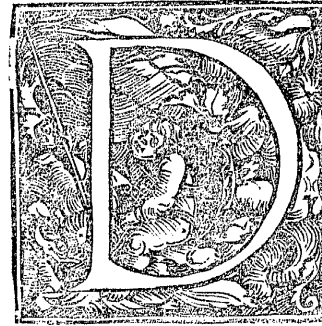
F iij Nam

Nam ex toto cordis affectu desidero, uos ad unitatem Sanctæ matris Ecclesiæ iam redire, in qua inquam sunt Christiani adinuicem uere fratres. A qua (quod dolenter refero) per inobedientiam recessistis. Vestra enim patefecit litera, quam mihi destinastis, quod mori magis cupitis quam reuerti. Quomodo ergo fratres erimus, quorum non est una Mater, & per consequens nec unus Pater? Et quomodo scribitis me charissimum, cum tamen tenditis ad hoc, ut me reddatis omnibus uilissimum & odiosum? Scribitis enim socio meo dilecto, Domino Petro, quod ex participatione mea uobiscum sum excommunicatus, prophanus et irregularis. Bene quidem multis temporibus bibi & comedi uobiscum, & in uno lecto iacui: Sed ab illo tempore, quo processus contra uos publicati sunt, neque ego uos uidi, neque uos me uidistis. Palpate ergo & uideate, utrum ista ex charitate, an ex odio procedant. Dicitis, quod expectatis Martyrium. Quomodo uultis esse martyr, cum etiam locum, ubi cognoscitur ueritas, declinatis? Legem alijs obiectis uos una cum uestris, & nemo ex uobis facit legem. Parietes præceptis depingitis, quæ utinam in cordibus teneretis. Nonne lex dicit, Dijs non detrahes: Et omnes uestri quantis sunt detractionibus & conuicijs pleni? Lex præcipit. Non concupisces: Et uos una cum uestris discipulis aliena tollere prædicatis. Mihi iudicium imponitis, quod tamen mihi in ueritate ascribere non debetis. Sed uæ qui alium doces, te ipsum nõ doces, Dicit Apostolus. Quare uos Papam, Cardinales, Episcopos, Prælatos, & omnes indifferenter Clericos, uituperose: immo iniuriose uerius, iudicatis: & imponitis eis crimina, quæ forsatis, quo ad usque uiuistis, non probaretis: Cur non sequimini legem Christi, dicentis. Si uideris fratrem peccantem, corripe ipsum inter te & ipsum solum &c: Dicitis me colare culicem, & camelum deglutire: Verius hoc de uobis dicerem & de uestris. Nam illos qui non sunt de secta Vuicleph, etiam paruulos, acriter increpatis. Sed uestros sectarios, periuros, blasphemos, homicidas, fures, & adulteros, leuiter palpatis. Hæc Andreas de Broda.

Historiæ

HISTORIÆ HVSSITARVM PER IOANNEM COCHLÆVM

LIBER SECUNDVS.

VM hæc aguntur (inquit Aeneas Syluius) Generale Concilium apud Constantiam Sueuorum urbem cogitur: In quo de rebus Bohemicis sermo habitus, Patrum mentes ingenti cura confecit, uoluentium animo, quo nam modo sanari Prouincia possit. Placuitque tandem, Sigismundo Imperatore suadente, Ioannem Hus & Hieronymum de Praga ad Synodum uocari: qui tum cæteris eiusdem Regni Doctores, tum populi ductores, ac hæresum Principes habebantur. Venerunt ambo, non tam uerecunde aliena discere, quam sua impudenter ingerere parati: docendi quippe quam discendi cupidores, & populares amantes aures. Auditi sunt in consessu patrum, Ioannes ætate maior & autoritate habitus, doctrina ac facundia superior Hieronymus. Hæc breuiter & eleganter Aeneas, qui postea Papa Pius secundus fuit. Ad quæ non nihil ex alijs superaddendum esse uidetur, ut lector plenius historiam rei gesta cognoscat. Erat quidem Inclytum Bohemiæ Regnum grauius apud omnes Nationes iam pridem infamatum de hæresi Vuiclephica, uti supra dictum est. Non fuit tamẽ Concilium Constantiense principaliter ob eam heresim uel indictum uel celebratũ. Hæresis enim illa satis superque confutata & condemnata iam olim fuerat, in multis Concilijs contra Berengarium celebratis. Deinde in diuersis Concilijs & Ro. Pontificũ decretis, ac sanctorum Patrũ determinationibus, habitis et promulgatis contra barbariem & hypocrisim indoctæ fecis & colluuii Vualdensium, Leonistarum, Dulcinistarum, Albigenisium &c. Denique ipsius Vuiclephi dogmata quam plurima, fuerat iam sæpe damnata publice, tum in Anglia per Concilium prouinciale, & per determinationem clarissimæ Vniuersitatis Oxoniensis, in qua ferunt CCLX. articulos eius doctrinæ damnatos fuisse: tũ Romæ in Concilio generali sub Ioanne Papa xxij. et Parisijs per aliam facultatem Theologicam, atque etiã Pragæ nominatim xly. articuli, & quidem multis modis ac seueris

Breuis narratio ex Aenea Syluio.

Concilium Constantiense principaliter propter schisma non propter Hus, indictum fuit.

Vide acta concilij Constant. sessione 6

eorundem dogmatum prohibitionibus & publicis interdicitis, per
almam uniuersitatem Pragensem generaliter uno omnium Natio-
num consensu, per totam Nationem Bohemicam specialiter, per fas-
cultatem Theologicam solenniter, atq; etiam per Regem, per pro-
ceres & per Senatum in Prætorio maioris urbis Pragensis, acriter
& cum terribili prohibitionis seueritate. Quid ergo opus erat, no-
uum, propter antiquitus damnatos & nuper publice præiudicatos
articulos, indicere Concilium? Maxime, cum Hus & complices sui
dicerent contemptim, Conciliorum decreta humanas esse constitui-
ones & traditiones, De quibus dicat Saluator. Matth. xv. Quare &
uos transgredimini mandata Dei, propter traditiones uestras? Non
fuit igitur præcipua indicendi Concilij causa, hæresis & factio Bo-
hemorum, ex Vuiclephi doctrina exorta, utpote per tot retro sæcu-
la, longe lateq; nota ac prædamnata, atque etiam ab ipsemet Bohe-
mis antè paucos annos præiudicata, publice, tum in scholis tum in

Petitio Sigismundi Imper. Prætorio. Vicit tamen Patres, Sigismundi Romanorum &
Vngariæ Regis instantia & persuasio, petentis atq; orantis, ut in
Concilio iam congregati, Bohemorum saluti consulere, si paucos
eorum seductores & hæresiarchas, scripturis & rationibus conui-
ctos, in tam celebri doctissimorum hominum conuentu, ad reuocā-
dos errores, & ad Ecclesiæ ueritatem pristinam agnoscendā, indu-
cerent. Erat enim memor & pietatis paternæ, quæ sic auxerat in Bo-
hemia Dei cultum, & querelarum Suinonis Archiepiscopi, qui
pro conseruanda patriæ religione, opem eius paulo ante implorau-
rat, Vuenceslao fratre per ignauiam cuncta negligēte. Cæterum

Schisma graue ac diuturnum. præcipua indicendi Concilij causa fuit, grauis Ecclesiæ Vniuersalis
perturbatio, per schisma dedecorosum & abominabile, quod xxx.
annis pias fidelium mentes male uexauerat, dum Cardinalium discor-
dia plures eodem tempore personas in Ro. Pontifices eligeret. Eo
enim tempore tres dicebantur Papæ a diuersis, Longo sane tempo-
re durauerat schisma, dum alius Romæ, alius Auinione crearetur a
Cardinalibus Papa, Ad quod ab Ecclesia tollendum scandalum,
Cardinales Pisanum indixerunt Concilium, ut inter Benedictum
xiiij. & Gregorium xij. discerneretur, uter eorum uerus & legitimus
esset Petri successor. Vtroq; autem contumaciter absente, creatus
ab eis fuit Alexander. V. quo intra annum defuncto Bononiæ, ele-
ctus fuit Ioannes xxiiij. Cui adhæserunt ambo fratres, Vuenceslaus
& Sigismundus Reges, hic Vngariæ, ille Bohemiæ, uterque insuper
Regis Romanorum titulum gerens. Quamuis enim Vuenceslaus
depositus esset per Electores, tamen quoad uixit, Regem Romano-
rum & Bohemiæ se scripsit. Pro eo igitur tollendo schismate, Si-
gismun-

gismundus Romanorum & Vngariæ Rex, nondum factus Imperator,
paternæ pietatis emulato, maximos subiit labores & sum-
ptus itinerum. Eius enim rei gratia peragravit primo, Italiam. Dein
de Gallias Hispaniaq; & Angliam. In Italia sane a Ioanne xxiiij. obti-
nuit, ut Concilium indiceret Constantiæ celebrandum, in quo po-
stea effecit, ut reiectis omnibus tribus, qui Papæ autoritatem sibi ar-
rogabant, unus legitime in Concilio crearetur Papa. Otho Cardis-
nalis de Columna, dictus Martinus V. Qua de re sic habet in uita
Sigismundi, Baptista Egnatius. Illud autem nulla unquam ætas ob-
liuiscatur, quod Triennium magnam Europæ partem ipse peragra-
rit, dum principes Christianos ac Pontifices adit, quo schisma, Chri-
stiano nomini calamico sissimum tolleretur. Nec alterius Principis
opera magis enituit, in uera pietate uindicanda. Vnde et ex actis illi-
us Concilij facile constat, longe plus fuisse negocij tū Patribus rum
Principibus in tollendo schismate, quam in confutanda Bohemo-
rum hæresi, quæ toties confutata fuerat prius. Quippe inter xlv. Ses-
siones eius Concilij (quod Triennio durauit) Quinq; tantū reperit
untur, in quibus de hæresi illa tractatū fuisse legitur. Etenim in sexta
commissa legitur causa Ioannis Hus quatuor Theologiæ Magis-
tris, et citatus Hieronymus de Praga, In Octaua dampnati leguntur
articuli Ioannis Vuicleph iam pridem defuncti, In decima quinta
damnatus & combustus legitur Ioannes Hus, In decima nona reci-
tatur reuocatio Hieronymi de Praga. In xxi. eiusdem cōdemnatio,
Cæteræ omnes sessions illius Concilij alias pertractauerunt mate-
rias. Anno itaq; Domini M. CCCCLXIII. Inchoatum fuit Con-
ciliū istud, ueniente Constantiam primum Iordano Cardinale,
Ostensi Episcopo, Pridie Idus Augusti. Quem e Bononia sequu-
tus Ioannes Papa xxiiij. v. Calendas Nouembris Constantiam mag-
na celebritate ingressus est, in festo Apostolorum Simonis et Iudæ,
Cum Cardinalibus nouem: Ut iuxta tenorem Bullæ cōuocationis
Concilij Prima die Nouembris sacra Synodus autoritate Apосто-
lica inciperet de negocijs fidei & Ecclesiæ tractare. Sigismundus Rex
in Vigilia Natiuitatis Christi Vberlingam ueniens cum coniuge
sua, per lacum Constantiensem nauigio properauit inde ad Ciuita-
tem, ut interesset Missarum solennijs. Sub mediam igitur noctem
Constantiam ingressus, primā Missam celebrante Papa, ipse Dia-
coni habitum indutus, legit Euangelium alta uoce. Exijt edictum a
Cæsare Augusto. Nec multo post aduenerūt alij quoq; Principes
& Prælati, in tanta sane frequentia, ut aliquando xxx. Milia equo-
rum uno eodemq; tempore Constantiæ fuisse tradantur. Affuerūt
nanc; Patriarchæ quatuor, Cardinales xxix, Archiepiscopi xlvij.

Inchoatio
Concilij.

Ingens cele-
britas Con-
cilij.

Episco

Episcopi CLX. Et cum his Abbatum, Præpositorum, Priorum et omnium generis Clericorum ingens numerus, Sæcularium præterea Principum, Comitum, Baronum, Nobilium & Oratorum maxima multitudo. Vnus enim Ludouicus, Comes Palatinus Rheni, & Dux Bauariæ, cum CCCC. Archiepiscopus uero Moguntinus cum DC. equis aduenisse legitur. Rex Sigismundus patriæ miserus, & Cleri Catholici in Bohemia, per fratrem Vuenceslaum effecit, ut Ioannes Hus sub saluo conductu & fide publica ipsius Sigismundi Regis Constantiam in Concilium mitteretur. Hus itaque a Concilio

Albertus kranz in Vandalia li. 10. cap. 23. Commissarij a Concilio dati in causa Hus. citatus (ut ait Albertus kranz) non detrectauit uenire. Non enim arbitratur, se suis auditoribus & clientibus satisfacere posse, si iudicium recusaret Ecclesiæ. Posteaquam uero Constantiæ coram Synodo comparuit, dati sunt ei Commissarij a Concilio (iam enim propter unionem in Ecclesia constituendam, Papatui renunciauerat Ioannes xxij. publice in Ecclesia coram Rege ac tota Patrum Synodo) in sessione Sexta, Quatuor in Theologia Magistri, Archiepiscopus Ragusinus, pro Natione Italica: Episcopus Flebbiensis, pro Natione Germanica: Magister Ursinus Taluenda, pro Natione Gallicana, & Magister Guillelmus comes, pro Natione Anglicana. Ut causam eius examinarent, & in illa procederent usque ad diffinitiuam sententiã inclusiuẽ. Facta sunt hæc Constantiæ xvij. die mensis Aprilis Anno Domini M. CCCC. XV. Eodem die decreta sunt a Concilio Citatio aduersus Hieronymum de Praga.

Citatio in Hieronymo de Praga. In hæc sane uerba. Sacrosancta Synodus, Generale Concilium Constantiense faciens, In spiritu sancto fideliter congregata, Vniuersalem Ecclesiam militantem representans, Hieronymum de Praga, qui se Magistrum in artibus plurimorum studiorum fore scribit & prætendit: Quæ recta sunt, ad sobrietatem, & non amplius sapere quam oportet. Scriptum quoddam, tanquam ex tui persona affixum in portis Ecclesiæ Ciuitatis Constantiensis, alias die Dominica, qua cantabatur in Ecclesia Dei, Quasi modo geniti, ad nostram notitiã noueris peruenisse. In quo tuis obrectatoribus crimina erroris & hæresis tibi obiectis, te asseris publicè responsurum, De quibus apud nos multipliciter infamatus existis. Et præsertim de doctrina Ioannis Vuicleph. Nec non alijs doctrinis Catholice fidei obuiantibus: dum modo ad ueniendum tibi saluus & securus conductus præbeatur. Et quia nostrum principalis interest, capere uulpeculas, uineam Domini Sabaoth conantes demoliri, Idcirco personam tuam, tanquam de multorum errorum doctrina temeraria assertatione suspectam, & multipliciter diffamatam, euocamus & citamus, præsentium sub tenore, Quatenus infra terminum xv. dierum

a data

a data præsentium computandorum, Quorum xv. dierum quinque pro primo, quinque pro secundo, & reliquos quinque dies pro tertio & peremptorio termino, ac monitione Canonica, tibi præfigimus & ut assignamus in publica sessione huius sacri Concilij, si ipso die sessio fuerit celebrata, alias prima die sequenti, qua sessionem esse contigerit, compareas, secundum tenorem prædicti tui scripti, reponitur ad ea, quæ tibi aliquis uel aliqui, in causa fidei uoluerint obijcere. Recepturus & factururus in omnibus iustitiæ complementum, Ad quod a uiolentiã (iustitia semper salua) omnem saluum conductum nostrum, quantum in nobis est & fides exigit Orthodoxa, præsentium tenore offerimus, & etiam plenius assignamus, Certificantes, quod siue in dicto termino compareas, siue non, nihilominus contra te, per ipsum sacrum Concilium uel eius Commissarios uel Commissarium, lapsò termino supradicto procedetur, tua contumacia in aliquo non obstante. Datum Constantiæ in sessione Concilij Generalis xvij. die, Mensis Aprilis, sub sigillis presidentium Quatuor Nationum. Caterum de Hieronymi huius aduentu in Constantiam, sic refert Teuthonice Vlricus Reichental, testis ocularis, qui tum Constantiæ fuit. Hieronymus (inquit) ualde clanculum uenit Constantiam, feria secunda post festum Paschæ, uero comitatus scholari, cuncto ignorante populo, et affixa ad ualuas Aedis Sancti Stephani scheda, qua Ioannem Hus excusare studebat, mox abiit e Constantia, usque adeo anxius, ut ensis sui in diuersorio fuerit oblitus, aut forsitan præ timore non fuerit ausus secum recipere. Tum ego Vlricus Reichental a plurimis interrogabar, quoniam abiisset, aut quo in diuersorio fuisset, De hoc autem nemini constabat. Post sex uero dies compertum fuit, eum diuersatum fuisse apud hospitem, qui dicebatur Bonus annus, in platea S. Pauli. Cum autem peruenisset usque ad Syluam Bohemicam, ac diuertisset in uico quodam ad Plebanum loci, qui forte fortuna multos inuita uerat sacerdotes ad coenam, Coepit Hieronymus statim (ut erat egregie disertus) enarrare illis, se fuisse Constantiæ in Concilio, quod ponus diaboli schola & Satanæ synagoga, plena iniquorum ac peruersorum hominum dici debeat, Se uero & Magistrum Ioannem Hus summo cum honore palmam obtinuisse, adeo, ut nulli doctorum aut Prælati ipsis resistere potuerint, Cuius rei testes apud se haberet literas lxx. sigillis munitas. Vbi hæc & id genus multa aduersus Concilium audissent impropria sacerdotes, contristati inierunt seorsum consilium, ut ea referrent ad Vici Præfectum, qui ut audiuit, iussit eos rem omnem ea nocte dissimulare. Mane altero die eduxit secum equites aliquot, & obuiam sibi in itinere factum Hieronymum

inter

intercepit. Cumq; ille saluum conductum obtēderet, ait Prefectus, se omnemque nobilitatem, fidelitatem iurasse sacro Concilio, Quoniam uero ipse hesterno uespere grauissime obtrēctasset Concilio, non absq; scandalo infirmorum, Ideo necessariū esse, ut ipsum Constantiam in Concilium reducat. Reduxit igitur eum illuc die xxi. post festum Pascæ. Abductus est autem illico inde in arcem proximam urbi, quæ Gotlieben dicitur. Vbi a doctis quotidie uisitabatur, qui cum eo disceptabant, ut ab erroribus ipsum in uiam rectā reducerent, quem & quadruplo doctiorem Ioanne Hus existimabant. Addit idem Reichental, Ambos tandem, Ioannem Hus inquam & Hieronymū de Praga, a doctis uiris persuasos fuisse, ut ab erroribus desisterent, atq; erroneos articulos reuocere uellent. Quade re tantum fuit uniuersis gaudium, ut ter pulsatum fuerit per omnem ciuitatem omnibus campanis, in laudem Dei. Deinde habita est sessio generalis, in qua decretum fuit, ut ambo retinerentur in aliquo Monasterio Sueuiæ, in quocunq; remanere uellent, honorifica prouisione, unde posset uterq; binos sustentare famulos, Ea tamen lege, ut in Bohemiam nunquam redirent, & manu propria sub proprijs sigillis attestarentur, se errasse ac falsa docuisse & prædicasse, ut nemo deinceps ea credere aut tenere uelit. Illi autem omnia se libenter facturos dicebant, præter id unum, quod nolent retro in Bohemiam scribere suam reuocationem, Quia nullos uelint e regno cælorum reuocare, quos per diuinam doctrinam in illud perduxissent. Nullo igitur pacto uolebant se eouique humiliare, ut id erubescentiæ in se susciperent, quo apud Bohemos dogmata sua reuocarent. Hæc Teuthonicus ille scriptor, qui omnibus præsentem se interfuisse affirmat. Non uenit ergo Hierony. ille Constantiam simul cum Ioanne Hus, sed post, uno comitatus Clerico, subsequutus est, siue ut Ioanni assisteret, ac sua eloquentia & eruditione doctrinam eius & facta defenderet, siue ut celebritatem Concilij uideret, & disputationis occasione Orbi notus fieret, & apud omnes Nationes ibi congregatas, eruditionis & eloquentiæ gloriam reportaret. Nam ultro se ingessisse uidetur per schedam suam publice ad ualuas Ecclesiæ affixam, qua petebat audiri, sub saluo tamen conductu: qui ei sic datus est, ut iustitia semper salua maneret, et quantum fides Orthodoxa exigeret. Qualis & Ioanni Hus datus fuisse creditur. Quod si Rex Sigismūsus in suo conductu ea cautela usus non fuit, Concilium tamen declarauit, aliter hæreticis conductum dari non debere. Quis enim hominum tantus haberi debeat, ut debeat plus ei concedi publica Principis fide, quam sinat iustitia & Orthodoxæ fidei ratio: Hus uero, ubi Constantiam uenit, & u-

Saluus con-
ductus.

dit longe aliam ibi disceptandi rationem esse. In coetu doctissimorū ex omni Natione hominum, quam Pragæ In Capella Bethlehem, coram Laicis nouarum rerum cupidis, aut in Aula coram Nobilibus Ecclesiasticorum censuum auidis, aut etiam in foro coram minaci & Clero infesta plebe, Vidit item notos & sibi iamdiu infensos e Clero Bohemico aduersarios, ad accusandum paratos & instructos: coepit de fuga circumspicere, facile considerans, se Patribus, de tot excitatis in Bohemia aduersus Clerum & omnem religionem malis, satisfacere non posse, nisi per publicam reuocationem & poenitentiam, ubi aduersarijs suis liceret libere, & absq; omni metu & furentis plebis terrore, dicere ac testari cōtra ipsum, de omnibus iniurijs Clero templiq; & uniuersæ Catholicæ religioni per eius prædicationes illatis. Ut igitur fuga omne periculum euaderet, hæc fugiendi rationem adinuenit, Quippe conduxit currum rusticantū, in quē clam ascendens abdidit sese, straminibus undiq; tectus, atq; ita eductus, pulchre sibi uidebatur euasisse. Vbi uero comperit hoc Magistratus Constantiensis, mox assumpta satellitum caterua insequutus est eum, & in fuga depræhensum, secum Constantiam reuoduxit. Facto autem magno, uelut ad nouum spectaculum, populi concursu, præuolante fama: Hus fugæ gnauiter intentus, facta in circumstante populo per hinc inde cursitates turbatiōe, subito e manibus reducentium elapsus, ac populo se immiscens, latibulum quæsiuit. Sed mox depræhensus, ducitur in Episcopium, ubi erat Ioannis Papæ xxij. Palatium, ibiq; diebus Octo asseruatus ac diligenter custoditus, tandem in Monasterio seu Conuentu fratrum Sancti Francisci munitiori mancipatur custodia. De hac eius fuga Viricus Reichental, Ciuis Constantiensis, in sua Teuthonica de Concilio Constantiensi historia (quam mira in colligendis & depingēdis omnium Principum & Episcoporum aliorumq; Nobilium & Prælatorum armis diligentia decorauit) aliquanto aliter narrat. Affirmat enim Ioannem Hus, in hospitio suo sepe celebrasse Missam, accurrēte ad missam eius populo. Quod ubi per Episcopum Constantiensem, uelut ordinarium loci, ei tanquam excommunicato inhiberet, ipse uero nihilominus celebraret, Episcopus uero populum Missæ eius interesse prohiberet: Hus coepit de fuga circumspicere. Itaq; Dominica Oculi (quæ tertia est in Quadragesima) ubi celebrasset Missam mane, accepit panem & uasculum uini seq; abscondit in curru Domini Henrici Latzenbock, qui eo die educendus erat in rus pro apportandis straminibus auena & sceno, peracto prandio. Cum igitur Hus in prandio non compareret, nec quisquam sciret ubinam esset, Latzenbock confestim adijt Consulem ciuitatis, quæ-

Hus fu-
gā mediari
coepit.

Qualis etus
fuga fuit.
Vide Chronica
Ioan. Naucleri
parte 2. Gene-
ratione 48.
Qui fuit præ-
positus Tubin-
gensis, uicinus
Constantiæ.

Viricus
Reichental

stusque de fuga Ioannis Hus, petijt mox claudi portas urbis, Equitesq; & pedites instrui, qui illum persequerentur fugientem. His ita paratis, repertus est in curru latitans Hus. Mox itaq; peracto prandio Latzenbock imposuit eum equo, et adduxit in Palatium ad Papam. Ille uero saluum obtendens conductum, ait se uinciri non debere. Cui Latzenbock respondit, Ita decretum est, ut causam tuam iustifices, ne sit hæretica, aut moriaris ni reuoces. Inter hæc dicta Hus subito de equo desiliens, proripuit sese in circumstantem Bohemorum multitudinē, (accurrerant autē supra lxxx milia hominum) Quem apparatus Papæ & Cardinalium, compræhendentes (qui deauratos præferunt baculos) in Palatium abduxerunt, quem Rex Romanorum libenter propter saluum conductum liberasset, nisi a doctis accepisset responsum. Nullo iure deberi saluum conductum hæretico in hæresi sua persistenti, Post octo uero dies, Hus ad Predicatorum ductus Monasterium, diligenter ibi custoditus est, quem docti uiri plerumq; uisitarunt, ut eum a sua hæresi conuerterent. Hæc ille.

Magister Ioan-
Przibram De
primo aduentu
Ioan. Hus in cō-
stantiam.

Ne autem Husitæ dicant, hæc odiose a Germanis in Magistrum suum conficta esse, operæ precium fuerit, rem Bohemico confirmare testimonio. Etenim Magister Ioannis Przibram: qui multis annis inter Husitas, propter eruditionem ingenijq; acrimoniam, magnæ autoritatis fuit: In libro suo, quem contra Vuidelphistas de non remanentia panis inscripsit, plurima ex Ioanne Hus testimonia contra eos producens, inter cætera sic ait. In primo aduentu eius in Constantiam, uenit ad eum Magister Didacus, dicens, Reuerende Magister, ego simplex Idiota. Et Magister Ioannes Hus dixit, Non es simplex, sed duplex. Et ille, Interrogo uos, an teneatis & asseratis, post consecrationem & uerborum prolationem factam, in Sacramento altaris remanere panem materiale: Et Magister Ioannes Hus respondit, Non teneo. Et ille, Non tenetis: Et Magister, Non teneo. Et cum sic replicasset, Ioannes de Chlum, ibidem sedens, indignanter dixit ad Monachum, Qualis es tu? tamē cum mihi aliquis lemel rem affirmaret uel negaret, ego sibi crederem. Et ecce hic tibi ter replicat, Non teneo. Et tu semper ulterius inquiris. Et patet plana huius uiri practica responsio, qua confessus est ter, se non tenere remanentiam panis materialis in sacramento. Hæc ille Bohemus, eo tempore Ioanni Hus addictissimus pariter & familiarissimus.

Quoniam uero Historiæ neq; Chronica, ne Acta quidem Concilij Constantiensis, ad plenum referunt, quid Constantiæ in examinatione Ioannis Hus actum sit, Ex supradicto plura referre libet, quæ uulgo non habentur, ut lector inde conijciat & intelligat, rem longe diligentius examinatam fuisse, quam literis uulgo notis proditū reperit

Ioannes de Chlū
Nobilis Bohemus
a Rege citi
Ioan. Hus inter
alios legatos cō-
stantiam missis

Didacus Magi-
ster theologie
ordinis minorū

reperitur, ait itaq; supradictus Magister Przibram in prædicto libro suo. Idem Magister Ioannes Hus, respondendo ad depositionem Prociuuæ, dixit, Falsè adducit mihi, quod substantia panis maneret post consecrationem hostiæ. Et infra, Mentitur, scilicet me dixisse, panem ibi remanere. Et idem respondit contra Benesium, dicens, Quod mentitur, scilicet in simili depositione. Et respondendo ad dicta Brodæ deponentis contra eum, quod post consecrationem Euchariistiæ teneret remanere panem, Respondit, Dixi & dico, quod in hostia remanet ille panis, qui dicit, Ego sum panis uitæ. Et Apostolus stolus dicit, Probet autē seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat, De quo dicit quilibet sacerdos in Missa, Panem cælestem accipiam, & nomē domini inuocabo. Et infra, Verum est (inquit) quod panis manet in hostia, sed non materialis. Et idem respondit contra Magistrum Nicolaum de Poduynis, et contra Nicolaum plebanum in Vuifferat, deponentē, quod audiuit a Magistro Hus, quod in Sacramento altaris post consecrationem remaneat substantia panis, Respondit M. Hus dicens, Mentiris, Itē. Idē fecit in publica audientia, arguente sibi quodā Cardinali & dicente, Positis uniuersalibus a parte rei, tunc sequitur, quod facta consecratione manet ibi panis materialis, quia manet ibi cōmensua substantia panis materialis. Alioquin ad definitionē singularis desineret uniuersale. Respondit M. Hus, Quod uniuersale desinit esse in hoc singulari, sed pane materiali desinente, cum ille mutatur & transit in corpus Domini. Sed nihilominus in alijs singularibus substantiatur. Et alter replicabat dicens, Per hoc quod panis materialis ibi non annihilatur. Et respondit Magister Hus, quod non annihilatur, sed ibi ille singularis panis desinit esse per transubstantionem in corpus Christi. Et ad alia multa interrogata & argumenta respondebat publice. Panem materiale ibidem non remanere. Item Respondens ad articulos in carcere sibi oblatos, prope diem mortis suæ, & primo ad illū, quod post consecrationem hostiæ in altari, maneret panis materialis uel substantia panis. Respondit, non est uerum. Et nota, quod ibidem scripsit dicens, Et ego Ioannes Hus, semper in spe seruus Iesu Christi, & responsiones ad articulos in eorum copia, sicut & in ista, iuxta meam conscientiam, De qua omnipotenti Deo debeo reddere rationem. Hæc ille propria manu in carcere. De qua manu eius ista eius responsio ego modo transcribo. Hæc Przibram. Ex his igitur prudens lector facile conijciat, non perfunctorie a patribus in Concilio cum ipso Hus actum fuisse, sed omnem ab eis nauatam operā, qua eum ad resipiscendum inducerent, animamq; eius lucrarentur. Quid enim diligentia omissum fuit? Adueniente eo, deputati fuerunt

Dispositio
nes testium
contra Ioan-
nem Hus.

Ioann. 6
1. Cor. 11

Hic Card. fuit
Petrus de Elia
co Episcopus
Cameracensis
uir doctissimus

scilicet

Ad articulos
in carcere
re oblatos.

respondi.

Diligentia Pa-
trum in Con-
cilio ad reducendum
Ioannem
Hus ab hæresi.

runt Quatuor Commissarij, qui ex testium depositione omnia exa-
cte perscrutarentur, Examinati autem fuere testes uiri graues & eru-
diti, sique non pauci, sicut ex uerbis Magistri Przibram intelligere
licet. Inter quos cōmemoratur Andræas Broda, qui multis annis
Ioanni Hus in studio Contubernalis & quidem familiarissimus fue-
rat, uti supra ex proprijs eius uerbis in epistola ad ipsum Hus relatū
habetur. Et egerunt cum eo non solum Commissarij, uerum etiam
plæriq; Cardinales & Episcopi. Quanquam uero semel aufugerat,
reductus tamen adeo clementer in carcere detentus fuit, ut in eo eti-
am libros scribere potuerit, Cum sint alioqui apud Germanos loca
carceris plærumq; in turribus profunda ac tenebrosa: Hus uero, nō
solum in carcere suo manu propria scripsit ad quosdam articulos si-
bi obiectos breues responsiones, uti dictum est supra, uerum etiam
tam liber ibi fuit, ut etiam tractatus componere potuerit. Quemad-
modum testatur idem, qui supra, M. Ioānes Przibram in libro præ-
allegato, sic dicens. Item, ad idem est Magister Ioannes Hus in
tractatulo suo. Sæpe rogasti me &c. quem in carcere scripsit ad quē-
dam Robertum, sic dicens. Cum enim credunt homines simplices,
quod ex potestate & institutiōe Christi, ueri Dei & ueri hominis,
per ministerium sacerdotum, est in Sacramento uenerabili, uerum
corpus suum, quod conceptum & natum est ex Maria uirgine ca-
stissima, potestate Sancti spiritus, quod passum est in cruce, quod
iacuit in sepulchro pro triduo, quod ascendit in cælū, et sedet ad de-
xterā dei patris. Illud & non aliud, sine noua substantiali sui incepti-
one est in sacramēto uenerabili. Similiter sanguis, qui effusus est in
cruce, in remissionem peccatorum, & de eodem corpore. Et infra.

Tractatus
a Ioan. Hus
in carcere
scriptus.

Dixi ulterius supra quod Christus uirtute propria & uerbis pro-
prijs transubstantiat panē in corpus suum, & uinum in sanguinē su-
um, iuxta Cantum Ecclesiæ istum. Verbum caro panē uerum uer-
bo carnem efficit &c. Verbum caro, id est, filius Dei existēs homo,
efficit uerbo per transubstantionem, uerum panem carnem, & me-
rum, id est, uinum sit per transubstantionem sanguis. Paret ista ma-
teria de consecra. dist. 2. per Sanctos Ambrosium, Eusebium & ali-
os. Vnde cantum supradictum, approbatum ab Ecclesia, ab anno
quo coepi cantum discere, cantauī in scholis, & in Ecclesijs, post legi
in officio & in missis, & prædicauī in sermonibus. Et nunquam præ-
dicauī, quod in sacramento altaris maneat substantia panis materia-
lis, de quo me ueritatis inimici mēdaciter accusarunt. Et infra. Quia
sub utraque specie manet totus Christus, ut canit Ecclesia. Hæc ille
per totum. Ex quibus patet, quod Magister iste, iam pene ultimam
horam uitæ expectans (quod ualidissimum solet esse testimonium)

planam

planam & fidelem protulit sententiā, dicens, se semper tenuisse &
tenere, quod in Sacramēto panis transubstantiatur, id est, a sua sub-
stantia in aliam substantiam commutatur. Hæc Przibram. Neq; Processus
item præcipitanter cum eo actum est. Constat enim ex actis publicis
cōtra Ioan.
Hus nō fu-
it præceps
aut festinus
cis illius Concilij, quod in sessione sexta die, xvij. mēsis Aprilis, dati
ei fuerūt quatuor Commissarij. In Octaua uero sessione die quarta
mensis Maij, damnati fuerunt xlv. articuli Ioannis Vuicleph, de
quibus & Hus infamatus erat, ut saltem ex aliena damnatiōe cogi-
taret suæ consulere salutem, & alieno periculo cautiore fieret. In sessio-
ne deinde Tredecima, die xv. mensis Iunij, damnatus fuit nouus er-
ror Petri Dreidensis et Iacobelli Misnensis, sociorum Ioannis Hus,
De communicandis necessario Laicis sub utraque specie Venerabi-
lis Sacramenti. Nemum uero, ubi ad omnia immotus et obstinatus
permaneret, in sessione decimaquinta, die sexta mēsis Iulij, damna-
tus est tanquam pertinax & induratus hæreticus, & mox eodē die
solenniter degradatus, ac iudicio seculari relictus, a quo & ignibus
adiudicatus, publice combustus fuit. Cineribus eius in Rhemū, aut
secundum quosdam in lacum proiectis & dispersis, ne a suis in patri-
am superstitione asportarentur. Hic est infœlix infœluciter docti
uiri exitus, quem ei fideles quondam amici & socij, Stephanus Pa-
letz & Andreas Broda, multa fideliter admonentes, Pragæ prædix-
erant, uidentes eum tam superbo ac pertinaci esse ingenio, ut per
appetitum uanæ gloriæ, mallet uelut Martyr mori, quam sanis sæ-
pe quiescendo consilijs, tanquam inglorius agnoscere aut reuocare sæ-
pe damnatos errores. Hæc enim sunt uerba Stephani Paletz ad ip-
sum in libro supra sæpius allegato. Reuera (inquit) si non esset tibi
bi periculum, quo multipliciter contra Sanctam Ecclesiam infœl-
cis, aliud: hoc solum horrendæ præsumptionis scandalum, ad limi-
na tibi sufficeret dignæ ultionis & notabilē disciplinam. Puto enim
& firmiter æstimo, quod cū tibi defecerit omnis tuæ non tã rationis
quã irritationis, nō tã disputationis q̃ dissipationis concertatio: an te-
quam humiliatus reuoces reuocanda, de tuæ sublimitatis descēdens
pestilenti Cathedra, ut uel fictuorum lapidea corda confirmes se-
quacium, Trades te potius flammis ultricibus concremandum. Et
infra sub finem. Hinc & Dominus Iesus Christus, factus homo,
seipsum nobis exemplar exhibens, cuius imperio subiecta sunt om-
nia, subijci tamen uoluit obedientiæ & imperio quorum intererat
hominum, matris scilicet Mariæ uirginis, & Ioseph putatiui patris.
Vnde & dicitur. Descendit cum illis in Nazareth, & erat subditus
illis. Super quorum serie Magister Hus memento dierum antiquo
rum, cogita generationes singulas, Et sic hinc inde inuenies. Inter o-

Septima.

Hic exitus
Ioan. Hus
prædictus
fuit.

Lucæ. 2

Deut. 32

ga (inquit) patrem tuum & annuntiabit tibi maiores tuos, & dicent tibi. Quorum ordinem eueritis per indirectum, & superbiam dirigis. Non solum maiores & seniores tuos (quo modo ille contra Iob Heliu) arroganter ampliatis sermonibus doces & arguis, sed & peccatores describens, eos stylo ferreo, quantum in te est, uniuersis fidelibus contemptibiles repræsentas. Quo contra lege Apocalypsim, ubi sic dicitur. Et respondens unus de senioribus: dixit mihi, Hi qui amicti sunt stolis albis, qui sunt & unde uenerunt? Vide responsum Ioannis cælestis Aquilæ. Et dixi (inquit) illi. Glosa, scilicet ignorantiam propriam confitendo. Domine mi tu scis. Super quo Glosa. Hoc est contra præsumptuosos & superbos homines, ignota discernentes & se melioribus præferentes. De quibus Beatus Bernardus, Præsumptuosus primus in Ecclesia, In conuentibus residet, In consilijs primus respondet, non uocatus accedit, non iussus se intromittit, reficit facta, deordinat ordinata. Quicquid ipse non fecit aut ordinauit, nec ratione factum, nec pulchre æstimat ordinatum. Cum tamen debeat dicere, Domine mi tu scis. Hæc si Magister Huska tuis senioribus obedisses, & conformis ritui Catholico, humiliatus te ipsum in faciem proiecisses, Et exemplo Beati Pauli Apostoli fecisses: Qui dum deiectus in terram dixisset, Domine quid me uis facere? Ad hominem, quæsiturus salutem, Ananiam uidelicet, remissus est. Dicente Domino. Ingredere ciuitatem, & ibi tibi dicetur, quid te oporteat facere. Fecit quod Dominus iussit, & ab homine sibi prælato consilium & mandatum suscepit, & sanus effectus cæcitate deposita, gloriosum lumen Ecclesiarum, sole splendidius, & doctor gentium egregius excreuit. Bonum tibi super maria auri & argenti fuisset, si sic humiliatus fuisses. Sed quia egressus de ciuitate sancta, Vniuersa scilicet sancta Romana Ecclesia, non solum unum Prælatum, sed omnes Ecclesiæ præfides damnabiliter dijudicans, & condemnans. Non hominibus, sed Deo te dicis debere obedire, Nesciens quid diceres, neque periculum, quod tibi in foribus imminet, obuolutus caligine, consideras. Ecce, ut tibi uidetur, diuino te personali colloquio dignum reputas, & diuinæ ordinationi repugnas. Audisti dictum. Ego sum Deus, & extra me non est alter. Et tamen idem ipse. Ecce dixi Dii estis, & filij ex Deo omnes. Et Moy si. Ecce constitui te Deum Pharaonis. Item, Idem ipse, qui Saulo rebeli (ut prædictum est) inuisibilis quidem, sed aperte uociferans apparuit, dicens. Vade in ciuitatem: Non tamen per se ipsum, sed per ministerium et manus impositionem discipuli Ananiæ Paulo

Iob 32

Apoc. 7

Homo Pre
sumptuosus

4 recte

Increpatio
contra Io.
Hus.

Act. 9

psalm. 81

4 excelsi

Eodi. 7

Act. 9

Paulo uisum restituit, & baptismalis gratiæ innocentiam contulit. Hic idem ipse Deus, & uiuens in sæcula, qui Petro clauis regni cælorum condonans, dixit. Quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis, & quodcunque solueris &c. Hus uerbis Vis ergo Magister Deo obedire, & Dei decretis contraire? ut ex deo obedientia tua facta occasione euasoria, excutias te ab ordinaria & sancta uera obedientia Ecclesiasticorum Prælatorum, & maxime ueritatis inobediens, re & factis inobediens fuit. Ihesu Christi & Apostolici Vicarij, quibus manus tuæ & stultitia tua contraria sunt. Obedire te dicis Deo, & obedire contemnis seruus Dei. Ecce etiam Christus Iesus Dominus noster, non solum parentibus, sed & inter impiorum manus factus est, obediens usque ad mortem. Qua ergo cautela, tu homo uanus & fragilis & momentaneus, sine obedientia properas ad mortem? cito & festinus reingredere ciuitatem sanctæ Romanæ Ecclesiæ uniuersalis, unde sic contumax egressus es eminus. Et dic, cui dictum est, Domine quid me uis facere? ut tui, exemplo tuo bono, quorum ruinæ causa es, per salutaris obedientiæ condignam poenitentiam tibi conreassurgant, ut tandem cælesti quæstione & tibi dicatur cum fidelibus cæteris. Qui sunt isti & unde uenerunt? Respondeatur. Hi sunt qui uenerunt ex magna tribulatione. Hæc Stephanus Palerz fideliter ei prædixit, priusquam Constantiam uenisset, neque minis neque ullis iniurijs aut periculis a ueritate palam dicenda absterritus fuit. Dum hæc scriberem, missus est ad me libellus quidam Teuthonicus, ex Latino translatus, qui historiam Hulsiticam (quantum ad Constantiense attinet Conciliū) continet. Qui prudenti lectori haud immerito de ueritate suspectus in multis habebri potest. Nam autor nomen suum non apposuit, & qui edidit Teuthonice, Ioannes Agricola Islebiensis, cum Laicus sit, sacerdotale sibi usurpat officium, Leonistis, Vualdensibus, Pighar dis, Taboritis & cæteris id genus barbaris Romanæ Ecclesiæ contemptoribus, impietate par, Hulsitis longe peior, qui & Ioannē Hus tanti facit, ut in præfatione sic ausit dicere, mox in principio. Se nactum esse librum Latine scriptū, quomodo probus Dei amicus Io. Hus. Constantiæ propter Euangelij doctrinam a synagoga Antichristi cõbustus sit. Autor ueri libri, suppresso nomine suo protestans ait, se nunc simplicissime scribere historiā certaminis et mortis laudabilis Magistri Ioannis Hus, Prædicatoris sancti Euangelij, cū tempore latius considerandam. Quamuis uero multa enarret, que uulgo non habentur in historijs nostris, omnia tamen in Ioan. Hus fauorem & in Concilij odium referre ac trahere uidetur. Et de fuga ipsius Hus e Constantia altum agit silentiū, odiose interim multa

Math. 16

Hus uerbis
ens, re & factis
inobediens fuit

Apoc. 7

Historia
ab Hulsita
quodā scripta
pia.Abste iniuria
uerbis, factum
infectum fieri
nequit.Autor illius
us historiæ
suspectus.

commemorans de illius carcere & uiolata salui conductus fide. Et tamē audeat sibi tantam arrogare auctoritatem in protestatione sua, ut uelut alter Ioannes Apostolus & Euangelista, dicere non uereatur, se scriptis ea complecti, quæ ipsemet uiderit, audierit et ueraciter expertus fuerit, sciens uerum esse testimonium suum. Quod si Magister Ioānes Przibram illius historiæ autor fuit, qui paulo post apud Husitas primatum auctoritatis & doctrinæ diu tenuit, proprio tamen poterit conuinci & iudicio et testimonio, per librum reuocationis & confessionis suæ, ubi expresse salubriter respiscendo ait. Item profiteor, quia scripta & dicta & facta singula Magistri Ioannis Hus & Magistri Matthiæ (non obstantibus assertionibus uel dictis meis alijs quibuscunque) de tanto probo, & non plus, de quanto ipsa probantur a Deo & Ecclesia Catholica, & de quanto ipsa a ueritate Catholica & a sanctis Ecclesiæ doctoribus & ab Ecclesia Catholica prorsus non dissonant nec discordant. Cumq; is ipse alio in libro manifeste dicat, in primo aduentu Magistri Ioannis Hus in Constantiam, uenisse ad eum Magistrum Didacum, et ea ibi utriusque uerba commemoret, quæ in ista recitantur historia: haud iniuria reprehendendi potest (si est huius Historiæ autor) quod de fuga sui Hus tacens, tam multa contra Papam & Cardinales de carcere illius & uiolata fide publica odiose narrat. Libet nihilominus, quædam ex historia illa recitare hic, quæ ad rerum gestarum cognitionem facere uidentur. Etenim in exordio narrat, Serenissimum Principem & Dominum, Sigismundum Romanorum & Vngariæ Regem, posteaquam a Ioanne Papa xxiij. obtinuerat, Concilium generale Constantiæ celebrandum, e Lombardia misisse Nobiles quosdam Bohemos, Consiliarios suos, qui Ioanni Hus persuaderent, ut sub publica fide Constantiam proficisceretur, ad purgandam & suam & totius Regni famam de hæresi pessimam. Et addit, Regem promississe scripto saluum conductum, ad secure eundem illuc & redeundum inde in Bohemiam. Verum hoc non reperitur in formula salui conductus, quam mox subiungit. Et quæquam in actis multas Ioannis Hus querelas interserat, & propria ipsius ad Regem supra dictum uerba, tamen nusquam reperio illum de uiolata sibi fide publica, aduersus Papam, Regem aut Conciliū exposulasse. Quod autem Nobiles quidam Bohemi exposularunt, magis libertati uitalitari quam iustitiæ aut disciplinæ Ecclesiasticæ tribuerim. Aut enim ignorarunt, aut dissimulauerunt Ioannis Hus fugam & mentis oblationem. Sed esto, quod promiserit Rex etiā ad redeundū saluū per omnia conductum: Non erat Rex maior Deo, nec fide nec iustitia neq; Concilio. Fecit ergo quantum decuit aut licuit. Sæpe ab ipso

M. Matthias Bohemus, Parisiensis dicebatur, cuius conditione maxime facit M. Przibram.

Plenior ex historia illa gestorum narratio.

Rex non est, cui pandus de uiolato conductu, sed potius ipse Hus.

ipso Ioanne Hus petijt, ut submitteret se Concilij iudicio, ut hæreses abiuraret, ut nolit pertinaciter sæpe damnatos asserere articulos, atq; etiam prædixit, ni desisteret ab ea pertinacia, fore ut Concilium suo in ipsum iure usurum esset, iuxta censuram sacrorum Canonum. Quinimmo in faciem ei dixit, se Concilio promississe, si ipse pertinaciter articulos erroneos assereret, quod nullum hæreticum uelit manuteneri: immo mallet per sese & solus pertinacem hæreticum cõburere quàm defendere. Ideo sæpe suastit ei, ut se omnino submitteret Concilio in omnibus. Quod si faceret, gratiam inuenturus esset apud Patres, ad honorem ipsius Regis fratrisq; eius & ipsius Regni Bohemiæ. Si autem obstinatus permaneret, prædixit fore, ut Concilium suo in eum iure sit usurum. Non igitur pijsimo ac religiosissimo Principi debet imputari, si Concilium (quod supra Regem erat) exigente iustitia, in pertinacem hæreticum secundum coniecta iura sententiam protulit. Subiectorum manus a uiolentia coercuit, Concilium a iustitiæ complemento in tam manifesto & animarum & religionis periculo prohibere non debuit, nec ullo iure potuit, Quoties uerò iactitauit Hus, se ultro et sua sponte ad Concilium uenisse, potuisse (si uoluisset) domi manere se tutum uel inuitis & iratis Regibus ambobus, Vuenceslao scilicet & Sigismundo: Vtq; adeo enim & causæ suæ securum & uictoriæ certum sese uel uane præsumebat uel callide simulabat, ut nō solum in Regno Bohemiæ: sed etiam in Ciuitatibus Germaniæ per totū iter publicis et ad Ecclesiarum ualuas affixis intimationibus quoslibet inuita uerit, & aduersarios suos ferociter prouocauerit, ad comparandum coram Concilio Constantiæ, ut audirent ipsum de fide sua rationem omnimodam poscēti redditurum. Hac em̄ intimationis formula (quantū ex Teuthonica interpretatione assequi licet) usus fuit Pragæ per oēs Ecclesiarū & Monasteriorū portas, uti narrat ista historia. M. Ioannes Hus, sacre Theologiæ Baccalaureus, uult comparere coram R. Patre ac Domino, Domino Cōrado, Archiepiscopo Pragensi. Sedis Romana Legato, in futura congregatione omnium Prelatorum ac totius Cleri Regni Bohemiæ, ibique paratus erit omni poscenti responsū & rationem reddere, de sua fide & spe quæ in ipso est. Vult item uidere & audire omnes & singulos, quicumque uoluerint ipsi ullum pertinacem errorem aut hæresim imputare, ut illi sese ibidem inscribant, iuxta tenorem diuinæ legis & iuris, quæ unumquęq; ad pœnam talionis astringunt, qui eiusmodi errorem pertinacem & hæresim aduersus accusatum docere non potest & caret. Illud rotum uult & ipse coram supradicto Domino Archiepiscopo, & coram Prelatis atq; etiā in futuro Cõcilio Cõstantiæ, iuxta institutionem sanctorum Patrum

Constantia Ioannis Hus de suo aduētu.

Publica Intimatio Ioannis Hus Pragæ facta.

Patrum & iuris Canonici, per innocētiam suam in nomine Christi Iesu demonstrare. Datum die Dominica post Bartholomæi, Anno Christi M.CCCC.XIII. Hanc intimationem tanto factu publicavit ubiq; in regno, ut eam sub triplici lingua scriptam promulgaret, Latina scilicet Bohemicaq; & Teuthonica. Forsitā & in hoc uoluit Christo Domino assimilari, Cuius gloriolus titulus scriptus fuit Hebraice, Græce & Latine. Nec multo dissimilem intimationē per Germaniæ Ciuitates euulgauit, nisi quod Bohemicam ibi omisit linguā, cuius ignari erāt Germani. Quid uero hęc Intimationib; quæsiuissē putandus est, nisi uanam de doctrina sua gloriam & sui iactantiam, corroboracionem sibi adhærentium, sectæ suæ augmentum, fauorem sui, Odium Cleri, commotionem plebis, dissensionem & schismata in populis, & ampliorem nominis sui famam: Credo es quidem, neq; ipsum, neque Hieronymum Pragensē Constantiam ad Concilium uenturum fuisse, nisi sperasset uterq; nomē suum celeberrimum per hoc redditum iri apud omnes Nationes, quod putabant ambo, tanto se esse ingenio, eruditione & eloquentia, ut nemo ipsis resistere possit, iuxta illud, quod Christus suis promisit Apostolis, Nolite (inquit) præmeditari, quemadmodum respondetis, Ego enim dabo uobis os & sapientiam, cui non poterunt resistere & contradicere omnes aduersarij uestri. Quod si hoc non præsumpserunt de se ambo, neuter profecto (ut ego puto) Constantiæ & Bohemia (ubi prædominabantur) uenisset. Hus enim in Concilio publice, non semel dixit, Si non uenisset sua sponte & uoluntarie, quod neuter Regum potuisset ipsum compellere ut ueniret. Et Hieronymus, antequam esset a Concilio citatus, nemine cogente ultro accessit, & constantiæ in ualuis Ecclesiæ schedam affigi fecit, qua petijt se citari, & dato saluo conductu publice audiri, uti supra ex citatione eius recitatum fuit. De Husica uero iactantia sic habent Aethiſtius Historiæ, Cardinalis Cameracensis ait ad Ioannem Hus. Quando ducebaris ad Palatium, interrogabamus te, quomodo huc uenisses? Dicebas te libere ac uoluntarie aduenisse. Quod si noluiſſes aut non libenter uenisses, non potuisset te ad ueniendum huc cogere, neq; Rex Bohemiæ neq; Dominus noster Rex Romanorū, nec alius quispiam. Ioānes Hus respondit dicens, fateor equidem me dixisse, quod libera uoluntate huc ueni. Si enim uenire noluiſſem, tot sunt ac tales in Regno Bohemiæ domini, me amantes, In quorum arcibus latitare potuiſſem, ut neq; iste neq; ille Rex potuisset me ad ueniendum compellere. Hic ira commotus Cardinalis, mouebat caput, et uultu mutato dixit in furore illo ad eos, qui in Concilio erāt. Ecce q̄ temeraria præsumptio. Tum Dominus Ioannes de Chlum cœpit

Factus Intimationis sub triplici lingua.

10 ann. 19

Præsumptio Hus & Hieronymi

Luce 21

Verba Historiæ.

cœpit ad circumstantes ac murmurātes dicere, Id sane uerū est, quod Magister Ioannes dicit. Ego pro parte mea pauper sum miles auratus in Regno nostro, adhuc tamen uelim eum ab hostibus suis protegere unius anni spacio, siue placeret siue displiceret cuiuscūq;. Iam uero & multi & magni sunt Domini, ipsum amantes, qui & tales habent arces, ut ipsum facile conseruarent, quam diu uellent, ab hostibus suis: immo & ab utroq; Rege tutum. Quantus uero fuerit ad eam profectioem apparatus, quanta pompa, quanta probationū & instrumentorum præparatio, quanta calliditas, longum foret, ex historia ista singula exacte referre. Sane de intimationibus eius iam supra dictum est, Nunc de apparatu & astu probationum pauca libere libet. Erat Pragæ, Dominus Nicolaus, Episcopus Nazarenus hereticæ prauitatis Inquisitor a Sede Apostolica ordinatus (uti habet ista historia innominati autoris.) Ad hunc misit Hus procuratorem suum, Magistrum Ioannem de Iessenitz, Iuris Canonici Doctorem, sciscitatum ab eo, an sciat ullum errorem aut hæresim Ioanni Hus imputare: si sic, ut hoc publice fateatur ac ipsi denunciet. Habebat autem ille secum Notarium publicum ac testes complures. Episcopus uero sic requisitus, respondit. Se quidem per sæpe collocutum fuisse cum dicto Magistro Ioanne Hus, nunquam tamen aliū ipsum inuenisse nisi tanquā legitimū Christianū. De quo sane resposito Procurator mox petijt a Notario publicum fieri instrumentum. Deinde misit eundem Procuratorem suum, ad Generalē Cleri Congregationem, Pragæ in Curia Archiepiscopali constitutam, petens, ut uel per se, uel per procuratorem suum in eum cœtum admitteretur, sciscitaturus ex omnibus & singulis Prælatiſ Regni, an quispiam ex eis sciat ipsi ullam imputare hæresim aut errorem, ut id palam confiteretur, & offerret se iuxta ordinationem iuris. Cum uero non admitteretur in congregationem illam: neq; per se, quia excommunicatus erat: neq; per Procuratorem, propter præsens periculum, mox ea de re petijt a Notario itidem instrumentum fieri. Et his nondum contentus, ipsum quoq; Archiepiscopum Pragensem tentans aggressus est, per subornatam personam, quæ magnæ uidebatur autoritatis, in hunc modum. Cum Pragæ in Monasterio S. Iacobi congregati essent omnes Barones & Procures Regi Bohemiæ, Vbi & Archiepiscopus aderat, curauit Hus, ut supradictus Episcopus Nazarenus sub proprio sigillo scriberet ad Regni Procures, petens, ut dictum Archiepiscopum interrogaret publice, an ullum errorem aut heresim de Magistro Ioanne Hus sciret: si sic, Hus esset paratus de eo etiam in Bohemia satisfacere: Sin minus, ut hoc literis & sigillo suo attestaretur, illum nihilominus Constantiā

Practica Io. Hus pro acquirendis pro se tellis monijs.

Procurator.

Non fuisse Episcopo tutialiter dicere Pragæ

4^{or} regni

iturum esse. Archiepiscopus uero respondens ait, se non scire quidē illum errorem aut hæresim de illo, sed scire quod Papa eum excommunicauerit, de qua excommunicatione debeat se iure, sicut decet, exonerare. De qua Archiepiscopi responsione, patentes literas cum sigillis dederunt Ioanni Hus quidam Regni Barones, Dominus Zenko a Vuartemberg, Burgravius Arcis Pragensis, Dominus Botzko a Podiebrat, & Dominus Vuilhelmus a Vuartemberg.

Quale iter
Ioānis Hus
ad Constantiam.

Hus igitur eiusmodi munitus præsidij & probationum instrumentis, lætus iter arripuit, eo sane (ut mihi uidetur) cum splendore et pompa, quo solet Princeps quispiā ad nuptias aut epulas proficisci. Habebat in comitatu suo Nobiles quosdam Bohemos, dominū Vuenceslaum de Duba, Dominum Ioannem de Chlum, Henricū Latzenbock. Habebat patentes literas Regis Romanorū et Vngariæ commendatitias & publicæ fidei (quam saluum conductum uocant) testes, In quibus a cunctis sacri Imperij subditis petebatur, ut illum cum suis benigne susciperēt, quocumq; diuerteret, siue per terram siue per aquas, ut iter eius promouerent & adiuuarent, ut nullum ab eo uectigal exigerent, sed libere pertransire sinerent ipsum cum ministris, equis, oneribus, impedimētis, et omnibus rebus suis,

per omnes trāsitus & portas, pontes, terras & dominia. Habebat & ex amicis & sectatoribus suis non paruum (ut est conijcere) numerum, qui trahebantur & desiderio uidēdi Generalis Concilij &

Ingressus more Magistri. Exiuit ergo ad iter illud peragendum feria quinta ante festum S. Galli. Et uenit Constantiam Sabbato post festum Constantiam.

Omnium sanctorū mense Nouembri, Quo & Papa Ioannes xxiiij, ante paucos peruenerat dies. Papa erat in Palatio Episcopi Constantiensis: Hus uero in platea S. Pauli ad uiduam quandam diuertit. Altero autem die accesserunt ad Papam Nobiles, qui cum eo uenerant, Dominus Ioannes de Chlum & Henricus Latzenbock, annunciantes illius aduentum sub saluo Regis Romanorum & Vngariæ conductu. Petebant itaq; ut Papa quoq; uelit eiusmodi conductum ratum & inuiolatum habere. Quibus Papa respondit (ut habet ista Historia) se nequaquam impediturū, neq; permitturum impediri saluum Conductum illum, etiam si Germanum sibi fratrem interemisset. Tale fuit iter Euangelici huius Prædicatoris, qui populis ubiq; prædicabat, redigendum esse Clerum huius temporis ad Euangelicam paupertatem Apostolorum. De quo paulo post Bohemus quidam (cuius nomē libro suo appositum non cernitur)

Inuectiua
contra auaritiam
Hussitarum.

sic scripsit aduersus Hussitas. Quare ergo recessistis, nisi quia condēnatis Ecclesiæ traditionibus, articulis Vuiclephi adheretis, ubi traditor ille tradit & scribit, quod Ecclesia Romana est Synagoga Satanæ,

nx. Item, Imperator & Domini temporales sunt a Diabolo decepti, ut Ecclesiam dotarent, hoc quidem communiter prædicatis, sed minime facitis quæ dicitis, Qui manifeste Ecclesiastica bene dotata beneficia, per phas & nephas diripitis & possidetis. Hinc & Vuicleph (in hoc Deus uester) plebanus et diues fuisse, absq; alijs quæ de eo latent, comprobatur. Hus etiam uester, de officio prædicationis certum & stabilitum censum Laicorum xx. Sexagenas grossas annuæ pensæ habuit, in sua Cathedrali Ecclesia Bethlehem. Dona autem & maiora testamenta & oblationes, usq; ad abundantiam, diebus suis, quæ & quanta habuit, quis dinumerabit? Et supra. Oblationes (inquit) fidelium elemosynas & Testamenta, pro Ecclesijs alijs fieri prohibetis, sed hæc ipsa uobis & Synagogis uestris profutura, uigilanter & industrie procuratis. Exemplū capite. Ecce duo ex uestris, Christianus & Sigismundus Magistri, quos nostis, cum essent præsentialiter circa lectum ægritudinis, non paucis temporibus, sed usq; ad ultimum tandem spiritum, cuiusdā olim magni et nobilis uiri, et notanter Catholici, sed uestris tandem abductionibus, in uestram partem tracti: Is uestris persuasio nibus per prædictos magistros, nullum penitus testamentum pro Ecclesijs & Monasterijs fecit, sed nec pro propria quidem sua fundatione (ubi etiā a multis annis præcedentibus, cum filijs suis a parentibus sepeliri decreuerat) per mortem suam quicquam gratiæ fecit, sed pro uobis Hussitis CCX. Sexagenas Grossarum, præsentibus illis Christiano & Sigismundo prædictis, legauit. Quas etiam cum austeritate uobis exigitis persoluendas. Nonne hic accedit dictum Apostoli, Qui prædicant, non furandum, furantur? Hæc ille Bohemus. Anno Domini M. CCCC. XVII. durante adhuc Concilio. Nec multum dissimilia, priusquam profectus esset Constantiam nouus ille Apostolus & Euangelista, obiecit ei in publico scripto, intrepidus ille Catholicæ fidei assertor, Stephanus Paltz, sic dicens. Attende ergo tibi nunc Magister, qui in tua prædicatione, Ecclesiæ Sanctæ contraria, rigorem extremum, in multorum contemptum periculumq; & turbationem, sequeris: si hæc quæ prædicta sunt, etiam in te ipso rigide obseruas, quæ rigide prædicas. Quod si quis publice corā tuæ fortis partibus uel quodcumq; contra te esset, affirmare & dicere auderet, maiorem indignationem popularium mox incurreret, ac uitæ periculum uix euadere posset. Verum quæ de te sunt, & foris patetia & intus latentia, diuino & sancto & uero iudicio uenturo quantum totius commendamus. Hæc Paltz. Sciens ergo hæc Hus, ueterator callidus, domi potius quam Constantiæ requirebat a Prælatibus & omnium Clero testimonia, Quia domi absq; uitæ periculo & omnium

Rapacitas
eorū in Te
flamēnis.

Roma. 2

Hus cur
mi testes
quissuit.

H rerum

rerum discrimine, dicere contra ipsum palam nemo poterat. Verum tamen ubi Constantiam uenit, subsequuti sunt protinus aduersus ipsum testes nec obscuro nec pauci, Quorum aliquot nomina supra ex dictis Magistri Przibram recitata sunt, & in historia ista (cuius autor ocularem se gestorum testem perhibet) plura commemorantur. Quippe exierunt e Praga ad testificandum pro solida ueritate, contra fucata eius mēdacia dolosaq; tergiversationes. Insignes Theologię Doctores, Stanislaus de Znoyma, qui peste in itinere perijt antequam Bohemię fines egressus fuisset. Andreas de Broda, qui uel ipsi inimico uenerabilis fuit. Et Stephanus Paletz, uehemens ille fidei Catholice zelator: & præter eos multi alij Prælati, Pastoresq; & Nobiles, aduersus eum in Concilio deposuerunt. Non solum Bohemi, sed etiam externi. Veluti Stokes Anglus, qui Pragæ alios quos Ioannis Hus libros uiderat, & Cardinalis Cameracensis, qui e Roma profectus, obuios habuerat quosdam e Bohemia, Prælatos, qui ab eo interrogati, quid nam afferrent noui, responderunt. O Reuerendissime Pater, Pessime nunc agitur in Bohemia. Nam totus Clerus suis & beneficijs & facultatibus priuatur, ac male tractatur. Quam impudens autem fuerit ipsius Hus, ad omnia fere obiecta, quantumuis manifesta & notoria, tergiversatio, inficiatio improba, excusatio calua, aut cauillatio callida: ex ipsis actis, tamen a magno eius amico scriptis, conijcere licebit, ubi ea de re quendam textum historie, ut iacet, ex Teuthonico recitauerunt. Ita enim habet. Hac contentione parumper sedata, ait Cardinalis Florentinus. Magister Ioannes Hus, uos bene scitis, scriptum esse, quod in ore duorum aut trium testium stabit omne uerbum. Et uidetis, quod bene xx. testes sunt contra uos, Doctores, Prælati aliq; magnæ existimationis uiri. Quorū nonnulli ex auditu & communi fama, atq; etiam aliqui ex propria scientia, omnium iustas indicant causas, & aduersum uos testantur. Quomodo igitur potestis contra eos omnes inficiari aut negare? Et respondit Ioannes Hus. Cum Deus mihi testis sit & conscientia mea, quod ego ea, quæ illi aduersum me testificantur, neq; prædicauit neq; docui, neq; in cor meum uenerunt unquam, etiam si omnes aduersarij mei contra me testificentur, quid possum? immo ad extremum non nocebit mihi. Respondit Cardinalis. Nos secundum conscientiam tuam iudicare non possumus, sed secundum ea, quæ hic contra te producta & probata sunt, et quæ tu ipse ex parte confiteris. Arbitror uos uelle omnes eos pro inimicis habere, qui super uos testificantur, & testimoniorum suorum legitimas causas ostendunt. Illis certe nos credere oportet. Dixistis, Stephanū Paletz uobis esse suspectum, qui tamen admodum benigne & amice ha-

Testes contra Hus.

Tergiversatio Hus contra testes.

Deut. 19
Matth. 18

Stephanus Paletz.

buit sese in illis articulis, quos e libris uestris excerptis, quos & mitiores posuit, quam habentur in libris uestris. Itidem fecerunt & omnes alij Doctores. Dicitis item, Cancellarium Parisiensem suspectū uobis existere, qui tamen usq; adeo superexcellens Doctor est, qualis in tota Christianitate uix reperiri queat. Ad Quartum & Octauum articulos, quorum is tenor est, Ponitur item, quod Magister Ioannes Hus pertinaciter Vuiclephi erroneos articulos in ciuitate Pragensi, tum in scholis tum in publicis concionibus asseruit ac prædicauit. Ad hos respondit Ioannes Hus, quod neq; Vuiclephi neq; ullius alterius errores prædicauerit aut sequutus sit, & quod nollet ullam sequi doctrinam erroneam, quod item Vuicleph non fuerit sibi pater, neq; sit Bohemus, An uero in Anglia ullos disseminauerit errores, id Angli uiderint. Cuncq; ei obijceretur, quod condemnationi 4 xliij. articulo Vuiclephi repugnauerit, respondit. Postquam Doctores xliij articulos Vuiclephi damnassent, eam ob causam, quod nullus ex ijs Catholicus esset, sed quilibet eorum hæreticus, erroneus aut scandalosus: ipse propter læsionem conscientię suæ, eis in illorum condemnatione consentire non potuerit, & præcipue super isto articulo. Syluester Papa & Constantinus Imperator errauerunt, Ecclesiam dorando. Et super isto. Quando Papa aut sacerdos, est in peccato mortali, non consecrat neq; baptizat. Id autem loquitur cum discretionem. Id est, non dignè, sed indignè hoc facit, & est tunc indignus minister Sacramentorum Dei. Illi autē dicebant. Attamen articulus iste stat in libro tuo simpliciter, sine distinctione. Ioannes Hus respondit. Volo comburi, si articulus iste in libro meo cum tali distinctione non stet, sicut iam dixi. Inspicientes itaq; librum eius, repperunt illum cum eiusmodi distinctione, sicut dixerat. Ita enim habebatur in Tractatu Paletz, seu aduersum Paletz cap. xx. in principio. Dicebat item Ioannes Hus, se non potuisse consentire in condemnationem huius articuli. Decime sunt puræ elemosynæ. Et post pauca subdit. Nullum tamen istorum articulo rum unquā pertinaciter tenui, aut adhuc tenere uolo. Sed propter ea eorum damnationi una cum alijs Magistris repugnaui, & non cōfensi, quod uolebā audire a Doctorib. bona fundamenta ex scripturis, et bene fundatas rationes, propter quas articuli illi damnari debeant. Vterius posuerunt cōtra Ioannē Hus, Quod Io. Hus ad decipiendum simplicē populum temerariè dixerit, quod in Anglia multi Monachi aliq; Magistri, conuenissent in quadam Ecclesia, dicta S. Pauli, aduersus M. Ioannem Vuicleph, & non potuissent eum conuincere, sed subito superuenerint fulgura & tonitrua de caelo, quæ Ecclesiam illam diruperint, adeo ut Magistri & Monachi

Ioannes Gerson.

Obiectio de Vuicle.

lego 4 45.
Nā omnes alij scriptores, & acta Concilij ponunt 45

Fabula de Vuicleph.

uix euadere potuerint, aufugientes in ciuitatem Londoniensem. Et dicebant. Hæc dixit Ioannes Hus, ut erroneam hæresim Ioannis Vuidephi probabilem credibilemque faceret. Ideo in talia uerba prorupit coram populo, dicens publicè. O utinã anima mea esset ibi, ubi est anima Ioannis Vuidephi. Ad hæc respondit, Verum quidem esse, quod ante annos xij. priusquam libri eius Theologici in Bohemia fuissent, maxime placuerint sibi ij libri, quos Ioannes Vuideph in artibus liberalibus scripsit, et quod aliter nõ sciat, nisi quod prædictus Ioannes Vuideph fuerit bonæ uitæ. Sed nescio (inquit) ubi nam sit anima eius, spero eum esse sanctum, & nõ timeo quod sit forsità damnatus. Velim tamen in ista spe, ut anima mea esset ibi, ubi est anima Ioannis Vuidephi. Cumque hoc in Concilio dixisset Ioannes Hus, coeperunt omnes eum quam maxime deridere, mouentes capita sua. Posuerunt quoque amplius aduersus eum, quod ipse si mul cum seclatoribus suis defenderit erroneos libros Ioannis Vuidephi alijque illorum & defensoribus auxilium tulerit & promotio nem. Ad hæc sic respondit Ioannes Hus, quod nullũ errorẽ Vuidephi, manu tenuerit aut defenderit, nec de cætero facere uelit & cæ. Longum foret, totam illius examinis contentionem recitare. Certe cordatus Lector hic facile iudicabit, æquiora dixisse Cardinalẽ Florentinum quam Ioannem Hus, qui uolebat suæ conscientiæ (quam homo intueri non potest, Homo enim uidet que parent, Dominus autem intuetur cor) potius credendum esse, quam tot iuratis ac fide dignis testibus. Quis uero non miretur, immo quis non detestetur hominis lubricitatem & inconstantiam, qua sic uertit se in omnem partem, uelut tortuosus coluber & lubricus anguis, ut palliat res sponsonibus eluderet iudicum testiumque constantiam? Quid autem facilius est, quã dicere, hic testis mihi inimicus aut suspectus est, ideo contra me admitti non debet? At hoc esset omne iudicium eludere, si sic euadere liceret. Quid autẽ suspicionis aut inimicitie potuit probare de Cardinali Cameracensi, de Cancellario Parisiensi, de Stokes Anglo, de Andrea Broda, quem ipsemet in scriptis suis Charissimũ fratrem, & in Actis iudicij amicum suum uocabat? Quid uero impudentius aut improbius esse queat, quam circa obiectũ sibi Vuidephum, toties mutare sententiam? Nos certe supra gemino Magistri Ioannis Przi Bram (præcipui quondã Hussitæ) testimonio probauimus, quod Ioannes Hus a principio præsens fuerit Pragæ, & cæteris consentiens, quando xlv articuli Ioannis Vuideph damnati uno omnium consensu, & sub grauissimis pœnis prohibiti publice fuerunt, non solum a facultatis Theologicæ Doctoribus, sed etiam a tota Natione Bohemica specialiter, atque etiam a tota Uniuersitate Pra

Hus optauit esse cum anima Vuidephi.

4 errorum

Hus impudens & in uerbis lubricus.

1. Reg. 16

Hus inconstans circa articulos Vuidephi.

Pragensi, & omnibus Nationibus generaliter. Nec ignorabat Hus eosdẽ articulos alibi quoque solenni cum examine damnatos fuisse, utpote Oxonijs et Londini in Anglia, Parisijs in Gallia, & Romæ in Concilio generali. Tam pertinax tamẽ fuit improbitas repugnandi omnibus, & contra uniuersam Christianitatem innitendi suo capiti & propriæ prudentiæ, ut nullis neque persuasionibus neque terroribus potuerit in uia reduci, ut fateretur eos articulos merito damnatos esse, quos ipsemet olim cum alijs publice damnauerat. Et tamen centies aut millies negabat, se pertinacem esse. Sed leue sit ei peccatum tanta omnibus contradicendi pertinacia, & tam superba, de si contrarius. sua scientia (dum plus sapere sibi uideretur, quam tota sapit Ecclesia) præsumptio: Graue certe dedecus & sempiternum opprobrium & sibi ipsi & omnibus suis peperit, dum sibi ipsi contrarius, se ipsum proprio condemnauit iudicio: licet id uerum omnibus hæreticis commune & familiare sit, Apostolo teste, qui ait, hæreticum hominem deuitandum esse, quia delinquit, proprio iudicio condemnatus. Neque enim Hus neque ullus Hussita negare potest, quod ipsemet illos articulos primo damnauit. Deinde iniquè damnatos censuit, nõ solum disputando & prædicando in scholis & in concionibus, uerum etiam scribendo. Nam in obiectionibus contra consilium Doctorum, supra recitata sunt hæc Hussitarum uerba. Clerus Euangelicus dicit & asserit laudabiliter, iniquam & iniustam & temerariam esse & fuisse xlv. articulorum condemnationem & prohibitionem. Deinde, nemo potest Ioannẽ Hus a probroso isto liberare æternæ damnationis iudicio (quo dorsum eius Deus semper incuruat) quod iudicauit, contra Ecclesiæ sententiam, Ioannem Vuideph esse sanctum, et optauit, ut anima sua esset cum animam illius. Nisi enim Hus fuisset per superbiam nimiam excecatus, et per inflatam scientiam in reprobum sensum traditus, nequaquam tam peruerso iudicio manifestum & obstinatum hæreticum dixisset sanctum, neque miseram animam suam optasset ibi esse, ubi erat anima illius. Quæ sine dubio æternaliter damnata, æternis cruciatur supplicijs. Iuxta illud Christi. Qui non credit, iam iudicatus est. Et illud Apostoli. Habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt. Et illud Petri. Qui scripturas deprauant ad suam ipsorum perditionem. Ut autem de infinitis alijs Vuidephi erroribus & hæresibus taceamus aut dissimulemus, Certe circa uenerabile Sacramentum altaris, adeo multos et horrendos docuit ille, & in scriptis post se reliquit errores, ut pia mens ne cogitare quidem absque horrore talia eius dogmata possit. Qualia sane quam plurima commemorat Thomas Vualden Anglus, in suis aduersus illum grandibus libro

Hus sibi peccatum tanta omnibus contradicendi pertinacia, & tam superba, de si contrarius.

Ad Titum. 3.

Obiec. 7.

Hus cum Vuideph damnatus.

Ioannis 3.
1 Timoth. 5.
2 Petri 3.

Errata Vuidephi in scriptis nota.

rum Tomis, quæ referre longū foret. Nos hic exempli gratia, pauca referemus ex unolibrorū, magni quondā Hulsitæ Ioannis Przibrā Bohemi, qui multos contra Vuiclephī pessima dogmata libros edidit. Etem in eo libro, qui per lxxvij. titulos, diuersos Vuiclephier rores recitat, hos sub octauo titulo (ut de omnibus alijs tot errorum titulis, breuitatis gratia hic taceamus, & ex uno tantum Decē recenseamus, cum tamen xxv. a M. Przibrā fuerint ex eodem recitati) articulos eius erroneos commemorat.

X. ARTICVLI VVICLEPHI EX MVLTIS.

- I. Inter omnes hæreses, quæ unquam pullulauerunt in Ecclesia Sancta Dei, non fuit nefandior, quam hæresis, ponens accidens sine subiecto esse hoc uenerabile sacramentum. Lib. 4. Trialogi cap. 6.
- II. Et reuera Papa Innocentius & eius discipuli, possent citius facere multos fideles credere, quod ipsum Sacramentum sit caput asini, uel quæcunq; substantia alia nominandum. In sermone de Nauicula.
- III. Hic sæpe dixi, quod nec Deus nec homo potest facere accidens sine subiecto. De Apostasia cap. 5.
- III. Indubie sunt omnes hæretici, qui pertinaciter defendunt hoc, scilicet in Sacramento altaris accidens esse sine subiecto. De blasphemia, cap. 2.
- V. Reuera nec prophetæ Baal: de quibus 3. Reg. 18. nec sacerdotes Beel: de quibus Dan. ult. fuerunt magis hæretici Idolatræ, quam sunt tales, subaudi, ponentes accidentia sine subiecto. De Blasphemia cap. 2.
- VI. Reuera prodesset Ecclesiæ, & cederet ad honorem Dei, quod tales Apostatæ nunquam suum accidens consecrarent, quia per hoc multipliciter blasphemant in Deum, & implicant Deum esse autorem mendacij. In Trialogo lib. 4.
- VII. Supponimus ergo quod inter oranes sensus extrinsecos, quos dedit Deus homini. Tactus & Gustus sunt in iudicijs suis magis certi, sed illos sensus ista hæresis confunderet sine causa, foret enim Anichristianum Sacramentum quod ista faceret. In Trialogo lib. 4.
- VIII. Quando fidelis communicandus panem postulat, scilicet Eucharistiam, quæ est panis supersubstantialis, porrigit sibi (ut false fingit) peius quā lapidem, Accidens sine subiecto. Et peius quam serpētem uel uenenum aliquod assignandum. Sed laus sit Deo, quod hæreticus iste non potest mutare naturas, sicut uerbaliter false fingit. In sermone, Quis uestrum habet amicum.

Et

Et inter omnes infidelitates, quæ unquam creuerunt in Ecclesia Dei sancta, ista subtilius & profundius demergit homines in uoras gines errorum de fide, & plus facit apostatate ab Abbate Domino nostro Iesu Christo. In Trialogo lib. 4.

Quicunq; pertinaciter ista defenderit, est expresse hæreticus, In tantū, quod si ego ita defenderē, uellem quod essem combustus tanquam hæreticus, uel quod errorem illum properē reuocarem. De Apostasia cap. 9.

Hos. X. articulos Vuiclephi, in exemplū, ex XXV. sub eodem titulo excerpserim, ad ostendendum, quam graue in caput suum Hus ultro iudicium tulerit, quando optauit animam suam fore, ubi est anima Vuiclephi. De quo sic habetur in Actis publicis Concilij Constantiensis, Sessione Octaua. Insuper, quia autoritate sententię & Decreti Romani Concilij, mandatorq; Ecclesiæ & sedis Apostolicæ, datis dilationibus debitissimis, processum fuit super condemnatione dicti Ioannis Vuicleph et suæ memorię. Edictis propositis, denunciationibusq; ad uocandum eum, qui eundem siue eius memoriam defendere uellet, si qui penitus existerent: Nullus uerō comparuit, qui eundem siue eius memoriam defenseret. Examinatis insuper testibus super impoenitentia finali, pertinaciaquē dicti Vuicleph per Commissarios, deputatos per dominum Ioan. Papā modernum & hoc Conciliū, seruatisq; seruandis, prout in tali negotio postulat ordo iuris: Et de eius impoenitentia ac finali pertinacia, per euidētia signa testibus legitimis comprobata, fuit legitime facta fides. Propterea instante Procuratore fiscali, edictoquē proposito ad audiendum sententiam ad hanc diem, Hæc sancta Synodus declarat, diffinit & sententiat eundem, Ioannem Vuicleph fuisse notorium hæreticum, & pertinacem in hac hæresi decessisse, Anathematizando ipsum pariter & suam memoriam condemnando, decernitque & ordinat, corpus & eius ossa, si ab alijs fidelibus corporibus discerni possint, exhumari, & procul ab Ecclesiæ sepultura iactari, secundum Canonicas & legitimas sanctiones. Acta sunt hæc Constantiæ Die Sabbati, Quarta mensis Maij. In octaua sessione publica. Anno Domini M. cccc. xv. Quis igitur dubitet, Infelicē Vuiclephi animā ob tot pertinaciter usq; ad mortē assertas hæreses (ut de inobedienciæ eius grauissimis sceleribus, quæ idolatriæ per scripturā cōparantur, taceamus) sempiternis addictū esse supplicijs, quæ indes augētur. Quādoquidē ipsa per suos libros rea est & quotidie fit adhuc oīs perditionis infinitarum numero animarū, quæ apud Hulsitas & Taboritas Vuiclephi ppagines, Intra C. et amplius annos per innumeras clades, cædes

IX.

X.

Vuicleph
mortuus in
finali impoenitentia.

Anima
Vuiclephi
æternaliter
damnata.
1. Reg. 15

& mortes æternaliter perierunt, & percunt (proh dolor) adhuc quotidie. Vnde & multo grauiora esse crediderim Vuiclephi tormenta, quam sint apud inferos uel sceleratissimorum hominum, Iudææ proditoris Christi, & Neronis Christianorum persecutoris. Quis ergo non insanum & omnino excæcatum, subuersum, a Deo reprobatum, et in malo penitus obstinatum, credat fuisse miserum Ioannem Hus, quando optauit animam suam ibi fore, ubi est anima Vuiclephi, quem tam magnis sceleribus (quæ teste Cypriano, ne Martyri quidem sanguine dilui queant) manifestè obnoxium & oppletum, pro sancto uiro habendum esse censuit. O Rhadamantum plus quam cæcum, & Ægyptijs tenebris immersum. Nisi enim nim prorsus amens & cæcus in reprobâ mēte sua fuisset, longe profecto aliter & optasset & egisset. Non enim ignorabat, tam multas & absurdas hæreses in libris Vuiclephi contineri. Nam bonâ partem eorum ipsemet transtulerat iam pridē in Bohemicam linguam, (uti supra dictum est) nominatim uero libros Trialogi, qui barbarissimarum impietatum plenissimi sunt, maximè liber quartus, contra omnia Ecclesiæ Sacramenta. Sed liuor & odium aduersus Clericū ultionisq; cupido, sic in tranuersum rapuerant omnem ipsius sensum & cogitatum, ut prorsus excæcatus, & propheticæ maledictioni obnoxius iusto Dei iudicio factus, stultissimè dixerit malum bonum, & tenebras lucem, Hoc est, hominem scelestissimū (qui per finalem pertinaciam & impoenitentiam decesserat in peccato contra spiritum sanctum, Quod neq; in hoc neq; in futuro sæculo unquā remittetur) dixit sanctum & animam eius beatam, quæ re uera cunctis Paganorum, Turcarum, & Iudæorum animabus longe miserior, et in tormentis perpetuis afflictior existit. Iuxta illud Saluatoris, Seruus sciens uoluntatem Domini sui, & non faciens secundum uoluntatem eius, uapulabit multis: Qui autem non cognouit, & fecit digna plagis, uapulabit paucis. Nā & Petrus Apostolus ait de talibus. Facta sunt eis posteriora deteriora prioribus. Melius enim erat illis, nō cognoscere uiam iustitiæ, q̄ post agnitionē retrorsum cōuertī ab eo, quod illis traditum est, sancto mandato. Contigit enim eis illud ueri proverbij. Canis reuersus est ad suum uomitum, & sus lota in uolutabro luti. Sciebat item infelix Hus, tam impia esse pluresq; a Vuiclephi dogmata, ut & Hus & Vuicleph ipse illis alicui contradixerit. Quoties enim scriptis ac dictis publicè testatus est Ioannes Hus, firmiter se credere, quod substantia panis post consecrationem in Sacramento altaris non maneat? Multa sanè loca eius contra hanc Vuiclephi hæresim, quæ accidentia sine subiecto in isto Sacramento esse maxime negat, supra ex Magistro Przibram produxi-

mus

imus & autor historiæ Hussiticæ sapissimè eum testatur affirmare, quod substantia panis ibi non maneat. Est igitur infoeliciter doctus Hus & hac in parte fœdè contrarius sibi ipsi. Si enim hæreticus est Vuicleph, asserēs remanere ibi substantiā panis materialis, nequaquā est sanctus aut beatus, quia in ea hæresi pertinacissimè perdurauit usq; ad mortē. Cūq; idē error mox circa principiū xlv. articuloꝝ ab illo asseratur, per hos duos articulos, Panis accidentia non remanent absq; subiecto in altaris sacramento. Itē, Christus nō est in eodē Sacramento identice, realiter & in propria præsentia corporali. Merito debuisset Io. Hus, si nolebat de eo errore suspectus haberi, palā dicere, saltē aliquos Vuiclephi articulos iure dānatos fuisse. Id si fecisset, meliorē inuenisset in cōspectu Concilij gratiā: & barbariæ Taboritarū (qui Vuiclephi errorē istum retinent) ueritatis attestatiōne præueniendo, correxisset. Extat ea de re memorabilis historia, quam & Hus dolose p̄duxit in sui excusationem Constantiæ, et Magister Ioannes Przibram pie recitat, contra Taboritas. In eodē libro, quem scripsit de non remanentiā panis in Sacramento altaris, In hæc sane uerba. Ad idem præfatus M. Io. Hus, approbando sententiam supradictam, confecit & conscripsit manu propria epistolam, summo Pontifici Romano dirigendam, Ia qua proficitur fidē suam in multis articulis in ea positis, sic dicens. Ad Reuerentiā Iesu Christi Ecclesiæ supremoq; eius Pontifici exhibendam, paratus semper ad satisfactionem omni poscenti de ea fide, quam teneo, rationem reddere, Confiteor corde integro, Iesum Christum dominū esse uerum Deum & uerum hominem, totamq; legē eius tā firmæ ueritatis existere, quod nullum iota uel apex ipsius fallere potest, Domū suam Sanctam Ecclesiam, fundatam tam firmiter supra firmā petram, quod portæ inferi non possunt aduersus eam quando libet præualere: Promptusq; in spe ipsius capitis, Iesu Christi domini, mortis die potius sustinere supplicij, quā electiue dicere uel asserere, quod foret Christi suæq; Ecclesiæ contrarium uoluntati. Ex his fidenter ueraciter et constanter assero, quod a ueritatis gremulis, sinistre Sedi Apostolicæ sum delatus. Falsè siquidē detulerunt & deferunt, quod docuerim populum, quod in Sacramento altaris remaneat substantia panis materialis. Falsè, quod quando eleuatur hostia, tunc est corpus Christi: & quando ponitur, tunc non est. Falsè, quod sacerdos in peccato mortali non conficit. Falsè, quod Dominus a Clero auferant temporalia, Quod decimas non soluant. Falsè quod Indulgentiæ nihil sunt. Falsè, quod gladio materiali suaserim Clericū percutere. Hæc ipse Hus. Quā quidem literam atq; professionē suam prædictus M. Io. Hus, introgressus in medio Doctorum &

Magis

Cypri. in tract.
de simp. Prel.Excæcata
mens Ioan.
Hus.

Esaiæ 5

Lucæ 12

2. Pet. 2

Hus in quibusdam
Vuiclepho
dissentit.Articuli Vuiclephi
3. & 2.

Quod panis substantia post consecrationē non remanet.

Magistrorū Vniuersitatis Pragēsis, in pleno Concilio congregato-
rum, Cum duobus Notarijs publicis et coram multis testibus, per
tibi sibi sigillo Vniuersitatis præcipuo & magno eandem sigillari.
Quod & factū est cum subscriptione duorum Notariorū. Quam
quidem literam, Ego nuper in audientia publica manifeste, coram
omnibus aduersarijs legi & ostendi. Et tandem eā consulibus Pra-
gensibus, in plenum eorū Concilium deferri & exhiberi procuravi.
Vbi & uisa est ab omnibus, & lecta & transcripta, præsentibus pe-
ne omnibus sacerdotibus Taboritarum, prædictæ professioni ual-
de inuidentibus, & punctis prædictis in ea animo toto & tota uita
repugnantibus. Veruntamen ego suaderem omnibus talibus, pro
eorum salute, percipue bella moderna administrantibus, Quatenus
puncta ista Magistri, & alia in prædicta litera contenta præfati M.
Ioannis Hus, pro quo dicunt se zelare, uelint ea non respuere, sed
forte. 4. realiter materialiter tenere & implere. Et præcipue, panem materiale in
Sacramento remanere, cum eo nolle asseuerare, nec docere, Sacri-
dotescq; domini gladio non trucidare. Nec bona temporalia eorum
& Ecclesiæ ad manus sæculares sacrilege conuoluere et auferre. Hęc
M. Ioannes Przibram, Qui tamen annis multis inter Hussitas præ-
cipuus Doctor extitit: Sero tamen conuersus, multos errores fox-
liciter agnouit ac publice reuocauit, editis ea de re libris. Quod uti-
nam prior fecisset Ioannes Hus, quem tot Pontifices, Cardinales,
Episcopi, Doctores, Reges item & Principes, maximi atq; mini-
mi, toties ac tam uarijs persuasionibus exhortantes, a semel cõceptis
Vuiclephi erroribus auertere non potuerunt. Cum igitur
illius errorem de remanentia panis dissimularet, nec ei palam cõtra-
diceret, (uti maxime decuisse prædicatorem Euangelicum) in pub-
licis concionibus corā populo, factus est miserrime reus omnium ani-
marū, quæ errore illo perierunt & pereūt. Cumq; nec frigidus neq;
Apoca. 3 calidus, sed tepidus circa eum errorē esset, euomuit eū Deus, de ter-
ra uiuentium, diuidensq; illum a consortio iustorum, & extra Ecce-
lesiæ castra uelut pertinaci hæresi leprosum eiciēs, partem eius posuit
cum hypocritis, ubi est fletus et stridor dentium. Vt etiam Sodomi-
Matth. 24 tis infœlicior, uel proprio iudicio suo uideri queat. Nam dū Prage
Ioan. Hus infœlicior esset, per publicum instrumētum publicauit suam de illis determina-
Sodomitis. tionem (uti dictum est supra) dicens, Deum Sodomitas igne tempo-
raliter puniuisse, ne in æternum punirentur, quia non iudicat Deus
bis in idipsum. Nos tamen in hoc ei non consentimus. Ipse uero infe-
lix determinator, igne temporali Constantiæ exustus, mox in pun-
cto ad inferos descendisse credendus est, ut æternis ignibus crucie-
tur in sæcula sæculorum. Hoc equidem dolens refero, non insul-

tans aut impropersans misero & omnia extrema iam pridem passo,
sed alios infœlici huius exemplo ab omni hæresi dehortans, ne suæ
innitentes prudentiæ, pertinaciter usq; in finem Prælatis suis & to-
ti Ecclesiæ resisterēt. Per inobedientiā enim fierent consortes Idola-
trarum, per hæresim uero diuiderentur, ut pars eorum esset cum hy-
pocritis in tenebris exterioribus. Nemo igitur ad iniuriam dictum
putet, quod dico, Ioannem Hus & omnem pertinacem hæreticum,
ipsis etiam Sodomitis infœliciores uideri. Nam ultra scripturæ lo-
cos, ad hoc supra contra Vuiclephi animam allegatos, specialiter
de Sodomitis ait in Euangelio Dominus. Et tu Capharnaum, Nun-
quid usq; in cælum exaltaberis? Usq; in infernum descendes. Quia
si in Sodomis factæ fuissent uirtutes, quæ factæ sunt in te, forte mās-
sissent usq; ad hanc diem. Veruntamen dico uobis, quia terræ So-
domorum remissius erit in die iudicij quam tibi. Certe per Hebrai-
cæ uocis interpretationem, Capharnaum significat agrum pingue-
diuis, aut uillam consolationis, Quale profecto erat Regnum Bohe-
miæ sub Carolo Imp. IIII. priusquam Vuiclephica lues per Ioan-
nem Hus introducta fuit. Hus autem peste illa infectus, ita conta-
minauit pinguem & amoznum agrum illum, Indytum Regnum il-
lud (quod inter cætera Christianorū regna uidebatur uelut specios-
sissimum quoddam Margaritum, omnibus bonis adauctum et om-
ni decore ornatū, efflorere & lucere) ut per illius intemperie & in-
fernales eius furias, prioribus terræ bonis despoliatum, & pristino
religiosæ uarietatis decore exutum ac denudatum, sic uisum est mul-
tis annis ex alto gloriæ & honoris folio (in quod a Regibus suis ex-
altatū fuerat) in imas abyssalis præcipitij ruinas per hereticos descen-
dere, ut si Carolus Rex & Imperator eius, è mortuis rediisset, patri-
am illam suam minime potuisset agnoscere. Videant igitur Hussi-
tæ ueteres & noui, quam grauiter peccent, dum Ioannem Hus,
pertinacem hæreticum, dicunt sanctum, sicut ille Vuiclephum tam
stulte quam falso sanctum dixit. Per hoc enim & ipsi æternam dam-
nationem sibi acquirunt, nisi mutauerint sententiam, & falsum istud
impiumq; iudicium suum correxerint, Quia non solum is, qui hære-
sim docet aut asserit: sed etiam omnis qui ei consentit, æterna dig--
nus est morte, adeo ut peccatum illud ne sanguine quidem per mar-
tyrium dilui aut expiari queat, uti supra ex Cypriano dictum est. Et
efficacius ex Paulo Apostolo comprobatur, ubi ait. Etsi habuero
prophetiam & nouerim mysteria omnia, & omnem scientiam, & si
habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatē autem
non habuero: nihil sum. Etsi distribuero in cibos pauperum omnes
facultates meas, & si tradidero corpus meum ita ut ardeam, charitatē
autem

Matth. 17

Graue pec-
catū est, di-
cere Ioan-
nem Hus San-
ctum.

Roma. 1

1. Cor. 13

autē non habuero: nihil mihi prodest. Hæc Paulus ad Corinthios, iam toti constat Ecclesiæ, Ioannem Hus per schisma & hæresim charitatem amisisse, & ab unitate corporis Christi (quod est Ecclesia Catholica) recessisse. Nihil igitur ad salutem ei profuit omnis scientia, etiam si locutus fuisset linguis hominum & angelorum, nihil omnis in prædicando labor, nihil aduersitatum tolerantia, nihil denique extremum in igne supplicium, quia caruit charitate, & non potuit Deum habere patrem (teste Cypriano) qui non habebat Ecclesiam matrem. Audiant ergo qualem de tali sententiam profert eloquentissimus Martyr iam dictus Cyprianus. An esse (inquit) sibi cum Christo uidetur, qui aduersus sacerdotes Christi facit? qui se a Clero eius uel plebis societate secernit? Arma ille contra Ecclesiam portat, contra Dei dispositionem repugnat, hostis altaris, aduersus sacrificium Christi rebellis, pro fide perfidus, pro religione sacrilegus, inobsequens seruus, filius impius, frater inimicus. Contempnis Episcopis, et Dei sacerdotibus derelictis, constituere audet aliud altare, precem alteram illicitis uocibus facere. Item, Nec ad Cain mænera respexit Deus, neque enim habere pacatum Deum poterat, qui cum fratre pacem per zeli discordiam non habebat. Quam sibi igitur pacem promittunt inimici fratrum? Quæ sacrificia celebrare se credunt æmuli sacerdotum? An secum esse Christum, cum collecti fuerint, opinantur, qui extra Christi Ecclesiam colliguntur? Tales etiam si occisi in confessione nominis fuerint, macula ista nec sanguine abluitur. Inexpiabilis & grauis culpa discordiæ nec passione purgatur. Esse Martyr non potest, qui in Ecclesia non est. Ad regnum peruenire non poterit, qui eam quæ regnatura est derelinquit. Hæc ille. Audiant & Irenæum, antiquiorem Cypriano Martyrem Christi, qualia in tales pronunciet. Iudicabit (inquit) & eos, qui schismata operantur, Qui sunt immanes, non habentes Dei dilectionem, suamque utilitatem potius considerantes quam unitatem Ecclesiæ. Et propter modicas & quaslibet causas, magnū & gloriosum corpus Christi conscindunt & diuidunt, & quantum in ipsis est interficiunt. Pacem loquentes & bellum operantes. Vere liquantes culicem, et Camelum transglutientes. Nulla enim ab eis tanta potest fieri correctio, quanta est schismatis pernicies. Iudicabit autem & omnes eos, qui sunt extra ueritatem, id est, extra Ecclesiam. Ipse autem a nemine iudicatur. Hæc Irenæus, temporibus Apostolorum uicinus, auditor Policarpi, qui Ioannis Euangelistæ discipulus fuit. Audiant denique aduersus eum specialiter prolata, totius Ecclesiæ sententiam, ex omni Natione (quæ sub cælo est Christum agnoscens) in Concilio congregato. Visis (inquit) actis & actitatis in causa

Cyp. de simpli.
prelatorum.

Qualis
Hus.

Irenæus lib. 4
c. 62.

sa inquisitionis, de & super hæresi contra Ioannem Hus habitis & factis: habita per prius fidei & plenaria Commissariorum in huiusmodi causa deputatorum relatione, Aliorumque Magistrorum in Theologia, & Doctorum luris utriusque, de & super actis, acritatis ac dictis testium fide dignorum & plurimorum. Quæ dicta ipsi Ioanni Hus palam & publice lecta sunt, coram Patribus & Prelatis huius sacri Concilij, Per quorum testium dicta apertissime constat, eundem Ioannem Hus multa mala, scandalosa, seditiosa, & periculosa hæreses dogmatizasse in publico, & per multa annorum curricula prædicasse. Christi nomine inuocato, hæc sacrosancta Synodus Constantiensis, solum Deum præ oculis habens, per hanc diffinitiuam sententiam, quam profert in his scriptis, pronunciat, decernit & declarat, dictum Ioannem Hus fuisse & esse uerum & manifestum hæreticum. Ipsumque errores & hæreses dudum damnatas, & plurima scandalosa, piarum aurium offensua, temeraria & seditiosa dogmatizasse & publice prædicasse, in non modicam offensam Diuinæ Maiestatis, & Vniuersalis Ecclesiæ scandalum, & fidei Catholice detrimentum. Claves etiam Ecclesiæ & Censuras Ecclesiasticas uilipendisse: In quibus per annos multos perstitit animo indurato &c.

Hanc Synodi certam & Autenticam sententiã approbauerunt deinceps omnes Romani Pontifices, Quorum Primus (nam Hus Sede uacante damnatus fuit) qui dictus est Martinus Quintus, sic habet. Proinde Synodus præfata, ad omnipotentis Dei gloriam, ipsiusque Catholice fidei ac Christianæ religionis conseruationem, augmentum & animarum salutem, & præseruationem: Eisdem, Ioannem Vuicleph, et Ioannem Hus et Hieronymum de Praga: Qui inter cætera de sacro Eucharistice sacramento & alijs sacramentis Ecclesiæ & articulis fidei, aliter quam sancta Romana Ecclesia credit et tenet & prædicat & docet, quamplurima temerè ac damnabiliter credere ac tenere, prædicare atque docere, pertinaciter attentabant: Veluti hæreticos & pertinaces ac obstinatos à cõmunionem fidelium separatos, de domo Dei corporaliter eiecit, & spiritualiter eiectos declarauit. Et aliàs nonnulla, circa præmissa, utilia & salubria statuit et decreuit, per quæ alij reducantur ad semitas ueritatis. &c. Datum Constantiæ VIII. Calendas Martij. Anno Dñi M. CCCC XVIII. Pontificatus nostri anno Primo.

Eant nunc Husitæ, Noui & Veteres, atque contra hæc omnia tam sancta & publica irrefragabilis autoritatis iudicia, faciant ceca temeritate ex pertinaci hæretico sanctum Christi martyrem, Quem tantis constat obnoxium fuisse peccatis, quorum reatu æternaliter ligatus tenetur, ut Sodomitis ac Turcis in die iudicij remissius sit fu-

Concil. Const.
in sessione 15.

Sententia
Martini V.

Profestatio turum quàm illi. Nouit Dominus, cordium scrutator & re-
num, quod ista, quæcunq; in Ioannem Hus supra dixi, & infra di-
cturus sum, commemorantur, non in odium personæ tot iam an-
nis mortuæ, nec ad iniuriam aut infamiam Bohemica Nationis,
quam uehementer, quatenus Catholica est, amo & ueneror: sed ea
potissimum causa, ut Hussitæ sero saltem ab erroribus desistant,
& ueritatem, Id est, Ecclesiam (ut Irenæus ait) recognoscant, aut si
obstinati permanent in hæresi toties damnata, alij saltem intelligat,
eos misere deceptos foedissimis teneri erroribus, ac non minus tur-
piter ac stulte, quam damnabiliter ac impie, tam scelestum ac tot mo-
dis infamem sequi hæreticum: quo nemo unquam fuit Indycio Bo-
hemica Regno perniciosior, aut nocentior illius patriæ hostis.

Io. Hus uel maximis peccatoribus infœlicior. Dico igitur Ioannem Hus, neq; sanctum neq; beatum habendū
esse, sed impium potius ac æternaliter miserum, adeo, ut in die iudi-
cij remissius habeant iudicari, non solum infideles Pagani, Turcæ,
Tartari et Iudæi, uerum etiam flagitiosissimi Sodomitæ, ac impuri-
simi filiarum aut sororum: immo & matrum compressores Persæ,
atq; etiam immanissimi Parricidæ Cain, Thyestes, Lestrygonæ alij
que Anthropophagi, & famosi Infanticidæ, Pharao & Hero-
des. Grandia quidem uidentur ista & forsitan absurda, sed tam
immane scelus est hæresis, ut omnia illa flagitia, quantumuis impia,
pudenda, impura & nefanda, longe in malicia coram Deo superet,
grauiorique obnoxia sit culpæ, ex his nimirum alijsque id genus
rationibus.

I. Prima. Quia secundum Gregorium in Moralibus, & S. Tho-
mā in prima secundæ. Peccata spiritalia grauiora sunt, quam carna-
lia, licet hæc maioris foeditatis & infamiæ, quam illa, esse uideantur.
1. 2. quest. 37 artic. 5 Atque Hæresis est peccatum spirituale, supradicta uero uitia sunt
carnalia seu corporalia. In corpus enim peccant, hæresis uero in ani-
mam, igitur grauioris culpæ est hæresis, quam uitia illa.

II. Secunda. Quia hæresis magis nocet, quam quodcunq; carnale
peccatum. Ipsa enim directe necat animam, tollens & corrumpens
Abacuc. 2 Rom. 1 fidem, quæ est uita animæ: Iuxta illud Prophete, quod allegat etiam
Apostolus. Iustus ex fide uiuit. Illa autem uitia directe corpus necant
aut polluunt. At longe grauior est culpa, necare aut polluere animā
Matth. 10 Lucæ 12 quam corpus. Ait enim ipse Dominus in Euangelio, Nolite timere
eos, qui occidunt corpus, animam autem nō possunt occidere. Sed
potius timete eum, qui potest & animam & corpus perdere in ge-
hennam.

III. Tertia. Quia hæretica pestis multo latius uagatur, inficit &
perdit, quam quodcunq; uitium carnale. Cain unum corporaliter
tantum

tantum occidit fratrem, Sodomita aut incestuosus unum aut pauca
polluit corpora. Herodes unius urbis Bethlehem et finitum eius in-
fantes occidit in corpore tantum, quorum animæ uiuunt in perpe-
tuum. Hus autem hæresi sua innumeras animas Christianorum, per
totum Bohemica regnum & Morauia Marchionatum, occidit &
in æternam mortem tradit, iam ultra Centum annos continue, neq;
adhuc hodie occidere morte secunda cessat, omnes quotquot in se-
cra sua per mortem primam (quæ corporalis est) decedunt. Quem
admodum de Arrio ait S. Hieronymus, quod ille in Alexandria **24. q. 3. c. Re**
Ægypti, una scintilla fuit, sed quoniam non statim oppressus est, eo **secunde.**
tum orbem eius flamma populata est.

III. Quarta. Longe grauior est culpa, a Catholica fide (quam Hus
in baptisate per paternos suos solenni uoto & professione suscepe-
rat) desicere & agnitam perfide relinquere: quam eam nunquam
agnouisse. Pagani enim & Iudæi ac Turcæ, qui eam nunquam rece-
perunt, per ignorantiam peccant & pereunt, quia Christum non
cognoscunt, nec professi sunt unquam fidem eius. Hus uero per ele-
ctionem sciens prudensq; peccauit, damnatam præligens Vicle-
phi hæresim sequi atq; defendere, & quidem ita pertinaciter, ut nul-
lis neq; amicorum monitis ac precibus, neq; aduersariorum repræ-
hensionibus sedulis, neq; item iudicum ac Prælatorum: immo &
Regis Sigismundi minis & terroribus: ab ea reuocari potuerit. Ideo
longe grauior est culpa & iniquitas eius, quam ullius Turcæ aut Fa-
gani. Quapropter surgent (ut ait Dominus) in iudicio aduersus eū
uiri Niniuitæ, & condemnabunt eum, quia poenitentiam egerunt
in prædicatione Ionæ. Et ecce plusquam Ionas, Ecclesia, diligentissi-
me simul & instantissime admonuit illum Constantia in Synodo
ad poenitentia, & noluit poenitentiam agere.

V. Quinta. Multo item grauior est culpa, per obstinatam pertinaciam,
post agnitam ueritatem, in scelere ad mortem usq; perdurare,
superbe contemptis omnium maiorum & minorum, amicorum
item & inimicorum monitis, sicut Hus fecisse conuincitur: quam car-
naliter peccare ex instinctu aut impulsu, seu naturalis seu corruptæ
concupiscentiæ, aut ex ignorantia & tenebræ mentis (quæ fidei lu-
men non habet) cæcitate, sicut fecerunt infœlices Pagani. Quare ait
in Euangelio Dominus, Ve tibi Corozaim: ue tibi Bethsaida, Quia **Matth. 11**
si in Tyro & Sydone factæ essent uirtutes, quæ factæ sunt in uobis,
olim in cilicio & cinere poenitentia egissent. At infœlix Hus maluit
unus ex illis esse, de quibus ait Apostolus ad Hebræos. Impossibile **Heb. 6**
est, eos qui semel sunt illuminati, gustauerunt etiam donum coe-
lestis, & participes facti sunt Spiritus Sancti, gustauerunt nihilomi-

HISTORIÆ HUSSITARVM.

100

nus bonum Dei uerbum uirtutesq; seculi uenturi, & prolapsi sunt: rursus renouari ad poenitentiam, rursus crucifigentes sibi metipsum filium Dei, et ostentui habentes. Fuit ergo Hus, uelut terra (sicut idē subiungit Apostolus) quæ sepe uenientem super se habens imbrem non germinauit herbam opportunam, ut benedictionem a Deo acciperet, sed protulit spinas & tribulos. Ideo reprobus permanit, & maledicto proximus, cuius consummatio in combustione facta est.

Quātis peccatis obnoxius ē Hus.

Vt igitur breuissime dicam, Hus pertinaci hæreſi sua longe grauius peccauit, quam ullus corporalis adulter, Incestuosus, aut etiam Sodomita seu Parricida, aut Infanticida: atq; etiam quam ullus Cyclops, quantumuis feras humanarum carniū deuorator. Hus enim spiritualiter per hæreſim ea scelera perpetravit, quæ illi corporaliter commiserunt. At grauior est culpa peccatorum spiritualium, quàm carnalium aut corporalium, quanto nobilior est spiritus quam caro aut corpus. Hus igitur spirituale admisit adulterium, per hæreſim & deprauatum sensum, adulterando uerbum Dei, socius Vuiclephi & aliorum, qui ambulantes in astutia, adulterant uerbum dei.

Adulterator uerbi Dei.

2. Cor. 4

Fornicatus est spiritualiter cum alienigenis plurimis, cum Vuiclephistis, cum Dulcinistis, cum Leonistis, Vualdensibus, Albigenis, & id genus alijs Rom. Ecclesiæ inimicis & Catholicæ fidei desertoribus. Quid uero hoc aliud est, quam fædissimum quoddam adulterium spirituale, quo se maxime Vuiclepho constuprandum dedit.

Hiere. 2

De quo sic dicit Hieremias, Filij q; Memphæos et Taphneos constuprauerunt te usq; ad uerticem. Hoc est, ut exponit S. Hieronymus. Magistri peruerſorum dogmatum, polluerunt Ecclesię puritatem sua turpitudine. Fœdus quidem est corporale adulterium, sed istud grauioris apud Deum culpæ.

Incestuosus

Hiere. 3

Ezech. 16

Incestum præterea spiritualem commisit in animas plurimorum fratrum & sororum, filiarumque suarum spiritualium, quas fœdis Vuiclephi hæreſibus adeo turpiter incestauit & polluit, ut facta sit eis frons mulieris meretricis, quod nolent erubescere, sed diuiderent pedes suos omni transeuntis (sicut alius habet propheta) ad multiplicandas fornicationes suas. Hoc est, ad recipiendas diuersas hæreſes. Antea enim nulli fuerant in Bohemia Pighardi aut Vualdenses, nulli Adamiti: nulli Taborite, Quos per Ioannem Hus Vuiclephi doctrina peperit & inuexit.

Parricida.

Quid uero dicā de spiritualibus eius Parricidijs, quæ sane & maxima & grauisima fuerunt: Graue quidem scelus est, corporaliter occidere proprium patrem aut matrem, fratrem aut sororem: sed corā Deo longe grauius est, occidere aut impugnare illos spiritualiter. Nam perempto corpore, uiuit adhuc anima. At interfecta per hæreſim anima, ad quid ualet corpus? Perimitur autem anima, dum subuertitur

uertitur aut corrumpitur in ea fides Catholica, ex qua Deo uiuit. Hus igitur, qui superioribus suis repugnans, Papam, id est Patrem Patrum, dixit Antichristum, Reuerendos Patres Prælatos suos, Pilatos, Generale Concilium Vniuersalem Ecclesiam, Matrem nostram, repræsentans, uocauit (a Vuiclepho edoctus) Synagogam Satanæ: Immanis profecto coram Deo Parricida fuit. Deus enim magis animum & uoluntatem, quam manum & externū opus intuetur & iudicat. Sed & infanticida spiritualis fuisse conuincitur, Infanticida & quidem Pharaone & Herode longe peior & culpabilior. Illi enim corpuscula tantum peremerunt, eorum sanè paruulorum, qui nondum laudare Christum nouerant. Hus uero innumeratas in populo & simplici plebe animas, quæ paruulæ erant in Christo, per hæreſim (uti sæpe dictum est) occidit, & a laude et cultu dei auertit, quæ prius ita deuotæ ac fræquentes fuerāt ubiq; in templis & Monasterijs, ut de eis, sicut de pueris Hebræorum potuerit Christus dicere. Ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem. Denique fuit Hus spiritualiter etiam Cyclops & Lestrygon, immanissimus hominum uorator, qui cateruatim plebes plurimas, ex septibus & ouilibus Christi et Ecclesiæ, fraude abductas, aut ui abreptas, faucibus suis deuorans, Orco demisit in secesum sempiternum. Nam sepulchrum patens erat guttur eius, quando in publicis prælectionibus & Concionibus lingua sua dolose agebat, insufflans auditoribus suis fel Draconum & uenenum Aspidum insanabile, Et stylius eius erat ferreus, qui sanguine inebriatus, deuorabat non solum spiritualiter animas, sed etiam corporaliter carnes humanas, & eas quidem tantas et in tanto numero, quantas nullus unquam deuorauit Cyclops Æthnæus, aut Lestrygon Formianus. Quot enim crudeliter intercepti sunt ab Hussitis p̄ castique ac Deo consecrati ministri, sacerdotes et monachi? Quot ex Catholica plebe Laici? quot mulieres? quot uirgines? quot pueri, etiam infantes, tum in ipso regno Bohemiæ, tum in confinibus Germaniæ prouincijs? Ecce quantum & quam fertile scelerum immanissimorum, & grauisimarum culparum crimen est hæreſis, unum ex peccatis Ioannis Hus, quem uelut sanctum & Martyrem Christi, colunt & prædicant egi & Dei iudiciorum, quæ inscripturis panduntur, ignari Hussitæ, tum ueteres tum noui. Cui sane peccato si cætera eius scelera connumerentur, arbitror equidem tantam coram Deo culparum molem fore, quantum nec Cain aut Chā, nec Ismael aut Esau, nec Pilatus aut Herodes, ne Iudas quidē Scarioth habuisse legūt. Quantum enim scelus est, schisma in Ecclesia & populo Dei unanimi excitare? Hoc sane tam immane est, ut nec sanguine dilui, nec igni expiari queat, Quemadmodum

Infanticida

Math. 21 Psal. 8 Cyclops

Psal. 5 Dent. 32

Quam grauis peccatorio, huc

Peccatum Schismatis.

1. Reg. 15
 Seditioes
 per Io. Hus
 excitatae.
 Rebelloes

modum supra ex Cypriano martyre & Paulo Apostolo demonstratum est. Quam grauis uero est inobedientiae culpa? De qua diuina scriptura manifeste dicit. Quonia quasi peccatum ariolandi est, repugnare: & quasi scelus Idolatriae, nolle acquiescere. Neque item leue crimen aut peccatum est seditio, cuius multipliciter reus fuit Ioannes Hus, tum uiuus tum mortuus, adeo ut etiam Germaniae diuersi motus & Agricoliarum seditioes, uarijque in sacro Imperio tumultus, & quicquid est malorum, quae per libros Hussiticos apud nos excitauit Lutherus, possint Ioanni Hus (ut infelici eius animae timeo) coram Deo imputari, & eius doctrinae accepta referri debeant. Seditioes uero & rebelliones innumere, quae in dicto Bohemiae Regnum perniciosissime supra quinquaginta annos perpetuo, uiuo & mortuo Hus, uexauerunt ac deuastarunt, quis dubitet ei coram Deo imputandas esse? Ex eius enim doctrina, qua e libris Vuiclephi mutuauerat, facti sunt rebelles suis pastoribus oves, Abbatibus Monachi, Episcopis Clerici permulti, quibus noua placebat libertas. Sed & Senatui Pragensi male parebant Ciuues Hussitani, & ipsis Regibus Nobiles & Barones Regni, propter suum Hus, plerique restiterunt. Quemadmodum in sequenti rerum gestarum ordine historia enarrabit. O sanctum igitur Bohemiae Martyrem & Patronum Ioannem Hus, qui per haeresim selestior fuit (ut dictum est) uel flagitiosissimis Paganis, ac tot praeterea criminum publicorum reus exitit, ut rogius ille Constantiensis non possit recte censeri sufficiens scelerum ultio, & perfidiae poena finalis, sed initium potius & gustus quidam ignis aeterni, in quo miserrima illa anima cruciabitur, & quidem quotidiano cum incremento poenarum usque in sempiternum. Sicut enim Arrii poena indies (ut ait Hieronymus) crescebat, ita & Vuiclephi ac Ioannis Hus reatus indies augetur, quanto plures animae per eorum doctrinas in aeternum pereunt, quarum sanguinem Deus per suppliciorum iusta augmenta de manibus eorum exquirat. Arbitror itaque iam non opus esse, priuata Ioannis Hus. ta huius Pseudomartyris peccata, ad confutandam & confundendam eius sanctitatem, commemorare, quae certe neque pauca neque parua fuerunt, si diligentius excusantur. Qualia quidem sunt, maledicentia in Papam & Episcopos, aliosque Praelatos Ecclesiasticos, odium & inuidia in Clerum Catholicum, fastus & elatio mentis, sua criminandi et calumniandi libido, Doctorum suggillatio, amor et admiratio sui, contemptus aliorum, aura popularis, uana gloria, mēdax hypocrisis, simulata sanctitas, & id genus alia uitia spiritualia, quae apud Deum, spirituum cognitores et iudicem, grauioris sunt culpa (quantumcunque fuerit mundicia uitae exterioris) quam carnalia, quae uidentur & iudicantur.

populus. Nunc cordati lectoris esto arbitrium periculo suo, an Ecclesiae Catholicae, totque Rom. Pontificum (quorum est iudicare de talibus) iudicio, & historicorum testimonio, aduersus caecum Hussitarum & deceptae plebis iudicium, de Ioanne Hus credere & acquiescere uelit, an non. Ego quod meum est feci, nullius mihi in illum uel odij uel inuidiae conscius, sed pro honore atque amore ueritatis, ac zelo salutis animarum, quantum ex scripturis sacris, & fide dignis historiarum ac ueterum monumentorum testimonijs intelligere possum, scripsi ut sentio: Iudicet unusquisque ut uelit, Ego Ecclesiae & Roma. Pontificum Alexandri V. Ioannis xxij. Martini V. Eugenij iij. Nicolai V. Calixti iij. Pij ij. & Pauli ij. atque successorum eorum omnium (ne uno quidem excepto) iudicio reuenter & secure acquiesco. Certe Hussitis nouis apud nos Nouis Hussis in Germania, tanto minus hac de re credo, quanto magis ardent in sitis minus pio in Romanam Ecclesiam & Apostolicam sedem odio, quam Hussis credendum sita ueteres: & quanto minus noui, quam ueteres, illarum rerum cognationem habent. Quamuis enim uetus ille Hussita (ex cuius historia quaedam recitauimus supra) merito habeatur suspectus, quod plurima in fauorem ipsius Hus, & in odium Patrum Concilij, astute concinnauerit: longe tamen uerecundius loquitur, quam impudens in Germania Hussita nouus, Otto Brunfelsius, Apostata Cartusianus, qui aliquot insanos et infames libellos, Ioanni Hus adscriptos per Chalcographiam aedem, Verba Ottonis Brunfelsij. tam Io. Hus in haec uerba descripsit. Ioannes Huss, renascens Ecclesiae Iesu Christi Apostolus, uir sapientia, doctrina, uitaeque inculpatae praestantia clarus, populum Bohemicum fide instituit, Discipulus Vuiclephi, uiri item ex equo ingenio doctrina & prudentia praediti, Praeceptor Hieronymi Pragensis, cuius quoque integritati, eruditioni & eloquentiae docti subscribunt: Fidem Iesu Christi testatus est in Concilio Constantiensi, ubi damnatus ab impijs Sophistis, spiritum Deo reddidit auctori, quiescens in Domino. Ecce Reprobatio. qualia sunt haec reprobatae uerba: In Catholicam sane Ecclesiam Christi non solum contumeliosa & falsa, uerum etiam impia & blasphemata. Nam quasi Ecclesia Christi ad tempus aliquod mortua fuerit, uocat eam renascentem: aut quasi non sit plene per baptismum renata in Christo, dicit renascentem. Et dignitatem Apostolorum temere absque omni autoritate & testimonio, tribuit infelici haeretico: Quam sane dignitatem neque Christus lxxij. discipulis suis, neque Ecclesia sanctissimis martyribus aut confessoribus, tribuit, quia scriptum est, in Apocalyp. Ioannis. Et murus ciuitatis habens fundamenta xij. & in ipsis xij. nomina, xij. Apostolorum & Agni. Ad quos in Euangelio Agnus ille dixit, Sedebitis & uos super sedes xij. iudicantes.

xij. tribus Israel. Deinde ait. Populum Bohemicum fide instituit. Quasi populus ille antea sub tot Ducibus et Regibus Christianis fidem ignorauerit. Hus itaq; pium & Christo deuotum populum illum, non fide instituit (ut mentitur Apostata) sed Vuiclephica hæresis polluit et infecit, sicut falsi et conuesti sunt etiam Bohemi plerique, Doctores & Magistri studij Pragensis, qui & in faciem Ioanni Hus resisterunt, eo quod & ipse prius in condemnationem xlv. articuloꝝ Vuiclephi publice consenserat, uti dictum est supra. Sed ualeat Apostaticus nugo, qui contra totius Ecclesiæ totq; Historiarum et ueterum monumentorum fidem, temere iudicans, nulla fide dignus esse probatur. Nam & plerosq; libros non minus scurriles, quam impios et insanos, de Anatomia Antichristi, de regno, populo, uita & moribus Antichristi, & id genus leues & impudentes nugas huic uiro ascribit, a quibus ego illum (quamuis hæreticum) alienū fuisse arbitror. Fuit enim uir egregie doctus, & in libro de Ecclesia tam ineptis hæresibus, & leuitatibus uti haud ita solet. Si tamen eos quoq; libros ad iniuriam sedis Apostolicæ scripsit, tãto sane iniquior facta est inde eius causa, & iustior patrū sententia, qui eum in Concilio dānauerunt, quanto magis impij & blasphemij sunt libri illi.

Qualescunq; autem sint libri eius, constat eum in sermone et opere, post hausta Vuiclephi uenena, pertinacē & rebellem hæreticum usq; ad mortem permansisse. Nihilominus, si qui essent ipsius libri aut sermones, quos Catholice scripsit antequam Vuiclephi errores imbibisset, minime profecto illos rejciendos censerem. Quem admodum non rejicitur Canticum illud, de Venerabili Sacramento altaris ab eo (ut uulgo fertur) compositum, Iesus Christus nostra salus &c. Est enim pium et impijs Vuiclephi erroribus penitus contrarium. Sic enim habet in quinto uersu. Non est panis, sed est Deus, homo liberator meus, qui in cruce pependisti, & in carne defecisti. Vnde & frequentissime cantatur publice in Ecclesijs quibusdā, licet a damnato hæretico compositum dicatur. Quem admodum & Origenis homeliæ in Ecclesia legi solent, licet autor earum in plerisque alijs scriptis suis sit reprobatus & damnatus. Longior fuit hæc digressio ab historiæ narratione, sed consideranti grauissimum animarum periculum, quod eo in errore consistit, quo credunt plerique, Ioannē Hus fuisse uirum sanctum, & inique a patribus in Concilio Constantiæ damnatum: ad confutandum tam noxium errorē, nihil nimis longum bonis & Catholicis uideri poterit. Ut igitur ad historiæ contextum redeat sermo, causam sæpe dicti Hus ad finem usq; prosequemur, hinc unde digressi sumus, narrationis ordinem (quem in Historia seruat Husita ille) prosequentes.

Examini

Examini dictis testium & recitatis articulis erroneis, in Patrū confesso, Cardinalis Cameracensis, iudex causæ deputatus a Concilio, dixit ad Ioannem Hus. En uia duæ propositæ sunt tibi, ut ex his eligas unam. Aut enim te offeras omnino totum in potestatem & gratiam Concilij, eiusq; decretis super hac re acquiescas. Ita manquet, ut Concilium ob honorem Domini nostri Regis Romanorū nunc præsentis, ac fratris eius Bohemiæ Regis, clementer acturum sit tecum. Aut si ex dictis articulis, quosdam tenere ac defendere intendens, desideres aliam audientiam, concedetur tibi quidem, sed tum scias hic esse tam magnos & illuminatos uiros, qui fortissima habent aduersus articulos tuos fundamenta, uerendum est, ne inde grauioribus inuoluaris erroribus. Id ergo consulendo tibi dixim, non ut iudex. Tum alij uehementer eum exhortabantur, ut iuxta Domini Cardinalis consilium, sese prorsus subderet Concilio ad gratiam. Ad hæc Ioannes Hus humiliter inclinato capite respondens ait. Se eo uenisse, non ut pertinaciter quicquam assereret, sed ut a Concilio informationem meliorem, si erraret, acciperet. Cunque nonnulli dicerēt, ipsum callide loqui, quod uelit subiectus quidem esse informationi Concilij, sed nō eius sententiæ & correctioni. Immo ait ipse, non solum informationi, sed et sententiæ et correctioni. Tū Cardinalis Cameracensis ad eū dixit. Si ergo informationi Concilij te subdis, scire debes, eam iam dudū factam esse a xl. Doctoribus, quorū nonnulli discesserunt. Aduenerunt interea Parisienses, quorū sane sententiæ hæc est, Primū, ut ex commissione Concilij, absq; omni contradictione, humiliter agnoscas errorē tuū circa articulos illos a te hætenus assertos. Deinde ut eos abiures, ita quod eos nunquam posthac uelis tenere, prædicare aut docere. Tertio, ut eos publicè reuoces, quos hætenus tenuisti, prædicasti ac docuisti. Ad hæc respondit Hus. Se quidem paratum esse, ut humiliter pareat Concilio, sed rogare, ne cogatur mentiri, ut eos abiuret articulos, de quibus, teste Deo & conscientia sua, nihil unquam sciuerit, neq; unquam illi in cor suum descenderint, tantum abest, ut eos unquam prædicauerit aut docuerit, licet testes de ijs contra ipsum deposuerint, præsertim de eo, quod in Sacramento altaris post consecrationem remaneat substantia panis materialis. Abiurare autem est, sicut quondā apud Catholicos legi (inquit) si quis iuret et reuocet errorem, quem quondam tenuit. Cūq; hac de re multis uerbis disceptarent, ait ipse Rex ad Ioannem Hus. Audi Ioannes Hus. Cur non uis omnes errores articulos abiurare, quos aduersum te male (ut tu dicis) deposuerunt testes? Ego tamen eos abiurare uolo & abiuro iam omnes tuos errores, quod nullum eorum tenere uolo, non quod ullum eorum tenuerim prius. Respondit Hus, Clementissime Domine Rex,

Verba Historiæ de Ioanne Hus.

Sententiæ xl. Doctorum & Parisiensium.

Verba Regis Sigismundi ad Ioannem Hus.

Apostaticus nugo.

Libri Ioannis Hus.

hoc uerbum abiurare non sonat ad hunc casum. Tum Cardinalis florentinus ait, Magister Ioannes, proponetur tibi sufficiens & idonea formula, secundum quam eos abiures articulos, & tunc poteris deliberare quid sis facturus. Et Rex, Ioannes Hus, ecce duæ (inquit) uix propositæ sunt tibi. Nempe ut abiures & reuoces errores hic condemnatos, subdasq; te gratiæ Concilij: sic fiet, ut Concilium aliquid gratiæ tibi exhibeat. Si autem dictos errores de cætero defendere uolueris, Concilium & doctores habent iura sua, quidnam tecum finaliter agere debeant. Et hoc altero quoq; die repetens ait, Quod tibi heri dixi, nunc iterum dico, non possum sæpe repetere, ætatem habes, si uis percipe. Audis Dominos tibi duas proposuisse uias. Primo, ut omnino commendes te in gratiam Concilio, & quanto citius tanto melius, Atq; reuoces & abiures omnes eos articulos, qui in tuis scripti sunt libris, & alios quos tenuisti, de quibus

Dent. 19 sufficienter conuictus es testibus. Scimus enim scripturam dicere, In ore duorum aut trium testium stabit omne uerbum. Iam multi aduersum te testificati sunt super quibusdam articulis, & ij sunt uiri præstantes ac docti, Ac pro erroribus illis debes pœnitentiam corde contrito suscipere, secundum quod tibi Concilium proponet. Et debes contra errores illos prædicare, docere & scribere, & iurare, qd de cætero nihil uelis pertinaciter tenere aut defendere, quod eiusmodi erroribus conforme esse queat. Si autem illos adhuc uis temerarie tenere ac defendere, Concilium aduersus te procedet iuxta tenorem suorum Canonum. Hęc Rex in Concilio, uti recitat historia Innominati scriptoris. Quæ in Teuthonica translatione hunc habet titulum.

Titulus historiae cuiusdam Husite. & suos adherentes publice damnatum sit, Anno a Natiuitate Christi 1414. Breuis quidem est hic titulus, multa autem mendacia comprehendit. Primum, quando ait, ueracia acta. Secundum, quod Euangelium damnatum sit. Tertium, quod hoc factum sit per Papam: Cum constet ex actis Concilij publice approbatis, Ioannem Hus damnatum & combustum fuisse, sede uacante. Quartum quod ait, anno 1414. Cum factum sit anno 1415. Hęc ideo retulerim, ut lector hinc quoq; intelligat, quanto maligniores ac mendaciores sunt Husite noui in Germania, quam fuerunt ueteres in Bohemia, licet illis quoq; non possimus secure credere in ijs, quæ de Papa & Clero scripserunt. Nam & ipsi odio accensi, maximam in eos malignitatem & sœuitiam exercuerunt; Et in Ioannem Hus nimio amore propensi, recte iudicare de eo non potuerunt, sed per hæresim execrati & in reprobum sensum traditi, dixerunt malum bonum, & tenebras

Titulus historiae cuiusdam Husite. & suos adherentes publice damnatum sit, Anno a Natiuitate Christi 1414. Breuis quidem est hic titulus, multa autem mendacia comprehendit. Primum, quando ait, ueracia acta. Secundum, quod Euangelium damnatum sit. Tertium, quod hoc factum sit per Papam: Cum constet ex actis Concilij publice approbatis, Ioannem Hus damnatum & combustum fuisse, sede uacante. Quartum quod ait, anno 1414. Cum factum sit anno 1415. Hęc ideo retulerim, ut lector hinc quoq; intelligat, quanto maligniores ac mendaciores sunt Husite noui in Germania, quam fuerunt ueteres in Bohemia, licet illis quoq; non possimus secure credere in ijs, quæ de Papa & Clero scripserunt. Nam & ipsi odio accensi, maximam in eos malignitatem & sœuitiam exercuerunt; Et in Ioannem Hus nimio amore propensi, recte iudicare de eo non potuerunt, sed per hæresim execrati & in reprobum sensum traditi, dixerunt malum bonum, & tenebras

bras lucem. Cæterum cordatus lector ac studiosus ueritatis inquisitor, ex uerbis Cardinalium Regisque Sigismundi & ipsius Ioannis Hus, iam supra recitatis, facile intelliget: Nihil iniquum aut contra iuris ordinem & institutum, a Rege & Cardinalibus Ioanni Hus propositum fuisse. Eum uero dolosis ambagibus & tergiversationibus, non ad æquitatem iuris, neq; ad ueritatem rei respondisse, sed ad euadendum uarios quæsiuisset cuniculos & prætextus, quibus nihil proficiens, maluit tandem superbe mori in peccatis & erroribus, quam humiliter de peccatis pœnitentiam coram hominibus agere, & errores suos (quos ex Vuiclephi libris hauserat) agnoscere, ac publice reuocare & abiurare. Quot enim technis ad euadendum usus fuit? Etenim priuquam e Bohemia discederet, præparauit sibi uaria Instrumenta, super responsis & actis quibusdam, metu extortis Pragæ. Deinde postquam Constantiam uenit, & uidit intrepide subsecutos post se aduersarios suos, graues & doctos uiros, Doctores et Prælatos Bohemos, eosq; constanter agere & testificari contra ipsum, aufugit clam in curru straminibus undiq; repletus. Retractus uero ui, & munito in carcere diligenter custoditus, uarijs literis & querelis per Nobiles & Comites uitæ suæ, odiose contra Papam & Concilij Patres compositis & presentatis, atq; etiam ad excitandum in plebe & Nobilitate murmur, publice ad ualuas affixis, quæsiuit e carcere liberari. Cum autem nec precibus supplicantium, nec exortulationibus comitum suorum, de uiolato saluo conductu (nam per fugam uiolauerat ipse prior) nec querulis obtestationibus per Maiestatem regiam, nec minacibus literis Nobilium Bohemorum quorundam, neq; etiam periculosis (ne dicam seditiosis) ad publicas ualuas intimationibus & querelis, ad excitandum murmur in populo contra Ecclesiasticos, posset liberari, aliam excogitauit, in astutia callidus homo, uiam euadendi. Quippe scripsit in carcere uarios de pietate Christiana libellos, quibus ambibat & aucupabatur gratiam & fauorem Custodum carceris, magno pietatis furore, & mulata (ut credere par est de obstinato heretico) ad Christum deuotione, in hypocrisis loquens, ac beneuolentiam captans, ut Custodes amore & misericordia moti, ipsum clam dimitterent. Libros ergo, quos ibi scripsit, enumerat laudatorius ille eius historiae scriptor Innominatus, quos eum absq; librorum adminiculo scripsisse affirmat. Nempe libellum in Pater noster. Interpretationem X, præceptorum Dei. Libellum de Sacramento corporis Christi, Libellum de statu Matrimonij, Libellum de pœnitentia. Libellum de tribus inimicis hominis. Libellum de peccato & eius origine. Libellum de amore & cognitione Dei, & id genus multos salutares (ut scripsit

Technæ Ioa. Hus ad euadendū.

Libri Ioan. Hus in carcere scripti.

Fuga Papæ
e Constanti-
a.

pror ille ait) libellos. Mirari profecto licet, eam practicam non successisse melius illi, miro casu tam oportune pro ea tunc accidere. Erant quippe Custodes illi ex familia Papæ Ioannis xxiiij. Cui traditus fuerat Hus diligenter custodiendus. Accidit autem, ut ipse Papa, feria quarta ante Dominicam palmarum, mutato habitu, clam aufugerit e Constantia, per quatuor miliaria, in oppidum quoddam (cui nomen Schaffhufen) Ducis Austriæ Friderici, quem & familia protinus est sequuta. De qua sane familia & carceris custodes erant, quibus supradictos libellos Hus in carcere scripserat. Illi tamen, licet fugitui, eum non emiserunt, sed clauis carceris tradiderunt Regi & Concilio, Quod equidem singulari Dei nutu & prouidentia factum esse arbitror, ne Hus in Bohemiam rediens, maiora perpetraret aduersus Clerum & Ecclesiam mala, quam unquam perpetrauerat antea. Nisi enim id diuina dispositione contigisset, Custodes illi magna a Bohemis Hussitis, præsertim a præpotentibus Baronibus, muneribus consequuturi fuissent, si e carcere Ioannem Hus ea occasione dimississent.

Calliditas
Io. Hus ad
euidendū.

Tot igitur attentationibus frustratus Hus, ubi iam de sua causa coeptum esset agi, tum illa produxit Instrumenta testimoniorum, quæ in Bohemia, partim metu Cleri, partim fauore adhaerentium, obtinuerat. Illis autem iure ac merito suspectis & reiectis, cum urgeretur uiuis præsentium testimonium depositionibus, ad tergiversandum, negandum, interpretandum, excipiendum, simulandum atq; alias id genus artes & uafricies litigantium se conuertit. Tam callide enim respondit ad articulos dogmatum Vuiclephi, ut quouis angue aut anguilla ad euadendum lubricior uideretur. Ad articulos uero factorum & excessuum respondit, uel misis interpretando, uel impudenter negando, aut in alios culpam reijciendo. Etenim Ulrichus Reichental, testis ocularis & Cuius Constantiensis, affirmat, & Ioannem Hus & Hieronymum Pragensem promississe Doctoribus, qui eos in carcere uisitauerant, uelle se & hæreses reuocare, & contrarium prædicare. Ob id itaq; compulsatum fuisse ter omnibus in urbe campanis, in signū legitic, loco cantici, Te Deū laudamus. Deinde cum celebraretur sessio, conclusum fuisse, ut ambo retinerentur in Suenia, ne unquam reuerterentur in Bohemiam. Vtrique autem prouiderentur honeste in aliquo Sueniæ Monasterio, ubi singulis daretur sumptus pro senis personis. Ita tamen, ut uterq; manu propria contestaretur se errasse, & a recta fide declinasse, idq; scriberent ambo in lingua quoq; Bohemica. Illi uero dixerunt, sese facturos cætera libenter omnia, Verum scripturam in Bohemiam nollent mittere, ne e coelo retraherent eos, quos diuina sua doctrina Deo lucrati essent. Hæc ille Reichental, qui præsens tum astitit atq; omnia

omnia audivit, ac uidit ut asserit. Rex ergo, uidens infidum & uafrum eius ingenium, Instar Prothei aut Chameleontis, in omnem formam uertibile, ad omnem decipiendi occasionem intentum, ad iram & uindictam pronum, & in omnem rebellionem procliuum, deniq; ad asserenda Vuiclephi dogmata pertinax et obstinatum; hac fertur ad Patres oratione (quæ in dicta recitatur historia) rem ad finem perduxisse. Audistis Reuerendissimi Domini, multa ex loannis Hus libris excerpta, quæ & ipse confitetur, & sufficienter testibus conuicta sunt: è quibus uel unum satis foret, ad condemnandum ipsum. Quapropter si noluerit eos errores reuocare et abiurare, poteritis contra illos decernere, ut ipse comburatur, aut agere cum eo iuxta iura uestra, sicut scitis. Scire quoq; debetis, illi, etiã si multa uobis promiserit se reuocaturum esse, atq; etiam si hic reuocauerit, credendum non esse, Ego ipse quoq; ei credere nollem. Nam si rediret in Regnum Bohemiæ ad amicos et fautores suos, & istos et multos alios errores disseminaturus esset, & fierent nouissimi errores peiores prioribus. Ante oia igitur interdicitur ei prædicandi munus, & ne de cætero ueniat ad amicos & fautores suos, ne errores istos amplius dilaret. Et eos articulos, qui hic condemnati sunt, mittite in Bohemiam ad fratrem meum, Atq; etiam in Poloniam & in alia quoq; loca, ubi nunc habet occultos suos discipulos & fautores, Ut quis cunq; comperi fuerint eiusmodi tenere articulos, per Episcopos & Prælatos illarum terrarum castigentur, ut uenenum istud penitus extirpetur. Et scribat Concilium Regibus & Principibus, ut eo magis faueant Prælati suis, quod in hoc sacro Concilio tam strenuam nauarunt operam, ad destruendam hæresim istam. Idcirco sinem fate, etiam cum alijs occultis eius discipulis, Ego enim breui hinc discessurus sum. Hæc Rex Sigismundus ad Patres Concilij in Refectorio Monasterij fratrum Minorum Constantiæ. Die viij. Iulij, Anno Domini M. cccc. xv. Missis itaq; post aliquot dies ad Ioannem Hus in carcere custoditum, quatuor Episcopis & Nobilibus quibusdam Bohemis, qui cum finaliter & ad extremum interrogarent, quidnam facturus tandem esset, an reuocaturus et abiuraturus errores sibi sæpe indicatos nec ne: Vbi ille flens & magnam pietatē atq; humilitatem præ se ferens, ambagibus ageret, nihil certi respondens, constituta est ei dies iudicij, in Octauam Petri & Pauli Apostolorum, quæ est dies sexta mensis Iulij. Eductus ergo die illa e carcere per Episcopum Rigensem, & introductus in Maiorem Ecclesiam Constantiensem, ubi plena erat sessio Concilij, præsentē etiam ipso Rege in habitu Imperiali & regali coronā, circumstantibus sacri Ro. Imperij Principibus Electoribus, iuxta ordinem & officium suum

Oratio Regis Sigismundi ad patres contra Io. Hus.

Dies iudicij
contra Io.
Hus vi. Iulij

suum cum sceptro, pomo aureo & gladio: alijsq; Principibus & Proceribus Imperij, pro more solenni; Admonitus est iterum iterumq; ut erroneos Vuiclephi articulos, præsertim illos xlv. qui toties & in tam multis locis damnati fuerant, reuocaret et abiuraret. Ipse uero post longas ambages & excusatorias tergiversationes, stulte in perniciem suam fatebatur, se non posse (renitente conscientia sua) condemnare præsertim tres istos Vuiclephi articulos. Syluester Papa & Constantinus Imperator errauerunt, quod dotauerunt Ecclesiam. Item, Si Papa aut sacerdos in mortali existat peccato, nõ ordinat, non consecrat nec baptizat. Item decimæ sunt puræ elemosinæ. His auditis, in pulpitu[m] ascendens Episcopus & Londoniensis, præclarum habuit sermonem ad Patres Concilij de hæreticis, pulchre declarans, Nihil in orbe terrarum pestilentius esse hæresim. Proinde omnes Reges & Principes Christianos maxime obligari ad hoc, ut ad hæreses extirpandas Catholicis Prælatibus assistant opes que ferant. Finito autem eo sermone, surrexit Henricus de Piro, Procurator Concilij, petens, ut contra Ioannem Hus procederetur sicut iuris est. Lectus est ergo Processus aduersus illum, longa serie rebellionem, contumaciam, clauiumq; contemptum, & in hæresi pertinaciam eius complectens. Quo perlecto, pronunciata est in eum sententia diffinitiva Generalis Concilij. Postea celebrata est a septem Episcopis solenniter eius degradatio, dum esset indutus omni ornatu sacro, tanquam Missam celebraturus. Sed antequam illis exueretur, rursus admonitus est, ut reuocaret & abiuraret. Ipse uero super mensam ascendens, & ad circumstantem populum conuersus, alta uoce magno cum dolore proclamans ait. En isti Episcopi hortantur me ad reuocandum & abiurandum, quod ego facere horresco, metuens, ne in conspectu Dei siam mendax, & lædam conscientiam meam ac ueritatem Dei, Cum ergo articulos istos nunquam tenuerim, quos falsi testes contra me deposuerunt, sed contrarium tenuerim, docuerim, scripserimque & prædicauerim: Hæc autem falso & seditiose, ad excitandum murmur et tumultum in populo, uociferans, iussus est silere & demensa descendere. Incipientes ergo eius degradationem septem Episcopi, primo è manibus eius tulerunt sacrum calicem, deinde planetam seu casulam, postea stolam &c. pronunciantes ad singula dum auferrent, solenni ritu quædam dira & horrida uerba maledictionis. Quale est illud. O Iuda maledicte, quare dereliquisti consilium pacis, & iniuisti consilium cum Iudæis: Vri narrat innominatus ille eius historici scriptor. Qui multa ibi adiungit, in fauorem & commiserationem depositi, in odium uero deponentium & totius Concilij, quibus mihi suspectus habetur,

Vuicleph articulo 33. 4. 15.

alias. Landensibus.

Degradatio Io. Hus.

tur, uelut Hussita & osor Cleri. In actis uero Concilij ea non habentur. Nominatur autem ibi septem Episcopi, quibus depositio illa commissa fuit. Videlicet Mediolanensis, Feltrensis & Astetensis, Alexandrinus, Bagarenensis & Vanrensis. Deinde subiunguntur hæc uerba. Hæc sancta Synodus Constantiensis, Ioannem Hus, attentò quod Ecclesia Dei non habeat ultra quod agere ualeat, iudicio sæculari relinquere, & ipsum Curia sæculari relinquendum fore decernit.

His peractis, Rex ait ad Ducem Bavarie Ludouicum Electorem, qui pomum aureum tenebat. Vade, Recipe eum. Qui recipiens illum tradidit eum lictoribus, capite tonsum & alto pileo papyraceo coronatum, cui inscriptum erat. Hic est Hæresiarcha. Dum ergo duceretur ad locum poenæ, uidens in Cimiterio libros suos comburi subrisit, propter eam stultitiam, ut ait scriptor ille. Inter eundem uero, ad circumstantes queribundus protestabatur, se ad mortem duci, propter errores sibi falso imputatos a falsis testibus, qui sibi capitales fuerint inimici. Cumq; ad rogam peruenisset, procidit in terram, & flexis genibus, leuatisq; in cælum oculis ac manibus, orans dixit quosdam Psalmos. Velut Miserere mei Deus, & In te Domine speraui. Ductus deinde ad circumstantem populum (ut moris est) iterum protestatus est, sicut prius, obtestans omnem populum, ne crederet ipsum tales articulos docuisse aut prædicasse, quos falsi testes contra ipsum deposuerint. Finito eo sermone, suis a lictore exutus uestibus ligatis post tergum manibus, affixo in terram palo alligatus est in medio rogi. Priusquam uero rogi incenderetur, adequitarunt Dux Bavarie Ludouicus, & Dominus de Papenheim, admonentes eum, ut adhuc reuocaret ac suæ parceret uitæ. Ille autem in cælum respiciens, iterum questus est, falso imputari sibi erroneos articulos, cum nihil docuisset nisi ueritatem Euangelij, in qua iam mori uelit. His ita dictis, incensus est a lictoribus rogi. Priusquam uero ignis flamma ad ipsam perueniret, alta uoce bis cecinit. Christe fili Dei uiui miserere nobis. Cumque tertio canere cœpisset, flamma a uento appulsa, canenti uocem interclusit atq; eripuit. Combusto autem toto corpore, lictores collegerunt omnes rogi reliquias, cineres cum titonibus, & per bigam cuncta deportantes, proiecerunt ea in Rhenum proxime præterfluentem. Hæc ex historia suspecti illius scriptoris, in Teuthonicum a nouis Hussitis (qui peiores sunt prioribus) translata.

Species pietatis sine fructu. Multa quidem ex his magnam præseferunt speciem pietatis, qualia sunt, protestatio, oratio, manuum oculorūq; in cælum leuatio, Psalmorum pronuntiatio, & nouissimus ille cantus. Nec ausim hæc omnia negare facta, quia rei gestæ non interfui, neq; contrarium in approbatis actis aut historijs legi. Veruntamen au-

4. Astensis.
4. Vuarimensis

Io. Hus eductus ad ignem.

Exitus eius

Species pietatis sine fructu.

sim cum Paulo dicere, hæc omnia Ioanni Hus nihil ad salutem pro-
fuisse. Quia tã grauis est culpa hæreseos & schismatis, ut reo cætera
quæ habet bona cuncta ad salutem inuilia reddat. Quemadmodũ
1 Corinth. 13. prolixè declaratum est supra. Hic sufficiat illud uerbum Pauli repe-
tuisse. Si habuero prophetiam, & nouerim mysteria omnia, & om-
nem scientiam, Et si habuero omnem fidem, ita ut montes transferã,
Hus extra charitatem mortuus. charitatem autem non habuero, nihil sum. Quod autem Hus
charitatem non habuerit, manifeste patet ex eo, quia Ecclesiã (cor-
pus Christi) scidit, & sectam introduxit. Quid uero magis est chari-
tati contrarium, quam secta aut hæresis? Caritas enim ea quæ diuisa
Ioann. 11. & dispersa erant, unit. Iuxta illud Ioannis in Euangelio. Quia les-
sus moriturus erat pro gente, & non tantum pro gente, sed ut filios
Ephes. 2. Dei, qui erãt dispersi, congregaret in unum. Et illud Pauli ad Ephe-
sios. Ipse enim est pax nostra, qui fecit utraq; unum. Et iterum. Ut
duos condat in semetipso in unum. Hæresis autem ea, quæ unita es-
sant, diuidit ac dispergit. Iuxta illud Christi in Euangelio. Lupus ra-
pit & dispergit. Et illud Pauli in Actibus. Intrabunt lupi rapaces,
Ioann. 10. Act. 20. non parcentes gregi. Lupus autem est omnis hæreticus, & quanto
doctior, tanto nocentior. Quia quo doctior, eo dolosius in hypo-
crisi & agere & mendacium loqui & scribere nouit. Esto igitur
quod Ioannes Hus, omnẽ illam speciem pietatis uere et ex animo fe-
cerit, Attamen cum lupus esset atq; hæreticus, in mortem usq; perti-
nax, nihil ei ad salutem prodesse potuit, tum propter læsam charita-
tem, tum propter alias multas rationes superius ad longum com-
memoratas. Nam ante ipsum, erat in Regno Bohemiæ unus in
Christo populus, Id ipsum dicebant omnes, idem de fide & religio-
ne sapiebant omnes, in eodem sensu de Christo & sanctis eius con-
sentiebant omnes, idem erat per omnes Ecclesias ubiq; ritus, una
fides, eadem Cæremoniæ, eadem Sacramenta. Hus uero pulcherrimam
illam unitatem ita scidit ac dispergit, ut in hodiernum usq; diẽ
miseranda permaneat in Bohemica gente diuisio. Est autem diuisio
illa, tam grande scelus & immanis culpa, ut uel Mille rogi aut mor-
tes hanc maculam eluere aut expurgare nequeant. Si ergo Hus
Io. Hus Sententiã in opera illa, non fictè in hypocrisi propter uanam gloriam, sed uere
& ex animo & cordis deuotione fecit: miserabilis profecto est sua
infœlicitate, quod tam multa & grauiã pertulit frustra, dum miserè
à Vuiclepho deceptus, putaret se bene agere in tanto diuisionis scelerè.
Sin uero fictè & in hypocrisi sic fecit: siue ut laudem & uanam
gloriam captaret, ut ab hominibus uideretur constans uir aut san-
ctus, ac Martyr Christi, iustam recepit fictionis mercedem: siue ut
per hæc Sectam suã in sua doctrina, et in odio contra Clerum con-
fortaret,

fortaret, dignum nequitia exitum inuenit. Quòcunque autem fe-
cit & passus est animo, culpa æternæ mortis ei semper adhæret. Nã
siue uere siue fictè sic fecit, pertinax in sensu suo, et in diuisionis scelere
salutis. in mortem usq; permansit, peccans per hoc in spiritum sanctum fi-
nali impœnitentia. Nullã igitur spem salutis ipse sibi reliquit. Quis
Matth. 12. peccatum illud, neq; in hoc neq; in futuro sæculo remitteretur. Quis
autem dubitet eum pertinacem permansisse, qui toties rogatus, ac
tot modis a maximis & minimis admonitus, Vuiclephi Articulos
(quos sciebat a tam multis & magnis in Anglia, Parisijs item, Ro-
mæque ac Pragæ: Denique & Constantiæ in Concilio generali,
publice magno cum examine discussos, damnatos fuisse) neq; reuo-
care neq; abiurare uoluit. Quinetiam in examine testium, cum Pru-
tenus quidam dixisset, Ioanni Hus credendum non esse, etiamsi re-
uocaret, eo quod Bohemiam egressus, retro ad suos epistolam mise-
rit, in qua scriptum fuit, etiam si reuocare cogeretur, ore tantum, nõ
corde, reuocare uellet. Hoc Hus coram audiens, neq; diluit neq; ne-
gauit factum: Cum alioqui callidissime ad quælibet obiecta excusa-
tionem aliquam afferret. Cum igitur in tam graui pertinaciã &
impœnitentiã delicto mortuus sit, & ob id damnatus & anathema
Nõ est pro Io. Hus or-
randum ritatus ab Ecclesia in perpetuum existat, non est pro eo a Christiã-
nis orandum, quia in peccatis pertinaciter mortuus, nullã sibi spem
salutis reliquit. Ideo neq; sanctus neq; martyr dici debet, multo mi-
nus Apostolus Christi aut Ecclesiæ, ut factus dictus est a Brunfelsio.
Quandoquidem tot modis grauisime in Christum & Ecclesiam
peccauit, uti supra dictum est. Nec ullum unquam fecit miraculum
neque in uita neque in morte. Qualia sane per multa legimus fecisse
ueros sanctos & Apostolos, ac martyres Christi. Certe si innocen-
ter passus fuisset, Deus eam innocentiam (ad firmandam & dila-
tandam fidem eius in populis) diuino aliquo miraculo declara-
set. Non enim fuisset ei difficile flammaram uim cohibere, ne
Denic. 3. corpus eius exurerent, sicut fecerat apud Babylonem tribus pu-
eris in camino ignis. Et sicut fecerat B. Teclæ, discipulæ Pauli A-
postoli, cui nec fustes nec bestia nec ignes nocuerunt. Sed non so-
lent diuina facere miracula hæretici. Et non debemus credere
plus uni homini, quam toti Ecclesiæ, In cuius medio Christus
Matth. 18 1. Tim. 3 est, quam proinde Paulus non dubitat dicere columnam & fir-
mamentum ueritatis.

Vlricus Reichental scribit, Ioannem Hus combustum esse cum
omnibus, quæ apud sese habebat, cum uestibus, cingulo, loculo, ca-
ligis, calceamentis &c. Exortum autem fuisse ibi terribilissimum odo-
rem, eo quod in eo combustionis loco defossus fuerat paulo

ante cadaver mult cuiusdam Cardinalis, cuius foetor calefacta per ignem terra exhalabat. Cineres uero & quicquid combustis oni reliquum fuerat, in Rhenum a licitoribus proiecta fuisse. Addit idem autor (qui præsens interfuit atq; omnia uidit) tantam fuisse populi multitudinem, quæ ad spectaculum istud exhibat, ut ne cessarium fuerit, circa portam constitui uiros, qui detinerent reliquã multitudinem, donec pars una turmatim pontem transiret, ne pons ex pressura populi rumpereetur. Addit, Ioannem Hus interrogatũ fuisse, an confiteri uellet, in eo mortis articulo constitutus, cumque annuissse ut confiteretur. Verum ubi sacerdos premonuisset eum. Nihil profutura sibi Ecclesiæ sacramenta aut clauis, nisi ab hæresi sua respiceret, illum respondiisse, Non opus esse sibi confessione cum non esset in aliquo peccato mortali. Deinde uoluisse eum Teuthonice ad populum concionari; At Ducem Bavarix Palatinum Electorem id prohibuisse, & dixisse licitoribus, ut exequerentur iustitiam, eumque comburerent.

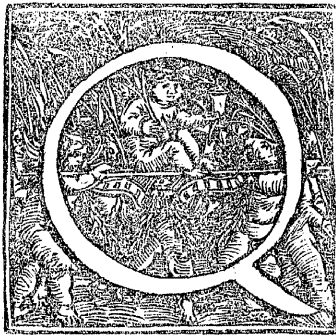
Nemo Pe- Bohemix censendus est, qui zelo fidei & amore ueritatis, Ioannem
stilentior fu Hus manifestum & ab omnibus Nationibus in Concilio damnatus
it Bohemix tum hæreticum, negat esse sanctum aut martyrem Christi. Constat
quam Hus. enim ex historia & rerum euidencia, nullum unquam fuisse mortalem,
regno Bohemix nocentiorẽ aut pestilentiorẽ, quam Hus ille fuit. Ipse enim
Celeberrimam Vniuersitatem Pragensem (in qua X. immo secundum quosdam XXX. Milia studentum ante
Hussiticam pestem, aliquando simul fuisse dicuntur) destruxit pri-
mus, sicut & in testium depositionibus contra eum conquestus fuit
Doctor Naso, Consiliarius Regis Vuenceslai, Quia Rex tribus
Nationibus iam promiserat, se permissurum, ut antiquis uterentur
& gauderent priuilegijs, quæ a patre ipsius Imperatore Carolo
III. acceperant. At Hus cum Hieronymo suo alijsque complicibus
suis postea superueniens, Regem in aliam traxit (quemadmodum
& supra narratum fuit) sententiam, nempe, ut Natio Bohemica ha-
beret deinceps tres uoces, aliæ autem singulæ unam. Qua iniurie
moti aliarum Nationum Magistri cum discipulis discesserunt, Duo
Milia Lipsiam, Tria Milia (ut nonnulli dicunt) Erfordiam. Hoc er-
go ingens malum, desolationem scilicet tam præclaræ Vniuersitatis
primus inuexit patriæ Hus, propter dogmata Vuiclephi, hominum
hæretici & alienigenæ. Deinde induxit diuisiones in populo,
malum di- grandissimum sane peccatum, & malum quouis bello & omni ca-
uillo in fide lamitate perniciosius. Quid dicam de Infamia, quam patriæ apud
omnes Nationes pepererat; sicut Rex ipse publice contra eum fue-
rat

rat conquestus, & ob eam infamiam abolendam, Hus ipse Constan-
tiam ab utroque Rege Vuenceslao & Sigismundo fratribus missus
fuit. Quis excitauit tot Pragæ seditiones contra Clerum, contra Se-
natum, & contra Regem ipsum? Quis tot spoliavit ac deuastrauit
templa & Monasteria? Certe si Hus Vuiclephi dogmata non disse-
minasset in florentissimo illo Regno, ea mala, & infinita alia, quæ
paulo post (Deo dante) commemorabuntur, subsequuta non fu-
issent. Si ergo ueritatem loqui, & rem ipsam recte inspicere uolunt
Bohemi, nunquam habuerunt maiorem hostem, qui patriæ et Reg-
no plus nocuerit, quam nocuit Io. Hus. Ideo iuste ac merito pro
hoste Regni, & calumniatore gentis eum habere debent, qui tantã
pestem & maculam regni & gentis, pro sancto aut martyre Christi
colendum esse contendit, si modo pro ueris Christianis haberi uolunt.
Longe enim minor infamia est, Bohemum quendam fuisse
hæreticum, quam Bohemos pro sancto uenerari publice damnatum
in generali Concilio & combustum hæreticum. Hoc enim es-
set uniuersale uitium gentis, illud particulare unius hominis est,
quod genti ascribi aut imputari non debet. Quemadmodum igitur
sine iniuria & opprobrio gentis & regni Angliæ dicimus Vuic-
clephum Anglum fuisse hæreticum. Ita & Ioannem Hus Bohe-
mum, citra iniuriam & opprobrium gentis & Regni Bohemix,
hæreticum fuisse, pro Ecclesiæ honore & rei ueritate con-
stanter asserimus, ne impie, propter unum homi-
nem totam damnemus Ecclesiam, et res-
ctorem Concilij blasphememus Spiritum Sanctum.

K iij Histo

HISTORIÆ HVSSITARVM PER IOANNEM COCHLÆVM

LIBER TERTIVS.

Duo Episcopi in Bohemiam ex Concilio missi.

*Q*uæ apud nos Germanos vulgo referuntur, super disputatione Alani cum Ioanne Hus in Concilio habita, in libris nusquam reperio scripta, fabulosa igitur ea existimo. Cæterum fabulâ inde ortum habere suspicor, quod nonnulli scribunt, Reuerendos Patres, Vitalem Tolonensem, & Alanum Leonensem Episcopos, missos fuisse in Bohemiam a Patribus Concilij, ad inquirendum et examinandû

fidei negocium, per Ioannem Hus & complices eius importunis prædicationibus nimis in eo regno perturbatum, ut Patres de omnibus certiores facti, causam inter ipsum Hus & aduersarios eius, plenius cognoscere ac certius diiudicare possint. Illos ergo iniunctum sibi laborem strenue obeuntes, & mandatum diligenter exequentes, inuenisse quam plurimos articulos hæreticos & erroneos, a Ioanne Hus & complicitibus eius in Bohemia publice prædicatos & in prædicam deductos. De quibus Constantiam reuersi, certam relationem patribus insinuauerint. Quæ mihi sane uerisimilia uidentur, non solum ex eo, quod magna erat Constantiæ inter Bohemos in ea causa diuersitas & contentio, Ioanne Hus cum suis multa negantibus, quæ Andreas Broda, Stephanus Paletz alijq; egregij & Catholici uiri, aduersus eum testificabantur: uerum etiam ex alijs quibusdam coniecturis. Nam supra memoratus scriptor historię narrat (ut iam supra commemoratum est) quendam Prutenum coram Patribus dixisse, Ioanni Hus fidendum non esse, etiam si reuocaret, eo quod in discessu suo, retro ad Bohemos suos scripserit, si cogere tur reuocare, quod solum ore & non corde reuocaturus esset. Quædam item Anglicum, nomine Stockes, itidem coram Patribus dixisse, Pragæ se uidisse libellum quendam ipsi Hus adscriptum, in quo habeatur, in Sacramento altaris post consecrationem remanere adhuc panem materialem. Si ergo Pragæ librum illû uidit, non est in hoc incredibile, illum cum Alano in Bohemia fuisse. Nam M. Ioannes Przi Bram Bohemus, contra hunc de remanentia panis errorē allegat in

M. Ioann. Przi Bram.

gat inter nouissimos Doctores Alanum in Tractatu de erroribus, Post cuius dicta, subiungit contra eundem errorem dicta suorum Bohemorum, Vtpote Venerabilis (ut inquit) Magistri Mathiæ, qui dictus fuit Bohemus Parisiësis, & ipsius Magistri Ioannis Hus. Vocat autem M. Mathiam Dominum suum amabilem, & in scientia & in fide diuinissimi Sacramenti præcellentem alios, Doctorem sine pari. Quæ ego tamen suspicor non per omnia Catholicum fuisse. Nam idem Przi Brâ in sua retractatione, ubi multos reuocat errores, sic ait. Item profiteor, quia scripta, & dicta & facta singula Magistri Ioannis Hus & Magistri Mathiæ (non obstantibus assertionibus, uel dictis alijs meis quibuscunque) de tanto probò & non plus, de quanto ipsa probantur a Deo & Ecclesia Catholica: & de quanto ipsa a ueritate Catholica & a sanctis Ecclesię doctoribus, et ab Ecclesia Catholica prorsus non dissonant nec discordant.

M. Mathias Bohemus.

Verba autem Alani, quæ ille citat, sic habent. Dicunt quidam hæretici, Panem non transsubstantiari in corpus Christi. Item dicunt, Si facta transsubstantiatione remaneret accidentia, ergo in subiecto sunt, ergo in aere uel in alio subiecto. Sed si in aere sunt, aliqua pars aeris est rotunda, alba, sapida, & ita soliditas est in aere, & ita aer erit solidus &c. Respondendo dicemus. Quod cum corpus Christi dicitur diuidi uel frangi, potius ad formam panis refertur, quam ad corpus Christi. Fractio enim illa uel diuisio, non est in corpore Christi, sed potius in forma panis. Nec mirum, si ille qui fecit omnia ex nihilo, faciat accidentia esse sine materiali subiecto. Et infra. Videmus etiam quod quædam res mutantur in alias, & tamen quædam proprietates rei immutatæ remanent, ut quando uinum mutatur in acetum, remanet ibi liquiditas. Sic sub forma unius rei latet alia. Vnde Angeli frequenter leguntur latuisse sub humana forma, nec tamen humana forma erat in Angelo. Similiter Corpus Christi in altari est in alia forma, id est, humana, & sub alia forma, id est, sub forma panis; præter illa accidentia, quæ remanent sine subiecto. Ille enim qui accidentia ita creauit, ut in subiecto essent, potest facere, ut sine subiecto sint. Quod enim hoc modo uel alio modo sunt, a Deo est. Hæc ex Alano Magister Przi Bram. Hunc arbitror Alanum illum fuisse, de quo in plebeia fabula ferunt vulgo, Ioannem Hus, cum ab eo uictus in disputatione fuisset, dixisset. Aut Diabolus es aut Alanus es. Quidam enim scribunt, Alanum xxxiiij. articulos ex uno Ioannis Hus libro, qui de Ecclesia inscribitur, excerptisse, & multos præterea alios ex alijs eius libellis et tractatibus. Quoniam uero in Actis Concilij tantum xxx. articuli enumerantur, et ij multo prolixiores, opere præcipuè mihi uideat, illos xxxiiij. quos

Verba Alani de Transsubstantiatione.

quos Alanus extraxisse fertur, hic breuiter commemorare.

XXXIII. Articuli Ioannis Hus per Alanum Episcopum ex uno eius libro excerpti.

1. Ecclesia Catholica seu Vniuersalis, est omnium prædestinatum duntaxat.
2. Nullus mortali crimine maculatus, est de Ecclesia.
3. Sicut Christus non fuit palliatus temporalibus & Apostoli eius, Ita nec Vicarij nec successores debent temporalia possidere.
4. Nulla pars Ecclesiæ unquam excidit a corpore, sicut nec charitas ligans.
5. Paulus secundum præsentem iustitiam fuit blasphemus, & nõ de Ecclesia, Et simul fuit in gratia, secundum prædestinationem.
6. Paulus nunquam fuit Diaboli, nec Petrus quando negauit Christum.
7. Prædestinatus non potest finaliter excidere.
8. Quemlibet prædestinatum, criminofum, plus diligit Christus, quam aliquem præscitum in quacunque gratia sibi possibile fuit.
9. Prædestinati habent radicalem gratiam, a qua non possunt excidere.
10. Nimis magna foret præsumptio, quæ sine reuelatione uel formidine assereret, quod ipse sit membrum Ecclesiæ. Nam nemo nisi prædestinatus tempore suo, sine macula uel ruga est membrum Ecclesiæ.
11. Iudas non fuit uerus Christi discipulus.
12. Ecclesia est prædestinatorum, siue sint in gratia siue non. Et illa est non habens maculã neq; rugam, sed est sancta & immaculata.
13. Criminofum secundum præsentem iustitiam, omnes sunt infideles, Cum impossibile sit, quenquam peccare mortaliter, nisi de quanto in fide deficit.
14. Verba Christi Petro dicta, Quodcunq; ligaueris super terram &c. Ex defectu intelligentiæ & terrenæ ambitionis multos Christianos ¶ ut timeant. Similiter & alij decipiuntur, præsumentes de plenitudine potestatis.
15. Si Papa uel alius prætendat, se quouis signo absoluere uel ligare omne, quod ab ipso soluitur uel ligatur: habet consequenter concedere, Papam esse impeccabilem, & sic Deum.
16. Sacerdotes omne dictum scripturæ, secundum quod sonat in sequelam Christi, ut paupertatem, mansuetudinem, humilitatem, tolerantiam, castitatem & laborem, illud supprimunt & gloriantur ad suum libitum: Vel expresse repudiant, tanquam imperuinentes ad salutem.

Potes

17. Potestas Papæ, non imitantis uitam Christi, non est timenda.
 18. Dignitas Papalis, a Cæsaribus Romanis ortum habet.
 19. De nullo debet concedi, quod sit caput uel Cardinalis alicuius Ecclesiæ particularis uel Vniuersalis, nisi in uita Christo & Apostolis cõformetur.
 20. Papa, uitæ Beati Petri non conformis, non debet dici Papa uel Vicarius Christi, sed potius Antichristi.
 21. Papa in uita difformis, non uerus Prælatus nec sacerdos nec Christianus est. Nec Cardinales tales sunt Apostolorum successores, sed Iudæ, fures, mercenarij, & latrones.
 22. Papa est bestia, de qua habetur in Apocalypsi. Et datum est illi bellum facere cum Sanctis.
 23. Quilibet potest licenter prædicare, contra inhibitionẽ Papalẽ.
 24. Papa non tenet uices Petri, sed habet magnam potestatem & dominium, ideo est sanctissimus.
 25. Papæ institutio a Cæsaris potestate emanauit.
 26. Væ illis, qui uidentes in Papa opera, de tanto Christi contraria, uocant ipsum sanctissimum.
 27. Christus obediuit diabolo.
 28. Quilibet fidelis Catholicus debet uidere, utrum mandatum Papæ sit in doctrina Euangelica uel Apostolorum: si sic, obediendum est ei: si non, Non.
 29. Si homo est uirtuosus, quicquid agit, uirtuose agit.
 30. Si homo est uitiosus, quicquid agit, uitiose agit.
 31. Nulli Prælato est obediendum, nisi in Christi consilijs uel præceptis.
 32. Licet Clericis & Laicis iudicare iurisdictione potestatiua, de omnibus pertinentibus ad salutem, & de operibus Prælatorum.
 33. Deus suspendit per se quemlibet criminofum Prælatum a suo officio aut ministerio, dum actualiter est in crimine. Quia eo facto quod est in mortali crimine peccat, quicquid fecerit. Et per consequens prohibetur ne faciat, & per consequens suspenditur ab illo officio.
 34. Clerus ad sui exaltationem populum Laicalem sibi suppeditat, auaritiam multiplicat, malitiam protegit, & uiam præparat Antichristo.
- Quamuis uero quidam ex ijs articulis possint ad bonum sensum admitti, ut non dicantur omnes simpliciter hæretici aut erronei. Omnes tamen scandalosi sunt, et malo animo contra Ecclesiasticam potestatem ac ordinationem ab inimico Ecclesiæ prolati, atq; in reprobum sensum detorti et à Laicis accepti fuerant, ut Ioannes Hus

¶ Hussiti.

eos coram Patribus in Concilio nulla iusta ratione defendere aut excusare potuerit. Hinc arbitror exortam in populo fabulam esse, quod Hus ab Alano conuictus, sit ignibus adiudicatus & exustus. Hoc enim uerum est, quia cum pertinax esset & reuocare noller, pro hæretico declaratus, hæretici poenam sustinuit. Cætera autem, quæ in fabula commemorantur, poetice conficta sunt licentia populari. Eo igitur combusto, Patres in Concilio uerentes, ne fautores & complices falsam ea de re famam in populis, maxime in subditis Regni Bohemiæ dispergerent, scripserunt epistolam seu Bulam in autentica forma, ad Episcopum et Clerum Vratislauensem in hæc sane uerba.

Epistola Concilij.

Sacro sancta Constantiensis Synodus, Vniuersalem Dei Ecclesiam representans, In Spiritu Sancto legitime congregata, Venerabili fratri Episcopo, & dilectis in Christo filijs capitulo ac Clero Vratislauenfi, Salutem in Domino. Magnum temporibus nostris infortunium, graue nephas experti sumus. Si horrendi schismatis et heresis ex eis quanta clades, quanta animarum deprauatio orta sit, planere docentur. Et infra. Meminisse oportet quidem nefandæ detestabilisq; doctrine Ioannis Vuiclephi, cuius tam sordida, tam foeda sententia extitit, ut non solum illâ repctere, quotq; errores ex ea defluerint, memorare, graue sit: sed & ipsius reminisci, horrendum uideatur. Nam fidem Catholicam, non tantum improbe interpretari, sed a fundamentis euertere conatus est. Nemo unquam sub uelamine Christianæ religionis, tam impie instituta fidei oppugnauit. Nemo Ecclesiæ tam peruerse contradixit & scandalose. Quamobrem in Oxoniensi primum Pragensique studijs, articuli ex eius libris excerpti, damnati sunt: Tandem Romæ Generali Concilio pridem celebrato, illa sententia iuste, pie, ac sancte extitit confirmata, per librorū eius condemnationem & combustionem. Et iā in presenti Concilio Constantiensi Confirmatio prædictorum extitit innouata, et memoria ipsius Vuiclephi, ob nephariam eius doctrinam, condemnata, cum sententia exhumationis ossium ipsius a sacro loco, si a fidelium ossibus ualeant separari, ac extra sacrum locū eorundem ossium projectionis. Verū ut experientia docet, uenena eiusdem Ioannis peruersaque opinio, mentes plurimum infecit, peste sua damnabiliter corrumpendo. Vnde impræsentiarum improbilissimum, ac periculosissimum sanctæ Ecclesiæ, uirum quēdam Ioannem Hus, eiusdem Vuiclephi in multis damnatissimis articulis imitatore, non solum ad debilitandam, sed eneruandam quasi militantis

Duo maxima infortunia schismatis et heresis ex eis quanta clades, quanta animarum deprauatio orta sit, planere docentur. Et infra. Meminisse oportet quidem nefandæ detestabilisq; doctrine Ioannis Vuiclephi, cuius tam sordida, tam foeda sententia extitit, ut non solum illâ repctere, quotq; errores ex ea defluerint, memorare, graue sit: sed & ipsius reminisci, horrendum uideatur. Nam fidem Catholicam, non tantum improbe interpretari, sed a fundamentis euertere conatus est. Nemo unquam sub uelamine Christianæ religionis, tam impie instituta fidei oppugnauit. Nemo Ecclesiæ tam peruerse contradixit & scandalose. Quamobrem in Oxoniensi primum Pragensique studijs, articuli ex eius libris excerpti, damnati sunt: Tandem Romæ Generali Concilio pridem celebrato, illa sententia iuste, pie, ac sancte extitit confirmata, per librorū eius condemnationem & combustionem. Et iā in presenti Concilio Constantiensi Confirmatio prædictorum extitit innouata, et memoria ipsius Vuiclephi, ob nephariam eius doctrinam, condemnata, cum sententia exhumationis ossium ipsius a sacro loco, si a fidelium ossibus ualeant separari, ac extra sacrum locū eorundem ossium projectionis. Verū ut experientia docet, uenena eiusdem Ioannis peruersaque opinio, mentes plurimum infecit, peste sua damnabiliter corrumpendo. Vnde impræsentiarum improbilissimum, ac periculosissimum sanctæ Ecclesiæ, uirum quēdam Ioannem Hus, eiusdem Vuiclephi in multis damnatissimis articulis imitatore, non solum ad debilitandam, sed eneruandam quasi militantis

Hus & Hieronymus.

litantis Ecclesiæ disciplinam, fidem etiam Catholicam elidendam, tendere manifestissime cognouimus. Ob hoc quod gentibus præclari Regni Bohemiæ Catholicis, pro tam nefanda, tam obnoxia labe repellenda, plurimum (ut percepiimus) excitatis, ac etiam maximis iurgijs & concertationibus exortis: Ingenti studio & maturo iudicio tractauimus, quo pacto prædictum Regnum a talibus hominibus perditissimis liberare ualeremus. Et infra. Sciant igitur, si qui ausu temerario hanc nostram sententiam, Deo gratissimam, totique Christiano populo salutarem, quoquo modo tentauerint impugnare, ac in eadem damnatissima hæresi perstiterint, aut perstiterint in ea iuuerint, aut quomodo libet defenderint: ultra diuinam uindictam (quam debent uerisimiliter expectare) nos in eisdem debito modo iuxta sanctiones Canonicas processuros. Ut sic talium correctio & correctio, alijs transeat in exemplum. Datum Constantiæ, Anno domini 1415, Indictione Octaua, die 26. Mensis Iulij, sub appensione sigillorum Præsidentium quatuor Nationū. Hæc patres ex Concilio ad Episcopum & Clerum Vratislauensem, qui ut fideles Catholici, ea reuerenter & susceperunt & retinuerunt. Nec dubitauerim, consimiles admonitiones emissas a Patribus fuisse, iuxta Regis Sigismundi consilium, ad Vuenceslaum Regem Bohemiæ, in Morauiam quoq; et in Poloniam, aliaq; uicina loca, ad que per occultos Ioannis Hus discipulos, sermo eius uelut Cancer serpsisse aut serpere timebatur. Sed non omnia Patrum scripta extant, & ex una hac epistola haud est difficile conijcere, consimiles ad cæteros missas fuisse. Neq; incredibile est, eosdem populos super 303. articulis erroneis, qui ex libris diuersis Vuiclephi excerpti fuerunt, a Patribus admonitos fuisse, quos nonnulli solerti diligentia in xl. Classes diuiserunt. Ne uero prolixitas illa tædio sit lectori, nos articulis specialiter in propria forma uerborum omisissis: In genere, quam breuissime fieri potest, rem explicabimus, numerum certum articulorum unicuique Classium seu titulorum assignantes. Vnde facile cognoscat lector, uerum esse, quod patres supra ad Vratislauensem scripserunt de Vuiclepho, quod fidem Catholicam non solum improbe interpretari, sed etiam a fundamentis euertere conatus sit.

L

XL.

XL. *Classes erroneorum articulorum Ioānis V uiclepht.*

1.	Contra Deum & potentiam eius, continet	articulos 10.
2.	Contra Venerabile Sacramentum Eucharistiæ.	art. 26.
3.	Contra Sacramenta in genere.	art. 4.
4.	Contra Sacramentum Baptismi.	art. 3.
5.	Contra Sacramentum Pœnitentiæ & Confessionis.	art. 7.
6.	Contra Sacramentum Matrimonij.	art. 3.
7.	Contra Sacramentum Ordinis.	art. 14.
8.	Contra Sacramentum Confirmationis.	art. 4.
9.	Contra Sacramentum extremæ unctionis.	art. 1.
10.	Contra Venerationem & reliquias sanctorum.	art. 2.
11.	Contra Orationes.	art. 2.
12.	Contra Cæremonias	art. 2.
13.	Contra Testamenta.	art. 2.
14.	De peccatis mortalibus.	art. 8.
15.	Contra Eleemosynas.	art. 6.
16.	Contra Ecclesiam & eius structuram.	art. 5.
17.	Contra censuras Ecclesiasticas.	art. 3.
18.	Contra dotationem Ecclesiæ.	art. 26.
19.	Contra Papam.	art. 36.
20.	Contra Cardinales.	art. 4.
21.	De schismate in Ecclesia Dei.	art. 3.
22.	Contra potestatem, iurisdictionem, et auctoritatem Prælatorū.	art. 7.
23.	Contra Priuilegia & Bullas Papales.	art. 5.
24.	Contra Indulgentias.	art. 3.
25.	Contra Decimas, & iura debita Prælatorum.	art. 10.
26.	Contra Clericos in communi.	art. 12.
27.	Contra Dominia in communi.	art. 12.
28.	Contra Dominos Temporales.	art. 6.
29.	Contra Missas & horas.	art. 4.
30.	Contra Iura & leges.	art. 12.
31.	Contra Electiones.	art. 4.
32.	Contra religiosos in communi.	art. 19.
33.	Contra Patronos religionum.	art. 2.
34.	Contra Religiosos possessionatos.	art. 3.
35.	Contra Religiosos Mendicantes.	art. 19.
36.	Contra Ius patronatus.	art. 1.
37.	Contra Vniuersitates & Collegia.	art. 1.
38.	De futurorum contingentium necessitate.	art. 3.
39.	Contra Philosophiam.	art. 10.
40.	Contra Theologiam.	art. 8.
	Summa omnium articulorum 303.	In

In Actis uero Concilij Constantiensis tantum xlv. articuli, propter breuitatem commemoratur, qui sæpe damnati fuerunt et antea, uti supra dictum est. Caterum multo plures & Classes & articulos erroneorum V uiclephi commemorat Magister Ioannes Przibram per integrum librum. Quemadmodum cordatus lector facile coniciet ex X. articulis illis, de remanentiâ panis supra recitatis. Nam ex ceteris fuerunt ex una Classe, quæ habebat articulos XXV. Classes uero erant LXXVII. Ideo numerus erroneorum articulorum V uiclephi, in libro Przibram multo maior est, quam is qui hic in summa positus cernitur. Quis ergo non uidet, Ioannem Hus & Hieronymum de Praga (uiros utique disertos & eruditos) misere excæcari, & propter superbiam (dum nimis alte saperent) in reprobum sensum iusto Dei iudicio traditos fuisse, atq; in peccatis suis obstinatos ac mortuos, in æternum perisse, quod doctrinam V uiclephi tot impijs & absurdis erroribus plenam, non solum approbauerunt per sese, sed etiam pijs & Catholicis Bohemiæ ac Morauiæ populis eam perniciosissime tradiderunt, & post se reliquerunt, hæreditatē sane pessimam ac funestissimam: cuius nunc Germaniæ quoq; populi multi per Lutherum, Apostatam Ordinis Augustinensium, infœlici postliminio, participes fiunt. Non audientes Dominum, qui per Angelum in Apocalypsi de celo clamat dicens. Exire de illo *Apoc. 18* populus meus, et ne participes sitis delictorum eius, et de plagis eius non accipiatis. Recipient igitur & noui Hუსitæ eandem iniquitatis mercedem, quam receperunt antiqui. Nunc ad historiæ contextum reuertamur. Sumpto itaq; de Ioanne Hus supplicio, coeptū est agi aduersus discipulum & complicem atq; cooperatorem eius Hieronymum de Praga, uirum inquietum ac uehementis ingenij, cuius scelera patebunt lectori ex articulis in accusatione contra eū productis, quos breuissime commemorabo.

Articuli accusationis contra Hieronymum de Praga.

I. Quamuis non latuerit Hieronymum de Praga, libros & articulos V uiclephi, Romæ in Concilio generali a Ioanne Papa xxiij. celebrato, condemnatos, & sub pœna fautoriæ hæresis interdictos, Anno domini 1412. Ipse tamen contumaciter eosdem et in scholis et in templis publice docuit ac prædicauit, in contemptum clauium Ecclesiæ, & in graue Cleri dissidium populicq; scandalum.

II. Nuncupauit Ioannem V uicleph uirum sanctum, Euangelicū que prædicatorem, et uere fidei doctorē, habuitq; in cubiculo suo illius imaginem, cum diademate depictam, quam & religiose ueneratus est.

L ij Quam

Maximus
numerus;
articulorū
erroneorū.

Hus & Hie
rony. excæ
cati.

Apoc. 18

- III. Quando Archiepiscopus Pragensis ex commissione Sedis Apostolicæ præcepit, omnes ad se deportari libros Vuiclephi. Hieronymus præcepti eius contemptor, intulit eos Collegio Caroli, ac publice intimauit, se doctrinas eorundem librorum defensurum esse.
- III. Alios quoque Magistros ad defendendum docendumque uetus illos libros induxit, non solum in Collegio Caroli, & in nigra Rosa: uerum etiam alibi, qua qua uersum in Vniuersitate Pragensi.
- V. Exquisitos modos defendendæ illius doctrinæ, nequis exco- gitauit, uel ac fraude grassans in eos Magistros atque Clericos, qui eorum demnationem xlv. articulorum Vuiclephi comprobarent. Nam per incarcerationes ac bonorum direptiones, aliasque grassaturas eos deterrere satagebat a Vuiclephi reprobatione.
- VI. Quendam honestum uirum, Cultellificem Pragensem, fecit capi, incarcerari, in mediastino uerberari, atque illic ligatum crudeliter uexari, putridis ouis, peponibus, luto lapidibusque inmissis, & in eis proiectis, tanta sane projectorum uel ac multitudine, ut ille projectio- nibus illis obrutus interierit ac mortuus sit.
- VII. Fratrem Nicolaum, Ordinis Carmelitarum, Concionatorem Monasterij Sanctæ Mariæ in arena, ob eandem causam, manu uiolenta fecit extrahi simul cum duobus alijs e Monasterio, et captiuos abduci ad iudicem Nouæ ciuitatis Pragensis: qui duos illos haud se- cus ac fures in publico detinuit carcere. Nicolaum uero domi in pri- uato carcere tenens, diuersis tormentis excruciauit.
- VIII. Cum non posset Nicolaum illum ad reuocandum ea, quæ con- tra doctrinam Vuiclephi dixerat, compellere, fecit eum educi ad flu- men ut submergeretur. Proiectus itaque ille e nauis in Multauiam, submersus utique perisset, nisi clientis cuiusdam auxilio ereptus fuisset.
- IX. Eam Vuiclephi hæresim de pane materiali in Sacramêto, quod non transubstantietur, nec corpus Christi sit ibi præsentialiter, sed cundum corporalem & realem existentiam, sed solum significatiue, sicut signatum in signo, uarijs scripturis & rationibus prauè concin- natis, maxime asseruit.
- X. Docuit publice, Neminem ad Confessorum Virginitate, aut etiam Martyrum aureolam peruenturum esse, nisi corde crederet, confitereturque ore, fidem & doctrinam Vuiclephi.
- XI. Quo latius Vuiclephi hæresim propagaret, uerba Canonis per cantilenas Bohemicas inuulgari fecit, ut etiam rustici credant se, si uerba consecrationis pronuncient, se conficere posse corpus Chri- sti, non minus quàm sacerdotes, idque singulis horis, quando libet.
- XII. Effinxit & alias diuersas cantilenas in vulgari Bohemico, e Bo- hemicæ

blia & Euangeliorum uerbis sensuque contextas, pro confirma- tione suæ hæreseos, ut per eas Laici sui sacram scripturam melius nosse & intelligere uiderentur, quam ceteri Christiani.

Docuit, Laicos sectæ suæ, utriusque sexus, posse conficere, con- fessiones audire, ac quæcumque alia Sacramenta (prolati modo ap- tis uerbis) efficere atque conferre, eaque maioris esse uirtutis & effica- ciæ quam illa, quæ a presbyteris Ro. Ecclesiæ conficerentur.

Pragæ & in diuersis locis publice inuulgauit, nullam Excom- municationem timendam esse, nisi quis rescuerit se prius a Deo ex- communicatum esse.

Interdictum Pragæ propter et contra Vuiclephistas positum, iussit fortiter contemnere, quia nemini, ne Papæ quidem, data sit po- testas a Deo, quempiam excommunicandi aut interdicens. Ob quod Clerus Pragensis uel compulsus fuit celebrare, tempore Inter- dicti, etiam sub necis interminio.

Docuit Præterea, Nullam esse Papæ autoritatem indulgentias concedendi. Quare persecutus est indulgentiarum prædicatores, per sæculare brachium. In oppido itaque Nouæ domus duos presby- teros, indulgentias publicaturos fecit capi & incarcerari: qui tam- en fuga elapsi fuerunt, ope Catholicorum.

Anno Domini 1411. Post Octauas Pentecostes, quendam in- dulgentiarum prædicatorem caprum, curru cum meretricibus (ad quarum mammas indulgentiarum literas suspendit) imposuit Pragæ, eumque toti Ciuitati illudendum circumuexit, ac tandem illius literas publice combussit, annitibus armatis Vuiclephistis plurimis, & currum stipantibus, nequis suppetias ferret.

Inuulgauit item, Cuique Laico licere, uerbum dei prædicare, ubi & quando usui esse crederet. Quemadmodum ipsemet, Laicus ex- istens cum promissa barba, per Bohemiam Morauiamque & Vnga- riam fecit, etiam in Regis præsentia. Ob id uero Rex captum misit Archiepiscopo Strigoniensi, qui interpellantibus, immo compellen- tibus Nobilibus Vuiclephistis, illum post Quindenam e carcere di- misit.

Dehortans homines a ueneratione imaginum, Cum Christi sal- uatoris Crucifixi imaginem, Pragæ e regione domus dictæ Kreisse, pictam uidisset, quæ in ueneratione deuoti populi erat, eam non so- lum irrisit, sed etiam deiecit & stercore humano incestauit: dicens, nequaquam pingendas esse imagines.

Reliquias quoque sanctorum contempsit, iniurijsque plebi deride- das exposuit. Extractis quippe de altari reliquijs in Monasterio S. Mariæ, in arena Pragæ, eas luto instrauit & pedibus calcauit.

L iij Dixit,

XIII.

XIII.

XV.

XVI.

XVII.

XVIII.

XIX.

O sancti uirum
qui Vuiclephi
imaginem ueno-
rabatur in cubi-
culo, et Christi
imaginem in pu-
blico omni con-
tumelia affectu
impissime.

XX.

XXI. Dixit, quod non minori ueneratione obseruandus esset, quem Christus equitauerat, alinus, quam peplum uelumque Mariæ uirginis, quod in eodem habebatur Monasterio.

XXII. Cum Pragæ ob hæresim & seditionem quidam Vuiclephiste capite plexi fuissent, ipse adiunctis sibi socijs corpora eorum sustulit, & in processione, nõ Absolue, sed Isti sunt sancti, decãtauit, et in Missa, non Requiem, sed Gaudeamus cecinit, habens illos pro sanctissimis Martyribus. Excitata igitur per hoc seditione, Senatus populusque Catholicus per xv. dies in periculo fuerunt.

XXIII. Idem in Russiam profectus, Cum Vuitoldus, frater Regis Poloniae, publicapompa introduceretur in oppidum Vitebeck, progressus ei obuiã cum reliquijs, cum Catholicis Christianis, tum Ruthenis schismaticis: ipse relicto Christianorum coetu, ad Ruthenos publice transijt, eorum tabulas & reliquias ueneratus.

XXIII. Nisus deniq; fuit prædictum Vuitoldum cum sua Christianorum caterua, a fide Catholica auertere, & ad Ruthenorum sectam inflectere. Ideo & in synagogas Ruthenorum iuit, eorumq; Sacramenta publice genu flexo adorauit.

De his igitur & id genus pluribus articulis accusatus, testibusq; & rerum euidentia conuictus Hieronymus ille de Praga, quum arte custoditus, nulla posset fraude aut fuga euadere, ad gratiam Concilij (quam Hus neglexerat) callide confugit, offerens sese paratum & uoluntarium, ad reuocandum & abiurandum omnem hæresim, præsertim uero Vuiclephicam, de qua suspectus erat. Formulam uero reuocationis, a Iudicibus deputatis conceptam, ipse manu propria scripsit, & ex scheda publice in decima Nona sessione pronunciauit, quæ & in Actis Concilij habetur. Priusquam tamen eam recitaret, hac usus est ad Patres præfatione (sicut in uerbo quodam exemplari legitur) posteaquam a Cardinale Cameracensi interrogatus fuerat, An reuocare uellet hæresim, de qua suspectus & diffamatus esset, & postea eandem abiurare.

Præfatio Hieronymi Pragensis ante reuocationem suam habita.

Reuerendissime in Christo Pater, huius sessionis Præsides, Reuerendissime & Gratiouissime mi Domine, pariterq; Reuerendissimi in Christo Patres, Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, atq; Patriarchæ, Reuerendi quoq; Patres et domini Venerebiles, Omnes Archiepiscopi Episcopi et Abbates: Magistri quoq; uariarum facultatum doctissimi atq; præstantissimi, dominicq; diuersorum statuum & graduum, singuli & uniuersi, & ut neminẽ excipiam, sed breui isto compendio totum istum gloriosum coetum, in unum stringam conuolutum, Totum præsens Generale Sacrosanctum

etum Concilium. Cum ex sacre Biblię historia constet uere atq; ueraciter, quod in templo domini non omnes offerunt æqualiter, sed uniusquisq; quod potest, Vt alij aurum, alij argentum, lapidemque preciosum, alij Coccum, Purpuram, Byssum atq; Hyacinthum: Ego cū abiectionibus e plebe, In hoc sacro templo dei, si Deo grates, & uobis pelles pilosue caprarum obtulero, satis me fecisse putabo. Quoniam & mulier pauperula, templo præbens duo minuta ^{4 ero} rea, plus regibus, ligna Cedrina & lapides Onychinos, aurum & argentum, pro structura templi præbentibus, Saluatoris sententia fertur contulisse. Nec mirum, quoniam non res data aut oblata in talibus, sed animus donantis pensandus est. Et super est, quod uulgari corroboratur proverbio, Ardorem solis & iniuriam imbrium, ea quæ uiliora sunt, prohibent. Templum autem domini sanctum, uoco præsens Sacrosanctum Generale Concilium. Nec puto immerito, Quoniam Apostolus Paulus ad particularem scribens Ecclesiã, ait, Templum Domini sanctum, quod estis uos. Vos igitur Præcellentissimi uiri, uobisque consimiles, tanquam ueri Salomonis Principes, in hoc sacro templo, uestræ fulgidæ sapientiæ aurum, Vobis que minores diuinorum eloquiorum argentum, cæteri q; inferiores per uarias uirtutum species, uarias & distinctas operationes, tanquam Coccum, Byssum, Purpuram & Hyacinthum, ad faciendum speciosa uasa templi, ad reformandum militantis Hierarchiæ sartatecta, diu iam est quod offeritis atq; obtulistis. Ego per uos tot, tantos talesq; gloriosos uiros, qui in comparatione uestri nihil sum, omni genere uitiorum habens caput fere abruptum, quid offeram? Ne tamen in hoc sacro templo constitutus, coram Domino & uobis, totaliter uacuus appaream, saltem pelles bestialium actionum mearum, & foedarum operationum hispidos pilos, cum procinctu libere ex animo offeram, Multo genere precario obsecrans uos singulos atque uniuersos, ne despiciar totaliter aut contemnar. Neq; cum his oblegijs a templo Domini (quod estis uos) expellar aut eijciar. Nã & ista suis in horis & suis temporibus Tabernaculo Domini subseruiunt, Et utputo uestra comprobatur sententia, quod & Domini Sabaoth uineam, nedum Botri, uerum & folia reddunt non modo spaciosam, sed & speciosam. Et tantam præfatiunculam pro dicendis, quasi per abrupta & per interruptam gradiens, censueram prædicendam. Post hunc dictum introitum, sequitur hoc meum

Offertorium, quod uoluntarie offero pro honore Dei & sanctæ fidei.

L iij Reuocatio

Varia die
uerforum.
oblatioes
Exodi 35;

Luca 21.
Marc. 12

Concilium
dicit templum
Domini.
1. Cor. 3

forte 4 præfati
pda:

*Reuocatio eiusdem Hieronymi, Quæ facta est in Sessi
one XIX. Anno Domini M.CCCC. XV.
Indictione VIII. Die Lunæ. XXIII.
Mensis Septembris.*

Ego Hieronymus de Praga, Artium liberalium Magister, cog-
noscens ueram Catholicam Ecclesiam & Apostolicam fidem,
Anathematizo omnem hæresim, præcipue eam, de qua hæc
nus infamatus fui, & quam præteritis temporibus dogmatizauerunt
& tenuerunt Ioannes Vuicleph & Ioannes Hus in suis opusculis, li-
bellis seu sermonibus, ad Clerum & ad populum. Propter quam
causam prædicti cum suis dogmatibus & erroribus damnati sunt,
ab hac Constantiensi Synodo, tanquam hæretici, Et eorum doctri-
na prædicta similiter damnata, maxime in nonnullis articulis ex-
pressis in sententijs, per hoc sacrum Concilium contra ipsos latis,
Consentio autem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ & Apostolicæ Sedi,
& huic sacro Concilio, & ore ac corde profiteor, in omnibus &
per omnia, & præsertim de clauibus, Sacramentis, Ordinibus, offi-
cijs & censuris Ecclesiasticis, Indulgentijs & Reliquijs Sanctorum,
& Ecclesiastica libertate, Ac etiam de Caremonijs & alijs omnib;
ad religionem Christianam pertinentibus, pro ut ipsa Romana Ec-
clesia & Apostolica Sedes, & hoc sacrum Concilium profitentur.
Et specialiter quod prædictorum articulorum plures sunt notorie
hæretici, & dudum a sanctis Patribus reprobati. Quidam uero blas-
phemi, alij erronei, alij scandalosi. Quidam uero etiam piarum auri-
um offensus, & ipsorum nonnulli temerarij & seditiosi. Et pro tali-
bus fuerunt prædicti articuli, per hoc sacrum Concilium nuper con-
demnati. Et inhibito omnibus & singulis Catholicis, sub Anathe-
matis interminatione, ne de cætero dictos articulos, seu eorum ali-
quem aliquis prædicare, dogmatizare, uel tenere presumeret.

Uniuersalia Realia. Idem ego Hieronymus antedictus, quia in nonnullis actibus scho-
lasticis, ad persuadendam opinionem de Uniuersalibus realibus, &
quod una communis generis essentia, esset plures eiusdem generis
species, & quilibet earum ut homo, asinus, bos &c. Quodque una
essentia specifica esset, plura eiusdem speciei supposita, & quodlibet
eorum, ut Ambrosius, Hieronymus, Augustinus, & sic de singulis.

**alias 4. manu-
ducendum.** Et ad hoc inducendum, uelut exemplo sensibili, descripsi quandã
Triangularem figuram, quam scutum fidei nominavi. Ideo ad ex-
cludendum intellectum erroneum & scandalosum, quem fortassis
aliqui ex hac accipere potuerunt. Dico, assero & declaro, quod dic-
tam figuram non feci, nec eam nominavi scutum fidei, ea intentio-
ne,

ne, quod uellem dictam opinionem de Uniuersalibus extol-
lere super opinionem contrariam, sic, quasi esset scutum fidei, quod
sine eius positione non posset fides aut Catholica ueritas protegi &
defendi, Cum nec dictæ positioni uelim pertinaciter adhærere. Sed
hoc ideo dixi, quia in dictæ figuræ triangularis descriptione, po-
nebam exemplum, quod diuina essentia est tria diuina supposi-
ta, & quodlibet eorum scilicet Pater & filius & Spiritus Sanctus.
† Cuius quidem Trinitatis articulus, est præcipuum scutum fidei, ^{alias 4. Qui}
& ueritatis Catholicæ fundamentum. Præterea ut cunctis <sup>Contra Io.
Hus.</sup>
pateat, quæ fuerunt causæ, quare fui reputatus adhærere &
fauere dicto quondam Ioanni Hus, notum facio per præsen-
tes, quod cum multotiens audiuissem eum in prædicationibus &
scholis, credidi eum uirum bonum esse, nec in aliquo obuiare
traditionibus sanctæ Matris Ecclesiæ ac sanctorum Doctorum:
Immo etiam, cum nuper in hac ciuitate, mihi fuissent oblati arti-
culi per eum positi, & per hoc sacrum Concilium damnati, pri-
ma fronte non credidi, suos esse, saltem in ea forma, Cumque
ab aliquibus egregijs Doctoribus & Magistris in sacra pagi-
na audiuissem affirmari, quod sui erant, postulauit pro mea
plena informatione, mihi ostendi libros manus suæ, in quibus
dicti articuli contineri dicebantur. Quibus mihi ostensis, manu
propria eiusdem scriptis, quam ut meam propriam bene cog-
nosco, dictos articulos omnes & singulos in ea forma, qua
damnati sunt, reperi esse conscriptos. Unde non immerito com-
prehendi & comprehendo ipsum, & suam doctrinam cum eo-
rum sequacibus, per hoc sacrum Concilium damnatam & re-
probatam fuisse, tanquam hæreticam & insanam. Et hæc om-
nia supradicta, dico pure & sine conditione, Vt iam plene &
sufficienter informatus de prædictis sententijs, latis per hoc sacrum
concilium, contra doctrinas dictorum quondam Ioannis Vuic-
leph & Ioannis Hus, & contra ipsorum personas. Quibus sens-
rentijs tanquam deuotus Catholicus, in omnibus & per om-
nia humiliter consentio atque adhæreo. Item, Ego idem
supradictus Hieronymus, qui alias coram Reuerendissimis Patri-
bus, Dominis Cardinalibus, & uenerandis Dominis Prælatibus
& Doctoribus, & alijs uenerabilibus personis huius sacri Con-
cilij, in isto eodem loco, uoluntarie, libere & spontanee exponens
& declarans intentionem meam, inter alia loquens de Ecclesia,
eam tristarie distinxit. Et ut percepi postea, tunc a quibusdam in-
tellectum est, quod uellem dicere, quod in Ecclesia Triumphan-
te esset fides: Cum tamen credo firmiter, quod ibi sit beatifica
uisio,

uifio, ænigmaticam cognitionē excludēs. Nunc dico, afferō & decla-
ro, quod nunq̄ fuit intentionis meę, quod ibi eſſet fides, ſub ratione
fidei ſed cognitio fidē ſubęquiualeuter excedēs. Et generaliter, quic
quid ibi uel antea dixerim, refero & ſubiſſio humili corde, determi-
natiōi huius ſacri Concilij Conſtantienſis. Inſuper iuro et per
ſanctam Trinitatem, & per hæc ſacrō ſancta Euangelia, me in ueritate
Eccleſiæ Catholice ſemper & ſine dubio permanſurum, & om-
nes qui contra hanc fidem uenerint, cum dogmatibus ſuis æterno
anathemate dignos eſſe pronuncio. Et ſi ego ipſe aliquando (quod
abiuratio. abſit) aliquid conſentire aut prædicare præſumpſero, Canonum ſer-
ueritati ſubiaceam, & æternæ poenę obligatus inueniar. Hanc
autem Confefſionem & profefſionis meę paginam, coram hoc ſa-
cro Concilio Generali, & uoluntarie porriſſo, & eidem me pro-
pria manu ſubſcripſi, & hæc ſingula conſcripſi. Hæc eſt reuocatio
Chirographum con- & abiuratio Hieronymi de Praga, qua miſer ille præiudiciale atq̄
tra ſeipſum infame dedit Chirographum, tum contra ſe ipſum, tum contra om-
nes Huſſitas, Teſtimonium ſane indelibile. De quo dicere poſſit in-
fœlix ille, in æternum ſuum & omnium Huſſitarum opprobrium,
quod in ſempiternam laudem nominis ſui dictum uoluit Ouidius.

Ouid. in ſine
15. lib. Metam.

*Iamq̄ opus exegi, quod nec Iouis ira, nec ignes,
Nec poterit ferrum, nec edax abolere uetus.*

Non eſt ſane Chirographum hoc, de quo Paulus ait. Delens
quod aduerſum nos erat Chirographum decreti, quod erat contra
Coloſſ. 2. riū nobis. Chriſtus enim hanc maculam nunq̄ delebit. Hoc enim
Chirographo cauteriatæ & inuſtæ ſunt ignominioſis notis indeli-
biliter omnium Huſſitarum frontes, ut cum Propheta Hieremia
Hierem. 17. cuiſlibet Huſſitæ uere dicere poſſimus. Peccatum Huſka ſcriptum
eſt ſtylo ferreo in ungue Adamantino, exaratum ſuper latitudinem
cordis eorum. Tergiuertentur ergo Huſſitæ, tum ueteres tum
noui, ut lubet. Nos Chirographo iſto frontes eorum facile conſun-
demus urenti ac flammeo rubore, quotieſcunq̄ Ro. Eccleſiæ do-
ctrinis & Cæremonijs contradicunt. Nam præcipuus eorum Mer-
curius, & alter eorum Pſeudo Apoſtolus, Pragenſis iſte Hierony-
mus, hæc Chirographo ſuo, in conſpectu totius Eccleſiæ, omni-
eorum hæreſim publice damnauit, & omnes qui contra Ro. Eccle-
ſiæ fidem uenerint, æterno dignos eſſe anathemate pronunciauit.
Neq̄ ipſe aut ullus Huſſitarum negare iſtud poterit, Quia erant ibi
uiri religioſi ac docti ex omni Natione, quæ ſub cælo eſt, qui Bohe-
micum iſtum Oratorem: immo beſtiam (ut Demothe-
nē uocabat Æſchynes) bilinguem, ſua uerba reſonātem, proprijs auribus audi-
uerunt,

Mercurius
Huſſitarū.

uerunt, & Chirographum eiſdem proprijs oculis conſpexerunt.
Proprio igitur huius noui Martyris ſui iudicio condemnati ſunt, Tit. 3
(ut Paulus in Spiritu Sancto prædixit) omnes Huſſitæ, & in hoc
& in futuro ſæculo. Hoc enim Chirographum in frontibus eorum
nunquam delebitur, quia per æternam ueritatem Trinitatis diuine,
& Euangeliorum atteſtatum & iureiurando confirmatum, permanet
in ſæcula ſæculorum. Amen.

Cum uero Hieronymus iſte, ob hanc reuocationem & abiuratio-
tionem peſſime audiret ab Huſſitis, quibus longe aliter prædicauerat
Fluctuatio
mentis. ante, maxime uero indigne ferentibus eam iniuriam Baronibus
& Nobilibus Bohemiæ & Morauia, Vuiclephicæ ſectæ; per Ioan-
nem Hus atq̄ etiam per ipſius Hieronymi prædicationes addictis:
ille mente conſuſus (quando quidem cor eiſ non erat rectum cum
Deo) fluctuare cœpit. Memor enim priſtinæ ſuæ apud ſuos autorita-
tis et gloriæ, ac præ oculis habens, animo que reuoluens recentem
reuocationis ignominiam & graue ſectæ opprobrium, iniuriamq̄
Magiſtri ſibi metipſi uehementer ob hæc diſplicens, moeſtis cogita-
tibus ſecum deliberabat, quidnam facere deberet. Graui enim con-
ſiſtæbatur intus conſcientiæ pugna, & foris detractionibus uexaba-
tur Huſſitarum & contemptu, priori exiſtimatione per reuocatio-
nem amiſſa. Euentus enim rei teſtatur, ipſum non ſyncera mente in
reuocatione loquutum fuiſſe, ſed metu poenę uerbis damnate foris
quod animo comprobabat intus. Cuncq̄ eſſet uir elati & acris, Qualis Hi
non abiecti aut ſeruilis animi, ſpiritu ferox, ſcientiæq̄ & eloquentiæ erony. ille,
dono ſuperbus, atq̄ honoris & gloriæ auidus, inquietus item et no-
uarum rerum cupidus: uideret autem ſibi poſt reuocationem non-
dum plenam a Catholicis fidem haberi, ſed ſuſpectam adhuc eſſe
Patribus conuerſationem ſuam, & callide obſeruari ſua colloquia,
cœpit de fuga meditari. Naſtus itaq̄ effugiendi oportunitatem, au-
fugit, & longum iter emenſus per Germaniæ prouincias, peruenit
& retractus a Duce Bauarię Ioanne, Conſtantiam eſt reductus, ibi-
que tanquam relapſus, carceri mancipatus, nullis Patrum & Docto-
rum perſuaſionibus induci potuit, ut reuocationem prius factam
comprobaret denuo, ac ratam haberet. Dolebat quidem Patri-
bus, uirum tam præclaræ eruditionis & eloquentiæ acriſq̄ ingenij, Patrum diſ-
ligentia in
dehortando. tam miſere a Diabolo captum, & in erroribus obſtinatum teneri.
Quare nihil omittebant eorum, quæ ad dehortandum a pertinacia
facere uiderentur. Vbi autem uiderunt eum, ad omnes pias & ſalu-
bres admonitiones ſurdum & immobilem, cōſtituerunt ei tandem
diem iudicij. Ipſe uero ſuæ conſiſus eloquentiæ, petijt, ut publica ſi-
bi præ-

bi præstaretur audientia, in qua possit aduersarijs suis ad obiecta crimina palam respondere: Quam cum impetrasset, miro dicendi artificio, & crimina sibi obiecta diluere, & Vuiclephi doctrinam probare, suumque præceptorem Ioannem Hus laudibus in coelum ex tollere curauit, non sine magna auditorum admiratione. Patres igitur uidentes eum penitus induratum, omni respiscendi spe abiecta, conceperunt aduersus eum sententiam in xxi. sessione pronunciamdam. Ea autem sessio celebrata est die penultima Maij, Anno domini M. CCCXVI. Præsidente in ea Domino Ioanne Episcopo, Ostiensi Cardinali. In qua sanè celebratis de more Missa & Lætaniam, sermo ad Clerum, atq; adeo ad ipsum Hieronymum, uelut nouissime admonendum, et à pertinacia dehortandū, habitus est à Reuerendo Patre, Magistro Iacobo, Episcopo Laudensi. Quem referre operæ precium fore arbitror, eo quod multa in eò recitantur de hoc Hieronymo, quæ uulgo in historijs non habentur.

Sermo Reuerendi Patris, Domini Iacobi Episcopi Laudensis. In sessione XXI. habitus Constantiæ, aduersus Hieronymum de Praga. Anno M. CCCXVI. die XXX. Mensis Maij.

Supremæ Trinitatis nomine inuocato, pro præsentis proposito occurrit mihi Thema merito proponendum, uidelicet. Exprobrauit incredulitatem eorum & duriciam cordis. Marci ultimo cap. Et in Euangelio occurrentis Octauæ. Reuerendissimi Patres, & Orthodoxi Domini, Ceteri quoque fideles Catholici, Quoniam teste Aurelio Augustino, peruersis & obstinatis hominibus non leuia uerba, sed magis aspera obijcienda sunt. Quoniam sepius contingit, ut ubi lenis correctio spernitur, acris aut acerba plaga, maiori attentione suscipiatur. Et ideo qui uerbo blando non corripitur, necesse est, ut acrius arguatur. Cum dolore quidem abscondenda sunt uulnera, quæ leniter sanari nou possunt, ut inquit Isidorus de summo bono. Certe etiam sicut uidemus, quod grauissimus nodus in ligno nequit expelli, nisi grauissimo appressorio. Testatur Ambrosius. Vbi namq; fuerit pestilentior morbus, oportet medelam apponere meliorem & fortio rem, & maius uulnus cautiore est ligamine constringendum. Durior quoq; ferri materia, dum ad formam facile non flectitur, oportu num est, ut ei acrioris flammæ incendium & grosioris maili tum sio adhibeatur. Propterea Hieronyme, uisa tua obstinatione diutina,

diutina, & attenta pertinaci contumacia, & audita tua ultima responsione tam improba: certe possum id, quod scribitur Isaie xlvij. dete dicere. Scimus, quia durus es tu, & neruus ferreus ceruix tua, & frons tua ærea. Sed attende, quia cor durum male habebit in nouissimo, & qui amat periculum, peribit in illo. Eccle. iij. Consydera tu quoq; quod licet foris mea sonet terribiliter increpatio, intus tamen + iacet dilectio charitatis. Et sicut non debeo tibi uerbo aut opere parcere, sic etiam intendo bona uoluntate te delinquentem & pia charitate corripere. Non quippe malis assentiendum est, ut approbentur, sicut etiam negligenda non sunt, ut non arguantur. Quare nō putes me afflictionem uelle afflicto addere, nec ignem gladio + confouere. Non enim intendo recalcitrantem bis pun gere, siue incredulum obruere, aut induratum confundere: sed ut uerius cognoscas, quanta charitate corripieris, quanta dilectione reprehenderis, & quam longa piæ benignitate, ut respisceres, hortabaris & adoprabaris, propositum thema duxi eisdem uerbis resumendum, uidelicet. Exprobrauit incredulitatem eorū, & duriciam cordis eorum. Sacrum quippe præsens Concilium, exprobrauit incredulitatem eorum, illorum scilicet perfidorum hominum Iohannis Vuicleph & Iohannis Hus, & eorum sequacium. Sic quoq; tuam, exprobrat incredulitatē, & tui cordis duriciam. Tua quidem incredulitas mala est, quæ hæreses nutriuit atq; perfidiam: sed multo peior tui cordis duricia, quæ tuam obstinationem ostendit & pertinaciam. Nam ex errore incredulus reprehenditur, sed ex cordis duricia hæreticus conuincitur. Quoniam qui suam sententiam, licet falsam, nulla pertinaci obstinatione + mentiri, seipsum emendare parati sunt, nequaquam inter hæreticos sunt computandi: sed solum ij, qui maiorum patrum contempta sententia, suorum errorum perfidiam contendunt citò posse defendere, parati magis mori quam corrigi. Verba sunt B. Augustini contra Faustum. Nam ex dispositione nullus nominatur, sed ex habitu perfectio. Vnde non quicumq; incredulus, sed solum qui pertinaciter deuiat, hæreticus est. Quoniam error in ratione, est hæresis initium: sed pertinacia & cordis duricia in uoluntate, est hæresis complementum: falli quippe & fallere, humanæ fragilitatis conditio est. Quare uidemus, quod qui, non dico meliori aut saniori, sed acriori uigent ingenio, præ alijs desipiunt. Quoniam nostrum ingenium, de sui natura non est ociosum. Et ideo quando nescit tenere ueritatis tramitē, in labyrinthum præcipitatur erroris. Nam aliter sapere quam res se habet, humana tentatio est: sed mendacis iuuare sententiam, sanctorum patrum decreta cōtemnere, & usq; in

Increpatio
contra duriciam cordis.

+ latet

+ confodere

Nō error,
sed pertinacia hæreticum facit.
+ tuari

Docti &
ingeniosi
præ alijs hæretici fiunt.

in hæresis sacrilegium peruenire, diabolica præsumptio est. Inquit Augustinus contra Donatistas, Sunt igitur errores & incredulissimi extirpandi, sed magis cordis duricia condemnanda. Virus siquidem transmittit in posteros, qui præsentibus culpis ignoscit: Et bonis nocet, qui malis parcit. Sic ait Moralis Seneca. Iniquitas quippe mortalium, in nostri perniciem, more putredinis, sine fine uagaretur, si eam medicinalis correctio minimè reseccaret. Nempe malum cum perseverat augetur; Remediale bonum est, in peccato accelerata correctio. Occurrendū est itaq; malis, occurrendum est scandalis, ne tractu temporis impunita malitia cōualescat, & uires in iniquitate dissimulatio subministret: sed debita correctio imperitiam doceat, & cōtumaciam atq; cordis duriciam seuerā disciplina compescat. Manifesta siquidem crimina, non occulta correctione purganda sunt, sed palam arguendi sunt, qui publicè peccauerunt. Ut dum aperta obiurgatione sanantur, ij qui eos imitando deliquerūt, corrigantur. Dum enim corrigitur unus, plurimi emendantur, & melius est pro multorum salute quod + reus puniatur, quam quod pro unius licentia multi periclitentur: Inquit Gregorius in Registro. Et etiam Isidorus III, de summo bono. Quamobrem sunt hæretici publicè extirpandi, ne suis malis exemplis, falsa doctrina ac contagione pestifera, plurimos perdat. Sunt enim nonnulli (inquit Gregorius) qui dum plus exquirunt contemplan-
 do quàm cupiunt, usq; ad peruersa dogmata erumpunt: & dum humiliter esse discipuli ueritatis negligunt, magistri erroris fiunt. Sicut enim approbanda est uera & docta simplicitas, sic reprobanda est falsitas accuratè composita: quæ hominē suis erroribus illicet, & per linguæ ornamenta, laqueos deceptis expandit. Et licet quisque incredulus, sit pro sua perfidia meritò exprobrandus, interest tamen multū, quibus rebus & quantum erretur, & quàm facile se quisq; corrigat, uel quanta pertinacia suum defendere conetur errorem. Incredulitas, ubi correctionem accipit, meretur ueniam. At duricia & pertinacia, non nisi finali exterminatione extinguenda est. Nemo igitur obduratus & contumax, nemo de sua inani phantasia confidat. Aduersa nanq; est duricia, quæ uitā suam pro certa commendat: & lubrica spes, quæ inter fomenta peccati saluari se sperat. Incerta est uictoria, inter hostilia arma pugnare, & impossibilis est saluatio, flammis ardentibus circumdari & non ardere. Nimum enim præceps sui est, qui intrare audeat, ubi alios uidet cecidisse. Et uehementer interritus, cui non incutitur timor alio pereunte. Culpa enim defendendo geminatur, & peccatum peccato adijcit, qui malè gesta inuerecūdè pertinaciterq; defendit. Detestanda

Hæretici publicè corripienti sunt.

+ unius

+

standa est igitur cordis duricia, & præcipuè illa, quæ nec cōpunctione sanatur, nec pietate mollitur, nec precibus cōmouetur, quæ detestanda cordis duricia. minis non cedit, & flagellis amplius indurat. Vnde inexcusabiliter culpabilis, & letaliter criminabilis est, quia remediū poenitentiæ non admittit, & conceptum superbix non euomit. Duo quidem quæ in erroribus hominum difficillimè tolerantur, uidelicet præsumptio, antequam ueritas pateat, Et cū patuerit, præsumpta defensio falsitatis. Sicut enim incredulitas ex superbia nascitur, sic etiā cordis duricia ex propria presumptione nueritur. Nullus enim præsumptuosus culpam suam confitebitur, quia se culpabilem non æstimat. Damnatissima est igitur præsumptuosa superbia, & superba præsumptio, quæ ubi nulla æquitas est, sibi cupit fictā iustitiam arrogare, et de propria nō desinit scientia superbire. Hieronyme, timeo, quod ista talisq; presumptio et exterminatio, quam tu tibi fingis de te ipso, sit totius tuæ causa duriciæ. Hic latet tuum præcipitiū, hic est tuus labyrinthus erroris, hæc tua obstinatio parauit + intentum, + interitum. Licet enim sciōtus sis, & didascalus fueris, tua tamen (ut mihi apparet) nimia præsumptio decepit te, et error errori gradū multifariè preparauit. Deliberaui itaq; Hieronyme, te utaq; frontē percutere, semper tamen cū debita charitate, quæ dum uulnerat, sanat: & dum pungit, lenit, si non præbeas mihi faciem tuam ut petram durissimam, sed potius iuxta Euangelicū documentum, Si quis percuterit te in unam maxillam, præbe ei & alterā. Percutiam igitur te, & utinam sanem. Deuisses quidē emolliri ex recordatione criminum commissorum, aut uisa tanta benignitate tuorū dominorum iudicum. Primo quidem proijcio stercus, non alienū, super faciem tuam, sed proprium: ut tua possis ad tuam emendationē crimina intueri: quibus utinam possit tanta tua duricia emolliri. Attendite queso Catholici Domini, quanta fuit horū uirorum, scilicet Ioannis Hus & Hieronymi huius, præsumpta temeritas, ut homines uiles; plebei, infimi, ortuq; ignoti, auderēt nobile Regnū Bohemię totū cōcutere: Barones & Principes ad lites & dissensiones incitare, milites prouocare, regimina antiqua immutare, conuocare cohortes, diuidere populos, inter ciues dissensiones maximas cōmouere, catruas ducere, satellites habere, armatos tenere, homicidia perpetrare uel procurare: spoliare Ecclesias, & altaria prophanare. O beatū Regnū Bohemię, si natus nō fuisset homo iste. Valde quippe detestandū est, quod homines Ecclesiastici, sub cuiusdā + præcepto sanctitatis, qui deberēt Deo uacare, die noctuq; precibus insistere: pro peccatis populi (cuius bona comedunt) orare, tempus suū orationi impendere. Non uerentur, Regum & Principum curias infestare,

Detestanda cordis duricia.

+ interitum

Matth. 5.

Seditiosus Ioannes Hus & Hiero.

pretextu. +

136

HISTORIA HVSSITARVM.

lites cōmouere, decreta Regnorū uelle pro libitu immutare, litibus insudare. O quanti mali radix fuit, horum duorum rusticorum præsumptio: Ex qua tot sunt ab utraq; parte occisi, quot solennes Clerici detrusi, quot exilio relegati, et uolēter expulsi, quot spoliati, quot uerberibus cæsi, quot desolata Ecclesiæ, quot prophanata altaria, quot destructa Monasteria: Et si uolebas, Hieronymus, malos persequi Clericos, Cur bonos afflixisti: Quæso te, quia pridie usus fuisti, Hieronymus, ex emplo eodem, & nunc uelles uti & dicere. Væ mihi mater mea, cur genuisti me: uirum rixæ, uirum discordiæ in uniuersa terra, uti scribitur Hieremiæ 15. Non pigeat te meminisse illorum sanctorum uirorum de Praga Carmelitarum, quorū prædicatorem capi, & Monasteriū spoliari uos, in animarū uestrarum perniciem, procurastis. In unā te percussi maxillam, præbe mihi & alteram, in qua benignitatem tuorum dominorum iudicium, ut perpendas, attende. Sciunt aliqui, sed non omnes. Debeo & ego scire rigorem & modum, quid circa hæreticos uehementē de hæresi diffamatos, debeat breuiter obseruari. Nam debēt diligēter inquiri & capi, ac carcere mancipari. Debent cōtra eos articuli recipi, & testes quicunq; contra eos admitti, Etiā si sint infames & usurarij, Ribaldi, & publicæ meretrices. Debent de ueritate dicēda iuramento astringi. Quam si præfati hæretici dicere contempserint, debent eculeo torqueri, et uarijs tormentis extendi. Non debent aliqui ad eos, nisi magna necessitatis causa, intromitti. Non debēt quoq; publice audiri. Si resipuerint, debet eis misericorditer uenia impendi. Si autem pertinaces extiterint, debēt condemnari, & tradi brachio sæculari. Certe non isto rigore tecū actū est, licet fueris de hæresibus permaximē diffamatus. Quia nō tantū Arrius, nō Sabellius, nō Faustus, non Nestorius, non quisq; alius fuit hæreticus in uita sua, tantū quantū tu diffamatus. Quia in Anglia, in tota Bohemia, in Francia, in Vngaria, in Polonia, in Lituania, in Russia, in Italia & in tota Alemania, de hæresi tua peruolauit infamia. Fuisti captus (ut debent similes) ad Cōciliumq; deductus, & sola necessitate urgente reclusus. Super qua reclusionē Reuerendissimi domini mei Cardinales, de Vrbinis, Aquilegensis, Cameracensis, Florentinus, personaliter quæsierunt, si posses alio magis commodo loco collocari. Et si tuam fugam non fuissent ueriti, (quia sepius fugeras) ne dum in eorum domo, sed mensa & camera te unusquisq; eorum beneuole pertractasset. Contra te non fuerunt nisi probi testes admisi, ut puta sacræ Theologiæ Magistri, & sacrorū Canonū Doctores, Baccalarij quoq; plurimi, Solenniū Ecclesiarū curati, & omnes alij uenerabiles uiri: Qui corā te iurauerūt, & quorū neminē reprobasti.

Qualis in hæreticos processus.

Quam clēmenter actū est, cū Hieronymo.

Reclusus, id est, iterum inclusus.

reprobasti. Articuli quoq; contra te adducti fuerunt, pro maxima parte de ueritate probati. Tortus non fuisti, & utinam fuisses, Quia uel sic humiliatus, omnes errores tuos penitus euouisses. Pœnā illa tuos aperuisset oculos, quos culpa præcluserat. Ad te etiam quicunq; uenire uoluerunt, ad tui consolatioem fuerunt intromissi. Recogita, quā benignē, quā dulciter, Reuerendissimi Domini Cardinales, quā plures alij te fuerint exhortati, & tibi ex corde compassi, ut uelles resipiscere, Quoties supplicarunt: Audientia quoq; publica pluries tibi ad tui concessa est libitum. Quam ueniam non habuisses. Timeo nanq; ne illa audientia tibi nimiam præstiterit audaciam. Sex enim incommoda tibi per te, in illa audientia irrogata sunt. Primum, quia omnium, te pie excusare uolentium, ora obstruxisti. Quia quadam pietate conuicti, ut te defenderēt, te delirum, stultum siue insanum dicebant. Sed quæso, quis te insanum aut delirum diceret, nisi tu esses delirus, hominem sicornate orantem, & sic accurate dicentem: Oportet amplius, ut hi tui excusatores sileant, & penitus conticescant: Quia loquela tua te manifestum facit. Secundum incommodum tibi in tua irrogatum oratione fuit, qui te seditiosum, & homicidia procurasse, minime denegasti. Tertio, quia testes contra te deponentes, per multas historias longaq; exempla, mēitos fuisse probare conabaris: Quos tamen cōtra te ueracissimē dixisse, unico tuo testimonio approbatum est. Quartum fuit, quia apparuit, ut nescires inter Logicam Rhetoricamq; distinguere: Cum dixeris, Dicta testium contra te demonstratiuum argumentum minime facere. Nosti quippe quod demonstrationis genus aliud est in Logica, & aliud in Rhetorica. Logica quidem demonstrat per propositiones immediatas & Syllogismum expositoryum. Rhetorica uero demonstrat per laudes & uituperia. Aliter nanq; demonstrat Physicus Naturalis, & aliter Ethicus Moralis. Vnde Legista, Canonicus uel ciuilis non demonstrat, nisi per allegata & probata. Itaq; contra te demonstratur per allegata legitima, & probata de ueritate sufficientissima: Rogo te, quis magis cōtra te potest demonstrare q̄ tu ipse, & aduersum temetipsum demonstraſti: Tu solus tibi ipsi inimicus existis, Tu solus tibi aduersus, Tu solus magis tibi cōtrarius. Omnes nos tibi compatimur, Tu solus tibi crudelis penitus comprobabis. Omnes tibi pijs assistunt, sed tu solus tibi inimicaris. Quintum fuit, quia Ioannē Hus, quem prius tuo testimonio ac iuramento anathematizaueras, postmodū laudare non fuisti ueritus. Quæso te, qua fronte, qua audacia, qua quoq; inuerecundia, potuisti attollere uirum seditiosum, hæreticum & homicidia procurantem: M iij Memini

+ tuum
Sex incommoda per audientiam publicam.

I.

+ esse

II.

III.

III.
Duplex demonstratio.

V.
Inuectiua in Io. Hus.

Memini te aliquando dixisse, illum non fore ebriosum uel fornicarium: sed quid prodest, Pissimi Domini, uinum non bibere, & ira, odio, superbia & contentione inebriari? Quid est uinum seruare, & sanguinem effunderenon uereri? Aut quid est, non inebriari uino, & dentibus delationum sanguinem spargere, & proximorum carnem inmaniter laniare, & incessabili persecutione interimeri? Dixisti illum non fornicarium, utinam dixisses non hæreticum. Nulla enim maior fornicatio quam illa, qua hic fuit Catholica fornicatus à fide. Sed ultimo in hac publica audientia,

VI. Turpe contra te metipsum tuo proprio testimonio condemnasti. Utinam siluisses, tra seipsum testimonium. Quæ nanq; contra te maior potest autoritas quam ea, qua te mendacem, periurum: immo deierantem, & hæreticum relapsum esse affirmas, reuocasq; quæ sanctè iurasti, & in fortiore ac peiorem reciduasisti errorem. Quamobrem sacrum præfens Concilium, cui in terra est collatum omne iudicium, iudicabit te iuxta uias tuas. Ezechielis vij. Licet qui non credit, iam iudicatus sit, ut scribitur Ioan. iij. In iudicando siue corripiendo (ut testatur Seneca de clementia ad Neronem) hæc tria lex secuta est, quæ quilibet Princeps aut Iudex sequi debet. Vt aut cum quem punit, emendet: aut poena eius cæteros meliores reddat: Aut ut sublatis malis, securiores cæteri uiuant. Quamobrem hæc sancta Synodus, de te nunc intendit sumere iudicium. Et utinam respisceres, & duriciam tui cordis confringeres. Iudicabit itaq; te secundum recti iudicij æquitatem, & sacrorum Canonum sanctiones. Et licet (quod absit) conuerti nolueris, tamen sic debet utiq; iudicare, ut conuertat incredulos ad prudentiam, id est, ad scientiam fidei, parare Domino plebem perfectam. Quod eidem sancto Concilio concedere dignetur foeliciter, uiuorum & mortuorum Iudex iustissimus, Christus Iesus, benedictus in sæcula sæculorum, Amen. Finito hoc sermone, Hieronymus ille de Praga, in medio constitutus, quendam Bancum ascendens (ut in Actibus Concilij legitur) replicauit contra dictum Dominum Iacobum & sermonem eius, aliacq; multa & diuersa dixit & allegauit. Quibus auditis, Reuerendissimus Pater, Dominus Patriarcha Constantinopolitanus, unus de Commissarijs ipsius Synodi, dicto Magistro Hieronymo præfente & audiente, sententiam diffinitiuam contra eundem, alta & intelligibili uoce, in scriptis legit & promulgauit. Qua quidem sententia lecta, & per Synodum uniuersaliter approbata, & per deputatos Nationum, Antonium Concordiensem, Vitalem Tholonensem, Nicolaum Merseburgensem & Patricium Carthaginensem Episcopos, ac supra dictum Dominum Ostiensem, confirmata per uerbū Placet.

Sententia in Hieronymum pronuntiata.

alias Carragensem.

Idem

Idem Hieronymus traditus est potestati seculari, per quam combustus eodem die fuit. Ne uerò nimium proluxa fiat narratio, diffinitiuè illius sententiæ, principium tantum & finem recitabimus, quandoquidè cætera, quæ ibi repetuntur, enarrata sunt prius. Initium igitur sententiæ sic habet. In nomine Domini Amen, Christus Deus & saluator noster, uitis matura, cuius pater agricola est, discipulos cæterosq; fideles suos in illis instituens, inquit. Si quis in me nō manserit, mittetur foras, sicut palmes, & arefcet. Cuius summi Doctoris & Magistri doctrinā sequens, & præcepta exequens, hæc sancta Constantiensis Synodus, in causa inquisitionis hæreticæ prauitatis, per eandem sanctam Synodum mota, fama publica referente, & clamorosa insinuatione demonstrante: Contra Magistrum Hieronymum, dictum de Praga, dictum Magistrum in artibus, Laicum. Ex cuius causæ actis & processibus constat, eundem Hieronymum tenuisse, asseruisse, & dogmatizasse nōnullos articulos hæreticos & erroneos, dudum à sanctis Patribus reprobatos: Quosdam uerò blasphemos, & alios scâdolosos, & alios piarū aut iū offensiuos, temerarios & seditiosos: Dudum per damnatæ memoriæ uiros, Ioannē Vuicleph & Ioannē Hus assertos &c. Et infra sub finem. Post quas professionem & abiurationem, multis diebus transactis, sicut canis ad uomitum rediens, ut uirus pestilentissimū, quod in suo latitabat pectore, publicè euomeret, audientiam publicā sibi dari petijt, & in eadē sancta Synodo publicè congregata, asseruit, dixit & professus est in effectu, quod præfatæ sententiæ damnationis dictorum Ioannis Vuicleph & Ioannis Hus, iniquè consenserat, & illam sententiam approbando mentitus fuit. Nec uerebatur se confiteri mentium: Quinimodò confessionem, approbationem & professionem suas, super illorum damnatione, reuocabat nunc & in æternum, asserens se in libris Ioannis Vuicleph & Ioannis Hus, nullam unquam hæresim uel errorem legisse: Licet ante fuerit confessus, & probatum sit euidenter, ipsum libros eorum diligenter studuisse, legisse, & dogmatizasse, in quibus constat plures errores & hæreses contineri. Verum idem Hieronymus de Sacramento altaris, & transubstantiatione panis in corpus Christi, professus est, se tenere & credere quod Ecclesia tenet, Dicens, se plus credere Augustino & cæteris Ecclesiæ doctoribus, quam Ioannis Vuicleph & Ioannis Hus damnatis erroribus adherere. Illorum tamen se fautorem fuisse & esse. Propter quæ eadem sancta Synodus, eundem Hieronymum, palmitem putridum, aridum, in uite non manentem, foras mittendum decernit, ipsumq; hæreticū, & in hæresim relapsū, excōmunicatum, anatematiza-

Verba sententiæ diffinitiuæ Ioan. 15.

Turpis Hieronymi relapsus.

Discrepancia eius à Vuiclepho

tum pronunciat & declarat atq; damnat. Hec ibi ex actis publicis, Hieronymus itaq; potestati seculari traditus (non degradatus ut Ioannes Hus, quia Laicus erat) & ad locū supplicij educus, forti & infracto mortem pertulisse uisus est animo. Qua de re elegans extat epistola Poggij florentini, qui se uidisse affirmat rem gestam. De qua quidem epistola multum gloriantur Husitæ, & Prisci & Moderni, eo quod uiro huic plurimum laudis tribuere uideatur. E- quidem Bohemo huic, quemadmodum & uniuersæ Bohemorum Nationi, ego nullum laudis titulum inuideo, salua in omnibus ue- ritate & fidei Catholicæ assertione. Ne tamen fucatis laudibus, ua- nē contra nos Catholicos glorientur Husitæ, in fidei nostræ præ- iudicium, atq; in Concilij iniuriam sanctiq; spiritus blasphemiam: pro ueritatis honore dicā quod res est, ut mihi uideatur. Etenim non nego, sed facile cōcedo, atq; etiam affirmo, Hieronymū istum excellenti præditum fuisse ingenio, præclara eloquentia, multifaria eruditione, uiuaci memoria & id genus reliquis oratoricæ laudis ornamentis, pluribus etiam quàm quæ à Poggio commemorantur. Sed speciosa illa Dei dona, non sunt ueræ uirtutes, quæ uirum bo- num reddant, quia malis iuxta & bonis clantur, quibus & bene ac male uti quis potest. Non enim sunt ex gratia gratum faciente, sed ex gratia gratis data. Et communia sunt Paganis nobiscum, Tur- cisq; & Iudeis. Non enim pauci ex Paganis in ijs bonis longe præ- celluerunt Hieronymum istum, nec puto ullum Husitam, seu uete- rem seu nouum tam impudentem existere, ut ausit eum in hac laude præferre priscis illis Paganis, Socrati, Xenophonti, Platoni, Ari- stoteli, Demostheni, Ciceroni, Hortensio, Plinio & cæteris erudi- tionis & eloquentiæ luminibus clarissimis. Ad fidei igitur & iusti- tiæ ac salutis æternæ causam, bona illa nullam firmam aut soli- dam probationem afferunt: Nec de uana ista laude, cum hæreticis contēditus. Non enim negamus doctissimos & eloquentissimos uiros fuisse plerosq; hereticos, ut Valentinum, Nouatum, Paulum Samosatenum, Arrium, Nestorium: Quibus & Hieronymus iste longe inferior fuit. Sed negamus eos fuisse uiros bonos, aut ulla uera uirtute præditos. Omnes enim hæretici carent charitate & recta fide, sine quibus cætera bona cuncta ad animæ salutem nihil omnino profunt. Quantumuis igitur doctus & eloquens fuerit i- ste Hieronymus, tamen uir pius aut uir bonus nec fuit nec dici po- tuit, quia per hæresim a fide, per schisma a charitate excidit. Ideoq; particeps est omnium peccatorum, culparū, criminum ac scelerum, quæ supra de Ioanne Hus enumerata sunt, Nisi forte in hoc uno re- missius ei sit in iudicio Dei quam illi, quod Vuiclephi hæresim non

Epistola
Poggij de
hoc Hiero.

Gratiæ gra-
tis data in
Hiero.

Eloquētes
ac docti hæ-
retici.

Hiero. nec
pius nec bo-
nus uir fuit

prior ipse disseminauit in Bohemia, sed eam à Ioanne Hus accepit. In nonnullis autem culpabilior ac detestabilior fuit Ioanne Hus. Nam in XXIII. articulis, qui in accusationem eius supra producti fuisse narratur, longe minus reprehensibilis (saltem in quibusdam) fuisse uideatur Ioannes Hus, quam Hieronymus iste. Quemadmo- dum enim iste erat ætate iunior, ita erat & ingenio feruentior & oratione uehementior, atq; ad procurandas cædes & seditiones con- citator, & ad quæuis facinora illo audacior. Deniq; cōtra sanctam Ecclesiam magis uiolentus & impius. Nam in reliquijs sanctorum & in Christi, ac diuorum imagines, atrociores leguntur Hieronymi huius, quàm Ioannis Hus iniurijs, & propensiora contra honorem & unitatem Ecclesiæ studia. Non enim legitur Hus excurrisse, sicut Hieronymus fecit, ad Ruthenos & Vngaros, aut publicè ad anti- quos Rusiæ schismaticos transisse: aut Pragg tam seditiose ac ui- olenter tum libros Vuiclephi, tum supplicia peremptorū in Præto- rio Husitarum uindicasse, q̄ fecit Hieronymus. Postremo una Hieronymi ficta & perfida reuocatio, & eiusdem longe sceleratior retractatio, tam immane scelus ac detestabile facinus uideatur, ut mihi persuadeam, tam generosos esse animos Baronum & Nobi- lium eorum, qui adhuc hodie in Bohemia & Morauia Husitarum sectam fouent, asseruntq; aut tolerant saltem, ut si scirent, Hierony- mum istum ita egisse, adeoq; turpissimè deliquisse Constantiæ, tan- to in nomen eius odio insurrecturi essent, ut memoriam eius ex omnibus suis libris et Ecclesijs, seu Cōuenticulis potius, penitus de- lerent. Quid enim turpius & bono uiro indignius facere potuisset, secundum omnes Husitas & Vuiclephistas, quàm quod in reuo- catione illa fecit: Ecce in præfatione uocat damnatores Magistro- rum suorum, Vuiclephi & Ioannis Hus, (quos amabat & pro san- ctis habebat in corde suo) Reuerendissimos Patres, doctissimos ac præstantissimos uiros, gloriosum cœtum, sacrosanctum Conci- lium, Templum Domini sanctum, ueri Salomonis Principes, & quid non? In reuocatione autem atrocissimis iniurijs, publicè co- ram toto mundo, affecit illos præclaros (si dijs placet) Magistros suos, & quidem sua sponte id fecit ac uoluntariè, sicut ipsemet affir- mat, tum in præfatione, tum in reuocatione. Quæ autem sunt illæ iniuriæ? Anathematizo (inquit) omnem hæresim, præcipue eam, de qua hætenus infamatus fui, & quam præteritis temporibus do- gmatizauerunt & tenuerunt Ioannes Vuicleph & Ioannes Hus in suis opusculis &c. Item, Consentio autem sanctæ Rom. Ecclesiæ & Apostolicæ sedi, & huic sacro Concilio, & ore ac corde profiteor, in omnibus & per omnia. Et specialiter, quod prædictorum arti- culorum

Hieron. fa-
cinorosior
Ioane Hus.

Turpe fa-
cinus eius
in reuoca-
tione.

Inire Hie-
ron. contra
Hus.

culorum Ioannis Vuicleph & Ioannis Hus plures sunt notorie hæretici. Quidam uerò blasphemi, alij erronei &c. Item, Non merito compræhendi & compræhendo ipsum Ioannem Hus, & suam doctrinam, cum eorum sequacibus, per hoc sacrum Concilium, damnatam & reprobam fuisse, tanquam hæreticam & insanam. Ne autem dicerent Hussitæ, ipsum hæc metus causa coactè & inuoluntariè dixisse & scripsisse. Ipse hæc eua siunculam præueniens, mox subiungit, Et hæc omnia supradicta dico purè & sine conditione, ut iam plene & sufficienter informatus, de prædictis sententijs latis per hoc sacrum Concilium, contra doctrinas dictorum quondam Ioannis Vuicleph & Ioannis Hus, & contra ipsorum personas, quibus sententijs, tanquam deuotus Catholicus, in omnibus & per omnia humiliter consentio & adhæreo. Item, Omnes qui contra hanc fidem uenerint, cum dogmatibus suis æterno Anathemate dignos esse pronuncio, &c. An non sunt ista uerba Primi & Maximi Hussitæ, graues contumeliæ & atroces iniuriæ in ipsum Hus & in omnes Hussitas, merito censenda? Quid enim grauius aut contumeliosius dicere posset, quam æternum Anathema, in ipsum, in eius doctrinam, in eius personam, & in omnes sequaces eiusdem? Nec leuis item iniuria est, dicere, plures articulos eius esse hæreticos, blasphemos, erroneos, scandalosos, seditiones &c. Item, doctrinam eius merito damnatam ac reprobam à Concilio fuisse, tanquam hæreticam & insanam. Quid obsecro cuncti Catholici uel Mille libris, grauius aut iniurius contra ipsum Hus & omnes Hussitas dicere, aut pronunciaré queant?

Nec possunt ulli Hussitæ uerecundè dicere, eundem suum Hieronymum friuolè & inconsiderate, aut per uolentiam, aut metus uel causa sic pronunciasse, Nam eiusmodi tergiversationes cauillosas, proprijs ipse uerbis rejicit & excludit. Quandoquidem affirmat se omnia illa pronunciaré uoluntariè, spontaneè, liberè, purè, sine conditione, ex animo ac toto corde & ore, atq; etiam proprio Chirographo. Et adeo non temerè aut friuolè, ut etiam egregijs Doctoribus & Magistris contra Ioannem Hus crediturus non fuisset, nisi erroneos ipsius articulos uidisset propria eius manu scriptos, quam ut suam propriam bene cognoscebat. Deniq; adeo constanter & serio sic pronunciauit, ut non sit uertus ea confirmare terribilissimo iuramento, per sanctam Trinitatem & per sacrosancta Euangelia, & seipsum præterea deuotè non solum Canonum seueritati, sed etiam æternæ pœnæ, si falleret. Ecce quomodo perplexi sunt (ut ait Iob) nerui testiculorum huius Bohemici Behemoth; quibus infelix ita cōstrictus tenetur, ut à culpa, nulla

Hussitarii
damnatio
per Hiero.

Iob. 40.

nullo ingenio, nulla dicendi arte se possit extricare, neq; coram Deo, neq; coram hominibus. Coram Deo enim cōstrictus tenetur iuramento æternæ ueritatis, quod inopia præuacatione transgressus, reus periurij in æternum permanet, & propria deuotione æternæ pœnæ obligatus tenetur. Nam sicut Iudas proditor, immani proditoris delicto, longe grauius scelus desperationis superaddidit; ita & Hieronymus iste, scelerato periurij reatu, lōge grauiorem culpam finalis impœnitentiæ, & relapsus in abiuratam hæresim, superadidit. Coram hominibus præterea miserè item confusus & cōstrictus tenetur: Coram Catholicis quidem multipharie. Reus enim habetur hæreseos & omnium aliorum grauissimorum criminum, quibus & Ioannem Hus cōstrictum supra ostendimus. Reus præterea tam grauis periurij, & infamiæ multipliciter, conuictus item de seditione & homicidio, grauius etiam quam insignis ille Barrabas, qui unius homicidij reus legitur, iste autem multarum caedum & seditionum reus in sæcula manet. Non igitur ut innocens, sed ut sceleratissimus malefactor, multis legum publicarum sententijs illaqueatus, perfidiæ, schismatis, periurij, & aliorum maximorum criminum pœnas in igne luit, & propter impœnitentiam & obstinationem finalem in æternum licet. Tantum abest, ut pro sancto aut Martyre haberi aut coli debeat. Coram Hussitis deniq; suis multipliciter accusari, repræhendi atque confundi potuit, poteritq; semper, propter atroces illas iniurias, quas in famosa & perfida reuocatione sua, coram toto Concilio, ex omnibus sub caelo Nationibus Christianis cōgregato, publicè in Ioannē Hus & Ioannē Vuicleph eorumq; sequaces pronunciaré, & cum iuramento cōfirmare nō crubuit. Sunt igitur & Hussitarum testiculi per Hieronymum istum perplexi & conquassati. Nam si fateantur, cum in reuocatione ex animo & uere suam pronunciasse sententiam, se ipsos protinus condemnant, & æterno Anathemate dignos agnoscunt. Si uero dicant, cum non ex animo, sed fite & contra mentem suā sic pronunciasse & iurasse, maxime se ipsos confundūt, tanquam eos, qui propter schisma fouendum, nullam habeant rationem honestatis, grauitatis, ueritatis & pietatis: Vtpote qui hominem tam sceleratum & perfidum, pro sancto habeant, & uelut Martyrē Christi uenerentur, non ob aliud, nisi quia pertinaciter mortem propter hæresim suam sustinuit, cum constet eum prius illam publicè damnasse & abiurasse. In honestus & inconstans (ut ait Iacobus) in omnibus uis suis, doctrinā, quam antea Pragæ et per omnē Bohemiam Morauiamq; publicè prædicauerat: Constantiæ postea Hære-

Hiero. in
culpa per
plexus &
cōstrictus.

Quantorū
criminum
reus Hiero:

Perplexi
Hussitæ
per Hiero:

In honestus
& inconstans
Hiero.
Iac. 1.

Perfidia eius.

berè actiuoluntariè corā omnibus Nationibus reuocauit, damnauitq; & abiurauit, & paulo post multo inhonestius eandē rursus approbauit, laudauit & iustificauit, a deo inconstans publicè, ut uix ulla meretrix priuatim tā impudētèr fallere ausit promissam scortatori noctem. Nam si diligētius quis discutiat hanc rem, inueniet Hieronymū istum circa Vuiclephi doctrinā terq; quaterq; (ut ait Poëta) perfidum. Primo quidem Prage, quādo ipse anno domini 1403. XLV. articulos Vuiclephi simul cū cæteris publicè damnauit, tum ut Magister Vniuersitatis, tum ut membrū Bohemice Nationis. Bis igitur aut ter eam doctrinam sub initium damnauit Prage, scilicet in Collgio Caroli, in Nigra Rosa & in Prætorio. Taceo de ea damnatione, quæ in professoribus Theologicæ facultatis facta fuit, quia non reperio cum illius facultatis membrum fuisse. At paulo post maximè asseruit & prædicauit seditiosissime eandem doctrinam, nec puduit eam cum socijs suis contra Doctorum consilium in articulis obiectionis suæ dicere, Iniquam & iniustam, ac temerariam esse & fuisse XLV. articulorum condemnationem & prohibitionem. Vbi uerò Constantiam uenit, eandem rursus condemnauit, atq; etiā diris detestationibus & obligationibus abiurauit, in maximam sane demortui Hus contumeliam & omnium Hussitarum confusionem: nullis adactus tormentis, nulla compulsus uir, sed liberè ac uoluntariè. At non longe post, tertiam perfidiam quarto periurio dedecorissimè sefellit, eandem rursus asserens, quam toties dānauerat. Vt non immeritò potuerit dici ac uideri homo impudentissimus, & leuissimus transfuga, nunc harum riuic illarū partium, Qui aliud stans, aliud sedens de fide sentit, ut iure neq; in hac neq; in illa parte fidem habeat. Sicut in Ciceronem dixit Salustius. Vnde & leuissimo Gnatonipotius, quam uiro forti & constanti aut Euangelico Prædicatori comparari debet, si res ipsa & nuda ueritas expendatur. Quemadmodum enim Gnato Terentianus, impudens ille parasitus & mensarum affecta, dicebat. Aiunt Aio: Negant Nego. Ita & Hieronymus iste (immemor doctrinæ Christi, ubi ait, Sit Sermo uester Est Est, Non Non. Et Pauli, dicētis, Fidelis autem Deus, quia sermo noster qui fuit apud uos, non est in illo Est & Non, sed est in illo Est) aliud dixit apud Hussitas Prage, aliud apud Patres in Concilio: & rursus mutata per diabolicum ludibrium sententia, aliud apud eosdem Patres dixit postea quam prius. Idcirco Patres in sententiā diffinitiuā exprobrant ei, tanquam maximum improprium dedecus & infamiam, quod non uerebatur se cōfiteri mentitum: Sed adhuc grauius erat scelus, quod mentitus fuerat, nō hominibus tantū, sed etiā Deo, quod summa impietate

Hiero. similis Gnatonipotius

Math. 5.
1. Cor. 1.

tate ac extrema cum desperatione ausus fuerit mentiēdo iurare per sanctam Trinitatē, & per sacrosancta Euangelia, ac seipsum æternæ obligatum facere poenæ, idq; liberè ac spontaneè, ut ipsemet dixit. Quæ obsecro impudentia est, quæ insania, quæ impietas, talem hominē, usq; adeo falsum ac fraudulentum, in bono lubricum, in malo pertinacem: qui non ueritus est tam impiè peccare, ac Deo hominibusq; publicè mentiri, atq; etiā in grauisimis peccatis & sceleribus, sine cōfessione & poenitentiā, pertinaciter mortalem inquam uirum, sic perditum ac desperatum in semetipso, dicere sanctum, eumq; pro Martyre Christi colere ac uenerari. Scribit sane Æneas Syluius, quod Ioannes Hus & Hieronymus iste, apud Bohemos Martyrum honores meruerunt: Nec minores quam Petrus & Paulus apud Romanos habiti, Quodq; discipuli eorum ex eo solo terram abstulere, in quo ignis combustionis eorum fuit, eamq; ueluti sacram secum attulere in patriam. Nolim ego hanc stultitiā & grāde istud dedecus, nefa scq; & scandalum, indyæ Bohemorum genti generaliter adscribere, sed specialiter potius misere seductis per mendacia, & spontanea malitia excaecatis Hussitis, Quibus impia et seditiosa doctrina Vuiclephi, per mendaces ac seditiosos Magistros, Ioannē Hus et Hieronymū de Praga, nequiter in hypocrisi sub ficta pietatis specie prædicata, mcrū Euangelium erat, ea maximè ratione, quod Clericorum crimina Laicis puniēda committebant illi Magistri nequitiae atq; discordiæ, & Clericorum bona Nobilibus diripiēda tradebant: eo nimirum Euangelij prætextu, quod Christus & Apostoli pauperes fuerunt, & nulla prædica, nullas domos aut agros possederunt, sed omnia reliquerunt, ut liberius uacarent Euangelio. Sed nequissime retinebant alteram, quæ de Laicis est, Euangelij partem, uidelicet, quod omnia eis erant cōmunia, nec quisq; eorū quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed agrorum ac domorum possessores omnia uendentes, ponebant precia ante pedes Apostolorum. Iam si Lusci ac Strabones isti, odij ac discordiæ Magistri, non hirquis, sed rectis oculis Euangelium inspexissent, facile uiderent, primā illam Euangelicæ paupertatis uitam, non magis à Laicis quam a Clericis hodie prætermitti ac minimè seruari, eamq; tolerabiliorem fore Clericis quam Laicis, si reduceretur in effectum, Quia Laici deberent omnia sua uendere, & precia ante pedes Clericorum ponere. Hussitæ autem, ad hanc Euangelij partem surdi ac cæci, & sua retinebant, & aliena rapiebāt iniquissimè: ea sane obtenebrati amentia, ut in sceleratissimis Ecclesiarum ac Monasteriorum direptionibus, de uastationibusq; & sacrilegijs, putarent, saltem ficto corde,

Hiero. ille nec sanctus nec Martyr est.

Nequissime seducti Hussitæ à Magistris mendacibus.

Act. 4.

Euangelica paupertas.

Hiero. bo- nis Dei do nis abusus est.

se obsequium præstare Deo. Frustra igitur laudantur in isto Hieronymo (quemadmodum & in Magistro eius) eruditio & eloquentia, ingenij & memoriæ uigor atque præstantia. Nam ipse bonis, & in suam & in multorum perniciem scelerate abusus est: Quæ & Poggius putabat ei in pestem suam à natura concessa fuisse. Ego tamen potius dixerim, illa dona ei à Deo & natura in bonum concessa, ab ipso uero per propriæ uoluntatis prauitatem, in malum deflecta ac peruersa fuisse. De quibus sanè ingenij dotibus & ueteres Pagani, Aristoteles, Cicero, Quintilianus &c. confessi sunt, quod sint res nocentissimæ, & Reipublicæ perniciosissimæ, ubi per cordis malitiam & prauæ uoluntatis nequitiam, in malum conuertuntur usum. Saxuissima est enim iniustitia, (ut inquit Aristoteles) quæ habet arma: Homo autem arma tenet per innatam prudentiam atq; uirtutem. Hieronymus igitur iste, si uerè & Christianè loqui uolumus, adeo non est laudandus propter illa ingenij sui ornamenta, quantumuis præclara & eximia, ut propter eorum abusum maxime sit uituperandus: & eo grauius condemnandus, quo præclariora in eo dona illa fuerunt. Quia multo peius erit ei in nouissimo iudicio, quam seruo illi nequæ, qui talentum suum reposuit in sudario, nullam faciens usuram. Quia melius, hoc est, minus malū est, non uti quàm abuti. Melius nihil lucrari quàm perdere, melius retinere sortem in ocio, quàm facere fœnus perniciosum. Si ergo Dominus iussit inutilem seruum eijci in tenebras exteriores, ubi erit fletus & stridor dentium: nunquid parceret seruo pernicioso, qui talento sibi liberaliter dato, pessimè abusus est, ad dissipandam Domini sui hæreditatem: O quàm exactam reddet Domino rationem. Nam quanto plus à Domino accepit, tanto grauius exigetur ab eo fors cum usura. Quædo enim augentur dona, (inquit Gregorius) crescunt etiam rationes donorum.

Aristoteles in Politicis lib. 1.

Propter abusum sui talenti Hiero. repræhenibilis fuit.

Matth. 25.

Luc. 19.

Cæterum, quod animi eius fortitudinem, qua mortem iucunda fronte & alacri uultu (ut ait Poggius) non solū perpeti, sed etiam appetuisse uisus est, plæriq; admirantur & laudant, nihil moror. Erat enim Bohemus natione, ex fortissima sane gente, quæ & animi uigore & corporis robore nulli facile cedit. Sed pestifera hæresis hanc quoq; uirtutem ei reddidit, nō solum inutilem, sed etiam perniciosam: immo & in uitium conuertit. Amissa enim per hæresim fide, & per schisma (uti sæpe dictum est) charitate, nihil ei prodesse potuit, quod corpus suū ignibus tradidit, ita ut arderet. Non enim uera animi fortitudo fuit, sed animæ suæ nimis perniciofa obstinatio, ac damnabilis pertinacia, qua infoelix ac nimium stultus maluit, & temperali & æterna morte perire, per uanæ gloriae desiderium

Fortitudo animi ad mortem.

1. Corin. 13.

desiderium

desiderium ac fictæ fortitudinis fucum, quàm inglorius errorem agnoscere, & per salubrem reuocationem humilis aut despectus uiuere. Iam enim expertus fuerat, quantum ignominia prior (quam fictè fecerat) reuocatio sibi pepererat. Non est igitur, quod de hoc fortitudinis fucō, sibi placeant aut gloriantur Hussitæ, fucata hæc laus nimis magno precio constat infœlici illius animæ, quæ per eam pertinaciam perijt in æternum. Et non solum æquauerūt, sed etiam superauerunt, eum in hac uirtutis specie multi Pagani & Iudæi, atque hæretici, qui ultra in ardentem rogam, non ligati, ut hic Hieronymus, insiluerunt. Ut taceam de stulta Empedoclis ambitione, qui ut Deus haberetur, peracto cum amicis post sacrificium cōuiuio, clam in Ætnam montem ascendens, in medios ignis crateres desilijt. Sed reiecta flammaram ui, ex intimis una crepidarum eius ærea, prodidit uanam & stulte incineratam eius diuinitatem. Nō gloriantur igitur de pertinaciter incineratis Pseudoapostolis suis Hussitæ. Nam in ea gloria etiā à fœminis Paganorum & hæreticorum uincuntur: Quippe Hus multis mendacijs tergiuersationibusq; ac precibus euadere cupiebat, & rogū lachrymans ligatusq; ingressus est, Hieronymus antea turpissima reuocatione eam mortem effugere quæsiuit, quam postea pertinax, ad abolendam priorem ignominiam, ficta fortitudine pertulit. At multe repertæ sunt fœminæ, (de sanctis Virginibus, quæ pro Christi gloria longe atrociora passæ sunt tormenta, nihil hic dico, ne iniuriōse uideantur comparari cum hæreticis) tum apud Ethnicos, tum apud hæreticos, quæ longè gloriosius & animosius ignes perpessæ sunt, quàm uiri isti Bohemi, qui ex fortissima alioqui Natione oriundi erant. Scribit etenim Solinus nobilis auctor, (cui & Geographi plæriq; consentiunt) apud Indos multas uxores in unius uiri matrimonium coire, uiro autem decedente, magnum esse inter uxores certamen, apud grauissimos iudices, quænam earum, hoc palmæ referat præmium, ut arbitrio suo ascendat rogam coniugis, & supremis eius semetipsam det inferias. Ecce mulieres Ethnice inter sese de spontanea morte pro gloria certabant. At uiri isti hæretici adeo non sponte passi sunt, ut multis tergiuersationibus euadere, & dicta testium eludere tentauerint, quamuis etiam factorum euidentia manifestè conuicti essent. Aliud exemplum memorabile refert Valerius Maximus, de uxore Asdrubalis, quæ Carthagine capta & incensa, dextra leuaq; tres filios, mortem non recusantes, secum trahens, incendio se flagrantis patriæ obiecit. Quippe in arcis fastigium cum liberis ascendens, inde præcipitem se in urbis incendium dedit, longe fortior uiro suo, qui à Scipione

Fucus fortitudinis fictæ.

Empedocles. vide Diogenem Laertium.

Fœminarū fortium animositas ad mortem

Solinus de mirabilibus mundi, c. 65.

Val. Max. lib. 3 tit. de fortitudo.

uitam suam pactus, deditioem fecerat, uxoris liberorumq; impiè oblitus. Ne igitur uanè glorientur Hussitæ, uident hic pseudo-martyres suos, fortitudine in contemnenda morte, non solum à muliere Pagana, sed etiam à pueris uictos, qui ulro, neq; damnati neq; ligati, in ardentibus flammis desiliuerunt, libertatem præferentes huic uitæ. Quædam præterea exempla refert Baptista Fulgosus, uir nobilis & Genuensis, de quibusdam foeminis, quæ hac in re uiris istis minime celsisse uidentur, sed addit (quod ego supra dixi) nobilem uirtutem patientiam, in hæreticis, mutata appellatione, transire in uitium obstinationis & pertinaciæ. Ne igitur iuste ac piè uideantur Hussitæ, Martyrum honores tribuere damnatis hæreticis, ob id quod fortiter in speciem & ad oculos passi sunt supplicium ignis, refreram unum aut alterum de foeminis exemplum, quæ hæresim suam nihilo segnus quam uiri isti, in mortem usq; pertinaciter asseruerunt. Nam in eadem gente Bohemica post Hussitarum sectam, exorta est per quendam Gallum Picardum secta turpior Adamitarum, in qua promiscuus erat foeminarum usus, & abiecto naturali pudore, nudis corporibus degebatur. Quam sectam Ioanes Zisca persequutus, miseram illorum hominum coluuiem in lysimni amnis insula deleuit, exceptis duabus foeminis, quibus quod grauidæ essent, propter partum parcere uolens, deliberandi spacium dedit, ut respicerent. Illæ autem neq; ante partum neq; post partum persuaderi potuerunt, ut ab illo instituto desisterent. Cum itaq; ignibus adiudicatæ piram intrarent, carmina modulantes non ante desierunt canere, quam eas uita defecit. Aliud item subiungit exemplum, de muliere quadam Tridentina, nomine Margarita, quæ uxor fuit Dulcini hæresiarchæ, sub Bonifacio Papa VIII. Nam & illa crudeliter comburi maluit, quam hæresim semel conceptam deserere. Si ergo sancti habendi essent Hus & Hieronymus Bohemi, eo quod supplicium ignis propter hæresim suam fortiter pertulisse dicuntur: Non minus sane, immo magis ac potiori ratione sanctæ haberi ac dici deberent Bohemica illæ mulieres Adamitarum, quas Zisca combulsit. Illæ enim mulieres per simplicitatem & ignorantiam sic errauerunt, Viri autem isti, cum essent egregie docti, longe malitiosius errasse, & innumeras animas in errorem & æternam damnationem misisse conuincuntur. Et longe certior est eorum damnatio, quæ per spiritum sanctum à Concilio legitime cõgregato facta creditur, quam illarum mulierum damnatio, quæ nõ à Concilio neq; à Catholicis Doctoribus, sed à Zisca homine militari & hæretico facta est: licet reuera damnabiles essent. Sed earum damnator Zisca, damnandi ius non habebat,

Bapt. fulgosus
lib. 3. c. de patientia.

Adamitæ à
Zisca delecti.

Remissus est foemina, q; uiris hæreticis.

habebat, cum & ipse hæreticus existens, in eadem damnatione esset. Cui proinde poterant illud Apostoli ad Romanos obijcere. Qui prædicas non furandum, furaris? Qui dicis, Non inuocandum, inuocaris? &c. Quamuis igitur Hieronymus iste mortem, magna animi fortitudine, foris ad oculos & secundum externam speciem, pertulisse uisus sit: suspicor tamen, eum intus in cõscientia maximo pauore concussum, ac summa tristitia afflictum, ne dicam absorptum, fuisse. Primum, propter grauem in conscientia pugnam accusantium cogitationum aut etiam defendentium, Sicut idem ait Apostolus, Deinde, quia mens eius male sibi conscia, miserè cruciabatur (ut credere par est) retroacta uersans ac reuoluens crimina, si non hæreseos (quam agnoscere nolebat) certe seditionis, homicidijq; & multorum in populis Bohemicae tumultuum, quorum autor & suscitator in prædicando fuerat. Tertio, Quia maxima angebatur intus pudore, propter priorem reuocationem: in qua & Deo & hominibus promissa nequissimè fefellerat, & suos Magistros Ioannem Vuicleph & Ioan. Hus publicè condemnauerat, atque etiã anathematizauerat. Quarto, Quia uel in extrema ipsius obstinatione adhuc fluctuabat animus eius in dubio, & adeo quidem uehementer, ut ne uerbis quidem fluctuationem illam regere aut dissimulare potuerit. Quid ita? Quia cum in plurimis reliquisset Ecclesiae sensum & ueritatem, stultè adhærens incertis, immo falsis & erroneis Vuiclephi opinionibus: In magno tamen illo articulo, qui est de transubstantiatione panis in corpus Christi, uehementer à Vuiclephistis impugnabatur. Cõfessus est ultimo (quemadmodum testatur diffinitiuam Patrum sententiam) se tenere & credere, quod Ecclesia tenet: dicens, se plus credere Augustino & cæteris Ecclesiae Doctoribus, quam Ioannis Vuicleph & Ioan. Hus damnatis erroribus adhærere. Quis iam non uidet, quam misera mors & infelix exitus eius fuerit: Etenim foris uexabatur ignominiosis probris & poenis. Declarabatur infamis, relapsus, excommunicatus & anathematizatus, publico totius Cõcilij decreto ac cõsensu, & una omnium Nationum uoce. Recitabatur plurima ab eo perpetrata & testibus conuicta crimina, ac famosa scelera, in cõspecu & auditu maximæ multitudinis, ex omni Natione, quæ sub cælo est, congregata. Exprobrabatur ei in faciem, tum ab Episcopo Laudensi in sermone ad Clerum, tum à Patribus in diffinitiuam sententiam, publicè coram omnibus gentibus, turpissimæ & nunquam abolendæ maculae leuitatis, inconstantia, perfidia, periurij & quæ non est. Quid enim foedius aut inhonestius, quam ore proprio confiteri, quod seditiones & homicidia procurauerit: quod Ioannem Hus,

Rom. 2.

Non uerè fortis, sed pavidus ac tristis in morte fuit Hiero.

Dubia mens in morte.

Miserà mors:

quem prius anathematizauerat, postea laudauerit, quod semet-
ipsum proprio iudicio publicè condemnauerit, ut mendacem, ut
perituum, ut hæreticum relapsum. Quis igitur uir bonus aut men-
tis compos, talem hominem, tot probis obrutum, tot scelerum &
inipicitatum & suo & omnium Nationum iudicio reum & conuictum, credat inter tot miseræ conscientiaë accusationes, & ab intus
& à foris inflictas atq; ingeminatas tribulationes, ex animo legitum
fuisse, quantumuis gestu, uoce & uultu lætitiã simulauerit?
Quis deinde talem, sic publicè & suo & aliorum testimonio, de tot
criminationibus ac nefandis sceleribus conuictum, atq; in tot peccatis,
sine confessione & poenitentia, obstinatum, in hæresibusq; pertina-
cem usq; ad mortem, & in his omnibus absq; omni poenitentiaë si-
gno, aut contritionis indicio mortuum: dicat aut credat fuisse ui-
rum bonum, aut decessisse ut sanctum, cælo dignum, aut ut marty-
rem Christi, annua memoria ac diuorum ueneratione colendum?
Quis (inquam) hoc dicat aut credat, nisi prorsus amens, insanus &
impius, ac planè similis illi? Nam uirum istum usq; ad eo crimino-
sum & in peccatis obstinatum, ac sine fide & charitate defunctum,
inter diuos referre, aut Martyribus Christi connumerare, summa
mihi uidetur esse blasphemia, totius scripture sacre illusio, omniscq;
rationis & ueritatis subuersio, ac uniuersæ religionis Christianaë
exterminatio, omnium deniq; Martyrum ac Diuorum, qui in cæ-
lis cum Christo regnãt, publica contumelia & irrisio. Nec mul-
tum dissimilis à uanissima illa Ethnicorum Apotheosi, qua etiam
flagitiosissimi homines in Deos relati fuerunt, adulteri, stuprato-
res, Catamitzæ, Cinædi, Latrones, Parricidæ, periuri, fures, Incen-
diarij &c. Quales in Apologeticis suis commemorant Doctores
nostri contra Gentiles. Quales & in uitis Cæsarum enarrant Histo-
rici, Quemadmodum igitur Septimius Seuerus Imperator Com-
modum Imperatorem, qui flagitiosissimus ac seuisissimus homo fue-
rat, in odium Senatus & populi Romani, iratus inter Diuos retu-
lisse legitur: Sic mihi uidentur Hussite, in odium Papæ & Cardina-
lium totiusq; Cleri & Ecclesiæ, hos Pseudomartyres inter Diuos
retulisse, ut in despectum Concilij pro Martyribus colerentur ab
Hussitica plebe, ueritatis & gestorum ignara. Si enim discipuli eor-
um, qui Constantiæ cum illis fuerant, domi rem uere, ut gesta sunt,
denarrassent, Nulli (credo) Barones, aut Nobiles, Senatorefue, ac
alij uiri graues, hæreticos istos, tot criminum reos & conuictos,
pro sanctis ac Martyribus habere aut uenerari dignati essent:
Præsertim uerò Hieronymum, qui Hussitas per suam reuocatio-
nem tam graui & iniuriæ & infamiae apud cunctas Nationes ex-
posuerat:

Apotheo-
sis falsorū
Deorum.
Vide Tertulli-
anum, Atha-
nassium.
Vide Spartian-
um & Herodianū
in uita Seueri.

posuerat. Qualia uerò probra, & quas infamiae nutiquam abo-
lenda notas, ipse palam coram cunctis Nationibus in faciem acce-
perit, iam dictum est supra. Neq; leuibus uexatus fuit poenis, dum
pertinax in malo persisteret. Nam ipse (ut Poggius recitat) apud
Patres in Concilio conquestus dixit, Se CCCXL. diebus in duris-
simis fuisse carceribus, in sordibus, in squalore, in stercore, in com-
pedibus, in rerum omnium inopia. Quod mihi tamen non uide-
tur esse uerum. Nam Episcopus Laudensis in sermone ait, tanta be-
nignitate erga eum affectos fuisse Dominos Cardinales Florenti-
num, Cameracensem, Aquilegiensem, & de Ursinis, ut nisi fugam
eius ueriti fuissent (sæpius enim fugerat) unusquisq; eorum in do-
mo & mensa atq; etiam camera sua, eum beneuole pertractaturus
fuisset. Neque ex Actis publicis tantus dierum numerus, quibus in
carceribus se fuisse dixit, facile colligi potest. Nam anno 1415, Diei sup̄a
die 17, mensis Aprilis, primum citatus fuit, ad comparandum infra
Quindenam. Quo autem die comparuerit aut captus sit, neq; in
Actis, neq; in historijs aut Chronicis reperio. Cæterum eodem
anno, die 23, mensis Septembris, ipse hæresim publicè reuocauit &
abiurauit, sicut supra ex Actis narratum fuit. Ex sententia item dif-
finitiuã constat, quod post eam reuocationē & abiurationem multi
dies transacti sunt, antequam ipse, sicut canis ad uomitum rediens,
in priorem hæresim relapsus fuit. Diffinitiuã deinde sententiam
& ultimum supplicium excepit anno 1416, die 30, mensis Maij. Si
ergo quis excipiat ab illo dierum numero, dies fugarum eius, dies
item intermedios à die reuocationis usque ad diem relapsus, dies
præterea medios inter Citationem emissã & eius comparitio-
nem, miror si possit reperire adhuc CCCXL. dies. Qui sanè plus
quam XI. menses constituunt. Sed esto, fuerit tot diebus con-
tinue in carceribus, in stercore & inopia, Quid hoc misero profuit:
nihil omnino. Nam neq; melior inde effectus est, neq; remissius
habuit in iudicio, neq; apud Deū neq; apud homines. Non apud
Deum sane, Quia Paulus ait: Et si corpus meum tradidero, ita ut
ardeam, charitatem autem nō habeam, nihil mihi prodest. Et Do-
minus in Euangelio ad tales ouium dissipatores & discordiarum
feminatores ait, Nunquam noui uos, Discedite à me omnes qui
operamini iniquitatem. Non nouit igitur neq; respexit Dominus
in bonum, omnes ærumnas, dolores, confusiones & cruciatus il-
lius, quia membrum erat propria iniquitate recisum, aridum, & co-
ram Deo mortuum. Ergo nihil ex omnibus illis aduersitatibus &
tribulationibus, ei ad salutē prodesse potuit. Neq; item apud ho-
mines profuit ei, diuturnum sustinuisse carcerem in compedibus,
N iij squalore

Diuturnus
carcer Hie-
ro.

Dierū sup̄a
putatio.

Poenalis
carcer &
supplicium
ignis nihil
profuit.
1. Corin. 13.
Math. 7.

Nō potuit
impune di-
mitti Hie-
ro.

sq̄ualore & stercore: sed magis nocuit, quia euidentius indicauit
obstinatam in malo mentem suam, & in h̄eresi pertinaciam suam.
Quamuis igitur omnes Patres optarent tam nobile ingenium, &
tam præclaram in eo eruditionem atq̄ eloquentiam, conuerti ad
meliora, in ædificationem scilicet & non in destructionem Eccle-
siæ. At tamen cum ipse pertinaciter in h̄eresi obstinatus perdura-
ret, atq̄ ad omnes pias Patrum & Doctorū admonitiones durus
& surdus persisteret, Non potuerunt pij Patres, lupū adeo sc̄uum,
ac multis ad dilaniandum & dispergendum gregē Domini denti-
bus per eruditionem & eloquentiam armatum, impunē dimittere
inter oues Christi. Non igitur accusanda est Patrum in eum seue-
ritas, quia maluissent ei parcere si licuisset, sed ipse solus (nisi forte
Magistrum suum & Ioannem Vuicleph accusare uelit, tanquam
perditionis suæ autores) omnium sibi malorum causa fuit. Quem
admodum dixit ei in faciem, Episcopus Laudensis in sermone,
quod ipse solus fuerit sibi inimicus, aduersus, contrarius & crude-
lis. Quia contra scripturam suæ innitens prudentiæ, plus uolebat
sapere quam oportet, in malo pertinaciter obstinatus, & ad omne
bonum propria malitia inutilis factus. Quemadmodum in Euan-
gelio Dominus ait, Si sal euauerit, in quo salietur? Ad nihilum ua-
let ultra, nisi ut mittatur foras, & conculcetur ab homini-
bus, Neq̄ enim in terram neq̄ in sterquilinum
utile est, sed foris mittetur.

Proverb. 3.

Rom. 12.

Matth. 5.

Mar. 9.

Luc. 14.

Historiæ

HISTORIAE HVSSI TARVM PER IOANNEM COCHLÆVM

LIBER QVARTVS.

Fuistis Constantiæ pertinacibus he-
reticis: cineribusq̄ eorum in aquas
proiectis. Discipuli eorum, ex co-
solo, in quo ignis fuerat, terram ab-
stulerunt, eamq̄ ueluti sacram, se-
cum in patriā attulerunt. Et ne om-
nino uacui redirent, plena menda-
ciorum & calumniarū plaustra do-
mū reuexerūt, omnia in maius ad-
augentes, nimiumq̄ inuidiosē con-
querentes, de uiolata salui cōducūs
fide, de diuturnitate & duricia carceris, de crudelitate Patrum, de
falsis ac subornatis testibus, & id genus alijs grauaninibus, quæ
Patribus Concilij & omni Clero odium: Magistris uero exustis
comiserationem ac laudem apud suos parere poterant. Do-
mum igitur reuersi, conuocata in capellam Bethlehem plebe, me-
moriā in primis Martyrum nouorum consecrantes, dies festos
quotannis celebrandos decreuerunt. Ridiculi profecto suorum
Deorum cōsecratores, qui uerē sanctos Christi Martyres & con-
fessores, qui miraculis coruscabāt & uirtutibus, colere ac eorum re-
liquias uenerari prohibebant: Publicos autem Christi hostes, & in
peccatis suis mortuos h̄eticos, maxima ueneratione cultuq̄ diu-
no dignos censuerunt: & terram eius soli, in quo illi combusti fue-
rant, uelut sacrā, pro uenerandis reliquijs habendam, miseræ plebi
persuasa ūt. Publicos, inquam, Christi hostes non iniuriā dixerim
eos, qui Ecclesiam (quæ corpus Christi est) impugnant, incon-
suetilem Christi tunicam scelerata h̄eresi disciderunt, peiores etiam
crucifixoribus Christi, qui tunicam eius discindere noluerunt. Tan-
tum uerō erat inter Hussitas de laudibus sui Magistri certamen, ut
non solum presbyteri crebris eum concionibus laudauerint in pu-
blico, sed etiam Laici & Idiotæ, ut Pellifices, Sartores, Sutores &
alij uulgares (uti scribit quidam Bohemus) Mechanici, atq̄ etiam
Beguttæ illius Sectæ, certamina sacerdotibus partis Romanæ in-
iccerint. Sed & mulier quædam librum in defensionē eius ædixit.
Cuius sanē libri proœmium in hæc uerba (Quemadmodum re-
fert quidam minime spernendus Theologus Bohemus) incipit,

Mēdacio-
rum plau-
stra.

Hostes
Christi.

Liber Mus-
teris Hus-
sitæ.

ex Bohemico in latinum translatum. Istud scriptum & digestum mitto uobis, quod antea miseram ad quoddam Monasterium: sed mittens uobis aliquid adscripti & apposui de Antichristis, qui se opposuerunt parti nostræ, & maxime Magistro. Et nota (inquit)

Magister hoc, quod dicit Magistro. Per quam prolationem ex omnibus Doctoribus non intelligunt alium, nisi Magistrum suum Hus: more scripturæ, ubi nos dicimus. Hæc dicit Apostolus, id est, Paulus, Vel, Hæc propheta, id est, præcipuus prophetarum sanctus Dauid.

Quantus apud Hussitas Martyr est Hus, Cathedrali, non uere sed per ironiam. Sic enim secta illa eundem Hus attollit, ut non solum præcipuum Doctorem surrexisset, sed etiam post suam combustionem, supra omnium Martyrum passiones, esse Martyrem: Quin immo solius Christi in Martyrio esse comparem mentiantur. Super quodum in Cathedrali Ecclesia Hussitarum, in Bethlehem dicta, in Praga, contra ritum sanctæ Ecclesiæ, per illos magni fastus exequiæ, quasi sancti Martyris illius agerentur: quidam de illis Hussitis sacerdos, faciens sermonem tunc infra Missarum solennia declamatorium ad populum, cunctis audientibus qui aderant, Clericis, plebeis multis & Nobilibus: quanquam ab aliquibus etiam suæ sortis, stolidæ suæ assertionis repulsam habuerit, impudentissime tamen hæc, quæ dicta sunt, publice proclamauit, dicens. Quod ex omnibus Martyribus Christi qui præcesserunt, nequaquam alicuius Martyris, sed solius Christi Passio, passioni Ioannis Hus possit esse æqualis. Hæc ille Magister ac Theologus Bohemus, testis ocularis, anno Domini 1417, durante adhuc Concilio, qui & ista superaddidit. Hæc ideo protuli, (inquit) ut fideles animaduertant &

uideant Ollam Hieremiæ ab Aquilone succensam, & positam per Idolū zeli. Ios ad irritandum Dominum. Idolum zeli in templo Domini, iuxta quod Ezechiel, viij, dicitur. Fili hominis, leua oculos tuos ad uiam Aquilonis, & leuaui. Et ecce ab Aquilone portæ altaris Idolum zeli in ipso introitu &c. Idem ille in prologo libri sui sic habet.

Querela cuiusdam Bohemi. Ne ergo garrulum sit os meum, emitte Domine sapientiam à sede magnitudinis tuæ, ut mecum sit & laboret mecum: ut cum omni reuerentia & alacritate cordis mei, sciam quid acceptum sit coram te omni tempore. Loquar ergo in amaritudine animæ meæ. Dicam Deo, Usque quo Domine clamabo, & non exaudies? Vociferabor ad te uim patiens, & non saluabis? Quare ostendisti mihi iniquitatem & laborem, prædā & iniustitiam contra sanctam tuam Catholicam & Apostolicam Ecclesiam? Quare respicis contemptores ex Vuicleph Hussitas peruersi generis, & taces, conculcans impio iustiorē se? Ecce quanta audiuimus & cognouimus ea, quæ illi in damnationis suæ sortem nephariam fecerunt & faciunt.

Sanctuarīa

Sanctuarīa tua prophanauerunt. Famosam urbem Pragensem Ecclesiam Metropolitanam, cum Monasterijs & Parochias desertas fecerunt, & sublato iugis sacrificio, offerunt de fermento laudem. Et cunctes in aduentionibus suis, uelociores lupis uespertinis, gregem Christi, nepharijs prædicationibus decipiunt, ut sedant cum principibus & præcipuis terræ. Quorum præsidio (ut cernitur) tabernacula non sua diripiunt & possident. Et suis non tam Magistratibus quam Magicæ artis deceptionibus, homines sexus promiscui decipiunt, ut dum pro pace picem, & pro salute obduratæ ceruicis silecem proferunt, interficiant innocentem. Iustus quidem tu es Domine, si disputem tecum. Veruntamen iuste loquar ad te. Quare uia istorum iniquorum prosperatur, ut fortè serues eos in diem ultionis. Bene est eis, quia dissimulas dum præuaricantur, & ideo fiducialius iniquè agunt. Ecce plantasti eos, & radicem miserunt, perficiunt et faciunt, sed acerbum fructum suum. Et tu Domine nosti eos, et probasti cor eorum. Prope es tui ori eorum, et longe a renibus eorū. Congrega eos, quasi gregem ad uictimam, & sanctifica eos in die occisionis, & factum est. Ecce enim ut Hus & Hieronymus, capita Draconum horum, exigentibus eorum demeritis, in uia hac, qua extento collo & oculorum nutibus ambulabāt, dicentes in superbia cordis sui, Lateres ceciderunt, sed quadris lapidibus ædificabimus. Dum nō esset illis commutatio à uia sua mala & pessima, ut uanam sibi gloriam acquirerent, ac sic nomina sua posteris sectæ suæ, & paruulis celeberrima dimitterent, spe salutis & Ecclesiasticæ puritatis societate deperdita, prauæ nobilitatis exhereditati diuitijs, ultro se flammis ultricibus hæretici tradiderunt. Hæc in prologo Bohemus ille Theologus eximius, cuius nomen non libro suo appositum reperio, sed libro uitæ ascriptū esse spero.

Barones autem & Nobiles, qui sectæ huic adhærebant, postea quam à suis audierunt, iniquè & crudeliter actū fuisse in Concilio contra Hus & Hieronymū, atroces acminaces scripserunt literas ad Concilium, & inito inter sese fœdere iniquitatis, coniurauerunt, ad defendendam illorum doctrinam usque ad sanguinem. Quem admodum licet coniectare ex literis, quas ad eos scripsit Imperator Sigismundus, in lingua (ut conijcio) Bohemica: Quandoquidem & ipse Bohemus natus erat.

Copia literarū Regis Sigismundi, ad Barones Regni Bohemice fontes memoriā Hus. Sigismundus Romanorū et Vngariæ etc. Rex, Nobilibus Larkoni de Crauuaru, Capiteo Marchionatus, Botzkoni de Cūstaz, aliās de Podiebrad, Czēkoni de Vuarbenberg, & singulis alijs Baronibus, Militibus, Clientibus, per Regnum

Desolatio Ecclesiarū, anno Domini 1417.

Quare Deus tanta eis permisit.

Hus et Hieronymus superbi.

Odiſa ut
cinis Bohē-
mia.

Regnum Bohemię & Marchionatum Moravię, ad hanc partem colligatis, fidelibus nobis dilectis, Gratiam Regiam & omne bonū. Nobiles fideles dilecti, bene nostris memoriaſibus inſidet, qualiter ante tempora Regnum Bohemię & terra Moravię, guerris aggravatę fuerūt. Etiam uos bene notatis, quomodo circum circa uicini ſupradictis terris, non multum boni fauent, & ſi fortaliſis aliquis ipsis daretur occaſio, libēter in ipſas & in ipſos uiceuerſa manus emitterent. Denique fideles dilecti, audiuiſmus & quotidiana relatione audimus (quod ædepoſ dolenter ſcribimus) quomodo uos domini in Bohemiã & in Moraviã diuiſiones facitis, partes fouetis. & disponitis, neſcimus tamen quare. Et fortaliſis ſi uicini circumſedentes bene uellent, Vos tamen inter uoſmetipſos diſponitis et cogitatis, illas terras guerris deſtruere. De quo ſumme dolemus, Quia intelligimus, immo cognoſcimus, in iacturam & præiudiciū dignitatis Sereniſſimi & Chariſſimi fratris noſtri uergere.

Fœdera
propter Io.
Hus.

Verum antiquitus ſic deductū eſt, quod nullus dominorum in Regno, præter uoluntatem Regiam, deberet aliquas ligas ſeu fœderationes inire neq; facere. Sed ſi unus ad alterum aliqualem actionem ſe habere prætenderet, hoc deberet coram Regia Maieſtate & iuris tramite, ſed non guerris, diſcuti & diſcerni. Si uero hoc facitis propter Magiſtrum Ioannem Hus (Nam, ſicut percipimus, alij partem Hus fauetis, alij uero non) ſcire uelitis, ut cum Hus primo in Bohemiã nominatus fuit, noſq; intelleximus, quod propter ipſum partialitates incoeperunt tenere, ſtatim nobis diſplicuit, quaſi præſciuiſmus, quod exinde error multus ſequeretur, & quod non facile deduceretur ad bonum finem. Et ſacrum Conciliū in Conſtantia inchoatum fuit, & nos perſenſimus, quod Hus ibi etiam uellet intereſſe, fuiſmus plurimū gauſi, & ſperabamus, quod propter

addo & omnis
diſcordia tolli.
Io. Hus Cō
ſtantię arre
ſtatus.

ipſius aduentū & quodq; de omnibus his, in quibus inculſatus fuerat, ſe expurgare deberet, & quod propterea omnes ſcrupuli in Bohemiã ceſſare debuiſſent. Interea nobis adhuc in partibus Rheni exiſtentibus, peruenit ad Conſtantiam, & ibi fuit arreſtatus, ſicut de his iam ſufficienter eſtis informati. Verum ſi prius ad noſtram Cellitudinē applicuiſſet, nobiſcūq; ad Conſtantiam proceſſiſſet, fortaliſis negocia ſua aliū habuiſſent progreſſum. Et Deus nouit, quod tanto dolore fuiſmus attriti propter caſum ſuū, quod etiam uerbo bene exprimi non poteſt. Sed etiam omnes Bohemi, qui tunc temporis nobis aderant, bene perpenderunt, quomodo noſtram ſolicitudinem pro ipſo interpoſuiſmus, quod pluries furore permoti de Concilio exiuiſmus: Immo uerius ipſius parte de Conſtantia receſſimus, quouſq; nobis intimauerunt, dicentes, Si noluerimus admittere

admittere, quod iuſtitia proſequatur in Concilio, quid tunc in hoc loco facere debeant? Sic cogitauimus, quod in hac parte iam nihil facere poteramus. Neque etiam licuit nobis ulterius pro hoc negocio loqui, quia exinde Concilium totaliter fuiſſet diſſolutum. Etiam ibi in Conſtantia non ſunt duntaxat unus uel duo Clerici, uerum ſunt & erant de tota Chriſtianitate, Regum & Principum Ambaſſatores, Præſertim ex quo iam Reges & Principes, Petri de Luna obediētes, nobiſcum uniti ſunt, tunc omnino aliud non tenemus, niſi quod hoc ſacrum Concilium, bono & recto ordine procedit & gubernatur. Et ſi uelletis ita ſerioſe & rigide partem Hus fouere & defendere, hoc eſſet uobis nimis difficile, quod deberetis uos totius Chriſtianitatis cōgregationi opponere. Et ſicut audiuiſmus, tunc iam taliter incepſiſtis, cum deſtinatione cuiuſdam litterę ad Concilium, multis pendentibus ſigillis ſigillatę, confundentes & calumniantes Concilium propter Hus ſupradictum, quod q; Concilium contra uos taliter prouocatiſtis, quod eſtis iam de facto citati pro oppoſitione ſupradicta. Et fortaliſis rigore iuris contra uos procedetur. Et ſi non obtemperabitis, ſicut obediētes filij, etiam fortaliſis & Crucem contra uos obtinere poteritis. Ex quibus præmiſſis maiora diſcrimina & ſcandala ſequi poſſent & oriri, De quo cordialiter doleremus. Et ſi tunc ad tollendū hoc, libenter uellemus partes noſtras interponere, timemus, ne fortaliſis ueniremus nimis tarde. Ideo affectiuoſe à uobis omnibus, & à ueſtro quolibet deſideramus, rogantes, quatenus conſyderetis, quilibet ſub conſcientia & honore, utrum hoc ſit congruum & honeſtum, quod propter præmiſſa inter uos debeatis diſponere, quod q; propter hoc, Regna & terrę periculis & deuaſtationibus debeant ſubijci, Et deſiſtatis à talibus ligis et conſpirationibus. Nam ualde indignum arbitramur (ſicut præmittitur) quod aliquis cum aliquo, præter ſui Domini uoluntatem, quoquo modo ligas inire & diſponere debeatis. Ex quibus quidem ligis partialitates oriuntur, deſtructiones & deuaſtationes terrarum poſt ſe trahentes. Et unus quiſq; ueſtrum, in ſupradicto fratre noſtro Chariſſimo, Domino ſuo, & in iure, ſi alter ad alterum aliquam actionem habere prætenderet, contentetur. Præterea ſi iſta cauſa propter diuiſionem ſupradictam, eſſet ita grandis & ardua, quod noſtra ad hoc interpoſitio eſſet oportuna, ſciatis, quod onus huiuſmodi laboris, gratariter uolumus aſſumere, & cauſam ueſtre diuiſionis ex utraq; parte libenter examinare: Et ſperamus, quod inter uos bonū medium tangeremus. Et quod ex tali medio, uos & terrę ſupradictę permanebitis in bona pace. De- niq; de ſtatu Clericorum, ſcimus, qualiter tempore Prædeceſſorum

Litterę mul-
torum ſigil-
lorū ad Cō-
ciliū miſſę.

Cruciata

Dehortatiō

Catholicā
proteſtatiō

Interpretatio scripturarum non pertinet ad Laicos.

nostrorū tentum fuerit, Quorū uestigijs (uolente Domino) etiam nos inhærere uolumus, & Ecclesiæ sanctæ Dei adhærere, non aduertetes quascunq; nouas adinuentiones, Et de fratre nostro Charissimo similiter præsumimus, quod etiam Ecclesiæ sanctæ Dei adhærebit, Tuncq; Clerici inter semetipsos se corrigent, pro ut sciunt, habent ipsorum superiores, ad quos talis correctio pertinere dino scitur: Etiam habent scripturam sacram præ oculis, cuius interpretationi ipsorum est intendere, nobiscq; simplicibus non licet, pro ut neque possumus, scripturæ sacræ profunditatem inuestigare, Et confidimus de uobis, quod nobis in hac parte attendetis, quia confyderatis singulis, aliud sentire non possumus, nisi quod hoc fratri nostro Charissimo supra dicto, & uobis ad utilitatē & honorem, ac terris supra dictis ad pacem & tranquillitatem gratam & iucundam, nobiscq; desideratissimam ualde cedit. Hæc pius & prudens Princeps Sigismundus Rex, antequam esset Imperator à Papa coronatus, ad proceres Bohemiæ & Morauie, Verum Hussite nouarum rerum & uindictæ cupidi, alia quæsierunt & sequuti sunt consilia, Præualebant sanè iam dudum, post Germanorū discessum, in Vniuersitate Pragensi Hussitæ, fontes & asserentes partem & doctrinam Vuidephi, Qui proinde longe aliud scripserunt Baronibus cæterisq; Hussitis suis cōsiliū, Quod in Bohemicum deinde translatum, perniciosissimus sane uiscus fuit & laqueus misere plebi, quo in hæresi perplexa & retenta fuit in explicabiliter, haud secus, atq; aues tenentur & implicantur, uiscosis deceptæ uirgulis ab aucupe: Maximè enim innititur cōsiliū illud uerbis Christi, de utraq; specie Venerabilis Sacramenti Eucharistiæ, Quorū prætextu totā hæresim suā iustificare satagebāt: callidissimi pariter & nequissimi plebis et simplicium Laicorū aucupes ac deceptores, Jacobellus, Iessenitz, Christānus, Sueyna, Zdenko, Gytzin, Spitzka, Cardinalis, Coranda, Idislaus, Markolt, & cæteri Ioannis Hus complices & discipuli, facti in plebe errorū Magistri. In quos scripsit quidam Rythmos breues, carpens eos primo nominatim, deinde generaliter ita subiungens.

Rythmi in Magistros Hussitas.

1	<i>Credunt nanq; isti male,</i>	2	<i>Per cuncta Mundi Climata,</i>
	<i>Per hos uirus est letale</i>		<i>Et singula Idiomata</i>
	<i>in Bohemos effusum.</i>		<i>Est turpiter confusum.</i>
3	<i>Studium famosissimum,</i>	4	<i>Priuegia franguntur,</i>
	<i>Regnum Christianissimum</i>		<i>Teuthonici expelluntur,</i>
	<i>sic est infamatum.</i>		<i>fit Studium desolatum.</i>
5	<i>Vos scientia inflati,</i>	6	<i>In orbe uobis pares</i>
	<i>In superbiam elati.</i>		<i>Tam subtiles scholares,</i>

	<i>Non putastis habere</i>		<i>Fraudati estis uerè</i>
7	<i>Sunt signa magna satis</i>	8	<i>Nam ausu temerario;</i>
	<i>Hæc uestræ fatunt atia</i>		<i>Friuolo, nefario,</i>
	<i>Egistis inconsulte.</i>		<i>Damnabiliter stulte.</i>
9	<i>Pro libro decreuistis</i>	10	<i>Sub specie hic utraq;</i>
	<i>Præsumptuose diffinistis</i>		<i>in Regno circumquaq;</i>
	<i>Vt populus Laicalis</i>		<i>Vt status Clericalis,</i>
11	<i>Debet communicare.</i>	12	<i>Rami præcisi, putridi</i>
	<i>Hoc fecistis præconizare</i>		<i>A stipite uiuo uiridi</i>
	<i>Patent ubiq; plane,</i>		<i>Vos iam estis utiq;</i>

Consilium ergo eorum, quod ab Hussitis Laicis approbatum, Consilium & loco Generalis Decreti, instar legis Euangelicæ, receptum fuit, hic recitare liber. Ex quo intelligat lector, quam miserè ac nequiter subtili Diaboli astu, ac uafre adornato pietatis prætextu, seducti fuerint indyti Barones, uiri alioqui fortissimi, et Christi gloriæ fauentissimi, sed pessime seducti, habebant zelum non secundum scientiam. Quos Diaboli satellites, & animarum uenatores truculentissimi, sub specie pietatis & Euangelij, in funesta impietatis & hæresicos retia præcipites egerunt. Sic igitur habet illorum consilium,

Vniuersis & singulis Christi fidelibus, Ioannes Cardinalis,
Magister in artibus & Baccalarius decretorum,
Totusq; cœtus Magistrorum Almæ Vniuersitatis Studij Pragensis.

Hic Ioannes, cognomento Cardinalis, Rector Vniuersitatis, eo tēpore fuit.

Salutem & agnitioni ueritatis instantèr insistere, animoseq; diuino obsequio ardentèr & ex animo insudare.

Quia plurimorum Christi fidelium tam Magnatum & Nobilium, quam aliorum conditionis promiscuæ hominum, crebræ petitionis urgemur instatia: Quatenus ipsis in materia uenerabilis Sacramenti Eucharistiæ, an illud sub utraq; specie à cunctis Christi fidelibus, de lege Euangelica nostri Redemptoris & Præceptoris, uelut saluti expediens, licenter sumi possit, atque à Clero eisdem ministrari expediat: nostræ confessionis fidem plenam faciamus. Cum autem his intendere, quæ proximorū salutem promouent, quilibet iugiter astringatur: tamen præcipue, qui Generalis præminentia specula ad hoc sunt præditi, ut communis incommodi uitentur pericula, quæ ex præfectorum negligentia cupiam possint accidere: ad illa inuigilare studiosius tenentur. Nos igitur, pro ut ex debito Magistralis officij

Dolosa in
hypocriti
protestatio

officij astringimur, nihil temerè, præsumptuose aut quauis pertinacia friuola, contra sanctam Catholicam & Apostolicam Romanam Ecclesiam diffinire, aut aliquam nouitatem inducere intentantes: sed fidei & Orthodoxa protestatione præhabita, de ea duntaxat quæ in nobis est fide, parati omnibus poscentibus reddere rationem, congruis eorum & honestis rogatibus inclinati ne fideles meticulosi distracti insulibus, ambiguitatis quoque languore inter salutaria uacillent fluitantes. Ne quoque nos ex rubore aut timore ueritatis enunciande liberè, de eius prodicione du-

Eccle. 4.

rius arguamur, aut uerbo sapientis obruamur, dicentis. Pro anima tua non confundaris dicere uerum, Præsertim cum etiam (ut dicitur) præsens Constantiense Concilium, prædictam formam communionis sub utraq; specie, asserat fuisse à Christo institutam & ministratam, atque sic in primitiua Ecclesia diuine & Catholice practicatam. Ipsi inquam eo licentius circumspectè providentiæ iudicio respondentes, fideliter profiteamur, Quod saluator noster in humana adhuc mortalitate in terris conuersatus, de hoc mundo ad patrem, parare terræ promissionis regnum, transiurus, Typis omnibus ac figuris legalibus consummatis, inter cetera salutaria, nouissimè suum condens Testamentum, suæ gloriose passionis uelut memoriale signum, & in profectum nostræ fidei ac bonorum operum, pro attingendo terræ promissæ regno, ne lassati deficiamus: hoc nouum Pascha, mysterialeque Manna, tremendum scilicet & admirabile grauissime instituit Sacramentum. Tradens illud sua liberalissima munificentia omnibus Chri-

Sub utraq;
specie.

sti fidelibus, nedum sub una specie: Quamuis totus Christus sub alterutra esse credatur, in refectionis tamen suæ cœnæ magnificæ plenitudinem, augmentumque meriti, sub utraq; panis & uini specie, pro loco & tempore sumendum: Et ipsos suo astringens iuramento, sub pœna non habendæ uitæ regniq; cœlestis, digne im-

Ioan. 6.
alias + myste-
rialiter.

pulit ad fruendum, Imperiali quoque uerbo suis discipulis dixit ministerialiter diuidendum: Quatenus sic mors Domini continue, donec ueniat, annuncietur. Pro ut hoc in sacri Euangelij passibus, est luce clarius irrefragabiliter exaratum, & sanctorum Doctorum

Persuasio-
nes.

alias + monu-
mentis.
alias + salutis
fera.

ferè omnium, præsertim ueterum, sententia concorditer approbatum, ita ut non sit timor ad oppositum, est commendatum firmatumque solidissimis + munimentis. Quapropter si quos Christi fideles uera & utilia erudiunt, si + salutaria promouent, & honesta si delectant: Denique, si qui salutariter Antidotum, pro humanæ fragilitatis infirmitate effuganda, appetunt: si ardore cordis dominicæ incarnationis conuersationem ac saluificam eius passionem

sionem memorari, sibiq; compati dulcorosè desiderant, aut si se de uitæ diuinæ regniq; cœlestis exortes nolunt experiri finaliter.

Equidem bos per uiscera misericordie Iesu Christi obnixius deprecamur, Quatenus ad hoc uiuificum duplicis speciei, unius tamen fidei Sacramentum: In quo omnis animæ spiritualis frugalitas, & omnis prærogatiua gratiæ, augmentumque fidei, cum omni eo, quod animam beatificè delectat, aut immortalitatem præstans ædificat, ex altitudine diuini consilij mirabiliter sunt inclusa, humanæque rationi imperscrutabiliter congesta: studeant uelint & affectent præ alijs omnibus, ad hoc unicum bonum tractandum, sumendum & fruendum, summopere properare, Et ad properandum ipsumque percipiendum frequētius, se totis uiribus (quantum humana ipsis permittit facultas) semper adaptare, probare & disponere, Et isto beato ac salutari, non tam graui quam delectabili, nec tam utili quam foelici, se labore studiose ac sollicitè exercere. Quo saluberrimo Mannæ cœlestis cibo, meracissimoque de petra (quæ Christus est) fluente poculo refecti, deificam terræ promissæ uitam possint consequi foeliciter & mereri. Si autem de antecessoribus nostris aut coexistentibus nobis, non solum ægris, quin etiam sanis, uel ignoranter uel simpliciter hoc obseruatū non fuerit, seu necessitas ægritudinis aut alio casu, nequaquam caute aut commodose obseruari quiuerit: potest (ut speramus) à Domino simplicitati eorum aut necessitudini, misericorditer indulgeri. Quod si huic sacratissimæ Christi constitutioni, nostræque fidei professioni, humana quæuis obstet constitutio, quæ pridem in sacris Canonibus nondum est reperta, nec de post (ut credimus) affutura, aut cuiuscunque potestatis insidians, aut ab hoc bono quomodo libet retrahens terrificam comminatio, Etiam si nos in futurum (quod absit) aut Angelus de cœlo, à prædicta solida ueritate, quenquam niteretur aliquo dogmate, seu euidenti aut simulata fraude abducere: Quoniã sic aliud doceretur, quam quod præceptor noster Iesus Christus, huius sacrificij autor & doctor, instituit & tradidit, fecit & docuit: Huiusmodi itaque humanæ inuentionis dogma, tanquam suspectum & à ueritate Euangelica prorsus alienum, est nullatenus aduertendum: Quin potius ueritati Christi autoris (quæ omnium iussa præponderat, cui etiam + contrarians consuetudo aut inuentio debet cedere) est studiosissimè insistendum. Datū Pragæ, Anno Domini M. CCCCVII. die decima, mensis Martij. In plena Magistrorum congregatione, Vniuersitatis sigillo sub appenso.

Adhorta-
tiones ad
utraq; spe-
ciem.

Contra hu-
manam cō-
stitutionē.

alias + contra-
ria queq;.

Hic est uiscus aucupantium, hic laqueus uenātium hæreticorum,

Vtraq; species facta est laqueus uenantium

Error de utraq; specie.

Constan. sess. 13
Basiliens. sess. 30

Admōtio contra doctos Decreti scholæ Pragensis.

quo iam supra Centū annos infinitæ animæ captæ & irretitæ, perirent & prohdolor adhuc pereunt in æternum: Et hodie quidem tanto plures, quanto maior est Regno Bohemię tot prouinciarum amplissimarum capax Germania. Noui enim Hussitæ Germaniæ, dogma istud à ueteribus Bohemiæ Hussitis perniciosissime mutatum, ubiq; præmittunt, uelut antesignanum: Quo cetera contra Ecclesiam dogmata, quę magis impia & minus probabilia sunt, subintroducunt, ut hoc dogma sit uelut ostium & patens ianua, per quam omnes schismaticorum & hæreticorum articuli, quātumuis impij & absurdi, in Ecclesię turbationē, ad fideles intromittuntur. Non enim est dogma istud secundum se impiū et erroneū, quando quidē in manu Papæ & Ecclesię est, Laicis uenerabile Sacramentum, aut sub utraq; aut sub altera tantū specie porrigendum decernere. Hæreticum uerò est & erroneū, dicere aut diffinire, quod Ecclesia erret aut peccet, Laicis alteram tantum speciem præbens; aut quod de necessitate salutis sit, ut Laicis utraq; species detur. Hic enim error publicè damnatus fuit in Generalibus Concilijs, Constantiensi, Basiliensi, & nouissime Lateranensi. Et aduersus hanc hæresim tot extant scripti egregij tractatus & libri, contra ueteres & novos Hussitas æditi, ut superuacaneum uideri queat, hac de re plura scribere. Quoniam uerò decretum istud Vniuersitatis Pragensis (quæ iam pridē à primæua fide, & puritate Catholica, expulsa Germanis, in luem & labem Hussiticam degenerauerat) magno pietatis furore & Euangelij prætextu, per Rhetoricum artificium, simplices ab una specie deterrere, & ad utraq; trahere conatur: Necessariū sane & operæ precium uidetur, ut paucis de hoc disseramus, ne quis Catholicorum ex eius lectione scandalizetur, aut male dubitare de Ecclesię consuetudine incipiat. Primū igitur uideat lector, ne circumueniatur proœmio, in quo Thema fertur esse legis Euangelicæ: Quod nos sanè non concedimus. Quandoquidem lex Euangelica nusquam præcipit, Laicos sub utraq; specie communicari debere. Deinde cōsideret, aliter in proœmio proponi, & in fine concludi. Proponitur nancq; An licenter sumi possit, Concluditur uerò, necessario sumi, scilicet sub utraq; specie. Posthæc animaduertat, protestationem factō contrariā esse. Protestatio enim dicit, Nihil contra Romanam Ecclesiam diffinire, nec ullam nouitatem inducere: factum uerò & determinatio, penitus contrarium continet. Nam et nouū erat & usui Romanæ Ecclesię contrarium: Laicis utraq; dare speciē, Quod nulla tamen Ecclesia Latinorum facere solebat. Quarto, uideat, quam fraudulenta sit excusatio, quę necessitatem prætextit & dicendi uerū & explicandi dubia:

fatis

fatis constaret, usum unius speciei in Laicis, antea non fuisse reprobatum, neq; in Bohemia, neq; in Morauia, neq; ullos Catholicos de usu unius speciei dubitasse prius. Quinto bene expendat lector, omnia argumenta de fructu & usu huius adorandi Sacramenti, nihil contra nos facere. Quicquid enim boni ex perceptione huius Sacramenti nobis prouenit, non speciebus & accidentibus panis & uini, sed potius ipsi rei contentæ (ut pote corpori & sanguini Iesu Christi) tribuendum & accepto referendum est. Iam uerò ipsimet Hussitæ confitentur, re ipsa contineri, etiam sub altera tantū specie, totum Christum. In nullo igitur defraudantur cōmodo huius Sacramenti Laici, quicunq; digne alteram speciem accipiunt. Nam re ipsa nihilo plus sub utraq; q̄ sub altera specie essent accepturi. Sexto, intelligat lector, scripturæ loca, quæ citantur, non de speciebus panis & uini, sed de rebus potius contentis, hoc est, de corpore & sanguine Christi, mentionem facere. Iam uerò constat etiam ex Hussitarum confessione, totum Christum sub alterutra specie cōtineri. Reuera igitur percipit Laicus sub specie panis, uerum corpus & sanguinem Christi, haud secus atq; sacerdos in Missa sub utraq; percipit specie. Septimo, sciat pius lector, omnes illas adhortationes ad sumendam utraq; speciem, fraude diaboli concinnatas esse, ut sub prætextu pietatis, impietatis reos faciat omnes, qui propter utraq; speciem, ab unitate Ecclesię recedunt, & Episcopis suis rebelles fiunt, atq; per hoc indignè & ad iudicium Sacramentum unitatis sumunt. Prijs enim Laicis, qui iuxta communionem et usitatum Ecclesię ritum, sub una specie totum Christum in Sacramento digne accipiunt, omnia cooperantur in bonum (ut ait Apostolus) et nullus deperit huius Sacramenti fructus. Impijs uerò Hussitis, qui propter externas species panis & uini, ab unitate Ecclesię impiè deficiunt, & Ecclesię Prælati rebelles fiunt, omnia huius Sacramenti bona uertuntur in uenena, atq; in æternum animarum exitium. Qui enim indignè manducat & bibit (inquit Apostolus) iudiciū sibi manducat & bibit, non dijudicans corpus Domini. Id quod maxime faciunt Hussitæ, Quia Sacramēto unitatis abutiuntur ad schisma & rebellionē, sumētes corpus Domini schismaticæ, corpus Domini mysticū (quod est Ecclesia) nō dijudicant, sed impiè scindūt. Etenim unus panis et unū corpus multi sumus, omnes qui de uno pane participamus. Ideo & Christus ijs rebus hoc unitatis Sacramentū instituit, quæ ex multis unū faciunt. Ex multis quippe gratis fit unus panis, & ex multis uuis unū confluit uinum. Quid ergo faciunt Hussitæ, qui sub utraq; specie contra constitutionem & consuetudinem Ecclesię, Eucharistiæ Sacramentum accipiunt?

Non plus sub utraq; specie quā sub altera sumitur.

Rom. 8.

Hussitis cipus iste in uenenum uertitur.

1. Cor. 11.

O iij O Deus

O octo peccata Hussitarū in eōs munitudo. **O Deus bone**, quantis per hoc peccatis sese inuoluunt, & æterni iudicij reos faciunt? **Primū**, Quia Ecclesiam non audiunt, Ethnicis & publicanis comparantur ab ipsomet iudice, saluatore nostro. **Secundo**, Quia Ro. Pontifici & summo sacerdoti in hoc resistūt, ex lege diuina digni sunt morte. **Tertio**, Quia Episcopis & præpositis suis non obediunt, peccatum ariolandi (uti diuina testatur scriptura) & scelus Idolatriæ per hoc incurrunt. **Quarto**, Quia pane uitæ abutuntur ad mortem, dum nouitate & rebellionē sua plurimos fidelium, pro quibus mortuus est Christus, scandalizant, Væ igitur eis, per quos scandalum istud uenit. Expediret enim eis, ut suspensa ad collum mola asinaria demergerentur in profundum maris. **Quinto**, Quia Sacramento cōmunionis & unitatis abutuntur ad diuisionem & discordiam, & per hoc fiunt detestabiles & odibiles Deo. Ait enim scriptura, Sex sunt quæ odit Dominus, & septimū detestatur anima eius. Hoc autem septimū est is, qui semināt inter fratres discordiam. **Sexto**, Quia in peccatis indignè accipiunt, utpote in schismate, in rebellionē, in despectum superiorum, in contemptum Ecclesiæ, &c. Ideo iudicium sibi manducant & bibunt. **Septimo**, Quia per hoc in hæresim multos seducunt, qui inde opinantur & credunt, plus contineri sub utraq; specie, quam sub altera, Christum impiè diuidentes in duas partes, quarum altera corpus, altera sanguinem eius contineat. **Octauo**, Quia per hoc multiplicem Venerabili Sacramento irreuerentiam irrogāt, maximè circa Domini calicem, uti docet experientia: Non obseruantes illud Apostoli ad Hebræos, Per gratiam seruamus placentes Deo, cum metu & reuerētia. Etenim Deus noster ignis consumens est. Longum esset omnia scelera & delicta referre, quæ Hussitæ circa hoc Sacramentum diuinissimum impiè commiserunt, & adhuc hodie cōmittunt, contra certas & manifestas scripturas diuinas. Ipsi uerò pro utraq; specie Laicis danda, ne unum quidem certum & manifestū scripturæ locum indicare possunt. Quotquot enim adducunt, non de speciebus panis & uini, (super quibus contra Ecclesiam perfide contendunt) sed de corpore & sanguine Christi loquuntur. At ipsimet fatentur, sub altera quoq; specie realiter contineri corpus & sanguinem Christi, atq; adeo totum Christum. Vanè igitur contendunt de speciebus & signis, cum de rebus & signatis nobiscū conueniant. Pulchra quidem uerba de hoc Sacramento posuerunt mendaces Magistri in suo consilio, sed facta Hussitarū demonstrāt, nullam gentem fuisse contra diuinissimum Sacramentum istud magis impiam, barbaramq; & irreligiosam. Qua de re duo ex Vandalia Alberti Krantz exempla

De consecra.
dist. 2. c. si per
negligentiam.
Heb. 12.

Barbaries
Hussitarū
circa hoc
Sacramen-
tum,

exempla recitabo, ex quibus lector facile intelliget, qualis fuerit re ipsa Hussitarum erga Eucharistiā reuerentia & religio. Hæc igitur sunt uerba illius Historici.

In Bohemiā iam crescentibus malis, in id temeritatis hæretici peruenērūt, ut confusis ordinibus in Ecclesia, Laici se administrandis Sacramentis ingererent. In ipsa urbe Praga inuentus est hæreticus, ordine Laicus, artificio sutor, qui non cedens sacerdotibus, cœpit atrectare Dominica Sacramenta. Vuenceslaus Rex, aliàs ignauissimus, cū hoc audisset, magno lethargo excitatus, aliquando se commouit. Nam captum sacrilegum, igne iussit concremari. Mons est Bohemiæ, Cuduuis uocant, in cuius oppidum uenerat miles, hæretica sorde maculatus, Ecclesiā ingreditur ad sacrum mysterium, ut magis irrideret q̄ ueniret. Sacerdos sacro sanguine iam accepto, calicem cōstituit in cornu altaris, Accedit miles, calicem aufert, & cum turba famulorū tabernam gratulabundus ingreditur, lucratus aliquot dierū impendium. Primus hauriens de calice, socios inuitat in id ipsum, ita ludibrio sacra uasa habuere, irridentes. Sequutus mœrens presbyter, obuium habuit germanū fratrem suū, sciscitatur ille, quid mœstus esset? Audit Dei cōtempum, & militis insolentiā. Consolatur fratrem, nō se gustaturū panem, priusquam Dei iniuriam uindicaret. Socios laboris interpellat, qui in fodiendis mineris operantur, durū à stirpe genus. Spontaneos ad uiscendum Dei & Ecclesiæ contemptum habet. Obseruant militis exitum de taberna. Adoritur primus sacerdotis germanus, Cur de altari deq; Ecclesia sacrum calicem, in Dei contumeliam, & germani fratris iniuriam, abstulisset? Ille nec respondere dignatur seruili homini. Corripit mox inuasor gladium, & militem obtruncat, famuli necem Domini uindicare conati, ad unum omnes, uiri uiginti opprimuntur. Hec ille. Et multo atrociora, quæ postea contigerunt, ab alijs referuntur. Patres autem in Concilio Constantiæ ab his, quæ rerum Bohemicarum gnari erant, rogati & informati de factis Hussitarum, ut Regnum inclytum ab ea labe purgaretur, XXIII. articulos conceperunt illis proponendos, Quos referre libet, ut lector plenior ac certior historici cognitionem inde accipiat.

XXIII. Articuli à Patribus Concilij Constantiensis præscripti, ad reducendos ab Hussica hæresi Bohemos.

Vt Rex Bohemiæ tueret, Ecclesiam Romæ, & alias Ecclesias suæ ditioni subiectas, in suis libertatib. confirmare, & nō imponat molestias Clero & Religiosis, per Vuicleph uel Hussitas introductas. Vt

Albertus Krantz
in Vandalia
lib. 10. c. 27.

+ Cutenberg,
seu Cuthnas:
Miles hic no-
men dignitatis
est, quæ Equi-
tem auratum
dicimus.

Miles à foa
dinarijs
occisus.

+ curet
+ conseruans

- II Vt omnes Magistri & sacerdotes, qui hereses et errores dogmatizando uel prædicando in prædicto Regno seminauerunt, & ceteros ibidem infecerunt: Errores ipsius Ioannis Vuicleph & Ioannis Hus, in hoc sacrosancto Cõcilio condemnatos, abiurent, Et quos prædicauerunt uel dogmatizauerunt, reuocent. Ac ipsam condemnationē doctrinæ & personarum, publicè in ambone approbent & iustam pronuncient.
- III Vt ij, qui in materia fidei non comparuerunt, nec comparere curauerunt, sed in sententijs sorduerunt, abiurent. Et contra quos est processum ad annum uel plures, qui Censuras non curauerunt, potestatem clauium † condemnantes, pœna condigna puniantur.
- III Vt ipsi sæculares, qui Vuiclephistis & Hussitis adhæserunt, ipsos defenderunt & protexerunt, iurent, eis amplius non adhærere, ac eos persequi, nec eos amplius fouere. Et gesta Concilij super condemnationem articulorum Iohannis Vuicleph & Iohannis Hus approbent & rata habeant. Et idem de condemnatione personarum.
- V Vt sæculares, qui Clerum spoliauerunt, ad restituendum compellantur, Quia peccatum non dimittitur &c. Et quod obligent se & iurent, amplius libertatem Ecclesiasticam non impedire.
- VI Vt expulsi à beneficijs, ad sua beneficia restituatur, & intrusæ pellantur & puniantur.
- VII Vt prophani omnes & singuli, siue in fauore Vuiclephistarum, siue propter temporalia, puniantur iuxta legitimas sanctiones, ne contemptus clauium approbetur seu approbari uideatur.
- VIII Vt omnes, qui causam fidei in Curia promouerunt & extra, ad sua beneficia restituantur, & securitatem habeant in Regno permanendi, Quod si facere recusauerint, & cum effectu non fecerint, signū est, quod non intendunt reuerti: Cum illos ad reuersionem inducentes, si ueri essent pœnitentes, tales fouere deberent, & seerasse & seductos fateri.
- IX Vt reliquiæ ablatae, & alia Ecclesiastica, & Thesauri Pragensis Restituantur ex integro, & bona alia mobilia siue redditus eiusdem Ecclesiæ uel alijs Ecclesijs ablata uel ablati, per Regnū Bohemiæ & Marchionatum Morauia.
- X Vniuersitas Pragensis reformetur, & Vuiclephiste qui eam destruxerunt, realiter puniantur & amoueantur. Quia alias Vniuersitate non reformata, & Vuiclephistis atq; Hussitis in eā dominantibus, illi errores non cessabunt.
- XI Vt Hæresiarche principales, & doctores illius sectæ, ad Curiam &

& sedem Apostolicam uenire compellantur. Et sunt hij, Ioannes Iessenitz, Iacobellus de Misna, Symon de Tyfna, Symon de Rockinzano, Christānus de Brachauitz, Ioannes Cardinalis, Zdenko de Loben, Præpositus omnium sanctorum, Zdislaus de Suieruitz, & Michael de Czisko.

Vt omnes sæculares, qui communicauerunt sub utraq; specie, uel alios compulerunt, & præsertim post inhibitionem sacri Concilij, abiurent illam hæresim. Et iurent, illam communionem non promouere, sed pro posse impedire.

Vt presbyteri uel alij ordinati per Dominum Hermannum, suffraganeum Archiepiscopi Pragensis, captum per Dominum † Zenkonem de Vuartenberg, Cum eis non dispensetur, sed ad † Zdenkonem sedem Apostolicam remittantur.

Vt Tractatus Ioan. Vuicleph, trāslati in uulgare per Ioannem Hus & Iacobellum, atq; alij per ipsos in uulgari æditi, in quibus errores suos posuerunt: omnes & singuli reponantur ad manus Legati uel Ordinarij, sub pœna Excommunicationis. Quia illis non ablati, errores non cessabunt.

Vt Tractatus Ioan. Hus hæretici, condemnatus in hoc sacro Concilio, sub pœna Excommunicationis, reponatur apud eosdem.

Vt omnes tractatus Iacobelli sub compositione de utraq; specie, & de Antichristo, in quo Papam uocat Antichristum, reponantur & comburantur. Et similiter tractatus æditus per ipsum, de remanentia panis post consecrationem in altari.

Vt omnes cantilenæ, introductæ in præiudicium sacri Concilij, & uirorum Catholicorum cuiuscunq; status, qui Vuiclephistis obstiterunt & Hussitis, uel cantilenæ in commendationem Ioannis Hus uel Hieronymi hæreticorum condemnatorum, prohibeantur in omnibus ciuitatibus, uillis & oppidis, & quibuscunq; mansionibus decantari, sub pœna grauissima.

Vt prohibeatur, ne passim per Clerum sine missione Ordinarij prædicetur uerbum Dei, & sine autoritate Plebanorum. Quo modo enim prædicabunt, nisi mittantur?

Vt Ordinarij & alij Prælati, iurisdictionē habentes, in sua iurisdictione per quempiam sæculares non impediuntur, sub pœna Excommunicationis. Si enim illa hæresis maledicta, debet exterminari, oportet, quod liberè exerceatur contra spirituales & sæculares, de hæresi uel erroribus suspectos, aut de fautoria personarum condemnatarum.

Vt mandetur omnibus & singulis de subdita obedientia sub pœna Excommunicationis, Quicumq; aliquem Hussitam uel Vuiclephistam

clephistanam uel ipsorum doctrinam promouerit, uel personas cognouerit, & libros ipsos suspectos sciuerit, Diocesano uel suis Officialibus denunciet, qui contra eos ex officio procedat iuxta Canonicas sanctiones.

XXI
Conspiratio.

Vt colligatio, quam fecerunt seculares cum secularibus & spiritualibus, in prauidicium sacri Concilij, sedis Apostolicæ ac Ecclesiæ Romanæ, in fauorem istorum hereticorum condemnatorum, Ioannis Hus & Hieronymi, & prædicatorum istius sectæ: sub poenis grauissimis dissoluatur. De qua colligatione per literas patet euidenter a sacro Concilio decretas.

XXII

Vtritus & Cæremoniæ religionis Christianæ, circa cultum diuinum, imagines, & uenerationes reliquiarum, obseruentur. Et tallium transgressores puniantur.

XXIII

Vt omnes & singuli, spirituales & seculares, qui errores uel hæreses Ioannis Vuicleph & Io. Hus, in sacro hoc Concilio Constantiensi condemnatos, prædicant, dogmatizant uel defendunt. Et personas Ioannis Hus & Hieronymi Catholicas uel sanctas pronunciant uel tenent, & de hoc conuicti fuerint, Tanquam hæretici lapsi puniantur ad ignem.

+ relapsi
XXIII
Contra re-
lapsos.

Vt omnes seculares, per Ordinarios moniti & hortati, contra exorbitantias in prædictis, sub poena fautoriæ hæresis teneantur auxilium præbere & fauorem.

Infolentia
Hussitarum
sub rege
Vuëceslao

Ex his facile intelligit prudens lector, quanta fuerit in Bohemia religionis turbatio, & omnium ordinum ac statuum discordia, sub ignauo Rege Vuenceslao, qui inerti socordia stertens, principis tanti mali non obstitit: secta uero iam preualente, obstare amplius non potuit. Fecerunt ergo sub eo Hussitæ quicquid libuit facere, colligauerunt sese nouis fœderibus. De quibus arguit eos (ut supra relatum est) Sigismundus Cæsar. Expulerunt de beneficijs Ecclesiasticis presbyteros Catholicos, ac suos intruserunt pro illis, Proscripserunt & extorres egerunt multos egregios uiros, Prælatos & Doctores, quicunque aduersus Ioannem Hus & complices eius egerant, uel in Curia Ro. uel in Concilio Constantiensi. Quod si licuit eis, Metropolitanam Ecclesiam Pragensem (quæ in medio arcis posita, undique circummunita est) Thesauris & reliquijs spoliare, quid obsecro in alijs templis & Monasterijs ab eis tutum esse potuit? Na cti denique perfidum Episcopum, Archiepiscopi Suffraganeum, ordinauerunt per eum Clericos sectæ suæ quotquot uoluerunt. De quo sane suffraganeo, supra fit mentio in articulo XIII. Et extat quædam epistola Archiepiscopi, qua illum ab ordinandi officio suspendit, in hæc sane uerba.

Conradus

Conradus Dei gratia Sanctæ Pragensis Ecclesiæ Archiepiscopus &c. Apostolicæ sedis Legatus.

Vniuersis & singulis Dominis Prælati, Plebanis, Ecclesiarum & Capellarum Rectoribus, cæterisque Christi fidelibus per ciuitatem Diocesim, & prouinciam nostram Pragensem constitutis, ad quos presentes peruenerint aut peruenire contigerit, salutem in Domino.

Hic Conradus
Vuesephalus
fuit, actandem
ab imp. sigis-
ad Hussitas dea
fecit. anno

1421.

Manifestum & in facto notorium existit, qualiter, postquam Reuerendus in Christo Pater & Dominus Hermannus, Episcopus Nicopolensis, noster in Pontificalibus Vicarius Generalis, nuper transiisset, ad exercendum officium suum prope + Lippnitz, ibidem contra nostram uoluntatem, autoritate propria, officium suum Pontificale, circa consecrationem Clericorum & in alijs, in nostrum & Ecclesiæ nostræ prejudicium & contemptum, dinoscitur exercuisse & exercere. Vnde ex causis præmissis & alijs animam nostram mouentibus, præfatum Dominum Hermannum, ab officio nostri Vicariatus in Pontificalibus amouimus & amouemus, & ipsum præsentibus ab eodem officio reuocamus, omnem potestatem sibi per nos traditam, ab ipso in totum tollentes, ordinatosque per eundem Episcopum ab executione ordinum per ipsos susceptorum suspendentes: Eodem Domino Episcopo officium in Pontificalibus in nostra Diocesi & prouincia interdicens, omnesque actus per ipsum factos & faciendos annullantes, irritantes, & annihilantes. Quam reuocationem & alia superius descripta, ad uniuersorum noticiam deducimus & deduci uolumus per presentes. Mandantes nihilominus omnibus & singulis Clericis, & alijs Christi fidelibus, ut à præfato Episcopo ordines minores ac maiores non recipiant, nec + ad aliquos actus admittant, sub poena Excommunicationis. Quam in contrarium facientes, tempus currens pro monitione Canonica statuentes, ferimus in his scriptis. Datū Rudnitz. Anno Domini M, CCCXVII, die XV. mensis Martij.

addo + ordinatos ab eo.

Dum hæc agerentur in Bohemia, Patres in Concilio Constantiensi, cum uiderent sua Decreta & iudicia ab Hussitis contemni ac reprehendi, & audirent uarias prácticas & colligationes ab eis fieri, petierunt à Sigismundo Cæsare fidem publicam, quam saluum conductum uulgo dicunt, pro securitate Concilij renouari. Qua de re extat Monumentum publicum, quod propter antiquitatem lectu dignum, & pro rerum gestarum pleniorè intelligentia hic recitandum uidetur, licet difficile sit illud ex carioso codice describere, ubi & scriptura barbara est & mendosa. Sic igitur habet.

P Sigismundus

Litteræ secu-
ritatis Con-
cilio data

Sigismundus Dei gratia Romanorum Rex semper Augustus ac Vngariæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. Rex, ad futuram rei memoriam, notum facimus per presentes quibus expedit uniuersis. Sanè cum facta huic sacro Concilio (spiritus sancti gratia cooperante) unione & incorporatione obediētis Petri de Luna, Benedicti Tredecimi à nonnullis nominati, pro scilicet cōsummatione unionis Ecclesiæ sacrosanctæ, & præsentis schismatis extirpatione totali, in nostra Constantiensi ciuitate, in qua præsens Concilium celebratur, suo tēpore, iuxta eiusdem decreta Cōcilij, restēt aliqua peragenda, uidelicet dicti Petri electio, Ecclesiæ reformatio, ac Ro. Pōstificis electio, atq; hæresum extirpatio: Nos tanq; Ro. Ecclesiæ Aduocatus, et dicti Concilij Defensor, præfateq; ciuitatis Constantiensis Dominus naturalis, Desiderantes præmissa & alia, per ipsum Concilium in eo peragenda, in plena libertate plenaq; securitate, autore Christo, dici fieri & impleri: Ac omnes qui ratione Concilij prædicti, ad dictam ciuitatē nostrā conuenerūt & conuenerint, in plenissima libertate ac securitate existere et permanere: Securitatē aliās super hoc per nos datam continuantes, ac (in quantum opus est) ex superabundanti renouātes, Præfato sacrosancto Cōcilio, & suppositis eiusdem ac personis prædictis, cuiuscunq; status aut conditionis existant, plenam securitatem ac indubitatam libertatem, ad prædicta omnia & singula peragenda, concedimus. Guerris & diffidantijs † conſiderationibus, Represalijs ac ligis cum quibuscunq; factis aut fiendis, non obstantibus, Nec non ueniendi, standi, et recedendi cum bonis ac rebus, plenam libertatem plenamq; securitatem & facultatem damus & concedimus per præsentem, Et omnes illas inuiolabiliter obseruare, fide Regia promittimus, Ac nihilominus per præmissorum efficaciam, omnibus et singulis Principibus, Vassallis & subditis sacri Imperij, Et præsertim ciuibus & Incolis dictæ nostræ ciuitatis Constantiensis, fidelibus nostris dilectis, districte præcipimus & mandamus, Quatenus dictum sacrum Concilium, ac omnia & singula supposita eiusdem, in pura, sincera, pacificaq; libertate manuteneant & defendant: Non solum usq; ad electionem & profectioem futuri Romani Pontificis inclusiue, sed etiam postea per totum tempus, quoad dictum sacrum Concilium durauerit, & circa præmissa perficienda uel aliquid præmissorum, & ad alia quæcunq; ad dictum Generale Concilium pertinentia, intenderit. Ac etiam ipso Concilio finito, per Sex menses immediate sequentes, infra quos quilibet prædictorum poterit liberè & secure, cum personis & rebus suis omnibus, quo uoluerit remeare, Et ulterius, quando sacrum Concilium deliberauit ad electionem

Romani

Romani Pontificis fore procedendum, omnem curā, diligentiam, sollicitudinem & operam efficaciter impendant, Quas & omnia prædicta nos similiter impendere, eadem fide Regia promittimus. Quod Electo huiusmodi & alia præmissa dicto Concilio, ut præmittitur, peragenda, in plena libertate & securitate defendantur, fiant & compleantur. Per † præmissarum & eorum à quibusdam, non intendimus (sicut nec debemus) Decretis, statutis seu ordinationibus huius sacri Concilij, factis uel fiendis, in aliquo derogare: sed ea omnia & singula, quantum ad nos spectat, pro uiribus defendere. Quicunq; ergo subditorum nostrorum istam libertatem, tutelam aut securitatem aliquantis impedit, uiolauerit, fraudem contra eam fecerit, aut quantum in eo fuerit, non obseruauerit, cuiuscunq; dignitatis, status præminentia aut conditionis existat, omni cessante priuilegio, eo ipso sententiā Imperialis Banni incurrat, perpetuo sit infamis, nec ei unquam pateant portæ dignitatum, nec ad aliquod officium publicum admittatur. Quinimmo omnibus feudis & alijs bonis, quæ à Romano tenet Imperio, sit ipso iure priuatus. Ciuitas autem siue Vniuersitas Constantiensis, nisi Consules & Rectores eiusdem prædicta obseruauerint, aut si cōtra ea, aut aliquod eorū uenerint, eo ipso Banno Imperiali subiaceat, & omnibus priuilegijs & libertatibus Imperialibus siue Regalibus, sit penitus destituta, præsentium, sub nostræ Maiestatis sigilli appensione, testimonio literarum. Datum Constantiæ, Anno Domini M. CCCXVII, Decima Indictione, Die uero nona, mensis Iulij, Regnorum nostrorum Anno Vngariæ &c. Trigesimo primo. Romanorū autem Electionis se primo, Coronationis uero Tertio.

Et ad maiorem præmissorum firmitatem, Nos Fridericus Marchio Brandenburgensis, Sacri Romani Imperij Archicamerarius & Elector, Ludouicus, Arnestus, Vuilhelmus, Henricus & Ioānes Comites Palatini Rheni ac Duces Bauarię: Et Ioannes Comes de Goritia, sacri Rom. Imperij Princeps, Necnon Ludouicus Comes de † Orchingen Imperialis Curie Magister, † Emterus Comes de Zuuarstburch, prædictæ Curie Imperialis Iudex, Magister quoq; ciuiū & Consules præfate ciuitatis Constantiensis: pro omnibus & singulis præmissis, supra scriptum Serenissimum & Inuictissimum Principem & Dominum, Dominum Sigismundum, Dei gratia Romanorum Regem semper Augustū, ac Vngariæ &c. Regem, Dominum metuendissimum, in fide Regia, præfato sacro Concilio, mera sua libertate promissis, inconculse obseruandis. De speciali ipsius Domini nostri Regis beneplacito & cōsēsu, fideiussoriam

P ij præstamus

lego + præmissa
sa tamen et eo-
rum aliquot.

+ aliquatenus.

† conſidera-
tionibus.

Testes & fi-
dei iussores.

† Othingē
† Güterus

prestamus cautionem, In cuius rei testimonium, fidem & robur, Sigilla nostra presentibus sunt appensa. Datū loco, anno, Indictione, Mense, die, Regnis, quibus ut supra.

In Bohemia uero indies magis ac magis inualescebat secta Hussitarum, impetratis, immo extortis à Rege pluribus Ecclesijs, in quibus plebi fug et prædicare & Sacramenta suo ritu ministrare liberè possint. Cappella enim Bethlehem, quantumuis ampla, omnes capere modo non poterat, licet prima fuerit illius pestilentiae Cathedra. Fratres Ordinis Prædicatorum, qui per solidam Sancti Thomæ Aquinatis Theologiam, hæreticis acerrimè resistere solent; præ cæteris inuisi erant Hussitis. Cumq; apud Sclauoniam (uti refert Æneas Syluius) nobile haberent Monasterium, extra mœnia oppidi situm, primum illi fecerunt in illud impetum, & à fundamentis deiecerunt. Hæc prima fuisse fertur Ecclesiarum ruina. Inde in nobilissima quæq; templa & Monasteria à furente plebe grassari coeptum est. Postquam uero Ecclesias quam plurimas deiecerunt, ac Monasteria incenderunt, petierunt castellum, cui ÷ Bechingne nomen est (ut ait Æneas supra dictus) octauo ferè Milario ab oppido, quod nunc Thabor appellant: Quo sane circiter XXX. Milia hominum conuenerunt, atq; ibi CCC. menses in patentibus campis erexerunt, ex quibus populo Sacramentum calicis ministrarunt.

Coranda Terruit ea congregatio Vuenceslaum Regem, uerentem, ne turpresbyter multo facto in se arma conuerterent, Regnum sibi adimeret. Neq; à periculo longe aberat à periculo. Verum Vuenceslaus cognomento Coranda, singulari facundia præsbiter, & in plebibus auditus, saluti fuit regi. Nam is pro concione populum sicutumultuariè congregatum, de Republica admonens, inter cætera in hunc modum locutus est. Viri fratres, quanquam ebriosum atq; inertem sortiti Regem sumus, Si tamen cæteros expèdere Principes perginus, nemo est, quem Regi nostro anteferamus. Quem rectè omnium Regum specimen dixerim, quietum, benignū, nostri amanti. Nam quis eo regnante nos lacescere audeat? Licet nos ex uoto uiuere nostro, si nō est eadem sibi, quæ nobis, de religione sententiaritū tamen nostrū neq; ipse perturbat, neq; alios perturbare sinit. Quibus par esse arbitror, preces pro eo ad Deum fundamus, atq; singuli uitam ei rogemus: Cuius desidia, nostra salus, nostra quies est. Quod cum ab exploratoribus Rex cognouisset, quieto animo fuit, & factus ex tepido frigidus, Corandam inter amicos habuit.

Posteaquam uero Constantiæ à Concilio legitime electus, confirmatus & coronatus fuit Papa Martinus, huius nominis V. dictus

dictus antea Otto Cardinalis de Colūna: Ipse priusq; Romā proficisceretur, paterna exhortatione per literas admonuit Bohemos, ut relicto schismate, ad Ecclesiæ unitatem redirent. In hæc sane uerba.

Martinus Episcopus, seruus seruorū Dei, Dilectis filijs, uniuersis Baronibus & armigeris Regni Bohemiæ. Salutem & Apostolicam benedictionem. Grauis admodum flebilis & horrenda querela, nostras aures quotidianis clamoribus pulsatur. Quod etiam dolenter referre cogimur. Quomodo relictis ÷ peruersis dogmatibus, per olim damnatæ memoriæ Ioannem Vuicleph & Ioannem Hus, & per ipsorū sequacēs superstites, damnabiliter inferuientes, ipsum Regnum Bohemiæ huiusmodi peruersis doctrinis & erroribus a deo infecerunt & pestifere impleuerunt, quod iam fides Catholica, & Euangelica disciplina ibidem (ubi hætenus summa ueneratione, & excellentissima deuotione colebatur) ferè famatur extincta. Imagines Crucifixi, Beatæ Mariæ Virginis, & aliorum sanctorum, irreuerenter franguntur & comburuntur, et impudicè defædantur. Ritus & Cæremonie, & alia ad cultum diuinum pertinentia, penitus contemnuntur. Diuina heu prophanantur, & ad prophanandum Clerici Catholici compelluntur. Excommunicati & interdicti ad contemptum clauium tolerantur & fouentur. Rectores Parochialium Ecclesiarum & alij Beneficiari de beneficijs suis, Laicali potentia & crudeli fauitia opprobriose expelluntur. Nonnulli etiam ex ipsis uiris Ecclesiasticis uarijs iniurijs lacesciti, per Laicos captiuantur, exactionantur, & crudelissime cruciantur. Spolia ubiq; per regnum supra Clerum cōmittuntur. Censuræ & redditus ipsorum, de quibus statum suum tenere deberent, uiolenter auferuntur. Et (quod horrendum dictū est) Catholici prædicatores, & etiā certi Magistri Catholicam fidem prædicantes & docentes, per cruciatus & tormenta, Neronica persequutione, fidem Catholicā, quam prædicauerunt & docuerunt, abiurare coguntur. Prædicatores & Doctores errorū prædictorum per eos fouentur, & Laicali potentia defenduntur. Imagines prædictorum Ioannis Hus & Hieronymi hæreticorum condemnatorum, & festa celebrantur & uenerantur. Constitutiones friuolæ contra determinationem & decreta sanctæ matris Ecclesiæ, & præsertim super communionem sub utraq; specie, temerariè promulgantur. Et nonnulli Laici Catholici, ad huiusmodi cōmunicationem sub utraq; specie suscipiendā, manu seculari sæpius cōstringuntur. Aliæ quoq; molestationes, oppræssiones, persequutiones, & abominationes: quas lingua carnis exprimere, aut certe calamus uix posset describere. Quales nec tempore Pharaonis, nec tempore Paganorum, per-

Epistola
Martini Pa
pæ V. ad
Bohemos.

addo ÷ sanis do
ctrinis.

Catalo
gus excessu
um Hussita
rum.

secutorum Ecclesiæ, auditæ fuerunt, Clero & populo Catholico inferuntur. Quas & audire aures piæ perhorrescunt, & referre singula: ueluti fama & relatione crebra ad nos perducta didicimus: non ualemus. Et quoniam nonnullos ex uobis (pro ut audiuius) eadem peste nephanda laborare cognouimus, grauius in animo conseruamus, Dum tales ac tanti uiri (quorum progenitores semper ueri pugiles fidei Catholicæ, ac Ecclesiarum & Cleri fortes defensores fuere) ad tantos errores & tyrānidem peruenierunt. Nos igitur, qui ex iniunctio nobis curæ pastoralis officio, saluti cuncto-

Dehortatio
ab hisce ma-
lis.

rum Christi fidelium prouidere disponimus, præcipue tamen ad fidem Catholicam Christi, cuius (licet immeriti) in terra uices gerimus, sanguine dedicatam: ad defendendam etiam usq; ad sanguinem tenemur: Ad extirpandum huiusmodi errores, & ad defensionem fidei accurata sollicitudine uolebamus procedere, ut tenemur. Sed assidua atq; importuna Charissimi in Christo filij Sigismundi, Romanorū &c. Regis (qui pro unione sanctæ matris Ecclesiæ, multos & grauisimos labores pertulit) interuentione permoti: Potissime uerò cōsyderatione ac intuitu Regni insignis Bohemiæ (quod hætenus primum ac Ecclesie Romanæ semper obedientissimum extiterat)† profitemur ac processu: Expectantes paternam pietate ipsorum reditum ad obedientiam, et errores suos corrigere, ad quod tenebantur. Quare Vniuersitatem uestram ex superabundanti requirimus & hortamur, Quatenus ab eiusmodi erroribus & doctrinis peruersis, ac per Ecclesiam damnatis, in antea recedentes, in gremium sanctæ matris Ecclesiæ, & fidei Catholicæ ad obedientiam redire quanto citius festinetis, Necnon a persecutionibus & iniurijs Ecclesiæ Dei, & eius ministris Catholicis per uos irrogatis, abstinentes: huiusmodi prædicatores peruersos & doctores pestiferos, amplius fouere & defensare nō uelitis. Scituri attamen, quod in uirtute Dei, scutum & arma fidei assumctes, omnino ad extirpandos errores prædictos, ad comprimendam proteruiam huiusmodi, omnibus uijs, remedijs & auxilijs Apostolicis, etiam cum brachij secularis auxilio insurgemus. Datum Constantiæ VIII. Calendas Aprilis, Pontificatus nostri anno primo.

Hoc est Anno
Domini 1418.

Ioannes
Monachus
Hussita.

Verum hæc pia noui ac recens electi Pontificis exhortatio, adeo non flexit aut emolliuit duras Hussitarum ceruices, ut indies fierent audaciores, magisque impij & sacrilegi. Per idem enim ferme tēpus surrexit alius pseudopropheta apud Pragam, Ioannes quidam ex ordine Præmonstratensium, impius sanè Monachus & ad omne scelus audax. Qui cum prædicaret apud S. Stephanum in Piscina, neq; bene sapere uideretur, inde amotus, Monasterium Car-

melitarum

melitarum inuasit. Ergo ut suam potentiā hæretici ostentarent, singulis ferme diebus sacram Eucharistiam per suas Ecclesias circumuectabant. Quas cum paucas esse dicerent, ductore Nicolao, uiro nobili (qui erat eius loci Dominus, unde Ioannes Hus traxit originem) in Regiā tumultuariè prorumpentes, Vuenceslaum Regem orauerunt, ut ampliores ipsis assignaret Ecclesias, quia iam populi maiorem partem obtinerent, Rex Nicolaum pro multitudine loquentem, benignè audiuit, atq; in posterum diem redire iussit. Deinde, misso populo, ad Nicolaum (qui remanserat) conuersus ait. Tu orditus es telam, qua me regno eijceres: At ego laqueum in de efficiam, quo te postea strangulem. Ille autem è conspectu Regis abiens, populum magis ac magis incēdit. Rex in arcem Vuissegradensem, urbi uicinā, paruocq; tantum fluuio disiunctam, sese recepit. Et paulò post in Castellum nouum (quod ipse construxerat) quinto distans lapide, cum paucis abiit, missis ad fratrem Oratoribus, qui eius auxiliū implorarent. Consulibus aut nouæ ciuitatis Pragensis imperauit, ne sinerent ulterius, ab hæreticis Dominicum corpus in pompa circumferri. Hæretici uerò, eo magis furentes & in ueritum nitentes, Pridie Calendas Iulij apud Ecclesiam Carmelitarum (quæ dicebatur S. Mariæ in arena, nouæ ciuitatis Pragensis) conuenerunt, ac sacram Eucharistiam in de ad ædem S. Stephani, per plurimas plateas atq; Ecclesias, armati circumtulere. Ibiq; domum sacerdotis, suis inepijs non consentientis, diripuere. Et sublato clamore ingenti, furentes prætorium petiere, Consules XI. metu perculsi, fuga saluati sunt. septem, qui remanserant, & cum his Iudex urbis, atq; alij nonnulli ciues, raptim intercepti, ex altissimis fenestris in forum præcipitati, lanceis ac ueribus irati populi excepti, dirum spectaculum dilaniati præbuerunt: stante in foro Ioanne Monacho, & sacrum Christi corpus sanguinario populo ostentate. Camerarius Regni, qui cū CCC. Equitibus ad sedandū tumultū accurrerat, ubi furentem plebem animaduertit, de sua uita sollicitus, fuga sibi consuluit: Sicut refert in historia sua Æneas Syluius. Quū ista Regi nunciarentur, cunctiq; circumstantes attoniti, facinus detestaretur, ait Pincerna. At ego futura hæc præscierā. Quē Rex indignatus correptū, repete ante pedes suos prostrauit, & arrepto pugione, conatus est interficere, sed impeditus à circumstantibus, ægre illi uitam dimisit, Nec mora Paralyti correptus, ægrotare cœpit, atq; infra XVIII. dies, signatis nominibus hæreticorum, quos neci destinauerat, uita excessit, antequam ulla fratris & amicorum auxilia adessent. Hic est exitus Vuenceslai Regis Bohemorū duodecimi, stirpis quidē nobilissimæ, sed igno-

Nicolaus
de Hus no-
bilis.

Furor hæ-
reticorum,
contra Se-
natum.

Hi Consules no-
uæ ciuitatis fu-
erunt, uti habe-
tur in Chroni-
cis antiquis.

Et pro Senato-
ribus accipiun-
tur, qui Reipu-
blicæ consulunt
Ecce qualis de-
uotio et religio
populi subtra-
que specie com-
municantur.

Histo. c. 37.
Obitus
Vuenceslai
Regis.

hilissimæ uitæ. De quo possis illud Salustij dicere. Ventri atque somno deditus, indoctus atq; incultus, uitam sicuti peregrinans transegit. Cui sane contra naturam, corpus uoluptati, anima oneri fuit, cuius & uitâ mortemq; iuxta æstimare queas. In uerusto quodam codice de eo scriptum reperio, quod iusserit eocum quendam, qui sibi cibum petenti denegauerat, uerum transigi, & in modum assaturæ torrerî. Quendam uerò sacræ Theologiæ doctorem submergi, eo quod dixerat, eum Regis nomine dignum esse, qui bene regnaret. Verum hæc crudelia uidentur. Additur in eodem libro, quod canem quendam habuerit sibi charum & preciosum, ob id maximè, quia mordendo inuaderet, quemcūq; ille digito demonstraret. Et quod licetorē semper ad latus habuerit, ut alijs timorem incuteret, quem & compatrem suum uocauerit, eo quod leuasset ei puerū de Baptismo. An hæc uera sint, nescio; parua tamen & leuia uidentur, præ maximis & grauissimis malis, quæ per eius ignauiam indyctum regnum (quod ipse a patre florentissimum acceperat) inuaserunt, hæreses, seditiones, sacrilegia, bella, cædes & quid non? Certè unicū illud malum (quod tamen præ cæteris paruum uideri queat) desolatio celeberrimæ Vniuersitatis studij Pragensis, odiosum satis ad posteros nomen eius redderet. Quamuis grauior longe fuerit culpa, circa illud malum, Ioannis Hus quam Regis, quem ille malitiose decepit. Ea tamen fuit Rex iste generositate animi, ut à prisca fide & religione maiorū suorum, nullis potuerit hæreticorum technis & machinationibus auerti. Mortuus est autem anno Domini M. CCCCXIX. die XVI. mensis Augusti. Ætatis suæ anno LVII. cum regnasset in Bohemia annis LV. Et nō est sepultus cum solemnitate, ut ait quidam Chronographus Bohemus, sed occultè de nouo castro ad castrum Pragensē. Et inde ad aulam Regiam (sic uocatur Monasterium ordinis S. Bernardi, non longe à Praga, ad Multauiam flumen positum) deportatus, & occultè propter Vuidephistas ibi sepultus est. Et paulo post exulto ab illis Monasterio, exhumatus & indecèter tractatus fuit.

cap. 37. Qua de re sic habet in historia Æneas Syluius,

Vetus circa funera Regum solennitas.

Consueuerunt (inquit) corpora Regū apud Bohemos, priusquam sepelirentur, octo diebus, aromatibus condita, per sacraria urbis circumferri plangitq; & sequētib; amicis ac Baronibus conclamari. Hoc in Vuenceslao neglectum est, non audente Regina ingredi nouam ciuitatem. Delatum est cadauer ad Ecclesiam S. Viti in arce, & inde ad aulam Regiam, ibiq; conditū in sepulchro, quod ipse sibi delegerat. Sed postea, cum Monasterium ipsum ab hæreticis diriperetur, & sepulchra Regum effringerentur, cadaue-

racq;

racq; abijceretur: pisciculos quospiam, nomine Muscha, Vuenceslao uendere solitus, Regis quem amauerat corpus, clam collegit, & in loculo apud se domi condidit. Intericcto deinde tempore, rebus in meliorem formam reductis, cum Vuenceslai corpus inquireretur, acceptis XX. aureis, illud reddidit, tumq; circumgestatio ex more facta est, & iustū Regi funus exhibitum. Fuit inter cætera Monasterium Aulæ Regiæ, apud ripam Multauiæ, qua Mosa fluius illi iungitur, situm: In quo Regum corpora condebantur, singularis excellentiæ. Nā præter ædem magni & memorabilis operis, amplum dormitorium, cæterasq; monachorum officinas magnifice constructas, habuere circuitum, qui non paruum conclusit hortum, ambitum uocauere. In huius parietibus uetus nouumq; Testamentum, ab initio Genesis usque ad Apocalypsim Ioannis, literis maiusculis in tabulis scriptum, continebatur, notis quo altius irent paulatim crescentibus: ita ut à summo usq; deorsum facilis lectio præberetur. Sed hoc decus, post Vuenceslai mortem, Hussitarum rabies deleuit. Post obitum ergo Regis, in Crastino (ut habent uetusti quidam codices Bohemorū) Pragenses tum antiquæ tum nouæ ciuitatis Hussitæ: quorum ductor erat Ioannes Barbauius, Magister ciuium antiquæ ciuitatis: uolenter inuaserunt Ecclesias & Monasteria, in omnibus ciuitatibus Pragæ (hoc est, in noua, antiqua & parua ciuitate Pragensi) frangentes ubiq; imagines in eisdem. Vbi autem peruenerunt ad Cartusiam Pragæ uicinam, monachos illius Monasterij captos eduxerunt inde in Prætorium antiquæ ciuitatis, Monasterium ipsum omnibus & singulis rebus spoliantes, Altero autem die ipsum exusserunt & omnino destruxerunt. Monachos uerò illius Monasterij & ordinis, tanquam populo inuitiles, qui ueluti fues in claustro saginarentur, alio migrare iusserunt.

Aula regalis in signo Monasterium.

Sacrilegia Pragensium post obitū Regis.

Historiæ

176 Anno 1419

HISTORIAE HVSSI TARVM PER IOANNEM COCHLÆVM

LIBER QVINTVS.

Absentia
Sigismūdi
Cæs. perni-
ciosa re-
gno.

Sigismundus Cæsar & Vngariæ Rex, ad quæ Bohemiæ Regnum, mortuo sine liberis fratre, pertinebat iure hæreditario, cum esset bello Turcico implicatus, nec fratri uenti, nec relicte eius coniugi Sophia, ex nobili domo Ducū Bavarizæ progenitæ, opè celerè ferre poterat, licet crebris esset nuncijs ac literis excitus, & rogatus, ut auxilio ueniret. Interim uerò Hufsite, semper in peius proficientes, uires suas indies augebant. Quia oberata plebs, uidens opulentissimam quæq; templâ & Monasteria impune diripi ac sacrilege spoliari, spe præclæ illecta, in maximâ undiq; confluxerat multitudinem. Cui sanè colluuiæ ac turbæ (nequid mali deesset) præbuit se ducem Ioannes Ziska. De quo sic habet historia *Æneæ Syluij*. Recens obierat Vuenceslaus, cum Ioannes Ziska, nobilis genere, ex loco cui + Trosnouia nomen, celsu tenui, in Curia Regis à puero enutritus, & bellicis exercitatus, uno carens oculo, quem strenue pugnans iam pridem amiserat: Infectus Hufsitaram ueneno, & rapinarum audius, collecta perditorū hominum multitudine, in Ecclesiâ quæ restabant, impetum fecit, simulachra factorum, & imagines magni Dei perfregit. Et post pauca, Venere per idem tempus ex montibus Pragam CCCC. circiter uiri, cum mulieribus, lepra Hufsitaram infecti, atq; in foro sedentes, cibum ex Magistratibus petiere. Cōsulatus metu plebis, quæ aduenarum miserebatur, cibaria eis publicitus ministravit. Ziska hos sibi adiunxit, arcem Vuiffegradensem, quæ negligenter custodiebatur, inuadere cupiens, ad locum, quem Cruces appellant, profectus est. Ibi supra XL. milia uirorum ex hæreticis cōuenere, qui suam multitudinem conspicati, animum ad omne facinus audacem sumpserunt. Multa ibi aduersus Sigismundum Cæsarem, quem Regium heredem suis conatibus infensum norant, excogitata atq; decreta. Exin Ziska, duce Coranda, Pelzinam, ubi cōplures esse suæ factionis amicos non ignorabat, ualido presidio munijt. Qui apud Cruces remanserant, arcē Vuiffegradensem inuasere, Sophia interim

Cap. 38.
Bohemi scribūt
+ de Boltznan.

Ziska Cas-
pitaneus
multitudi-
nis conue-
narum.

anxia,

anxia, quo se pacto tueretur, crebris nuncijs ac literis Sigismundum uocare, uicinorum auxilia petere, atq; in omnes partes mentem dirigere; cum serum esset Cæsaris auxilium, Regina cum Zenkone Vuartenbergensi Regnum gubernans, ex thesauro Regio copias comparauit, arcem Pragensem & minorem ciuitatem, quæ arci adiacet, præsidio firmavit. Ponti Multauiæ, ne transitus illacesset hæreticis, ligneas turres acianuas apposuit. At illi passim per Regnū conuentus agitare, sollicitare populos, hos minis terrere, illos blanditijs allicere, implere nouam ciuitatem suis hominibus, dies noctesq; consultare, quibus modis summā sibi rerū acquirerent. Cum quibus Perrus Strenbergius apud insulam Benedicti confingens, æquo Marte prælium diremit. In Praga uerò, aucta hæreticorum colluuiæ, pro ponte pugnatum multisq; utrinq; cadentibus, pons deniq; in potestate Hufsitaram factus est. Decliuioris partis Prægræ minoris fideles, in altiore se partem receperunt, atq; inde conuersi, acribus animis instaurauere certamen. Pugnatum est die noctesq; continuis quinq; diebus, sæuissimis ac crudelibus ausibus, multi utrinq; cæsi, magnificæ domus exustæ, Prætorium infimo loco situm, incensum atq; deletum. Cum hic esset rerum status, Legati Sigismūdi superuenere, qui Regni gubernationem accipientes, cum ciuitate Pragensi ea lege inducias fecere, ut arce Vuiffegradensi reddita, liceret ciuibus ad Sigismundum Oratores mittere, deq; re sua cum eo transigere: Ziska Pelzinam, Piestā & alia quæ occupauerat loca restitueret. Conditionibus acceptis atq; completis, externi hæretici urbem reliquere. Consulatus ex præscito more gubernationem iniijt, quietior reddita ciuitas. Non tamen Catholici qui excesserant, redire ausi: expectabant autem aduentum Sigismundi, cuius præsentia sese tutos arbitrabantur. Sed interruperunt spem literæ ab eo missæ, in quibus scriptum erat, ipsum breui uenturum, Regnumq; eo modo gubernaturum, quo pater ipsius Carolus, prouinciam gubernasset. Quibus ex uerbis intellexerunt hæretici, sectam suam exclusum iri, quæ regnante Carolo nondum ortum habuerat. Proinde magis ac magis indignari. Sigismundus autem ad festum Natiuitatis Dominicæ, Brunnam (quod est Morauizæ oppidum) petijt, ibiq; Pragensibus, ueniam petentibus, ea lege pepercit, ut cathenas & repagula tota ex urbe deponerent, suos magistratus acciperent. Parijt artonita ciuitas, cum primores regni eleuatis in cælum manibus, aduentum noui Regis gratulabundi exposcerent, eiusq; rectores sine controuersia reliquæ urbes admitterent: Nec dubium uidebatur, quin tota Bohemiâ labes Hufsitaram excessisset, si ex Brunna Sigismundus recta uia se Pragam con-

Copiaz à
Regina cō-
parata.

Pugna ad
pontem &
in arcis cli-
uo.

Pax per Le-
gatos Sigis-
mundi cō-
posita.

Cæsar Brū-
nam uenit,
& Pragam
male negle-
xit.

Pragensiū
à Rege de-
fectio.

tulisset. Sed diuertit ille (ut fortasse fati sui erat) Vratislaviamq; Slesia caput accessit. Quo in loco populus urbanus, non diu antea Consulatum à Vuenceslao fratre suo constitutum, per seditionem obrūcauerat, cuius sceleris autores securi percussit. Quod ubi Praga renunciatū est, diffisi de uenia ciues, exēplum Vratislaviensium ueriti, manifestē descuerunt, & in totum Regnū literas dederunt, ne quispiam Sigismundo aditū præberet, qui Dalmaticæ (hoc est Bohemicæ) linguæ hostis esset, nec alia cura teneretur, quam Regni perdendī. Hæc Æneas Syluius in historia Bohemica. At studium meum eo tendit, ut ex antiquis codicibus, qui uulgo non extant, eruam monumenta quædam publica, quæ historica narrationi pleniorē & fidem & lucem supperaddant. Cumq; Æneas in historia rarō supputet annos, ego ut rerū gestarū ordo ex temporis ratione, & annorum serie certius ac iucundius cognoscatur, reliquum historiae, sub annorum annotatione Chronographica prosequi ac explicare intendo.

Scelus Ze-
konis Capita-
anei arce
prodita.

Anno igitur Domini M. CCCCXX. Zenko de Vuesselo, Baro, Capitaneus regni, & castri Pragensis Præfectus, præmio allectus à Pragensibus Hussitis, arcem eis tradidit, post peractū Pascha sub festum Diui Georgij. Qua sanè traditione grauiā & irreuerabilia damna, tum secularibus tum Ecclesiasticis hominibus, qui preciosissima quæq; in ea arce, uelut in tutissimo loco deposuerant, intulit, atq; multa alia mala in regno procurauit. Cum & ipse Hussita esset, tanto sanè nocentior, quanto tectius, dum in potestate & regimine esset, dissimulabat. De hac eius traditione aliter narrat Albertus krantz, quam Æneas, & codex quidam uetustus habet, omnes tamen arguunt eum grauisimæ proditiōis & perfidiæ, qui etiam sacrilegia proditiōis superaddidit, ut affirmat Albertus ille. Nam exultis sacris reliquijs, aureas & argenteas thecas et uasa consecrata, uestesq; sacras in prophanium usum conuertit, &

Arx Regi
restituta.

inter suos distribuit. Derecuperata uerò arce, uariat à cæteris idem Albertus. Air enim recuperatam esse astu insigni per Ioānem Polentz ex Lusatia, qui ut fraudem fraude compensaret, cum sciret ex arce abiisse Zenkonem, armis, uestibus, equis ac signis militariibus se per omnia illi similauit, atq; ita Zenkonem mentitus, arceq; potitus, eam Regi restituerit. Æneas uerò, ait Zenkonem à Rege magnis sponsonibus allectum, arcem ei reddidisse. Cui astipulatur codex antiquus, qui testatur Zenkonem post tres septimanas arcem ad Regis potestatem, uiceuersa, Baronibus Bohemiæ restituisse. Hussitæ autem Pragenses, accersito Ziska cum suo exercitu, mox arcem arcta obsidione cinxerunt. Nam cum esset locus

naturæ

natura munitus, non ui aut oppugnatione, sed mora & fame capiendus esse uidebatur. Sigismundus Cæsar cum Ducibus Slesia, Bohemiae fines ingressus, Græciam primo, deinde Cuthnam petijt, et inde quatuor Milia Equitum misit in subsidium obsessorū in arce, qui Hussitas foris lacefferent. Nec diu post, accersitis ex Imperio auxilijs, non solum ab arcis obsidione Hussitas depulit, Verum etiam urbem ipsam obsidere cœpit, Sabbato post festum Corporis Christi usq; ad festum S. Iacobi. Fuerit autem in castris eius Praga à Rege obsessa. Marchiones Misnenses & Brandenburgenses, Duces Saxoniae, & Albertus Dux Austriae, gener Cæsaris. Vrbs uarijs locis per sex hebdomadas ualide oppugnata est frustra, quia Ziska ingens induxerat præsidium, & Marchio Misnensis magnam suorum militum partem amisit circa editum montem, qui imminet urbi. Nam ualido illū præsidio præmunierat Ziska, à quo Misnenses, qui cacumen occupabant, ad partē præruptam compulsi, & alij cæsi sunt, alij per abrupta deturbati lapsu perierunt. Sigismundus dominica post festum S. Iacobi in Ecclesia Metropolitana, quæ in arce sita est, à Conrado Archiepiscopo Pragensi (qui paulo post in heresim lapsus, cum Hussitis sentire cœpit) peractis Missarū solennijs Regni Bohemici coronam accepit, & soluta obsidione, firmatisq; præsidio arcibus, Pragensi & Vuillegradensi, Cuthnam reuersus est. Dedit autem Capitaneis & eorū stipendiarijs, pro seruandis arcibus, in stipendium (uti legitur in uetusto quodam codice) Ctenodia Ecclesiae, & tumbam S. Vuenceslai, quæ ex puro erat auro. Soluta obsidione Ziska, qui ciuitatem cōseruauerat ne caperetur à Rege, male per-suasus à sacerdotibus suis, urbem à se cōseruatam, ipse pulcherrimis ædificiorum ornamentis despoliauit. Nam uno impetu insignes Basilicas & ampla Monasteria, quæ in honorem & memoriam Beatæ Mariæ uirginis aut cuiuslibet sancti, dedicata erant, disciecit ac diruit, tanquam nō sit fas alteri, quam soli Deo basilicas aut templa consecrare. Magnificum templum S. Iacobi, quod ad Monasterium Minorum pertinet, defensum fuit à Lanijs ne destrueretur. Pragenses autē ægre ferentes tot ædificiorum decora deperdi, obiurgauerunt Ziskā. Ille orta dissensione, cum suis abiijt, & ad Thaboritas reuersus, multa fidelium loca expugnauit, maxima crudelitate in deuictos sæuiens. Quippe oppidum Præpositi Vuillegradensis (quod Æneas Pragatinū, uetustus codex Praten-sko uocat) diripuit et exulsit, cunctosq; ibi sacerdotes ac religiosos, atq; etiā seculares, & cū his mulieres, infātes, uirginesq; ac in nocuos pueros, in Ecclesia cōclusos, immisso igne cōbussit. Brodā Teuho-

Regis co-
ronatio in
arce & Ec-
clesia Prag.

Templorū
destructio
Pragæ per
Ziskam.

Crudelitas
eius extra
Pragam in
Regno
Pragatinū.

Brodā Teuho-
nica.

Q uisit

exulsit, ut XIII. postea annis sine habitatore desolata permāserit. Comitatum quoq; non parui nominis (ut ait Æneas) oppidum ui cepit, & in eo populares cum sacerdotibus ædibus inclusos, ac frustra ueniam petētes, exulsit. In territorio Pilzinenſi, cum urbem egregie defenſam expugnare desperaret, quinque Monasteria, opibus & ſtructuris inſignia, combuſit. In Claronenſi autem (quod erat munitius) præſidium contra Cæſarem impoſuit, & Sigismundum inde fugauit &c. Ex his conſpiciet lector, quantum damni, unius anni ſpacio, ab uno hoc hæretico, in Regno Bohemię datum ſit. Qui procul dubio, ſi labe hæretica non fuiſſet infamis & abominabilis, clariffimis haud dubie bellorum ducibus comparari

Arx Vuiſſegradenſis à Pragenſibus obſeſſa

poſſet, adeo ſtrenue ac fortiter geſit omnia. Pragenses quoq; Huiſſegradenſis ſitæ, poſt ſolutam obſidionē animoſiores facti, tanquam in æmulatione uirtute bellica cum Ziska certarēt, Vuiſſegradenſem arcem, poſt feſtum Aſſumptionis B. Marię, obſidere cœperunt, in qua obſeſſi aliquādiu, cum cætera deeſſent, equinis carnibus ueſcebantur. Ad extremum, niſi Rex ad certam diem auxilium ferret, deditiōnem pacti ſunt. Quas quidem inducias ea lege admiferūt Pragenses, ut obſeſſi, adueniente Sigismundo, prorſus quieteſcerēt. Rex ante diem aduenit, ſub feſtum omnium Sanctorum: at conditionis pactæ ignarus, locū arctum ſub arce ingreſſus eſt, in quo facile ab obſeſſis defendi poſſet. Illi uero pacta ſeruantes, quieteſcunt. Rex itaq; à Pragenſibus repente inuaſus, atq; ingentem perpeſſus cladem, re infecta retro abiit, nec multo poſt Bohemia exceſſit. Ceciderunt enim in ea ſtrage XIII. proceres ex Morauis. Ex Vngaris quoq; & Bohemis, alijsq; gentibus Barones & nobiles nō pauci.

Rex utrāq; arcem perdidit.

Arx ſecundum pacta Pragenſibus eſt dedita. Ut intelligere poſſit Rex, inſolenter datam fuiſſe Capitaneis auream S. Venceslai tumbā, cum reliquis Eccleſię Clenodijs in ſtipendium. Nam & arx Pragenſis paulo poſt à Capitaneis tradita fuit Pragenſibus, nullo rerum defectu, nec ulla neceſſitate conſtricti. Sed & nouum caſtrum, quod Venceslaus frater eius conſtruxerat, non longe poſt, à Pragenſibus Huiſſitis expugnatum atq; deſtructum eſt: Peronam præterea urbem, in qua magnum erat Sigismundi præſidium, ui ceperunt Pragenses cum adiuncto ſibi Ziska, ubi non ſolum ſacerdotes ac monachos, (quibus præ cunctis infeſti erant) ſed etiam Barones ac nobiles quosdam, aliquos item Magiſtros ſcholę Pragenſis cremauerunt, & puberes utriuſq; ſexus occiderūt.

Vrbes à Pragenſibus captæ.

Obtinuerunt & alias ciuitates multas, quæ Sigismundo parebant, Brodam Bohemicam, Lytomeriicum, Nymburgū, Cuthnam, Coloniam, Muram, Gracium, Politz &c. (Exceptis duobus oppidis,

oppidis, Pilzna & Buduiſis) & in illis quæuis bona ſpiritalia & Deo dedicata, uſurpauerunt in prophanos uſus, & diſtraxerunt inter ſe. Perſonas uero Eccleſiaſticas, quotquot capere potuerūt, quæcunq; in eadem ſecta ipſorum ſtare noluerunt, morte turpiſſima (ut antiquus habet codex) peremerunt. Cum ad ſedem Apoſtolicam fama tantam ubiq; in regno crudelitatem & inſolentiam hæreticorum retuliſſet: Martinus Papa V. Bullam Indulgentiarum (quam uulgo Cruciatam uocabant) contra eos promulgauit, in hunc ſane uerborum tenorem,

Bulla cruciata cōtra Huiſſitas promulgata.

Martinus Episcopus, seruus seruorum Dei.

Venerabilibus fratribus, Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, & dilectis filiis, Electis, Administratoribus, Abbatibus, Prioribus, alijsq; Ecclesiarum ac Monasteriorum Prælaris, necnon Christianæ religionis professoribus ubilibet constitutis: Ad quos præſentes literæ perueniunt, Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

Mnium plasmatoris Domini: qui se pro Dominici saluatione gregis, & ut illum suæ hæreditatis faceret participem, in precium immolare non abnuuit: uices (quantum immeriti) gerentes in terris, circa ipsius excubias, ut in plasmatoris eiusdem exardescentes beneplacitis, ouiculæ euocentur ad caulam, uigilijs nos congruit uacare sollicitis. Nereproborum ad præcipitium trahentium distentis laqueis contagio depascat, sed illum ipsi Domino lucrifacere, sua nobis cooperante gratia, ualeamus, firmiter persistentibus ex eis condignis remuneratione elargitis impendij. Ipsos, quorum mentes diuinum propulsarunt timorem, debitæ animaduersionis aculeis coercere etiam gestimus: Mysticæ dispensationis thesauris ueros ad id Christi pugiles & athletas, mirificæ crucis caractere insignitos, de uenerabilium fratrum nostrorū Sanctæ Rom. Eccleſiæ Cardinalium consilio, seruentius excitantes. Sanè charissimus filius noster in Christo, Sigismundus Romanorum Rex illustris, pro ut tam fide dignorum relatione plurimorum, quàm fidem celebri increbrescente fama didicimus, sicuti inſpiramine fulciete diuino, in uniuersalis tunc scissuris suppositæ reintegrationem Eccleſiæ, non sine grauium sarcina expensarum, immensos, fructuosissimos quoq; non abnuuit labores. Ita fidei zelo, deuotionis ardore, & compassionis pietate suadentibus, ulteriorem Christianæ religionis propagationem, intumens attendens affectibus, cupiensq; sibi à Rege supremo collatam, in gloriosi exaltationem nominis, & aduersus prophang

Laus Sigismundi à pietate.

Q ij malignitatis

Expedi-
tio
cōtra Huf-
sitas paran-
da.

Christi fide-
lium re-
quisitio
pro ope
præstanda.

malignitatis & iniquitatis reprobos homines Vuiclephistas Huf-
sitasq; et reliquos, quibus intelligentiæ obscurato lumine, tenebra-
rum alumni, superstitionis eorum assertionibus & doctrinis, uacua-
nisq; dogmatibus, erroribus ac hæresibus fomentis, Catholicam
Ecclesiam comprimere, Orthodoxamq; fidem subuertere, & gre-
gem dominicum huiusmodi errorū scrupulis in deuium ductum,
primi Gehennæ mancipij faucibus ligare satagunt, confouere po-
tentiam: Illos eorumq; fautores, receptores & defensores, nisi ab
eisdem resipiscant erroribus, & ad cor reducti, sanctorum traditio-
nibus patrum se submittant, etiam suarum excidijs personarū, pro
ut sibi uirtus assisat diuina, ad eradicandum animarum uirus tam
mortiferum, ab eo autoritate ipsius Ecclesiæ, prædialis fuerit in-
uocata manus in brachio extento, de fidelium finibus submouere.
Et cuius causa complectitur, dirigente Domino, confundere peni-
tus acceptat, Nostras ad id & ipsius Ecclesiæ Catholicæ (quæ con-
gregationem eorundem compræhendit fidelium) pro tam felicitis
consummatione negocij, partes humiliter implorando. Nos itaq;
tam salutare præfati Romanorum Regis (qui etiam Vngariæ, Bo-
hemix, Dalmatiæ Croatiæq; Rex fore dinoscitur) propositum in
maximis laudibus extollentes, pro eiusdem successu directis in co-
lum oculis, & cuius negocium geritur, immensas exinde gratias
exoluentes, omnes & singulos Reges & duces, Marchiones, Prin-
cipes & Barones, Comites, Potestates, Capitaneos, Magistratus,
& quoslibet alios Officiales, & eorum loca tenentes: Cōmunitates
quoq; ciuitarū, oppidorumq;, Vniuersitates castrorū, uillarum &
aliorū quorumq; locorū, exhortamur, & per asperionem sangui-
nis eiusdem gloriosissimi redemptoris, paternis affectibus obse-
cramus, suorum eis peccaminum remissionem suadentes: Vt ad
Vuiclephistarum, Hussitarum, & cæterorum hæreticorum fauto-
rum, receptorum, defensorum, eorundem exterminium, & ad
impendenda per futura suffragia, quibus huiusmodi negocij pro-
secutio feliciter adiuuetur, potenter & uiriliter se accingant.
Quocirca uobis & cuiuslibet uestrum, Fratres, Patriarchæ, Archiepi-
scopi, Episcopi, & filij Electi, Administratores, Abbates, Prælati,
per hæc Apostolica scripta cōmittimus & mandamus: Quatenus
uos & quilibet uestrum, quotiens Regem Romanorū prædictum
huiusmodi negocio intendere, & aduersus hæreticos, fautores, re-
ceptores & defensores, exercitus instruere & ordinare cōtingerit,
super hoc quoq; uigore præsentium fueritis debite requisiti, ad præ-
missum tam pium tamq; salubre negocium exequendum: Veluti
Præcones fortes, exaltantes ipso nomine uoces uestras, in singulis
ciuitatibus,

ciuitatibus, Diocesibus atque locis, ubi congruere perspexerit: per
uos aliasq; personas sæculares & regulares ordinū quoruncq;, quæ
ad hoc idoneas duxeritis eligendas, iuxta datam uobis & illis
a Deo prudentibus, & accedere uolentibus, Quibus uerè pœnitentibus
& confessis, ut ad id eo libentius inducantur, pro uice quali-
bet accessus huiusmodi, centum dies de iniunctis pœnitentijs, per
uos autoritate Apostolica relaxentur. Verbum Crucis eiusdem ac
ipsum mirabile signum publicè proponere & prædicare curetis. Il-
lud quoq; fidelibus ipsis deuote suscipere uolentibus, uestris & eo-
rum eligendorum exhortationibus ac oportunis monitionibus
præuis, ut cum reuerentia debita signū huiusmodi recipiāt, & illud
contra peruersa dictorū Vuiclephistarū, Hussitarum cæterorumq;
hæreticorū, fautorū, receptorū & defensorum eorū, conatus atq;
molimina, suis cordibus imprimant, & negociū ipsum fidei ac fer-
uenti animo prosequantur, liberè concedatis, eorumq; humeris af-
figatis. Nos enim ut fideles ipsi ad id feruentius animētur, quo &
uberiore gratiā exinde se nouerint percepturos: De Omnipoten-
tis Dei misericordia, & beatorum Apostolorum Petri & Pauli
autoritate confisi, & illa, quam nobis (licet immeritis) Deus ligandi
atq; soluendi cōtulit potestatem: eisdem fidelibus, qui Crucis hu-
iusmodi signo suscepto, præfatis exercitibus in personis proprijs
interfuerint, pariter & expensis, quicq; ut illis interessent, sine frau-
de iter arripuerint, si in ipso itinere fuerint uita sancti, plenam suo-
rum peccaminū, de quibus corde contriti & etiam confelsi fuerint,
ueniam impartimur, & in retributione sanctorum salutis æternæ
pollicemur augmentum. Eisq; qui non in personis proprijs acces-
serint, sed eorum duntaxat expensis, iuxta suarū facultatum quali-
tatem & exigentiam, idoneos bellatores destinauerint, ac illis, qui
licet alienis expensis, proprijs tamen adiuuerint in personis: ple-
nam suorum concedimus ueniam peccatorum. Cæterū, ut ipsius
uulsiæ Crucis signo muniti, eo facilius reddantur huiusmodi re-
missionum & indulgentiarum participes, quo se libentius eximere
posse conspexerint ab onere delictorū, Romano Regi præfato ac
illius, quos eius uice exercituum huiusmodi Duces siue Capitaneos
esse contigerit, tot ex uobis fratres, Patriarchæ, Archiepiscopi, Epi-
scopi, filij Electi, Abbates & Prælati, de quibus pro tempore uisum
fuerit, qui ac alij sacerdotes, sæculares uel regulares, ad id per uos
assumedi omnium pro huiusmodi deductione negocij, Cruce signa-
torum confiteri uolentium confessiones audire, & huiusmodi con-
fessionibus diligenter auditis, pro peccatis suis & excessibus omni-
bus

Signū crui-
cis affigen-
dum mili-
tantibus.

Veniarum
distributio.

Ordinandi
Confesso-
res pro
exercitu.

bus per illos commissis, etiam si manuum iniectiones in Clericos & Religiosos, necnon incendiarij & sacrilegi fuerint, iniunctis ipsis pro modo culpe etiam cum aggrauatione congrua aduersus illos, ex ipsis, qui (quod absit) in progressu Exercituum predictorum, aciebus quoque aduersus Vuiclephitas Husitasque, & reliquorum hereticorum fautores & defensores, eiusdem instruendis ductu Romanorum Regis & illorum, qui exercituum, (ut praemittitur) duces extiterint, eorum ordinationes & mandata temere transgredi praesumpserint, poenitentia salutari ac alijs, quae de iure fuerint iniungenda, debitae absolutionis beneficium eadem autoritate impendere possitis, quotiens oportunum fuerit, eligere ac deputare. Verum,

Facienda litterarum transumpta.

cum difficile uideatur, praesentes literas singulis exhibere, uolumus, quod unus, Duo siue tot ex uobis, Patriarchae, Archiepiscopi, Episcopi, & filij Electi, Abbates & Praelati, De quibus Ro. Regi praefato uidebitur, huiusmodi litterarum transumptum, publica manu confectum, eorumque sigillis munitum, personis & locis singulis, ubi expedire uidebitur, transmittere & insinuare procuret: Cui quidem transumpto, ueluti originatibus, dari uolumus atque decernimus plenam fidem. Datum Florentiae Calendis Martij, Pontificatus nostri anno III.

Anno Domini M.CCCCXXI.

Hanc Rom. Pontificis Bullam, fecit Sigismundus Caesar per omnem late diuulgari Germaniam: In qua sane tunc ita uiguit religio & contra omnem haeresim zelus populorum, ut facile potuerit ingens multitudo militum hac uia conquiri. Bohemi autem Husitae, ut eam infamiam & inuidiam, odiumque publicum de haeresi, auerterent a sese, uarijs technis coeperunt & se purgare, & Imperatorem, Regem suum accusare. Crimen sane haeresicos per Concilium provinciale conabantur a se repellere: Rebellionis uero scelus ipsi Regi acceptum referri uolebant, culpam omnem in eum resicientes. De utroque sane publica habentur documenta: quae, ut dolus haereticorum, mendacium in hypocrisis loquentium, lectiori pateat, referre operae precium fuerit.

Husitarum adinuationes hypocraticae.

Concilium Pragense Husitarum.

In nomine Domini Amen. Incipit Sancta Synodus, habita & rite celebrata, de anno Domini M.CCCCXXI. die VII. mensis Iulij, in indycta ciuitate Pragensi, Sub Conrado Archiepiscopo eiusdem ciuitatis Pragensis, & sub potestate & mandato Magnificorum & Nobilium Dominorum, Magnatorum, Comitum, Baronum, necnon Magistrorum, ciuium & communitatum eiusdem ciuitatis Pra-

gensis.

gensis. Ac militum, Clientum, ciuitatum et aliarum communitatum Christianissimi Regni Bohemiae, & Marchionatus Morauiae, conuentibus ad illam, fere ex uniuersis districtibus, Clericis eiusdem Regni Bohemiae, & Marchionatus Morauiae: Et praesidentibus in ea Magistris, Ioanne de Przibram, Procopio de Pilzna, Iacobo de Misna, & Ioanne de noua ciuitate: Statuentibus & exponentibus communi Consilio totius Cleri, et consensu uniformi, has salubres et Ecclesiasticas regulas. Ut omnes Clerici praedictarum, ciuitatis & diocesis nouerint, quid debeant in futurum obseruare.

Explanatio fidei ipsius sanctae Synodi.

In primis pio & fideli corde credimus, & integra mente credendum & asseuerandum affirmamus, omne uerbum sacrae scripturae noui ac ueteris Testamenti sanctum & Catholicum: ac ab uniuersis Christi fidelibus uenerandum & tenendum toto corde, asseueramus & nunciamus. Item Symbolum Apostolorum, Symbolum magni Niceni Concilij, Symbolum Athanasij, una cum omnibus alijs Symbolis Catholicis, in Ecclesia primitiua tentis et promulgatis, fideliter & ex integro credimus, & credendum ab omnibus asseueramus. Omniaque decreta, statuta sancta, rationalia & Catholica Apostolorum & Ecclesiae Primitiuae: Quam pro matre & Magistra fidei Catholicae honoramus, & a qua discedere nephas putamus; tenenda & obseruanda decernimus & mandamus, ita ut quod Apostoli docuerunt, & ipsa seruaui antiquitas, nos quoque seruemus & custodiamus.

De Gubernatoribus & Directoribus Uniuersi Cleri Diocesis.

sum Pragensis, Olumucensis & Lythomislensis.

Item pro uniuerso ordine, & honestate totius Cleri nostri custodienda & retinenda, omnique praesumptione in Clero huius regni compescenda, dignum duximus, eligere quatuor uiros idoneos, scientia & uita comprobatos: Principales & Capitales, supremosque Cleri gubernatores, directores & ministratores in spiritualibus: cum consensu Reuerendissimi in Christo Patris, Archiepiscopi Pragensis, scilicet Magistrum Ioannem Przibram, Magistrum Procopium de Pilzna, Magistrum Iacobum de Misna, & Ioannem Praedicatorum de noua ciuitate. Quorum directioni, dispositioni & uocationi, in omnibus licitis & honestis parere & obedire, sincere promittimus & spondemus: dando & concedendo plenam & omnimodam super nos potestatem, omnes iniustos & rebelles castigandi, puniendi, dirigendi, deponendi, mutandi uel alienandi, & quomodolibet aliter, exigente ordine & iustitia, peragendi.

Quatuor praesidentes in Concilio abbas. Hic Ioannes Premanslatus tenens erat Apostata, qui plenam in Senatu concitauerat.

I Scriptura.

Symbola fidei.

Ecclesia primitiua.

II

Hic Iacobus, uulgo Iacobellus dicitur, inuentor schismatis de utraque specie: quem Bohemi Iacobum de Mizanua caballu.

Q. iij

De

*De habenda ab omnibus lege Domini scripta,
discenda & promouenda.*

III Item, quod omnes sacerdotes totam legem Domini scriptam ex integro, aut si nullatenus possunt, ad minus nouam legem habeant, & ipsam tota sollicitudine legant & discant, & in se & normam & uitam Euangelicam & Apostolicam, nec non in alijs studiose promoueat: Verbum Domini iugiter prædicando, & constanter promulgando.

De nouitatibus absq[ue] ratione non inueniendis.

III Item, quod nullus Clericorum aliquam nouitatem inconsumtam, contra Euangelium aut antiqua sanctorum patrum præcepta & decreta rationabilia, audeat incipere & docere, aut prædicare. Sed ipsam ad prædictos Regni gubernatores & directores, aut ad Synodum prouincialem deferat, & ipsam approbet aut ostendat. Et præsertim articulos contra sacratissimam Eucharistiam, & alia concomitantia, & per Vniuersitatem & Clerum Pragensem prohibita. Quæ & nos prohibemus, ut nemo tenere præsumat aut docere.

De fide Eucharistiæ & eius promotione.

V Item, quod omnes sacerdotes in diuinissimo Eucharistiæ Sacramento & corde fidelissime credant, & ore syncerissime con-
Totus Christus fiteantur, tam sub forma panis, quam sub forma uini totum Dominum Iesum Christum, uerum Deum & hominem, cum suo proprio corpore & sanguine, nobiscum esse sua præsentia reali. Sicq[ue] ab omnibus tenendum fideliter populo nuncient & credendum. Eiusq[ue] sacratissimæ Eucharistiæ cõmunionem diuinissimam, sub utraq[ue] specie uini & panis, quotienscunq[ue] spiritus Domini suggererit, sanè semel tantum quotidie, aut alias dierum interuallo Christi fidelibus uniuersis, tam sanis quam ægris, tam adultis quam infantibus, cum ingenio & pietatis consilio effectualiter exequendum, promoueat, & uelut donum omnium gratiarum ardentissime populo recommendent.

*De ordine & ritu Missæ, iuxta Decreta
sanctorum obseruanda.*

VI Item, quod ordo & officium sacræ Missæ, in omni ritu & gestu ab Ecclesia primitiua + euacuato & exemplato, & a sanctis primitiue Ecclesiæ approbato, tento & in habitu communi, quem alij + Orarium, alij ornamenta appellant: Circumscripta ab eis omni super-

superfluitate, semota & preciositate, ab omnibus & singulis sacrificantibus, nisi necessitas inuitabilis præpediat, diligenter obseruetur.

*Quod circa omnia Sacramenta Eucharistiæ
est conferenda.*

Item statuimus, quod circa ministracionem omnium sex Sacramentorum, Sacramentum Eucharistiæ, uelut uirtus & confirmatio eorundem, non deferatur sed concurrat et ministretur. Quia teste Dionysio de Eccl[esi]a Hierach[ensi], nullum Sacramentum ritè celebratur, in quo Eucharistiæ non sumitur.

*Quod nullus sacerdos debeat ciuilitè &
sæcularitè dominari.*

Item, quod nullus sacerdos Christi, super prædijs, agris, domibus, censibus, aut quibuscunq[ue] alijs prouentibus & possessionibus, ciuili & sæculari iure, dominetur: sed uerius & ad normam Euangelicæ paupertatis & uitæ Apostolicæ, uictu & amictu moderato contentetur. Ipsas autem elemosynas & facultates Ecclesiæ appropriatas, & dotationes temporales siue perpetuas, nemo sæcularium dominorum per se usurpare debet aut auferre.

De conductoribus & conuentibus.

Item, Quatenus à modo nullus Clericus audeat res Ecclesiæ quasq[ue] in mercede conuenire: propter auaritiam & damnosam sollicitudinem annexam. Sic nec sollicitudinem circa patrimonialia exercere, Nicæno Concilio hoc statuente.

*De omnibus peccatis mortalibus destruendis
& cohibendis.*

Item statuimus in Dominico Iesu Christo, & sub æterna damnatione denunciamus, Quatenus quilibet Christi sacerdos omnia peccata mortalia, publica lege Dei prohibita, toto conatu & absq[ue] omni desidia, in se & in omnibus alijs, diligenter & pro posse, euitare, destruere, euellere, disperdere & dissipare debeat: Nec aliquid huiusmodi malum, per omnia pericula rerum & corporum suorum, in se & in suis subditis negligens permittere, ignorare aut tolerare.

*De nihil accipiendo & exigendo, + à
septem Sacramentis.*

Item, Quod nullus sacerdotum Christi, à septem Sacramentis, aut

VII

Dionysio de Eccl[esi]a Hierach[ensi], c. 3.

VIII

+ conuentibus.

IX

X

4 de

XI

aut

aut pro septem Sacramentorum ministerio; Immo nec extra ministerium omnium Sacramentorum, & alijs omnibus spiritualiter annexis, pecuniam aliquam aut dona accipiat aut exigat. Nec sub obtentu religionis cuiuscunq; pro orationibus recipere audeat.

De non cohabitando mulieribus.

- XII Item, Quatenus nullus sacerdos cum mulieribus, maxime iuuenibus, nedum cohabitationem, sed nec conuersationem habeat, nec colloquia aliqua misceat, nec domus earum, nisi salubris cogat necessitas, ex Apostoli præcepto uisitet, sed deuitet.

De Clerico in fornicationem lapsō.

- XIII Item, Siquis sacerdos in fornicationem lapsus fuerit, quod ad unum annum in carcere detentus puniatur. Quod si pluries lapsus fuerit, quatenus degradetur, & ab officio perpetuo suspendatur.

De Clerico in ebrietatem lapsō.

- XIII Item, Siquis sacerdos in ebrietate aliquotiens repertus fuerit, ^{lego + aleis,} aut tabernis aut + alijs inseruerit, Quatenus in carcerem deturatur.

De hoc, quod sacerdos debet differre à Laicis ueste tonsura & gestu.

- XV Item, Clericus professionem suam etiam habitu & tonsura à communi populo differenti, gestu & incessu probet. Sed nec uestimentis nec calciamentis decorem, sed tantum religionem quærat.

De Clerico scurrili aut Maledico.

- XVI Item, Clericum scurrilem aut maledicū, & uanis & turpibus ioculatorem aut maleficū, ab officio dicimus remouendum.

De Clerico Percussore.

- XVII Item, quod Clerici seditionarij nequaquam ordinentur, Et si in ordinibus fuerint, degradentur.

De Confessione auriculari non prohibenda.

- XVIII Item, Nemo homines uerè pœnitentes, humili corde peccata sua confiteri præsbiteris affectantes, quauis temeritate ab eodem præsumat repellere, aut prædictam confessionem uelut illicitam: aut uim clauium, quibus peccata uerè pœnitentibus à Domino Iesu Christo + mysterialiter remitti creditur, satisfactionis quoque remedia saluberrima, quoquomodo audeat prohibere.

lego + per sacerdotem ministerialiter.

De

De fonte Baptismi & Chrismate in Ecclesia retinendis.

Item, Quod Ecclesiarum directores fontem Baptismi temporibus licitis consecratū, Oleum quoq; sacrum cum Chrismate in Ecclesijs suis habeant, & habenda prouideant. Et solitis modis ungenti, interrogandi, & respondendi, & exorcizandi Infantes baptizent, & baptizatos mox, si idonei sunt & cibi capaces, Sacramento corporis & sanguinis Domini communicent.

De Clerico adiudicando à Laicis non defendendo.

Item, Siquis cuiuscunq; honoris Clericus, iudicio Episcopi, aut illorum electorum, quocunq; crimine fuerit damnatus, Non licet eum cuiuscunq; Laico quouis modo defendere, sed Ecclesiastico iudicio obtemperare.

De modo orandi & legendi Clericorum,

Item, Quod quilibet Christi sacerdos, cui tempus & locus facultatem dant, ad horas Canonicas sit obligatus: Nisi meditatione aut studio, & legendi aut alia utiliore inuitabiliter sit præpeditus necessitate. Quod si quis ocio uacauerit, tempus, per quod aut orare aut studere potuit, uanè consumperit, sit Anathema.

De quibusdam rationabiliter omisiss.

Nunciamus, propter pericula aliqua futura euitanda, quod circa ritus Ecclesiasticos, illa quæ sunt rationabiliter ex certis causis omisssa in communitatibus Pragensium, quod hæc habeantur & teneantur pro omisssis. Nisi magis rationabilis & magis utilis causa interueniret pro tali ritu resumendo. Hæc ergo sancta & rationabilia statuta & decreta statuimus: Immo potius antiqua statuta + Concilia, & sanctorum præcepta renouamus: Protestantes in his omnibus, quod per illa in nullo fidei Orthodoxæ Domini nostri Iesu Christi intendimus derogare. Sed si de contrario aliquo eorundem melius docti fuerimus, parati humiliter sumus emendare. Hæc in Synodo. ^{+ Conciliorum,}

Decreta ista loco reformationis erant Hussitis antiquis. Quia pleriq; Apostatae multas ex Vuiclepho enormitates docuerant, & in praxim perduxerant, de quibus pessimè audiebant apud externos Bohemi. Ad abolendam igitur illam infamiam, huiusmodi decreta uerbis quidem statuerunt, sed factis maxima ex parte non tenuerunt, neq; hodiè tenent Vualdenses & Thaboritæ. Ex eo itaq; tempore permansit, perpetua discordia inter sacerdotes Thaboritarum & Magistros atq; Clericos Pragenses. ^{Discordia inter Pragenses & Thaboritas,} Nec ullis tractatibus aut

aut

aut congregationibus publicis, in concordiam reduci potuerunt licet à plurimis Baronibus & ciuitatibus regni id saepe attentatum fuerit. Qua de re proluxa scripta est historia, à Ioanne Lukatuitz sacerdote Thaborita: qui aduersus Magistros Pragenses, (inter quos nominatissimi erant Iacobellus de Misna, Ioannes de Rokyzan, Ioannes de Przibram, Vuenceslaus de Drachou, & Procopius de Pilzna) ubiq; tuetur partes Vuiclephi & Thaborensium. Quamuis negare non potuerit, Pragenses Magistros, datis arbitris, ubiq; pro sua parte sententiam obtinuisse: Quandoquidem ad Romanæ & Catholicæ Ecclesiæ ritus & instituta, multo propius accedebant quam Thaboritæ. Pragenses enim asseriebant cum Rom. Ecclesia septem Sacramenta, & consuetos circa eorum administrationem ritus & Cæremonias, In Eucharistia uerum corpus Christi, In Missa ornamenta & uasa sacra, in Baptismo exorcismum, unctionē, chrisma, sal, parrinos & id genus alia, In poenitentia confessionem auricularem & satisfactionem: per ieiunia Eleemosynas, orationes & alia pietatis exercitia, Extremam unctionem pro infirmis, Purgatorium ignem & suffragia uiuorum pro defunctis, Consecrationes & dedicationes templorum & altarium, sacros ordines Clericorum, festa & ieiunia Ecclesiæ, & id genus alia permulta, quæ antiquo ritu obseruant Catholicæ Ecclesiæ filij. Quemadmodum ex supradiçtis Synodi suæ capitulis, & ex articulis eorum (quos in historia sua in modum epilogi, recitat ille ipse Thaborita) liquido cognoscitur. Opera precium itaq; fuerit, eos hic commemorare, ut uideant noui Germaniæ sectarum duces, quanto propius accesserint aut potius redierint, Hussitæ Pragenses ad Ecclesiæ instituta, quam ipsi faciunt.

Pragenses
Ro. Eccle-
siæ confor-
miores.

XXIII. articuli Magistrorum Pragensium, contra Thaboritas, primus: De ueritate corporis Christi in Eucharistia.

I In primis credimus & tenemus, ad quod singulos Christianos adhortamur, ut credant & teneant, Quod Christus uerus Deus & uerus homo, est in Sacramēto uisibili Eucharistiæ, secundum suam propriam naturam & substantiam corpoream, & secundum eius naturalem essentiam, eandem penitus in numero, quam sumpsit de uirgine Maria, & secundum quam residet in celo, in dextera patris. Cui in eodem Sacramēto honor, cultu, genu flexione, adoratione, luminum accensione, & aliarum uenerationum exhibitione, debet exhiberi.

Secundus,

Secundus. De septem Sacramentis.

Credimus & tenemus, quod septem Sacramenta, uidelicet, Baptisma, Confirmatio, Pœnitentia, sacrosancta Eucharistia, Ordo, Matrimonium, unctio sacra, sunt ex fide Catholica necessaria, ac salubria Antidota animarū, ab omnibus promouēda & tenenda.

II

Tertius. De Baptismo.

Item tenemus, quod Sacramentum Baptismatis more Ecclesiæ, cum Exorcismis, & cum Patrinis, cum chrismate & oleo sacris, accum trina immersione in aqua benedicta, ac alijs ritibus consuetis, est exercendum: dum ad ista adest congrua oportunitas loci, temporis, & personarum.

III

Quartus. De Confirmatione.

Item credendum & tenendum & instandum est, quod Baptizati, à proprio Episcopo, iuxta formam & statuta Ecclesiæ primitiæ, cum chrismate sunt confirmandi.

III

Quintus. De Pœnitentia & Confessione.

Item tenemus, quod pro remedio animarum lapsarum & labentium, ac pœnitere uolentium, confessiones auriculares idoneo sacerdoti sunt exercendæ, & remedia salutifera, scilicet ieiunia, Eleemosynæ & orationes, ac cætera opera satisfactionis, pro modo culpæ, sunt eis iniungenda.

V

Sextus. De Sacramento ordinis.

Item credendum & tenendum est, quod Sacramentū ordinis, duntaxat ab Episcopo uel Episcopis est conferendum.

VI

Septimus. De clauibus ordini annexis.

Item tenendum est, quod Sacramento ordinis soli duntaxat annexæ sunt claues Ecclesiæ, & potestas soluendi & conficiendi, & uasa sacra contrectandi: Sic quod non alteri statui uel personæ,

VII

Octauus. De Sacramento Matrimonij.

Item credendum est & tenendum, quod Sacramentum Matrimonij usq; in finem sæculi libertatum & libertandum est, & exercendum in personis idoneis & capacibus, iuxta statuta sanctorum & Ecclesiæ Catholicæ, & regulas ab illa traditas & ordinatas: Excluis circa hoc erroribus & cæteris exorbitantijs, & signanter hoc errore, quod filia in annis discretionis, & in ætate puellari existente, & absq; consensu parentum cuiuspiam Matrimonium uouente,

VIII

R sit

fit diuertianda, propter dissenſum parentum uel propinquorum,

Nonus. De Sacramento extremæ Vnctionis.

IX Item credimus & tenemus, quod Sacramentum extremæ Vnctionis, poſcentibus ægris & infirmis, iuxta formam & ritum Eccleſiæ ſanctæ, eſt miniſtrandum & exercendum, Et nos hortamur omnes, & de poſt uolumus adhortari, ut cum in grauem infirmitatem inciderint, illud Sacramentum non omittant, aut quouis modo contemnant. Quia contemptores illius & aliorum Sacramentorum ſunt caſtigandi, & iuxta cenſuram Eccleſiæ corrigendi.

Decimus. De Præceptis Dominicis.

X Credimus & tenemus, quod decem præcepta Dominica & cætera puncta Euangelica, ſunt à cunctis fidelibus, ſub obtentu ſalutis æternæ, obſeruanda in ſenſu uero, quem ſpiritus ſanctus flagitat, et ſanctorum ſententia concors ſpiritu ſancto diſſerit & explanat: Potiſſimè attendendo ad matrem et Magiſtrā omnium noſtrum Eccleſiam primitiuam, ſpiritu ſancto regulatam, & præces eius ac executiones eorundem præceptorum.

Vndecimus. De puniendis reis.

XI Tenendum eſt & obſeruandum, quod in occiſione reorū non eſt lex uetus in ſingulis ſuis iudiciarijs exequenda et alleganda. Nec ipſa occiſio à quoquā eſt in propria cauſa aut uindicta exequenda. Nec in quenquā niſi in eum, qui aliter corrigi nullatenus ualet. Nec unquā aliter, niſi magna urgente neceſſitate, lex noua occidere licentiat, & per Potestates legitimas ſuadet & autorizat. Hoc autem ut fiat, cum magna compaſſione, & cum conditionibus ſedecim charitatis, & ipſa regula legis naturæ obſeruetur. Quod tibi non uis rationabiliter, alteri ne facias.

Duodecimus. De rebus alienis non inuadendis.

XII Credendum eſt & tenendum, quod res alienæ à quantumcumque iuſtis, de communi lege non ſunt auare inuadendæ nec concupiſcendæ, nec nociue tangendæ: & plebs fidelium in bonis ſuis non eſt opprimenda, iuxta documentum Pauli, Mala non ſunt faciendæ, ut bona eueniant.

Rom. 3.

Tredecimus. De inuocatione ſanctorum.

XIII Credimus, & ex ſcriptura comperientes tenemus, quod ſancti in coelis, Chriſtianiſ hoc fidelibus ſuis orationibus & charitatiuis auxilijs, pro capacitate ſine eorum diſpoſitione ſuffragantur, quos fideles poſſunt licite poſtulare, & exorare pro auxilio & interceſſione,

ſione. Circa hoc tamen cultum Latriæ ſoli Deo debitum, eis non impendentes, ſed in moderamine, pro ut decet ad ſanctos ſe habere, ad eoſdem habentes: Et quicquid deordinati foret reſpectus ad ſanctos, & ſuper meſuram poſtulationis, hoc abſiſcentes.

Decimus Quartus. De Purgatorio & de orationibus pro deſunctis.

Item tenemus, & ex multis ſcripturis ſanctorum comperientes, **XIII** in lege Domini fundatis credimus, quod animarū à corpore exutarum locus purgatorijs poſt hanc uitam eſt ponendus, que non ad plenum hic in uia pro peccatis ſatiſfecerunt, poſt hanc uitam purgatæ ſaluabuntur: Quodcūq; fideles hic in uia, talibus propter uinculum charitatis & ſpiritus, poſſunt & debent ieiunijs & orationibus, eleemoſynis & ſanctis operibus pie ſuffragari. Circa hoc tamen ſemotis & deteſtatis omni auaritia, lucris deordinatis ſacerdotum, qualibet Symonia: Quæ olim ſacerdotes auari & Symoniaci, immò hodie, exercebant & exercent.

Decimus Quintus. De Ritu ſacrificandi & orandi.

Item tenemus & firmiter obſeruare intendimus, quod ritus & **XV** ordo ſacrificandi in Miſſa & ueſperis, & circa alia officia diuina, in ſignis & habitu conſuetis, eſt legitimus & debitus: pro ut circa miſſationem eſt Humerale, Alba, Stola, Mappula, Cingulus, & ornatus more ſanctæ Eccleſiæ ordinatus. Qui ritus abſq; notabili neceſſitate & circumſtantia debita & magna, in Miſſa & alijs diuinis officijs, à ſanctis in honorem & laudem Dei diſpoſitis & ordinatis, à ſacerdotibus Chriſti non debet omitti, ſed factis teneri & obſeruari.

Decimus Sextus. De ieiunijs Eccleſiæ.

Item ieiunia in uigilijs ſanctorum ipſi Deo faciendæ, & alia ieiunia debita, in Eccleſia ſancta huc uſque legitimè obſeruata, ipſi uolumus obſeruare, & nobis ſubiectos ad obſeruandum tenere.

Decimus Septimus. De Feſtiuitatibus ſanctorum.

Item tenemus, quod feſtiuitates ſanctorum, præſertim Domini **XVII** noſtri Ieſu Chriſti: & quæ ſunt beatæ Virginis Mariæ, Apoſtolorum Chriſti Ieſu, Martyrum ſanctorum & cæteræ antiquæ in Eccleſia Dei, in celebratione ab antiquo obſeruato modo debito, non ſolum ab opere ſeruili corporalis laboris, ſed & abſtinendo à peccatis, uelut ebrietatibus & cæteris deordinationibus, feſtiuandæ. De alijs uero feſtiuitatibus minoribus, ex una nimiſ conſenſu Clerus

congregatus, sibi iuxta Deum propositis, quid concluderit, illas diminuendo uel secus de eisdem ex instinctu spiritus constituendo, uolumus contentari.

*Decimus Octauus. De Ecclesijs non destruendis
nec prophanandis.*

XVIII Item tenendum est, & diligenter obseruandum, quod Ecclesias siue Basilicas exurere siue destruere, absq̄ ineuitabili et stricta necessitate, aut ipsas quomodolibet uiolare, aut cōtemptibiliter profanare: Altaria sacra subuertere, aut loca alia cōsecrata quouis modo polluere, est grande sacrilegium & nefas, à cunctis fidelibus execrandum.

Decimus Nonus. De sacris uasis & ornamentis.

XIX Item tenendum est, et firmiter obseruandum, quod res Ecclesiæ & Deo dedicatas, ut sunt ornamenta, & Pallæ & uasa sacra, in ministerium Domini deputata, & alia cætera auferre, absq̄ ineuitabili & pia intentione & necessitate: & illa in alios humanos usus conuertere & commutare, est sacrilegium & prophanum.

Vicesimus. De speciali habitu Clericorum.

XX Item, Clericus professionē suam etiam habitu & tonsura, à communi populo differente, gestu & incessu probet. Nec uestimentis nec calceamentis decorem, sed religionem quærat.

Vicesimus Primus. De hortis Canonics.

XXI Item, quilibet Christi sacerdos, cui tempus & locus facultatem dant, ad horas Canonicas sit obligatus: Nisi meditatione aut studio in lege diuina, aut alio utiliori ineuitabiliter sit præpeditus. Quod si quis ocis uacauerit, & tēpus, pro quo aut orare aut studere potuit, uanè consumpserit, sit Anathema.

Vicesimus Secundus. De Ecclesiarum dedicationibus.

XXII Item, placuit omnibus, quod in proxima generali congregatione secularium, petantur Domini Barones, & omnes Communitates regni, de consensu dando ad translationem dedicationum Ecclesiarum huius regni, ad unum certum diem Dominicum, quod ipso die omnium fiat celebratio simul uniformis.

Vicesimus Tertius. De obedientia Episcopis præstanda.

XXIII Item tenendum, & fideliter obseruandum, pro unitate & societate Catholica in nobis perpetuo conseruanda, & pace Ecclesiæ custodienda, iuxta decretum Clementis: Omnes sacerdotes & alij Christi

Christi fideles subiecti teneantur Episcopis, etiam discolis, & alijs præpositis, in omnibus præceptis licitis & honestis obedire. Etiam si ipsi aliter (quod absit) agant quam debeant, iuxta præceptum Domini, quod dicit, Quæ dicunt, facite: quæ autem faciunt, facere nolite. Et quod tales Episcopi non leuiter sunt arguendi, sed potius supportandi, nisi in fide errauerint.

His **XXIII**, articulis opposuerunt totidem alios Thaboritæ, quos longum esse referre, quia sunt istis multo prolixiores. Super huiusmodi igitur articulis, longissimo contentions fune certauerunt inter se inuicem diuisi Hussitæ Pragenses, & Thaboritæ. Quibus sanè contentions diuis, multas Baronibus & Communitatibus regni molestias, in generalibus Statuum regni congregationibus, pepererunt. Quamuis enim honestiores haberent articulos Pragenses, quam Thaboritæ, illi tamen ne pilo quidem aut lato ungue eis cedebant, confisi armorum potentia, & sophisticis argutijs. Bellicosissimos enim habebant in parte sua Capitaneos, Ioannem Ziskam, Procopium rasum, Procopium paruum &c. Sæpe igitur congressi sunt cum illis diuersis tractatibus & disputationibus, uerbo & scripto propositis: nunc Pragæ, ibiq̄ iam in Prætorio, iam in Collegio Caroli, iam in arce, iam in domo Generosi domini Petri de Suueysin: nunc in montibus Cuthnis, nunc in castro Conopisse. Sed & inter sese ipsi Thaboritæ, multas fecerunt conuocationes in oppidis partium suarum, in Pieska, in Thabor, in Slatouia &c. Quamuis uerò ubiq̄ succumberent, prolatis per arbitros sententijs: pertinax tamen semel concepti erroris asserendi studium, sophisticis importunitatibus eos ubiq̄, tanquam inuictos, argutos & loquaces reddidit. Quales adhuc hodie perdurant. A parte aut Magistorum Pragensium, stabat dominus Conradus, Archiepiscopus Pragensis, Natione Vuestphalus, qui iam defecerat à Ro. Ecclesia, Et tantum de ijs, quæ ad Clericos pertinent. Quantum uero ad Laicos & status regni attinet, multas ad uicinos Principes Germaniæ, atq̄ etiam ad Poloniæ Regem, & ad Vuitoldum Lituaniæ Principem, epistolas miserunt: Quibus & facta sua excusabant, & Regem Sigismundū, naturalem & hæreditarium dominum suum, criminabantur & inculabant. Quarum unam in Teuthonico ad Illustrissimum Principem, Dominum Friedericum, Marchionem Misnæ scriptum reperio, in hunc sanè tenorem & sensum.

R iij Magistri

Magistri ciuium, Consules & communitates maioris minorisq; & nouæ ciuitatis Pragæ, Capitanei Baronum, Militumq; & Clientum, atq; congregationis Bohemicæ cõmunitates Regni Bohemiæ, Illustrissimo Principi ac Domino, Marchioni Misnæ, dilecto fautori nostro.

Contra Sigismundū Imp.

Illustrissimè Princeps ac fauens Domine, Parata obsequia nostra cum omni prõptitudine, Nos ueraciter percipimus, Illustrissimam potentiam uestram Regi Ungariæ Sigismundo, qui nos nostramq; linguam Christiani Regni Bohemiæ (Quod ipse merito defendere deberet, ac uelut uerus hæreditarius dominus protegere) propter affirmationem Euangelicæ ac diuinæ ueritatis, absq; culpa iniuste impugnat: auxilio fuisse, ad perdendū immaturo consilio nobile regnū illud, per iniquam & certissime falsam accusationem prædicti Regis, Cum tamen nondum sitis ueraciter informati, quam ob causam, nos ex necessitate contra crudelitatem & furcentem insaniam eius, manu armata resistere oportuerit. Idcirco bene decuisset Illustrissimam Dignitatem uestrā, prius cognouisse causam ueritatis, quam per uolatilem famam inconsiderato consilio cõtra nos, tanquam contra eos, qui demeruerint, uos cum uestris profecti essetis. Quod adhuc petimus Illustrissimam Dignitatem uestram clare cognoscere, ne ullam aliam famam de nobis credatis, nisi quod à prædicto Rege, propter sanctam constitutionē Dei (quæ comprehensa est præcipuè quatuor articulis, per sacram scripturam probatis, & à nobis constanter assertis. Quos Illustris, Dig. uestræ in his præsentibus literis transmittimus) post denegatam audientiam, quam sæpe humiliter ab eo petiuimus, requirimini. Neq; aliud in cor nostrum uenit, nisi ut sanctā Catholicam fidem, & salutarem constitutionem Dei, quæ omnino perfecta: & salutem toti mundo affert, possimus amare, & ab amore eius nullo modo declinare, neque in uita neq; in morte. Oportet igitur, nos illam in prædictis & alijs Christianis articulis, promouere ac obseruare, atq; gladio sæculari (qui nobis nō frustra est diuinitus concessus) omnibus uiribus nostris, iuxta ordinationē Dei, legitime defendere. Quare rogamus Illustris. Pietatem uestram, ut auxilium potentiae uestræ, à tali persecutore Christianæ fidei ac terræ nostræ, subtrahatis, ac uos ipsos retrahatis à deuastatione eiusmodi terræ Bohemiæ, si nō uultis esse particeps æternæ damnationis, ad quam prædictus Rex declinat. Gratia uestra bene experta est, quomodo Rex ille in deperditionē uestram sæpe ac manifestè machinatus est. Nunc uerò factus uobis amicus,

amicus, prospicite uobis in hoc: Si non indignisset ope uestra contra nos, nunquam factus esset uobis amicus. Datum feria secunda post festum S. Procopij, Anno Domini M. CCCXXI. Id est, sexta die Iulij.

Protestatio autem publica de Quatuor articulis eorum sic habet.

Nos Capitanei Magistrisq; ciuium, Cõsules & Scabini, totaq; Communitas ciuitatis Pragenfis, capitalis Regni Bohemiæ nostro & aliorum fidelium nomine huius Regni.

Notum facimus uniuersis Christi fidelibus, quod fideles in Regno Bohemię instant, & Deo iuuante instare proponūt, siue per mortem siue per uitam, quantum est possibile, pro articulis infra scriptis, nisi de opposito per sacram scripturam ac rationem uiuacem erunt edocti.

Articulus I.

Quod uerbum Dei per Regnum Bohemiæ, liberè & sine impedimento ordinatè à sacerdotibus Domini prædicetur & nunciatur. Iuxta sententiā Saluatoris, Matthæi & Marci ultimo. Euntes in mundum uniuersum, prædicate Euangelium omni creature. Nam secundum Apostolum, Verbum Dei non est alligatum, sed enitendum est, secundum eundem, ut sermo Dei currat et clarificetur ubiq; 2. Thess. 3. Et loqui linguis in Ecclesia Dei, nemo debet prohibere, ut dicitur 1. Cor. 14. 2. Thimo. 2.

Articulus II.

Quod Sacramentum diuinissimæ Eucharistiæ, sub utraq; specie, scilicet panis & uini, omnibus Christi fidelibus, nullo peccato mortali indispositis, libere ministratur.

Iuxta sententiam & institutionem Saluatoris, qui dixit. Accipite & comedite, hoc est corpus meum. Et iterum. Accipite & bibite, hic est sanguis meus noui Testamenti, qui pro multis effundetur. Matth. 26. Mar. 14. & Luc. 22. Vbi dat etiam præceptū Apostolis, cum dicit. Hoc facite. Glosa Interlinealis. Accipite, & alijs dare in meam commemorationem. Et Ioan. 6. Saluator omnes fideles obligat ad sumptionē huius Sacramēti, dicens. Amen Amen dico uobis, nisi manducaueritis carnē filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis uitā in uobis. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet uitam æternam. Similiter et Paulus ait. 1. Cor. 11. probet autē seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat &c.

R. iij Articulus

Articulus III.

Quod Dominium sæculare, super diuitijs & bonis temporalibus, quod contra præceptū Christi Clerus occupat, in præiudicium sui officij & damnum brachij sæcularis, ab ipso auferatur & tollatur. Et ipse Clerus ad regulam Euangelicam, et uitā Apostolicam, quam Christus uixit cum suis Apostolis, reducatur.

Iuxta sententiā Saluatoris, Matth. 10. dicentis, Et conuocatis duodecim Apostolis, misit eos & præcipiens dixit. Nolite possidere aurum & argentum, neq; pecuniam in zonis uestris. Et Mathei 20. Principes gentium dominantur eorum, & qui maiores sunt, potestatem exercent in eos. Non ita erit inter uos. Et Lucae 22. quod idem. Et 1. Petri. 5. Non dominantes in Clero &c.

Articulus IIII.

Quod omnia peccata mortalia, & specialiter publica, aliāq; deordinationes, legi Dei contrariæ, in quolibet statu, ritē & rationabiliter, per eos ad quos spectat, prohibeantur & destruantur.

Rom. 7.
Peccata populi.
Peccata Cleri.

Quia qui talia agunt, digni sunt morte: Non solum qui ea faciunt, sed & facientibus consentientes. Ut sunt in populo fornicationes, comestationes, furta, homicidia, mendacia, periuria, artes superflue, dolosæ, & superstitiosi quæstus, auari, usurarij, & his similia. In Clero autem Simoniacæ hæreses, & exactiones pecuniarum à Baptismo, à Cōfirmatione, à Confessione, pro Eucharistiæ Sacramento, pro oleo sacro, à Matrimonio, à Triginta Missis taxatis, & ab alijs Missis emptis aut forisatis, à Missis defunctorum, orationibus, Annūerarijs & alijs, à prædicationibus, à sepulturis, à pulsationibus, à consecrationibus Ecclesiarum, altarum & Capellarum. Pro præbendis, beneficijs, prælaturis, dignitatibus, personatibus &c. Ex quibus multæ insurgunt hæreses, & Ecclesiæ Christi polluantur. In alijs autē mores impij & iniusti, ut sunt impudicia, concubinatus, cum augmento prophano filiorum & filiarum, aliāq; fornicationes, iræ, rixæ, contentiones, spoliationes, munera incōsuetæ, & illusiones falsæ. Quæ omnia & singula quilibet Christi si seclis, Christi seruus, & filius uerus matris suæ Ecclesiæ, tenetur in se, & in alijs persequi, & ut ipsum diabolum odire & detestari: S. ruato tamen in omnibus ordine, & statu suæ uocationis: Quia iuxta sententiā Apostoli Gal. 5. Tales Regnum Christi non possidebunt. Et si aliquis ultra hanc nostram sententiā piā & sanctam intentionem, aliqua nobis ascribat impudicā & enormiā uitā, tanquam falsus & iniquus testis, à Christi fidelibus habeatur. Cum non sit aliud in corde nostro, quā totis uiribus & toto posse placere

Protestatio Pragensiū

placere Domino Iesu Christo, eiusq; legem & præcepta, et hæc pūcta Catholica Quatuor, fideliter exequi & implere. Cuilibet autem nos pro his impugnare uolenti, et contra Deum et iustitiam auertere conanti & persequenti: In defendendo ueritatem Euangelicam, ad quam quilibet obligatur ex debito, iuxta uocationem nostram, potestate etiam nobis concessa brachij sæcularis, eidem uelut Tyrāno & Antichristo crudelissimo, usq; ad ultimū resistere oportebit. Et si per quenpiam multitudinis nostræ aliquid scandalosi aut sinistri actum fuerit, cum mentis nostræ sit, omne crimen extinguere, hoc præter intentionem nostram omnino accidere protestamur. Si uero alicui personæ uel Basilicæ damna à nobis inferri rerum uideantur uel corporum, hoc aut inuitabilis in hoc necessitas, aut oportuna legis & nostri tutela, aduersus uolentiam Tyrannicam nos excuset. Veruntamen protestamur, quod in his omnibus, si cuiq; in uobis quæuis etiam species mali appareat, semper nos de scripturæ sacre informatione parati sumus exhibere. Datum Pragæ Anno Domini M. CCCCXXI.

Hi sunt illi quatuor articuli, de quibus deinde post XII. annos latissimè tractatum ac disputatum est in Concilio Basiliensi. Anno Domini 1433. habent quidem aliquam speciem pietatis, sed in facto uirtutem eius maximè abnegant hæretici. Cum igitur in Regno iam ubiq; præualerēt Hussitæ, oppressis per arma Catholicis, istorū Quatuor articulorum colore, uolebant etiam externos & uicinos in partem suam trahere; aut saltem placatos sibi reddere, ne arma contra ipsos sumerent. Quantis autem criminationibus Regem suum accusauerint apud externos & uicinos Principes & populos, unius epistolæ exemplo breuiter declarabimus.

Epistola Hussitarum ad quendam Principem & ad Lusatiæ populos.

Conradus Pragensis Ecclesiæ Archiepiscopus, & Apostolicæ sedis Legatus, Zenko de Vuartenberg, aliās de Vuelsle. Henricus Berka de Duba, Vhricus de Hardetz, Hyneck Crušina de Lichtenberg, Alzo Scopeck, Ioānes de Kalsko, Mikes de Sampach, Henricus de Vuartenberg, Victorinus de Cunstat, Hinko de Cunstat, Hermānus de Broten, Ioannes de Lichtenberg, aliās Crušina, Henricus Latzenbock de Ochlim, Vuenceslaus de Suucyrentz, Ioannes de Opotzna, Gmual de Sternberg, aliās de Holitz, Amellus de Richenberg, Ioannes de Chlum, Vuenceslaus de Gentsensteyn, Nicolaus de Valslein, Nicolaus de Monachu, Zdenick Modeck de Teynitz: Magistri ciuium atq; Communitates inclytæ ciuitatis, & inuictæ in ueritate urbis Pragensis, Ioannes Ziska de Botznau, Ciuitas et communitas de monibus Cunitis, unā cum alijs nobilibus, Baronibus, Militibus, Clientibus, ciuitatibus & communitatibus Regni Bohemiæ.

Illustri

Illustri & Magnifico Principi, necnon Terrigenis ciuitatibus Budisiti, Gorlitz Sitrauiæ, Lobauia, Luban, & Camentz, fautoribus nostris, seruitutem paratam cum desiderio omnis boni, Illustris Princeps, Necnon Nobiles Barones, Milites, Clientes, Cæteriq; ciuitatum communitates, noueritis, qualiter inclytum Regnum coronæ Bohemiæ, innumeras & atroces iniurias, & iniuriosas calumnias, uastationem & exustiones uillarum & oppidorum, inhumanasq; & crudeles occisiones uirorum pariter & mulierum & paruulorum, una cum alijs innumeris detrimentis (Quæ gemebundum cor absq; lachrymis nec uidere nec narrare potest) hactenus ab inuaforibus & crudelibus exterarum gentiū hostibus perpeffum est & patitur, proh dolor, in pericula atque damna omnium nostrorum pariter & detrimenta: Ideoq; uestram Illustram Magnificentiam & Generosas Nobilitates, prouidasq; Prudentias uestras, nos omnes unanimi desuper compalsione ex intimo corde ^{† commoti.} commoniti, constanter petimus: Immo, pro ut de iure debemus, requirimus & monemus, Quatenus non ueluti uiri Deum & famam negligentes, sed ueluti uiri strenui, memores uestrorum iuramentorum, quibus iure feudi & Homogiali, coronæ Regni Bohemiæ præcipuo estis obligati, et ad ipsam protegendam, & ab omnibus inuaforibus & hostibus tuendā, prorsus de iure astricti: Cōtra ipsam amplius nō insurgatis, Immo insurgere quoslibet, uelut fideles ipsius coronæ tutores, pro posse prohibeatis, pro ut honoris uestri puritatē, & iuramenti præstiti integritatem, diligitis firmiter obseruare. Alioquin contra uos & quemlibet huiusmodi secus facientem, uelut contra honoris neglectorem, & iuramenti præstiti corruptorem, iuxta iura Regni, remedio oportuno durius procedemus. Significamus insuper uobis graues excessus & culpas Serenissimi Domini Sigismundi &c, Regis, quas ab ipso pasci præsentibus inclusas, uobis destinamus. Datum in plena congregatione Baronum, terræ Bohemiæ & Morauia, & Dominorum Inclytæ ciuitatis Pragensis, necnon Militarium & Clientum, ciuitatum & communitatum in Gaslauicensi ciuitate. Anno Domini M. CCCXXI. Sabbato post Martelli. Scheda autem inclusa sic habet.

*Articuli Excessuum & culparum contra Regem Vngariæ,
Quos intulit Regno & Coronæ Bohemiæ: Oblati eidem
per Barones ac ciuitates Bohemiæ.*

I In primis, Quia Magistrum Ioannem Hus, sub saluo conductu duplici lingua descripto, damnari ad mortem permisit: Immo ipsam

ipsum primus ore proprio, in Maiestate sedens, condemnauit, in grauem iniuriam & offensam ac linguam Bohemorum.

Quamuis omnes schismatici, & obstinati hæretici, ab Ecclesia habuerint plenam libertatem in Constantiensi Concilio: Ipse tamen malum accumulans, contra honorem Regni nostri & omnem ordinem, & contra saluum conductum Papæ atq; ipsius ^{† Regis} Regni, uniuersis datum & concessum, alterum, scilicet Magistrum ^{† Hieronymū de Praga &} Ioannem Hus, comburi fecit & damnari. II

Quia in prædicto Concilio, Christianissimum Regnum Bohemiæ pro hæretico iniuste damnari permisit, & cruciatam plenā iniuriā, contra Regnum prædictum erigi, ad ipsum destruendum & delendum. III

Quia his non cōtentus, nuper in Vratislauiā, iussit eandem publicari & proclamari, uniuerso Regno Bohemiæ in intolerabile dedecus, damna plurima, et offensas. IIII

Quod omnes circumlitæ regiones & Principes, cum prædicta cruciata & damnatione iniusta, cōtra dictum Bohemiæ Regnum conuocauit & irritauit, & in propria persona ipsos destructores et deuastatores Regni induxit, & induci demandauit. V

Quia prædicti Principes & exercitus, sic in Regnum Bohemię inducti per ipsum Regem, iniurias exercuerunt, combustiones uillarum, ciuitatum uastationem, & hominum utriusq; sexus, scilicet uirorum & mulierū ac paruulorū fecerunt, exustiones uirginumq; dolendas stuprationes, & mulierum intolerabiles deuastationes. VI

Quia constitutus nuper in Vratislauiā, quendam ciuem Pragensem, propter solam Venerabilis Eucharistiæ sub utraq; specie communionem, iussit equis trahi & comburi, in dedecus Regni Bohemiæ innocentis. VII

Quia plurimos ciues Vratislauienses, propter culpas in pię memoriæ Regem Venceslaum commissas & dimissas, decollari fecit, & multos expelli & taxari. VIII

Quia Marchionatū Brandeburgensem, graui labore Imperatoris & Prædecessorum nostrorū uirorum sanguine conquisitum, à Regno Bohemiæ alienauit, & Marchiā, absq; nostro consensu, in magnum damnum & debilitationem Coronæ & Regni, prædictis alienigenis obligauit, atq; liberaliter donauit. IX

Quia Coronā, qua Reges nostri coronantur, in maximū damnum, & dedecus Regni Bohemię, sine cōsensu cōmunitatis Baronū, & ciuitatis Pragensis, Militū, Clientū & omnīū cōmunitatum, iniuriose abstulit, contra suū promissum et ordinē Regni supradicti. X

Quod Thesauros innumerabiles Regni, quos prædecessores nostri, XI

† Regis
† Hieronymū
de Praga &

III

IIII

V

VI

VII

VIII

IX

Hinc constat,
hæc Marchiā à
Sigif. Cas. do-
natā esse Burg-
grauis Nuren-
bergensibus, qui
eā adhuc possi-
dēt.

X

XI

nostri, deuotione pia, ad honorem Dei & sanctorum Patronorum Bohemiæ, & ad profectum Ecclesijs deditos & attributos: & præsertim a Castro Prageni & Karlstein, & uarijs claustris & Ecclesijs per Regnum, abstulit. Et thesauros plurimos in Castro comportatos, uiolenter rapuit, & extra Regnum educi procurauit, in damnum intolerabile Regni Bohemiæ, & iniuriam eius & debilitationem.

XII
De Adamitis non omnino falsum erat, quos postea deleuit Ziska.
Quod ipsum Regnum Bohemiæ per libellos famosos, plenos falsitate & iniuria, contra Regnum scriptos et destinatos, iniuste & iniquè maculauit & dehonestaui: dicens falsè et impudice, fratrem cum sorore, filium cum matre, & uirum cum uiro, &c. nefanda dictu et cogitatu indigna, turpiter commiseri, in infamiam & dedecus omnium nostrum importabile. Cuius occasione fictæ infamiæ, quàm plurimæ gentes & prouinciæ, contra Regnum sunt atrociter excitatæ.

XIII
Quia coram Principibus et Baronibus exteris, Regni Bohemiæ Barones, sæpe deturpauit et dehonestaui, dicens, eos omnes esse proditores, & nullum fidelem, in iniuriam omnium nostrum & graue præiudicium.

XIII
De Vuiffegradæ Bohemiæ circa Pragam, non de Vuiffegradæ Hungariæ hic loquuntur.
Quod multos Barones et Milites Bohemiæ, et Morauia, coram Vuiffegradæ ad mortem ire compulit et coëgit, et improuidentissima ordinatione ad mortem destinauit, in damnum Regni irrecuperabile atq; grauamen.

XV
Quod Tabulas Regni, absq; consensu Regnicolarum, abstulit & abscondit, et omnes pecunias pauperum, orphanorū, et uiduarum, circa tabulas depositas, contra ius et Regnum et ordinem Regni, abstulit et collegit.

XVI
Quod libertates Regni et iura nostra, et Marchionatus, ab antiquis Regum Prædecessoribus, liberaliter condonatas et conseruatas, infregit et per omnia uiolauit.

XVII
hoc est, in Cutna seu Cutenberg.
Quod iniustas exactiones, usq; ad extremam exterminationem ciuitatum, uillarum, et omnium quasi subditorum, crudeliter et diligentissimè exercuit: Vt in una ciuitate Montanorum, minus quàm in anno medio, plus quàm XXX. milia Sexagenarum extorqueret.

Quid à Sigis. petitur.
Nos igitur his iniurijs læsi et offensi, optamus à prædicto Rege, Quatenus primum omnem iniustam iniuriolissimèq; extortam, atq; iniquæ infamiæ confictam damnationē & dehonestationem, quam Christianissimo Regno Bohemiæ iniuste et iniuriose intulit, aut inferri procurauit et permisit: tollat, destruat, reformet & emendet, Nec amplius damnari nec dehonestari à quoq; patiatur.

Item

Item, Quatenus Marchionatū Brādeburgensem et Marchiam Coronæ Regni Bohemiæ restituat, Coronamq; Regni, qua Reges nostri coronari sunt soliti, ablatam à nobis nostrorū Regno reddat, una cum auro et argento, à monumentis sanctorum et Reliquiarum acceptis, ac thesauro Regni uniuerso: Tabulas Regni & pecunias pauperum, uiduarum et orphanorum, more terræ iuxta tabulas depositas, & ablatas, cum uniuersis alijs iniuste ablati, reponat uiceuersa. Regnaq; et prouincias, quas contra nos prouocauit, quietet et tranquillet. Iuraq; terræ Comitum, Baronum, & omnium statuum, cum libertatibus, priuilegijsq; custodiat & obseruet: Sciens nostram finalem intentionem, quod in Quatuor articulis, quibus unanimiter consensimus & uniti sumus, uolumus finaliter residere. Nisi fuerimus (quod non credimus) ex sacra scriptura melius informati: Videlicet quod corpus & sanguis Domini, sub utraq; specie, cunctis fidelibus per sacerdotes Domini publice ministraretur. Secundo, quod uerbum Dei sine impedimento ubiq; liberè prædicetur. Tertio, quod dotatio sacerdotum superflua, à Clero debite abscondatur. Et Quarto, quod omne peccatū mortale, in quolibet statu, legitimè tollatur & destruat, & quilibet in statu suo, iuxta legem Dei, reformetur & reguletur. Quorum articulorum conclusio facta est, per nos in plena congregatione Baronum terræ Bohemiæ et Morauia, et Dominorum inclitæ ciuitatis Pragenis, Militum, Clientum, ciuitatum et Communitatum, in Czasiauiensi ciuitate, Anno Domini M. CCCCXXI. sabbato post Marcelli.

Quid uerò ad ista responderit pius ac religiosus Princeps, Rex & Cæsar Sigismundus, nusquam scriptum reperio. Ne autem lector temerè credat, supra dictos articulos uerè et iuste fuisse ab hæreticis illi obiectos, paucis mihi admonendus est, ne cito ulli credat hæretico, quantumuis magno aut potenti. Maxime enim de hæreticis (teste S. Hieronymo) intelligitur illud Psalmistæ. Quoniam non est in ore eorum ueritas: cor eorum uanum est, Sepulchrum patens est guttur eorū, lingua suis dolose agunt. Quid enim ueritatis apud eos esse queat, qui Ecclesiam, columnam & basim ueritatis (ut ait Apostolus) derelinquunt atq; eam impugnant: Ecce Hussitæ, qui antequam Cæsar Bohemiā intraret, Ecclesiarum & Monasteriorū thesauros, & preciosissima quæq; sacrilega rapacitate abstulerant, inuidiose queruntur, Cæsare eiusmodi bona abstulisse: Impij pariter & impudentes hypocritæ, qui prædicantes non furandum esse, furabātur, atq; in hypocrisis mendacium loquentes, ueritati resistebant, homines corrupti mente, reprobi circa fidem,

S quibus

Quatuor Hussitarū articuli præcipui.

Expurgatio & defensio Cæs. Sigis.

Psal. 5.

1. Tim. 3.

Rom. 2.

1. Tim. 4.

2. Tim. 3.

Laus Sigis-
mūdi Imp.

quibus merito nulla fides cōtra laudatissimum Regem haberi de-
bet. Eum enim contra omnes illorum calumnias tueri potest apud
graves & eruditos homines, breue illud testimonium Egnatij Ve-
neti, dicentis, Huic Principi religionis ac pietatis augendę studium
incredibile fuisse. Prudens igitur lector, nihil hic crederet perfidis he-
reticis contra Catholicum Principem: præsertim. Conrado Archi-
episcopo, qui recenti defectione perfidus, Sigismundum paulo ante
manibus proprijs in Regem Bohemię coronauerat. Quis autem
ferat equo animo, pium Regem a Ziska sacrilegiorum argui, cum
nemo fuerit illo rapacior circa Ecclesiarum bona, aut magis imma-
nis & impius: Si tamen reuera Rex asportauit quædam, utpote Co-
ronam Regni, Tabulas Regni, pecunias pauperum depositas, aut
reliquos Ecclesiarum thesauros, id non furandi aut rapiendi pro-
posito, sed conseruandi potius & restituendi animo fecisse creden-
dus est. Quid enim tutum usquam in Regno a rapacissimo Ziska
esse poterat? Nisi enim, talia restituisset, nunquam postea fuisset a
Bohemis tam honorificè in Regem receptus. Fuit eo anno du-
plex aduersus Hussitas expeditio, excitatis per Bullā Apostolicam
quā Cruciatam uocant in militiam quā plurimis mortalibus,
Sanæ Cæsar Imperij Principibus præscriperat diem cōueniendi,
festum S. Bartholomei, ut ab occidente Bohemiam cum exercitū
intrarent: Ipse ab Oriente intraturus esset, sub idem tempus, sed
utraq; expeditio infeliciter cessit, Germaniæ enim Principes, Bo-
hemiam ingressi, cum obsedissent frustra munitissimā urbem Se-
zium usq; ad festum S. Galli, uastatis agris, re infecta, domum re-
uersi sunt, eod quod Rex ad eum diem nondum fuerat Regnum ex-
condicto ingressus. Qui postea ualido cum exercitu, ex Vngarijs
Australibusq; & Morauis undiq; collecto, in media hyeme, sub
Natalem Domini Bohemiam ingressus, cum oppida quædā uic-
pisset, & Cuthnam per deditionem recepisset, adueniente Ziska
mox ad fugam respexit. Ne tamen inultus abiret, Cuthnam exul-
sit: At persequente Ziska, multos Nobiles simul cum impedimētis,
unius diei persequutione amisit. Aliud quoq; damnū incurrit circa
Iglariam, ubi Magister Equitum, Pipo Florentinus, cum per gla-
ciem XV. Milia equitum duceret, rupta tanto pondere glacie, mul-
ti ab aquis suffocati, perierunt homines & equi. Miræ profectō
& fortunæ & industriæ, in bellis fuit Ziska, adeo, ut uix ulla Græ-
corum, Hebræorum uē, aut Latinorum historia talem referat belli
ducem, qualis Ziska fuit. Nam uiuo Vuenceslao Rege, alterum
oculorum pugnando amiserat: Alterum uerò, paulo ante hanc uic-
toriam perdidit, dum oppugnaret Rabi castellum, ita ut iam
omnino

Duplex cō-
tra Hussi-
tas Expedi-
tio, sed utra-
que infelix

Egregius
bellator Zi-
ska.

omnino cæcus esset. Tanta tamen eius fuit industria, ut uel cæcus
pro optimo bellatore haberetur, plurimis & maximis uictorijs cla-
rus, & insignis in cæcitate factus. Mira profecto res, ut qui alieno
egeret ductu, ipse cæcus exercitum duceret ad uictorias, fortunatio-
longe per hoc, fortissimo Rege Bohemię Ioanne, Rege Decimo,
patre Caroli Quarti, & auo Sigismundi Imperatori, qui cæcus effe-
ctus, & in bellum longinquum contra Anglicos, in auxilium Re-
gis Franciæ, cum lectissima equitum manu profectus, fortiter qui-
dem in cruentissimo prælio pugnauit, sed non uictor, ut Ziska,
euasit: uerum uictus ac cæsus inter confertissimos hostes, fortissi-
mè pugnans interiit. De quo sic habet Fulgosus, nobilis Histori-
cus Genuensis, Lumini (inquit) amissi difficultas, Ioannem quo-
que Decimum Bohemorum Regem non retinuit, quo minus &
cæcus & senio confectus, Philippo de Valois Gallorum Regi, pro
affinitatis iure, aduersus Britannos opem ferret. Qui inuito prælio,
in medios hostes cum se intulisset, quanquam lumine captus atque
senex, deletis apud Cressim Gallorum copijs, inter præliantes
occubuit.

Ioannes
Rex Bohē-
mię cæcus.

Fulgosus lib. 3.
c. de fortitu-
dine.

Anno Domini M. CCCCXXII.

Victorijs itaq; elatior indies factus Ziska, magis ac magis in
Ecclesias & Monasteria, ac in omnem Clerum sæuebat: Statuas
& imagines ubiq; abiecit, sacerdotes & monachos, qui alicuius erāt
existimationis apud Catholicos, aut cremabat uiuos, aut alijs ex-
quiritis supplicijs interimebat. Viliores uerò, excæcis testiculis di-
mittebat, ut plebi ludibrio essent. Et sacerdotes sectæ suæ, non per-
mittebat amplius, more prisco Missas in habitu sacerdotali et ue-
stibus sacris celebrare. Erat item in nominibus nouis quidam
superbiæ in eo fastus, Nam urbem ædificans pro refugio suorum,
eamq; undiq; muniens, nominauit Thabor, a qua dicti sunt Tha-
boritæ, Tanquam diuina reuelatione acceperint ueritates suas:
Quemadmodum in monte Thabor (ubi Christus cum tribus erat
Apostolis) diuinitus facta fuit transfiguratio Domini. Alij simili
superbiæ uanitate, se Orebitas dixerunt, a monte Oreb, in quo le-
gem a Deo Moyse accepit, Tanquam & ipsi præ alijs gentibus
nouas ueritates a Deo acceperint. Tantus igitur erat fastus uicto-
ris Ducis & exercitus eius, ut cæteris Regni Proceribus uehemen-
ter displiceret, ac simultatis causa existeret. In ciuitate præterea Pra-
gensi, tanta erat insolentia Ioan. Apostatę Præmonstratensis, Præ-
dicatoris nouæ ciuitatis. Qui plebem eloquentia sua trahebat quo-
uellet, ut Senatus illam diutius non esse ferendam censuerit, quia
gen.

Impietas
Ziskæ.

Noua no-
mina Tha-
boritæ &
Orebitæ.
Bneas Syluius
in histor. c. 40

Exitus Ioan-
nis qui præ-
dicator erat
nouæ ciui-
tatis Præ-
gen.

S ij seditionis

Seditio ple-
bis Pragæ.

feditiosis concionibus inquietam ac rerum nouarum cupidam plebem reddebat. Ipsum igitur ac Nouem scelerum socios in Prætorium uocatos, tanquam cum eis aliquid de Republica consultaturi essent Consules, inromissos mox gladio percusserunt. Verum ministri parum cauti, dum atrium aqua proluunt, cruorem interemptorum per aquæ ductum, in forum transmiserunt. Quo uiso, non potuit latere diutius populum res gesta. Orto igitur tumultu, plebs armata repente currit ad Prætorium, eoq; ui expugnato, XI. Senares primarios (qui necis autores putabatur) occidunt, & inde discurrunt in Collegium Caroli, diripiunt illud, & nobilem eius Bibliothecam dispergunt, scissis & dissectis libris. Mulieres autem, quæ Ioannem Apostatam uelut angelum ac diuinum hominem habebant, caput eius nactæ, pluribus diebus ululantes, illud per urbis Ecclesias circumtulere, ac tandem inter sacras reliquias aromatibus conditum, reposuerunt: execrantes cædis autores, uelut sacrilegos, nepharios, ac Deo & hominibus odibiles. Mortuus eo anno fuit in Strakonitz Nobilis Dominus, Henricus de noua domo, Prior Generalis fratrum Ordinis S. Ioannis Hierosolymitani Cruciferorum, duos substituens Commissarios, Priorem Pragensem, & Priorem Strakonicensem, qui rexerunt usq; ad Cathedram S. Petri festum, quo ad nouus fuit electus Prior Generalis, Dominus Vuenceslaus de Michelsberg. Cuius antecessor, ob id præcipue hic commemorandus erat, quia castrum Strakonitz uiriliter defendit ab obsidione & oppugnatione Ziskæ, qui bis illud expugnare tentauerat.

Anno Domini M.CCCCXXIII.

Vuitoldus
Lituanie
Dux.

Obijt in castro Helfenburchensi, infœlici morte Conradus Archiepiscopus Pragensis, qui in Hussitarum hæresim lapsus, perfidie poenas non diu potuit effugere. Barones autem Regni Hussitæ, fauoriam Ziskæ petentes, Consulcsq; Pragenses, tumultuantis plebis insolentiam egre ferentes: communi consilio Legatos miserunt ad Vuitoldum, Lituanie Ducem, fratrem Vladislai Poloniarum Regis, dictum alio nomine Alexandrum, eumq; sibi Regem ascuerunt, aduersante Ziskæ eiusq; factione, qui liberis hominibus Regem habendum esse negabant: eum præsertim, qui gentium ritu uiueret. Lituanie enim eo tempore adhuc gentiliter uiuere putabantur, eo quod recens ad fidem Christi conuersi fuerat. Peccabat sanè utraq; factio: Pars Ziskæ in hoc, quod nullum uolebat agnoscere Regem: Pars altera in hoc, quod per hæresim usq; adeo in reprobum sensum decidit, omnis iuris & honestatis oblita, ut Domino suo naturali,

turali, & hæreditario Rege Sigismundo perfide reiecto, alium sibi Regem de longinquo quæserit, supplex alienigenæ facta, ut Catholicum Regem suum, superba rebellionem abijceret. Adeo cæca et excæcans res est hæresis, ut nihil pensi habeat iura, fidem, leges, consuetudines, morem patrium, publicam honestatē, religionem &c. Tam uile autem per hæreses & seditiones factum erat Nobile Regnum Bohemiæ: ut Vuitoldus Lituaniæ Dux, in Regem ultro ascitus, non sit dignatus per sese in Regnum illud uenire. Sed misit patrualem suam, Sigismundum Coributum, cum duobus Milibus equitum in Bohemiam. Qui sanè magnis Pragæ honoribus excipitur, ciuitatem breui ad meliorem formam redegit. Nam per hæresim omnes ordines & status confusi erant. Ille igitur, restituta in urbe tranquillitate inter ciues, exercitum eduxit ad obsidendum præcipuum Regni castrum, quod Caroli lapidem uocant. In quo Sigismundus Cæsar Quatuor militum Centurias (quibus præfectus erat, egregius uir Ioannes Polentz ex Lusatia præsidio reliquerat. Durissima sanè fuit illa obsidio. Nam obsidentes in tribus locis posuerunt castra, die noctuq; ab oppugnatione non cessantes, ac saxa grandia per quinque Balistas intra mœnia eiaculantes. Et quod omnium deterrimum ac grauissimum obsessis erat, supra duo Milia uasa cadaueribus & humano excremento repleta, iactauerunt in arcem: Quæ tantum foetorem obsessis ingerebant, ut eorum dentes deciderent aut nutarent. Fortissime tamē omnia tolerauerunt sex mensibus, protracta usq; in hyemem obsidione, atq; ad continendos in ore dentes, clam e Praga medicamentum acceperunt.

Sig. Cori-
butus.

Obsidio ar-
cis karlslein

Interea Fridericus Marchio Brandeburgensis, Bohemiam cum exercitu ingressus, ac prædas depopulationesq; longe lateq; agens, Pragenses ab obsidione depulit. Addit Albertus krantz, Tres in subsidium uenisse exercitus, sub tribus Principibus, Friderico Brandeburgensi, Friderico Misnensi, & Ludouico Bauaro: Qui cæsis aliquot Milibus, reliquos in fugam compulerunt ab arce depulso. Vuitoldus uero, rogatu Regis Poloniarum, qui cum Sigismundo Cæsare in finibus Vngariæ conuenerat, Coributum e Bohemia reuocauit, ut Hussitæ, turpiter confusi, neq; proprium neq; alienum haberent Regem. Quia proprium inique & seditiose reiicientes, alieno indigni erant. Ut autem Vuitoldus eos desereret, acriter interstetit Martinus Papa. Quemadmodum ex eius ad illum epistola, lucidè cognoscitur: Quam sanè huic narrationi interferere, operæ precium fuerit, ut lector certiore historiarum notitiam inde consequatur. Sic ergo habet.

* S iij Martinus

Epistola
Martini
PP. V. ad
Vuitoldū.

Martinus Episcopus, seruus seruorum Dei, Nobili uiro,
Alexandro, Lituaniæ Duci, salutem &
Apostolicam benedictionem.

forte fouere

Iam pridem fama uulgauerat, te Bohemos hæreticos spe + fa-
uoris, a pertis auxilijs eos iuuaturum. Quod scelus de te uiro pru-
dētissimo, & probato iam Principe Catholico, difficile creditu
uidebatur. Sed tamen scripsimus Nobilitati tuæ, paterna charitate
monentes, ut ab omni societate, coniunctione & fœdere hæretico-
rum abstineres, & eosdem excluderes & priuares fiducia subuen-
tionis tuæ. Nunc uerò per tuas literas & nuncium, dispositionem
tuam non dubiam nec obscuram, de inuadendo regno, & susci-
piendo prædictos in protectionem tuam, habemus: Intelligentes
sententiam a nuncijs tuis, magno dolore commoti sumus. Videmus
enim & manifestè comprehendimus, te, si hoc feceris, ultra pericu-
la fidei, (quod est ante omnia declinandum) magnam & horri-
bilem nouitatem, Christianitati nociuam moliri. Ex qua multo ma-
ior sanguinis Christiani effusio, & grauiora scandala, & crudeliora
uulnera subsequerentur, quàm ea sunt, quibus asseris hac uia uelle
mederi. Nam nemini dubium est, quin Bohemi hæretici, si fuerint
à spe tui præsidij destituti, ad obedientiam Ecclesiæ & recte uiuendi
normam, & ad cultum Dei facile reduci possent: uel sola necessita-
te compulsi, fieretq; breui tempore consueta tranquillitas, & deuota
religio in Regno Bohemiæ, hac funesta labe purgata. Qui si se
uiderint in protectionem tuam receptos, foueri atq; defendi, red-
dentur acriores, & contra Ecclesiæ Dei instituta magis rebelles, &
pertinaciores in hæresi. Nec nos multū mouet, quod asseris, te
uolle eos hac conditione recipere, ut errore deposito, ad debitā Ro-
manæ Ecclesiæ obedientiam reuertantur. Omnia enim faciunt &
pollentur tibi, ut te suis laboribus & erroribus immisceant, et in-
cendium + magis excitetur. Per hanc uiam simulata eorū reductio,
non posset non esse suspecta, per quam uiam quarunt periculosa
discordia inter Principes Christianos seminare. Ut potētissimis
Dominis inter sese decerantibus, Romano Imperio perturbato,
& tota Christianitate confusa, possent ipsi peccare licentius. Nec
existimare debes, aliter euenire posse, si Bohemiæ Regnum occu-
pabis. Quod nullo modo per Blectores Rom. Imperij & Princi-
pes Germaniæ tolerabitur, etiam tacente Charissimo in Christo fi-
lio Sigismundo, Romanorum Rege illustri. Nec huius Regni existi-
matio tanta est, nec esse debet apud consideratam prouidentiam,
ut pro eo iuuare uelis hæreticos, aliena per iniuriam occupare, &
magnam

Falsæ pol-
licitationes
hæreticorū.

+ maius

Alienum
Regnum
occupare
illicitum.

magnam Christianitatis partem, nouo bello confundere & per-
miscere, cum diminutione tui honoris & famæ, & certa animæ tuæ
iacitura: Quæ etiam si omnia aduotum succederent, diligentius ca-
uenda essent. Quid enim proderit, etsi totum Mundum lucreris, Excusatio
animæ uerò tuæ detrimentum patiaris? Quod uerò te asseris, non calua.
+ auxiliandum dominij cupiditate, sed sola hæreticorum reducen- + auxiliaturū
dorum causa, ipsos sub tuam defensionē recipere: nullo modo pro-
bari potest. Nam cum per Dei misericordiā Christianus Princeps
existas, in causa fidei debes cum dispositione nostra & Ecclesiæ, &
nostro & Apostolicæ sedis Legato transmissio, & reliquis Christia-
nis Principibus consentire, teq; cum his iungere contra hæreticos.
Non pro ipsis te defensorem exhibendo, specialem uiam quarere
eorum conuersionis, quæ hoc modo quæsit, syncera credi nō po-
test. Sed quæcūq; ipsi animum habeant, synceritati tuæ (quæ in-
ter Christianos huc usq; probata est) non conuenit, à cōmuni con-
silio deuiare, et eos ulla speciali conuentio ne suscipere. Quod ne fa-
cias, tibi paterna dilectione consulimus, te monemus, hortamur, ti-
biq; etiam precipimus in uirtute nominis Iesu Christi, quod est no-
men super omne nomen. Et si feceris, scito, te Deo omnipotenti,
nobis & Ecclesiæ (quam Deus non deseret) & Christiano nomi-
ni iniuriam facere. Quam nec Deus ipse feret, sed uertet in pericu-
lum capitis tui, & certè in anime tue damnationem. Nos uerò (qui
Vicarius eius sumus in terris constitutus, in apice Apostolatus, ad
conseruationē ueritatis & fidei Christianæ) dolenter, & tanquam
contra uitam nostram, sed necessario, contra te & quoscūq; de-
fensores hæreticorum, auctore Domino procedemus, quia sic tene-
mur ex iniuncto nobis officio. Sed cum multa in diebus tuis opera Bona fama
digna feceris, pro amplificatione fidei sanctæ, cogitare te non pos- Vuitoldi.
sumus, postremo tot recte facta uelle ambitione corrumpere, &
tantis cladibus hominum causam dare. Quare, fili dilecte, ab hac
uia, ab hoc modo, ab hac opinione te retrahas, nec subsidia mittas
hæreticis: Nec eorum uenenosis pollicitationibus capiaris, quæ tibi
certe sunt ad instigationem Sathanæ, ad inquinandam famam &
fidelitatem tuam, inuoluendo te nouis bellis & periculis, & effun-
dendo sanguinem Christianum. Sed si salutem & reductiōem Bo-
hemorū desideras, sicut debes, eos nullis tuis uiribus protectos hor-
teris, ut ad præfatum Apostolicæ sedis Legatum, ad hoc specialiter
destinatum à nobis, habentem plenam & liberam potestatem, su-
per omnibus in ista causa + fieri disponendi, mittant, & se humili- lego + fidei
ter submittant correctioni & dispositioni suæ. A quo poterūt etiam
ad nos cum securitate transmitti. Sed tu ante omnia caue diligenter,
S iij ne

Prohibet
Papa here-
ticis opem
ferre.

Bona fama
Vuitoldi.

Legatus
Card.

Non esse
seruandam
hæreticis
fidem.

ne ipsos ulla conditione tuearis, quia certi sumus, quod à te destituti, statim humiliter se inclinabunt. Recreati autem per te, sicut continuo deteriores. Quod si tu aliquo modo inductus, defensionem eorum suscipere promisisti: scito, te dare fidem hæreticis, uiolatoribus fidei sancte, nō potuisse, & peccare mortaliter, si seruabis; quia fideli ad infidelē non potest esse ulla communio. Cæterum postremæ literarum tuarum particula, per quam requiris, ut processus contra hæreticos editos tollamus, uel suspendamus ad tempus. Respondemus, hoc nullo modo fieri posse, de manifestis hæreticis in sacro Constantiensi Concilio cōdemnatis, præsertim cum sentiamus, communi consensu Principum Almania, exercitum præparari ad confusionem eorum. Sed ut supra dixi, humiliter & sincere offerant se Legato, qui causa & uoluntate sua cognitis, diligentius de proquinquo diligenter salutis suæ consulat. Sed nobilitatē tuam iterum atq; iterū admonemus, atq; obsecramus per misericordiam Iesu Christi, ut tantam stragem & calamitatē per te induci non uelis, quantam necessario secuturam uidemus in Christianis, si Bohemos hæreticos suscipias defendendos. Datum Romæ apud S. Petrum, XII. Calendas Junij, Anno Pontificatus nostri Quinto.

Anno Domini M. CCCCXXIII.

Castellum Purgellinum, in quo paruum erat Sigismundi Cæsaris præsidium, multi uero ibi erant Orthodoxæ fidei cultores uiri ac mulieres, qui è Praga illo cōmigrauerant: per incuriam arsit et conflagrauit. Qui incendio superuere, Pitzinam se contulerunt. Quæ sanè urbs constantissimè in fide Catholica permansit deinde, licet plurimas ab Hussitis molestias atq; calamitates pertulerit.

Hussitæ, qui iam in Bohemiâ ubiq; præualebāt, ab hostibus externis ultionem sumere parantes, primum in Misniam eduxerunt copias: Memores (ut ait Albertus kranztz) quàm frequenter à Fridrico Misnæ Marchione sint profligati, Quatuor ergo Lancearum Milia eduxisse tum ferebantur, Hoc est, XX. aut XVI. Milia equitum. Nam Lancea una, Quatuor aut Quinq; Equites complectitur. Ea itaq; manus obsedit Duxam oppidum. Id ueritus Fridericus Marchio, urbem, ut poterat, communiuit, ualido imposito præsidio, quantum defensionis satis esse putaret. Armavit & foris Sex Milia suorum, quæ ex oportunis locis obsidentes incurrerent. Vrbs acriter impugnata, aliquandiu fortiter est defensa. Vbi autem urbis præcæsus cum præsidio est noctu egressus, ut hostes inuaderet, quidam ex ciuibus, hæreticis fauens, clam muro delapsus, hostes admonet, fortiter oppugnet, abesse præsidium. Illi ergo acrius.

In Vuadalia libro
u. c. 6.

Duxa, non longe à Ponte oppido (quod Bohemi Most uocant) distat. Vbi trūq; hodie ad Coronam Bohemæ pertinet.

acrius instantes, ac sine intermissione oppugnantes, miseros ciues ita fatigarunt, ut amplius propugnare non possent. Hostes itaq; muro inde & urbe potiti, seuerit sine exemplo, in omnem ætatem, in utrumq; sexum, in omnem ordinē, Multi ex ciuibus Ecclesiam in castelli modum communitate tentabāt, ut inde se suosq; defenderent. Hæretici autem superuenientes, iniecto igne, omnem illam multitudinē incendio consumpsere. Atq; ita miserabili strage peracta, facta est ea urbs suorum ciuium commune sepulchrum: ita ab alto dissimulante Domino, ut per occultam iustitiam, aut purget scoriam peccati, aut excipiat abundantius in cœtum sanctorū martyrum uasa gloriæ. Straga hac peracta, hostes præda onusti, domum reuertebantur. Misnenses uero armati, oportunis locis, uelut ex insidijs irrupentes, circiter Tria Milia ex his occiderūt. Multo tamen minus damni rependerunt, quam acceperāt. Felicitus autem contra Hussitas pugnauerant antea, circa urbem Bohemiæ, quæ Pons dicitur. Nam magna ibi in prælio strage ædita, Hussitas in fugam compulerunt: fugientes autē in urbem se receperunt, Misnenses eos insequentes, urbem obsederunt, & adhibitis impedimentis bellicis oppugnarunt. Vbi muri iam penè celsisse Bombardis uidebantur, hæretici captiuos, quos ex Catholicis tenebant, grandibus affixere clipeis extra muros, ut non nisi per eorum corpora muri confringerentur. Calamitosi, ut poterant, acclamauere, non sibi parcendum dicentes, ut uindictam sumant de hostibus Christianorum. Sed prouenit, largiente Domino, & fortissimis uiris instantibus, ut oppidum, illis non læsis, caperetur. Qui arma contra tulere, cæsi sunt omnes ad unum. Hæc Albertus Kranztz.

Scutia Bohemoru in captam urbem.

Felicitus Misnensiu pugna ad Pons oppidum.

Anno Domini M. CCCCXXV.

Ericus Rex Daniæ, & infans Petrus Regis Portugalliæ familiaris, ambo rei militaris peritissimi, ad Imperatorē accedentes, exercitum eius & copijs & auxilijs auxerunt. Quamobrem castra posuit Imperator ad Intembergum, Morauia oppidum, Hussitarum ueneno infectum, & eam urbem tribus mensibus obsedit. Ziska, ut obsessis subueniret, Procopium cum non parua militum manu illuc misit. Qui inuitis obsidentibus commeatum ad obsessos importauit, irritamq; per hoc Cæsari obsidionē fecit. Hic est ille Procopius, qui post mortem Ziskæ præcipuus fuit Hussitarum Capitaneus, dictus Procopius Rasmus, quia erat presbyter ordinatus: & Procopius Magnus, propter magnitudinē rerum gestarum, Cum alius ex Capitaneis diceretur Procopius paruus. Ille uero, fuit sororis filius cuiusdam Equitis Pragensis (uti refert Aencas) qui dicebatur

Procopius Rasmus, qui & magnus.

cebatur cognomento Aqua. Is opulentus & inter suos autoritate clarus, cum careret liberis, Procopium illum adoptauit, eumq; grandiusculum ad Galliam, Hispaniam, Italiam, deniq; Hierosolymam secum adduxit, & reuersus in presbyterum ordinari curauit. Qui surgente Hussitarum nouitate, Ziskæ adhesit. Et cū esset robustus, ac manu promptus, nulliusq; fugax laboris, magno aq; eum loco habitus, primos ductauit ordines, malus malo aptissimus.

Anno Domini M. CCCC. XXVI.

Clades Misnensiū prope Autscham. Dederat Imperator bene merentibus Misne Marchionibus, Autscham oppidum super Albim fluuium, quod non longè distat à finibus ditionis eorūdem, ut illud (quemadmodum & oppidū Pontem) præsidio aduersus hereticos tuerentur. Cum ergo Ziska simul cum Pragensibus oppidum illud obsideret, Fridericus Marchio Misnensis, Lantgrauius Turingiæ, is qui primus fuit in ea familia Dux & Elector Saxoniae, collecto ex Saxonis, Turingia, Misnia et utraq; Lusatia milite, obsessis auxiliū ferrè statuit. Commissum est ante urbem prælium, incerta diu uictoria pependit, cum fortissimi utrinq; caderent. Ad extremū fortuna cæca cæcū ducē sequuta, hæreticis uictoriam dedit. Magni ac multi Nobiles eo in prælio ceciderunt, Burggrauij Misnenses, Comites Kirchbergenses et Gleichenses, & Nobiles quam plurimi. Ferunt quippe, ex una familia Nobilium de Gokeritz cecidisse supra LXXV. uiros, Quorum unus uxori suæ puerperæ apparens, & lecto assidens, eam rogasse fertur, ut Agricolis sibi subditis non esset tot angarijs aut seruitutibus (ut ipse fuerat) molesta, modicumq; daret iustiorē. Ob eas enim res iniquas, ipse damnatus fuisset Dei iudicio, nisi pugnasset contra hæreticos. Tanta autem fuit hæreticorum feritas, ut ne illis quidem parcerent, qui proiectis armis, ac flexis genibus, uitam supplices petebant. Nouem Milia Catholicorum in ea pugna occubuerunt, Autscha capta ac funditus per incendium deleta fuit. Ziska elatus ea uictoria, insolētius (ut inquit Æneas) indies agere, Ecclesias passim delere si quæ restabant, sacerdotes qui more maiorum sacra peragerēt, crudeliter persequi, Nobilibus infensus esse. Ciuitatibus grauiā imperare tributa, Pragensium, qui impium eius detractabant, uicos & uillas incendere. Ob quas res, Pragenses Baronum auxilio freti, aduersus eum copias eduxerunt. Ille, cum se armis imparem animaduiceret, ad Albim usq; profugit, eratq; pene comprehensus, nisi pater Georgij (qui postea Rex fuit) per Podiebratium oppidum, transitū ei præbuisset. Nec sic satis in tuto fuit. Nam et hostibus pontes alio loco fuerūt, per quos Albim transmiserunt, &

Strages Nobilium.

Disidium & bellum inter Prag. & Ziskam

alijs Poggebratium.

& fugientis ultimum agmen insectati, complures Thaboritas occiderunt. Vbi autem ad montes peruentum est, Ziska uallem ingressus, cum loci angustias eas esse nosset, in quibus explicare hostes acies suas minime possent, stare signiferum iussit. Exin commilitones pro tempore hortatus, Pragensibus pugne copiam fecit. Certamē atrox commissum, uictor Ziska, Tria Milia Pragensium cecidit, reliquos in fugā uertit. Nec moratus, Cuthnam à Pragensibus instauratam, iterum ui cepit atq; incendit, & Pragenses, qui in ea erant, eodem igne consumpsit. Mox successu rerū tumens infestis signis Pragam petijt, & ad sagittæ iactum castrametatus, obsidere urbē cepit. Quamuis uerò multi essent, tum in urbe, tum in castris, qui hanc diuisionē, & hoc inter fratres eiusdem sectæ bellum, detestabantur, & utraq; partē incusabant, adeo ut etiā milite murmure tumultuaretur in castris. Mox tamen omnes, habita à Ziska oratione placati, ac mutati militum animi, bellum decreuere. Multitudo arma capere, festinare, muros adire, prouocare hostem, pro portis urbis pugnam cedere, egredientes ciues in urbem repellere, Ziska ad oppugnationē urbis cuncta parare. Sed Magister Ioannes Rokyzana, qui iam aliquid autoritatis predicando quaesierat, cōsentientibus ciuibus, urbē egressus, & in castra profectus, ciuitati Ziskā reconciliauit. Quoniā uerò hoc de Rokyzana deinceps multa referenda sunt, operæ precium fuerit, originem eius ex Ænea Syluio commemorare. Oppidum est (inquit) Pragensis Ecclesiæ, non longè à Piltzina, cui Rochezana est nomen, Ex hoc loco puer obscuris parentibus censuq; tenuissimo natus, Ioannes nomine, Pragā uenit, mendicatuq; uictum quaerens, Grammaticam & Dialecticā didicit. Cum adoleuisset, nobilis cuiusdam pueri prædagogus factus est. Et cum ualere ingenio, linguæq; promptus esset, in collegio pauperum receptus, auditor Iacobelli fuit. Postremò presbyter ordinatus, prædicare uerbum Dei Pragensibus cepit, ex oppido, unde ortum habuit, Rochezanae cognomen ducens. Et iam nomine & autoritate ualebat, cum Ziska Pragā obsideret &c. Hic est ille Rokyzana, qui postea Basileæ disputauit in Concilio, qui de Archiepiscopatu Pragensi contendit, qui de morte Regis Ladislai suspectus pessime audiuit, qui deniq; precipuus et intusus fuit Georgij Regis Consiliarius, eiusq; animum, quo uolebat, inclinare saggit; Pragæ sepultus cum insignijs insulæ & Baculi, uelut Episcopus in Ecclesia B. Mariæ ante latam Curiam, ubi prædicauerat. Ziska re cum Pragensibus composita, exercitum in Austriam eduxit, ubi ferro & igne late grassatus est: fugientibus autem in insulā Danubij agrestibus, qui armenta & pecora quæq;

Cuthna, propter argenti fodiendas, Antichristi crumena dicebatur.

Praga à Ziska obsessa.

Rokyzana heresiarcha ab oppido sic dictus est.

Astutia Ziskæ circa prædam

quęq; nauibus in eam transportauerant, Ziska uitulos suosq; nonnullos, per negligentiam in uillis dimissos, ad ripam fluminis tam diu diuerberauit, donec pecus insulam depascens, mugitum grunnitumq; audiens, desiderio similis animantis, fluuium transnatauit, atq; hac ille artemagnam prædam abegit.

Anno Domini M.CCCC.XXVII.

Occulta
Cæsaris cū
Ziska pa-
sta.

Testamen-
tum Ziskæ
morituri.

Vandalie li. 11.
c. 9.

Diuisus Zi-
skæ exerci-
tus in duas
sectas.

Laus Ziskæ
a uictorijs.

Bap. Fulgofus
lib. 3. de fortitu-
dine.

Sigismundus Cæsar, uidens Ziskæ cuncta ex animi sententia prospere succedere, & iam illum esse unum, ex quo res Bohemæ penderent, clam sibi eum conciliare tentauit, promittens ei gubernationem rotius Regni, Militiæ quoq; ducatu, & ingens auri pondus quotannis, si ipsum pro Rege agnosceret, & in uerba sua ciuitates iurare cogeret. Ziska cōditionibus annuens, dum iter ad Regem iniret, inter eundem apud Castellum Priscouiam, peste tactus expirauit; Monstrum (ut inquit Æneas) detestabile, crudele, horrendum, importunū, quod, postquam manus humana conficere non ualuit, digitus Dei extinxit. Ferunt illū, cum ægrotaret, interrogatum, quonam loco mortuus sepeliri uellet, iussisse, cadaueri suo pellē adimi, carnes uolucris ac feris obiectari, ex pelle Tympanum fieri, eoque duce bella geri, arrepturos fugam hostes, quam primū eius Tympani sonitū audirēt. Hic subdit Alberus krantz, fecisse amicos quod ille iusserat, ac reperisse quod ille promiserat. Ita permittente Deo, regnare diabolum in membris suis. Thaborenses, qui reliquas picturas abominantur, Ziskę tantummodo & angeli cuiuspiam calicem manu tenentis, effigiem, supra portam urbis pinxere, ei quotannis sacra peragentes. Eo autē mortuo, exercitus eius in duas partes diuisus est. Pars una, in locum eius pro Duce recepit Procopium Rasum, uetus nomen Thaboritarū retinens. Pars altera, neminem fore dignum putabat, qui Ziskę in ducatu succederet. Selectis itaq; paucis, qui cōmuni consilio bellum administrarent (inter quos potior habitus est Procopius minor) sese orphanos appellauere, ob mortem sui Ducis. Quamuis autem duo isti exercitus aliquando inter se dissentirent, tamen ubi extrinsecus uis ingruit, iunctis uiribus in unis castris sese defenderunt.

Si quis ergo res gestas huius Ziskæ consideret, laudatissimis sanē bellorum ducibus, eum non solum æquiparare, sed etiam anteferre plurimis posset. Quis enim aliorum toties pugnauit & uicit omnino cæcus? Vnde admirans gesta eius Baptista Fulgofus, ait. Qui amissū in eo prorsus luminis incommoda, atq; alia ex parte rerū quas cæcus gessit, magnitudinem pensitare uoluerit: Tantum Hannibali Sertorioq; altero tantum oculo captis, eum præpositurus est, quantum

quantum ipsi propter lumen ei, qui prorsus cæcus erat, præponendi uiderentur. Hac enim gloria (quæ ingens ac rara est) decessit, quod dum uixit, maximis prelijs uictor, nunquam ab hoste superatus fuit. Qui non minus cum natura certasse putari debet, quam senior Marius aut Scæua. Nam quanquam grandes natu multiq; uulneribus debilitati essent, hominis tamen speciem seruabant. A quibus tantum Ioānes Ziska ob cæcitatem abfuit, quantum a uiuente mortuus. Neq; enim inter uidentes cæcus alius quam mortuus appellari potest. Hec Fulgofus. Fuit igitur rei militaris peritissimus dux copiarum Bohemus iste, cum luscus, tum cæcus. Dum luscus esset, mortuo Rege Vuenceslao, mox XL. Milia hæreticorum in unum congregauit, ac protinus arces & urbes quasdam cepit, suosq; rei militaris rudes adhuc conuenas, egregia strata gemata docuit, ac nouam urbem Thabor dictam, in munitissimo loco extruxit. Ipse circa Pelzinā a fidelibus inuasus, per mulierum pepla in terram proiecta, quibus hostes ab equis desilientes (propter loci asperitatem, ubi pugnandū erat) implicati cedebantur, antequam pugnaret, uictor euasit. Ipse Nicolao Sigismūdi Cæsaris Monetario, Vogize in uico, Mille equos, ex improviso in nocte Parascenes superueniens, ademit, arma surripuit, uicū incendit. Inde milites suos equos ascendere, saltare, currere, flectere in gyrum docuit, neque posthac absq; alis Equitū copias duxit. Cum antea nulli apud Thaboritas militassent Equites, utpote homines infimæ plebis, qui non tam nouā fidem sequuti, quam iudicia & carceres fugisse uidebantur. Ipse milites suos egregiam pugnandi artem docuit, per quam sanē complurimas, & uiuo & mortuo eo, uictorias consecuti fuerunt. Quippe docuit eos, currus quam plurimos habere, his pro uallo uti, procedentes ad pugnam, duo ex his cornua facere, in medio peditum claudere, alas Equitum extra munitiones prope adesse. Vbi congregi tempus uisum, aurigas, qui cornua ducerent ad Imperatoris signum, compræhensa sensim qua uoluerint hostium parte, ordines quadrigarum contrahere, ut intercepti hostes, quibus sui subuenire nō possint, partim gladijs a peditatu, partim missilibus ab his, qui sunt in carris, uiris ac mulieribus necarentur. Equitatu uero extra munimenta depugnare. Quē si forte quis oppressisset fugientem, mox aperti currus exciperent, indeq; uelut ex ciuitate incensibus cincta defenderetur. Hac itaq; pugnandi peritia, multas suis peperit uictorias & luscus & cæcus, atq; etiam mortuus. Quæ sanē ars longē efficacior ad uincendum mihi uideatur fuisse, quam superstitiosum illud ex mortua eius pelle Tympanum, cuius sonitu in fugam uerterentur hostes. Hanc autem ui-

Ziska rei
militaris pe-
ritissimus.

Singularis
pugnandi
ars.
Æneas Syluius
c. 47.

T
toriarum

Vitia Ziskæ.

ctoriarum gloriam, ita obscurarunt ac defecdarunt immania huius uiri scelera, ut inter laudatos uiros minime numerari debeat. Nam nullum bellum iuste gessit, sed seditiones potius & lotrocinia, ac impia sacrilegia exercuit: seditiosus & rebellis contra Legitimum Regem & naturalem Dominum suum, prædo in Nobiles & Barones, latro in ciues, sacrilegus in templa & Monasteria, funestus & impius in sacerdotes & Monachos, truculentus in omnem plebem fidelium, uastator patriæ, proditor Nobilitatis, Regni destructor, uirtutum hostis, pietatis inimicus, scelus propugnator, Ecclesiæ persecutor, cunctis Neronibus, Diocletianis & Maximinis crudelior, & humani sanguinis effusor ac deuorator, omni Cyclope ac Lestrygone ferior ac truculentior. De quo possit merito intelligi illud Virgilij.

vergil. lib. 3.
Æneid.

Dij talem terris auertite pestem.

Stultitia Thaboritarum in comendo Ziskam.

Is ergo cum talis reuera fuerit, a cæco tamen & stulto hæreticorum Thaboritarum populo, uelut angelus Dei & homo diuinus colebatur: Cum interim ab illis ipsis Beata Maria sancta, Dei genitrix, Petrus & Paulus Apostoli, ac omnes sancti Dei, nulla ueneratione digni haberentur. Ziska uero, qui diabolus incarnatus potius, quam angelus Dei erat, solus imaginæ & Diuorum cultu illis dignus est uisus: scilicet, ut similes labra laetucas haberent (ut est in prouerbio) Cæcus cæcis, impius impijs, ferus feris, sacrilegus & sanguinarius canis, sacrilego & sanguinario populo præ omnibus placuerit, et honore dignus fuerit: ut infelicissimorum hominum Ioannis Hus & Hieronymi Pragensis aliorumque sociorum iniquitatis: quorum Magisterio tanta scelera sunt perpetrata: inde magis ac magis perpetua aueretur poena apud Inferos.

Vnum Ziskæ bellum laudabile contra Adamitas.

Persuasio nuditatis.

Vnum tamen reperio bellum Ziskæ, quod à reliquis scelestis eius bellis, excipi iure debet, illud inquam bellum, quo debellauit nouam & impuram sectam Adamitarum, quam Pichardus quidam, ex Gallia Belgica transmissis Rheno, per longam distantiam in Bohemiam (quæ omni tunc nouarum doctrinarum uento agitabatur) inuexerat, non sine maxima inelyti Regni infamia. Etenim Pichardus iste ex ueteri Nicolaitarum instituto, docuit & induxit promiscuum feminarum usum, & corporum nuditatem, etiam naturali sublato pudore. Quem ea sanè persuasione sustulit, quod nuditatem illam diceret esse signum innocentie. Quoniam Adam & Eua in statu innocentie nudi fuerunt, ea autem per præcepti præuaricationem amissa, primos illos parentes nostros consuisse perizomata, quibus tegerent pudenda. Vt igitur homines sectæ suæ uiderentur esse in statu innocentie, iussit nuda exhibere pudenda, & negabat liberos esse

esse eos, qui uestibus, præsertim foemoralibus, uterentur. Vfus itaque quibusdam præstigijs, uocauit se Adam & filium Dei, atque ut sua apud deceptam plebē autoritas cresceret, ne phas esse dixit, cognoscere mulierem, absque iussu & benedictione Principis populi, qualem seipsum constituit: Quo fiebat, ut quando quispiam libidine in mulierem aliquam exardesceret, manu eam apprehenderet, et adiens principem diceret. In hac spiritus meus concauit. Tum ille respondebat. Ite, crescite & multiplicamini, & replete terram. Ex ea igitur benedictione, dicebat generari liberos homines, ceteros autem omnes nasci seruos & filij diaboli. Natus ergo promiscuæ plebis multitudinē copiosam, occupauit quandam Insulam, Lusimicio amne cinctā, Ex ea misit grassatores in uicina loca. Cum ergo XL. uiri, ex ea irruissent in uicinas uillas, et euaginatjs gladijs supra CC. homines agrestes interfecissent: Ziska ea seuitie commotus, eduxit in eos exercitum, & expugnata Insula, Adamitas gladio deleuit. Hoc unū eius bellū uirtutis speciē habuit. Cetera fuere aut seditiosa contra Regem, aut ciuilia contra socios, aut impia & crudelia contra Catholicos, pro impia Vuiclephi terque quaterque damnati hæretici, secta & doctrina defendenda. Fuit ergo Ziska id Catholicis, quod Rex Assyriorum erat ludæis. De quo ait Dominus per Esaiam prophetam. Vg Assur, uirga furoris mei et baculus ipse est, in manu eius indignatio mea. Et per alium prophetam. Quomodo confracta est uirga fortis, baculus gloriosus. Vbi enim nūc est fortitudo eius? ubi uictoriarum gloria? Omnis caro (inquit propheta) fenem, & gloria eius quasi flos agri. Fenem (inquit Dominus) quod hodie est in agro, & cras in Clibanum mittitur. Breuis ergo fuit Ziskæ rebus in pessimis exultatio, septē aut octo annorum, Peste aut correptus à Domino, in puncto ad inferna descendit, missus in Clibanum ignis æterni, ubi uermis eius non morietur, & ignis eius nunquam extinguetur. Quia Giganteo furore, contra Deum et electos Dei bella gessit.

Crescite & multiplicamini.

Insula Adamitarum.

Esai. 10.

Hiere. 48.

Esai. 40.

Luc. 12.

Iob. 21.

Esai. ult.

T ij Historiæ

HISTORIAE HVSSITARVM PER IOANNEM COCHLÆVM

LIBER SEXTVS.

Anno Domini M. CCCCXXVIII.

Dux Thaboritarum.

Dux Orebitarum.

Dux Orphanorum. Sanguinarum sacerdotum Thaboritarum.

Excursiones Thaboritarum.

Pugna eorum cum Duce Austriæ.

Iska peste consumpto, Campiductor Thaboritarum factus est Procopius magnus, qui et Ralus, presbyter quidem ordine; factus uero & uita à sacerdotibus munijs longe alienissimus. Quemadmodum & Orebitarum dux, Bedricus, presbyter Stanicensis erat, natione Morauus, qui bellis assiduus Slesiam affligebat, & calcato Pontificio iure, uxorem publicè duxit,

& illa mortua, alteram ex Polonia superduxit (ut ait Æneas) ex qua filios suæ nequitie sectatores suscepit, Procopius autem minor, qui præcipuus erat Orphanorum dux, an presbyter fuerit, aut uxorem habuerit, dicere non possum. Scio autem ex libris Magistri Ioannis Præibram, Thaboritarum sacerdotes bellorum audissimos fuisse, qui Catholicorum sanguinem maxime sitiebant: Atque ut suos in Teuthones concitarent acrius, Bohemiam nominabant terram promissionis. Circumiacentes uero Germaniæ populos uocabant, alios Philistæos, alios Idumæos, Moabitas aut Amalechitas, quibus omnia mala inferenda essent. Cum ergo essent Tres isti duces suis cum exercitibus castris assueti, bellisque exercitati, plerasque fecerunt in uicinas terras excursiones, & agris repente depopulatis, prius cum præda reuertebantur aliquando, quam hostis eorum cognouisset aduentum. Eiusmodi depopulationibus (quæ sanè quam crudelissimè fiebant cædibus, incendijs, direptionibus, deuastationibus, abactionibus & omni malorum adinventione) maxime uexabant Austriam, Morauiam, Slesiam, Lusatiam & Misniam, opulentas sanè ac fertiles prouincias. Equibus multum prædæ auerere, aut quouis modo abigere poterant.

Excurrentes autem in Austriam Thaboritæ & Orphani, obsederunt Suetlam oppidum, cuius incenia duabus noctibus, & uno die absque intermissione oppugnauerunt. Superueniente autem Austriæ Duce, Alberto cum exercitu, ut Oppidanis auxilium ferret, pugnam

tum est Quatuor ferme horis, nutante hinc & illinc uictoria. Ceciderunt utrinque primi bellatores, postremo ita discessum est, ut currus suos Thaboritæ amitterent, Albertus castris exutus, abiret. Quod negligentia Roberti Vallensis factum putant, qui tum ductor exercitus fuit. Redijt paulo post in Austriam Procopius Ralus, & oppidum Retium, celebri obsidione cinxit. Nam & Pragenses & Bohoslaus Cygnæus, clarus Bohemæ Baro, signa eius sequebantur. Cygnæus sagitta confossus interiit. Retium uero captum, direptum atque exustum est. In quo multi mortales periere. Burggrauus Maldeburgensis, loci dominus, captus, & Pragam ductus, in carcere diem obiit. Pons oppidum Bohemæ, non longe à finibus Misniæ, adhuc tenebatur à Marchionibus Misniæ, ad quod profecti Husitæ, cum illud oppugnantes, à ciuibus fortiter repellerentur, relicto ibi in uicino monte præsidio, unde ciues fatigarèt, festinarunt in Lusatiam. Ciues egressi, præsidium oppugnant, & captos ibi XX. uiros interimunt. Husitæ autem in Lusatia, obsederunt Lubanam urbem, quam ciues animosè tuebantur, & aliquando egressi, atque hostes lacessere ausi, primo quidem aggressu stragem aliquam fecerunt, sed hostes conglobati, acriusque instantes & urgentes, illos retro egerunt in urbem, eorumque uestigia prementes, simul cum illis ingrediuntur portas. Vrbe itaque per eam occasionem capta, fit strages infinita (ut ait Albertus Krantz) in omnem populum. Pastor Ecclesiæ, de eminentiori loco hortatur ciues sonora uoce, pro Christi honore & Orthodoxa fide fortiter decertare, promittens cælum ijs, quibus mors ab impijs hæreticis inferretur. Hæretici autem, sacerdotis libertatem indignè ferentes, captum Quatuor alligant equis, ijsque in diuersum actis, illum crudelissime discerperunt. Reliquus Clerus cum populo in Ecclesiam confugientes, laudes Deo concinunt, & Beatæ Mariæ Dei genitricis opem implorantes, Salue Regina, sonoris uocibus decantant, ut in Confessione Orthodoxæ fidei moreretur. Mox igitur assunt cruentis gladijs hæretici, raptosque ex uhnis matrum paruulos, dissecant medios, sacerdotes confodiunt, anus obruunt, uirgines adultas & iuniores foeminas ad libidinem referuât, nulli parcunt ordini, sexui uel etati, templa fuso sanguine propahanant, cadaueribus replent, ac supposito igne incendunt, Monasteria subuertunt, Monachos trucidant, Moniales constuprant, urbem denique totâ ferro & igne deuastant. Hoc ibi ædito crudelitatis exëplo, è Lusatia pergunt in Slesiam, ubi urbem, quæ Aureus mons dicitur, consimili strage ac seuitia deperdunt. Inde in Morauiam conuersi, una illa æstate, Decem muratas ibi urbes subuerterunt. Non sufficit lingua (in-

Retium uero captum & exustum.

Lubana Lusatia urbs ab Husitis obsessa & capta.

in uandalia lib. 11. c. 9.

Crudelitas in templo.

T iij quit

quit Albertus ille) nec calamus, crudelis populi sauitiam explicare. Paruulos cum matribus unā perimunt, omnē pietatem abijciunt, omnē humanitatē exuunt, Christū obliuiscuntur, cunctis infidelibus immaniores, immo bestijs omnibus ferocitate incōparabiles.

Anno Domini M. CCCC. XXIX.

Albertus Krätz
ubi supra c. 17.

Hussitæ, quasi essent in perniciem hominum nati, rursus eduxerunt exercitum in Slesiam, & in ea Quinq; haud contemnendas urbes uicuperunt, sine discrimine omnē etatem, sexum, & ordinem mactantes: Tempia & Monasteria absq; ullo diuinæ religionis respectu subuertētes, nemini parcentes, sanguini ac prædæ inhiantes. Qui etiam in sceleratissimis sacrilegijs Ecclesiarū, & mortibus hominum, immanissimo risu & ioco iudebant. Nam in maximam Christi Domini & Dei nostri, omniumq; sanctorum eius contumeliam, coaceruatis undiq; eorū imaginibus, & in piram collectis, alligatum quendam Supporem Ordinis Prædicatorū superposuerunt, ac igne supposito, illum simul cum uniuersis imaginibus concremauerunt, Tragicum exercentes ludum crudeli cum risu.

Magister Ioannes de Przibram, uir doctus, & magnæ apud Hussitas, dum eis consentiret, autoritatis, utpote præcipuus inter Przibram. Quatuor Cleri publice deputatos Rectores, de quibus dictum est supra, Is, cum respiceret & errores suos agnosceret, cœpit multos aduerus Thaboritas scribere, & in publicum ædere libros. Atque ut eos ab eiusmodi crudelitate reuocaret, scripsit quendam de conditionibus iusti belli tractatum, quem & sacerdotibus eorum Tyrannidem regentibus (ut ipse ait) destinauit, maxime Procopio Raso. At nihil profecit, Ait enim, Sed doleo, quod contemnitur, & uerbis pompe eorum, cum omnibus his allegationibus conspuitur & irridetur. Docuit sane, ut bellum sit iustum, requiri, quod

Supralib. 5.

Quid requiritur ad bellū iustū,

bellator obseruet XVI. condiciones charitatis, quas Apostolus 1. Corinth. 13. commemorat, Quia ubi non est charitas, ibi non potest esse iustitia. Item requiri, ut sit causa iusta & recta intentio, legitima persona, non sacerdos aut Clericus. Sic enim ait inter cetera in ipso tractatu. Ultima conditio, & in hoc Regno summè necessaria, est, ut nemo sacerdotum seu Clericorū, contra diuinam autoritatē, audeat sæcularia bella sæculariter administrare. Quod si secus cōtingat, totus exercitus periculo damnationis laborat. Pro isto probando sunt multiplices scripturæ, ueteres & nouæ. Primo ad hoc est præceptū Apostoli, 1. Tim. 3. Instruens Timotheū, Episcopum & omnem alium Christi sacerdotem non esse uiolentum, non percussorem, non superbum, nō iracundum, non litigiosum. Et repetitur ad Titum primo, Si enim Iudæis sacerdotibus & Pontificibus

Ne sacerdotum res bella gerant.

tificibus

tificibus, non licebat quenquam occidere, ideo neq; sacerdotibus Christi licebit, qui omnibus pacem, non bella offerentes, dicere debent, Pax uobis. Non enim decet hæc barbara crudelitas sacerdotes pietatis. Barbara dico, Quia sicut à barba barbaries, id est, crudelitas descendit, ita hodie à sacerdotibus barbatis, tota barbara & gentilis crudelitas, stoliditas & insulitas populos adimpicuit. Et hinc Christus mittens Apostolos, sicut oues in medio luporum, præcepit eis, non ferre uirgam in uia, id est, coactiuam potestatem. Idem in libro suæ professionis & reuocationis, sic habet. Item profiteor, quod in officijs Ecclesiasticis omnes pro posse obligantur, & debent se Ecclesie Matri & Metropolitanæ conformare. Ad hoc enim hortatur instantissimè Apostolus Philippenles cap. 2. dicens. Siqua ergo consolatio in Christo, si quod solatium charitatis, si qua societas spiritus, si qua uiscera miserationis: implete gaudium meum, ut idē sapiatis, unanimes in idipsum sentientes, subaudi, in fide et moribus. Cuius ratio naturalis datur ex Philosopho, qui dicit. Quod minima rima in nauis magna, totam periclitat nauem: sic paruæ diuisiones in moribus, in populo faciunt maxima incommoda uniuerso populo. Faciunt enim necessario, ut alij sua magis probent, & aliorum reprobent & contēnant. Ex quo sequuntur odia, æmulationes & contentiones. Vt modo experimur, in omni regno isto. Et idcirco, subdit Apostolus ibidem cap. 3. Veruntamen ad quod peruenimus, ut idem sapiamus, & in eadem permancamus regula. Contra hoc facit superba præsumptio Thaboritarū, quæ sic describitur. Sacerdos Thaborensis est, qui in facie quidem pius & mansuetus, sed interius impius & tyrannus: Exterius innocens & purus, sed interius a cruore fœtidus & squalidus: Exterius submissus, sed interius super omnes erectus: Qui nemini subesse patit, præesse cunctis molitur: præsumit se meliorem, quia non credit se superbiorē. De omnibus se intromittit, à sapientioribus uultū auertit: Reordinat ordinata, reficit facta, Quicquid ipse nō fecit aut nō ordinauit, nec recte factum, nec pulchrè estimat ordinatū. Iudicat iudicantes, præiudicat iudicatis, In frenis, inflexibilis, præceps & aulax, in omnia diuina temerarius, & in sancta singula impius & prophanus. Et infra. Itē profiteor, tenendum & credendum, quod nullus sacerdos Christi, aut alijs Clericalibus insignitus, debet aut potest corporaliter bella exercere, aut quēquam etiam infidelem de lege communi occidere aut uulnerare, aut quod minus est, ad sensum Apostoli, percutere, aut in persona propria bellare, acies bellorum dirigere, & ad bellandum seu occidendum immaniter protuocare, aut aliqua facilitate crudelitates exercere, aut exercitatus à

Sacerdotes male barbatii.

Conformitas in ritibus. & moribus necessaria est ad pacē.

Quales sunt sacerdotes Thaborenses;

Contra presbyteros belatores.

fæcularibus & sacerdotibus prohibitas, mirabiliter excusare, seu uerba aut prouerbia crudelia, ad inuadendum acrius, proferre, & homines ad seueritatem succendere & irritare: facit ad hoc, præceptum Christi Matth. 26. dictum ad Petrum. Conuerte gladium tuum in locum suum. Omnes enim qui gladium acceperint, gladio peribunt. Et infra. Item profiteor, quia mihi non placent, sed multum displicent, in pluribus etiam tempora inexpertæ iuuentutis meæ, Quibus uel ipse præsumens uel alios sequens, uel alijs tanquam maioribus credens, sæpe dixi non dicenda, feci non facienda: Verbi gratia, Non placet mihi, quod Ioannem Vuicleph Doctorem Euangelicum nominauit, Non placet mihi abusus literæ cuiusdam in Vualetzou scriptæ, Et breuiter, Non placent singula dicta mea, scripta uel facta, si & de quanto reperiuntur, esse supradictis contraria & aduersa, petens ut ab omnibus sint contempta. Hæc ille. At Procopius Rarus, Thaboritarum Tyrannus, & Nicolaus de Pelhizimou Thaborensem præsentis Episcopus, indigne ferentes hanc illius uiri docti defectionem, literis tentauerunt eum ad se reuocare, sed frustra, ut arbitror, Quia libri eius extant adhuc, in quibus & facta & dogmata Thaboritarum acerrime reprehenduntur. Desijt quidem esse Vuiclephista, quales Thaboritæ erant: sed Hufita in quibusdam permansit, ut non esset per omnia Catholicus. Qui Prage obiit tandem anno 1448. cum esset pastor Ecclesiæ, S. Aegidij Pragæ in antiqua ciuitate. Grauis itaque ei multis annis contentio fuit, aduersus Thaboritarum hæresim. Quod ipsemet haud uno in loco aut libro, sed in multis attestatur. Nam in libro professionis & reuocationis suæ, in hæc uerba præfatur.

Reuocatio
M. Ioannis
Przibram.

Præfatio
eius contra
Thabori-
tas.

Quia in his gemebundis & infaustis temporibus, Proh heu erroribus ubiq; scatentibus, & totâ terrâ heu sorde perfidiarum polluentibus, amore solo dulcissimi Iesu crucifixi, conabor à principio pro fide eius Catholica, uires ultimas opponere, & in defensione eius, etiam cum fame & uitæ periculis, uoluntarie & libenter, posse tenus usq; ad punctum uitæ desudare. Ecce ex aduerso, dolente omnium malorum auctore, & in improba probra plurimos excitante, consurrexerunt aduersus me, testes iniqui plurimi, & uincendo numeros, contra me nimis sunt multiplicati uiri uanissimi: pietatis & fidei hostes publici. Et suggerente eis uires Tyrannide, in omnia facta impij pariter & prophani. Qui putantes, se meis calumnijs iustos facere, & defectione innocentum, suis fictionibus uires dare, eo licentius, quo scelerosius, aperiuunt os suum super me: non solum clam in angulis, sed ubiq; in ambonibus, Quin-

immo

immo è suo + concinabulo impurissima scribentes, & erucluan-
tes uerba falsitatis, & iudicia suæ temeritatis: non solum in ui-
litate meæ personæ, sed in defectionem fidei Catholicæ. Nec
hoc multum mirandum, cum scriptum sit. Qui arguit insipientes,
ipse sibi maculas acquirere plurimas ab eisdem: & opponenti in-
iquis, iniqui solent reopponere. Idcirco ego Ioannes de Przibram,
seruus Iesu Crucifixi in dignissimus, & amator fidei Catholicæ solli-
citus, ne ipso meo silentio, error mentium, multis cedat à modo erran-
di in exemplum, cupiens futuris calumnijs utcunq; occurrere, & lo-
quentibus mendacium ora præstringere, inter omnia gratulatus,
quod pro nomine Domini merui contumelias accipere, dignum
duxi, fidem meam breui hoc cõpendio, cunctis fidelibus detegere.
Et in fine eiusdem libri sic habet. Item profiteor et protestor, quod
ego Ioannes de Przibram, has L. XXII, professions singulas fa-
cio & teneo, et Domino auxiliante, tenere cõtra hæreticos ad diem
mortis intendo, animo quidem sincero, simplici & constanti, non
aliter quam cum protestatione mea, supra in principio posita, & ex
causis supra dictis, Videlicet, ut poscentibus ratione de fide creden-
dorū, & de ueritate tenendorū, præbeā, atq; per hoc ut Catholicos
in bonis confirmem, hæreticis occasionem aduersum me querenti-
bus, occasionem amputem, & eis mentiendi de me, & ascribendi
falsa, uiam præstringam, atq; cunctis posteris famam & uiam Ca-
tholicam ut relinquam. Veruntamen ex superabundanti prote-
stor plane, quia docto, quod in aliquibus uel in aliquo horum, siue
credendorum siue tenendorum, forem corrigibilis, præcipue per
Ecclesiam sanctam Catholicam & Romanam (cuius correctioni
Euangelicæ & Catholicæ, me cum his omnibus subijcio, & obedi-
entia humiliter accõmodo) siue per quoscunq; uiros Catholicos,
siue amicos siue inimicos, siue ex amore uelint corrigere siue ex liu-
ore, nihil mea interest. Ego paratus sum humiliter singula emẽdare,
nec cuiquam uolenti emendare, intendo resistere, gratus existens,
dummodo per quemcunq; uel quocunq; modo ualeam emendari,
& ad uiam ueritatis per quemcunq; reduci & reuocari. Facta sunt
hæc anno Domini M. CCCCXXX. tunc amplius sæuiente et mi-
nante Tyranno Raso, & consolante Domino Iesu Christo cruci-
fixo Amen. Et sic est Konetz huius professionis. Et in libro de
transsubstantiatione panis & uini, recitat etiam quædam uerba illius
Tyranni blasphema, impia & horrifona, dicens. Super hæc autem
omnia, crescens hæc perfida corruptela, per suæ infidelitatis incre-
menta, quosdam eorum, facit sanctos doctores pro sua assertionem,
non solum blasphemare, sed etiã damnare: In tantum ut unus eorum,
Capitalis

+ Conciliabulo

Proter, 9.

Humilis
protestatio
& sui ad e-
mendandū
submissio.

Konetz id est
finis.

Cõtra Pro-
copij Ras-
sum.

legis Domini frequens uerbalis resonantia. Quod autem loquitur, ut Draco, ratio est, quia uerba habet ut plurimum fallacia, uenenata. Et potestatem omnem exercet magnę bestię in Tyrannide, & bellorum sauitia frequenti, & saeva uictoria. Et hæc sunt eius signa toti mundo mirabilia. Hinc etiam appellant eos Doctores, Diabolo incarnatos. Vnde Parisiensis libro suo uitorum probat, quod raptores in multis sunt demonibus peiores. Primo in hoc, Quia Diabolus eos deprædatur, qui male agunt, sed raptores eos deprædantur, qui bene & optime agunt, & a malo recedunt. Item, Quia Diaboli deferunt angelo pauperes custodienti, sed raptores nec assistenti angelo, nec soli Deo. Item, Quia Diaboli torquent in Inferno, ubi est locus torquendi & non miserendi: sed raptores in mundo, ubi est locus misericordias exequendi. Hæc si præsentibus bellatores aduerterent, reuera rapinas intermitterent, & naturam demonum ac formam beluarum nulla tenus induerent. Et si boni esse nollent, saltem homines non demones inter homines permanerent &c. Item in eodẽ libro, enumeratis sex Reipublicę speciebus, de quibus in Politicis egregie tractat Aristoteles, liberrima sane uoce in hanc prorumpit publice querelam. Ex quibus (inquit) omnibus patet, teste experientia, quod in hoc Regno totaliter uiget Politia & directio pessima, scilicet Oligartica, & Democratica: Immo & pro maiori & Tyrannica, tum ex parte eam regentium, tum ex parte subditorum. Hoc enim regnum nullo ordine regitur, nulla iustitia triplicis Politicę commendabiliter regulatur, sed confusissimo ordine tring Politicę peruersæ, scilicet Oligarticę, Democraticę & Tyrannicę, ad omnem fortunę iacturam uentilatur. Et nisi Deus benignus addat remedium, ruinas semper plangendę destructionis præstolatur. O quantos numeros omnium mundi maiorum fecerunt, qui de Regno ordinatissimo, inter mundi Regna in dextro, uilissimam Oligartiam & Tyrannidem cruentam effecerunt. Qui & turbatis inibi legibus, totum Regnum cruentis fluminibus & nefandissimis deordinationibus, & sceleribus usque ad uerticem impleuerunt. Pro certo intolerabilis proditiõis nephās, hi in hoc Regno commiserunt, qui de hoc Regno, tanquam de auro obryzo lutum saniosum fecerunt, & hortum deliciarum in hortum spinarum commutauerunt, ius & phas confuderunt, omnem ordinem a summo usque deorsum subuerterunt, & deordinarunt. Et ea, quæ sursum erant, deorsum iactarunt, & uilia & ignobilia quoque, scilicet, quæ indigna iacere erant, in alta & uertices extulerunt. Et quidem uertex malorum est, qui sunt erecti, ne Regnum ad ordinem perueniat, in murum æneum & obicem ferreum se opposuerunt, &

Parissem hic dicit M. Mathi an Bohemum, Raptores sunt peiores Diaboli.

Arist. in Politicis lib. 4.

Pessimus regni status eo tempore fuit.

Attendite o Elusite.

226 HISTORIÆ HVSSITARVM Anno 1419

Capitalis administrator cædium & bellorum, omni reuerentia sanctorum ulroiecta, & Dei timore & eius Maiestate contempta, auditus est, in dolorem & tremorem omnium audientium, dicere.

Quod si Centum forent huiusmodi sancti Doctores, panem materiale in Sacramento non manere contestantes, dico eos omnes mentiri ad collum, & fallere. Subdens etiam hæc uerba. Vtique cum in conspectu Dei iudicis stabo, cum illis latronibus (scilicet sanctis) causam hanc agitabo. Post quas quidem blasphemias (omni licet luctu & gemitu fidelium dignas) tandem mihi quidem manu propria, sigillo proprio signatam, transmisit epistolam, contra formi blasphemiam plenam. Mane (inquit) in sententia Saluatoris et eius Apostoli (scilicet panem materiale remanere asseuerantium) & statim erit pax inter nos & te, & alias non. Et nolite attendere uerba uel sensus illorum, de quibus propheta loquitur. Narrauerunt mihi iniqui fabulationes, sed non ut lex tua. Sin autem illud nolueris facere, scito, quod contra te intendo, pro posse clamare, & omnibus modis licitis insurgere. Et uidebis, quod ueritas Domini uicit te unam cum Doctoribus. Iam enim eos iudicat in illis, quæ pertinaciter contra ipsam dixerunt uel scripserunt. Et uæ illis, si non penituerint. Et ideo Doctores nolo habere (pro ut tu scribis) Dei legis iudices, sed opto, ut lex iudicet Doctores. Hæc ille in litera ad me missa. Et eandem pene sententiam scripsit ad me eodem tempore.

Nicolaus assertus Episcopus eorum, sub manu propria et sigillo. Ex quibus nefandissimis dictis, primo habetur, Quod sanctissimum Doctores, sanctitate & sapientia uelut Mundi luminaria effulgentes, & uerbum uitæ continentem, Pro pudor, ab hoc blasphemo canerabido, appellatur iniqui fabulatores, latrones & mendaces. Quod dicere, est intolerabilis sanctorum contumelia, fluuijs lachrymarum uix corrigenda & diluenda: Quæ etiam iniuria, non contentus canis hic impudicus, addit de ipsis sanctis alia pessima, prænosticans de eis pseudo ore suo mala Gehennalia, dicendo. Væ eis, si non penituerint. Item in libro de conditionibus iusti belli, in hæc uerba Tyrannum illum taxat. Quod dicitur bestia, causa est, quia irrationabiliter agit omnia, & amat delectabilia, sicut bestia. Duo cornua eius, sunt duo testamenta, quibus defendit ubique sua facta bestialia. Mira res, quia totum est corpus bestiale, præter duo agni cornua. Quia scilicet tota uita eorum est bestialissima, ignorans celestia ut bestia, nec ea curans nec intelligens, ut bestia. Dumtaxat pro toto Christo habet eius illa cornua, sed nihil penitus de eius uita. Quicquid enim agit pessimi uel loquitur, semper defendit lege dominica, scilicet uetere uel noua. Et nihil in ea est Christi, nisi

Hic Nicolaus etiam cū Henrico Siluio disceptauit, ut patet ex illius Epistola 130. cū uenisset ad Thabor in legatione Imperatoris Anno 1451.

legis

Omnes ordines in cōfusione re-dacti.

Affectuosa querela.

Insidiæ serpentis anti-qui.

& omni erigendo ordini, & corrigendo eorum scelere, fores uiribus & armis præcluserunt. Itaque iam impletum est, & impletur quotidie, Quod B. Augustinus libro de ciuitate Dei sententiat, dicens: Sublata iustitiâ, quid sunt regna, nisi magna latrocinia: Et quid sunt latrocinia, nisi parua regna: Reuera teste omnium experientia, pene quot hodie Domini, tot latrones & prædones: quot rustici, tot milites: Et quot sacerdotes, tot Episcopi & Præsules: Et omnes, uerso in alterutrum gladio, amarissimo furore, uelut Aspides & bestix, in semetipfos sæuientes, O quam perutile foret, affectu & oratione Moyse, clamare ad Dominum, illud Numeri XXVII. & dicere: Prouideat Dominus Deus spiritum omnis carnis, hominem qui sit super multitudinem hanc: & possit exire & intrare ante eos, & educere illos & introducere, Ne sit populus Domini sicut oues absq; pastore. Hęc ibi. Item in alio libro, quem de ueritate corporis & sanguinis Christi in Eucharistia scripsit, ita præfatur, Attende cœlum & loquar, & audiat terra uerba ex ore meo. Aduertat huc aures gentium populus, & Christianæ fidei intelligant professores. Audiant quæso omnes electi Dei, atq; uniuersi Ecclesiæ Catholicæ filij. Audiant fideles & infideles singuli, Quod dico fidelibus, audiant & Ethnici, Sit mihi in consolatione uester auditus, ne uobis sit in testimoniū dolor meus, Audiat Deus, si uos surdi estis, Audiant Angeli, si homines contemnitis, Plenus sum doloribus, & pro religionis detrimentis, amaris impletus gemitibus. Ecce enim post tempora foelicia: quibus integra & incorrupta fides in hoc Regno uigebat, religio Christi super cunctos præfulgebat, charitas ubiq; feruebat, & ueritas & pietas radios suos undiq; effundebat, plus quam in modum sponsæ uenustissimæ, uirtutum candoribus prepollebat, & pietate & honestate regnare reliqua precebat. Ecce hostis antiquus: qui rebus semper inuidet cœlestibus, turbaturq; nimis electorum profectibus: inter uirtutum tantarum præclarissima exordia, sua clam pessima iniecit zizania, & omnium cogitabiliū malorum consperxit & permiscuit plantaria. Nec mirum hodie, cum hæc ab initio semper sua fuit astutia, ut omnium uirtutum orientium mox præfocaret germina, uel sua admisceret uene nata semina. Et si quando in uirtutem & religionem Domini Christi eius sacrosancta conscenderet Ecclesia, mox insidiator calcanei eius, subtiliora opponebat molimina, iniquitate quidem plena, sed speciebus uirtutū, & omni sanctitatis similitudine cooperiat: ut nequaquā apparere posset, ars eius malignissima. Vbiq; namq; Dominus Iesus, et quotiescūq; pios ueritatis ministros sibi suscitauit, mox in eadem uia & specie, Sathanas falsos & pseudulos sibi multiplicat,

tiplicat, & eos quādoq; pari uel maiori sanctitatis colore pingit & uenustat, ut per eosdem omnia pura inficiat & corrumpat, & redolentia Dei foetere faciat, atq; ut tandem omnia sancta & salubria destruat & subuertat. Eia res cunctis fidelibus, non tam spectanda quam lugenda, proruscq; pro magnitudine malitię nec ullis gemitibus compensanda. Ecce enim (ut prætuli) inter hæc piorum hominum aurea sæcula, uirtutum cultu & fidei candore super cunctos resurgentia, surrexere in medium (suscitante Sathana) ueri pseudoli, Hypocritæ nocentissimi, falsarū uirtutum quidem colore prænitidi, uulgari famositate sanctissimi, ac plebeia laude cōmendatissimi: ueruntamen rei ueritate uasa diaboli, sub specie ouina Iupirapacissimi, hostes electorum acutissimi, prædonesq; fidei corruptissimi, ac utiq; germina uel præcursores Antichristi: Et quod infelicius est, inter hæc omnia stulto populo gratissimi. Qui relicto Domino, fonte ueritatis purissimo, despecto quoq; Ecclesiæ cōsortio, et omnium sanctorum Doctorum dogmate saluberrimo, concurrerunt ad cisternas dissipatas, uidelicet, ad quādam doctrinas turbidas & im-

Mala per
 Vuiclephā
 stas inuecta

glici, sectatoris eiusdem Vuicleph, obstinatissimi, & defensoris pertinacissimi: quibus ad uerticem impleti, debriati & corrupti, quasi insanæ beluæ, abiecta humanitatis natura, in medium ouium profiliere. Et omnia, ut erant in suo ordine, ceperunt euertere: Leges & plebiscita dirūpere, mores decentissimos confundere, fidem more prædonum temerare, omnia sacra execrare, cultum Dei altissimi funditus subuertere, Sacramenta penè singula prophanare, honorem diuinitatis distrahere, sanctorumq; suorū merita blasphemare, usus in abusus conuertere, omnia sancta prophanare, diuinaq; Sacramenta fastu nephario, irrito gestu, atq; scelestissima corruptela uiolare: Et plus quam dici potest, totam penè religionem manifesta labefactione contaminare. Ita ut nihil uerius eis conueniat, quam uaticinium Apostoli, dicētis, Spiritus manifestè, id est, aperte nō per anigmata, dicit, quia in nouissimis diebus, id est, circa finem mundi, instabunt tempora periculosa, id est, periculis plena. Erunt enim persecutiones grauissimę, conflatę ex Tyrannis, hereticis & Hypocritis, Qui sunt Tres ordines, dentium illius magnę bestię, de qua legitur VIII. cap. in Daniele. Hęc ille Bohemus.

Qualis fuit
 M. lo. Przi
 bram.

Ex quibus sanè cordatus lector facile intelligit, uirum hunc magno præditum fuisse spiritu, uehementi ingenio, eximia eruditione, atq; ingenti animi libertate zeloq; ueritatis: qui inter sequentia Tyrannorum arma, & insidiosas hereticorum machinationes, tam libere & aperte uitia reprehendere, ac ueritatē defensare ausus fuit.

In lib. contra
Petrum Payne
Anglicum.

Vchemens ac periculosum fuit ei certamen, præcipue aduersus Petrum Payne Anglicum, sectatorem Vuiclephi. Quem sanè acerrime impugnavit et uicit disputatione publica. De qua ipse lectu dignam refert historiam, cuius partem hic, contra novos Germaniæ Vuiclephistas, recitare, non fuerit inutile. Ait ergo. Vuicleph & Anglicus non dissentiunt, nec sibi met oculos confodiunt, unum sunt, unum sapiunt; alter totus est in altero, discipulus totus in Magistro, ille in illo: tanquam imago distorta in obliquo speculo. Pensate, obsecro, & repensate, Et si scripta eiusdem Petri fidem uestram non excitant, saltem facta aduertite. Iuxta Saluatoris præceptum, rebus et operibus credite, Videlicet. Qualiter nuper in disputatione publica, Magister Petrus de Angliâ, proposita sibi ab industria fide hac Catholica, articulis istorum eius & Vuicleph prorsus contraria, & in examen suæ probationis in scriptis eidem per auditores exporrecta, Videlicet.

I Quia credendum est Catholice, & ore & corde confitendum, quod totus & integer Christus, Deus & homo, est in Sacramento uisibili altaris, secundum suam ueram existentiam, & naturam corporis sui & sanguinis, & secundum ueram existentiam naturalem suæ humanitatis & Deitatis, animæ et spiritus. Et secundum naturalem existentiam omnium suorum membrorum naturalium, quæ sumpsit de Maria uirgine. Et secundum quæ sedet ad dexteram patris.

II Item, Dicere corpus Christi esse in Sacramento altaris solum figuratè, uel in signo, uel uirtuatè, uel secundum dona solè et gratias, à corpore Christi naturali condistinctas. Et non cum hoc secundum substantiam & existentiam suam naturalem; non est Catholice, sed fidei Catholice contrarium & aduersum.

III Item, quod credendum est firmiter, quod corpus Christi seu Christus uerus Deus et homo, existens sic ueraciter in Sacramento, est in eodem à fidelibus cultu Latrig colendus, adorandus & inuocandus, ut Deus et redemptor & creator, & per consequens ut summum bonum ibidem diligendus, requirendus & tremendus. Quia in nullo habitationis sue loco, in terris nobiscum ita certitudinaliter & infallibiliter inuenitur, sicut in huiusmodi loco suæ habitationis, scilicet in ipso Sacramento.

Petrus Payne
irretitus
publicè con-
fusus est.

Hac (inquam) fide sibi publicè & industriose proposita. Quatenus si illam Catholice crederet, discipulus magistrum & seipsum falsum & erroneum condemnaret. Aut si eam negaret, se hæreticum cunctis patenter demonstraret. Ille, ut assollet, serpentina fraude periculum sibi ac magistro suo persentens, ne prædictam negando fidem, se hæreticum patefaceret; Elegit potius sibi aliunde confusionem seculari

seculari coram omnibus facere. Et constrictus hac cautela, & monitus ad respondendum ad eam, dicebat ad Dominos auditores iubentes, & ad omne auditorium, replicata proteruia, Nolo Nolo Nolo respondere. Quo facto, in maiorem exaggerationem suæ reprobationis, & lecta quidè est hæc fides, & oblata toto præsentis auditorio. Quam mox, ut audiuit, totum auditorium, altis & in cœlum reboantibus uocibus & clamoribus, eam comprobauit. Et in pudorem & pudendam infamiam dolentis & pallescentis Anglici, resonante Palatio, conclamauit. Fatemur, nostra hæc fides est & Catholica, nostra fides est & Catholica. Quod ego suscipiens pro ingenti Dei beneficio, gratias referens saluatori corde gratissimo, iterum contuli me ad Petrum Anglicum, exhortando illum, & dicendo. Rogo inquam te, ob uiscera Dei misericordie, qui ad decreta auditorum noluisti hanc fidem profiteri, saltem cum hoc beato auditorio, proba sanam fidem. Sed illo acrius recusante, & in modum insolentis, concitata membra in diuersum iactante, & guttur retorquente, atq; dicente repetita pertinacia, Nolo Nolo ad eam respondere. Quo audito, ex tunc cogebam omnibus protestari et dicere, Ecce nunc omnes patule uidetis, quod Anglicus iste non erubescit patenter proteruire &c. Fuit alioqui Anglicus ille doctus & ingeniosus, ac Magister Oxoniensis, qui (ut idem attestatur Bohemus) articulos Vuiclephi, ex libris eius punctatim ac seriatiim deduxit, & suis opusculis pestiferis imposuit, & hominibus utriusque statum, mox inter initia prurientium errorum promulgauit. Quæ quidem opuscula, quasi quædam tabulas abbreviatas, arte quidem inferiores, sed ueneno peruicaciores, & simplicium seductiuiores, infelix ipse infeliciter comportauit. Lacum quem ille fodit, iste patenter aperuit: & ea, quæ Vuicleph obscure posuit, iste explanauit: & quæ ille refusus uerborum sententijs protulit, iste breuiatis propositionum compendijs summavit. Quo factum est, ut ea dicta Vuicleph, quæ simplicibus arte & stilo quasi sopita & incognita erant, iste detegeret: & quæ eius tecta, dubiosa aut scrupulosa in uerbis & sententijs uidebantur, iste succinctis, sed uenenatis notulis reuelaret, & reuelando certificaret, ita ut ipse suo prauo ingenio, non solum fieret errorum Vuicleph doctor, sed approbator et assertor, augmentator et promulgator. Et huius purissimi Regni primarius & periculosissimus infector & destructor. In quem Bohemus iste iusto permotus dolore, sic inuehitur. Hæcine Regno huic reddis premia Anglice, uilis Angliæ refuga, & infelix in huius Regni terram transfuga, quæ te miserata iam perditum & proscriptum, proprijs suscepit in humeris,

Anglicus
ille doctus
& acutus
fuit. Qui &
Basileæ 4.
Hussitarum
disputauit
articulum
anno 1433.

Inuectiua
in Anglicum

in uulnera sua germen uiperum confouens. Fuit enim Anglicus iste Thaboritis maxime familiaris, multa eis praua suggerens, & dogmata & consilia, per quæ inclutum Bohemiæ Regnum maximis malis afflictū est. Historicus uero Thaboritarū, Ioannes de Lukauuetz, longe aliter refert de utroq; utpote Vuiclephista, & proinde inimicus Magistri Przibram. Hæc enim sunt eius uerba,

Dehinc anno domini M. CCCXXIX, Magister Ioannes, dictus Przibram, honoris Dei, ueritatis Euangelicæ æmulus, & famæ Regni Bohemiæ, ac salutis propriæ immemor. Insurrexit, libros Doctoris Euangelici, Magistri uidelicet Ioannis Vuicleph, hereticans & erroneans. Qui libri magistro Ioāni Hus diuine memoriæ (ut noscunt plures fide digni, quod sic asseruit) aperuerunt oculos, dum eosdem uoluebat & reuoluebat, una cum pluribus sibi adherentibus pro tunc Magistris, olim ualde dolentibus de combustione librorū Doctoris antedicti, de anno Domini M. CCCXX, per Suinonem Archiepiscopum Pragensem, & suos Simoniacos Prælatos Pragæ facta, Quamuis proh dolor, quibusdam iam in

Vuiclephi
defensio.

arcum prauum conuersis, & non considerantibus presentia, præterita nec futura. Hinc est, quod eodē anno, quo supra Barones, milites, Clientes & communitates, & ciuitates prædicti Regni Bohemiæ, Marchionatusq; Morauic, legi Dei adherentes, cum eorum Magistris & sacerdotibus, tam maliciosa præsumptioni, & tam grandi periculo uolentes occurre, in conuocationibus eorum generalibus decreuerunt, quod contra uoluntatem eorum est dicta hæreticatio. Sciens illud Regnum ex illo opere non aliquam consequi utilitatem, sed importabile detrimentum. Intellexerunt enim, quod ex indiscreta maculatione librorum Vuicleph, illi Regno sequerentur multa mala. Primo, gentis Bohemicæ æstimaretur iusta hæreticatio, & contra eandem sanctæ Crucis creatio. Secundo, Regis Vngariæ recta putaretur contra eandem gentem crudelis inuasio, & librorum Doctoris Euangelici in Pragensi ciuitate, rationi consona iudicaretur combustio. Tertio, de qua notanter dolendum est, legitima & non impugnabilis haberetur bonæ memoriæ Magistri Ioannis Hus in Constantia ad mortem sententiatio. Et quarto, intranea huius Regni sequeretur damnosa distractio. Hinc est, quod audientes Magistrum Przibram antedictum parte ex una, libros prædictos, specialiter in materia Eucharistiæ, hæreticare & erroneare. Petrum uero Payne Anglicum, & Vniuersitatis Oxoniensis magistrū, parte ex altera, in hoc sibi repugnantem, eosdemq; libros, quantum in eo fuit, iustificare uelle, et omnibus ac singulis articulis, materiam præsertim Eucharistiæ Sacramenti

Sacramenti concernentibus, qui debite & ueraciter ex eisdem traherentur, sanum & Catholicum assignare sensum, Ipsi tempus disputationis, & locum Pragæ super hijs discernendis, decreuerunt. Et unanimiter eodem anno, quo supra, limitarūt auditores eis parte ex utraq; tam sæculares quam spirituales, ut actui eorum assiderent. Hæc & id genus multa, uerbose prosequitur partialis & infidelis ille Historicus, quibus, ut Vuiclephista, tribuit uictoriam Anglico, Vuiclephi defensori. Cum res gesta longe aliter habeat, Quem admodum ipsemet recitat. Fatetur enim, Auditores seu delectos iudices, in sententia sua sic pronunciaisse, quod ambo Magistri præfati, debeant diuinum Eucharistiæ Sacramentum promouere, iuxta limites legis diuine & sanctorum doctorum: alter alterum non hæreticare, neq; item Ioannem Vuicleph, neq; Ioannem Hus, neq; Iacobum de Misna hæreticare aut diffamare debeant, nec unus alteri noccat, neq; per se, neq; per cuiuscunq; personæ mediæ subordinationem. Deinde narrat ipsemet, dictum Petrum Payne Anglicum ab utraq; parte in arbitriū electū fuisse, anno Domini M. CCCXXIII, eumq; pronunciaisse pro parte Magistrorum Pragensium contra sacerdotes Thaborenses. In hæc sanè uerba. Istud pronuncio pro primo articulo: Ecclesiæ septem Sacramenta, undecunq; à uarijs diuersimode nominentur, sunt tenenda & seruanda, secundum quod congruit uiatorum statibus & personis, omni prauitate Simoniacæ exclusa ab eisdem, per auaritiā sacerdotum infidelium introducta. Patet iste articulus ex Quatuor Trialogi Capitulis, primo, secūdo, Tertio, Quarto. Et consequentia per Magistrum Ioannē Hus, super Quarto sententiarum satis diffusè, necnon et per illud, quod scripsi in quodam folio, quando solebam sedere in officio spirituali. Vterius pro secundo articulo istud pronuncio. Sanctorum suffragia, qui sunt in coelesti patria, sunt ab hic uiantibus merito postulanda, secundum sententiam scriptorum, quibus stare promiserunt prædictæ partes sibi inuicem aduersantes. Patet istud Tertio Trialogi cap. 31. De ciuili dominio cap 31. Et in sermone, Maria optimam partem elegit. Et per Magistrum Ioannem Hus super Dist. 45. Quarti sententiarum, & per id, quod scripsi folio supra dicto. Consequenter pro Tercio articulo hæc promulgo. Purgatio animarum à corporibus exutarū, tempore legis gratiæ est ponenda, secundū scripta sæpius antedicta. Ut patet per Magistrū Ioannē Vuicleph, libro de noua præuaricatiā c. 8. In lib. Decalogi c. 33. De Ecclesia. l. 2. c. 6. & 20. Capitulis. De Blasphemia, et de Dominio ciuili, l. 1. c. 16. et multis alijs locis. Et per illud, quod scripsi folio supra dicto, Pro huiusmodiq; animabus orandum esse, ac

Sententia
Arbitri
pro Magi-
stris Pra-
gensibus.

Quatuor
articuli,
I

II

III

V ij cætera

cætera pietatis opera exercenda pronuncio, Dum tamen circa hæc omnis Simonia, Missarum uenalitas quæcunq; ac aliæ fictiones dolosæ utiliter excludatur. Hæc Anglicus. Narrat deniq; Thaborita ille, suos sacerdotes Thaborenses ab hac Anglici pronuntiatione & sententia excepisse, et ad Imperatorem ac status Regni appellasse, Et tamen audeat Magistrum Ioannem Przibram ubiq; uellicare ac repræhendere, pro cuius opinione sciebat ubiq; pronuntiatum.

Anno Domini M. CCCCXXX.

Deuastationes terrarum per Thaboritas factæ.

In lib. professionis & reuocationis sue.

In Vandalia lib. II. cap. 20.

Hæc Cella noua dicitur, quia uetus in Misnia celebre est Monasterium.

Hussitæ uictoriarum successu elati, & à suis sacerdotibus ad faciendum diuersis libris & sermonibus, indices magis ac magis incitati, in fines Catholicorū cruentissimas faciebāt excursiones. Nam Ioannes Czapko, presbyter Taborensis, ædedit eis librum de bellis & effusione sanguinis, atq; occisione omnium malorū in mundo. Quem Ioannes Przibram ait esse plenum perfidia, mendositate ac Tyrannide, qualis à sæculo audita non fuerit. Ait igitur idem Przibram, Non placent mihi bella, strages & homicidia, non urbium & locorum, ac prouinciarum excidia, non rapinæ, non furta, non sacrilegia, non combustiones, non terrarum uastationes, non pauperum oppressiones, uolentationes, subiectiones & exactiones. Et inter alia non mihi placent, sed multum displicent, iniustissimæ repugnationes & reluctationes, quibus pugnatur uel dissuadetur, ne in hoc Regno & eius ordine uniuerso reducendo, pro habendo legitimo capite spiritali & sæculari laboretur, sed ut populus Domini, sicut oues sine pastore, periclitentur. Ut quemadmodum pisces maris, & reptilia non habentia ducem, ad quæcunq; illicita euagentur. Commemorat sanè Albertus Krantz, anno isto multas & sæuas factas fuisse excursiones. Mira (inquit) Dei dispensatio, quæ filios iræ ita mittit in filios Regni, ut transfusionibus & pressuris expoliant lapides ædificandos in muros supernæ Hierusalem. Nam anno tricesimo post M. CCCC. solita rabie exciti, inuadunt Slesiam, noua immanitate debachantes, Lusatiamq; peruadunt, oppidum Gobbîn crudelissime diripientes, sequentesq; in omne genus hominum. Perierunt hominum multa milia in populosissimo oppido, factaq; est urbs illa ciuitum suorū commune sepulchrum. Monasterium, quod Cellæ dicitur, à fundamentis euerunt, Monachos exquisito genere supplicij, primum manibus pedibusq; truncatis abiiciunt. Vratislauensem urbem frustra oppugnant, sed suburbia & omnia uicina longe lateq; adiacentia, populantur, excindunt, flammis urunt, plebe ad internitionem cæsa.

Sæuierunt

Sæuierunt ubiq; Orphani (sic enim se gaudebāt uocitari, quod sine patre essent Principe, sine matre Ecclesia, quam illi contempserunt) & iam in Misniam agmina conuerterunt. Principes inferioris (ut uocant) Alemanniæ, Vuilhelmus Dux Brunswicensis, Guntherus Archiepiscopus Magdeburgensis, Ioānes Halberstadenfis, Magnus Hildesheimensis, Episcopi, Ludouicus Prouincialis Turingiæ, Ioannes Marchio Brandenburgensis: Multi præterea Comites & Barones, magnis agminibus duxere in Bohemos. Et Quoniam in Misnia confligendum uidebatur, uoluerunt Principes, ut iure militari, in cuius Principatu prælium iniretur, accipienda forte damna refunderet, cauereq; de infecto. Marchiones illi, se tam magnis & multis Principibus, de damno cauendo putabant impares: Simul, quod nō eorū expeditio, sed cōmunis populi Christiani causa ageretur. Et si bene pensarent, singulorum res essent in medio. Superatis enim continentibus, facile Bohemos esse peruenturos ad proximos. Proinde Christi causam nosset, non Misnensium, etsi in illo solo confligeretur. Qua contentione in immensum crescente, cum finem non inueniret, tanta dissoluitur expeditio. Effusi in uentum labores & impensæ. Cum igitur Orphani, tantum propter se collectum à Principibus exercitum, confligere in se non audere interpretarentur, in superbiam uersi, atrocibus ubiq; defæuierunt, iam opinionem induerunt, quod inuicti omnibus esse uiderentur. Euerfa oppida, & expugnata arces, nōnullas urbes ciues sua sponte deserentes, in tutiora se loca receperunt. Oppidum Plauue funditus excisum, habitatoribus ad unum cæsis, Euerfa Monasteria, Monachis crudeliter peremptis. Ausæ sunt ferocissimæ iam beluæ longius ducere. In Franconiam usque peruenere. Ad Bambergam oppugnationem tentauere, sed ciues auro redemerunt incommoda infanda. Nurenbergam præcipuam urbem adoriuntur, maluerunt & illi auro quàm ferro pugnare. Itaque accepta ab illis ingenti pecunia, inde mouerunt. Iam amplius quàm uni uexandæ prouinciæ, satis sibi uirium habere uidebantur. Tripartito agmine se diuidunt, Pars in Ungariam, Alia in Poloniam, Tertia in Austriam duxit: Igni ferroque omnia fœdantes uastantesq;. Mirum & incredibile, ut cerneretur, tantam unius esse prouinciæ potentiam: sed excreuit ferocia, per cæterorum ignauiam. Hæc ille. Martinus Papa V. ubi armatam hæresim crescere indies animaduertit, Cardinalem Vintoniensem, natione Anglum, Regia stirpe natum, in Germaniam proficisci iussit, ut contra Bohemicam labem uicinas gentes in arma concieret. Cui & Imperator adiu-

Eruptio Thaboritarum in Misniam, Misnia superior est, respectu prouinciarum Saxonie, per quas Albis e Bohemia e Misnia decurrit in mare.

addo damno Marchionum Misnensium acuitas,

+ illorum

Excursus usq; in Franconiam.

Tripartitū agmen Bohemorum.

Tres Germanorum exercitus.

V iij mento

Fœda Ger-
manorum
fuga.

mento fuit. Instituti sunt ergo Tres Exercitus, Saxoniarum Ducum, & quas uocant Stagnales ciuitates, in primo militauere, Secundum ex Franconibus constitutum, Marchio Brandenburgensis ductabat, Tertio præfuit Otto Treuerensis Archiepiscopus, Quæ Rhenenses sequuti sunt & Bauari, ciuitatesque Sueuorum Imperiales, Ingressi Bohemiam tribus locis, postquam syluam penetrauerunt, iuncti simul, ante Missam castrametati sunt, Sed cum hæretici, collecto raptim milite, eos properare nunciarentur, non uisum hostem fugerunt, Thachouiamque petentes, instrumenta bellica cum præda ibi dimiserunt, Syluamque ingressi, Husitis superuentibus, profusiori fuga fœdissimè fugerunt, Hostes impedimentis direptis, Thachouiam expugnantes, machinis bellicis potiti sunt, Exin erumpentes in Misniam & Franconiam, ea gessere, quæ iam supra ex Alberto krantz memorata sunt.

Anno Domini M.CCCCXXXI.

Dieta Imperialis.

Sigismundus Cæsar his auditis, magnum coëgit Nurenbergæ Principum utriusque Ordinis conuentum, quem uulgo Dietam Imperialem uocant, ob noua contra Husitas auxilia comparanda, Martinus quoque Pontifex Maximus, Iulianum Cardinalem sancti Angeli, literis ac moribus excellentem, cum a legatione in Teuthoniam misit, ut Bohemiam bellum inferret, & adueniente tempore in Basiliensi Concilio, nomine Apostolico præsideret. Afferebat Cardinalis ille plenissimas Indulgentias (quas Cruciatam uocant) in perfidos Husitas, Conuenit ergo inter omnes, ut in proxima ætate, generalis fieret expeditio in illos, Interea, dum illi consultant, Husitarum rem factis potius quam uerbis tractantes, in Slesiam primo, deinde in Marchiam erumpunt, more solito sæuientes in omnem ætatē, ordinemque & sexum: templa & Monasteria sacrilegè direpta subuertentes, atque etiā oppida Landesberg & Strusberg in Marchia expugnantes, Hisque ita peractis, præda onusti domum reuersi sunt, Forma autem Bullæ Cruciatæ, sic habet.

In Andalia li.
11. c. 23.

Exemplar Bullæ Indulgentiarum contra Husitas.

Martinus Episcopus, seruus seruorum Dei, dilecto filio Iuliano, Sancti Angeli Diacono Cardinali, Salutem & Apostolicam benedictionem.

Bulla Cruciatæ contra Husitas.

In hac terrestri patria gerentes (licet immeriti) uices Christi, leuamus uigiles, more pastoris, tam mentales quam corporales oculos in circuitu, uisuri, quid gregi nobis commisso expediat, & quid operis impendi debeat circa ipsum,

ipsum, ut illius fulti præsidio, cui cogitationes hominum preparantur, quicquid arcum fortium superat, & infirmos robore potenter accingit: nostri partes officij salubriter & utiliter apponamus, præsertim ad consulendum gentibus, quæ à ueri luminis claritate fideque Catholica, in tantum perdenentium tenebrarum miserabiliter deuiarunt: Diabolica fraude deceptæ, ut dogmatibus & erroribus contagiosis Husitarum & Bohemorum, doctrinam Christi peruertere molientium, quibus fidem eandem quasi nebulosi fumi caligine obfuscare satagunt, obuietur, hæresesque de finibus fidelium Christi extirpentur, necnon fideles ipsi, per illuminantis prædicatione & seminatione uerbi Dei antidotum, à noxijs erroribus huiusmodi præseruentur, Attendentes igitur, quod prædicatione uerbi, corda eorundem fidelium ad exterminium dictarum hæresum, poterit plurimum excitare ad Dei gratiam & eiusdem fidei augmentum, pro ut ex debito nobis commissi officij incumbit, sectam detestabilem hæresum & errorum prædictorum, ne propagetur ulterius, extirpare, inuolutosque erroribus eisdem, in uiam ueritatis reducere, necnon animas eorum Deo (nobis ipsius Dei cooperante gratia) totis conatibus lucrifacere affectantes: Te, qui ex cælestis domi prouisione, promissionem in altis ac arduis, ac præsertim præmissis negocijs scis prouide consulere, & utili consilio prouidere, utilesque fructus Deo placitos, & Vniuersali Ecclesiæ acceptos, afferre: propter exaltationem eiusdem Ecclesiæ (cuius res principaliter in hac parte agitur) & extirpationem hæresum & errorum prædictorum in Regno Bohemiarum, & partibus illi adjacentibus, necnon Marchionatu Morauiarum, aliisque terris & locis eis subiectis, in prædicatione uerbi prædicti, durante expeditione pro extirpatione istarum hæresum & errorum, autoritate Apostolica, de fratrum nostrorum consilio: assumimus, constituimus & etiam deputamus: dantes & concedentes tibi, ubicunque locorum te residere contigerit, uerbum ipsum per te uel alium, seu alios probos & idoneos presbyteros, Deum timentes (Quos ad hoc, pro tempore duxeris eligendos) proponendi & prædicandi, ac fideles prædictos, ut signum uiuificæ Crucis tam saluiferum recipiant, & cordibus eorum imprimant, monendi et exhortandi, ac illud suscipere uolentes, cum ipso signandi cæteraque faciendi, per quæ fideles ipsi prosperari, ac hæreses & errores huiusmodi facilius exterminari poterunt & ualebunt, eadem autoritate, tenore præsentium, concedimus facultatem, Et insuper. Ut dicti fideles, præfatum signum saluiferæ Crucis, citius atque feruentius, & contra perfidos hostes illius, ut ueri pugiles Christi, promptius insurgant, Omnibus uero poenitentibus & confessis, qui prædicationibus huiusmodi interfuerint, centum dies, Illis uero qui Cruce

† inuimus.

Prædicatione uerbi Dei, antidotum est contra hæreses.

Veniarum concessio.

signati extiterint, infra tempus, per te uel eligendos prædictos eis præfigendum, pro extirpatione eiusdem hæresis, ac contra tenentes, dogmatizantes prædictos errores & hæreses, uel illos quomodolibet fouentes, in proprijs personis, uel expensis, ad loca tunc per te uel huiusmodi eligendos nominanda, ierint, seu ibi ut intersint, siue fraude iter arripuerint, & in itinere uita functi extiterint, necnon illis, qui in proprijs personis illuc non accesserint, sed iuxta suarum facultatū exigentiam, suis uel alterius, seu aliorum expensis, unum uel plures bellatores destinauerint: Ac illis etiam, qui licet alienis expensis, proprijs tamen personis adierint: plenam suorum peccatorum, de quibus corde contriti & ore confessi fuerint, remissionem impertimur. Cæteris uero uniuerfis & singulis, tam Ecclesiasticis quam sæcularibus personis, quæ personaliter interesse, uel propter inopiam seu paupertatem alios destinare nequiverint, (ut præfertur) dummodo durante huiusmodi prosecutione negocij, in ieiunijs seu orationibus perseuerauerint, suppliciter altissimum exorando, ut ipsis fidelibus præmissis uictoriam & triumphum, de sua tribuat pietate: Necnon etiam alijs utriusque sexus fidelibus, qui iuxta deuotionem & affectionem, etiam circa facultatum suarum exigentiam, aliquid pro extirpatione huiusmodi contribuerint seu dederint, singulis diebus & uicibus, quibus hoc fecerint, LX. dies, de iniunctis poenitentijs, de Omnipotentis Dei misericordia, & Beatorum & Pauli Apostolorum eius autoritate consili, misericorditer relaxamus. Omnes quoque (durante expeditione præfata) pro huiusmodi consummatione negocij, zelo fidei, impenderint consilium & auxilium oportuna: Necnon illos, quos eodem signo Crucis muniri contigerit, & pro expeditione prædicta iuerint seu miserint, (ut præfertur) illo priuilegio illarumque immunitate gaudere uolumus atque decernimus, quæ Cruce signatis, pro terræ sanctæ subsidio transeuntibus, in generali Concilio sunt concessa. Eorumque personas, necnon familiares & bona, sub Beati Petri & Pauli, & Apostolicæ sedis protectionem recipimus, statuentes, eadem bona, ad ipsorum reditum, uel donec de obitu eorum constiterit, illibata permaneant & quieta, illarumque interim sub locorum Ordinariorum protectione persistant, ac per ipsos concedimus autoritate prædicta tueri: Mandantes eisdem Ordinarijs, ut non permittant eosdem Cruce signatos, contra huiusmodi statuti & concessionis tenores, pro quouis molestari. Molestatores & Contradictores quoscunque ac rebelles, per censuram Ecclesiasticam, & alia iuris remedia, Appellatione postposita, compescendo: inuocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij

Immunitas
& rerum
protectio
pro his, qui
cooperantur
contra
Hussitas.

chij sæcularis. Non obstantibus, si aliquibus communiter uel diuissim à dicta sit Sede indultum, quod interdicti & suspendi, uel excommunicari non possint per literas Apostolicas, non facientes plenam & expressam de uerbo ad uerbum, de indulto huiusmodi mentionem. Cæterum, ut ipsius uirtutis Crucis signo muniti, alijque mittentes, reddantur huiusmodi remissionum & Indulgentiarum magis capaces & aptiores, tibi ac eligendis presbyteris idoneis, sæcularibus uel regularibus, eadem autoritate indulgemus, ut confessionibus eorundem diligenter auditis, ipsis pro commissis, etiam si manus uolentas in Clericos uel religiosos iniecerint, uel incendiarij Ecclesiarum, aut aliàs sacrilegi fuerint, in forma debita Ecclesiæ, absolutionis beneficium impendas, ac quilibet per te eligendus impendat, ac iniungas uel iniungat poenitentiam salutarem: Etiam si talia fuerint, propter quæ Sedes ipsa fuerat merito consulenda. Super uero peregrinationis seu abstinentiæ, & alijs uotis similibus, quæ fideles emisissent prædicti, etiam si ultra marina, uel Apostolorum Petri & Pauli eorundem limina, seu Beati Iacobi in Compostella, aut alia sacra loca uisitare uouerit. Et etiam super omnis per negligentiam seu aliàs non impletis, dispensandi liberam tibi tenore præsentium etiam concedimus facultatem. Ita tamen, quod ipsi, cum quibus te uel eligendos præfatos, sic dispensare contigerit, expensas, quas ad huiusmodi loca, iuxta tuam seu eligendorum prædictorum estimationem, & prouida moderatione taxationem fecissent: in hanc expeditionem contribuant & pariter persoluant. Volumus autem, & sub Excommunicationis poena præcipimus, quod ad audiendum confessiones per te deputati (ut præfertur) ultra unum medium Grossum Bohemicalem, etiam sponte oblatum, ac nulla arte quæsitum, à confitentibus ipsis recipere non præsumant. Verum, quia difficile foret, præfentes literas singulis exhiberi, uolumus ac eadem autoritate decernimus, quod ipsarum literarum transumpto, manu publica uocisque sigillo munito, tanquam Originalibus literis huiusmodi, ubique tam in iudicio quam extra, firmiter stetur, atque plena fides adhibeatur, perinde ac si dictæ Originales literæ, forent exhibitæ uel ostensæ. Datum Romæ apud sanctos Apostolos

III. Idus Ianuarij. Pontificatus nostri

anno Quartodecimo.

Exemplar

Eligendi
Confesso-
res.

Dispensa-
tio super
uotis.

Quantum
confessoribus
recipere
licet.

Transumptum
fide
dignum.

Exemplar Epistolæ promulgationis per Legatum.

Julianus miseratione diuina, sacrosanctæ Ro. Ecclesiæ S. Angeli Diaconus Cardinalis, in Germania Apostolicę Sedis Legatus, Reuerēdo in Christo Patri & Domino, Episcopo Misnensi, uel eius uicario, Salutem, & mandatis nostris, Immo uerius Apostolicis, firmiter obedire.

1. Cor. 10.

Proverb. 27.

† opponit.

Crudelissima hæresis Hussitarū.

Psal. 57.

Sacrilugia & impietates.

Rom. 13. Dieta Nurenbergæ habita

Portet (ut inquit Apostolus) hæreses esse, ut hi qui probati sunt, manifesti fiant. Quemadmodum aurū in fornace probatur, ita uir iustus & sciens Deum, in tempore tribulationis, Qui se murum pro domo Domini defendit. Proh dolor abominanda hæresis Vuiclephistarum & Hussitarum de Bohemia, omnes superiorum temporum hæreses, crudelitate superans, diebus nostris inualuit. Quæ tantam cordibus eorum obstinationem & sauitiam inuexit, ut more Aspidis surdæ obturantis aures suas, ad maternas uoces Ecclesiæ, & sanctam doctrinam eius. Ita ut nec a cōtione, ratione aut mansuetudine, uel exhortatione iam flecti posse uideantur: Ac præter pestifera dogmata, quæ omne genus blasphemix proclamant, omnem humanitatem ac pietatem à se penitus exuerunt, & quasi beluæ effecti, nihil aliud quam sanguinem & prædam Catholicorum anhelant. Horum scelera & sacrilugia in Deum & homines, ac Sacramenta Ecclesiæ & templa Deo dicata, homicidia, rapinæ, & omnis humanæ politix subuertendæ cupiditas, tam notoria sunt & omnibus manifesta, ut superuacuum sit narrare per singula. In armis & uolentia solum confidunt, ferroq; & igne errores suos defendere conantur: Et super omnia sanguinem Catholicorum sitientes, quoscunq; suis erroribus non acquiescentes, ferali crudelitate trucidant & cremant, & deformiter mutilant, uarijsq; cruciatibus affligunt. Quam turpiter aut & ignominiose cōtractent diuinæ Eucharistiæ Sacramentum, quod prophanis pedibus in sanguine occisorū conculcant. Quam immaniter frangāt et exurēt, Imagines Domini nostri Iesu Christi, & gloriosissimæ Virginis matris eius, omniumq; sanctorū, Ecclesias & Oraria à fundamentis demoliantur, nimis lachrimabile est referre. Aduersus huiusmodi tam rabidam & armatam hæresim, iustissimè ac plurimum meritorie Catholici Principes armis & bello potenter insurgunt. Ipsi enim à Deo gladij potestas concessa est, secundum Apostolum, ad uindictam malorum, laudem uero bonorum. Propterea Serenissimus Princeps & Illustrissimus Dominus, Dominus Sigismundus, Dei gratia Romanorum, Vngariæ & Bohemiæ, &c. Rex, cupiens, tanquam defensor & aduocatus Ecclesiæ, hanc pestiferam hæresim penitus extirpare, pridem in hoc oppido Nurenbergensi cum Reuerēdis Patribus & Illustribus Dominis

Dominis, sacri Rom. Imperij Electoribus, Archiepiscopis, Episcopis, Principibus, Ducibus, Comitibus & Baronibus, & Cōmunitatum Ambasiatoribus cōueniens, unanimiter, pro defensione fidei, nobis ibidem præsentibus, deliberauit atq; concludit, ut in proximo festo Natiuitatis Ioannis Baptistæ, potentè ac ualidum exercitum ex tota Germania, in metis Bohemię, in Vuyden ante syluam congregare, Processurus (Deo propicio tamen) debito ordine in Bohemiam, ad extirpationē hæreticorū, si nolint ad gremium reuer-ti sanctæ matris Ecclesię. Sed cum pię preces & orationes, ad uictoriam plus quam arma ualere consueuerint, imitari debemus sanctum Moysen, qui pro populo pugnante orabat, & quam diu in cælum tendebat manus, uincebat populus: Cum autem dimittebat, uincebatur. Imitemur etiam ueteris Testamenti Leuitas, qui clamando tubis populum animabant in bellis. Oremus ergo sine intermissione suppliciter & deuotè, lachrymisq; & precibus impetremus à Deo gratiā, ut exercitus noster Catholicus, pro domo Domini & salute populi certaturus, uictoriam obtineat de inimicis fidei. Exhortemur etiam ipsos pugiles fidei & Catholicos Athletas, prædicationibus, monitionibus & maiorum exemplis, ne permittant Sanctuarium Domini à nephandis hostibus pollui. Armemus ipsos & roboremus salutifero uiuifica Crucis signo, donisq; ac gratijs spiritualibus inuitandos, ut cōfidenter ac foeliciter inimicos Dei & hominum debellant. Quare nos (ut tenemur) uolentes cōmissionem, per sedem Apostolicam nobis iniunctam, diligenter exequi, cupientesq; ut hoc sanctū opus foeliciter consummetur: tenore presentium uestram Paternitatē hortamur, monemus, et requirimus, & in uirtute sanctæ obedientiæ districtè præcipiendo mandamus, Quatenus sine dilatione in uestris Cathedrali, & alijs Collegiatis cōuentualibus & Parochialibus uestrarū ciuitatis, & Diocesis Ecclesijs, solenniter orare, ac uerbū Dei et Apostolicas Indulgentias, ad exhortationem & incitationem fidelium, durante huiusmodi expeditione, prædicari & annūciari singulis diebus Dominicis & festiuis, faciatis: Discretosq; et idoneos sacerdotes, cū potestate Cruce signandi & absoluendi, & alia faciendi, quæ in literis Apostolicis continentur, iuxta formā & tenorem ipsarum (Quarum copiam sub nostro sigillo & manu publica authenticā, uobis trāsmittimus) ordinatis ac deputatis. Datum Nurenbergæ Bambergen-sis Diocesis anno Domini M. CCCXXXI. Indictione Nona, die uero Vicessima mensis Martij, Pontificatus sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri, Domini Eugenij, diuina prouidentia Papæ Quarti anno Primo. Martinus nancq; Papa iam defunctus erat,

Preces ad Deum pro pugnantibus.

Exo. 17.

Num. 10.

Exhortationes ad milites.

uocant, & Imperialium ciuitatum Episcopi, Bambergensis, Herbi-
 polensis, Eistetenensis, & aliorum Principum auxilia, ut XL. Milia
 Equitum, sub signis tum fuisse tradantur. Et adhuc maior eorum
 numerus fuisset, si Comes Palatinus Rheni, & Dux Lotharingæ
 non fuissent inter sese bello præpediti. Quos Iulianus Cardinalis
 frustra opperiens, diem præfixam (quæ erat VIII. Calendas Iu-
 lii) protraxit usq; ad Calendas Augusti. Ex altera quoq; parte
 Bohemiam ingressurus erat Dux Austriæ Albertus, qui retrocessit,
 ubi comperit, istum exercitum facere moram. Ingressus deinde Car-
 dinalis cum numerofo exercitu, multas hæreticorum uillas incen-
 dit oppidaq; diripuit, in extremis regni partibus. Et miles Germa-
 nus, ut Hussitanæ crudelitati uices rependeret, neq; ætati neq; sexui
 in perdendis hæreticis pepercit. Hussitæ harum rerum non ignari,
 habebant expeditas in armis Legiones, & uicissim Catholicorum
 domicilia ferro atq; igne uastabant. At priusquam uenirent in
 conspectum exercitus Germanici, creptum est in castris Catholico-
 rum repente trepidari, siue, quia proditio ibi fuit, aut inanis sua spon-
 te mentes hominum pauor inuasit (ut ait Æneas Syluius) siue, quia
 terribili incendio tentoria Principum conflagrarunt, incertum unde,
 ab hostibus, an per incuriam (uti narrat Albertus Krantz) &
 ex ea trepidatione foedissima sequuta est fuga, incassum reclama-
 te Iuliano Legato, & ad standum contra hostes adhortante. Hic
 autem uariant autores: Æneas enim scribit, nostros fugisse ante-
 quam aduenerunt hostes: Krantz uero affirmat, dum nostri equos
 & arma ex castrorum incendio educerent, superuenisse hostes, ex
 uicino oppido Satz, qui nostros subito malo attonitos & impa-
 ratos aggressi, facile in fugam compulerint. Ex altera uero par-
 te, Dux Austriæ Albertus, cum accepisset, intrasse Bohemiam cum
 exercitu Cardinale, ipse quoq; iterum ex Austria coactis copijs
 in hæreticos duxit, Prætorouiamq; munitum oppidum oppugna-
 re adorsus est. Sed fuga Cardinalis cognita, ab incepto destitit, &
 per Morauiam (quæ nondum ei parebat) infesta signa circum-
 ferens, supra Quingentas uillas ferro atq; igne deleuit: Oppida
 multa uic cepit atq; diripuit, mortaliū maximā cædem fecit, adeoq;
 gentem illam afflixit, ut iugum eius accipiens, parere sibi ea lege
 promiserit, ut circa religionem id sequi teneretur, quod Basiliensē
 Concilium decerneret. Hæc Æneas. Ecce hic unus Dux plus ef-
 fecit, quam ex altera parte effecerunt tam multi Principes tanto
 cum exercitu Germanorum fortissimæ gentis. Quis autem puta-
 set XL. Milia Equitum Germanicæ Nationis, tam leuiter in fugam
 compelli posse? Arbitror equidē ne Turcā quidem, potentissimum
 X ij alioqui

Crudelitas
belli utrius-
que.

Fuga Ger-
manorum.

in Vandalia
lib. 10. cap. 36.

Expeditio
Ducis Au-
striæ Al-
berti.

Infortunati
exercituum
duces Car-
dinales &
Episcopi.

haud diu enim, post æditam à se Bullam Cruciatæ, superuixit, cui
 legitima electione successit Eugenius III.

Exemplar epistolæ Executionis Bullæ Apostolicæ.

Ioannes, Dei Apostolicæ Sedis gratia, Episcopus Ecclesiæ
 Misnensis, uniueris & singulis Abbatibus, Prioribus, Præ-
 positis, Decanis, Archidiaconis, Rectoribus Ecclesiarum
 Parochialium, ac eorum loca tenentibus, Prædicatoribus per
 Diocesim nostram Misnensem ubilibet constitutis, Salutem
 & sinceram in Domino charitatem.

Hic est Ioannes
Hofeman, uir
Dolijs. Qui et
Pragæ Rector
Vniuersitatis
olim fuerat,
antequam hæ-
resis inualuise-
ret, & inde cū
ceteris Germa-
nis Lipsiā pro-
fectus, egregia
quædam opus-
cula contra
Hussitas com-
posuit.

Literas Reuerendissimi in Christo Patris & Domini,
 Domini Iuliani sacrosanctæ Rom. Ecclesiæ Cardinalis,
 Apostolicæ Sedis per Germaniam Legati, recepimus:
 Quarum tenorem uobis unā cum præsentibus trans-
 mittimus, nostro sigillo sigillatam, earumq; uigore ac Apostolica
 autoritate, nobis in hac parte concessa, & uobis & uestrum culti-
 bet, in uirtute sanctæ obedientiæ, districtius sub Excommunicatio-
 nis pœna, præcipiendo mandamus, Quatenus quilibet uestrum,
 ipsas literas earumq; tenorem siue mentem, singulis diebus Domi-
 nicis & festiuis, coram populo uestro publicare materna lingua cu-
 retis, populum ad assumendum Crucem, ad proficiscendum con-
 tra damnatos hæreticos, exhortemini, ac earundem literarum de-
 bitæ executioni fideliter & diligenter intendatis. Cum autem de
 idoneis ordinandis Confessoribus, qui scientiam habeant debite
 inter peccata discernendi, attentius circumspicere expedit, Tales;
 de quorū idoneitate & sufficienti scientia uerissimiliter confidimus,
 in locis subscriptis ad audiendum confessionem sibi confiteri, &
 operam possibilem ad hoc sanctum negocium exequendum præ-
 stare uolentium, & absolutionis debite beneficium, secundum for-
 mam Ecclesiæ sanctæ, impendendum, constituimus & ordinamus:
 Eisdem sic ordinatis Confessoribus iniungentes, ut Deum præ oca-
 lis habentes, sic prudenter sibi iniunctum, in hoc negocio fidei, offi-
 cium exequantur, ut in absoluendo formam Ecclesiæ obseruent, li-
 mites sibi traditæ potestatis non excedant, & saluti proficiant ani-
 marum. Datum Stolpen, anno Domini M. CCCCXXXI. feria
 tertia post Dominicam Iubilatæ, nostro sub sigillo.

Conflatus est ergo hoc modo ingens contra Hussitas exercitus,
 cui à Cæsare deputatus fuit Dux belli, Fridericus Marchio Bran-
 deburgensis, Princeps Elector, quem duo sequebantur filij, Ioan-
 nes & Albertus, Albertus item & Christophorus Duces Bauriæ,
 Dux Saxonie Fridericus: Societas Sueuorū, quam Sancti Georgij
 uocant,

Anno Domini
1532.

Num. 1. & 2.

Matth. 16.

1. Tim. 3.

Inchoatio
Concilij
Basilien.

Nobiles
Germaniæ
bellum cõ-
tra Bohe-
mos instau-
rare cupie-
bant.

Philippus
Dux Bur-
gundiæ.

alioqui plurimorum regnorum ac prouinciarũ Tyrannum, hodie autem esse cõgredi XL. Milibus Germanorum Equitum, qui ante biennium Imperatoris nostri CAROLI V. exercitui in Austria congregari non audebat, cum nequaquã tantus ibi fuerit Germanorum Equitũ numerus. Nolo equidem temerè hic iudicare, sciens iudicia Dei esse occulta & abyssum multam. Nunquam tamen laudauerim, Duces exercitiũ fieri Cardinales & Episcopos, aut ullos sacerdotes. Id enim, ut minime decet eorum officium, ita & diuinis & humanis legibus prohibitum esse dinoscitur. Quemadmodum est uidere in Decretis XXI. quæst. VIII. per totum. Hic sufficiat breuiter indicasse, quod in lege ueteri, cum numeraretur exercitus pugnatõrũ, Leuiticæ non sunt numerati inter filios Israël. Sic enim præceperat Dominus Moyse, paulo superius, dicens. Tribũ Leuiti nolite numerare, nequẽ ponas summã eorum cum filiis Israël, sed constitues eos super tabernaculum testimoniũ, & cum cõta uasa eius, & quicquid ad cæremonias pertinet. Et in lege noua dixit Christus Petro. Conuertere gladium tuum in locum suum. Et Paulus Timotheo. Oportet Episcopum esse irreprehensibilem, non percussorem, &c. Cardinalis Legatus rebus in Bohemia infeliciter gestis, in Germaniam reuersus, perrexit Basileam ad prosequendum Generale Concilium, iam antea Ro. Pontificis Martini V. auctoritate indictũ, & noui Pontificis Eugenij III. consensu ac iussu confirmatum: Quemadmodum & in actis Concilij, & in quadam Iuliani ad Eugenium epistola clarissimè narratur. Cum uerò Eugenius postea sententiam mutasset, & Concilium uel protrahere, uel à Basilea transferre uellet, Iulianus bene longam ad eum scribens epistolam, X. causas opponit, ne id faceret. Inter quas sanè una est, Quod Nobiles & Militares Alemaniæ, qui in exercitu fuerant, interpellarunt ipsum, ascribentes culpam fugæ solis Principibus, offerentes se iterũ cum multo maiori exercitu regredi proxima æstate in Bohemiã, ubi uel mori uel uincere intenderent, si ab Ecclesia daretur eis subsidium cõmunium expensarũ, quæ forsitan XXX. Militia ducatorum (ut ipse putabat) non excederent. At nullum Principem uellent habere secũ, sed eligere Capitaneũ, quem rerum experientia idoneum iudicarent. Quos ipse adhortatus fuit, ut in sancto isto proposito constanter perseverarent. Nam ipse subsidium illud procurare uellet, siue à Rom. Pontifice, siue à Generali Concilio. Altera uero causerũ erat, Quod Philippus Dux Burgundiæ, ea potissimum ratione treugas biennales cum Carolo, Rege Fraciæ fecit, ut extirpationi Hussitarũ possit intèdere. Cui ipse Cardinalis Legatus, cõsilio Archiepiscopi Coloniensis, iam scripserat, ut expeditionem

expeditionem Bohemicam susciperet. Cui ille rescripsit, quod uelit Basileam Ambasiatores mittere, ad practicandum illud negocium, ad quod ultro inclinatus esset. Sed & illam adiungit causam pro Concilio necessariam. Quia cum post fugam magni illius exercitus Germanorum, multi domini & oppida uicina Bohemiæ, treugas intissent cum Hussitis, ne alij hoc facerent, isti de Concilio miserunt duos egregios uiros per Austriã, Bauariam, Franconiam & Misniã, ac circumcirca ad uicina Bohemię loca, ut exhortarentur populos & dominos, ad perseverandũ in fide, quia Concilium omnino adhibiturũ sit remediũ, ad extirpandam illam hæresim. Et multo maximè necessariam celebrandi Concilij causam adducit, Quia ipsi Bohemi iam ad Concilium uocati essent. Nam post fugam nostrorum, scripserat quidam Bohemiæ Baro, ad Nurembergam, quod regnum illud armis debellari non possit, sed agendum concordia & tractatu.

Anno Domini M. CCCCXXXII.

Erat Sigismundus Cæsar iam in prociñctu, ad suscipiendã Romæ Imperij Coronam ab Eugenio Papa, Conciliũ misit ad eum, Feldkirchij tum agentem, duos Oratores, Ioannẽ Gelhusium Monachum Mulbrunensem, & Hamanum Offenburgium, Consulem Basiliensem. Quibus literas dedit Cæsari reddendas, per quas uocarentur ad Concilium Bohemi & Morauj. Eas Cæsar Egram misit, ut inde per Egrenses transmitterentur Pragã. Deinde missi à Concilio Ioannes Nider, Ordinis prædicatorum Theologus, & prædictus Ioannes Gelhusius, uenerunt Monacum, ubi admonuerunt Ducem Bauariæ Vuilhelmum, ut Basileam quã primũ se reciperet, quod ei tutela Cõcilij commissa esset à Cæsare. Inde Nurembergam uersus euntes, admonuerunt alios Principes Bohemis uicinos, ne ullum cum Bohemis fœdus ineant, quod Ecclesiæ nocere possit. Bohemos autem ad Cõcilium ituros, per suam quicquẽ regionem saluos deducerent. Deinde cum Senatum Nurembergensem consulissent, de mittendis in Bohemiã literis Synodalibus, uisum est melius esse, si prius sciscitaretur ab Egrensisibus, num aliquid ad superiores Concilij literas Bohemi respondissent, quas ipsi perferendas curassent. Egrenses per literas moniti, tabellariũ illum Nurembergam miserunt, qui literas Concilij in Bohemiã ante pertrulerat. Is retulit, quanta cum reuerentiã literas accepisset Consul maioris ciuitatis Pragensis, & quibus ipse præmij fuisset donatus. Vnde spem Legati conceperunt, rem bene processuram esse. Remiserunt itaq; eundem tabellarium ad Egrenses, & suis priuatim et Concilij literis oneratũ; Cum non esset commodior ratio literas

Nũcij è Cõ-
cilio ad Cæsarem.

Litere Cõ-
cilij ad Bohemos.

Conuentus
Bohemorū
cum Orato-
ribus Cōci-
lij in Egra.

in Bohemiā mittendi. Porro Bohemi, non per omnia nostris fidentes, in literis suis petebant, ut Oratores Concilij cum Principibus vicinis Egram uenirent, suosq; illic affuturos, ut de publica fide danda (quam saluum conductum uocant) & alijs rebus tractaretur. Decretus est ei conuentui, dies XXVII. Aprilis. Quæ erat Dominica Quasi modo geniti, Venerūt itaq; illuc die præfixo Concilij Oratores supradicti, Nider, qui erat Prior Conuentus Prædicatorū Basileg, & Ioānes Gelhusius, & cum ijs Fredericus de Parafbergo, Decanus Ratisponensis, Iuriscōsultus: Albertus præpositus & Pastor apud S. Sebaldum Nurenbergensis: Henricus Tockius Canonicus Magdeburgensis, Theologus: Et præter eos Fredericus Marchio Brandenburgensis: Ioānes Dux Bauarię, aliq; Proceres cum CCL. equis. Verum de Bohemis nemo aderat, quia Pilsenenfes & Dominus Suanbergius non miserant eis saluum conductum. Id cū ex literis nostri intellexissent, effecerunt, ut ab Egrensis & Cubitensibus nuncijs Bohemorū, Nicolaus Humpoltzium, Secretarius maioris ciuitatis Pragensis, et Mathias Clumpezanus, præfectus Piestensis, deducerentur. Qui Egram uenerūt cum XIX. equis, VIII. die Maij, Postridie apud Marchionem Henricum Tockium eleganti oratione Bohemorum nuncios salutauit, sumpto ex Euangelio themate, Pax uobis. Mox ipsi proposuerūt, quā atrocibus iniurijs a nobis fuerint affecti, eamq; rem extitisse causam tot utrinq; cladum. Deinde disputatum est de saluo conductu, Obsides postulabant Bohemi, non quosuis, sed Principes & Nobiles. Id cum nostris non placeret, & res ita differretur, coepit uulgus apud Egram clamare, quo minus cū Bohemis procederet cōcordia, per Ecclesiasticos stare & Principes. Proinde supradicti Duo principes, suapte sponte se obligarunt. Hoc idem paulo post (rogante Synodo) fecit protector Concilij Vuilhelmus Dux Bauarię, item ipsa Synodus, & Sigismundus Cesar. Præterea promissio facta est, hoc idem omnes Principes & ciuitates præstaturos, per quorum ditionē essent profecturi Bohemi, atq; adeo ciuitatē ipsam Basileensem. Quæ sanè diplomata salui cōductus, paulo post missa sunt Pragam. Durauit conuentus ille Egrensis dies XXI. In quo & ornatissimi uiri fuere, Conradus Kunhofer Iuriscōsultus, & Petrus Volkamer Consul Nurenbergensis, iussu sumptuq; ciuitatis sue. Bohemi tamen, adhuc subdubitantes de fide nostrorum, Duos delegerunt nuncios, Nicolaum Humpoltzium & Ioannem Zarsensem, qui Basileam irent, et cuncta diligenter explorarent. ij per nostros illuc deducti, cum uenissent Basileam, uino & piscibus fuerunt a Senatu donati, māsērūtq; ibi dies Quinq; X. die Octobris uenerunt

Saluus con-
ductus Bo-
hemis pro-
missus per
Principes.

Duo Bohe-
morum ex-
ploratores.

uenerunt ad Synodum, quæ conuenerat apud Prædicatores. Hi ergo nuncijs, domum reuersi cum diplomatibus Concilij, cum indicassent quæ uiderant, rem scilicet serio agi, nec subesse dolum: delecti sunt Oratores ad Concilium mittendi de regno Bohemiæ & Marchionatu Morauia. Inter quos, præcipui nominis erant Procopius Rasmus, ductor exercitus Taboritarum: Magister Ioannes de Rockyzana, Concionator, & Pseudoapostolus Pragensium: Magister Nicolaus de Peletzo Taborensium Pseudoepiscopus: Magister Petrus Payne de Anglia, patria profugus: Vuilhelmus Coska, non tam Equestri dignitate, quā Ecclesiarum direptione insignis: & Mathias de Clumpezan, Præfectus Piestensis, cum CCC. equis. Qui cum in Tusca cōuenissent, illinc per nostros in Chambiam sunt deducti, sub saluo conductu Episcopi Ratisponensis cum XXXII. equis, inde Suandorphium, Et cum Nurenbergæ iam uicini essent, Mathias Clumpezanus uexillum protulit, cuius una pars Crucifixi imaginem habebat depictam, altera calicem Eucharistiæ figura superposita, sicq; Nurenbergam ingressi sunt. Verum, cum à nostris moniti essent, id postea nusquam fecerunt. Nurenbergenses præter uinarium atq; piscarium munus, etiam XXII. equites concesserunt, qui illos Vlmam comitarentur.

Anno Domini M. CCCCXXXIII.

Quarta die Ianuarij peruenierunt Basileam. At sub eorum ad-
uentum, effusus extra mœnia Vrbanus populus. Ex Synodo quo-
que complures ad portas, alij frequentes in plateas, qua transitus
esset, conuenire: Matronæ, pueri, puellæ fenestras & recta comple-
re: alij hunc, alij illum digito designare, peregrinos habitus, non
uisa prius uestimenta mira, horribiles hominum facies, truces no-
tare oculos. In unum tamen cuncti Procopium Rasmus designare lu-
mina, ac dicere. Illum esse qui toties fidelium fudisset exercitus, qui
tot oppida subuertisset, tot hominum milia neci dedisset. Quem sui
pariter atq; hostes metuerent, inuictum Ducem, audacem, intre-
pidum, neq; labore neq; timore superandum. Postridie (ut ait
Æneas) uel Nono die (ut nonnulli habent) eiusdem mensis, cum
Synodū accessissent Bohemi, Iulianus Cardinalis, Legatus, illos
benignè allocutus, longam & luculentam habuit orationem, ad
ca, quæ pacis & unionis essent, eos cohortans. Cuius sanè oratio-
nis initium sic habet. Locuturus pro publica populi Christiani uti-
litate, opus mihi esse arbitror, ut personam priuatam exuam, & in-
duam publicam: & tam publicam, ut omnes comprehendat, &
nemo ab eius iurisdictione eximatur, &c. At prolixior est ea oratio,
quam

Ingressus
Bohemorū
in Basileā.

Bohemi a
Cardinale
Iuliano e-
gregia ora-
tione ex-
hortati.

quam ut hic commodè recitari aut interferi queat. Digna alioqui, atq; etiã necessaria, ut hoc tempore legeretur ab omnibus, qui de scripturis superbientes, Ecclesiæ autoritatem, uel parui faciunt, uel omnino contemunt. Cæterum Bohemi, quibus par facundia non erat, pauca responderunt. Extat autem in quodam uetusto codice Ioannis Rockyzanæ responsio. In hæc satè uerba.

*Collatio seu Præsentatio Bohemorum coram Domino
Legato, præsidente in Concilio Basiliensi.*

Oratio M.
Ioan. Ro-
kyzana.

Ipsè Dominus Deus Nazarenus, qui est crucifixus, in cordibus omnium nostrum sit abunde fixus. Pater Reuerende, coram Paternitate uestra uerbum proponendum iam affluens est istud. Benedictus Deus & pater Domini nostri Iesu Christi, pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra: ut possimus & ipsi consolari eos, qui in omni pressura sunt. 2. Corinth. 1. Cum heu his nostris nouissimis & periculosis temporibus, refrigescente charitate, & superabundante iniquitate, omnes deliquimus, proiecimusq; à nobis iudicia Domini uera, iustificata in semetipsa. Ac per hoc inutiles facti sumus, cum non sit qui faciat bonũ, etiã usq; ad unum. Scribitur Psal. 13. Ipse tamen Deus benedictus, benignus, multũ misericors, & præstabilis super malitia. Iohel. 2. Qui non solum pater misericordiarum, sed est & pater luminum, gignens ex se uero Deo & lumine uerum Deum & lumen, coæternum sibi & consubstantiale. A quo omne datum optimum, & omne donum perfectum est desursum descendens, Iac. 1. Hic, inquam, pater est misericordiarũ, perfundens suæ misericordiæ & bonitatis radios in orbis quamlibet partem. Qui aperit manum suam, & implet omne animal benedictione. Nec est qui se abscondat à calore eius, cum solem suum oriri faciat super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos.

Afflictio. Matth. 5. Hic, inquam, talis, uolens reducere deordinatissima nostra ad sua iudicia primitiua, etsi affligat filios Ecclesiæ multiplicibus afflictionibus et uarijs perturbationibus, non tamen aufert ab illis misericordiam, Quia est pater misericordiarum, & Deus totius consolationis. Sicut in Psal. dicitur, Si autem dereliquerint filij eius legem meam, & in iudicijs meis non ambulauerint: si iustitias meas prophanauerint, &c. Ipse enim more illius Samaritani, existens pater misericordiarũ, infundens uinũ, infundit & oleum, cum secundum multitudinem dolorum nostrorum, consolationes suæ animas nostras lætificent. Et meritò, quia est Deus totius consolationis, Consolatus est nancq; nos, ex huius uenerandi Concilij Basiliensis

Basiliensis simultanea aggregatione & celebratione, Cum sciamus, ipsa Cõcilia (quæ tamen sunt debite, ritè & legitime per spiritum sanctum celebrata) plurimorum malorum resecatiua fore & amputatiua. Sicut hoc apparet notanter in Primo Concilio Apostolorum (de quo actuum X.V.) celebrato. Consolatus de post nos ipse Dominus, qui est Deus totius cõsolationis, de pia & multum paterna per ipsum uenerandum Concillium Basiliense, ad interessendum præsentialiter, euocatione: Sicut hoc apparet ex epistolarum uariarũ nobis missarum disertissimis hortamentis. Consolatus est in super nos ipse Deus per securam, tutam, honestam siue honorificam uariarum personarũ, spiritualium & sæcularium, probarum & honestarum, in hanc ciuitatem Basiliensem, deductionem. Consolatus est & super hoc ipse Deus nos, per honestam dispositionem, etsi non in actu exercitatum, in debita tamen dispositione ordinatam, ut in ipso aduentu nostro & approximatione ad locum ciuitatis Basiliensis, in uia extra ciuitatem occursum certarum personarum & exitus, pro nostri decenti susceptione fuisset celebratus. Hatum autem omnium consolationum (si tamen Ad Card. aliquid sapimus) hoc plene cognoscimus, Paternitatem uestram Iulianum, fore causam & actorem unum, præcipuum & principalem. Quare nos præsentem nomine & absentum Bohemorum, sæcularium & spiritualium, grates reddimus cum debita reuerentiã perualidas. Cupientes Paternitatem uestram bene ualere, & in longa tempora, per altissimũ singula conseruantem, in profectum Ecclesiæ conseruari. Offerentes nos Paternitati uestræ in omnibus, in quibus saltem ualemus secundum Deum obsequi & famulari. Sperantes de Paternitate uestra, & super hoc in Deo confidentes: quia manum uestram in ulteriora dirigitis, ut ea quæ sunt ueritatis, legis Christi immaculatæ iustitiæ, unionis sanctæ & pacis, fortiantur effectum, finem debitum & profecutionem, Quatenus nos ipsi sic consolati, possimus, ad propria remeantes, consolari & eos, qui sunt in omni pressura & anxietate, atque graui oppressione per bella his in annis & diebus periculosis, altrinsecus contra se mutuo continuata. Vt sic reueniamus cum exultatione & offerentes + offerentes res manipulos gaudij, unionis, pacis & quietis, Quod ipse pater misericordiarum, & Deus totius consolationis donare dignetur, Qui uiuit & regnat per omnia sæcula sæculorum, Amen.

Post hæc postulauit idem Rockyzana Bohemorum nomine diem, quo audirentur: Destinatus est eis itaq; dies XVI. Ianuarij, Quo die ipse primum articulum, de communione sub utraq; specie, proponere cœpit, usq; in Tertium diẽ semper ante meridiem. Deinde

Audientia
Bohemis
pro Quatuor
or suis articulis
data.

inde Nicolaus Taborita Secundū articulum, de corrigendis peccatis publicis, in mediū protulit, per bidui spacium. Post quē Vldaricus presbyter Orphanorum, Tertium articulum, de libera predicationē uerbi Dei, duobus item diebus proposuit. Quartum uero articulum, qui erat de ciuili dominio Clericorum, per triduum absoluit Petrus Payne Anglus. Fecerunt autem copiam suarum disputationum sacro Concilio in scriptis, & gratias egerunt, quod auditi fuissent. Quāquā posteriores tres satis inciuiliter in nostros inuenerāt, ut nihil ueriti fuerint, Ioannē Vuicleph & Ioannē Hus uocare Doctores Euangelicos, quos iam pridem Ecclesia damnauerat.

Ioannes de Ragusio re-
spodit Ro-
kyzane.

Exigebat res, ut Bohemis nō nihil responderetur. Itaque surgens Ioannes de Ragusio, Dalmata, Theologiæ Professor, Ordinis Predicatorum, Procurator generalis (qui & Cardinalis postea factus est) petijt clara uoce, in medio sacre congregationis, potestatem sibi dari, ut responderet priuato nomine ad Primum Bohemorum articulum. Assensit Synodus, Octoq; diebus respondit ille horis Antemeridianis. Antequam uero incepisset respondere, Ioannes Abbas, Cisterciensis, orationem ad Bohemos habuit, ut se submitterent determinationi sanctæ Matris Ecclesiæ, quā sacrum istud Concilium representaret. Ea res Bohemos non parum offen-

Querela
Procopij
cōtra Ra-
gusinum.

dit. Cumq; Ragusinus, inter respondendum, crebro hereseos et hæreticorum uocabulum haberet in ore, non poterat hoc tandem ferre Procopius Bohemus: Quin surgēs cum stomacho, de hac iniuria apud sanctam Synodum publicè conquestus est. Conterraneus (inquit) iste noster iniuria nos afficit, hæreticos nos subinde uocans. Ad hoc Ragusinus, Quia (inquit) cōterraneus uester sum, lingua ac natione, propterea tam auide cupio uos ad matrē Ecclesiæ redire. Constat sanē, Dalmatas in Bohemiā transgressos, ab occupata regione nomen accepisse. Parum autē abfuit, quin ob eam offensionem Basilea Bohemi abirent, uixq; placari poterant. Quidam etiam ex Bohemis nolebāt Ragusinum ad finem usq; disputantem audire. Deinde respondit ad Secundum articulum, in-

Responsio
aliorum ad
tres alios ar-
ticulos.

gnis Theologus, Ægidius Carlerius, Decanus Ecclesiæ Cameracensis, per Quatuor dies. Ad Tertium articulum, Henricus, cognomento Frigidum ferrum, Theologus Ordinis Predicatorum, Dies Tres. Ad Quartū postremo Ioannes Polomar, Archidiaconus Barcinonensis, auditor causarum sacri Palatii, Tribus item diebus. Afflicto autem Bohemos tædio, nostrorum (ut illis uidebatur) prolixitas. Et quamuis accuratē respondissent nostri, nihilominus illi suos articulos adhuc pertinaciter defendebant, præsertim Primum, adeo, ut Ionnes Rockyzana responsiones Ragusini, Sex die-

bus

bus fortiter impugnaret. Ante ista, cum auditi fuissent Bohemi, pia ad eos orationem habuit Præsident Concilij, Iulianus Cardinalis Legatus, dicens. Audiuit hæc sancta Synodus, per Decem dies magna cum patientia, Quatuor uestrorum articulorum propositiones, singulaq; a uobis dicta notauit diligenter & accuratē. Inter quæ illud potissimum animos nostros exhilarauit, quod in principio sermonum uestrorum, uos instanter deprecati estis, ueniam & pacis habere desiderium. Quod autem nobis gratias agit pro benigna & charitatiua audientia uobis tradita, nihil aliud dicendum est, nisi quod gratum nobis est, siquid gratum uobis fecerimus: Idemq; in omnibus, quantum cum Deo poterimus, nos facturos esse pollicemur. Nec parum nobis consolationis attulit Protestatio, per eundem Magistrū Ioannem explicata in principio, ac deinde per alios sequentes repetita. Inter alia hæc uerba cōtinens. Credimus insuper domum suam, sanctam Ecclesiam fundatam tam firmiter super firmam petram, quod portæ inferi aduersus eam præualere non possint. Quæ, secundū Gregorium et Augustinum, est uniuersitas fidelium per totum mundum diffusa, crescitq; & fructificat in mundo uniuerso: Adijcetes quod prompti estis in spe ipsius capitis Christi Domini, mortis diræ potius sustinere martyrrium, quam electiue aliquid dicere, quod foret Christi suæq; Ecclesiæ, uere sponsæ contrariū uoluntati. Ex his omnibus, si animus uester huiusmodi uerbis correspondet, bonā spem futuræ unionis concipimus. Nec nos reliqua terrent, quæ postmodum in expositione ipsorum articulorum dixistis. Dummodo enim mens parata sit, ueritati, cum ostensa fuerit, acquiescere: uerba, quæcunq; postmodum proferantur, non multum animo aduertenda sunt. Intentio hominis illa est, quæ ex omni re primum considerari debet. Ista opus gratum uel ingratum efficit. Hæc merito oculus hominis appellatur: Qui si simplex fuerit, iuxta sententiā Saluatoris, totum corpus lucidum erit. Si intentio recta sit in cordibus uestris, quæadmodum uerba uestra recte intellecta significant, nō nisi bonos fructus hinc nascituros speramus. Intentio namq; hominis arbor est, quæ (ut inquit Dominus) si bona sit, non potest malos fructus facere. Quāquā alicuius arboris cortex durus sit, & folia amara: si tamen ipsa arbor in se bona sit, fructus bonos facere necesse est. Cum igitur talem mentē uos habere dicatis, & ad hoc

Oratio altē
ra Car. Julis
ani ad Bo-
hemos.

Ecclesia.

Intentio.

Matth. 6.
Luc. 11.

Ne asperitas uerborū cito in offēsam accipiantur.

forte committantur.

Exhortatio ad unitatē.

1. Cor. 1.

Concilium caminus est Spiritus Sācti.

hoc sacrum Concilium rectissimam intentionem ad ueritatem & charitatē super omnia gerat (cuius rei euidens testimonium uobis perhibere possint epistolæ multæ ad uos missæ, diligentiaq; in uestra uocatione adhibita) Restat, si qua inter nos utrinq; uerba proferre contingat, siue aspera siue pungentia, aut forte quæ + cōmuniter sonare uideantur, ut nemo nostrum turbetur neq; formidet, nec propterea spes utrinq; cōcepta, quo quomodo dirimatur. Sed quando sermonē asperum aures nostræ aut uestræ audierint, mox utriusq; partis intentionem ad memoriam reuocemus. Tunc benigni erimus & patientes, non æmulabimur, neq; inflabimur, non commouebimur, nō irritabimur, sed charitatiue inuicem alter alterū supportabimus. Nimirum quia charitas, ex qua huiusmodi procedit intentio, ita nos facere suadebit. Ad hanc igitur uestram intentionem nos respicientes, plurimum confortati sumus, & gratias agimus omnipotenti Deo, qui talem nobis inspirauit animum, rogantes suam maiestatem, ut in hac bona intēione perseuerare nos faciat, & eam (quantotius fieri potest) in hoc sacro Concilio ad actum & rei executionem deducat. Vos autem ex toto corde hortamur, ut ita agatis, quod demum ex fructibus uestris, hanc ipsam intentionem uestram cognoscere ueraciter possimus. Illud autem, quod postulatis, ut bonam de uobis estimationem accipiamus, libenter audimus, libēterq; exaudimus. Nihil enim magis optatum, nisi ut res sic disponantur, quod eandem de uobis estimationem habere possimus, quā de nobis ipsis habemus. Utinam iam factum esset (quod tamen per gratiam spiritus sancti cito fieri speramus) ut nostrum ac uestrum cor esset unum, & anima una. Sed ut hoc fiat, necesse est, omnem dissidij occasionem, & quicquid nos ab inuicem separare potest, utrinq; in medium proferamus. Si unitatem & pacem perpetuam inter nos contracturi sumus, & in eodem spiritu ambulare intendimus, expedit, ut omnis diuersitas opinionum omnesq; uarietatis sententiarum procul effugentur: Et secundum Apostolum, id ipsum dicamus omnes, et nō sint in nobis schismata. Propterea permixte necessarium est, ut nihil inter nos occultemus, sed sine fictione & simulatione, quicquid credimus ac sentimus, in lucē producamus. In hoc sacro Concilio cōuenimus, quod fornax est & caminus spiritus sancti, ubi omnem scoriā ac rubiginem auri & argenti, & quicquid siue ad fidem siue ad mōres pertinet, ad purum expurgare oportebit. Mos est eorum, qui diu inter se litigarunt, si quando concordia inire desiderant, ut omnes controuersias simul componant, Alioquin si uel una remanserit indecisa, facile lites & odia suscitabit. Ignis penitus extinctus dici non potest

potest, si aliqua eius supersit fauilla: quæ licet minima sit, paulatim crescendo potest totā domum incendere. Ita & nos omnem ignem discordiarum nostrarum taliter extinguamus, ut nulla prorsus scintilla remaneat. Proposuitis proximis diebus, Quatuor duntaxat Plures Bohemorum articulos, sed audimus præter hos Quatuor, multa alia uos habere hemorum articuli errorum.

dogmata peregrina, in quibus à nobis dissentitis. Necessarium est ergo, si uera unitas & perfecta fraternitas, inter nos sequi debet, ut omnia in hoc Concilio propalentur, Quatenus per gratiam spiritus sancti (qui pacis & unitatis est autor) debita ac salubris prouisio fieri possit. Nec ex leuibus coniecturis ista accepimus: Partim enim à fide dignis personis audiuius illorum, qui hic sunt, & proprijs oculis in Bohemia uiderunt: Partim etiam ex uestra relatione perpendimus, Magister enim Nicolaus, secundo loco proponens, inter alia numerauit Ioannē Vuicleph, Euangelicum Doctorem. Si illum creditis esse uirum Euangelicum, consequens est, ut dicta eius authentica reputetis. Si uerò ita non putatis, æquū esset, ut hoc nobis innotesceret. Multa ex his, quæ infra sequuntur, prædictum Ioannem Vuicleph dogmatizasse accepimus. De his igitur & quibusdam alijs, uos rogamus, ut nos certificare uelitis, quid credatis & quam super his fidem habeatis. Nec requirimus, ut motiua et rationes uestras nunc explicetis: sed satis modo est nobis, ut ad singulos articulos respondeatis per uerbum, Credimus, aut Non credimus, Quod si feceritis (prout speramus) tunc aperte cognoscemus, uos cupere, ut bonam de uobis estimationem capiamus. Si quid aut est, de quo uelitis per nos certificari, interrogate audacter, et confestim uobis respondebimus. Parati enim sumus, iuxta Beati Petri i. Pet. 3. doctrinam, unicuiq; poscenti reddere rationē, de ea quæ in nobis est fide. Hęc cum dixisset Cardinalis Legatus, proposuit illis circiter XXXIII. articulos, quorum præcipua pars erat ex sæpe damnatis dogmatibus Ioannis Vuicleph: Quales sunt Substantia panis & uini remanent post consecrationē. Accidentia non possunt esse ibi sine subiecto. Christus non est in Sacramento realiter corporali presentia. Sacramentum Confirmationis est inutile. Confessio apud sacerdotem est superuacua. Sacramentum extremæ unctionis est inutile. Sacro Chrismate non sunt iniungendi ij, qui baptizantur. Vanum est orare pro mortuis. Non sunt inuocandi sancti. Non uenerandæ sacrę imagines: Nec sanctorum reliquię. Non obseruanda Ieiunia aut festa Ecclesiæ, &c. Cuncti in scriptis tradidisset ea Oratoribus Bohemorum, illi deliberātes dixerunt, se uenisse tantum, ut Quatuor illos articulos proponerent, non tam suo quā totius Regni Bohemici nomine. Posteaquam uerò à nostris ad

Y Quatuor

Sedula patrum instātia pro re-ducēdis Bohemis ad unitatem. Quatuor articulis eorum responsum fuit, quantumuis acurate ac copiose, illi tamen pertinaciter affirmabant, eos articulos firmissime fundatos esse in Evangelio. Cumq; dies multi negotio huic impenderentur, & res adeo sollicitē sine intermissione ageretur, ut sacrum Concilium omnia alia negotia, quamlibet magna & ardua, horis antemeridianis postponeret, neq; tamen quicquam proficeretur, nisi ut disputationem disputatio pareret: Tentatum est aliud tandem remedium ab Illustrissimo Principe, Bauarię Duce, Vuilhelmo, protectore Concilij, uidelicet, ut omnis disputationibus, res amice componeretur. Qua de re, Pragæ postea Ioannes Polomarius coram cunctis Regni statibus orationem habens, in hæc uerba retulit.

Tractatus amice & sine contentione peragendus. Placuit uerò communi consensu, ut inter disputationes predictas, darentur aliqui dies ad agendum particulares Tractatus. Ad quos deputati fuerunt pro sacro Concilio Tres Cardinales. Vnus Archiepiscopus, & Quatuor Episcopi, ac alij Doctores & Magistri usq; ad æqualem numerum uestrorum Ambasiatorum. Inter hos & Ambasiatores uestros, per aliquot dies Tractatus habiti fuerunt. Demum uerò, deuentum est ad minorem numerum Tractatorū, ut Quatuor tantū pro qualibet parte essent electi. Inter quos primo, & denuo inter omnes uestros ac nostros Tractatores appunctuatum & conclusum est, de Ambasiata ad Regnū hoc indyctum per sacrum Concilium destinanda. Disputatum itaq; fuit per dies Quinquaginta, à XVI. die Ianuarij usq; ad VI. diē Martij. Ab eo autem die usq; ad XIII. Aprilis in particulari delectu tractatum est. Festinantibus autem Bohemis, ad reditum in patriam, sacra Synodus insignem decreuit Legationem cum Oratoribus Bohemorum Pragam mittere, ubi ad diem sacratissime Trinitatis

Nomina Oratorum Concilij ad Bohemos.

populus esset conuenturus. Oratores autem Concilij fuerunt, Philibertus Constantiensis in Normannia, Episcopus Prouincię Rothomagensis, Petrus Augustensis Episcopus, Ioan. Polomarius, iuris Pontificij Professor, Fridericus Parsberger, Præpositus Ratisponensis, Aegidius Carlerius, Decanus Cameracensis, Alexander Sparur, iurisconsultus Anglus, Thomas Hælbachius, Theologus Vienenfis, Henricus Tockius, Canonicus Magdeburgensis Theologus, Martinus Bernerius, Decanus Turonensis, in sacra

Thologia Baccalaureus, & Ioannes Gelhusius Monachus Mulbrunensis,

Historiæ

HISTORIAE HVSSITARVM PER IOANNEM COCHLÆVM

LIBER SEPTIMVS.

Um hæc agerentur Basileæ, Sigis- Coronatio mundus Cæsar, qui sex mensibus Sigismundi à Papa Romæ facta. substiterat Senis, eò quod Florentini (quibus bellum erat cum Duce Mediolani Philippo) aduentum eius Eugenio Papæ suspectum fecerant: inito cum Papa foedere, Romam uenit, & in Sacratissimo die Pentecostes Coronam Imperij ab eo accepit, honorificentissime susceptus ac dimissus. Qui post acceptam Imperij Coronā, cum demore à Vaticano in Lateranum procederet, in ponte Adriani, circa arcem, quæ antiquitus moles Adriani, nunc Castellum S. Angeli uulgo dicitur, multos tum Germanos tum Italos in Equestrem dignitatem & ordinem ascituit, ut essent Equites Aurati. Et hæc est causa, quod in hisce Bohemorum tractatibus non interfuit, neq; per sese neq; per suos Oratores, quia in Italiæ rebus occupatus, longe aberat. Sacra autem Synodus dedit Oratoribus suis literas commendaticias, quas Credenciales uocant, ad Regnum Bohemię. Quarum tenorem, cum ad historiæ cognitionem non nihil conducatur, hic ex uetusto codice recitare conuenit. In hæc sane uerba.

Litera Credencialis ad Regnum Bohemię.

Sacrosancta Generalis Synodus Basiliensis, in spiritu sancto legitime congregata, Vniuersalem Ecclesiam representans, Vniuersis sacerdotibus, Nobilibus & toti populo Regni Bohemię, unitatem & pacem in Christo Iesu Domino nostro. Quanto charitatis ardore, quantoq; affectu unitatis & pacis (quam in uniuerso Christiano populo ardenti desiderio peroptamus) in huius sacri Concilij congregationis initio, ad uos nostras charitatiuas direximus literas: nouit ille qui scrutator est cordium, & uos per exhibita signa intelligere sat potestis, subsequatq; diligentia in transmittendis nostris Ambasiatoribus ad confinia uestra, pro huius prosecutione tractatus, ostendit. Atque quo studio, quam intenta cura sit actum, ut uestri Ambasiatores ad hoc sacrum Concilium destinati,

Y ij salui

256 HISTORIÆ HVSSITARVM Anno 1433
salui cōducti sint, & tam in itinere quàm in hoc loco benignè, amice & honorificè suscepti sint & tractati, eisq; libera & plena audientia data: eorum speramus relatu fieri notum. Cum autem (licet quantum ex nobis est, omnis possibilis sit cura operaq; adhibita) ut optatus pacis & unitatis concluderetur tractatus, & sequeretur effectus: ad finem deduci non ualuit opratum, in eodem charitatis feruore perseverantes constanter, ne quicquàm ex parte nostra deesse uideatur, sed Deo palam sit & mundo, quàm sollicitè pacem & unitatē procurare totis conatibus intendamus, promptiq; simus, exhibere uobis uiscera charitatis, hæc etiam uestris Oratoribus fieri utile suadentibus, nostros ad uos Legatos decreuimus destinare, uidelicet, uenerabiles Philibertum Episcopum &c. Quibus in & super agendis, tractandis & Deo propicio concludendis uobiscum, plenam contulimus potestatem. Præfatos igitur Legatos nostros: pro ut decet uestrum honorem, & Legatorum suscipiendorum religio postulat: à uobis benignè suscipi petimus & tractari, audientiamq; prestari citam, pacificam & benignam. Atq; explicandis per eos fidem adhibere credulitatis indubiæ, ac si presentibus literis omnia forent seriatim scripta. Datum Basileæ Idibus Aprilis, Anno Domini M, CCCCXXXIII.

Nomina Legatorum habetur supra in fine s. lib.

Alij quoq; Legati Legatis Concilij adiuncti. Præter nominatos autem Concilij Legatos, alij quoq; Oratores Principum, & Communitatum simul cum illis Pragam uenerunt. Quemadmodum Ioannes Polomar in oratione sua ad Bohemos commemorat, dicens. In quo precor, Dei misericordiam agnoscite, & nostram erga uos beneuolentiam, & ueræ dilectionis in Domino charitatem. Nil aliud quàm charitas Christi nos traxit ad uos, et priorum larium & negotiorum compulit obliuisci. Venimus ad uos Ambasiatores numero Decem pro parte sacri Concilij, Quorum tres sunt de Francia, unus Episcopus de Normannia, de uno extremo Francia, uersus mare Oceanum, distat eius domus per XL. dietas. Alter de alio extremo Francia. Tertius quasi de medio utriusq;. Est hic doctus unus de Anglia. Quinq; uero sunt Teuthonici, unus Episcopus Augustensis, & reliqui de diuersis partibus. Ego uero inter omnes minimus, de partibus Hispaniæ, Regni Arragoniæ, ciuitate Barchilonensi, adhuc per XLVI. dietas distante. Prætereundum non est, quod illustri Princeps, Dux Sabaudia, quem negotium hoc specialiter non contingit, sed pro sola contemplatione sacri Concilij, & pro bono pacis Christianitatis, quam zelatur, uelut bonus & Catholicus Princeps, suum ad hoc notabilem Ambasiatorem transmisit. Atq; nos, pro ut à sacro Concilio mandatum habemus, Illustres Principes

† Barchilonensi Aliorum Principum & Cōmunitatū Oratores.

Principes & Communitates uicinas exhortati sumus, ut pro utilitate negocij, suos Ambasiatores transmitterēt. Barones quoq; & Communitates Regni uobiscum dissidentes, pro bono pacis, uocauimus. Quorum aliqui, scilicet Domini Marchio Brandeburgensis, Ioannes Dux Bauariæ, Episcopus Bambergensis, Communitates Nurenbergensis & Egrensis, ad statim suos uobiscum miserunt: Et alij citius misissent, sicut nobis scripserūt, si saluos conductus habuissent. Venimus igitur ad uos, nos sacri Concilij Ambasiatores, dico sacri Concilij, non unius hominis, etiam magni Principis, sed Concilij Generalis, quod omnes in se continet Christianitatis Principes & Prælatos, & populum uniuersum, cum uniuersalem Ecclesiam repræsentet. Venimus pro pace & unitate in Christo Iesu, & eius Euagelica doctrina. Venimus in nomine eius, portantes pacem. Venimus cum charitate, in hoc inclyto Regno, in hac egregia ciuitate; cum uestro beneplacito, sub uestro saluo conductu, & in fide & securitate uestra quietis mētibus sumus, pacatisq; animis & tranquilliss. Profitemur quidem, sicut & dignum est, ac magna cum gratitudine cōmemoramus, quod in hoc inclyto Regno ualde bene & cum læticia recepti sumus, in hac egregia ciuitate & alijs, per quas transiuimus, atq; à Magnifico uiro Domino Iacobo & honorifice ualde tractati. De quo grati sumus plurimum, plus quàm uerbis possimus explicare, magnasq; referimus gratias, & obsequia optamus grata repondere, nec immemores erimus unquam. Sed nec, cum ad sacrum Concilium (Deo propicio) reuertemur, sub silentio relinquemus, quin referemus, ut decet, quatenus ut per orbem uniuersum (cum de cunctis Christiani orbis finibus ibi absint) uestram expandatur ad laudem, & ab ipso sacro Concilio debitam gratitudinem habeatis. Vbi ergo Pragam uenerunt Legati Concilij alijsq; Oratores, eruditam ad eos habuit orationem Magister Ioannes Rokyzana, non tam Rhetoricæ artis coloribus aut eloquentiæ flosculis picturatum, quàm ex uarijs scripturæ locis, de pace Ecclesiæ & reformatione morum contextam. In qua & de iniurijs Regno Bohemiæ illatis conquestus est, in hæc uerba.

Verba Io. Polomarij ad Bohe.

Legati honorifice excepti à Bohe.

Querela Magistri Ioannis Rokyzanæ ad Legatos.

Reuerendi patres, induens personam communem, alloquor Paternitates uestras in persona Bohemiæ Coronæ, & dico. Cogitate, quæ sunt bonæ famæ, non solum uestræ, sed & meæ Coronæ Bohemiæ. En congruit mihi dicere illud, Canticorū v. Vt dilectus meus, Christus Iesus, locutus est mihi, diuina misericordia lique-

Rokyzana imitatur Cardinalem, qui in sua oratione induerat personam Ecclesiæ.

Y iij facta

facta est, Quia per amorem ad suas ueritates accensa, quas mihi inspirauit, quæ sui illum, scilicet promouere in suis ueritatibus præclaris: Et non inueni multorum corda disposita, Inuenerunt me custodes ciuitatis, scilicet Prælati & sacerdotes, Percusserunt & uulnerunt me, detractioibus & infamijs. Tulerunt pallium meum, honoris, famæ, gloriæ & laudis, quantum in illis fuit. Et infra. Iacob Gen. 37. siquidem pater meus, qui me dilexit tenerrime, fecerat mihi præ alijs fratribus, Regnis et districtuū regionibus, Tunicam polimitam, hoc est, uarijs odoribus famam reperfam. Sed fratres mei zelo inuidiæ agitati, maculauerunt illam in sanguine infamiæ & detestationis. Et proiecerunt me in cisternam, in grauium sententiarū inodationes. Precor ergo uos Reuerendos Ambasiatores, qui modo transitis per longinquam uiam. Attendite & uidete dolorem meum, & si similis alicui regno sine illius euenit demeritis. Heu mulier uidua ego sum, Mortuus est uir meus 2. Reg. 14. Nam Rex diuæ memoriæ Vuenceslaus, qui me tuebatur, Coronam suam promouebat, mandans literis suis ueritates dilecti mei Ihesu, quas adamaui. Et uidentes me inimici mei uiduā, dicunt, Opprimamus pauperem iustum, & non parcamus uiduæ. Vos uero Ambasiatores Reuerendi, subuenite oppresso, iudicate pupillo, defendite uiduam Esai. 1. Aduenam & pupillum & uiduam nolite contristare, Hieremie 22. Iac. 1. Hæc est religio munda. & immaculata, uisitare pupillos & uiduas in tribulatione earum. Humiliter ergo peto, Cogitate & agite quæcunq; sunt bonæ famæ meæ. Et reddite palliū meum, meam scilicet famam promouendo, quam inimici mei auferre conantur & conabatur. Hæc ille. Polomar autem in oratione sua, qua multo copiosius ac uehementius adhortabatur ad pacem & unitatem Bohemos, circa finem huic querelæ respondens ait. Iam igitur uerbis finem imponam, uiri Generosi, uiri spectabiles, uiri prudentes. Oblatam uobis pacem & unitatem accipite. Hanc uobis parte sacri Generalis Concilij, puro corde, sincera mēte offerimus. Potestatem habentes, si hanc, ut offerimus, acceptare uolueritis pacem & unitatem: omnia impedimēta & obstacula tollere, & aduersantia abolere, & restituere patriæ huic pallium istud honoris & famæ: Quo Venerabilis Magister nomine uestro proponens, spoliatam esse questus est. Et omnes honores, priuilegia & libertates instaurare, & ut breuiter multa comprehendam, sic hanc discissionem unitatis glutino connectere, ut nulla, quo ad iuris effectum, remaneat uestigia cicatricis. Intra bimus terras uestras, & uos nostras cum pace & unitate: Ecclesias, Sacramenta & orationes communia habebimus. Hi Reuerendi in Christo Patres Episcopi, Missarum solennia

Laudat
Vuenceslaui
Regē, qui
tamen hære
sim nūquā
approbauit
licet non re
stititit quā
tum debuisset.

Responso
unius Lega
torum Con
cilij.

Restituere
pallium ho
noris & fa
mæ.

solennia cum uestro beneplacito in uestris Ecclesijs celebrabunt. Sacramento Confirmationis, quod a tempore Apostolorum solis Episcopis commendatum est, munient pueros uestros, & alia impendent, quæ sunt Pontificibus seruata &c. Responso uero Dura Baro
Baronum &
Comunis
tatum res
ponso.
hemix, ad proposita a Legatis Concilij, in congregatione Generali eiusdem Regni: longe durior fuit, quam meruerat mitis Legatorum oratio. Quamuis enim multa dicerent in responsione sua Bohemi, de bono pacis & unitatis, quemadmodum & Legati dixerant: omnem tamen culpam disidij rejiciebant in sedem Apostolicam & in Concilium Constantiense, quod iniquè processerint atq; egerint contra Ioannem Hus & Hieronymum de Praga, atq; etiam contra totum Regnum, per iniquas censuras & Bullas Cruciatas. Deniq; quantum extulerat Conciliorū autoritatem Contra
Concilia.
Polomar Legatus, tantum extenuabat eam Bohemorum responso, dicens: Concilia posteriora, quæ in lege Dei expressata nō sunt, nō solum in moribus, sed etiam in fide errasse & errare posse. Nam quod in uiridi contigit, in arido quoq; euenire potest. Columnæ autem validissimæ militantis Ecclesiæ, Apostoli scilicet, omnes in fide errasse uidentur, & pro triduo in sola uirgine Maria Dei genitrice fides Catholica conseruata fuit. Nullus igitur Christianus cogendus est, ut steter dictamini Papæ aut Concilij, nisi quod in lege Domini sit expressatum. Nam Concilia generalia a multis retro actis temporibus celebrata, reperiuntur ualde pauca reformasse in fide, pace ac moribus Ecclesiæ, sed semper in uita suisq; decretis notabiliter exorbitasse, nec se in fundamento (quod Christus est) stabilituisse. Vnde eorum dictamini siue doctrinæ nolint se submittere, simpliciter & de plano. Et Deo duce (inquiunt) non erunt parati neq; prompti ad subiiciendū se, tam improvidæ ipsorum informationi aut decreto, ne per huiusmodi temerariam subiectionem, uitam & fidem obligentur habere cōtra salubrem Domini nostri Iesu Christi doctrinam. In summa, nolebant ullam Summa
Bohemo
rum erat,
ut appros
barentur
4. articuli.
inire aut agnoscere pacem, nisi prius acceptaretur & approbaretur Quatuor eorū articuli, quos pro Euangelicis ueritatibus habebant. Si ergo (aiebant) simul ueritatem legis Euangelicæ amplectimur, simul unum in Domino fieri ualebimus. Nam teste sententia Doctorum, non possunt seruari fœdera pacis, inter quos est fidei bellum. Auferatur materia litis, quæ est controuersia pro nostris Quatuor salutaribus articulis, & ipsa unitas simul cum pace in nos inducetur. Sic nempe, si unanimes fieri debemus, idem sapere, idem sentire, & idem in fide expedit singulos dicere & profiteri.

Oratio Pro
copij Rasi
de bellis.

Post hanc responsionem principalem, quæ per organū M. Ioan. Rokyzanæ facta erat, adiuncta fuit per organum Procopij Rasi, breuis de bellorū exercitijs appendix, in qua tota culpa bellorū in nostros rejicitur, quod pars nostra cruenta contra eos Crucis erectionem procurauerit, ipsum Regnum Bohemiæ gladio & igne immaniter uastādo, Multos tamē fructus inde enatos fuisse: Tum quia quam plurimi salutarium Quatuor articulorum exuffiatores & aduersarij pertinaces, cōpulsī per bella fuerint, easdem ueritates ore ac opere profiteri. Tum quia multitudo numerosa fidelium populorum, easdem salutigeras ueritates rite obseruantium, fuerit hætenus per bella ab hostili sauitia protecta, quæ alias per hostes coacta fuisset resilire, & ipsas ueritates impugnare, et ita in spiritu sanctum, ueritatis doctorem, delinquere. Tum quia grandis illa bellorum inquietudo, dedit occasionem patribus congregandi Concilium in Basilea, & causam audientiae Bohemis in Concilio data. Quod pro insigni munere diuino accipiendum sit, ut per hoc ueritates illegitimas fidelibus salutaris, uniuersis Nationibus innotescerent. Nec cessaturus sit ille tumultus bellorum, nisi illæ benedictæ ueritates ab Ecclesiæ membris & suppositis fuerint fideliter acceptatæ. Ad responsionem Baronum & aliorum Regni Palatii, nomīne omnium Legatorum sacri Concilij, in hæc uerba exoritur.

Oratio altē
ra Ioan. Polomarij.

Omnium communis est uox, hoc omnes nostri uestriq; sermones pariter confitentur, quod pacis & unitatis bonum, tanquam donum perfectum, est summo opere diligendum: diuisio uerō uitanda, quia malum pestiferum & regni Dei (quod est populus Christianus) destructiuum. Sed hoc dicere & confiteri non sufficit, nisi ponatur in opus. Sola notitia mandatorum Dei, sine adimpletione ipsorum, non sufficit nec releuat, sed magis aggrauat ponant. Dicente Domino in Euangelio. Seruus sciens uoluntatem Domini sui, & non faciens, plagis uapulabit multis. Postquam ergo scimus uoluntatē Domini & confitemur, ipsam opere impleamus, festinemus scissuram tollere, pacem & unitatem habere, abijciamus odia, et rancores euellamus à cordibus, diligamus nos inuicē, habeamus pacem & unitatem. Si creditis, quia creditis & confitemini, quod sicut dolor est homini, si eius membra diuidantur aut caro scindatur: ita dolor Christi est in nobis, si corpus eius, id est, familia uel societas Christianorū ullo modo diuidatur. Si Christum omnes diligimus, si magna eius beneficia memoramur, Cur dolori corporis eius non occurrimus & subuenimus? Cur uulnera non

Dolor
Christi in
scissura Ec-
clesiæ.

non alligamus? Si corpus eius uerum fuit, pro salute corporis mystici multis plagis & uulneribus sauciatum, tantum non satis est, nisi & à nobis filijs suis in suo corpore mystico uulnera dira sustineat? Si propterea bella uos dicitis gessisse, ut pacem adipisci possitis, ecce iam opratum finem habere potestis, a bellis ergo cessandum: iam uobis pax offertur uia plana, uia regia, uia facilis, uia iusta, & uobis honorifica ualde, pro ut in primis propositionibus demonstratum est, & clarebit amplius, quando rationibus, quæ in contrarium deducuntur, congrua satisfactione repulsis, ueritatis aura perflante, uelut disiectis nubibus, sole meridiano clarius intuebitur, pro ut ex infra scriptis liquide est uidere. Putabamus tractatibus unitatis & pacis multo amplius expedire, præteritorum malorum non renouare memoriam, quoniam solet talium memoria interdum accendere animos, & ad iram odiumq; prouocare. Dubitamus ualde, ne à maligni hostis hæc procedat astutia, qui cum charitatem extinguere semper suadeat, nunc uidens contra sua maligna opera, pacis & charitatis fieri ordinē, sub specie boni sua semina iactat. Ideoq; patres in sacro Concilio, huic periculo obuiare uolentes, nonnulla huiusmodi, quæ ibi per aliquos ex uestris dicta fuerunt, cum patientia tolerantes, sine responso permiserunt transire: ne forte inde fumeretur occasio rumpendi tractatus. Et infra. Non patres (inquit) qui in Concilio Constantiensi congregati fuerunt, seminauerunt semina bellorum & iurgiorum, sed ante Constantiense Concilium, inimico humani generis superseminante zizaniā, in medio uestri dissensio pullulauit: Et uestri alterutrum se hæreticantes, ad sedem Apostolicam uestros de hæresi detulerunt. Vtiq; non super communione sacri calicis, cum ista materia nondū publice habuisset initium, nec propter eam fuit processum cōtra Magistros, quos de medio uestri dicitis emissos, sed credimus, quod uelitis dicere, pro parte regni transmissos. Quod non sic audiuius, nec legimus à narrantibus gesta Concilij, saltem quod constaret Concilio. Sed propter alia, quæ (ut credimus) uos ipsi huiusmodi esse digna tali iudicio iudicaretis, si uobis uera fore constaret. Ac si causa iusta est ex se atq; legitima, non esset iudici sed testibus imputandum, si forsitan uera non esset. At uerò, quod uos discessionem feceritis (semper salua pace loquendo) agnoscere clarū est, Cum essemus omnes unus populus, & haberemus societatem fidei & Sacramentorum, in qua patres uestri, aui & proaui, et ceteri progenitores, per multa centena annorum, permanserunt inconcusse cum reliquo populo Christiano: Non licuit iure communis societatis, inconsultis alijs facere nouitatem.

Non debebat refricari memoria discordiarum.

† hortamenta

Retorsio culpæ in Bohemos.

Iniqua Bohemorum discessio ab Ecclesia.

Hoc

forte in istam
Iniqua cir-
ca commu-
nionem no-
uitas.

Garrulæ sa-
cerdotum
replicatio-
nes.

Respon-
sio
Carlerij de
bellis.

3 Esdræ 3.

Veritas di-
sputando
non bellan-
do inquiri
debet.

Hoc Iuriconsultorum leges decernunt, & dicat ratio naturalis. Cum enim ciues unius ciuitatis societatem habeant in iuribus, & in bonis communibus ciuitatis, puta, statutis, consuetudinibus, priuilegijs, foro, prætorio, plateis & huiusmodi: Nunquid liceret uni parti ciuitatis, alijs inconsultis, circa hæc facere nouitatem, puta, mutare statuta uel consuetudines: priuilegijs renunciare, forum uel prætorium uendere uel plateam? Nonne si una pars hoc attemptet, residuum ciuitatis + istam haberet querelam: Illosq; hoc attentantes, discessionem fecisse, quilibet ratione iudicās iudicaret. Cum ergo in fide & Sacramentis, cum reliquo populo Christiano societatem haberetis & omnimodam unitatem, non debuistis circa ritum Sacramentorum facere nouitatem, socijs inconsultis. Si communicare sub utraq; specie uobis utile putabatis, cur non consultebatis socios & amicos? Hæc & id genus multa, obiecit uir ille doctissimus Hussitis & Thaboritis in secunda & tertia, habita ad illos oratione, Quæ utiq; lectu digna essent, si ex integro commodè recitari aut haberi possent. Cæterum uetusti codices, qui apud me sunt, fragmenta tantum habent illarum orationum, non totas orationes: licet anxie quæstias undiq;. De quibus ideo admonendus est lector, ut intelligat Legatos Concilij præcelluisse, non solum doctrina & eloquentia, uerum etiam iustitia & equitate causæ. Qui procul dubio honestissimos quosq; Bohemos, ad pacem & unitatem Ecclesiæ induxissent, nisi obstitissent uana replicandi garrulitate loquaces sophistæ: Cōcionatores Pragenses & sacerdotes sanguinarij Thaboritarum, Qui responsa futilia duplicantes ac triplicantes, saluberrimas Legatorum exhortationes atq; fideles instructiones, semper sinistre in deteriorem partem interpretabantur & trahebant. Cæterum ad ea, quæ Thaboritæ per organū Procopij Rasi, de bellis proposuerunt, respondit eximius Theologus Ægidius Carlerius, Decanus Cameracensis, qui arma & bella (in quibus illi fidebant) dissuadens inter cætera sic ait. Porro, si Christi imitari uultis uestigia, quomodo arma capessere tentabitis? Fidei enim suæ exordia seminauit in pace. Nec discipulos elegit diuites aut potentes, sed pauperes, impotentes & infirmos. Si ueritatem penes uos esse arbitramini, opus non est ad arma confugere. Ex quo ueritas regali potentia, omnibusq; alijs fortibus fortior, de omnibus triumphat. Vnde uacuos esse à ueritate se profitentur, qui confugiunt ad gladios, maxime cum uia inuestigandæ ueritatis concedatur. Igitur, ne longe à ueritate æstimmemini, arma linquite. Ad inquisitionem ueritatis in materia uestrorum articulorum, ultra eam, quæ pridem facta est in Concilio, conuertimini. Placitum enim

enim erit nobis, in præsentia sacri Concilij, quantum uolueritis, per uiam disputationis inquirere eam, & ubi pauci arbitrantur esse Doctores, ad tantæ rei iudicium, si libuerit, ipsa disputata mittemus in scriptis ad omnes famosas Vniuersitates, ut ordinatum fuerit. Posthæc sancta Synodus, nõ aliter quàm ueritas habet, omnibus declarationibus studiorum uisis, spiritu sancto instructa, super his diffinit, quod tenendum erit ab uniuersis Christianis. Hæc est uia regia, quæ non declinabit ad dextram uel sinistram, ambulante in ea. Si forte illam sequi non uultis, quia dicitis, uos illis articulis optime instructos, & quod Dominus Deus illos uobis reuelauit: Non adeo illam uiam spernere debetis. Nam si reuelatio uestra ex Deo est, stabit: Nec spiritus sanctus, in generalibus Concilijs præsidens, sua unquam dissoluet opera, &c. Habuerunt & Oratio To-
alij ex Legatis Concilij, data occasione, orationes ad Bohemos, ckij ad Pra-
genles.
Theologiæ Professor, secundo die Mensis Maij, coram Consulibus utriusq; ciuitatis Pragensis, in prætorio maioris ciuitatis, orationem habens, in hunc modum exorsus est.

In nomine Domini nostri Iesu Christi, Amen. Petite & accipietis, ut gaudium uestrum plenum sit, Ioan. 16. Et in Euangelio Dominicæ præsentis. Gaudeatis, & gaudium uestrum sit plenum, 1. Ioan. 1. Gaudium uestrum sit plenum. 2. Ioan. unico. Dilectissimi nobis in Christo, Magnifici & Discreti uiri, gaudium uestrum inceptū desideramus perfici, in nomine Domini nostri Iesu Christi. Quid dicam? gaudium uestrum an nostrum seu meum? Reuera gaudium uestrum, nostrum ac meum. Uestrum, quia post tribulationes & angustias, gemitus, fletus & multiplices dolores, & miseras, de maxima Dei misericordia, gemina uestra charitate factum est gaudium magnum in illa ciuitate, Actuum 8. Nostrum autem gaudium, Quia adiutores sumus gaudij uestri 2. Corinth. 2. Meum uerò etiam est gaudium uestrum, Quia meum gaudium omnium uestrum, Idem 2. Corinth. 2. Hoc gaudium anno præterito in oppido Egreensi, uobis concludentibus de ueniendo ad sacrum Concilium, fuit natum: Anno præsentis, uestris Basileam uenientibus, erat multiplicatum. Nunc nostris & uestris Pragam concurrentibus, est prouide continuatū. Det misericors Dominus, Deus noster, quod in prima generali congregatione Regni Bohemiæ fiat consummatum, ut gaudium uestrum sit plenum. Et infra post multa. Dimissa (inquit) generalitate, ad te reuertor o Praga, Me Vrba ad
trapolis Bohemiæ, ciuitas magnifica, Regibus & Principibus cun- Pragam.
ctis ueneranda, dum pacis & unitatis dulcedine in Domino frue-
baris.

baris. O quam gloriosa dicta sunt de te, ciuitas Dei Psal. 86. Antiquæ tuæ dignitatis memores, stupefacti pia mente compatimur, & floridum illum statum ac pristinam gloriam toto mentis desiderio peroptantes, cooperabimur pro posse restaurare, ut primo flore iuuenescas, & fructus parturias præ omnibus uberiores.

Antiqua
laus Prage

Compatimur quidem, uidentes quid nunc es. Tu ne illa famosissima, maximis & potentissimis ciuitatibus connumerata, uix paucis (si tamen aliquibus) secunda: multis prior in donis, & maior in Imperio, fide, deuotione, pace, concordia, rerum opulentia, sæculare ac diuina sapientia, & Politica gloria floruisti. Tu nedum regale, sed Christianitatis Occidentalis Ecclesiæ Imperiale solium possedisti. Tu omnium literarum diuinæ uel humanæ sapientiæ Gymnasium fecundissime continuisti. Tu totius & cuiuslibet religionis Christianæ exemplum extitisti. Quid autem nunc sis, tu scis, & intra te ipsam iudicabis. Meū est consolari te, nō turbare. Tuum est, te ipsam cognoscere, iuxta diuinum Oraculum *γνῶτι σεαυτόν*, quod est, Cognosce te ipsum, &c. Deinde die XIII Maij, cum Clerus

Oratio Bernerij ad Clerum & Vniuersitatem Pragensem.

Vniuersitatem Pragensem repræsentans, Oratores sacri Concilij uisitasset, & habita Oratione excepisset: Martinus Bernerius, Decanus Turonensis, Sacræ Theologiæ Baccalaureus formatus, uice omnium Concilij Oratorū respondens, inter cætera sic ait. Quoniam uero, Præclari uiri, sermo uester multum de ueritate perorauit, De uerbo igitur ueritatis Thema præcurrat. Iacobi, i. & in epistola currentis Dominicæ scriptum, Voluntarie genuit nos uerbo ueritatis, ut simus initiū aliquod creaturæ eius. Quis ille qui genuit? Nimirum pater luminum, de quo Iacobus prædixit, Omne datum optimum, & omne donum perfectum, desursum est descendens à patre luminum. Porro hominum duplex est generatio. Vna

Duplex hominum generatio, animalis & spiritalis.

animalis, secundum quam primus homo Adam factus est in animam uiuentem. Alia Spiritalis, quæ est per spiritum diuinum uiuificantem. Per illam perducimur ad humanum esse; Per hanc ad diuinum, ut simus quodammodo participes diuinæ naturæ. Maxima (inquit Petrus) & preciosa nobis promissa donauit, ut per hæc efficiamini diuinæ consortes naturæ. Et infra. Atuerò secundum animale generationem, quidam ad hoc tantum producuntur, ut humanum esse participant, neque tamen alios homines generent, ut infantes & paruuli. Alij, non tantum ut homines sint, sed ut alios generare possint, ut iam adulti & perfecti. Sic in Spiritali generatione, quæ est per uerbum ueritatis. Alij ad hoc tantum perducuntur, ut spirituales sint et diuini, non tamen ut alios in esse gratiæ per uerbum ueritatis Christo generent: ut Laici &

& alij simplices paruuli in Christo. Alij in tantum perducuntur, ut & alios per uerbum ueritatis Christo generent. Huiusmodi erat qui dicebat, Ego per Euangelium in Christo uos genui. Hoc proprie est eorum, quibus datur manifestatio spiritus, ad utilitatem scilicet Ecclesiæ. Et infra. Sed esse initiū creaturæ Dei generando eam per uerbum ueritatis, eo euidentius Ecclesiæ sanctæ cōuenit, quo singulari priuilegio ei cōcessum est, ut edocta à spiritu sancto, ut in determinanda omnium ueritate necessariorum ad salutem, minime errare possit. Proinde Ecclesiæ dicitur omnium fidelium mater, eo quod generet Christo per uerbum ueritatis: Veritatis, inquam, puræ & sinceræ, quæ nihil habeat erroris admixtum, propterea à cunctis fidelibus & audienda est & honoranda. Et post plurima in fine, Vos uero, qui spirituales estis, hortamur & obsecramus per uiscera misericordiæ Iesu Christi, operam dare, ut una nobiscum sitis initiū creaturæ Dei, hoc est, Incolarum regni, hoc est, per eorum renouationē & regenerationem, ad sanctā pacem & unionē uere sanctam & piā, & ab uniuersis Christi fidelibus desideranti animo concupitā: Ab eis quoque lachrymis, precibus, Ieiunijs & elemosynis, ab eo qui pacis & non dissensionis Deus est, efflagitatum. Si hanc Dominus donauerit unionem sanctam, quanta (putatis) erit confusio Sathanæ & infidelibus, Paganis & Sacerdotibus: Quo contra, gaudium magnum & exultatio uniuersis Christi fidelibus: Immo uero et in celo coram angelis Dei, Qui per gratiam suam hanc operari dignetur, ad ipsius gloriam et honorē Amen. Moti hac oratione Magistri, Oratoribus Concilij in scripto dederunt informationem suam. De qua Duo antiqui codices concorditer sic habent.

1 Cor. 4.

Ecclesiæ in determinanda ueritate non errat.

Exhortatio ad unionē.

*Ista scedula fuit concepta per Magistros Studij Pragensis,
& data Oratoribus sacri Concilij in Bohemiam missis:
Specialiter autem mihi Aegidio Carlerio, Decano
Cameracensi fuit porrecta.*

Postulauerunt Barones & alij, ut articulis Quatuor intellectum salubrem assignemus. Magistri congregati

I De libertate uerbi Dei dixerunt, ut sub potestate Dicocefani & iure eius liberè prædicetur.

II De euellendis peccatis dixerunt, ut spirituales in spiritualibus: scilicet in sæcularibus, secundum potestatem à Deo eis concessam, extirpent publica mala.

III De bonis Ecclesiæ dixerunt, Quia non debent sæculares uel alij bona

Z bona

bona Ecclesiæ (quia sunt communia , & quia sunt patrimonium Crucifixi, eius Ecclesiæ & pauperum) sibi appropriare , quoniam sacrilegium esset. Quia tamen pro [†] supposito quasi semper obijci-
[†]oppo- tur, quod talia bona sint superflua . Ad hoc dixerunt . Si sunt su-
 perflua, tunc illi, qui habent super ea potestatem dispensatoriam, conuertant in usus pios & communes , Ad nos talia non pertinet diffinire. At ciuilitur non debere super his dominari dixerunt. Quia dominium ciuile (ut uidetur) presupponit pro subiecto bona temporalia per modum proprietatis possessa: Bona autem Ecclesię colata, sunt bona communia. Igitur impertinenter habet se ad ea Dominium ciuile. Aliqui tamē dixerunt , quasi superfluitatem in talibus bonis præmittentes, ut relictis congruis necessarijs Clero, pars auferatur. Et super tales partes , spirituales & sæculares simul aliqui dispensatores constituantur: Vt sæculares pro se non trahant, & spirituales non dominantur. Clerus autem, super sibi derelictis iudicio non contendat, & sibi subditos non iudicet, pœnas pro excessibus infligendo temporales. Quia ipsi talia iudicant fore conditiones ciuiles seu Domini ciuilis.

III

De cõmuniõne utriusq; speciei dixerunt. Quia est à Christo tradita & instituta , ab Apostolis & sua Ecclesia practicata . Et ideo est animæ utilis, meritoria & salubris, dummodo fuerit in charitate iuxta limites sanctorum patrum, practicata. Ad præceptum uel necessitatem eius dixerunt. Quia adhuc est eis dubium, an cadat sub præcepto, aut sub quali præcepto, qualis uel pœna illum sequeretur, qui hoc præceptum omitteret, aut quouis modo non impletet. Hæc autem nesciunt per aliquod Concilium alicubi fore diffinita. Sed ex quo Concilium Basiliense nunc congregatum, dicit & offert se uelle ferre iudicium in talibus, iuxta doctrinas sacrę scripturæ, & sanctorum patrum [†] authenticas, ideo uolunt decisionem expectare. Aliqui tamen dixerunt. Quia est necessaria necessitate conditionata, ut uidelicet, quis cognoscens eã ipsam fore talem, dum locus & tēpus assunt congrua, ipsam amplectatur sub grauibus pœnis. Vt per hoc præteriti, non sic cõmunicantes tanquã adhuc ignari, excusentur. Et sua dicta uolentes probare, dixerunt. Quia cõmuniter Doctores Ecclesię dicunt, Quinq; Sacramēta esse necessitatis, duo libertatis. Inter prima etiã Sacramētum Eucharistię enumerat. Priores dixerunt, Quia asserunt hoc idem, quod Doctores. Quales autem uniuscuiusq; prædictorum Sacramentorum sit necessitas, Concilij est interpretari. Speramus ergo, quia si in hac clausula utriusq; partis aliquis salubris intellectus daretur unanimis, multa conquiescerent; occasio bellandi tolleretur, clamor inualesceret

De præcep-
 to cõmu-
 nicandi sub
 utraq; spe-
 cie diuersæ
 opiniones.

aliis [†] authori-
 tates.

eret, Pacem Pacem affectamus, Cæterum post diuerfos tractatus, multasq; Orationū Concilij adhortationes ad pacem, quas uana loquacitate per spinosas & aculeatas responsiones ludificabant Hussitarum et Thaboritarum sacerdotes, Cum pertinaciter insisterēt Quatuor suis articulis, sæpe dictis: Ne tota spes pacis euanesceret, Visum est utriq; parti, denuo mittere Legatos Basileã ad Concilium, pro declaratione illorum articulorum. Transmissa igitur ad Concilio pro Legatis Bohemorum noua securitate ac saluo conductu, uenerunt illi Basileam simul cum Concilij Orationibus. Cuius sanè rei gestę seriem nemo melius explicat, quam Orationis Concilij, Ioannes de Polomar Hispanus, in ea oratione, cuius initium est: Magister scimus quia uerax es. Quam in secundo suo in Bohemiam aduentu Pragæ habuit ad Bohemos, In qua sanè post multa sic refert.

Tota actio
 ad Concilij
 cognitionē
 referuata.

Ambasiatoribus uestris cum honore susceptis, data est audientia sine mora, publica, pacifica, & benigna. In qua post literarum uestrarū exhibitionem, per orationē discrete et ornate peractam, & alia quæ ad rem pertinent pro explicatiõne essentialiū suæ Ambasiatæ, lecta fuit cedula huius seriei. Hos articulos Paternitatibus uestris offerimus, quatenus intuitu optandæ cunctis mortalibus pacis & unitatis, uelitis ipsis in hac forma subscripta, uestrum præbere cõsensum, ut liberè teneantur, doceantur, & irreuocabiliter obseruentur in Regno Bohemię, & Marchionatu Morauię, & locis eis adhaerentium in hac parte.

Ambasiatō
 res Bohe-
 morum.

Primo, Vt cõmuniõ diuini s̄m̄e Eucharistię utilis & salubris, sub utraq; specie, scilicet panis & uini, uniuersis Christi fidelibus in Regno Bohemię & Marchionatu Morauię, et locis eis in hac parte adhaerentium constitutis, per sacerdotes libere administraretur.

III. articuli
 Bohemorū

Secundo, Vt omnia peccata mortalia, & præsertim publica, per eos quorū interest, rationabiliter & secundum legem Dei cohibeantur, corripiantur & eliminentur. Tertio, Vt uerbum Dei à sacerdotibus Domini & leuitis idoneis, liberè & fideliter prædicetur.

Quarto, Vt non liceat Clero, tempore legis gratiæ, super bonis temporalibus seculariter dominari.

Ipsius autem, quam utriusq; diuinitate optamus, unionis tenorem offerimus in hac forma. Parati sumus uniri & esse unum, quomodo omnes Christiani fideles uniri secundum legē Dei obligantur. Et adhærere ac obedire quibuscunq; nobis legitime præfectis, in omnibus Ecclesiasticis, quęcunq; nobis secundum legem Dei mandauerint. Quod si quicquã Concilium aut Papa, aut Prælati, quod à Domino prohibitum est, determinauerint faciendum aut facere

Tenor uni-
 onis à Bo-
 hemis obla-
 tus.

iusserint, uel quod in Canone Bibliæ scriptum est, præterierint aut præterire mandauerint: Cum Canones tales dicant execrabiles & Anathema, obedire non obligamur nec obediemus. Hæc uobis offerimus, inter nos & uos (ut supponimus) concludenda, Expeditis nostris Quatuor articulis, secundum iudicem in Egra parte ex utraq; concordatum. Cuius sententiam & iudicium, etiam in futuris emergentibus, uolumus ab omnibus acceptari. Præterea, istud per Ambassadors nostros, tandem ad Cōcilium pro finali unione faciendâ mittendos, uolumus (exigente & urgente equitate) propter confirmationem & conseruationem pacis & unitatis, obtinere: Ut unione facta, Concilium suis patentibus literis præcipiat omnibus Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, Regibus & Principibus, & uniuersis utriusq; status sibi subiectis, Quatenus nos et nobis in hac parte adherentes & adherere uolentes, amplius palam uel occultè hæreticare, aut quouis modo infamare, aut etiam hostiliter inuadere, non præsumant propter aliquem prædictorum articulum, & præsertim propter primum, Quem asserimus & asserere proponimus, Dominico cadere sub præcepto, usq; ad discussionem finalem muuam & concordem, per Concilium et nos, secundum formam iudicis in Egra conditâ, circa difficultates prædictorum articulorum (siquæ occurrerint) sciendum. Nam illius equissimi iudicis legibus & Decretis, optamus, Domino disponere, in Cōcilio sedentes, cooperari fideliter ad Reformationem totius Ecclesiæ, in capitibus, artibus & membris. Quam quidem sententiam (ut ueridico didicimus relatu) utiq; proposuit Concilium circa reformationem Ecclesiæ atq; spondit. Insuper, ut litium & iurgiorum inter nos & coincolas nostros materia radicitus euellatur, circa unionem inter nos & Conciliū celebrandum: Istud uolumus per nuncios nostros ad Conciliū mittendos obtineretur facta unione, ipsum Concilium modis & tutamentis congruis, scribat, inducat & efficiat, quantum in eo est, Quatenus omnes et singuli sacerdotes, cuiuscumq; præminentia aut dignitatis existant, in eisdem regno & Marchionatu Morauia, præsertim qui ipsos articulos nondum in effectu obseruauerint: queant cum honoris sui conseruatione, & ualeant liberè ac fideliter exequi, & amabiliter obseruare & docere. Nam si in sancta ueritate uniti, erimus nunc gratia diuinae participes, & in futuro uisionis ipsius iucundæ confortes. Amen.

*Iudex con-
trouersia.*

*alias + orna-
mentis.*

*Murmur
patrum in
Cōcilio cō-
tra hæc Bo-
hemorum
petita.*

Lecta uerò scedula, ac uisus quæ pro unitatis modo ibidem sunt scripta, multorum uultus immutari ceperunt, & concepta spes aliquid tantulum infirmari, dicendo. Est hæc unitas Ecclesiastica, & unio que requiritur in populo Christiano: Hæc nō unitas, sed duplicitas est.

est. Non est in Christiana unitate dicere. Nos et Vos, sed tantum Nos. Vnus est populus Christianus, pura, simplex & perfecta debet esse unitas Ecclesiastica, non ambagibus, non duplicitatibus inuoluta. Tandem, quia materna uiscera negare non potest pia mater, quin exhibitione uberum ad uitæ prouocet alimentum: Decreuit sacrum Concilium iterum destinare ad uos, & iterum ad ueram, puram, & simplicem unitatem & pacem hortari. Quam si acq̄ueritis acceptare, prioribus omnibus abolitis, eritis charissimi filij. Nec aliter habiti, quam Regna cætera, potētatusq; & prouinciæ populi Christiani. Hæc Polomarius. Porro Thaboritæ Pilsna & Orphani, gens ferox & inquieta, rapinis & bellis assueta, duce Thaboritis obsessa. Procopio Raso, post pacis et unitatis tractatus, Basileam profectis Oratoribus Cōcilij simul cum Bohemorum Legatis: ceperunt obsidere urbem Catholicorum, Pilsnam, quæ semper in fide Ecclesiæ fidelissimè permansit. Venerunt igitur contra eam hæretici, Thaboritæ, Orphani, & Pragenses, aliæq; ciuitates cum potestate magna (ut habet antiquus Chronicorum liber) in die S. Margaretae, & circumuallantes eam dura obsidione & crebris oppugnationibus, misere uexauerunt ciues illos integro penè anno, Qua de re, Idem Polomarius in supradicta oratione sua conquerens, ait. Vitam monitionibus nostris, Immo sanctæ matris Ecclesiæ, precibus nostris & in eis totius Christiani orbis, acquiescere uoluissetis, & hunc ordinem acceptare: aut saltē, cum petebamus, tractibus pendentes, treugas fieri, fuissent gladij recoditi in uaginis, nō fuissent secuta tot mala, quæ interea sunt secuta, & quotidie adijciuntur: Placata fuisset ex hoc diuina miseratio, & non amplius exacerbata &c.

*Triples in-
ter Bohe-
mos diuisio.*

Erant Bohemi eo tēpore inter sese plurimū diuisi, Thaboritæ & Orphani formidabiles erant uniuersis. Quorum præcipuus dux erat Procopius Raso, Cuius tyrannidē ægre ferebāt Barones & Nobiles pleriq; licet & ipsi à parte Hus cōtra Ecclesiā starent. Longe tamen mitiores & tractabiliores erant, quam Thaboritæ, ne tam longe ab Ecclesiæ fide aberrabāt, maxime circa Sacramentū Eucharistiæ, in quo nō panem (ut Thaboritæ) sed speciem panis (sicut Catholici) fatebātur. Præter has sectas, erāt pleriq; Barones Catholici, qui dicebantur de parte Imperatoris, qui Sigismundū Cæsarem pro legitimo Rege suo agnoscebāt. Inter Barones itaq; de parte Hus, præcipue autoritatis erat Dominus Mainardus de noua domo. Is cōuocatis cæteris dicebat, nimis indignum esse, ut qui Regis Imperiū abdicauerint, Procopij Rasi iugū ferant, illum dominum esse, illum pro sua libidine prouinciam regere, uetigalia erigere, tributa imponere, delectum habere militum, exercitum quo uelit ducere,

Z iij

ducere, rapere, spoliare, occidere, nullum pati qui suis consilijs aduerferetur, Nobiles iuxta atq; ignobiles ei mācipia esse: Nullum hominū genus infelicius esse Bohemis, quos semper in castris uersari oporteat, æstates atq; hyemes sub diuo agere, in duro iacere solo, in armis omni hora uersari, nūc ciuilibus bellis, nūc externis agitari, Excutiendum ergo esse tandem crudelis Tyranni iugum, neq; ferendum, ut qui cæteras gentes armis uicerint, Procopio seruiant. His auditis, placuit omnibus, accersere publicè conuentum Procerum & ciuitatum, in quo Regni status reformetur. In eo igitur

Querela
Mainardi
in conuētū
publico.

conuentu, Mainardus iterum de regni statu conquerens, dixit. Illi regno bene esse, in quo neq; per ocium marceat homines, neq; per bellum atterantur: Bohemos autem multis iam annis expertes fuisse quietis, attritum alsiduis calamitatibus regnum, periturū proinde breui nisi prospiciatur, Incultos iacere agros, hominēs atq; armenta sensim deficere. Id uerò hinc accidere, quod omnia in potestate unius sita sint, qui sine consilio Procerum ciuitatumq; pro suo arbitrio rem gerit: Illi salubre esse bellum, Quia si paci locus foret, Imperium eius statim caderet, Deligendum igitur esse unum ex nobilitate Ducem, cuius potestas annua sit, nonnullosq; ei adiungendos, quorū consilio domi belliq; Rempub. administrat. Ne uerò, usurpare sibi Barones Imperium uiderentur, ex media nobilitate assumendum Ducem consuluit. Itum est continuo in sententiam

alijs + Mein-
bardi seu Men-
bardi.
alijs + Alzo.

Legati è
Concilio in
Bohemiā
reuerſi.

† Mainardi, & communi omnium consensu dux gentis declaratus est, † Alscio Risenburgensis antiquæ nobilitatis homo, sed tenui censu: Quem Capitaneum & Gubernatorē regni uocauerunt. Erant quidem apud eum Maiestatis insignia, autoritas uerò apud Mainardum exitit. His ita cōstitutis, reuersi sunt è Basilea Pragā, cum tribus Legatis Bohemorum, Quatuor Oratores Concilij, qui & antea in Bohemiā à Cōcilio missi fuerant, R. D. Philibertus Episcopus Constātiensis, Rothomagensis prouinciæ, Ioannes de Polomar, Henricus Tockius & Martinus Bernerius, Redierunt autem sub festum S. Martini, & permanserunt ibi usq; ad festū Purificationis Mariæ. Ioannes de Polomar in oratione sua ad congregationem Regni, (cuius initium est, Magister scimus quia uerax es) recitauit declarationem Quatuor articulorum à sacro Concilio factam, quæ postea in formula concordiaë denuo est recitata. Quam sanè à multis Prælatiſ & Magistris, utpote Cardinalibus, Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis & Doctoribus, à Concilio ad hoc specialiter deputatis, multorum dierum deliberatione diligentissimè conceptā fuisse affirmabat. Formula autem concordiaë, quæ ultima die Nouembris constituta fuit, non potuit

in

in effectum per duci, Quia Thaboritæ & Orphani alijq; hæretici, qui Piltziam obsidebant, in eam consentire nolebant. Post triduum uerò Iglauia coram Sigismundo Imperatore, communi omnium Hussitarum consensu acceptata, sigillisq; publicis corroborata est. Tenor autem illius cōcordiaë, quam uulgo Compactata uocant, Pragæ conceptus, sic habet.

Compactata Pragæ proposita.

In nomine Domini nostri Iesu Christi Amen. Hæc quæ infra scripta sunt, per gratiam sancti spiritus concordata sunt, Inter Legatos sacri Concilij Basiliensis, & Generalem congregationem in clyti Regni Bohemiæ & Marchionatus Morauiaë, in ciuitate Pragensi.

P

Rimo, Dicta congregatio nomine dictorum Regni & Marchionatus, & pro ipso Regno & Marchionatu, omnibusq; & singulis eorundem Regni & Marchionatus, qui sunt de parte ipsorū, recipient & acceptabūt, & facient bonā & firmam, & perpetuā pacem, & Ecclesiasticā unitatem, quam profitebuntur & firmabūt debito modo. Quo factō, dicti Legati, autoritate dicti sacri Concilij, admittent & recipient dictam pacē & unitatē, & pronuntiabunt pacē generalem uniuersū populū Christianū, cum incolis & habitatoribus dictorū Regni & Marchionatus. Tollent omnes sententias Censuræ, & plenariam abolitionē facient, Et mandabūt uniuersis & singulis Christi fidelibus, quod nemo deinceps dictū Regnū & Marchionatū, propter præterita infamare præsumat, nec ipsa aut eorū incolās inuadere aut offendere, sed eis Christianā pacem obseruet, ipsosq; tanq; fratres eorum, sanctę uidelicet matris Ecclesiæ filios reuerentes & obediētes habeant, & firma dilectione contractent.

Circa materiam primi articuli, quæ Ambasiatores dictorū Regni & Marchionatus obtulerunt sacro Concilio, sub hac forma. Quod cōmunio diuinissimæ Eucharistiæ utilis & salubris, sub utraq; specie, scilicet panis & uini, uniuersis Christi fidelibus in Regno Bohemiæ & Marchionatu Morauiaë, & locis eis in hac parte ad hærentium constitutis, per sacerdotes libere ministretur, Est hoc modo concordatum. Quod dictis Bohemis & Morauis, suscipientibus Ecclesiasticam unitatē & pacē, realiter & cum effectū, & in omnibus alijs, quàm in usu communionis utriusq; speciei, fidei & ritui uniuersalis Ecclesiæ conformibus, illi & illæ, qui talē usum habent, cōmunicabunt sub duplici specie cum autoritate Domini nostri Iesu Christi & Ecclesiæ sponsæ eius. Et articulus illè in sacro Concilio discutitur, quo ad materiam de præcepto ad plenū, Et uidebitur quid circa illum articulū pro ueritate Catholica sit teniendū, & agendū

Thaboritæ
concordia
impediues
runt.

Ut tollantur
Censuræ
& aboleatur
infamia.

Cōcorda-
tio de sacra
cōmunio-
ne sub utra-
q; specie

Limitatio
circa hunc
articulū.

Z iij pro

pro utilitate & salute populi Christiani. Et omnibus mature & digeste pertractatis, nihilominus si in desiderio habendi dicta communionem sub duplici specie perseverauerint, hoc eorum Ambasiatoribus indicatibus, sacrum Concilium sacerdotibus dictorum Regni & Marchionatus, comunicandi sub utraque specie populum, eas uidelicet personas, quae in annis discretionis constitutae, reuerenter & deuote postulauerint, facultatem in domino pro eorum utilitate & salute largietur. Hoc semper obseruato, quod sacerdotes sic comunicatibus semper dicant, quod ipsi debeant firmiter credere, quod non sub specie panis caro tantum, Nec sub specie uini sanguis tantum, sed sub qualibet specie est + integer & totus Christus. Ac Legati sacri Concilij per suas literas, autoritate sacri Concilij mandabunt uniuersis et singulis, cuiuscumque status aut conditionis existant, ut dictis Bohemis et Morauis, utentibus dicta communione sub duplici specie, nemo audeat impropere, aut eorum famae aut honori detrudere. Et hoc idem faciet sacrum Concilium, quando concessionem libertationis faciet memoratam. Circa materiam trium articulorum sequentium, per praefatos Legatos sacri Concilij dictum est in forma sequenti. Quoniam circa doctrinam Catholicam ueritatis, sic sobrie & caute incedendum est, maxime a sacro Concilio generali, ut ueritas declaretur uerbis sic ordinate conceptis, ut nulli sit in futurum offendiculum, ubi possit impingere & habere occasionem erroris. Et ut uerbis utamur Beati Isidori, ne aliquid per obsecritatem in captionem contineat. Circa materiam de cohibitione & correptione peccatorum, in quo posuistis articulum super his uerbis. Omnia peccata mortalia, & praesertim publica, per eos quorum interest, rationabiliter & secundum legem Dei cohibeantur, corrigantur & eliminentur. Ecce uerbum, per eos quorum interest, nimis est generale, & posset esse offendiculum. Et iuxta scripturae sententiam, **Leuit. 19.** Non debemus ponere offendiculum ante caecum. Et claudenda sunt **Deut. 22.** fossae, ne bos uicini tibi laedatur: omnis talis occasio tollenda est. Dicimus ergo, quod secundum sacrae scripturae sententiam, sanctorumque documenta doctorum, sic Catholicum est tenendum, quod omnia peccata mortalia, praesertim publica, quantum rationabiliter fieri potest, secundum legem Dei & sanctorum patrum instituta, sunt cohibenda, corripienda & eliminanda. Potestas autem puniendi criminofos, non ad priuatas personas, sed ad eos tantummodo pertinet, qui iurisdictionem habent in eos fori, distinctione iuris & iustitiae ordine obseruatis. Circa materiam de praedicatione uerbi Dei, in qua posuistis articulum hoc tenore. Quod uerbum Dei a sacerdotibus Domini & Leuitis idoneis, libere ac fideliter praedicetur. Ne

alio + integre
notus.

Articulus
II. de correptione peccatorum.

Leuit. 19.
Deut. 22.

Articulus
III. de praedicatione uerbi Dei libere.

ex uerbo, libere, sumeretur occasio uagae & dispendiosae libertatis, quam nec uos (ut saepe dixistis) intenditis, circumstantionandum est. Dicimusque, quod secundum scripturae sacrae sententiam, sanctorumque documenta Doctorum, sic Catholicum est tenendum. Quod uerbum Dei a sacerdotibus domini & Leuitis ad hoc idoneis, & per superiores (ad quos pertinet) approbatis & missis, libere, non tamen passim, sed ordinate & fideliter praedicetur, salua autoritate Pontificis, qui est praordinator in cunctis, iuxta sanctorum patrum instituta. Circa materiam ultimi articuli, sub his uerbis expresso, **Articulus III. de dominio rerum temporalium Cleri.** Non licet Clero, tempore legis gratiae, super bonis temporalibus saeculariter dominari. Meminimus, quod dum in sacro Concilio super hoc disputatio ageretur publica et solennis, Ille qui ad disputandum per sacrum Concilium extitit deputatus, duas conclusiones posuit, sub his uerbis. Prima, Quod Clerici non religiosi, seu qui uoto se ad hoc non obligarunt, licite possunt habere & possidere: quaecumque bona temporalia, haereditates paternas aut aliorum, si eis relinquuntur, & alia bona iuste acquisita, ex causa donationis uel alterius liciti contractus, uel arte licita. Secunda, Quod Ecclesia potest licite habere & possidere bona temporalia, mobilia & immobilia, domos, praedia, uillas, oppida, castra, ciuitates, & in eis habere priuatum & ciuile dominium. Ille siquidem ex uestris Ambasiatoribus, qui disputabat, concessit eandem, dicens. Illas sensui sui articuli bene intellecto non contradicere, Cum ipse articulum suum intellexerit de dominio ciuili formaliter intellecto. Ex quo & alijs, satis posset intelligi, quod uerba, Saeculariter dominari, in praesertim articulo posita, ad aliquem specialem dominandi modum uel usum uideantur referri. Sed quoniam doctrina Ecclesiae non est uerbis ambiguis pertractanda, sed plane, Propterea illud, quod secundum legem Dei & sanctorum documenta Doctorum Catholicum est tenendum est, duximus exprimendum, uidelicet, praemissas duas conclusiones esse ueras, Quodque Ecclesiastici uiri bona Ecclesiae (quorum sunt administratores) debent fideliter administrare, iuxta sanctorum patrum salubria instituta. Ipsaque bona Ecclesiae ab alijs iniuste non debent detineri uel occupari. Dicta uero congregatio declaratio-
Contra abusus Reformationis. nem dictorum trium articulorum, quae ueritati sacrae scripturae iniuriosus Reformationis. titur, suscipit & accipit. Verum, quia circa ipsorum trium articulorum materias, nonnullis uidetur, abusus plures & deordinationes aliquas currere, Est intentionis ipsius congregationis, quod super reformatione dictorum abusuum & deordinationum, intendit in sacro Concilio per suos Ambasiatores instantiam & sollicitudinem adhibere. Et quod si quae etiam singulares personae, tales reformationes uellent

uellent in sacro Concilio promouere modo debito & honesto, quod hoc eis liceat, & sit concessa facultas. Præfatis uero Legatis sacri Concilij hoc placuit, quoniam sacrum Concilium ad morum reformationē intendit, & uult (præstante Domino) studium & sollicitudinē adhibere: Ipsiq; Legati, cum omnem bonā reformationem in Ecclesia Dei fieri, toto desiderio cupiant: ad omnia quæ bonam reformationē Ecclesiæ concernunt, adiutores & cooperatores esse uolunt & pollicentur. Tandē, postquam per Dei gratiam, pro causis fidei cessabit omne bellum, & erit pax bona, pro cuius conseruatione debet adhiberi omnis diligentia, Videtur ualde expediens, quod etiam pro causis alijs, non concernentibus fidem, si quas habet cum circumstantibus uicinis, cessent omnes partes ab omni uia facti, & de ipsis controuersijs per diaras placiti, uel alias in sacro Concilio uel extra, cōcordia, amabili compositione uel iudicio terminentur. Pro firmitate & obseruantia pacis, per dictos Legatos sacri Concilij dabitur omnino firma & procurabitur Bulla Concilij, & mādata ipsius sacri Cōcilij ad omnes Principes & Communitates circumstantes, & alia quæ necessaria fuerint & oportuna. Pro parte uero dictorum Regni & Marchionatus, dabuntur literæ cum sigillis firmis & munitimētis oportunis, Procurabitur pax, & seruari mandabitur, & omnia alia fient, quæ pro obseruatione dictæ pacis & unitatis necessaria fuerint & oportuna.

Literæ utrinq; dandæ pro confirmatione concordie.

Concepta quidem est hæc cōcordia Prage, anno 1433. Sed post iuglariæ cōsummata, anno 1436.

Hoc est, in festo s. Andree.

Concordata & firmata fuerunt præmissa & superscripta, per plures Magistros & sacerdotes, à Generali congregatione Regni Bohemiæ & Marchionatus Morauix deputatos, ipsius congregationis nomine & mandato speciali, Inter supra nominatos dominos Legatos sacri Concilij parte ex una, & dictam Generalem congregationē parte ex altera, & per manuū stipulationē parte ex utraq; cum uerbali promissione super præmissis facta. In ciuitate Pragēsi, in Collegio, quod dicitur Collegiū Caroli, Anno Domini M. CCCCXXXIII. Indictione XII. Mensis uero Nouembris die ultima: Pontificatus sanctissimi in Christo patris & Domini nostri, Domini Eugenij, diuina prouidentia Papæ IIII. Anno Tertio, Præsentibus ad hæc pro-

uidis & honestis uiris &c.

HISTORIÆ

HISTORIÆ HVSSITARVM PER IOANNEM COCHLÆVM

LIBER OCTAVVS.

Anno Domini M. CCCCXXXIII.

Cum esset Prage uehemens emulatio & inuidia inter duos Concionatores, auidissimos plebeie laudis aucupes, ac fauoris popularis captatores: Inter Lupum, inquam, sacerdotem Orphanorum in noua ciuitate, & Ioannem Rockyzanam concionatorem Ecclesiæ B. Mariæ ante lætam Curiam in ueteri ciuitate Pragēsi, Quorum alter in alterum plebem concionando incitabat.

Discordia inter Lupum & Rockyzanam Concionatores.

Orphanī per Lupi conciones odio accensi, clauerunt aditus ueteris ciuitatis in nouā, turreseq; ligneas plurium tabulatorum erexerunt, è quibus Pragenses ueteris ciuitatis incolæ missilibus infestarent. Hæc ubi Alscio, Regni nouus gubernator accepit, conuocata nobilitate rem proponit, ut in medium consulant. Quia Thaboritæ & Orphanī eius Imperium contemnunt, contempto autem Magistratu, Regnum in pacifico & quieto statu persistere non possit. Placet omnibus, contemptum uindicare. Pertulerant iam Pilzinenfes duram Thaboritarum & Orphanorum obsidionem X. mensibus. Ad extrema autem redacti, ac fame laborantes, ad Synodum Basiliensem misere oratum, ne fidelem urbem, quæ tam graues longo tempore propter fidem Catholicam ærumnas pertulisset, in manus crudelissimorum hæreticorum peruenire sinerent. Quod utiq; breui futurum esset, nisi subuenirent. At Patres in Concilio, cum non haberent ærarium publicum, ex priuato argento symbolum dederunt. Qua sanè contributione collegerunt Octo Milia Ducatorum, quos con festina miserunt Mainardo, ut collecto exercitu subueniret obsessis. Sciebant enim, cum Procopij Rasi Tyrannidi uehementer præ omnibus aduersari. Placuit igitur cunctis Nobilibus, cum eam ilitum manu, quam Mainardus comparauerat, Pragā peti. Cuncq; ueterē ciuitatem ingressi essent, ligneas turres amouere, ac parere omnes Alzoni iubent. Negant Orphanī Ducem esse, quem necq; ipsi necq; Thaboritæ susceperunt.

Alzo

Subsidium Pilzinenfes ab Alzoni missum.

Prælium Prage inter nouæ & ueteris ciuitatis populos

Fit

fit itaq; tumultus, committitur in urbe prælium. Lupus, ubi suos cedere, pluresq; cadere animaduertit, salutem pedibus quæsiuit. Commissum est prælium illud in sacratissimo die Ascensionis Domini. Albertus krantz, nouus quidem sed nō uulgaris historicus, ait, capta ciuitate noua, scæuitum esse sine discrimine, in omnem ordinem, ætatem & sexum. Et ad XXII. Milia hæreticorum eo die cecidisse, ac maxima potitos præda uictores. Quicquid enim spoliōrū Thaboritæ & Orphani, ex captis direptisq; urbibus & uicinis prouincijs acquisierant, ibi repositum fuerat. Quod autem à Catholicis hæc facta esse affirmat, nescio quonam auctore aut teste nitarur. Certè antiqui codices scripti testantur, eos fuisse Hussitas, qui cum Legatis Concilij compactata fecerant, à quorum parte & Ioannes Rokyšana eiusq; auditores, antiquæ ciuitatis incolæ stabant, qui utiq; non erant uerè Catholici. Magis igitur crediderim Bohemis ibi contigisse, secundum illud diuinum per os Esaiæ oraculum, Concurrere faciã Ægyptios aduersus Ægyptios, & pugnabit uir contra fratrem suum, et uir contra amicum suum: ciuitas aduersus ciuitatem. Vt compleretur illud uerbum Christi, Omne regnum in se diuisum desolabitur. Pilzitenises re cognita, Procopio è muris illudebant, dicentes, ut ciuibus suis opem ferat, alienos lacerare desinat. Stultum enim esse, cum, qui sua tueri nequeat, infestare aliena. Ille ista pro fictis habens, ubi certum de gestis Pragensibus nunciū accepit, soluta mox obsidione, plenus irarum, cum omnibus copijs uersus Pragam iter dirigit. Pro operanti communes amici occurrunt, ut de pace inter eum & Nobiles agerent. Procopius ita se pacem habiturum respondet, si noua Praga sibi restitatur, si munitiones deiectę reficiantur, si Pilzina eo in statu repottatur, in quo fuerat ante dissolutam obsidionem. Nam commeatus iam eo importati fuerant. Nobiles ubi res factu difficillimas peti uident, Procopiumq; uincula, uerbera, cædes mitari: cum alia uia pax inueniri non posset, armis decertare constituunt. Hæc Æneas Syluius.

Alber. in V. d. n. d. li. ii. c. 33.

Thaboritæ uicti ab Hussitis.

Esaie 19.

Liberati ab obsidione Pilzinenfes

Historia ex Chronicis breuiter recitata.

Vetustus autem Chronicorum liber sic habet. Anno Domini M. CCCC. XXXIII. Barones Regni Bohemiæ, Dominus Mainardus de noua domo, & Dominus Ptatzko cum alijs non multis, & ciues antiquæ ciuitatis Pragensis, ad se redeuntes, & uidentes deprædationem regni & spolia nimis crudelia pauperum, per ipsos Thaboritas fieri, consilio inuito, feria Quinta in Ascensione Domini, ciuitatem nouam Pragensem potenter inuasunt & obrinuerunt, totamq; ciuitatem sibi subiugauerunt. Quia ipsi de noua ciuitate erant multum partem Thaboritarum fouentes, ac ipsos

ita

in omnibus contra Barones et contra ciuitatē antiquā Pragensem protegentes & adiuuantes. Hoc audientes illi, qui adhuc circa Pilznā iacuerant, magno terrore perterriti, Sabbato post Ascensionem Domini à Pilzina recesserunt, et progressi sunt uersus Pragam, sperantes se è conuerso ciuitatem nouam Pragensem per traditiones ipsorum obtinere. Sed quia ipsi Barones in hoc fuerunt circumspēcti, soli cum suis ciuitatem nouam custodierunt et seruauerunt. Videntes hoc Thaboritæ, quod nihil proficere possent, perrexerunt in districtū Grecensem, populū maiore acquirentes, & compellentes contra Barones pugnare nolentes. Hoc ipsi Barones considerantes, inuocauerunt auxiliū Baronum partis Imperatoris. Tunc Dominus Viricus de Rosis, Dominus Vuenceslaus Micholitz de Strakonitz, et alij Barones in districtū Pilznēsi cum Pilznensibus, strenuos famosos Equestres & Pedestres cum curribus & Bombardis, repentino transitu, bene ad XII. Milia in subsidium direxerunt. Ibiq; inter Brodā Bohemicalem & inter Gurym ciuitatē in campo cum ipsis conflixerunt, & ipsos Thaboritas prostrauerunt. Procopiū Rasum & alium Procopiū paruum, sacerdotes ipsorum occiderunt, & alios multos interfecerunt & cremauerunt, & alios de campo fugauerunt: Ipsosq; currus omnes & pixides, ac alia Instrumenta bellica abstulerunt. Die dominica post festum Corporis Christi. Hæc ibi, simpliciter quidem scripta, sed quæ non habent leue apud me pondus fidei.

Quandoquidem uerò prælium istud, insigne, & Thaboritis genti bellicosissimæ ultimum fuit, operæ precium fuerit, ut eius descriptio exactior hic ex Ænea Syluiō recitetur. Ait ergo. Ventum est ad locum inter Brodam Bohemicam, & Burim, Quatuor Milibus & Quingentis passibus à Praga distantem, in agris late patentibus. Ibi currus contra currus incurrunt, & sublato clamore alteri alteros contumeliosè compellant. Decreuerat Procopius, haud quaquam pugnæ copiam facere, nisi ex occasione prærogatiua daretur. Erat ei animus, recta uia Pragam petere, ubi non dubitabat, nouam ciuitatem sibi portas aperturam. At equitatus nobiliū, munitiones eius præter gressus, dum forte ultimam partem apertam uidet, raptim ingreditur, cædemq; magnam facit. Hostes improviso malo premens, quod agant nesciunt. Trepidatur totis castris, insolita res terrore auget. Necq; enim intra munitiones currum intrasse prius equites aliquando uiderant. Cæduntur passim pedites, fit fuga aperta. Ex altera parte mole Quadrigarum instant Nobiles, sternuntur ubiq; fugientes. Procopius ubi suos retinere nō potest, nec audire hortamenta, periculum metusq; sinit, inter

Æneas uocat Pelzianam, alij Pilzianam. Bohemi scribunt absque uocali Pilzn.

Pars Imperatoris erat Catholici.

Ultimum præliū Thaboritarum.

Alber. krantz lib. ii. c. 33. ait. Inter Brodam & Coloniam. At non longa distantia est inter Brodā Gurym & Coloniam. Ideo partē refert, utrum sequaris auctore Ego Æneā sciquor, cui assipulatur Chronicon codex Bohemicus, nisi quod hic Burim, ille Gurym dicit. In Bohemico Rasurim ponitur

A a confertissimos

confertissimos hostes dilapsus, cū cohorte, quam sibi ex fortissimis magis, quam amicissimis delegerat, aliquandiu hostis impetum retinet, multisq; cęsis uictoriam penē hostibus eripuit. Sed circumuentus multitudine equitum, nō tam uictus quam uincendo fessus telo in incertum misso trāsforditur. Pari modo et alter Procopius, quē minorem appellari diximus, in eodem globo fortiter pugnans occumbit. Atq; is finis duobus illis perniciosissimis ac deterrimis monstris fuit. Sic Thaboritarum & Orphanorum scelerati exercitus, inuicti prius, uicti ac deleti sunt. Procopium Rasum quis occiderit, ignoratū est, Primus eius uictorie autor habitus est Mainardus, Post eū magna Pratsconis uirtus uisa. Coapcho uero Thaboritarum equitatum ductabat, rei militaris apprimē peritus: et qui multis aliquando damnis Prutenos affecerat, & à Rege Poloniae uocatus, usq; ad Gedanum & mare Baltheum, uictorem exercitum

Coaphico

Pessima
plebs Thaboritarum,
igne cōsumpta.

duxerat: Ex hoc prælio fuga dilapsus, cum magna parte equitatus in Coloniam sese recepit. Cōfecto bello, cum multa Milia captiuorum essent, Mainardus Concilio Procerum accersito, perdere pessimam plebem statuit, quæ nutrita in armis, omnem ætatem in castris egerat, nec sub legibus uictura crederetur: rapinis, exadibus atq; adulterijs assueta. Qua stante, pacatum regnū stare nō posset. Sed ueritus, ne simul innocentes interficeret, qui ex agris coacti ad pugnam uenerant: uoce præconis edicti iubet, Nondum bellum peractū esse, fugisse Coapchonem, Coloniam expugnari oportere, uicinaq; per circuitum gentes, quæ regnum popularentur, armis domandas. Ad eam rem necessarios, qui sub Procopijs militassent uiros fortes et in bello exercitatos, decretū eis ex publico stipendiū, donec regnum pacaretur. Proinde omnes, qui stipendia facere uellent, in horrea sese proxima reciperent: cauerent, ne rudes in expertosq; belli, secum admitterent. Illos sua rura suosq; lares repetere posse. Intrauerunt horrea (quæ apud Bohemos in uillis ex materia culmo tecta, frequentia sunt) pleraq; Thaboritarum & Orphanorum milia: homines nigri, ad solem & uentum indurati, aspectu terri atq; horribiles, et qui circa fumum in castris uiuissent, Aquilinis oculis, impexo crine, promissa barba, corporibus proceris, membris hispidis, cute a deo dura, ut ferrum quasi lorica repulsura uideretur. Clausa sunt confestim ostia, & ignis immisus horreis, quo fex illa & colluies hominum, ignominiosum agmen, post multa quæ patrauerat scelera, exusta, contemptæ demū religionis poenas dedit. Sigismundus Imperator, ex Italia iam reuersus, Basileam petierat, dissidioq; patrum (quod tunc erat cum Eugenio Papa ad tempus sedato, Vlmā se cōtulerat, Vbi audita Thaboritarū ac Orphanorum

Sigismundus
Imp.

phanorum clade, Legatos in Bohemiam mittit, Regni Proceres commendat, qui uiros nocentes deleuerint, hortatur Regni quietem procurent, ac se in Regem suscipiant, quem fratri successorē eius gentium dederit. Illi ergo magno numero apud Ratisponam eum conueniunt, Regemq; suum salutant. Venerunt & seorsum Coapcho & Ioānes Rokyana, de suis rebus acturi, Legati quoque Basiliensis Concilij, qui Pragæ fuerant, & cum Bohemis certo modo conuenerant (Quemadmodū recitatum est supra in Compactatis) eo se contulere. Imperator auditis, quæ de religione in commune placuerant, conuenta probauit, eaq; seruari mandauit. Exin poscentibus Vngaris, nauibus per Danubiū uectus Budam petijt. Post illam uero Thaboritarum stragem, sacerdotes Thaborenses, qui contra Magistros Pragenses proteruiebant, facti sunt ad pacem & concordiam æquiores magisq; flexibiles, Vt est intelligere exijs, quæ Historicus eorū, Ioānes de Lukauerz commemorat, In hæc lanē uerba.

Interea materiabus uentilatis inter Magistros Pragenses ex una, & sacerdotes Thaborenses parte ex altera, manentibus audientijs præactis finaliter indiscussis, ex certarum personarum instigatione. Postea anno Domini M. CCCXXXIII. ambæ dictæ partes, sub certis limitibus condescenderunt in Magistrum Payne Anglicum, compromittentes stare suo edictui, Quicquid ex scriptis Magistri Ioannis Hus, Magistri Ioānis Vuicleph, scriptisq; ipsius proprijs, & iudicem Compactatum in Egra, inter partes prædictas pronunciauerit, Cuius partium compromissi forma & tenor erat talis. Volumus & promittimus stare scriptis Magistri Ioannis Hus, Magistri Ioannis Vuicleph, & scriptis Magistri Petri Anglici. In controuersijs, habitis inter nos, Pragenses ex una & Thaborenses parte ex altera. In materiabus Sacramentorū septem Ecclesiæ, suffragij & inuocationis sanctorū, rituum Missæ ac Purgatorij: Sicramen, quod Magister Petrus omnia secundum scripta præmissorum, & iudicem Compactatum in Egra faciat.

Magister autem Petrus illo in se suscepto onere, eam pronuntiationem inter prædictas partes faciendam, usq; ad susceptionem à Regno Bohemiæ Serenissimi Domini Sigismundi Vngariæ &c. Regis, & Romanorum Imperatoris, & ipsius in regnum introductionem prorogauit. Post cuius in regnū introductionem, prædictus M. Petrus, ad mandatum specialiter Serenissimi prædicti Imperatoris, & aliorum instigationem Baronum, ac Communitatum ibidem pro tunc assistentium acclamationem, inter partes prædictas, quamuis una eorum parte, scilicet sacerdotum Thabo-

Pacta inter
Pragenses
Magistros,
& Thabo-
renses sacer-
dotes.

M. Petrus
Anglicus.

rensum absente, fecit pronunciationem. Hæcillè. Ea aut pronunciatio, supra est ex parte commemorata, sub anno M. CCCC XXIX. posita per anticipationem. Veruntamen semel cõceptum in pectora pestilentia viri, nullis potuit Tractatibus aut rationibus sententijsq; elui aut eradicari. Quamuis enim occiso eorũ exercitu (qui cunctis formidini ac terrori erat) in armis nõ ita confiderent, ut prius, Thaborit; alijs tamen rationibus pertinaciam suam tueri quærebant. Habebant sanè oppidum Thabor in excelsa rupe munitissimum, habebant multas Communitates sibi adherentes, habebant sacerdotes argutos & in sacris literis exercitatos, qui pro suis opinionibus defendendis omnia facere ac pati malebant, quàm Pragenses Magistris, cum quibus tot annos cõtenderant, per omnia consentire. Cum igitur in arbitris nihil amplius præstidij aut fiducia haberent, ad Aulicos Imperatoris confugerunt, ut eorum intercessione ab Imperatore certis pactionibus, obtinerent libertatem permanendi in ritibus & opinionibus suis. Imperatore itaq; ex Moravia in Bohemiam transeunte, priusquam perueniret Iglauiam, occurrerunt ei ex Thaboritis Bedericus de Straznitz sacerdos, & ciues aliqui Thaborenses: Velut Legati omnium Thaboritarum, in oppido Trzebitz, ubi cum Imperatoris Cõsiliarijs egerunt, quibusnam pactis liberè possint in ritibus suis permanere, Verum conclusio pactorum dilata fuit, donec Iglauiam peruentum est, Literæ tamen cõfirmationis Pragæ tandè, post susceptionem Imperatoris, sunt confectæ. Quarum tenorem recitat Ioannes de Lukauetz, in hæc uerba.

Literæ concordia Thaboritis concessæ.

Anno à Natiuitate Domini M. CCCCXXXVI. Die dominica ante festũ S. Elizabeth, facta est concordia per Illustrem Principem, Dominum Vricum Comitem Ciliæ, ac generosos Dominos, Dominum Vricum de Rosenberg, Dominum + Alefs de Sternberg, Dominum Hintze de Pirgstein Magistrum Curia, Dominum Caspar Cancellarium, Dominum Hassék de Vualdstein, Dominum Arnestum de Vulafsim, Dominum Przibik de Clenau, & Ioãnem de Cunuald Camerarium: Inter Inuictissimum Principem & Dominũ, Dominum SIGISMVNDVM, Dei gratia Romanorum Imperatorẽ semper Augustum, & Vngaria, Bohemia &c. Regem, ex una, Et honorabiles sacerdotes Bedericum de Straznitz, Nicolaum de Pelhrzymau dictum Episcopus, Vuenceslaum Corandam, cum alijs eorum partis sacerdotibus ac prouidis, Magistro ciuium & tota Communitate montis Thabor,

+ Aljs

is fuit Caspar
slik.

Thabor, ac eis adherentibus, parte ex altera: Primum, quod Dominus Bedericus cum alijs sacerdotibus sibi adherentibus, & cum illa + Hradicensi cõmunitate, à lege Dei & à ritibus, quibus hæc tenus circa diuina utebantur, per uolentiam trahi non debent. Arbitrorum tamen Quatuor, ex parte utraq; electorum, quicquid pronunciatum fuerit secundum Iudicem in Egra Compactatum, dictamini stare utriq; debent, modo & forma, ex unanimi consensu, de condescensu in arbitros Magistrorum Pragensium ex una, & sacerdotum Thaboriensium parte ex altera, in literis utriusq; partis expressis. Hoc etiã signanter est expressum & concordatum, ut dicti Thaborenses habeant debitam, pacificam & securam audientiam, Et quicquid per præfatos arbitros pronunciatum fuerit, secundũ Iudicem antedictũ, ut + utiliter hoc eius Serenitas, ipsiusq; successores eos uexari non permittant. Item, Quicquid his temporibus pro eadem causa contra eius Maiestatem, à dictis sacerdotibus & à Communitate actum est, hoc totum transire debet. Et eius Maieestas nunquam hoc eis in temporibus futuris in malum refricare debet. In testimonium omnium prædictorum pactorum, nos concordatores superius nominati, nostra propria sigilla præsentis literæ appendi fecimus. Quæ est data Pragæ, anno & die præscriptis.

+ id est, Thaborensi.

forte + propter hoc

Literæ Magistrorum Pragensium super IIII. arbitris.

In nomine Domini Amen. Ego Magister Ioannes de Rokyzana, electus Archiepiscopus Ecclesiæ Pragensis, meo ac aliorũ Magistrorum ac sacerdotum mihi adherentium nomine, notum facio omnibus & singulis, literam hanc inspecturis, aut legi auditoris, quod cum Domino Bederico de Straznitz, suisq; sacerdotibus Thaboriensibus & sibi adherentibus, pro materijs spiritualibus & ritibus, pro quibus fuit difficultas nostra cum illis, annis his bellicosus, circa diuina: condescendimus & uigore præsentium literarum finaliter condescendimus in concordatores & arbitros Quatuor, per nos & Dominum Bedericum cum suis sacerdotibus, ex unanimi cõsensu electos, Videlicet, in Magistrum Petrum Anglicum, & sacerdotem Martinum de Chrudim, Episcopum electum, & in Magistrum Vuenceslaum de Drachouu, ac in Magistrum Buzkonem. In quos consensimus, & uigore præsentium literarum consentimus, ac plenariam potestatem damus, Quatenus ipsi, ad Deum & salutem prospicientes populorum, pro rebus spiritualibus & ritibus circa diuina, pro quibus inter nos & illos, annis his + extiterat, secundũ iudicem inter nos & Prælatos Bagenses

Adde + discor-
dia seu diffin-
cultas

lienses in Egra Compactatum, finaliter in Quatuor temporibus, in Quadragesima proxime affuturis, pronuncient & declarent. Et ego Magister Ioannes antedictus, meo & aliorum sacerdotum mihi adherentium nomine, promitto bona fide, absque omni dolo, pro me ipso & alijs sacerdotibus mihi adherentibus, huic, quod secundum iudicem supranominatum pronunciauerint, consentire & assuescere, atque hoc suscipere corde, ore & opere. In robur & testimonium horum omnium, Ego supra dictus Magister Ioannes, & mecum Magister Christianus de Prachatitz, & Magister Ioannes de Przibram, sigilla nostra propria dedimus literæ huic sponte applicari. Datū in Praga, Anno Domini M. CCCCXXXVI, feria Sexta post Martini.

Literæ Thaborensium sacerdotum super eisdem.

In nomine Domini Amen. Ego Dominus Bedericus de Straznitz, meo & aliorum sacerdotum mihi adherentium nomine, notum facio omnibus & singulis, literam hanc inspecturis aut legi audituris, quod cum Magistro Ioanne Rokyzana, suisque sacerdotibus sibi adherentibus, pro materijs spiritualibus & ritibus, pro quibus fuit difficultas nostra cum illis, annis his bellicosis, circa diuina condescendimus, et uigore presentium literarum condescendimus finaliter &c. per omnia sicut supra in proxima litera. Exceptis personis, quarum appensa fuere sigilla, earum enim nomina hec sunt, Bedericus supradictus, & Nicolaus de Peilhrzymouu, dictus Episcopus, & Vuenceslaus Coranda. Post has literas subdit Thaboritarum historicus, quod post huius concordie Serenissimi Imperatoris cum Thaboriensibus terminationem, & eiusdem per literas patentes cum pendentibus sigillis ipsius Imperatoris, & concordatorum prænominatorum roborationem, sacerdotes Thaborienses, cum eorum arbitris die et loco ipsis limitato, et in literis superius exaratis recognitorijs partis utriusque expresso, in Quatuor uidelicet temporibus Quadragesimæ proxime post concordiam præfatam affuturis, in Pragensi ciuitate termino paruerunt, parati audire arbitratorum a parte utraque electorum, inter eos & partem eis aduersam pronuntiationem, secundum quod extiterat concordatum. Cum autem tempore partitionis utrorumque, quædam alia materia tractanda cum Imperatore superuenerit, occasione quorundam articulorum, per ceteros sacerdotes & quosdam Generosos & famosos districtus Grecensis, ipsi Imperatori cum Legatis Basiliensibus obiectorum, ob non ipsorum cum Regno Bohemie & Marchionatu Morauie Compactatorum seruationem, Tandem ob præactam

causam

Thaboritarum historia.

causam distractione facta, Interim duo ex prædictis quatuor arbitris, ad propria cum cōducentibus eos recesserunt. Quibus recedentibus, postea sacerdotes Thaborienses suam comparitionem, ad audiendum inter se & partem eis aduersam, pronuntiationem, Domino Imperatori et Magistro Ioanni Rokyzana Archiepiscopo electo notificantes, cum eorum licentia & uoluntate, ad propria redierunt gaudentes iure et priuilegio per Dominum Imperatorem, medianibus prænominatis concordatoribus, gratiose concessio. Hac ille Thaborita.

Ex quibus prudens lector facile intelligit, quam pertinax fuerit Thaboritis asserendi sectæ suæ dogmata, quæ tot disputationibus Tractatibusque a Magistris Pragensibus frustra fuerunt impugnata. Nam in hanc usque diem permanet secta eorum in plerisque tum Bohemie tum Morauie locis, sub nomine Picardorum & Vualdensium. Quæ infelici hoc tempore per nouas Germaniæ sectas, mirum in modum in peruicaci proposito suo corroboratur: licet ex æquo sit & Catholicis & Calixtinis in regno & Marchionatu populis detestabilis & exosa. Ipsa uero sibi egregie nunc triumphare uidentur, dum existimant ac uident dogmata sua longe tolerabiliora Catholicis esse, quam sint plerique Lutheri, Zuinglij, Melanchthonis, Oecolampadij, Balthassari, Rotmanni & id genus aliorum Germaniæ hæreticorum, & nouarum sectarum nequissimorum, dum scelerata dogmata, impiæque & seditiosa paradoxa. Quibus Ecclesiæ septem Sacramenta horrendis sacrilegijs prophanantur, & Millæ sacrificium cum uniuersis propemodum ritibus antiquis nefandissime explodiunt, bonaque priorum opera reputantur in peccatum.

Anno Domini M. CCCCXXXV.

Mansit nihilominus Gubernator Regni Bohemie, Dominus Alzo de Risenberg, quem Mainardus et alij Barones ac Nobiles contra Procopij Rasi Tyrannidem elegerant. Et quamuis Compactata nondum plenum executionis effectum, & confirmationis robur sortita essent, ab armis tamen cessatum est, animis utrinque ad pacem procliuis, & cunctis Ecclesiasticam unitatem desiderantibus. Sacerdotes autem Hussitarum, Magister Ioannes Rokyzana alijque Pastores Ecclesiarum & cōcionatores ei adherentes, nimis anxie & curiose circa Compactata solliciti, multis dubitationibus molesti erant Legatis sacri Concilij. Quas etsi Pragæ in concordia tractatu, iam pridem resoluissent Legati, repetitis tamen uicibus eas declarare non sunt dedignati, ne ullo pretextu iusta uideri possit illorum sacerdotum causatio seu querela. Opera precium ergo est, Le-

Secta Thaboritarum.

Gubernator regni Alzo de Risenberg.

Dubia Hussitarum circa Compactata.

tori illius dissipationis copiam & exemplum semel exhibere, ut plenior habeat super Compactatis informationem.

Responsa Legatorum Concilij, ad dubia Bohemorum.

In nomine Domini Amen. Hæc sunt responsa, data per Reuerendum in Christo Patrem, Dominum Philibertum Episcopum Constantiensis prouinciæ Rothomagensis, ac Venerabiles & egregios uiros, Ioannem de Polomar, Decretorum Doctorem, Archidiaconum Barchinonensem, Henricum Tocke in Theologia Magistrum, Canonicum Magdeburgensem, et Martinum Bernerij, Baccalaureum in sacra pagina, Decanum Turonensem: Legatos sacri Concilij Generalis, Ad quæstia puncta seu dubia, per nonnullos uenerabiles Magistros & sacerdotes Regni Bohemiæ eis mota. Primo dixerunt, Quod non est intentionis sacri Concilij, permittere Cõmunionem sub duplici specie, permissione tolerantiæ, uel sicut Iudeis permissus fuit libellus repudij, Quia cum sacrum Concilium uiscera maternæ charitatis exhibere dictis Bohemis & Morauis intendat, non est intentionis Concilij, permittere tali permissione, quæ peccatum non excludit, sed taliter elargiri, quod autoritate Domini nostri Iesu Christi, & Ecclesiæ ueræ sponsæ eius, sit licita, & digne sumentibus utilis & salubris. Item, Cum circa materiam de punitione peccatorum fuisset per prædictos Magistros & sacerdotes dictum, Quod ex scripturis sacris habetur, quod interdum Deus excitat corda priuatarum personarum, ad correctionem & punitionem peccatorum. Et sic uidetur licere inferioribus, corrigere suos superiores & punire, Responderunt, ostendentes textum B. Augustini in Decretis XXIII, q. si. Qui percutit malos in eo quod mali sunt, & habet causam interfectionis, minister Dei est. Qui uero sine aliqua publica administratione maleficum, furem, sacrilegum, adulterum, periurum, uel quemlibet criminofum, interfecerit aut trucidauerit, uel membris debilitauerit, uelut homicida iudicabitur. Et tanto acrius, quantum non sibi à Deo concessam potestatem abusiue usurpare non timuit. Et certe molestius susciperet ista ciuitas, si aliquis priuatus attentaret punire unum criminofum, & erigeret furcã in platea, & ibi eum suspenderet, quàm si unus homo interficeret alium hominem in rixa uel per insidias. Et alios textus B. Ambrosij & Hieronymi eidem concordet etiam allegarunt. Dixerunt denuo, quod nemo dubitat, quod lex Dei sancta & debite posita est, & in ea legitur simpliciter, Non furtum facies. Et tamen mandato Dei filij Iisrahel asportauerunt bona Agyptiorum, quæ receperant commodata. Item, In eadem

Quatuor Oratores Concilij Bas.
Duplex permissio.
Quomodo puniendi sunt mali.
23. q. 8. c. pen.
Exemplum.
Exod. ii.

legé

lege scribitur simpliciter, Non occides. Ex quo B. Augustin. primo de ciuitate Dei probat, quod nemini licet occidere seipsum. Et tamen facit instantiam de Samfone. Respondet, & dicit hæc uerba. Cum autem Deus iubet, seque iubere sine ullis ambagibus intimat, Quis obedientiam in crimen uocet: quis obsequium pietatis accuset: sic in proposito, uerba B. Augustini habeatis pro responso. Sed uideat quisque, si Deus iubet, & se iubere sine ambagibus intimat, & probeat spiritus si ex Deo sint. Sed de talibus non est lex danda, Nec est multum agendum. Nam per hoc facile insurgeret occasio, faciendi seditiones, et inferiores insurgendi contra superiores, Et quando aliquis furatus esset, uel aliquem interfecisset, diceret, quod spiritu Dei motus est. Sed certe nisi de hoc bene constaret, puniretur.

Dixerunt denuo, quod aliqui sint casus, in quibus Laici habent potestatem in Clericos. Fuit responsum. Quod certi sunt casus in iure, in quibus Laici habent potestatem super Clericos, et aliquando super Cardinales. Nam si mortuo Papa, Cardinales non uellent intrare Conclauem, ad electionem Papæ faciendam: Rex Princeps, uel alius Dominus seu Potestas secularis, potest eos compellere. Sed in illis casibus iam ille non est priuata persona, sed autoritate iuris utitur iurisdictione. Similiter est intelligendum de alijs casibus in iure positis. Dixerunt ulterius. Quod nullum ius fori habet iustitiam, nisi ius Poli illud approbauerit. Fuit responsum, Quod nullum ius fori habet iustitiam, si sit contra legem Dei. Et quod lex Dei est regula omnium legum. Sed exigitur magna peritia in applicando regulam ad regulatum. Nam interdum alicui uidetur, quod sit tortuositas in regulato, & non est, sed est defectus in applicando, quia non applicatur debito modo regula ad regulatum.

Circa articulum de prædicatione uerbi Dei fuit motum, quod interdum aliquis Prælati ex sua inuidia uel malitia, sine causa rationabili, bonum & idoneum Prædicatorem, bene & Catholice prædicantem, inlibet prædicare. Et fuit responsum, quod satis intellexerunt, quod abusiue Prælatorum inordinate agentium, magnam occasionem præstitit his turbationibus. Et quod in eorum partibus nunquam audiuerint tales querelas. Sed Prælati fauent bonis prædicatoribus, & eos ad prædicandum excitant precibus, fauoribus & honoribus. In talibus autem casibus, iam sunt à iure prodita remedia, quando aliquis prohibetur uti iure suo, habet remedium appellandi. Et si bene confidit, quod appellatio sit iusta, utatur iure suo, omni uiolentia brachij utriusque, spiritualis uidelicet & secularis, femota, Nam exitus causæ declarabit, si ipse habebat iustam causam appellandi. Tunc declarabitur, superiorem male prohibuisse, & appellationem

Duplex ius fori et poli

Abusio Prælatorum

appellationē iuste fecisse, Et superior iniuste prohibens, debet corrigi. Si autē iuste fuit prohibitus, & ipse sua temeritate superioris iustum mandatum spreuit, dignum est, quod ipse digna animaduersione puniatur.

Qui actus
Dominij se
cularis pro
hibiti sunt
Clericis.

Hyconomus
corrupte pro
Oeconomo po-
nitur, qui dicitur
latine, dis-
pensator seu
gubernator
domus.

alias + alterca-
tiones
Dixit, is est Io-
annes de Polo-
mar, qui fuit
insignis iure-
consultus.

Dubia de
bonis Ec-
clesiæ.

Circa Quartum articulum fuit motum, An liceat Prælati Ecclesiasticis, actus secularis dominij in propria persona exercere? Fuit responsum, Quod si per uerbum actus secularis dominij, intelligatur actus, quos aliquis secularis dominus posset agere seu exercere: Tunc dicendum est, quod aliquos tales actus potest licite Prælati in propria persona exercere, Sicut sunt, uendere, impignorare, infeudare, modis & formis à iure ordinatis. Aliqui sunt, quos non licet in propria persona exercere, sed debet habere Hyconomum, uicedominum uel procuratorem, qui hos exerceat. De quibus actibus in iure cauetur in Rubrica. Ne Clerici uel Monachi secularibus negocijs se immisceant, & alijs iuribus.

Fuit motum, An illa potestas coactiua, quæ debet exerceri per Hyconomū &c. sit apud Prælaturam Ecclesiæ? Dominus Ioannes de Polomar respondit, quod hæc quæstio præsupponit aliam, de qua sunt diuersæ opiniones inter doctores, Apud quem sit dominium rerum Ecclesiæ. Et ulterius, An actiones sint in persona Tutoris uel Procuratoris, uel, licet non sint in eorum persona, tamen per cōstitutionem actoris uel procuratoris exercitium ipsarum demādaret ipsi actori uel procuratori, & alias + intricaciones, de quibus non est opus ad præsens agere. Sed cum multum instaretur, ut diceret opinionem suam, dixit, quod si ocium haberet, & liberet solaciari in disputando, daret optionē arguenti. Sed magis esset opinio sua, quod dominium rerū Ecclesiæ, est apud Christum, Et prælati & alij Ecclesiastici sunt Canonici administratores, ad instar tutorum, Sed ampliorem habent potestatem seu administrationem, quàm tutores. Et constituendo Hyconomū seu uicedominum &c. eorum cōstitutione debite facta, Hyconomus seu uicedominus habet illam potestatem coactiuam, seu exercitium iurisdictionis. Item, Circa Quartū articulum, pro declaratione primæ conclusionis, est concordatū, quod uerba, iuste acquisita, in ipsa posita, etiam determinant contenta in eadem. Item, Circa secundam cōclusionem, Cum sacri Canones & Doctores sancti sic loquuntur, Bona Ecclesiæ, res Ecclesiæ, facultates Ecclesiæ, Et inter doctores uariæ sint opiniones, Apud quem sit ipsarum rerum dominium, Prout notat Glosa & Doctores, in c. Expedi 12. q. 1. Ad nullam illarum opinionum intendunt aliquem coartare, sed nec aliquam illarum opinionum excludere, sed sit unicuique facultas, illam que sibi melior uidebitur, probabiliter sustinere. Dixerunt præterea dicti Bohemi,

hemi, quod ipsi tenent. Quod Clerici aut uiri Ecclesiastici, rerū temporalium Ecclesiæ sunt administratores, & non domini, Ad modum loquendi scripturæ, sanctorum doctorum & Canonum. Item Bohemi dicunt, quod in omnibus emergentijs stare uolunt dictaminis iudicis, ex unanimo consensu in Egra compactati.

Hæc sunt dubia Magistrorū & sacerdotum, qui stabant à parte Dubia hæc Hus, quæ scrupulosius mouebant circa Compactata, non solum pe mota. Pragæ anno XXXIII. Verum etiam Brunnæ in Morauia anno XXXV. & Iglauæ anno XXXVI. Quin etiam Basileæ in Concilio anno XXXVII. Iuxta illud Pauli. Semper discentes, & nunquam ad scientiam ueritatis peruenientes. Satis enim constat, eos Compactata nunquam recte seruasse, quantumuis curiose super ijs egerunt. Cor enim eorum non erat rectum cum Deo (ut ait Psalmista) ne fideles habiti sunt in testamento eius. Quamuis igitur ore & scripto consentirent in Ecclesiæ pacem & unitatem, corde tamen semper declinabant in sinistram partem Ioannis Hus. Ideo iniuriosis fuit omnis ille super Compactatis labor, Quia nequissimi sacerdotes illi, Rokyzana & socij eius, scelerata simulatione concordia, malitiose decipiebant tam Legatos Concilij, quàm Barones & Nobiles Regni, uana spe lactantes & illudentes utranque partem. Sicut enim fictè consentiebāt, ita re ipsa nunquam Cōpactata illa cōprobauerūt aut seruauerunt. Neque hodie seruant, quantumuis uerbo ea iactitent. In Compactatis enim expresse ponitur, ut cōmunicare sub utraque specie, illis sit permissum, qui Ecclesiasticam pacem & unitatem, realiter & cum effectu susciperent, & in omnibus alijs fidei & ritui Vniuersalis Ecclesiæ conformes essent. At Hussite in multis alijs punctis, à Catholica Ecclesia contra sua Compactata discordant. Nam cōmunicant paruulos, & sacerdotes eorum non dicunt cōmunicantibus, sub una specie totum & integrū esse Christum, sicut iubentur in Compactatis dicere. Sed adhuc hodie, sub duplici specie, exclusa unitate Ecclesiæ, seruant duplicitatē schismatis in damnata parte Ioannis Hus, quem in dedecus totius Ecclesiæ pro sancto uenerantur, & festum diem in honorem nominis eius quotannis celebrāt. Nihil igitur iuuant aut excusant eos Compactata illa, quia minime ea seruant, neque unquam seruauerūt. Quapropter sunt in statu æternæ damnationis, nisi ad Ecclesiam simpliciter reuertantur, damnata parte Ioannis Hus. Faxit omnipotens Hus & Ecclesia sunt duo contra-
stia. fuit uiri, qui de Ioanne Hus male credunt suis sacerdotibus Hussitis: aperiunt semel oculos, ut recte inspiciant Compactata, & perlegant hanc historiam, ex uetustis codicibus absque omni fraude & dolo laboriose

boriose collectam, ut intelligere ualeant, in quanto periculo salutis animarum uerferentur, dum falso persuasi, Ioannem Hus contra Ecclesiam pro sancto uenerantur, & nihilominus putant se Ecclesiae filios esse. Quod omnino falsum & impossibile est. Hus enim & Ecclesia nunquam stant simul. Nam Ecclesia Ioannem Hus ut haereticum & hostem suum damnauit in Generali Concilio, Qui & in aeternum damnatus manet, quicquid pro eo fingant et mentiantur sacerdotes Husitae. Haec admonendo & compatiendo, non insultando nec exprobrando per digressionem dicta sint.

Varij tractatus super Compactatis.

Imperator, reformato Vngarici Regni statu, euocauit ad se Proceres Bohemiae, quibus in Alba regali LX. Milia aureorum donauit, pecorumque maximum numerum, tractans cum illis mansuete de religionis Regnique negotijs. Cumque Compactata nondum essent roborata, conuocauit utramque partem in oppidum Morauiae regale & praecipuum Brunnam, Vbi cum res imperfecta maneret, ad Iglauiam indixit conuentum. Ad quem sane Proceres miserunt Procuratores suos, quosdam sacerdotes. Quemadmodum ex hac Instrumenti publici formula cognoscere licet.

Copia mandati pro obedientia sub sigillo Regni.

In Dei nomine Amen. Nos Alzo de Rizemberg, alias de Vuiziestiouu, Gubernator Regni Bohemiae, Barones, Nobiles, Milites, Clientes, Praga ciuitas ac caeterae ciuitates, ac sacerdotes, Generalem congregationem Regni Bohemiae & Marchionatus Morauiae facientes & repraesentantes, uigore praesentium facimus & dirigimus Nuncios et Ambasiatores nostros speciales, Vos Reuerendum Magistrum Vuenceslaum de Drachold, Curiae Archiepiscopalis Officialem, Honorabiles & discretos uiros Paulum de Slauuikouwitz, artium liberalium Baccalaureum, Plebanum S. Aegidij, & Correctorem Cleri eiusdem Curiae Archiepiscopalis Pragensis, Vuenceslaum de Lutznitz, Plebanum Ecclesiae S. Nicolai Antiquae ciuitatis Pragensis, & Bohinkoneni de Chotzna, Rectorem Ecclesiae Lithoum ac Decanum eiusdem, Sacerdotes in Christo Iesu dilectos, Ad presentandum uos coram Reuerendo in Christo patre, Domino Philiberto Episcopo Constantiensi & Collegis eius, Legatis sacri Generalis Concilij Basiliensis. Pro complemento & executione Compactatorum, per uos omnes uel maiorem partem, praestandum reuerentiam debitam & obedientiam Canonicam, sanctae matri Ecclesiae, sacro Generali Concilio, Romano Pontifici, & Praelatis nostris Canonicè intrantibus, Prout auisatum extitit in Brunna. Pro omnibus spiritualibus & secularibus personis Bohemiae

Ambasiatores Regni Bohe.

hemiae Regni & Marchionatus Morauiae, Ratum & gratum habituri bona fide, Quicquid per uos actum fuerit in praemissis, in quorum omnium & singulorum fidem & testimonium, has nostras literas sigillo Regni Bohemiae fecimus communiri. Data Praegae in Collegio Caroli, ipso die B. Matthaei Apostoli & Euangelistae, Anno Domini M. CCCCXXXV.

Anno Domini M. CCCCXXXVI.

Cum ergo Iglauiae coeptum esset agi super Compactatis, quae Compacta antea Praegae fuerant concepta & conclusa, uisum est utriusque parti, ut Iglauiae, in maius robur & firmamentum rei gestae, literis utriusque datis appendere sigilla Imperatoris Sigismundi, & Generis eius Alberti Ducis Austriae, Variarum itaque in eo tractatu confectarum ac datarum fuerunt literarum pro pacis & unitatis confirmatione, tum a Legatis sacri Concilij, tum a Baronibus regni, tum etiam ab ipso Imperatore. Quas sane omnes de uerbo ad uerbum referre, & longum & tædiosum foret, eod quod eadem Capitula in Compactatis posita, ea praesertim quae utriusque speciei communionem insinuant, in plerisque literis reperuntur. Nos igitur eas tantum recitabimus hic, quae ad historiae intelligentiam nonnihil conferunt.

Executoria Dominorum Legatorum super Compactatis data Bohemis, & expedita in forma, quae sequitur.

In nomine domini nostri Iesu Christi, qui est amator pacis & ueritatis, & pro unitate Christiani populi preces porrexit ad patrem, Nos Philiberto, Dei & Apostolicae Sedis gratia Episcopus Constantiensis prouinciae Rothomagensis: Ioannes de Polomar, Archidiaconus Barchinonensis, Apostolici Palatii causarum auditor, Decretorum doctor: Martinus Bernerij, decanus Turonensis: Tilmannus Praepositus sancti Florini de Confluentia, Decretorum Doctor: Aegidius Carlerij Decanus Cameraensis: & Thomas Haselbach, sacrae Theologiae professor Vienensis: Sacri Generalis Concilij Basiliensis ad Regnum Bohemiae & Marchionatus Morauiae, Legati destinati, autoritate sacri Concilij recipimus & acceptamus unitatem et pacem, per dictos Regnum Bohemiae & Marchionatum Morauiae acceptas, factas et firmatas, secundum quod utriusque parti constat per literas inde confectas, Cum uniuerso populo Christiano. Tollimus omnes sententias censurarum, & plenariam abolitionem facimus. Item, Autoritate Dei omnipotentis, & Beatorum Apostolorum Petri et Pauli, et dicti sacri Generalis Concilij, pronunciamus ueram, perpetuam, firmam, bonam & Christianam

Oratores Concilij Basiliensis.

Reconcilia- tio Bohe.

Commu-
nicare sub
utraq; spe-
cie.

Hunc arti-
culum Hus-
sitæ non ob-
seruant.

pacem dictorum Regni & Marchionatus, cum reliquo uniuerso populo Christiano, Mandantes autoritate predicta, uniuersis Christiani orbis Principibus, & alijs Christi fidelibus uniuersis, cuiuscumq; status, gradus, & præminentie aut dignitatis existant, Quatenus dictis Regno & Marchionatu, bonam, firmam et Christianam pacem obseruent. Neq; pro causis dissensionum, pro difficultatibus aliquibus circa materias fidei, & Quatuor articulorum dudum exortas & agitaras (cum iam sint per dicta capitula complanata) Aut pro eo, quod comunicauerunt, communicant & comunicabunt sub utraq; specie, iuxta formam dictorum capitulorum, eos inuadere, offendere, infamare aut iniuriari præsumant. Sed ipsos Bohemos et Morauos, tanquam fratres, bonos & Catholicos Ecclesie Orthodoxe filios, reuerentes & obediens eidem, habeant, & firma dilectione tractent. Hoc declarato expresse, quod si aliquis contra faceret, non intelligatur pax ipsa uiolata, sed debeat fieri de illo emenda condigna. Cuius (pro ut in dictis capitulis continetur) circa materiam communionis sub utraq; specie, sic hoc modo concordatum, Quod dictis Bohemis & Morauis, suscipientibus Ecclesiasticam unitatem & pacem, realiter & cum effectu, & in omnibus alijs, quam in usu communionis utriusq; speciei, fidei & ritui Vniuersalis Ecclesie conformibus, Illi et illæ, qui talem usum habent, communicabunt sub duplici specie, cum autoritate Domini nostri Iesu Christi & Ecclesie ueræ sponse eius, Et articulus ille in sacro Concilio discutietur ad plenum, quo ad materiam de præcepto, Et uidebitur, quid circa illum articulum pro ueritate Catholica sit tenendum & agendum, pro utilitate & salute populi Christiani. Et omnibus mature & digestè pertractatis, nihilominus si in desiderio habendi dictam communionem sub duplici specie perseuerauerint, hoc eorum Ambasiatoribus indicantibus, sacrum Concilium sacerdotibus dictorum regni & Marchionatus, comunicandi sub utraq; specie populum, Eas uidelicet personas, quæ in annis discretionis reuerenter & deuote postulauerint, facultatem pro eorum utilitate & salute, in domino largitur: Hoc semper obseruato, quod sacerdotes sic comunicantibus semper dicant, quod ipsi debet firmiter credere, quod non sub specie panis caro tantum, nec sub specie uini sanguis tantum, sed sub qualibet specie est integer et totus Christus, Et iuxta dictorum Compactorum formam, dictis Bohemis & Morauis, suscipientibus Ecclesiasticam unitatem & pacem realiter & cum effectu, & in omnibus alijs, quam in usu communionis utriusq; speciei, fidei & ritui uniuersalis Ecclesie conformibus, Illi & illæ, qui talem usum habent, ualeant communicare sub

sub duplici specie, cum autoritate Domini nostri Iesu Christi, et Ecclesie ueræ sponse eius. Hoc expresse declarato, quod per uerbum fidei, supra & infra positum, intelligunt & intelligi uolunt ueritatem primam, & omnes alias credendas ueritates, secundum quod manifestantur in scripturis sacris, & doctrina Ecclesie sane intellectis. Item, Cum dicitur de ritibus uniuersalis Ecclesie, intelligunt & intelligi uolunt, non de ritibus specialibus, de quibus in diuersis prouincijs diuersa seruatur: Sed de ritibus, qui communiter & generaliter circa diuina seruantur. Et quod postquam nomine Regni et Marchionatus in uniuersitate hoc suscipietur, si aliqui in diuinis celebrandis non statim suscipiant ritus, qui generaliter obseruantur, propterea non fiat impedimentum pacis nec unitatis. Idcirco Reuerendis in Christo Patribus, Archiepiscopo Pragensi, & Olomucensi & Luthomislensi Episcopis, qui sunt uel qui pro tempore erunt, Vniuersis & singulis Ecclesiarum Prælati, curam habentibus animarum, in uirtute sanctæ obediencie districtè precipiendo mandamus, Quatenus illis personis, quæ usum habent comunicandi sub duplici specie, iuxta formam in dicto capitulo contentam, sacrum Eucharistie Sacramentum sub duplici specie, requisiti, pro ut ad unum quencq; pertinet aut pertinebit in futurum, ministrant & pro necessitate plebis, ut non negligatur, faciant ministrari, & his nullatenus resistere aut contraire præsumant. Scholares quoq; qui comunicauerunt & deinceps iuxta dictorum capitulorum formam comunicare uolent, Et etiam cum promoti fuerint, & ad eos ex officio pertinebit alijs ministrare sub duplici specie, propterea à promotione ad sacros ordines non prohibeant, sed si aliud Canonicum non obsistat, eos rite promoueat eorum Episcopi. Quod si quisquam contra hoc facere præsumserit, per eius superiorè debite puniatur, ut poena docente cognoscat, quam graue sit, autoritatè sacri Concilij generalis habere contemptam, Vniuersis quoq; & singulis cuiuscumq; status, præminentie aut conditionis existat, presentium tenore districtè præcipiendo mandamus, Quatenus dictis Bohemis & Morauis, seruantibus Ecclesiasticam unitatem, & utentibus communionem sub duplici specie, modo & forma prædictis, nemo audeat impropere, aut eorum famæ uel honori detrudere. Item, quod Ambasiatores dicti Regni & Marchionatus, ad sacrum Concilium, Deo propicio, feliciter dirigendi, Et omnes, qui de eodem Regno uel Marchionatu, dictum sacrum Concilium adire uoluerint, secure poterunt, ordinato & honesto modo proponere, quicquid difficultatis occurrat, circa materias fidei, Sacramentorum, uel rituum Ecclesie, Vel etiam pro reforma-

Ritus Ec-
clesie.

Mandatū
ad Pastores
de comuni-
cando sub
utraq; spe-
cie Bohæ.

tione Ecclesiæ in capite & in membris. Et spiritu sancto dirigente fiet, secundum quod iuste & rationabiliter, ad Dei gloriam, & Ecclesiastici status debitam honestatem fuerit faciendum. Item, recognoscimus in gestis apud Pragam in seculia, quæ incipit. Hæc sunt responsa acta per Reuerendum in Christo Patrem Dominum Philibertum &c. Hanc responsionem scriptam. Primo dixerunt, Quod non est intentionis sacri Concilij, permittere communionem sub duplici specie permissione tolerantiae, uel sicut Iudæis permissus fuit libellus repudij. Quia cum sacrum Concilium uiscera maternæ pietatis exhibere dictis Bohemis & Morauis intendat, non est intentionis Concilij, permittere tali permissione, quæ peccatum non excludat. Sed taliter elargitur, quod autoritate Domini nostri Iesu Christi, & Ecclesiæ ueræ sponsæ suæ sit licita, & digne fumentibus utilis & salutaris. Quoniam ita cõcordati sumus cum Gubernatore, Bar onibus et alijs, quod per illas formas in hac & in alia litera conceptas & scriptas, dicta Compactata ad executionem deducantur, & in illis formis ambæ partes resedimus. Item, In literis ab utraq; parte ad inuicem apponantur in testimonium ad partium petitionem Sigilla Serenissimi Domini Imperatoris, & Illustrissimi Domini Ducis Austriæ Alberti. Ambasiatoribus Regni Bohemiæ ad sacrum Concilium destinandis, dabimus Saluum conductum eo modo, quo dedimus Dominis Mathiæ, Procopio & Martino. Dabimus Bullam sacri Concilij, in qua inferentur Compactata et confirmabuntur. Item aliam Bullam, in qua inferentur litera pro executione Compactatorum, per nos facta cum ratificatione. Quando datæ fuerint nobis literæ Regni, & facta fuerit obediẽtia: nos dabimus literam, per quã promittemus, quod quam cito commode poterimus, procurabimus habere à sacro Concilio, dictas duas Bullas. Et hæc litera erit munita Sigillis Regni, & Serenissimi Domini Imperatoris, et Illustrissimi Domini Ducis in testimonium. Simili modo petimus saluum conductum, si nos uel aliqui ex nobis, uelint transire ad Regnũ. In quorum fidem et testimonium, Nos Philibertus Episcopus Cõstantiensis præfatus: Ioannes de Polomar auditor: & Tilmannus Præpositus S. Florini, uice & nomine omnium aliorum Collegarum nostrorum, in absentia suorum sigillorum, presentes has literas dedimus, Sigillorum nostrorum munimine roboratas. In alio autem codice sic habetur. In quorum omnium et singulorũ fidem et testimonium, has nostras literas Sigillis nostris fecimus communiri. Et ad maiorem euidẽtiam, robur & firmitatem, Sigilla Serenissimi Domini Sigismundi Romanorum Imperatoris, & Illustrissimi Principis Domini

Dux Bullæ
à Concilio
dandæ.

Domini Alberti Ducis Austriæ & + Marchionis Morauia, ad instantes preces nostras sunt presentibus appensa. Datum Iglauia Olumucensis Diocesis. Die Quinta Mensis Iulij. Anno Domini. M. CCCXXXVI. alias + Marchio
natus.

Vt uerò intelligat lector, quanta fuerit Legatorum Concilij autoritas, exemplum literarum Concilij subiungere libet.

Tenor literarum sacri Concilij.

Sacra Generalis Synodus Basiliensis in spiritu sancto legitime congregata, Vniuersalem Ecclesiã representans, Venerabili Philiberto Episcopo Constantiensis, & dilectis Ecclesiæ filijs, Ioanni de Polomar &c. Salutem & omnipotentis Dei benedictionem. Cum uos ad partes Bohemiæ & Morauia Legatos nostros dixerimus destinandos cum plenaria potestate, prout in alijs nostris inde literis continetur, in quibus cum dicatur, quod omnem uobis in dictis partibus potestatem & Iurisdictionem Ecclesiasticam concesserimus: Ne generalitas hæc ambiguitatem ualeat generare, harum serie declaramus + prædicta uobis seu tribus aut duobus concessam, causas omnes & lites ciuiles, Criminales & spirituales, ad forum Ecclesiasticum pertinẽtes, per uos aut alios, audiendi, decernendi, seu de delictis inquirendi, seu delinquentes puniendi, uel cum eis (si uobis uisum fuerit) dispensandi, quæcunq; beneficia conferendi, etiam si forent ad Sedem Apostolicam deuoluta: Et generaliter omnem Iurisdictionem uoluntariam & contentiosam, & potestatem Ecclesiasticam exercendi, in toto Regno Bohemiæ & Marchionatu Morauia: Quam habent & habere solent Legati Cardinales à latere Summi Pontificis destinati: Volentes & decernentes, quod facultates in prædictis nostris literis uobis datæ, non censeantur per hanc in aliquo diminutæ, sed illas simul & istas uolumus in pleno robore permanere. Datũ Basileæ III. Idus Martij. Anno Domini M. CCCXXXVI.

Quæte fuerint facultates Legatorũ Concilij. legorũ potestatem.

Pro maiori præterea horum tractatum firmamento, Ipse quoq; Imperator, & Gener eius Dux Albertus, fidem suam interposuerunt, quam & literis confectis ac sigillatis muniuerunt. In hunc modum.

Tenor literarum Imperatoris, & Ducis Alberti.

Sigismundus Dei gratia Romanorum Imperator semper Augustus, & Vngariæ & Bohemiæ &c. Rex. Et Albertus eadem gratia Dux Austriæ & Marchio Morauia &c. Notum facimus presentibus uniuersis, Quod propter exortas quasdam emergẽtias

in materia mandati Reuerendo in Christo Patri Philiberto, Episcopo Cōstantiensi & Collegis suis, Legatis sacri Generalis Concilij dati, Inter ipsos Legatos eiusdem sacri Generalis Concilij Basiliensis, parte ex una, et inclytum Regnum Bohemiæ & Marchionatū Morauicæ, parte ex altera: promissimus, & tenore præsentium promittimus, in uerbo Cæsareo, sicut & ipsi Legati coram nobis promiserunt, quod infra hinc & festum sancti Michaelis proxime uenturum, dicti sacri Concilij Basiliensis Legati, mandati literas plenam & omnimodam facultatem continentes, à dicto sacro Concilio disponent, et in effectum ordinabunt, necnon ad manus Nobilis Alzonis de Ryzenberg, aliàs Vuizestiouu, Gubernatoris Regni Bohemiæ infra subscripta reponent.

Tenor literarum Concilij.

Sacra Generalis Synodus &c. Venerabili Philiberto &c. Cum uos ad inclytum Regnum Bohemiæ & Marchionatū Morauicæ, pro continuandis & Deo propicio feliciter concludendis pacis & unitatis tractatibus, duxerimus destinandos, uobis omnibus, & maiori parti uelstrum omnium, si forsan aliquos contigerit impediri, coram congregatione Generali Regni Bohemiæ & Marchionatus Morauicæ, uel Ambasiatoribus eorundem, communiter uel diuisim, aut cum deputandis ab eis, necnon cum quibuscunque Baronibus, Communitatibus uel deputandis ab eis, ac etiam cum Clero dictorum Regni & Marchionatus & cuiusuis ciuitatis, ac alijs etiam personis, si & prout uobis uidebitur expedire, omnia ad pacem & unitatem accommoda (salua fide & honestate Ecclesiæ) explicandi, proponendi, colloquendi, concordandi et concludendi: Ut ea, quæ per quosdam ex uobis tunc legatione fungentes, cum generali congregatione dictorum Regni & Marchionatus, concordata & cōclusa fuerint, executioni demandentur, & pax & unitas effectiue procedat, Et ipsa concordata & conclusa firmandi & roborandi, & ea executioni debite demandandi, Et generaliter omnia & singula faciendi, quæ pro pace & unitate dictorum Regni & Marchionatus & habitantium in eis, cum reliquo populo Christiano, uel pro bono & tranquillo statu illarum partium, uobis uidebitur expedire: Etiam si maiora & grauiora essent superius expressa, quam ea quæ in præsentī mandato continentur, & quæ mandatum speciale & expressum exigent, quæ omnia in præsentī habere uolumus pro expressis: plenam & liberam concedimus facultatem, ratumq; & gratum ac firmum habebimus, quicquid à uobis uel maiori parte (si reliquos contigerit impediri) actum fuerit siue

Generale
mandatum
agēdi cum
Bohemis.

sue gestū. Et faciemus, autore Deo, ab omnibus inuiolabiliter obseruari. Datum III. Idus Martij. Anno à Natiuitate Domini M. CCCCXXXVI. In cuius rei testimonium & fidem, Nos Sigismundus Imperator & Dux Austriæ præfati, Sigilla nostra huic literæ appendi iussimus. Datum Iglauicæ III. Die Mensis Iulij. Anno Domini M. CCCCXXXVI.

Bohemi igitur hunc in modum certificati, Generale mandatum seu edictum ad subditos Regni pro seruanda pace emiserunt, In hæc uerba.

Copia Mandati ad subditos Regni Bohemiæ et Marchionatus Morauicæ pro pace seruanda.

Nos Alzo de Ryssenburg, aliàs de Vuizestiouu, Gubernator Regni Bohemiæ, Barones, Nobiles, Milites, Clientes, Praga ciuitas & cetera ciuitates, Generalem congregationem Inclyti Regni Bohemiæ & Marchionatus Morauicæ facientes & repræsentantes. Vniuersis & singulis subditis & Incolis præfatorum Regni & Marchionatus, cuiuscunq; status & conditionis existant, qui sunt de parte nostra: affectu omnis boni, uario cum genere cōplacendi praprorrectis. Cum propter aliquas difficultates, circa materias fidei & Quatuor articulorum exortas, inter nos & conuicinos nostros, tam extra quam intra Regnum & Marchionatum consistentes, bella diutius fuerint agitata, Et iam per Dei gratiam, inter Legatos sacri Generalis Concilij & Generalem congregationem dicti Regni, sit facta cōcordia, Et nos pacem, quam promissimus pro dictis causis & articulis suscipere, & inire uolentes cum uniuerso populo Christiano, siue intra Regnum siue extraistente, per fidem & honorem nostrum, omni dolo & fraude cessantibus, suscepimus. Idcirco uobis omnibus & singulis per præsentem præcipiendo mandamus, Quatenus bonā Christianam, firmam, & perpetuam pacem seruētis & teneatis. Et ipsis supra dictis & uicinis, tam intra quam extra Regnum, illam nullatenus uioletis seu uiolari permittatis: sed faciatis à uestris omnibus firmiter obseruari. In horum fidem & testimonium, has literas nostras sigillo Regni Bohemiæ fecimus cōmuniri. Datū in Iglauia XII. die Mensis Iulij. Anno Domini M. CCCCXXXVI. Data est autem huius mandati Copia Dominis Legatis, præsentē Imperatore, XV. die Augusti, Iglauicæ eodem anno.

Mādatum
de pace seruanda.

Cæterum nomina Bohemorum, qui totius congregationis nomine cum Legatis egerunt & concordarunt, sic habentur in uetusto quodam codice expressa & in seriem digesta.

Nomina Barones. Alzo de Rysemberg Gubernator, Meinardus de noua do-
Oratorum mo, Alzo de Sternberg, Erhardus de Cunftat, Vuenceslaus de Crauar,
Regni Bo- aliàs de Stirtznitz, Hintze de Pagstein, aliàs de Ratay, Girzik de Vuissen-
hemia, burg, Hans de Colobrat.

Vtriusq; ciuitatis Pragensis Nunciij. Ioannes Vueluar, Sigmundus
de Cotentzitz, Vuenceslaus Hederika, Paulus Dyetizichonis, Benes Zuk-
manski, Valentinus Baba Daniel.

Militares. Diuuis de Mylenrako, Vuilhelmus de Postupitz, Petrus
de Suueysin, Ioannes de Ruffinouu, Ioannes de Smyrtzitz, Nicolaus de
Lamberg, Vuenceslaus de Petrouuiz, Ioanes de Czrayn, Gallus de Drze-
nitz, Mathias de Chlumptzan.

Sacerdotes. Ioannes de Rokyzana, Vuenceslaus de Drachouu, Mar-
tinus de Chradim, Bohunko de Chorzna, & Vuenceslaus de Chorzna.

Hi erant Nunciij Regni Bohemiae.

Obedientiã His ergo sic peractis & constitutis, Magister Ioannes Roky-
per Rokyzana cum alijs Quatuor presbyteris, nomine totius Cleri sibi ad-
zananam pu- hærentis, obedientiã Romanæ Ecclesiæ sese præstare publicè pro-
blicè præ- fessus est: Sedente pro tribunali in foro ciuitatis Iglauie, ipso Impê-
stita, ratore Sigismundo, & Alberto Genero assistente, magnaq; Pro-
cerum & Oratorum circumstante corona. Sequenti uero die
Absolutio haud absimili solemnitate, absoluti sunt Bohemi & Morauii illius
Bohemorū à censuris, partis, ab Anathemate ceterisq; censuris: Et in Ecclesiam per Con-
ciliij Legatos introducti. Vbi cum diuina celebrarentur, Ioannes
Rokyzana, perfidiæ suæ non immemor, altare accedens, diuina re-
peracta, uni, quem iusserat ex Laicis adesse, Sacramentum ex calice
dedit. Et quamuis unus Legatorum, Ioannes de Polomar, in alie-
na Ecclesia id sibi non licere assereret, eumq; prohiberet, ipse tamen
pertinax in proposito persistit. Ob quam sanè rem, penè in irritū
conuenta ceciderunt. Composita tamen lis est, ex eo conuentio-
nis capite, quo sancitum erat, ne paucis pacta uiolantibus, commu-
nis concordia rumperetur. Porro Imperator, cupidus Regni
paterni, ut Bohemos deuinctiores sibi redderet, multa seorsum eis
promisit & concessit, quæ à Legatis Concilij impetrare aut obti-
nere minime potuissent. De quibus ita scribit Aeneas Syluius. Cæ-
terum (inquit) inter Bohemos & Imperatorem aliæ pactiones in-
teruenerunt. Quibus Ecclesiarum prædia, occupatoribus iure pigno-
rum relicta sunt, donec certa pecuniã reluerentur. Religiosis utrius-
que sexus, quibus adempta Monasteria essent, exulibus quoq; spes
reditus

Aliæ pa-
ctiones Si-
gif. cum
Bohe.

reditus interdicta, Rokyzanae Pragensis Ecclesiæ Præfatus pro-
missus, De disponendo Ecclesiarum Bohemicarū regimine Sum-
mo Pontifici facultas ablata. Hæc ille. Ad certior em itaq; huius rei
cognitionem habendam, exemplum illarum pactioinum subiun-
gam, ex uetustis codicibus in hanc sane formam.

Formula pactioinum Imperatoris cum Bohemis.

Sigismundus, Dei gratia Romanorum Imperator semper Au-
gustus &c. Quia Dominus noster Iesus Christus, Dei hominūq;
mediator, salutis curam ex iniuncto Altissimi gerens humanæ, la-
borem sustinēs atrocem, pro qua & dira pati uoluit, & morte tur-
pissima occumbere nō est dedignatus, Puta, ut utraq; in unum re-
pararet. Cuius quidem exemplo, uelut Magistrī & Ducis per opti-
mi, ex dignitate Imperiali, nobis ab uniuersorum domino disposita
& commissa, bonum pacis & ueritatis atq; concordia amplexati
tes, Cum post quædam Compactata, inter Legatos sacri Concilij
Basilienfis, ipsumq; Regnum Bohemiae & Marchionatum Mo-
rauiæ, in Praga scripta & consignata, & resessum est, ut alijs bene
dispositis & deductis, pro Regni Bohemie & Marchionatus Mo-
rauiæ expurgatione, per sacrum Concilium Basilienfe, nostramq;
prudentiam Imperialem, uti melius fieri poterit, prouideatur. Ad-
huc tamen, quia difficultates uariæ, inter Legatos sacri Cōcilij Ba-
siliensis parte ex una, Et Generosos ac Nobiles, Strenuos, Famo-
sos, Reuerendos & Prudentes Nuncios, nomine Regni Bohemiae
pridem ad nos in Brunnam destinatos, parte ex altera, ortæ fuif-
sent, & crebro pullulassent: Animum, cor, simul & humeros curæ
diligenti & sollicitudini anxie supposuimus, pondus dici & æstus
ferentes: ut diuina in unum, aduersa in consona, aspera in plana, &
longe distātia in combinata, simul pariterq; in sanctam & beatam
reduceremus unionem. Cum nos pacem & tranquillitatē ipsius
Regni (quod semper amauimus atq; coluimus) cordintime affe-
ctantes: Volentes futuras dissensiones & cōtrouersias, quibus po-
pulus subditus posset quomodolibet concitari, conuenientibus re-
medijs prauenire, nonnullisq; remanentijs, quibus in Cōpacta-
tis pro pace Regni non uidebatur sufficienter prouisum, salubriter
prouidere cum præfatis Ambasiatoribus Regni & Marchiona-
tus, ad laudem Dei, pacem ipsius Regni & omnium circumiacen-
tium Nationum, & totius populi Christiani, ac salutis innumera-
bilitum animarum: In nomine Domini, Notum facimus uniuersis
& singulis, quod ad infra scriptas cōclusiones consensimus, & præ-
sentibus consentimus.

Primo,

I **VII. Articuli pactio-**
num secundarum. **I** Primo, Quod beneficia non conferantur per extraneos in Regno Bohemix & Marchionatu Morauix, sed omnino ius collationis eorundem, ad Regem Bohemix, incolasq; Regni Bohemix & Marchionatus Morauix perpetuo debet pertinere.

II Personæ etiam spirituales & sæculares, extra Regnum & Marchionatum nec citabuntur nec iudicabuntur, sed unaquæq; persona iurisdictionibus sibi præfati Præpositi in præfatis Regno & Marchionatu subiecta erit, & cõtentia, & de eadem gaudebit. Libertatibus tamen Archiepiscopatus Pragensis in priuilegijs, in uia appellationis, à sibi subiectis Episcopatibus, saluis & illibate conseruatis.

III Insuper Communicantes sub una specie, in sæpe tactis Regno & Marchionatu, ne confusa sequatur commixtio, contra proprias eorum uoluntates & libertates, non sustinebuntur, sed duntaxat in locis, in quibus Communio duplicis speciei, temporibus retroactis non seruabatur, sustinebuntur.

III Et ut materia occasioq; litium auferatur, loca omnia & singula Ecclesiarum, populiq; Parochiarum signabuntur: in quibus & à quibus Communio duplicis speciei, in praxi seruabatur, ut in futurum perpetuo in eisdem seruaretur. Quæ quidem consignata in litera speciali, in robur & perpetuam rei memoriam, Sigillo nostræ Maiestatis muniuntur.

V Sed & hoc uolumus, ut per Dominos Bohemos Generosos, **Electio Archiepiscopi per Laicos.** Nobiles, strenuos, famosos, Pragã & ciuitates alias, unã cum Archiepiscopo Pragensis unã cum alijs Episcopis titularibus eligantur, qui aliàs dicuntur Suffraganei. Qui quidem electi, per nostram dispositionem debitam, sollicitudinem pariter & curam confirmabuntur, & in Episcopos consecrabuntur, absq; quauis pro cõfirmatione, Pallij exhibitione, aut etiam Notarijs persolutione. Et totus Clerus Diocesis Pragensis subijci ipsi Archiepiscopo per præfatos dominos electo, tenebitur obedire.

VI Scholares Diocesis Pragensis, utriq; tam sub una quàm sub utraq; communicantes specie, habilitate & idoneitate ipsorũ præsupposita, ad sacros ordines promoueantur & ordinentur. Nihil tamen per hoc causæ & praxi cõmunionis eorum derogãdo. Tamen quia licentiã per sacrum Cõcilium Basiliense, omnibus tam in Regno quàm Marchionatu Morauix constitutis, dabitur, sub utraq; specie communicandi, Episcopi Olomucensis scilicet & Luthomislensis, populum Laicalem, desiderantiem, sub utraq; specie tenebuntur communicare, promouebuntq; scholares, & ad sacros ordines consecrabunt, habilitate & idoneitate illorum præsupposita.

fit: qui uellent populum Laicalem sub utraq; specie communicare. Et disponere tenebuntur sacerdotes ad loca suarum Diocesium, in quibus præfata communio annis elapsis seruabatur, qui sic populum, ut præmittitur, sub utraq; specie communicabunt.

Et Plebani, si qui ad proprias redire, cum scitu & consensu sui Diocesani, uoluerint Parochias, populum sub duplici specie communicabunt, qui populus sic communicauit, & in locis, in quibus præfata seruabatur communio. Quod si non fecerint, non sunt tolerandi, sed alij, qui sub duplici specie communicarent populum Laicalem, per Diocesanum uel per alios, ad quos pertinet, in loca illorum substituendi. Ista nos tenere, præsentibus affirmamus, *Promissio Sigil. Imp.* & pollicemur in uerbo Casareo, præfatis Ambasiatoribus ac Regno Bohemix & Marchionatu Morauix, quod in omnibus & singulis supra scriptis capitulis, cum eis remanebimus, Volumusq; ut per nos & nostros successores in futurum pro perpetuo, singulis eis teneantur & plene conseruentur. Nos quoq; apud sacrum Concilium, ac Dominum nostrum summum Pontificem, et alibi, ubicunq; expediens fuerit, omnem operã & curam adhibebimus, ut præfati articuli suum effectum realiter sortiantur. Nec in Regno nostro ac Marchionatu aliter fieri permittemus. *Quinimodo* si quis Regnum & Marchionatum in his turbare quomodolibet attentauerit, ipsis pro executione eorundem effectualiter assistemus, dolo & fraude cessantibus quibuscunq;. *Datum &c.* Quauis Pactiones

uero duo uersti codices apud me habeant hanc pactio-
inualitã: mulam, in neutro tamen post Datũ, subiungitur locus & tempus. Arbitror autem Iglauix eodem anno, in mense Augusto datam fuisse hanc formulam, Quia Ambasiatorum Regni mentionem facit. Quæ tamen in multis reprehensibilis existit, utpote contra Leges Imperiales & sacros Canones, multa disponens super rebus Ecclesiasticis, contra iura & priuilegia sedis Apostolicæ & Ro. Ecclesiæ. De quibus disponendi ius aut facultatem non habebat Rex aut Imperator; præsertim in præiudicium Papæ, quem pro Maiore suo recognoscit, & Dominum suum uocat. In ea tamen non reperiõ cuncta, quæ Aneas Syluius cõmemorat. Nihil enim habetur ibi, de prædijs Ecclesiarum, nihil de Monasterijs religiosorum, nihil de exulibus, nihil de promisso Ioanni Rokyzanæ Archiepiscopo Pragensi, De quibus Pragæ potius postea, quàm Iglauix à Bohemis practicatum fuisse arbitror. Nam & in alio quodam uersto codice reperiõ, Imperatorem illum Bohemis talia per eorum importunam instantiam concessisse. Etenim in eodem codice habetur amplissimum Consilium, cõtra electionem Regis

Argumen-
ta contra
eiusmodi
pactiones.

Regis Georgij, à quodam doctissimo viro (cuius nomen metu Bohemorum suppressum est) scriptum . In quo sanè contra hanc illicitarum pactionum formulam sic disputat . De conformatione (inquit) Compactatorum per Dominum Sigismundum Imperatorem facta, quam etiam oppressores veritatis fortissime pro se allegat, uix est qui aliquid assertiue dicere poterit . Tum quia non est uerisimile, quod tantus Princeps, mundi dominus, Imperator supremus, Romanorum Rex Cæsarq; Christianissimus, semper Augustus, tales, fidei Christianæ contrarias, totius Christianitatis offensiuas, literas, magna reprehensione dignas, dederit, de certa sua scientia, & expressio consensu, Cum ipse Dominus Imperator, sanctæ Sedi Apostolicæ, & summo Pontifici, Domino Eugenio tunc Papæ, non longe ante hoc fertur iurasse, & pro contrario faciendo iuramēta præstasse, Et dato, quod huiusmodi literas, ipsi Bohemi & Morauī hæretici de facto haberent, sigillis & subscriptionibus Authenticas roboratas et munitas; magis credi oportet, propter earum suspectam continentiam, eas surreptitiè impetratas per falsos scriptores, aut alios taliter qualiter extractas & extortas, quam de intentione Cæsareæ Maiestatis processisse . Sed ulterius dato, quod Imperatoris consensu emanassent (quod tamen impossibile reputatur) nihilominus nullius sunt roboris & momenti . Et plus gens ista Bohemica atq; erronea, de exhibitione aut gloriatione talium literarum suspectarum, erubescere et tacere deberet, quam se tanta prophana tione maculare . Tum quia huiusmodi literæ cōtra sancta, immò ueritatem fidei uidentur laborare : In quibus Rex uel Imperator nihil instituere, destituere, confirmare aut infirmare potest, Nec ad tale faciendū aliquam habet autoritatem . Tum quia Dominus Imperator hæc scripta ad sacrum Concilium & confirmationē Compactatorum fecisse uidetur, propter bonum pacis, & ob bonam spem retrahendi Bohemos à sua pertinacia, & mitigandum exorbitantem eorum feritatem . Tum propter hæreticorum importunitatem euadendam, quæ apud eos quasi continuata uigebat . Nam & eadem importunitas apud Cæsaream suam Maiestatem tantum effecit, ut sua Celsitudo bona Episcoporum, Capitulorum, Monasteriorum, Prælatorū, Canonicorum, præbyterorū, Conuentuū, & aliorū spiritualium, quomodocunq; acquisita seu occupata: ab eis, quorum erāt propria, abalienauit, & Bohemis in uim stipendiū pro suis seruitijs, contra leges & omnia iura, dedit & donauit, donationesq; tam hæreditarias quam pro certis pecuniarum summis (licet nulliter factas) sigillis & literis suis patentibus, Imperiali & Regia potestate roborauit . Et talia bona

Illicita alienatio bonorum Ecclesiarum.

ipsis

ipsis iure tam possessorio quam petitorio & causa proprietatis uolenter confirmauit: Non obstante, quod sicut ipse Dominus Imperator, ita & ipsi postulantibus certi essent, quod Domino Imperatori nihil iuris in illis bonis alienandi, cōferendi, donandi seu alijs appropriandi competeat . Tum, quia Dominus Imperator cum Legatis sacri Concilij Compactata practicantibus, certas & bonas habuit intelligentias, Quarum occasione in hæc & alia, attentis circumstantijs, partes consentiebant . Sed nec sacrum Concilium Basiliense Legatos suos, ad homines tanta crudelitate irretitos, & res suas cum astutia & dolositate in effectum perducentes, quouis modo misisset, nisi uoluntas & persuasio Imperialis, bonis respectibus interuenisset &c . Ex his facile intelligit prudens lector, literas illas pactionum, Bohemis ab Imperatore datas, reuera nullius esse uigoris, nullius iuris, nullius efficacis aut momenti: per importunitatem illicitè extortas . Nisi enim Imperator condescendisset petentium uoluntati, à Regno rursus potuisset excludi, sicut antea . Cum ergo omnes eiusmodi literæ, quas in eiusmodi modum, cōtra leges & Canones, Imperator et Rex, in graue & sedis Apostolicæ & Ecclesiarum ac Monasteriorum damnum et præiudicium dedit, nulliter (ut loquuntur nostri Iurisperiti) sint concessæ, successores eius in Regno minime astringunt aut obligant ad obseruandum: Maxime, cum satis constet, eas neq; à Concilio, neq; à summo Pontifice approbatas unquam fuisse . Et res ipsa docet, longe alterius animi fuisse Imperatorem, quam literæ illæ præ se ferunt . Nam ubi Pragam uenit, conuenticula Hussitarum uitauit, Canonicos & Monachos ab exilio ad proprias Ecclesias reuocauit, & Ioannem Rokyzanam minis in exilium egit . Vnde liquet (ut ait Aneas Syluius) Imperatorem ea fœdera, quæ cum hæreticis percussit, necessitate magis admisisse, quam uoluntate . Voluisse illum paternam hæreditatem quoquo modo intrare, sensimq; Regni possessionem acceptam, more maiorum subter ueram Christi religionem prouinciam reducere . Compositis itaq; rebus Iglauæ, Imperator Pragam uenit nona Septembris (ut habet liber Impressus Aneæ Syluij) uel potius nono Calendas Septembris, hoc est, in festo S. Bartholomei, Die XXIII, Augusti, Vetus enim codex testatur, eum Pragam uenisse in Vigilia Bartholomæi hora quasi XVIII, Vbi, qui paulo ante Bohemorum hostis, ex adulterio natus, Antichristi filius, sacrilegus, publicis hominum uotis perdendus censebatur: extremis honoribus exceptus est . Barones ac ciuitates in eius uerba iurauerunt, et Magistratus suos, quos ipse constituit, acceperunt: Certantes inter se,

Occulta intelligentia Imp. cū Concilio.

Literæ inuvalidæ.

Facta Imp. literis contraria.

Ingressus Sigis. Imp. in Pragam.

Cc quis

Reductio
rituum Ec-
clesiæ.

quis alter altero suo Regi obsequentior uideretur. Philibertus Epi-
scopus Constantiensis, Natione Gallicus, & Collegæ sui ex Basilea
missi, Ecclesiasticos introducere ritus, sacerdotes instituere, ex Mis-
sitarum solennibus uulgaria uerba cantilenasq; detrahere, sancto-
rum imagines reducere, aquam benedictam in ædibus sacris re-
ponere, Baptismatis fontes sacrare, altaria ornare, spurcitas om-
nes abolere. Sigismundus Imp. cum Ecclesias pollutas intrare

Restitutio
Monacho-
rum.

nollet, templum S. Iacobi (quod fratrum Minorum fuerat, & in
quo machinæ bellicæ tum seruabantur) restitui sibi poposcit. An-
nuis ciuitas, et aliqui Monachi introducti sunt, qui uerbum Dei
prædicarent. Redierunt et alij mendicantes, tum Celestini, Sclauj,
Serui sanctæ Mariæ, Teuthones, Hierosolymitani, & nonnul-
lorum Monasteriorum Abbates. Abbatissa quoq; Sancti Geor-
gij in arce Pragensi: quæ Principis honore defungitur, et pasto-
rali baculo utitur, atq; ex ueteri more quotannis in celebritate S.
Viti nouellum Regi panem offerre tenetur: sacris præfecta Vir-
ginibus, ab exilio remeauit. Restituti sunt & Cathedralis Ecclē-
siæ Canonici ac Vicarij et Mansionarij. Ornamenta altaribus

Abbatissa
S. Georgij
in arce.

Restituti
Canonici.

reddita, diuinum officium instauratum. Cumq; nulli essent Ecclē-
siæ redditus, ex quibus alij templorum ministri possent, iussit Impe-
rator, ex Fisco Regio per singula Canonicoꝝ capita hebdoma-
datim aureum nummum distribui, minoribus Clericis dimidium
dari. Ea res annuo Aureorum sex Milia apud Ecclesiam Cathē-
dralem absumpsit. In alia quoq; templa donaria collata sunt.

Ciues oppi-
di Thabor.

Noua iam facies urbis, nouus populus, uerus rediisse religionis cul-
tus apparebat. Iamq; Reges & Principes populicq; Christiani, Im-
peratorij de regno recuperato congratulabantur, eiusq; nomen
in omni Ecclesia magnum erat. Thaboritæ, qui superioribus cladi-
bus superfuerant, in oppido suo conseruati, ea lege in gratiam re-
cepti sunt, ut Quinquennio toto suis moribus uiuerent, & religio-
nis suæ cultum mutare non cogentur: Tributi nomine singulis
annis Sexagenas decem penderent. At ubi accepisset Imperator
nephandas eorum consuetudines, quibus illi circa rem diuinam
uterentur, dixit se haud expectaturum esse Quinquennium, sed

Rokyzana
aggre tulit
Catholicos
ritus.

propediem correpturum sceleratæ ciuitatis insaniam. Rokyza-
na uero cum suis complicibus, iniquè ferentes reduci Catholicos
ritus in regnum, Legatis apud plebem detrahebant, & Roma-
nam Ecclesiam sermonibus suis inter prædicandum criminaban-
tur, blasphemantes. Nec poterat ipse malorum inuentor Rokyza-
na ex Parochia sanctæ Mariæ ante latam Curiam, quam propria
temeritate inuaserat, commode absque plebis tumultu amoueri.

Admonitus

Admonitus ab ipso Imperatore, ut Romane Ecclesiæ se subiceret,
& nihil alieni de fide sentiret, quo secure possit ei Pontificatus com-
mitti: in dies peior ac uenenosior efficiebatur: reditum Monacho-
rum ægerrime ferens, quorum sermones non minus quam suos
acceptum iri uerebatur. Ob quam rem, occurrēte inter prædican-
dum sermone de Monachis, Veniunt (inquit) noui dietim ad nos
dæmones, quos Monachos uocant: His studium est, ericere nos de
ueritate. At si uiri fuerimus, prius sanguinem effuderimus. Id Si-
gismundus Imperator ubi accepit: Immo nos (inquit) Rokyza-
næ sanguinem non inuiti ante aras libabimus. Non latuit Ro-
kyzananam Sigismundi sermo, qui ex amicis commonitus, clam au-
fugit. Eius Ecclesia Ioanni Papuskoni, bono ac docto uiro, com-
missa est: Qui aliquot annos ibi præfuit, donec per Gyrzikonem
de Cunstat Pragam reductus est Rokyzana. Exul postea factus,
ab Anea Syluio uisus est in Noua domo. Factus deinde Præposi-
tus Lythomeriæ, scilicet obiit in eo oppido, post annos XX.
a fuga & spontaneo exilio Rokyzanæ.

Sermo eius
contra Mo-
nachos.

Fuga & e-
xilium eius.

Anno Domini M. CCCCXXXVII.

Illustris Domina Barbara, filia Comitis Ciliæ, Coniunx Do-
mini Sigismundi Imperatoris, quæ coronā Regni Vngariæ iam
pridem acceperat, feria Tertia in Carnispruiio (ut habet uetustus
codex) coronata est ad Regnum Bohemiæ, in arce Pragensi, per
Reuerendum patrem Philibertum, Episcopum Constantiensem,
sacri Concilij Legatum. Ipse uero Imperator, in eadem arce ante
annos XVII. coronatus fuerat, corona Regni Bohemiæ, ab Ar-
chiepiscopo Pragensi Conrado Vuestphalo, quando Pragam ob-
sidebat, uiuente adhuc Ziska, Anno Domini M. CCCCXX. uti
commemoratum est supra. Paulo post misit ad eum Eugenius
Papa auream rosam, indicem suæ congratulationis & lætitiæ. In-
terim non cessabat Imperator Bohemiam suam compacare (ut ait
Albertus Krantz) crebrius euocatis ijs, quorū fidem ducebat su-
spectiorem. Magna itaq; mansuetudine perfecit, ut multorum ri-
gidas ceruicas ad obedientiam reuocaret. Cumq; assiduū sibi esset
in Vngaria bellum aduersus Turcas, delegit ex Bohemis suspectæ
fidei plurimos, quos facile ad rebellionem redituros præuidebat,
mittens eos in Vngariā contra Turcas. Qua Vngari manu aucti,
alacres in Turcas exercitū duxerunt, magnamq; in eos stragem
peregerunt. Ceciderūt ibi ex Bohemis multi, sapienti nimirum Im-
peratoris instituto, ut uel uincentes uel cæsi prodesse. Refert

Prudentia
Imp.
In Vandalia
lib. 12, cap. 4.

Cc ij præterea

ubi supra ca. 1.
Cōspiratio
in Imp.

præterea idem Albertus Krantz, Nonnullos Pragæ, qui uel sibi timebant uel tranquillitatem odio habebāt, in Imperatorem Regem suum coniurasse, statuentes illum tollere de medio. Id ubi relictus Imperator, prouide constituit, ut absq; magno tumultu coniurationis capita caperentur. Capri sunt itaq; XXIII. per summam (ut poterat) quietem, qui publico iudicio condemnati, gladium senserunt ultorem. Hæc ille, quæ apud alios non reperio.

vi supra ca. 4.
Iacubicus

Refert item, de quodam Iacubico, qui arci suæ confidens, contempto Imperatore, prædas egerit. Arce autem obsessa, & erectis furcis ad supplicium, CC. ex socijs ab eo defecisse. Arce dein capta, CCLX. socios simul cum ipso Iacubico in furcis appensos fuisse; in exemplum pertinacibus. Verum ea de re (ut & in alijs non paucis) libentius amplector historiam Aeneæ Syluij, qui rerum Bohemicarum longemaiorem cognitionem habuit, quam Albertus ille Saxo, non contemnendus alioqui multarum historiarum scriptor. Quoniam uero prolixior est hæc apud Aeneam historia, ea tantum referam, quæ ad rem magis pertinent. At ergo.

Roatius

Priusquam Bohemiam intrasset Sigismundus, Ioannes Roatius, nobili loco natus, ingenio malo, mente pessima, non longe à montibus Cuthnis, intra syluas, in edito colle castellum ædificauit, uocauitq; montem Syon: asserens, ut ex eo loco ueritatē aliquando exituram, quæ gentem Bohemicam libertate donet. Euntibus ad + Iglariam cæteris Nobilibus Imperatorem suscepturis, ipse domi manens, uicinis infestus, prædas agit, instigantibus nonnullis Baronibus, quibus pax noxia, bellum salubre uidebatur. Sigismundum quoq; lacepsit, armenta bouum & ouium, quæ illi aduehebantur ex Ungaria, rapit: itinera quæq; infecura, infesta reddit;

* Iglariam

Pratzko seu
Pratzko.

neq; à purpuratis regijs manus abstinet. Sigismundus Henricum Pratzconem à Sternberg, qui hominē corripit, cum exercitu mittit. Obsidio Quatuor ducta mensibus, Castellum summa uel occupatum, sed in cacumine montis situm, uallo, fossa, murisq; opportunè munitum, difficile superatu erat. Et infra, Roatius capitur, arx quoque ut rumpitur, latronibus, qui eo confugerant, interceptis. Sacerdoti quoque Hussitarum Vesantæ participi, qui Sacramenta ministrabat hæreticis, indita uincula: Ducti omnes Pragæ, suspensio uitam finire. Furcarum, quibus damnati, poenas dedere, Triplex differentia fuit: Et sublimior Roatius pependit, Imam tenuere latrones circiter XC. Media sacerdotem arripuit nomine Medium, atque ita Medius in medio furcarum, damnatam animam deuorantq; Sathanæ reddidit. His ita actis, missi sunt Basileam ad Concilium Oratores, pro confirmatione Compactatorum,

compactatorū, Quemadmodū ex literis Imperatoris, et ex publico Instrumento mandati, mox recitandis, clare intelligetur.

Epistola Imperatoris ad Concilium Basiliense super Compactatis & concordatis cum Bohemis, Credentialis.

Sacrofanctæ & Vniuersali Synodo Basiliensi, in spiritu sancto legitime congregatæ, Vniuersalem Ecclesiam repræsentanti, Sigismundus, Dei gratia Romanorū Imperator, semper Augustus, ac Ungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ Croatiq; Rex, Salutem & reuerentiam, ac omnis prosperitatis incrementum. Quia secundum formam Compactatorum dudum in ciuitate Pragensi & Iglauia, inter Legatos sacri Basiliensis Concilij, ac nūcios Regni Bohemiæ & Marchionatus Morauie, habitorum & conclusorum, in dictum Regnum & Marchionatus supradictus, Nuncios & Oratores suos ad præfatum sacrum Concilium, ex omni statu Regni & Marchionatus: uidelicet, Ecclesiasticorum, Nobilium, ciuitatum & Plebeciorum seu popularium personarum, transmittere debent et expedire pro consummatione & implemento præfatorū condictionum, pro ut in ipsis condictionibus & Compactatis plenius continetur. Unde Prælati, sacerdotes, cæteriq; Ecclesiastici uiri, ac Barones, Milites et Nobiles, nec non ciues Pragenses, Nuncij ciuitatum, oppidorum, terrarum, Communitatum & Vniuersitatum Regni & Marchionatus prædictorum, nuper in ciuitate Pragensi, ad euocationem nostram, ac coram nostra Maiestate, in Generali congregatione totius Regni (pro ut moris & hætenus est obseruatum) constituti solenniter elegerunt, deputauerunt, constituerunt, creauerunt & ordinauerunt, suos ac Regni & Marchionatus præfatorum, Mandatarios, Ambasiatores, Oratores & Nuncios, uidelicet, Nobiles & Generosos, Petrum de Suuieztitz, & Przibikonem de Klenou, prudentesq; ac Prouidos, Vuenceslaum Scabinum Pragensem & Mathiam de Chlum: ac honorabiles Magistros, Procopiū de Pilzna et Ioannem Przibram. Ad prosequendum, proponendum, allegandum, disputandum, pertractandum, concludendum & consummandū, omnia & singula, quæ iuxta formam Compactatorum agenda & facienda sunt, communiter & diuisim, cuiuscunq; conditionis & qualitatis existant: Dantes & concedentes ipsis Nuncijs Ambasiatoribus, Mandatarijs & Oratoribus, in omnibus & singulis præmissis, quomodolibet præmissorum prosecutionem ipsorum Compactatorum & alias quascunq; res, eis & Regno et Marchionatui utiles & concernentes, Quæ coincidere,

Narratio
de Compa
ctatis.

Ambasiato
res Regni.

Cc iij emergere,

emergere, condepndere et connecti potuerunt, plenariam et omnimodam potestatem. Ideoq; nos de præmissis uerum testimonium perhibentes, uestris Paternitatibus Nuncios Mandatarios, Oratores, Ambasiatores ipsos commendamus, Rogantes, quatenus eadem uestræ Paternitates eos benigne suscipiant & pertractent, Eisdemq; in agendis prædictis omnem humanitatem, et omne officium benignitatis impendant, quæ mittentibus exhiberent, Quicquid enim ipsi egerint & concluderint ratum erit, ac si ab omnibus de prædicto Regno & Marchionatu conclusa fuissent. In cuius rei testimonium, sigillum nostræ Maiestatis Imperialis presentibus est appensum. Datum Egræ Ratisponensis Diocæsis, Anno Domini M. CCCCXXXVII, die XXI, mensis Iulij, Regnorum nostrorum anno Vngariæ Quinquagesimo primo, Romanorum, XXVII, Bohemiæ XVII. Imperij uero Quinto.

Procuratorium siue Mandatum seu Credentialis litera Vniuersitatis studij Pragensis, transmissa ad sacro sanctum Basiliense Concilium, Lectum in congregatione Generali.

Nomina In nomine Domini Amen. Nos Christannus de Prachatitz, Reſtoris et Ecclesiæ omnium Sanctorum in castro Pragensi Canonicus, Pa Magistro rochialis Ecclesiæ S. Michaelis, maioris ciuitatis Pragensis & rû Vniuersi tuatis Prag. Almæ Vniuersitatis studij Pragensis Reſtor, Augustinus de Slatonia, Decanus facultatis Artium, Laurentius de Vuizezouua, Petrus de Zebekouu, Petrus de Gretz Regiæ, et Ioannes de Zebieslauu, Reſtor Parochialis Ecclesiæ S. Mariæ Virginis ante le tam Curiam eiusdem ciuitatis Maioris Pragensis; Meliori modo, uia, iure, forma & causa, quibus melius & efficacius fieri potest & debet, fecimus, cõstituinus, & ordinauimus, ac presentib; facimus & ordinamus nostros ueros, legitimos & indubitatos Legatos, Ambasiatores, Oratores, Procuratores, factores, negociorû no M. Proco strorû gestores, ac nuncios speciales, Venerabiles uiros, Magistru pius & M. strorum de Pilzna Sancti Henrici Nouæ, & Ioannẽ de Przi lo. Prziabrã. bram S. Ægidij prædictæ Maioris ciuitatû, Parochialiû Ecclesiaram Reſtores, præsentiu exhibitores, Ambos et eorû quemlibet in solidum; Ita tamen, quod conditio occupantis non sit melior, sed quod unus eorum inceperit, alter eorum possit prosequi, mediare & finire: Dantes & concedentes eisdem Ambasiatoribus, Legatis, Procuratoribus & Oratoribus, plenam, liberam & omnimodam potestatem

potestatem & facultatem, de et super infraſcriptis articulis, iuxta Compacta formam pacti & fœderis Reuerendorû patrum et Dominorum, ta. sacrosanctæ Synodi Basiliensis in spiritu sancto legitime congregatæ, & Regni Bohemiæ & Marchionatus Morauia tunc Legatorum & Ambasiatorû consensu unanimitate factam, dispositam, ordinatam, necnon ratificatam, gratificatam et approbatam, utrorumq; literis pariter & sigillis ac manus stipulatione firmatam Pragæ & Iglauia, sigillorumq; appensione roboratam, et publica dictæ sanctæ Synodi audientia, uoce & in scriptis propalandi, manifestandi, offerendi & declarandi: Ac super eisdem, si opus fuerit, tractandi et conferendi, eosq; defendendi, probandi et persuadendi, per scripturas sacras, et per Beatorum Doctorum dicta et sententias in eisdem fundatas. De ipsis quoq; & quolibet eorum placitationem, dispositionem et ordinationem, scripturæ sacre ipsiq; sanctorum dictis et sententijs consona faciendi, acceptandi & approbandi, ratificandi, emologandi, In his et uniuersis alijs, circa ea quæ dicta sunt, et eorum accessorijs, condepndentijs, & quæuis promittentes bona fide sic, ut præmittitur, facta, disposita et ordinata per prædictos nostros Legatos et procuratores acceptata et approbata et emologata, fideliter, inuiolabiliter et inconcusse seruare et tenere, ac si per nosmet ipsos spõte, beneuole, deliberate ac principaliter acta, gesta, placitata, disposita, acceptata, ratificata et emologata fuissent. Tenor uero articulorum, de quibus sit superius mentio, sequitur in hæc uerba. Circa discussionem in sacro Concilio Basiliensi articuli, de communionem sub utraq; specie Ambasiatores Regni Bohemiæ, primum exhibebunt & proponent sacras sanctorum & Doctorum auctoritates, in quibus ponitur hoc uocabulum, Præcipit aut Præceptum, Mandatum aut consimile, Ad discutendum ad plenum, iuxta Cõpactata unã cum nostris Ambasiatoribus, pro gloria Dei, salute populi, pace & unitate Ecclesiæ & Regni Bohemiæ & Marchionatus Morauia, desiderium communicandi sub utraq; specie ad plebes. Item, postulant Bullam libertationis Communionis sub utraq; specie ad cunctum Clerum uniuersaq; plebes dicti Regni et Marchionatus. Item, postulant secundum Compactata à sacro Concilio, literas plures & mandata purificatione Regni & Marchionatus ad omnes Principes & Communitates, ubi necessarium & utile fuerit, Et ad uniuersos cuiuscunque status aut conditionis existant, Quatenus nullus audeat infamare ipsos Bohemos aut Morauios, aut eorum honori detrahere, aut iniuriari quomodolibet, publice uel occulte, pro eo, quod communicauerunt sub utraq; specie, communicant & com-

Compacta
ta.

Tenor arti
culorû, de
quibus agẽ
dum sit.

I
De præcep
to cõmuni
candi sub
utraq; spe
cie.

II
III

alã + expur
gationem.

Cc iij municabunt

III De Communionem parvulorū. municabunt secundum Cōpactata. Item, dicti Ambasiatores scripturas atq; autoritates pro communione Parvulorū proponent in sacro Concilio, cū postulatione, ut communio parvulorum sub utraq; specie in Regno Bohemiæ & Marchionatu Moraviæ admittatur. Item, poterunt Ambasiatores facere instantiam et sollicitudinem in sacro Concilio, pro reformatione Ecclesiæ in capite & in membris, iuxta Compactata. Itē, poterūt Ambasiatores ultra Compactata & articulos præscriptos, pro alijs regno & Vniuersitati nostris necessarijs & ubilibet instare in sacro Concilio, seruata semper reuerentia & debita honestate. In cuius rei testimonium, præsentis nostras literas, seu præsens publicum Instrumentum, per Ioannem dictum Zalis Notarium publicum infra scriptum, scribi & publicari procurauimus, sigilloq; dictæ Vniuersitatis appositione iussimus cōmuniri. Datum & actū Pragæ, in domo præfati Magistri Christiani, Rectoris Vniuersitatis prædictæ: Vbi propterea specialiter fuimus congregati. Sub anno à Natiuitate Domini M. CCCXXXVII. Indictione XV. Die Sabbati, sexta mensis Iulij, hora quasi uesperarum. Pontificatus sanctissimi in Christo patris & Domini nostri, Domini Eugenij diuina prouidentia Pape Quarti anno septimo, Ac Serenissimo et inuictissimo Principe ac Domino, Domino Sigismundo, diuina fauente Clementia, Romanorum Imperatore, semper Augusto, ac Vngariæ, Bohemiæq; Rege Illustrissimo, Imperate, Presentibus ibidē honorabilibus uiris, Dominis Vuēceslao de Kostelitz, & Martino de Rokenuuinc præbiteris, Et prudentibus & discretis uiris Petro Slanetz & Vuenceslao Ostateck, Nouæ ciuitatis Pragensis ciuibus, testibus ad præmissa uocatis specialiter & rogatis.

*Determinatio sacri Concilij super modo Communionis,
In sessione Tricesima facta.*

Basilienſis ſacroſancta Generalis Synodus, in ſpiritu ſancto legitime congregata, Vniuerſalem Eccleſiam repræſentans, ad perpetuam rei memoriam, Vt lucidius uideatur, pro declaratione Catholice ueritatis, quid circa perceptionem ſacræ Eucharistię tenendum ſit & agendum, pro utilitate & ſalute populi Chriſtiani. Poſt diligentem perſcrutationem diuinarum ſcripturarum ſacrorumq; Canonū, ac doctrinarū à ſanctis patribus et Doctōribus traditarum, in hac ſancta Synodo longis temporibus habitā, conſideratiſq; omnibus, quæ pro declaratione huius rei conſideranda fuerunt, Decernit & declarat eadem ſancta Synodus, quod fideles
I Laici ſiue Clerici communicantes, & non conficientes, non aſtrin-
guntur

Determinatio III articuloꝝ circa communionem.

guntur ex præcepto Domini, ad ſuſcipiendum ſub utraq; ſpecie, panis ſcilicet & uini, ſacrum Eucharistię Sacramentum. Sed Eccleſia, quæ regitur ſpiritu ueritatis ſecum manente in æternum, et cum qua Chriſtus manet uſq; ad conſummationē ſæculi (ſicut ait diuina ſcriptura) ordinare habet, quomodo ipsis nō conficientibus miniſtretur, pro ut pro reuerentia ipſius Sacramenti & ſalute fidelium uiderit expedire. Siue autem ſub una ſpecie, ſiue duplici, quis communicet, ſecundum ordinationē ſeu obſeruationem Eccleſiæ, proficit digne communicantibus ad ſalutem. Nec ullatenus ambigendum eſt, quod non ſub ſpecie panis caro tantum, nec ſub ſpecie uini ſanguis tantum, ſed ſub qualibet ſpecie eſt integre totus Chriſtus. Laudabilis quoq; conſuetudo cōmunicandi Laicum populum ſub una ſpecie, ab Eccleſia & ſanctis patribus rationabiliter introducta, & haſtenus diutiſſime obſeruata, & à Doctōribus diuine legis ſacrarum ſcripturarum atq; Canonum multam peritiam habentibus, iam à longæuo tempore cōmendata, pro lege habenda eſt. Nec alicui licitū eſt eam reprobare, aut ſine autoritate Eccleſiæ ipſam immutare. Datum Baſilæ in noſtra ſolemni & publica ſeſſione X. Calendas Ianuarij. Anno à Natiuitate Domini M. CCC. XXXVII.

Ex his intelligit prudens lector, non recte gloriari Huſſitas de communione utriuſq; ſpeciei, quod ſit ex præcepto Domini, Laicis aut etiā Clericis communicantibus, & non conficientibus, danda. Oppoſitum enim manifeſte determinauit ſacrum Concilium, In primo huius determinationis articulo, Et in Quarto nō obſcure taxat & reprehendit eos, dum ait. Nec alicui licitum eſt, eam ſcilicet conſuetudinem cōmunicandi Laicos ſub una ſpecie, reprobare; aut ſine autoritate Eccleſiæ ipſam immutare. Huſſitę enim & reprobant eam, & ſine autoritate Eccleſiæ eam temere & per inobedientiam immutare cōeperunt. Quamuis uero propter bonum pacis fuerit eis in Compactatis permiſſum, ut male cōceptam actemere ſine autoritate uſurpatam practicā cōmunicandi Laicos ſub utraq; ſpecie, ſeruare licite ſub certis conditionibus poſſint: Ipli tamen appoſitas in Compactatis illis conditiones, non ſeruant nec unquam ſeruauerūt. Semper igitur indignè & in iudicium ſumpſerunt & ſumunt, Quia non eo modo ſumunt, quo Concilium eis permiſit. Permiſit enim ſuſcipientibus Eccleſiaſticam unitatem & pacem, realiter & cum effectu, et in omnibus alijs fidei et ritui uniuerſalis Eccleſiæ conformibus: Et ijs perſonis, quæ in annis diſcretionis conſtitutæ, reuerenter & deuote poſtulauerint. Huſſitę autē nunquam fuerūt in omnibus alijs, fidei et ritui uniuerſalis Eccleſiæ conformes.

Nunquam

Ioan. 14.
Matth. 28.

II

III

III

Reprehenſibiles Huſſitę circa cōmunionē.

Huſſitę ſemper indignè cōmunicant.

Culpa sacerdotum Hussitarū.

Nunquam pacem & unitatem Ecclesiasticam realiter & cum effectu receperunt, sed semper fecerunt se partē à Catholicis diuersam. Nunquam sacerdotes eorum communicando dicunt Laicis, ut firmiter credāt, quod totus Christus integre sit sub qualibet specie. At iussit Concilium & Compactatorum formula, hoc semper obseruari, quod ipsi nunquam obseruarunt. Nec permisit Concilium pueris paruulis dari Sacramentum istud, Quod Hussitæ eis per inobedientiam schismaticè semper dederunt. Nihil igitur profunt eis Compactata, quæ ipsimet nunquam seruauerunt. Ideo semper indigne communicant, & in iudicium sibi manducant & bibunt, non dijudicantes corpus Domini, quod est Ecclesia (ut ait Apostolus) Quæ schismate damnabiliter scindunt, & Sacramento unitatis indigne abutuntur ad diuisionem. Cum autem Oratores Basileę plus peterent à Concilio, quam in Compactatis continebatur, & dicerēt. Primo & ante omnia petimus et supplicamus, Quatenus pro tollendis litibus, iurgijs & dissensionibus in populo nostro, ex diuersitate cōmunionis indubitanter et infallibiliter sequentibus, & infinitis malis (quæ nec dicere sufficimus, sicut ea concepimus) prorsus auferendis & abolendis, dignemini clementer pro uestra bonitate & liberalitate, Regno nostro Bohemiæ & Marchionatui Morauix, dare, concedere, & demandare uniformem & unanimum omnibus & singulis sub utraq; specie sacre Eucharistie communionem. Et hoc secundum ea, quæ in mandato Bullæ Legatorum, & in Compactatis nomine sacri Concilij sunt inserta in capitulo. Pro firmitate. Vbi sic dicitur. Et omnia alia fient, quæ pro obseruatione dictæ pacis & unitatis necessaria fuerint et opportuna. Ad hæc argute respōsum est à sacro Concilio, quod ex illo capitulo Concilij.

Responsio Concilij. forte & sanctendi aut statnendi

Io neq; competit ius sacro Concilio + faciendi Bohemis, quod pro bono pacis et unitatis teneantur dimittere usum communionis sub duplici specie, Cum promiserint omnia facere, quæ pro obseruatione pacis & unitatis fuerint opportuna. Hoc esset ualde opportunum obseruationi pacis, ut ipsi in hoc, sicut & in cæteris, se conformarent usui omnium aliorum uicinatorum, et totius Ecclesie Latine. Nec econtra ipsis Bohemis cōpetit ius ad petendum, quod sacrum Conciliū compellat omnes de Regno ad cōmunionem sub utraq; specie, tanquam hoc esset opportunum obseruantie pacis. Maxime quia hoc contrariatur ei, de quo in ipsis Compactatis specialiter agitur, scilicet de liberatione, cui cōtrariatur Coactio. Nam et in liberatione concedenda, dicitur de illis personis, quæ in annis discretionis constitutæ, reuerenter & deuote postulauerint. Et si deuotioni & postulationi cuiuslibet est relinquendum, nō est ad hoc aliquis compellendus,

compellendus, secundum ipsorum Compactatorum seriem & tenorem. Petierunt item Oratores, Quatenus pro consolatione obedientiæ, & totius ordinis Ecclesiasticæ disciplinæ, & pro finali Compactatorum defensione & obseruatione, & bono & optimo in spiritualibus regimine, prouidere dignaretur sacrum Concilium Bohemis, de bono & legitimo pastore, Archiepiscopo et alijs Episcopis. Ad quod benigne responsum est, iustam quidem & rationabilem esse eam petitionem, nempe, ut Ecclesie Pragensi de legitimo, idoneo & utili pastore prouideatur. Sed quoniam uerbo expresserunt Magistrū Ioannem de Rokyzana, De quo non est ratioabile, ut ad illam dignitatē promoueat, Cum ad impediendum, perturbandum & dirumpendum pacem & unitatem, post firmata Compactata, fuerit multipliciter machinatus, Et non diu sit, quod à ciuitate Pragensi, Serenissimo Domino Imperatore in salutem, clam & furtiue recessit, Et iam prodire & apparere incipiant, quæ post talem recessum & ante, in perturbationem pacis fuerit machinatus (Cum ad Pontificem maxime pertineat, unitatem & pacem amare, & ad eam alios prouocare uerbo pariter & exemplo) Ideo melius uidetur hoc pro præsentis suspendere, ut habita meliori deliberatione & diligentia, cum Serenissimo Domino Imperatore possit eidem Ecclesie utiliter prouideri. Petierunt præterea libertatem communicandi paruulos sacra Eucharistia. At ea petitio, simpliciter est denegata, eo quod cōmunio paruulorum per Compactata expresse sit exclusa. Similiter & ea petitio ipsorum mox tulit repulsam, qua petebant permitti suis, ad minus Euangelia Epistolas & Symbolum in uulgari lingua, in Missis & Ecclesijs coram populo, ad excitandam deuotionem libertari, legi & decantari. Dicitur enim, eam petitionem esse ex directo cōtra Compactata & ipsorum Bohemorum promissionem, per quam tenebantur se conformare ritibus Ecclesie. Cum ergo certum esset, quod ritus Ecclesie hoc non habeat, neq; in ipsa Pragensi Ecclesia ante ista disturbia hoc fiebat: iustum & rationabile foret, ut conformarent se ritibus Ecclesie, atq; in hoc et in omnibus alijs Compactata efficaciter adimplerent. Petierunt deniq; & sue Vniuersitatis Pragensis & totius Ecclesie in capite & in membris Reformationem. Ad quam sanè æquam atq; honestam, benigne à Concilio responsum est, Gratissimum esse sacro Concilio, quod Vniuersitas studij Pragensis reformetur ac reparetur, Ideoq; eam curam committendam esse Legato Concilij, ut de aliquo certo numero Præbendarum in aliquibus Ecclesijs ciuitatis Pragensis ordinet, quod ad eas assumi habeant dictæ Vniuersitatis Doctores & Magistri.

Secunda petitio de Archiepiscopo constituendo.

Rokyzana rejicitur.

Tertia petitio Bohemorum. Quarta.

Quinta petitio Bohemorum.

gistrum. Et circa reformationem Ecclesiæ, ab exordio mox præcipuam fuisse curam & studium sacro isti Concilio, ut in effectum dediceretur. Sed inimico humani generis procurante, multa incidisse impedimenta circa hoc, Nihilominus non deficere Concilium in spe, nec defecturum in studio & labore, Et multa iam pridem esse auisata & concepta, quæ ubi (Deo largiente) opportunitas fiet ad executionem ponendi, erunt ad gloriam Dei, & Ecclesiæ reformationem, honestatem & decorem accommodata. Dum hæc agerentur Basileæ, ægrotare Pragæ cepit Imperator Sigismundus. Continxit eius, Domina Barbara, licet anus iam esset, de nouo sollicita coniugio, foras occulte inijt cum Henrico Ptatscone Sternbergio, Georgioq; Podiebratio & alijs quibusdam Baronibus, quorum potior erat apud Bohemos autoritas, ut mortuo Imperatore cum Rege Poloniæ de coniugio tractent, qui duo amplissima & opulentissima Regna, Vngariæ & Bohemiæ in dotem ab ea sit accepturus. Hoc ut cognouit Imperator, ex Bohemiâ in Morauiam transijt. Priusquam uero Praga abiret, clam uocatis ad se Vngarorum Primoribus, ait, Adest nunc finis uitæ meæ, quod si morte hic præuentus fuero, uereor, ne Bohemi, qui me & uos iuxta odio habuerunt, in uos irruant. Vestræ igitur salutis memor & sollicitus, hanc euadendi uiam excogitauit. Cras adornatis barba & capillis meis, in lectica Imperialiter positus, per mediam ciuitatem efferri uolo, ut uos mecum transeuntes educam e medio eorû, qui sanguinem uestrum sitiunt. Altero igitur die Imperator, persona procera & spectabilis per sese, ueneranda & barbæ & capillorum canicie spectabilior adornatus, mediam ferebatur per urbem, inspectante utriusq; sexus plebe, lachrymantibus & ingemiscensibus plerisque, tanquam illum non uisuris amplius: Cunctis eum genuum curuatione uenerantibus ac salutantibus, quibus ipse capitis inclinatione gratiose respondebat, oculis circumquaq; coniectis ac late patris. Verumtamen uiuus in Vngariam redire non potuit. Cum autem peruenisset Znoyram, quod est Morauie oppidum, uenit ad eum Gener suus cum uxore, Dux Austriæ Albertus & Elizabeth filia Sigismundi. Subsequuta item Coniunx eius, Barbara, custodie ibi traditur, eò quod ambo regna, Generi & filia oblita, spe noui coniugij, abalienare cogitaret. Imperator, uocatis ad se in cubiculum Vngariæ & Bohemiæ Primoribus, condito testamento, ait, se uelle cum ipsis de salubri statu Regnorû suorû cum ipsis agere, priusquam oculos claudat & abeat in uiam uniuersæ carnis. Albertum, Austriæ Ducem esse, & Generû suum, & uirum uirtute præstantem: quem sibi successorem delegerit, non solum iure propinquitatis,

Practica
Reginæ.

Discessus
Sigismundi
Praga.

Imperatrix
Znoyrm
capta.

Testamen-
tum Sigif.
Imp.

quitatis quo marito filie debetur hereditaria successio, uerum etiam antiquo fœdere, quod Regnis suis cum Domo Austriæ pactum fuit, Beatum fore Regnû, cui Albertus imperauerit, rogare proinde eos, ut supremam hanc suam uoluntatem exequantur. Exin Legatos nominat, qui se mortuo Bohemiâ petentes, in conuëtu Procerum, testamentum suum patefaciant, Inter quos præcipuus fuit Caspar Slick, uir summæ autoritatis & prudentiæ. Cui contigit rarum decus istud, ut Trium Imperatorum, Sigismundi, Alberti & Friderici Tertij Cællarius fuerit: tam dextro sanè ingenio, ut inter tot Cæsares, moribus prorsus dispares, pari gratia uiuere potuerit, magnifice donatus ab omnibus illis tribus. Sigismundus itaq; supremis suis ordinatis, inter amicorum manus defecit Znoyrm, die Dominico in festo Conceptionis Beatæ Mariæ Virginis. Albertum Barones, qui aderant ex Vngaria & Bohemia, concordibus animis Regem salutauere. Ipse, missis in Bohemiam suis & Sigismundi Legatis, iter flexit uersus Posonium, primam Vngariæ ex Germania uenientibus urbem. Triste spectaculum, Imperatrix captiua, & Imperatoris cadauer, una uehebantur, hoc fletum, illa cômiserationem excitabat. Ante omnia defuncti corpus sepulturæ traditum est in Ecclesia Vara diensi, iuxta supremam eius uoluntatem. Deinde lætis auspicijs & iucundo populi applausu, sequuta est noui Regis et coniugis suæ coronatio in Alba Regali, Imperatrix libertati reddita, dimissis, quæ in Vngaria possidebat, inexpugnabilibus castellis, XII. Milia auri nummum, singulis annis accepit.

Caspar
Slick.

Obitus Sigif.
Imp.

Sepultura
Sigif et Al-
berti ele-
ctio.

DE HISTORIÆ

HISTORIAE HVSSI TARVM PER IOANNEM COCHLÆVM

LIBER NONVS.

Anno Domini M. CCC. XXXV. III.

Iura Alber-
ti ad succes-
sionem Re-
gal.

Legati in Bohemiam profecti, Vul-
gato Sigismundi Testamento, Al-
bertum in Regem assumi petunt,
multis persuasionum rationibus.
Nā uxor eius Elizabeth, nobilissi-
ma Regum Bohemię soboles erat,
Cui Sigismundus Pater, Vuences-
laus Patruus, Carolus auus, Ioan-
nes Proauus extitit. Et erat anti-
quum inter Bohemię Reges &
Austrię Duces foedus, Procerum
consensu & Imperiali autoritate confirmatum,
de alterutra suc-
cessionem in principatu, deficientibus masculis. Erant præ-
terea, pro successione filiarum Regno Bohemię, quædam à Ro-
manis Imperatoribus priuilegia concessa. Quorum tenor propter
antiquitatem hic inferendus est, In hæc sanè uerba.

Priuilegium CAROLI III. Augusti.

CAROLVS, Dei gratia Romanorum Rex, semper Augustus
& Bohemię Rex, ad perpetuam rei memoriam. Innata cordi
nostro benignitas, circa fidelium & deuotorū nostrorū honores et
commoda, continuis intenta uigilijs, uotis ipsorum annuere iugiter
nos inducit, quotiens poscentium uox est iusta. In hoc enim libera-
litas nostræ non errat intentio, sed Regalis sceptri fastigium ex-
collere salubriter arbitrat. Sanè ad nostræ Celsitudinis, Venera-
biles Archiepiscopus Pragensis, Olomucentis, Vratislauenis &
Lytomislenis Episcopi: Necnon Illustres, Ioannes Carinthiæ Co-
mesq; Tirolis & Goriciæ, Germanus noster Charissimus, ac Nico-
laus & Opaniæ & Ratiboriæ Duces, Cæteriq; Prelati, Duces, Prin-
cipes, Barones, Proceres & Nobiles Regni nostri Bohemię, &
pertinentes eiusdem: præsentiam accedentes, nobis humiliter sup-
plicarunt, Vt quædam literas FRIDERICI, Diui Romanorum
Imperatoris electi, Prædecessoris nostri, nobis per ipsos exhibitas,
Quarum tenor & series sequitur in hæc uerba.

FRIDERICVS.

FRIDERICVS, diuina fauente clementia, Romanorum
Imperator electus & semper Augustus, Rex Sicilię, Ducatus Apu-
lię & Principatus Capuę. Cum + decor & potestas Imperij no-
strum præcesserit statum, ut non solum cæterorum Principum di-
gnitates, uerum etiam Scepra regalia à nostra conferantur + di-
gnitate: gloriosum reputamus & magnificum, quod in tanto no-
stræ largitatis beneficio, & alijs crescit Regiæ dignitatis augmen-
tum, nec ob hoc Eminentia nostra aliquod patitur detrimentum.
Inde est, quod nos, attendentes præclara deuotionis obsequia, que
+ Vniuersa Bohemię gens, ab antiquo tempore Romano exhibuit
Imperio, tam fideliter quam deuote, & quod Illustris Rex eo-
rum + Othacarus à primo inter alios Principes, specialiter præ cæ-
teris, in Imperatorem nos elegit, & nostræ electionis perseverantig
diligenter & utiliter semper astitit, Sicut dilectus Patruus noster
piæ memoriæ, Rex Philippus, omnium Principum consilio habi-
to, per suum Priuilegium instituit ipsum Regem: Constituimus &
confirmamus, & tam sanctam quam dignam constitutionem ap-
probamus, Regnumq; Bohemię liberaliter & absq; omni pecu-
niæ exactiōe, & consueta nostræ Curiæ iustitia sibi suisq; succes-
soribus in perpetuum concedimus, Volentes, ut quicumq; ab ipsis
in Regem electus fuerit, ad nos uel successores nostros accedat, Re-
galia debito modo accepturus, omnesq; etiam terminos, qui præ-
dicto Regno attinere uidentur, quocunq; modo alienati sint, ei &
successoribus suis possidēdos indulgemus. Ius quoq; & autoritatē
inuestiendi Episcopos Regni sui integraliter sibi & hæredibus suis
concedimus, Ita tamen, quod ipsi ea gaudeant libertate & securita-
te, quam à nostris Prædecessoribus habere consueuerunt. De no-
stræ autem Imperialis liberalitatis munificentia statuimus, quod
Illustris Rex prædictus uel hæredes sui ad nullā Curiam nostram
uenire teneantur, nisi quam nos apud Babenberg uel Nurenberg
celebrandam indixerimus, uel si apud Mersenburg Curiam cele-
brare decreuerimus, ipsi sic uenire teneantur, quod si Dux Poloniæ
uocatus accesserit, ipsi sibi ducatum præstare debeant, sicut Antecess-
ores sui, quondam Bohemię Duces, Reges facere consueuerunt.
Sic tamen, ut spacium sex hebdomadarum ueniendi ad prædictas
Curias eis ante præfigatur. Saluo tamen, quod si nos uel successe-
res nostros Romæ coronari cōtigerit, ipsius prædicti Regis Otho-
cari uel successorum suorū relinquimus arbitrio, utrum ipsi CCC.
armatos nobis transmittant uel CCC. Marcas persoluant. Ad
huius autem nostræ constitutionis & confirmationis memoriam
& robur perpetuo ualiturū, præfens Priuilegium per manus Hen-
rici

D d ij rici

Prelati &
Principes
ad Regnū
Bohemię
pertinentes
+ Opolnię.
Hic est Frideri-
cus II, qui
Ro. Pontifex
infectatus, im-
perialē coronā
nō accepit: ideo
electus dicitur.

Bulla aurea, sigillū auro impressum. alias + Coratemberg alias + Simphoburg alias + Hansburg alias + Vuernherus alias + Vuarech alias + Rutschprechts alias + Vuiltra Rudolphus de Ramensberg. Alberd de Thausibus Camerarius etc. alias + vice Verba Caroli III.

In quo casu electio in Regno Bohe. locū habet.

+ orientur

rici de Parisius Notarij & fidelis nostri scribi, & Bulla nostra aurea iussimus communiri. Anno, mense & Indictione subscriptis, Huius rei testes sunt isti, Archiepiscopus Barensis, Episcopus Tridentinus, Episcopus Basilicnsis, Episcopus Constantiensis, Episcopus Curienlis: Abbas Augiensis, Abbas S. Galli, Abbas de + Vencenbrath: Bertoldus de + Nisphe, Regalis Curiae Protonotarius, Comes Viricus de + Tiriburg, Comes Rudolphus de + Habestheburg, & Lantgravius de Alsatia, Comites Ludouicus & Hermannus de Friberg, Comes + Vuratigerus de hohenburg: Arcoldus Nobilis de + Vrat, Rodolphus Aduocatus de + Raprethe, + Hurilarius Russen Camerarius, & alij quam plures Magnates, Nobiles & Liberi, Quorum testimonio hoc Priuilegium constat esse confirmatū. Acta sunt hæc Anno Dominicæ incarnationis M. CCXII. mense Septembris, XV. Indictionis, Regni uero Domini nostri Friderici Illustrissimi, Romanorum Imperatoris electi & semper Augusti, Regni Siciliae XV. Datum in nobili ciuitate Basiliensi, per manus + Virici Protonotarij, VI. Calendas Octobris. Et foeliciter annuentes, cōfirmare autoritate Regia dignaremur. Nos itaq; præfatorū Prælatorum, Ducum, Principum, Baronum, Procerum & Nobilium, Quos honoris & foelicis status Regni Romani membrum fore decreuimus, nobilibus supplicationibus benignius inclinati, præfatas literas ac omnia & singula contenta in eisdem, laudamus, ratificamus, approbamus, confirmamus, & de nouo ex certa scientia, de nostra Romane Regiæ plenitudine potestatis, præfatis Regni Prælati, Ducibus, Principibus, Baronibus, Proceribus & Nobilibus, ac Vniuersitati Regni ipsius & pertinentiarum eiusdem, ad usum & ad opus Regni Bohemæ, in perpetuum damus tenore præsentium, conferimus & donamus, omnem diminutionē & defectum, si qui in præmissis fuerint, de uberiori dona Maiestatis Romane Regiæ plenitudine potestatis, reparantes omnimode & suppletes. Veruntamen si circa contenta in præfatis literis nonnulli calumniari, aut ea interpretari sinistre seu in sensum reprobū declarare: immo uerius obscurare forsitan nitentur, Ad tollendum de medio omne dubium seu obscurū, quibus dictarum series aspergitur literarum, Ut Regni Bohemæ præfati, ipsiusq; incolarum status, in sincera Imperij dilectionis perseueret cōcordia, ac unitatē in uinculo pacis seruet, Ac incolæ dicti Regni absq; dissidētiae materia possent esse temporibus profuturis, & animarū & corporū inde nascituris periculis, rerumq; dispendijs prouenturis, solerti præuentione nunq; + ordinantur, tam prudenter quā salubriter præcis, tanquā mansueti

sueti terram hæreditent, & in pacis multitudine delectentur: Electionem Regis Bohemæ in casu duntaxat & euentu, quibus de Genealogia, progenie uel femine, aut prosapia regali Bohemæ masculus uel femella superstes legitimus (quod Deus auertat) nullus fuerit oriundus, uel per quemcunq; alium modum uacare contigerit dictum Regnū Bohemæ: Ad Prælatos, Duces, Principes, Barones, Nobiles & Communitatem Regni præfati & pertinentiarum eiusdem, habituris cum nonnullis Regis Romanorum & futuri Imperatoris Electoribus, ac alijs Principibus, qui tunc temporis nostræ Celsitudinis præsentiae assident, deliberatione matura, ipsorumq; sano digesto consilio: Volumus, decernimus, pronunciamus, interpretamur, & præsentis scripti patrociniō declaramus, ritē, iustē legitimēq; in perpetuum pertinere, ipsiusq; Regis Bohemæ electionem in casu & in euentu prædictis, & non alijs, præfatis Prælati, Ducibus, Principibus, Baronibus, Nobilibus & Communitati dicti Regni & pertinentiarum eiusdem, de nostra Regiæ Romanæ plenitudine potestatis, ac ex certa scientia, damus, concedimus, conferimus & donamus, dictamq; electionem meliori, salubriori & saniori quo potest modo fieri, confirmamus & trasferimus in eosdem. Volentes etiam, ut quicumq; in Regem Bohemæ electus fuerit, ad nos & successores nostros Romanos Regalia Reges & Imperatores accedat, sua à nobis & successoribus nostris modo debito & solito, Regalia recepturus: Non obstantibus legibus, consuetudinibus, usibus, obseruantijs, iuribus municipalibus, & communibus statutis seu edictis, factis & æditis in contrarium quibuscunq; Quas & quæ, quantum ad hæc, acti forent nominatim scripta de uerbo ad uerbum, præsentibus & inserta reuocamus, cassamus, irritamus ac annullamus, & de dicta Romane Regiæ plenitudine potestatis decernimus, firmitatis fore nullius penitus roboris uel momenti. Insuper ad uniuersorum & singulorum cupimus notitiam peruenire, quod prædictæ literæ Bulla aurea + ^{forte + Topla-} _{rio aut tyario} Timpario Maiestatis præfati Friderici, Romani Imperatoris electi impressa, Qua ipse Rex Siciliae, Ducatus Apuliæ & Principatus Capuæ, ante coronationis Regni Romani solennia utebatur, pro ut nobis constat, & sumus plenariē informati, Et sicut gloriosæ memoriæ Henricus auus noster, quondam Romanus Imperator sigillo Comitatus Lucenburgenlis, & cæteri Diui Romanorum Reges electi, prædecessores nostri, suorum titulorum, nosq; etiam Marchionatus Morauiae sigillis, ante ipsorum & nostræ coronationis solennitatem, usi sumus. In cuius Bullæ aureæ circumferentia, à parte Maiestatis scripta sunt uerba ista. Fridericus Dei Dd iij gratia

Inscriptio
sigilli Imp.
Frid. II.

gratia Siciliae Rex, Ducatus Apuliae & Principatus Capuae. Et ab alia parte, ubi est impressio cuiusdam castris, Christus uiuit, Christus regnat, Christus imperat: Existunt sanæ & integræ, omni carentes uitio, cõmunitæ. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc nostræ laudationis, ratificationis, approbationis, cõfirmationis, donationis, reparationis, supplementi, interpretationis, declarationis, reuocationis, cassationis, irritationis, & annullationis paginã infringere, uel ausu temerario in aliquo contraire. Contrarium uerò facientes, si qui fuerint (quod absit) ultra indignationem nostræ Celsitudinis Romanæ, quam ob hoc se nouerint incururos, Mille Marcas auri puri nostro fisco Romano Regni componant. Ipsorum uerò medietatem nostræ & successorum nostrorum Romanorum Regum & Imperatorum Curia seu Camera, & reliquam partem iniuriã irremissibiliter applicandam. In quorum omnium testimonium, ad certitudinem pleniorẽ, presentes fieri iussimus, & Bulla aurea Tipario nostræ Maiestatis impressa præcepimus communiri. Huius rei testes sunt Geriacus, Archiepiscopus Maguntinus, sacri Ro. Imperij per Germaniam Archicancellarius, Rudolphus senior, Dux Saxonie, sacri Imperij Marschalcus, Rudolphus iunior, Dux Saxonie, & Fridericus de Deck, Duces; Ioannes Burggrauus Nurenbergensis, Viricus Langrauius de Luckenburg, & Fridericus de Orlemunde, Viricus de Heiffenstein, & Rudolphus de Vuertheim, Comites; Petrus de Helbi, Grafshko de Hohenloch, Gotfridus de Bruneck, Eberhardus de Vualtsche, Fridericus de Vualtsche, Egloff de Friberg, & Burcardus de Ellerbarth, Romani Regni præfati Principes & Barones. Datum Pragæ, Anno Domini M. CCCLVIII. Indictione prima. VI. Idus Aprilis. Regnorum nostrorum anno Secundo.

Alberti electio.

Legati igitur, qui ultra Priuilegium istud etiã factum & exemplum superiorum temporum producere poterant, in Generali conuentu Bohemorum facile obtinuerunt à maiori & saniori parte consensum, pro Duce Alberto in Regem assumendo, qui & uxoris & suo iure ac soceri iudicio potiebatur, cunctisque præferendus erat, Quandoquidem prius per filiam Vuenceslai Tertij, Comes Lucenburgenis Ioannes, filius Henrici Imp. VII. pater Caroli Imp. III. in Regem assumptus à Bohemis fuerat. Tanta sanè erat Alberti uirtus, Nobilitas & Præstantia, ut intra sex menses ad tria Regna fuerit legitime adscitus & electus. Primũ enim apud Albam Regalem cum coniuge sua Elizabeth Calendis Ianuarij, coronatus est Rex Vngariæ. Deinde pridie Nonas Maij, Rex Bohemiæ designatus est Pragæ. Paulo post ab Electoribus sacri Rom.

Pœna in
Transgressores.

Testes Ro.
Imperij
Principes.

Alb. ad
tria Regna
intra
VI. menses
assumptus.

Rom. Imperij, In Regem Romanorum electus est Francfordiæ.

Quoniam uerò promiserat Vngaris, se iniussu Baronum non acceptaturum esse Rom. Imperium, necessarium fuit, ab illis prius obtinere consensum. Quem certè ægre ab illis obtinuit Viennæ, intercedente Friderico Austriae Duce, tum quidem adhuc adulescente, sed uirtutibus præmaturò. Quandoquidem paulo post, defuncto Alberto, meruit ab Electoribus in Regem Romanorum eligi & assumi. Verum Proceres Bohemiæ, qui cum Barbara Sigismundi Imp. coniuge conspirauerant, nõ alio pacto in Albertum cõsentunt, quàm si postulatis suis mos geratur. Alscio à Sternberg eorum nomine Albertum adijt, sed frustra preces eius fuere. Nõ enim plura hæreticis promittere aut permittere uolebat, quàm fecerat socer eius. Prætisco igitur de uoluntate Alberti ab Alscione certior factus, accessit ex factione sua Primoribus, quorum pars potior hæretica fuit. Casimirum Regis Poloniae Germanũ, XIII. annos natum, Regem appellat, misitque Oratoribus, auxilia petit, quibus nobile Regnum ei conseruari possit. Missi paulo post sunt & alij Oratores, nomine gentis Bohemiæ Ioannes de Rabenstein & Ioannes Placius, ad Regem Poloniae, oratum, ne fratrem turbare Bohemiæ Regnum patiatur: Meminerit inter Bohemos & Polonos ueteris amicitia, Albertum ex Sigismundi Testamento & prouincialium Decreto Regem esse. Nõ potuisse paucos, qui Casimirum uocauere, ius Regni ad alterum transferre. Si pergat alienum Regnum fratri parare, caueat, ne de suo certare cogatur. Rex autem Poloniae respondit, se fratri, quem Primarij Barones Regem uocauerint, ius auferre non posse. Proinde orare, ut fratrem potius recipiant, quàm ipsi ab eo recipiantur, donatosque preciosis pellibus Oratores dimisit, Legatis autem alterius partis auxilia promisit. Albertus medio tempore Iglariam petit, Quo in loco ab Virico Rosensi, Mainardo, plurimisque alijs Bohemiæ Baronibus & Proceribus percupidè expectabatur. Prætisco uerò per nuncios cum rogat, ne prius Regnum ingrediatur, quàm sibi factionisque suæ faciat satis. Neque enim passurum se Regem esse, quem ipse non elegisset. Albertus quod maior pars Regni statuisset, id ratũ esse debere respondit, hortari, ne Regem quietum interturbet. Inuenturũ benignum Regem, si paci cõsulat: Sin pergat res innouare, plus belli reperturũ quàm uelit. Exin motis castris Cuthnam occupat, quam Prætisco sine præsidio reliquerat. Petenti Pragam frequens populus occurrit, atque ut hostiũ uictori congratulatur. Venit aut Pragã XIII. die Iulij, Et tertio Calendas Iulij, in festo Petri & Pauli Apostolorum, solenni pompa coronatus est in

Diuisio in
ter Barones
in regno.

Oratores
ad Regem
Poloniae.

Prætisco Re
gi Alberto
contrarius.

Coronatio
Alberti
Pragæ.

Dd iij Regem

Bellum inter Alb. & Pratsconē.

Regē Bohemiæ in castro Pragensi, per Dominū Paulum Episcopum Olomucensem. Pratsco autē Colonia & alias suæ factionis ciuitates impigre muniuit, cumq; Duo Milia equitū ex Polonis ad eum uenissent, populari eorū agros cœpit, qui Regē introduxerāt. Albertus etsi ex Austria et Vngaria accerserat auxilia, illis tamē nō expectatis, hosti copiā pugnandi fecit, Quā Poloni detrectantes, per montes Cuthnæ & Sobeslauiam, ad Thaboritas se contulere, amicam sibi ciuitatem, castrisq; ante urbem positis, Albertum expectauere. Ipse cum copijs egressus, per Benescouiam ad eos festinās, Legatos præmisit, qui Polonis dicerent, ne incendiā agerent, sed prælio potius experirentur, Belli præmium Bohemiā esse, quam uictor mallet potius cultam, quam deua statam, Responderunt Poloni, Venturo non defuturum prælium, Polonos faciem hosti, non terga ostendere solitos. Lætus eo nuncio Albertus, quadrato agmine in conspectū hostis accelerat. Quo intra castra se continente, & ipse castra sua è regione Thabor ad iactum lapidis tormentalis metatus est. Pugnatum quidem singulis diebus in campo, qui medius inter bina castra iacebat, nunquam tamē totis uiribus in fortunam belli uentum est. Erant cum Alberto Christophorus Buarizæ & Fridericus Saxonizæ Duces, & Albertus Marchio Brandeburgensis, cuius nomen ab eo tempore clarum magnumq; fuit, XXX. Milia militum parebant Alberto Regi, Polonis XIII. Milia, quorū castris iuncta ciuitas, magnō adiumento erat. Tormenta quoq; ænea in utrisq; castris plurima, maiora apud Albertū fuisse recepere. Georgius Podiebratius per idem tempus, cum Thaboritas peteret (nā & ipse Pratsconi iunctus erat) in aliam quādam Alberti Equitum forte incidit, & commisso prælio hostem prostrauit, atq; hinc primū inclaruit. De quo post dicenda sunt non pauca. Albertus uero, cum Thaboritzæ expugnari aliter quam fame nequirent, soluta obsidione Pragam redijt, Poloni, exhausti argento, amissis equis, pedibus in patriam abiere. Fridericus Saxonum Princeps, dimisso Rege, domum rediens, hostium insidias incidit. Sed nihil improuisare motus, ordinata raptim acie, ea constantia & fortitudine pugnā inijt, ut pene uictus captusq; uictores uicerit, cæsisq; compluribus, utpote V. Milibus ac CC. (uti quedam Chronica habent) multos in prælio captos abduxit. Rex Polonizæ nondum cognitis, quæ in Bohemia suis acciderant, cum duobus magnis exercitibus Slesiam ingressus, in Bohemiā properabat. Sed intellecta suorum fortuna, populatis hostium agris domum redijt. Albertus autem relicto, qui Regnum gubernaret, Vrico Comite

Copiæ Alberti.

Gyrzikonis primū facinus.

Pugna Friderici Ducis Saxonizæ.

Comite Cisse, per Slesiam Gorlicium uenit. Vratislauenſibus uero Albertum Marchionem Brandeburgensem petentibus, belli Duce[m] dedit, qui Poloniam sæpe infesto exercitu petens, longe lateq; prædas egit. Non multis post diebus, actum de concordia, Rudericus Burgensis Episcopus, natione Hispanus, uirtute ac Doctrinā præstans, arbiter litis ex Basiliensi Concilio missus, Albertum conuenit, Disceptatum est inter Legatos partium, Non conuenientibus, Induciæ belli dictæ, conuentus in aliam diem apud Vratislauiam statutus. Eo ueniens Albertus, ex gradu forte prolapsus, grauitè læsus, pluribus diebus ægrotus decubuit. Exin claudus effectus, infesta pace, per Morauia in Austriam redijt. Interea Vricus Comes Cissæ, qui Bohemiæ præerat, inter Barones de uendicando sibi Regno agere cœpit. Albertus, cognito eius studio, properatim stipendia subtraxit. Ille materia adempta, qua Bohemorum animos sibi conciliabat, ex prouincia discessit, Neq; ultra remissus est, Regni cura Mainardo & Vrico Rosenſi commissa.

Induciæ cū Rege Polonizæ.

Comes Cissæ rerum nouarū cupidus.

Anno Domini M. CCCCXXXIX.

Annus iste infaustus ac funestus, ac maximis Christianorum cladibus tristis & ater fuit. Hoc enim anno diuturnæ inter Eugenium Papam & Concilium Basiliense contentiones, in apertum schisma proruperunt. Dum Eugenius aliud Concilium (reuocato et abrogato Basiliensi) celebraret cū Imperatore & Patriarcha Constantinopolitanis, & Orientalis Ecclesiæ Episcopis, primum Ferrariæ, deinde Florentiæ. Patres uero Concilij Basiliensis deponerent Eugenium, & alium sibi Papam eligerent Amadeum Sabaudizæ Ducem, quem dixerunt Felicem Quintum. Qua ex re grauissima exorta sunt in Ecclesia Dei scandala & animarum pericula: Dum pars Christianorum pareret Eugenio, pars Felici, pars neutri. Mittebantur ab utraq; parte in orbem contraria mandata, scribebantur maledicæ & Inuectiue epistolæ, quibus se inuicem dirè laniabant religionis nostræ Capita, Ro. Pontifex & sacra Synodus. Operè precium ergo fuerit, quædam ex his recitare, quæ ad historię cognitionem conducere uidentur.

Schisma inter Eugenium Pp. et Concilium Basili.

Inuectiua Eugenij Papæ, contra Concilium Basiliense.

Eugenius Episcopus, seruus seruorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam, Moyses uir Dei, populi sibi commissi salutem zelans, eimensq; ne ob seditiosum schisma Core, Dathan & Abyron, ira Dei in ipsum populum, si illos sequeretur, insurgeret; iussu Domini dixit

Schisma olim contra Moysem Num. 16.

Papa, Dignitate & autoritate maior Moysc.

Tyrannis conspirantiū Basiliæ.

Vnio Ecclesie Orientalis.

dixit ad plebem uniuersam, Recedite à tabernaculis hominum impiorum, & nolite tangere quæ ad eos pertinent, ne inuoluamini in peccatis eorum. Senferat enim, ipso Domino inspirante, seditiosos & schismaticos illos ultionem grauissimam accepturos, sicut postmodum rei monstrauit euentus, Dū nec ipsa terra potuit eos sustinere, sed iusto Dei iudicio illos absorbit, ut descenderent in Infernum uiuentes: Sic & nos, quibus, licet immeritis, Dominus noster Iesus Christus populum suum committere dignatus est, audientes id execrabile scelus, quod quidam perditii homines Basiliæ commorantes, ad sciendam sanctæ Ecclesie unitatem, proximis diebus machinati fuerant: Metuentes, ne quos incautos seducant fraudibus, & uenenis inficiant: Ad ipsum Domini nostri Iesu Christi populum, nobis creditum, clamare pari uoce compellimur, Recedite à tabernaculis hominum impiorum, Maxime cum longe amplior sit plebs Christiana, quam illa tunc Iudæorum, Ecclesia sanctior quam Synagoga, & Christi uicarius ipso Moysc autoritate & dignitate superior. Quam Basiliensem impietatem, dudum prouidere cœpimus, quando quidem illud tūc Basiliense Concilium intuebamur, iam in Tyrānidem prolabi, dum multi etiā inferioris gradus ad illud ueniendum, standum pro libitu factionis autorū, cogentur: Dum nonnullorum uota & iudicia diuersis artibus extorquerentur: Alij mendacijs & fraudibus seducerentur, Dum conspirationibus, coniurationibus, monopolijs et conuenticulis penè omnia cederent, Et pro ambitione Papatus diuturna protractio eius Concilij quærebatur, Vbi deniq; innumera nouitates, inordinationes, deformitates, & quasi infinita patrabantur mala, Ad quæ etiam Laici ac Clerici infra sacros ordines constituti, ignorantes, inexperti, discholi, profugi, Apostatae, de criminibus condemnati, de carceribus fugientes, nobis & suis superioribus rebelles, & reliqua istiusmodi hominum monstra concurrerunt. Qui ab ipsis scelerū magistris in omnem corruptionē facile trahebantur. Aduertimus etiam ad illud sanctissimum opus Vnionis Orientalis Ecclesie, quod per quorundam factiosorum Basiliensium fraudes, omnino periclitari uidebamus. Et idcirco tantis malis, quantum in nobis erat, prouidere cupientes, ex prædictis & alijs rationabilibus causis & necessarijs: De quibus in decreto Translationis plene continetur, Præfatum tunc Basiliense Concilium, de uenerabilium fratrum nostrorū Sanctæ Romanæ Ecclesie Cardinalium consilio, plurimisque uenerabilibus fratribus, et dilectis filijs, Archiepiscopis, Episcopis, Electis, Abbatibus & alijs Ecclesiarum Prælati, & Magistris, et Doctoribus ad laudatibus, ad ciuitatē Ferrariensem transfuimus.

transfuimus. Vbi etiā cum Occidentali & Orientali Ecclesia Concilium + Ycomenicum, domino disponente, fundauimus. Deinde morbo pestis superueniente & cōtinuante, ad hanc ciuitatem Florentinensem, eius gratia annuente, eodem approbante Concilio, transfuimus. In quo ipse pijsissimus & clementissimus Deus ostendit mirabilia sua, ut scilicet schisma illud perniciosissimum, quod in Dei Ecclesia per Quingentos ferè annos, cum maximo ipsius Christianitatis detrimento, durauerat, Et ad illud extirpandum plurimi sancti Romani Pontifices, Prædecessores nostri, multiq; Reges & Principes, alijq; Christiani, magnis cum laboribus & impensis diuissime insudarunt. Post multas tandem in utroq; loco disputationes publicas & priuatas, diuersosq; tractatus & labores multiplices, sublatum fuerit, & sanctissima Latinorum Orientaliumq; unio feliciter consummata, Pro ut in Decreto super inde confecto & solenniter promulgato plenius continetur. Ex qua re ipsi æterno Deo inexhaustas gratias referentes, omnique fidei populo congratulantes, obtulimus illi hostiam iubilationis & laudis. Vidimus enim non gentem unam, uelut Hebræorum populum, ad terram promissionis euocari, sed multarum gentium populos, Nationes & linguas, ad unum diuinæ ueritatis eloquium meritumq; concurrere. Per quod etiam iam magna spes redditur, ut ipse Sol iustitiæ in Oriente oriens, ad aliarum multarum gentium etiam infidelium tenebras, radios suæ lucis extendat, fiatq; salus domini usq; ad extremū terræ. Cuius quidem rei iam optimas arras, Deo Armenorū Oratores in Concil. Flor. disponente, tenemus: Dum ipse Omnipotens Deus per operam nostram Armenorū Oratores, ex longissimis Septentrionis partibus, ad nos & Apostolicam sedem ac sacrum hoc Concilium, his diebus cum pleno mandato peruenire concessit. Qui nos non aliter quàm Beatum Petrum Apostolorum Principem intuentes & uenerātes, ipsamq; sanctam Sedem, ueluti matrem omnium fidelium & Magistram recognoscentes, in præfatum Concilium pro spiritali cibo, & sanæ doctrinæ ueritate, se uenisse professi sunt. Ob quam rem ipsi Deo nostro iterum gratias multas retulimus. Sed quas in hoc diuino opere molestias, quas impugnationes, quas deniq; persecutiones, nō quidem à Teucris & Saracenis, sed à uocatis Christianis, huc usq; passi fuerimus, horret animus commemorare. Refert Beatus Hieronymus, quod ab Adriani temporibus, usq; ad Imperium Constantini, in loco resurrectionis Dominicæ, simulachrum Iouis, & in Crucis rupe statua Veneris ex marmore, a gentibus posita colebatur: Existimantibus persecutionis autoribus, tollere nobis fidem resurrectionis & Crucis, si sancta loca

+ Oecumenicū

Schisma Gregorum D. annis durauerat.

Armenorū Oratores in Concil. Flor.

+ Turcis

Scelera eo-
rū qui Basileæ erant.

psl. 73.

loca per Idola pollussent. Non dissimile à Basiliensibus illis hominibus perditissimis, nobis & Ecclesiæ Dei, his diebus fieri contigit. Nisi quod illud à Paganis & uerum Deum ignorantibus factum est, hoc ab his qui cognouerunt & oderunt. Et idcirco superbia eorum (iuxta prophetam) ascendit semper. In eo periculosius, quo sub reformationis specie, quam in se semper horruerunt, uenena diffundunt. Primum quidem, postquam hi, qui omnis scandali patratores Basileæ fuerunt, Græcis in promissione defecerant, Cum per ipsorum Græcorum & Ecclesiæ Orientalis Oratores planè intelligerent, Charissimum in Christo filium nostrum Ioannem Paleologum, Romanorum Imperatorem Illustrem, & bonæ memoriæ Ioseph, Constantinopolitanum Patriarcham, reliquosq; tam Prælatos quàm alios Orientalis Ecclesiæ, ad locum illum, pro Oecumenico celebrando Concilio, per nos & nostros Legatos et præsidentes, aliosq; ex præstantioribus ibidem existentibus; ad quos ius eligendi locum, iuxta conuentionem, communi omnium consensu formatam, post graues supradictorum eius dissensiones, deuolutū erat: legitimæ electioni accedere uelle. Cumq; etiam nos hanc ipsam loci electionē, ad instantiam & supplicationem maximam dictorum Oratorū, in Generali Consistorio Bononiæ cōfirmasse, ac Galeas ac alia necessaria pro executione ipsius decreti conuentionalis, & huius sanctissimæ unionis opere, uersus Constantinopolim destinare percepissent: quoddam detestabile Monitoriū seu Citatorium, quo sanctū hoc opus interrumperent, contra nos & præfatos Cardinales decernere ausi sunt, illudq; ad præfatos, Imperatorem & Patriarcham Constantinopolim mittere, Ut ipsos & omnes alios omnino à ueniendo diuerterēt. Sciebant enim illos ad locum alium q̄ electū, ut præmittitur, nullo pacto uenturos. Deinde cum prædictos, Imperatorem & Patriarcham ac reliquos, pro ipso sanctissimæ unionis opere, ad nos iam uenire percepissent, alium impietatis laqueum huic tam diuinæ rei iniicere sunt conati, dum quandam sacrilegam suspensionis ab administratione Papatus assertam sententiam contra nos protulerunt. Postremò memorati scandalorū Duces, numero quidem paucissimi, quorum pleriq; conditionis infimæ & nominis, ueræ pacis odiosissimi, iniquitatem super iniquitatem apponētes, ut non intrarent in iustitiam Domini, dum spiritus sancti gratiam, pro ipsorum Græcorum unione iam in nobis operari conspicerent, à recta linea, per anfractus errorum exorbitantes, præfensam quandam XVII. Calendas Iunij proximè præteriti Sessioem fecerūt. In qua quibusdam Decretis, licet per unam tantum ex Tribus

In actis est
sessio illa 34.

obedientis,

obedientis, post recessum XXIII. sic in eadem obedientia nuncupati, Constantiæ, schismate tunc uigente, æditis, inhærere se dicentes. Tres propositiones, quas fidei ueritates uocant, Quasi nos & omnes Principes & Prælatos, & alios fideles & deuotos Apostolicæ sedis, hæreticos fecerint, protulerunt. Et infra. Nihil omitentes, quantum in eis fuit, quando hoc incomparabile unionis bonum, in totum euerterent. O miseros & degeneres filios. O prauam & adulteram generationem, Quid hac impietate & iniquitate crudelius; quid detestabilius, horribilius atq; insanius excogitari poterat? Dixerant olim, nihil melius, nihil gloriosius ac fructuosius hac beatissima unione, ab exordio nascentis Ecclesiæ in populo Christiano uisum, nihil auditum fuisse: Neq; expedire, in re illa de loco cōtendendum fore, sed pro ea consequenda, nedum huius mundi substantiam, sed & corpus atq; animam exponi debere, pro hoc toto orbe clamantes, & ad id cōmonentes populum Christianum, Veluti in suis Decretis & epistolis plene continetur. Nunc uerò tam furiose, tam impie, quantum in eis est, id idem persequuntur, ut ad illud Basiliense latrocinium totius orbis damonia confluisse uideantur. Et infra, Nos igitur solenne & salubre declarationis Decretum, cōtra sacrilegos illos autoritate Apostolica, in sacro Ferrariensi Concilio Generali XV. Calendas Martij per nos editum, hoc sacro Florentino Concilio approbante, innouamus. Per quod quidem inter alia, omnes & singulos Basileæ, sub præfati Concilij nomine, quod uerius conuenticulum esse diximus, contra translationem & declarationem nostras conuenientes, & illa scandalosa & nefaria præsumentes, etiam si Cardinalatus, Patriarchali, Archiepiscopali, Abbatiali & alia quauis dignitate Ecclesiastica uel sæculari præfulgentes, Excommunicationis, priuationis, dignitatum, beneficiorum ac officiorum, ac inhabilitatis ad futura, pœnas in dictis literis nostris translationis contentas, ipso sacro Ferrariensi approbante Concilio, incidisse declaramus: De

Basilienses
sibi ipsis
contrarij.

Decretum
contra Bas.
Concil.

Gesta irrita
post translationem.

Ee sium

sum intellectum, quem facta demonstrant: ueluti sano sensui sacre scripturæ ac sanctorum patrum & ipsius Constantiensis Concilij contrarium, Necnon præfatam assertam declarationis seu priuationis sententiam, cum omnibus inde secutis, & quæ in futurum sequi possent, tanquã impias & scandalosas, necnon in manifestam Ecclesiæ Dei scissuram & omnis Ecclesiastici ordinis, ac Christiani Principatus confusionē tendentes: dicto sacro approbante Concilio, damnauimus ac reprobauimus, & damnatas ac reprobatas nunciamus. Decernentes etiam et declarantes, omnes & singulos esse ac fuisse schismaticos & hæreticos, & ultra poenas in præfato Ferrariensi Concilio determinatas, tanquam tales cum omnibus eorum fautoribus & defensoribus, cuiuscumq; status, gradus et conditionis Ecclesiastici uel secularis extiterint, Ut cum prædictis Core, Dathan & Abyron, meritam accipiant portionem, poenis condignis omnino puniendos, Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ innouationis, declarationis, damnationis & reprobationis, nunciacionis cõstitutionis et dispositionis, infringere, uel ei ausu temerario contraire, Siquis autē &c. Datum Florentiæ in Sessione publica Synodali solenniter: In Ecclesia Beatæ Mariæ Nouella celebrata. Anno incarnationis Dominicæ M. CCCXXXIX. Pridie Nonas Septembris, Pontificatus nostri anno Nono.

Bas Conc. declaratur hæreticum post factã translationē.

Varia Decreta utriusq; partis.

Contra hoc Eugenij Decretum, Synodus Basiliensis edidit Decreta utriusq; partis, Cuius initium est. Beatus Hieronymus, cum lumen ueritatis salubri doctrina diffunderet &c. Quæ prolixior est, quam ut hic commode recitari queat, Et aduersus eam à quodam acerrime pro Eugenio replicatum est longissima disputacione, Cuius initium est. Dissimulare non possumus, quod pertinet ad omnes qui diligunt nomen Christi &c. Et in actis Concilij Basiliensis extant multa Decreta alia, contra Eugenium Quartum, pro Felici Quinto, quæ sua cõtentione plus tediij & scandali, quam fructus aut ædificationis lectori allatura esse uideatur. Ideo illis omisissis, alia potius referenda sunt, quæ ad res gestas pertinent. Mortuus est isto anno Pragæ Reuerendus Pater, Philibertus, Constantiensis Episcopus, non Germanicæ, sed Gallicæ prouinciæ, qui multis annis fuit in Bohemia Synodi Basiliensis Legatus plena cum potestate, sepultus honorifice in castro Pragensi, in Ecclesia nimirum Metropolitana, In qua Barbaram Sigismundi coniugem ante biennium coronauerat in reginam Bohemiæ. Defunctus est autem die XX. Iunij. Sub idem tempus Albertus Rex è Buda exercitum contra Turcas eduxit in Seruiam, quam uulgo Rasciam uocant, uersus oppidum

Obitus Philiberti Episcopi.

oppidum seu potius castellum, Synderouiam dictum, in ripa Danubij situm, & à Turcis obsessum, Castra inter Titiam amnem et Danubium collocat. Interea Turcarum Imperator, euictio castello, in cuius præsidio à Seruiæ Despoto (qui ad Albertum in Ungariam cum sacerdotibus & Nobilibus confugerat) relictus fuerat filius, excæcato eo, & in matrimoniū abducta eius sorore, domum abiit. Vbi hæc cognouit Albertus, dimisso exercitu Budam, rediit, sed insolito feruentis Augusti calore uexatus, dum Peponibus nimum oblectatur, in uentris solutionem incidit, sentiensq; periculum, in patria mori statuit, Viennæ scilicet. At iter ingressus, cum iam Strigonium præterisset, in uilla, quæ Longa dicitur, condito Testamento, sexta Calendas Nouẽbris, in Vigilia Simonis & Iude decessit, maximo cum luctu & desiderio omnium Catholicorum. De quo scribit Baptista Egnatius, Inclytus Cæsarium scriptor.

Nemo unquam maiore spe ad Imperium uenit, & sane concepit animis hominum opinionē haud frustratus esset, Siquidem toto biennio, quo præfuit, Morauos ac Sarmatas, qui hodie Poloni sunt, intra suos fines quiescere compulit. Præscõnem Bohemū, factionis hæreticæ caput, ita attriuit, ut tota Bohemia sibi cederet. In Turcas autem profectus, Synderouiam castellum, ad Danubij ripam munitissimū obsidentes, dum copias in itinere maiores expectat, oppidani deditioem fecere. Ipse Austriam repetens, apud locum, cui Longa uilla est nomen, Dysentericæ morbo cõfectus est. Sed redeamus nunc ad reliqua huius anni gesta, quæ scire operæ precium sit.

Protestatio Principum Electorum Romani Imperij, tempore schismatis, De Neutralitate, uacante Ro. Imperio per mortem Alberti Cæsaris.

Nos &c. sacri Romani Imperij Principes Electores, attendentes ad ea, quæ pridie per Reuerendum Patrem, Dominum Antonium Episcopū Vrbinensem, pro parte sanctissimi Domini nostri Eugenij, Papæ Quarti primum: Ac ad ea quæ deinde per Reuerendissimos Dominos, Patriarchā Aquilegiensem, Archiepiscopum Panormitanum et Episcopum Vuarmiensem, nomine sacri Concilij Basiliensis proposita fuerunt. Quæ utiq; in aduersos sibiq; contrarios effectus tendere noscuntur, Cum ex his, quæ pro parte sanctissimi Domini nostri Papæ proposita fuerunt, clare liqueat, eundem Dominum nostrum, præfatum sacrum Concilium Basiliense minime pro legitimo sacroq; Concilio tenere, nec ullam sibi auctoritatem deferre. Rursus ex aduerso liquidè constet, ipsum sacrum

Albertus cum exercitu contra Turcã profectus.

Alberti obitus.

lib. 3. de Cæsari.

Contrarij Legati & contraria mandata.

Et ij Basiliense

Ne schisma
fiat in Im-
perio.

Protestatio
de obedien-
tia.

Electio
Ro. Imp.

Protestatio
de neutra-
litate.

Basilienſe Conciliū nullum adminiſtrationis Papatus exercitiū eidem Domino noſtro Papæ attribuere. Penſantes inſuper, quod in Diceceſibus & territorijs noſtris, quā plurima ediſta, proceſſus & mandata pœnalia, tum à præfato Domino noſtro, tum ab ipſo ſacro Concilio manantia, quotidie publicantur, Quæ ſimiliter ex præmiſſis cauſis uiciſſim repugnare uidentur. Quibus diſſidijs ſyncero corde condolentes, non immerito ueremur, niſi firmiſſima fraternacq; conſtantia noſtra ſolidaretur integritas, ipſius diſſidij ſcintilla ſtammis diſcordiæ uſq; ad apicem columnasq; ſacri Imperij protendat, ut ſic utriuſq; gladij poteſtate concifa atq; conſracta, alter alteri minimè ſubuenire poſſet. Electio quoq; Romani Principis, per nos de præſenti celebranda, ſub prætextu cuiuſcunq; cenſuræ annullari queat. Ideoq; huiuſmodi periculis quaerentes, quantum ualeamus, occurrere, Ac unionem & zelum fraterni amoris inter nos tenacius cōſeruare: ante omnia proteſtamur, quod per ea quæ nunc dicimus, ac per alium quemcunq; actum, quem facturi ſumus, ab obedientia & reuerētia ſanctæ ſedis Apoſtolicæ, ſanctæq; matris Eccleſiæ, nullo unquam tempore diſcedere uolumus, nec in aliquo uacillare: Quinimmo, pro ut debito Chriſtianiæ religionis, cuius profeſſores ſumus, & Sacramenti uinculo tenemur, ipſam ſedem Apoſtolicam, ſanctamq; uniuerſalem Eccleſiam, matrem noſtram, ſyncera mente ueneramur, & illi integraliter obedire. Quia uerò inter prædictum S. Dominum noſtrum, ac ſacrum Baſilienſe Conciliū (quod dolenter ſuſtinemus) expreſſe uigent diſcordiæ, Aduerſa quoq; quotidie proceſſus & mandata procedunt ab eiſdem, quæ mentes noſtras adeo perplexas reddiderunt, ut pro debito fragilitatis humanæ, de illorum uiribus habeamus merito dubitare. Sed quia pro electione Romani Principis, in præſentiarū congregati ſumus, Cui dum adhæremus, iuxta traditam à Diuo Carolo IIII. Romano Imperatore, nobis normam, nullis debemus exteris cogitatibus perturbari, ſed eidem electioni quietis mentibus intendere. Ideoq; edicimus, & proteſtamur, ac bona fide promittimus, quod in præmiſſa diſcordia, inter ſanctiſſimum D. N. & ſacrum Baſilienſe Conciliū, nullam partem aduerſus alteram de præſenti quomodolibet fouere proponimus. Quinimmo, ſiqua mandata, proceſſus uel ediſta, tam ab ipſo S. D. noſtro, quā à ſacro Baſilienſi Concilio ad nos aut ſubditos noſtros emanare contigerit, quacuſq; pœnas continentes, nos propter dubium probabile, & ad præſens indiſcuſſibile, animos noſtros ſuſpenſos retinebimus: Ne ulli parti aduerſus alteram fauere uideamur: Et in ſola ordinaria iuriſdictione

iuriſdictione, citra præfatorum tam Papæ quā Concilij ſupremam poteſtatem, Eccleſiaſtica Politicæ gubernacula, per Diceceſes & territoria noſtra ſuſtentabimus, Donec Romanum Principem iuxta commiſſum nobis miniſterium elegerimus, Noſq; una ſecum de uijs & medijs aptioribus pertractemus, Quibus ſupradicta diſcordia inter præfatum Dominum noſtrum Papam & ſacrum Conciliū Baſilienſe tollatur è medio, & pacis & tranquillitatis & unionis aura reſpiret. Quod ſi intra ſex meſes proximè futuros nequeat procurari (quod Deus auertat) Nos hoc iterum & ex tunc coniuſti cum ipſo Principe noſtro ac Pontificibus & Prælatiſ, ac diuini & humani iuris peritiſ, Deo propicio, conſulemus, Et quod ratio dictauerit, cui parti fauendum & obtemperandum ſit, id ipſum omnes unanimi conſenſu & ſyncero corde, cum omnibus Pontificibus ac Prælatiſ, & reliquis Principibus, Comitibus, Baronibus, Satrapis, & Optimatibus ſacri Rom. Imperij conſtantius amplectemur. Hanc quoq; noſtram profeſſionem, Proteſtationem, & certificationem inuicem bona fide, loco præſtiti iuramenti, promittimus obſeruare, ac illi tenacius inherere, ac eam ad omnium eiſdem Imperij Pontificum, Prælatorum & Procerum notitiam perducere. Ne ſi (quod Deus auertat) in Eccleſia Dei ſchiſma inualeſcat, ipſum Rom. Imperium eiſ occasione ſcindatur, uel in ſe diuidatur. Super quibus omnibus & ſingulis, à uobis Dominis Notarijs publicis, petimus Inſtrumentum conſici ſeu Inſtrumenta, unum uel plura, quotquot fuerint neceſſaria & oportuna, cum alijs proteſtationibus & clauſulis apponi ſolitis, neceſſarijs & conſuetis. Actum Francordiæ, Anno Domini M. CCCC XL. Die XXI. meſis Martij.

Ex his perſpicue uidet & intelligit prudens lector, quā graue fuerit pijs mentibus tempus illud, Quod ſimul & ſemel habebat Duo Oecumenica Concilia, unum Baſilæ, alterum Florentiæ, & Duos Ro. Pontifices, Eugenium Quartum & Fœlicem Quintum, Sed reuera non poterant duo eſſe ſimul & eodem tempore Vniuerſalia Cōcilia, aut Duo ueri Pontifices Romani, Quia non ſunt Dux Chriſti Eccleſiæ, nec Duo ſupremi ouium Chriſti paſtores, ſed unum eſt (ut ipſe ait in Euangelio Dominus) ouile, & unus paſtor. Vnde ſequitur, Baſilienſe Conciliū, poſtquam ab Eugenio translatum fuit, primo ad Ferrariam, deinde ad Florentiam, non amplius Conciliū uerum & legitimum fuiſſe, quod Vniuerſalem Eccleſiam repræſentaret: ſed Conciliabulum & Conuenticulum ſchiſmaticum, cuius omnia deinceps acta, decreta & mandata, nullius penitus roboris aut momenti fuerunt, niſi quantum

Colligatio
Principum
Rom. Imp.

Non erant
duo ueri
Papæ, nec
duo Con-
cilia ſimul.

Ioan. 10.

Quale fuit
Con. Baſi-
lienſe.

Ee iij per

per Romanos Pontifices, Eugenium, Nicolaum & Calixtū approbatū ex ijs fuit postea. Proinde Fœlix Quintus, Amedeus proprio nomine dictus, quantumuis bonus ac sanctus uir antea fuisset, non Apostolicus, sed Apostaticus Pontifex erat, grauissimè peccans, quod consensit in sui electionē, Sede non uacante. Nolim equidem cuncta probare, quæ fecit Eugenius, Cum & ipse homo peccator extiterit. Nunquam tamen probauerim Synodi Basiliensis arrogantiam, qua sibi tot annis contra sedis Apostolicæ (cuius autoritate cōgregata erat & subsistebat) potestatem supremam, à Christo Petro eiusq; successoribus collatam, omnem Iurisdictionem arrogauit, etiam in ipsum Papam, qui legitime electus, de nulla hæresi suspectus aut diffamatus erat. In omnibus enim actis, decretis & tractatibus, supra commemoratis, quos habuit Synodus illa cum Bohemis, ne semel quidem facta est mentio Eugenij Papæ, quasi nulla prorsus illi esset autoritas, sed omnis potestas à sede Apostolica mox in ipsam Synodum translata fuerit. Quo autem exemplo priorum Conciliorum, tanto contemptui habuit Synodus ista sedem Apostolicā et Papam legitime electum, confirmatum, & ab omnibus populis Christianis pro legitimo Petri successore agnitum, ut eo inconsulto & contemptim præterito, concederet hæreticis Compactata: daret Indulgentias populis, plenam in omnibus negocijs Ecclesiasticis autoritatem Legatis imponeret Quintas et Decimas Ecclesiasticis, ex quibus delicati illi patres in Synodo suauiter uiuerent cum schismatico suo Pontifice, quem è sancto uiræ instituto in tam grauiā schismatis peccata et scandala, odiosa electione traxerunt. Iusto igitur Dei iudicio, euauerunt superba eorum acta, quæ in sedis Apostolicæ contemptum Synodo arrogauerunt. Iulianus Cardinalis, qui primus eam Synodum autoritate Apostolica inchoauit, eiq; aliquot annis præfuit, subtraxit sese, quando uidit à patribus illis in Papæ iniuriam & cōtemptum præraç attendari. Aneas Syluius, quamuis ut iuuenis & priuatus, permanserit in ea Synodo usq; ad electionem Amedei, dicti Fœlicis Quinti, paulo post tamen inde abiit in Curiam Friderici, Romanorum Regis, & contra Amedeum (agnito errore) Eugenio præstandam obedientiam suauit Imperatori & Germaniæ Principibus. Ipse quoq; Amedeus post multa & grauiā data per aliquot annos scandala, ex Papa, immò Antipapa, factus est propter bonum pacis Cardinalis, clementia Nicolai Papæ, & Legatus Germaniæ. Deniq; ipsamet Synodus post odiosas exactiones, quibus longo tempore Clerum uexauerat, publico decreto tam Quintas quam Decimas, reuocare coacta fuit, In hæc sanè uerba,

Arrogantia Concilij Bas. contra Papam.

Reprehensibile Concilium Bas.

In irritum acta Concilij Bas.

Cassatio

Cassatio Impositionis Quinti & Decimi Denarij, pro Papa Fœlice & suis Officialibus.

Sacro sancta Generalis Synodus Basiliensis &c. Ad futuram rei memoriam, Cum iam dudum hæc sancta Synodus, pro nonnullis sanctæ Ecclesiæ Vniuersalis, ac sanctissimi in Christo patris et Domini Fœlicis negocijs, fecit Impositionem de beneficijs Ecclesiasticis, certo modo exigendam & persoluendam, pro ut in ipso Impositionis decreto plenius continetur. Nos attendentes, huiusmodi Impositionem Germanicæ Nationi, iuxta qualitatem & conditionem Ecclesiarum & beneficiorum sub ipsa consistentium, admodum fore onerosam, Qualem Impositionem Quinti Denarij, Seprimi uel Decimi, uel alterius cuiuscunq; taxæ qualitatis uel conditionis qualitercunq; factam, quo ad ipsam Nationē Germanicam præsentium tenore tollimus, cassamus, reuocamus & annullamus, perinde ac si nullatenus promulgata esset. Ac insuper eidem Nationi, quod nullam in ea Impositionem faciemus seu fieri permittemus, autoritate Vniuersalis Ecclesiæ promittimus ac pollicemur. Quinimmo, siqua Impositio per quemcunq; quauis autoritate in dicta Natione facta foret, seu in posterum fieret, præter Romani Regis ac sacri Romani Imperij Principum Electorum, Oratorum suorum seu maioris partis ex eis expressum consensum: Illam, quo ad prædictam Nationem Germanicam, irritam decernimus & inane nulliusq; roboris uel momenti, & pro non facta potius haberi. Insuper, quando hæc Synodus cum dicta Natione de futuro Generali Concilio celebrando concordauerit, in quo causa schismatis in Ecclesia Dei (proh dolor) exorti præcipue tractabitur & expedietur, Vt igitur omnia sine suspitione procedant, promittit hæc Synodus sancta, se curaturam, Quatenus, quam cito dicti Romanorum Rex seu Principes Electores, pro hoc sacro Concilio se declarauerint, Sanctissimus in Christo pater & Dominus Fœlix Papa, in illo non præsideat, neq; etiā in futuro Concilio: Quinimo Concilium ipsum in omnibus procedat, quemadmodum ante electionem præfati sanctissimi Domini Papæ Fœlicis processit, donec in ipso futuro sic translato Concilio desuper fuerit declaratum &c.

Exactio quo ad Germanos sublata.

Fœlix V. Papa uocē tantum.

Acta Concilij Bas. infruosa.

Extat de Impositione illa longissimum decretum in XLII. Sessione illius Concilij promulgatum, In quo constituti sunt Collectores & subcollectores eiusmodi pecuniarum. Breviter omnia fere acta illius Concilij Basiliensis talia sunt, ut lectori longe plus tædij quam fructus afferant, & Ecclesiæ Dei multo plus nocuerint, quam profuerint. Quid enim boni prouenit ex omnibus Actis

Et iij XVIII.

XVIII. annorum (utpote ab anno XXXI. usq; ad annū XLVIII Includitue) In quibus Synodus illa, superba contra Eugenū Papam contentione, Ecclesiam Dei forde turbauit, ac sumptibus grauissimis onerauit: Nonne in cassum & in irritum abierunt omnes fere conatus patrum illorum: Quid profuit tam longa et multiplex cum Hussitis tractatio de unione: Nam cum de potestate arroganter contenderent cum sede Apostolica, & inconsulto (ne dicam contempto) Eugenio Papa Compactata concederent Hussitis, manifestis Romanæ Ecclesiæ hostibus et inimicis: confudit Deus superbiam eorum, ut uani fierent omnes eorum conatus, ita ut ueram apud Hussitas unitatem non inuenirent: & ueram salutis animarum necessariam cum Papa unitatem, amitterent, & execrabile schisma per Antipapæ electionem suscitarent. Merito igitur In exemplum positi sunt futuris Concilijs, ne sibi temere arrogent mox omnem potestatem in sedem Apostolicam uerumq; & legitimum Papam, cuius autoritate congregantur. Non enim ouis est, iudicare pastorē, cuius iudicium Deo reseruatum esse, antiquissimi Canones & Conciliorū Acta contestantur. Merito igitur funestum dixi hunc annū, in quo amissimus Albertum Regem tam bonum, fortē ac religiosum Principem, qui relicta uxore (ex qua prius duas susceperat filias) pregnante, quæ Ladislaum posthumum in utero gestabat, immatura morte decedēs, apud Albam Regalem, more Regū Vngariæ, solenni pompa funeratus ac sepultus est, Quem nonnulli suspicantur ueneno intoxicatum, fuisse. Hostis uero Christiani nominis Turca, eodem anno eripuit nobis clarissimam ciuitatem Macedoniæ Theffalonicam, & propinquas regiones, Epurum & Ætoliam, ac Seruiæ maximam partem.

Annus funestus.

Anno Domini M. CCCC. XL.

Bohemi, qui Alberti Regis causa inter se dissidebant, cognita eius morte, apud Pragam conuenientes, unum totius Regni corpus efficiunt, atq; ad eligendum nouum Regem ad VII. Calendas Maias diem statuunt. Rokyzana, qui dudum apud Græcium exulauerat, domum reuertitur, suoq; more insanians, Romanā Ecclesiam Cardinalesq; Patriarchas, cæterosq; per orbem Episcopos blasphemans, apud solos Bohemos incorruptæ ueritatis inueniunt Sacramenta dicit: preciosissimū Christi sanguinē paruulis ac demētibus præbet, sacerdotēs suę temeritati aduersantes, domo pellit: popularibus communionem sub specie uini recusantibus, Ecclesiasticam sepulturam interdicit. Redeunt damnata tempora in Bohemiam, suumq; placitū, suum quisq; ingenium recipit, sua dogmata dispergit.

Tyrannis Rokyzana post exiliū.

dispergit. Ante præscriptum diem peperit ex Alberto Regina Elizabeth filium, Ladislaum nomine, VIII. Calendas Martij, in festo Cathedræ S. Perri. At Vngari iam miserant in Poloniam ad constituendum nouum Regem, fratrem Casimiri Regis Vladislaum, Lituaniæ Ducem, qui ambitione Regni captus, mox præparato uatico, milite stipatus in Vngariam proficiscens, Budæ ad Regiam à multis Regni Proceribus est introductus. Mittuntur è Bohemia Legati ad Reginam, qui dicant, ad eligendum Regem diem statutum, si quid iuris in Regno Bohemię ad se spectare confidat, Oratores mittat qui rem suam agant, Regina ex Alberto natum filium in cunabilis ostēdit, rogar, ne paterna hæreditate pupillum exuant. Erat inter Legatos Procopius de Rabenstein, uir nobilis & eruditus, is cum Alberto seruisset, pollicetur sibi curæ fore ea quæ Regina mandauerit, Petijt autem ut prorogetur terminus eligendi Regem, cum XV. tantum dies superessent. Legati ergo in Bohemiam reuersi, exponūt Reginię desiderium, ac suadent proferri conueniam, Pratsco autē Alberto aduersarius, cum suis properabat ad electionem: Illi uerò diem ex die consulto proferentes, moras necabant, donec aduenirent à Regina Oratores, Qui in Procerum Regni conuentū in tromissi, rogant, Caroli, Sigismundi, Alberti, Regum suorū meminerint, eorū pronepotem ac filium ne respuant, contra ius gentium paternam & auitam hæreditatem pucro ne adimant, fœdera cum Australibus percussa ne uiolent, pupilli atq; orphani misereātur. Multis hæc Oratorum postulata placebant. Pratsco uerò cum suis, qui Albertum pro Rege non agnouerant, negabant eius filium esse Regem: dicebant Infantem regno inutile esse, Fridericum Austriæ Ducem, iam Romanorum Regem electum, Bohemis indulfisse, ut Regem quem uellent sibi asciscerent: Regem à regendo dictum, qui autem regendus sit, Regem uocari non possit: Reges regnis dari, non regna Regibus. Vicit hæc hæreticorum sententia, Albertus itaq; Bauariæ Dux, maiore Procerum uoto Rex declaratur, qui apud Vuenceslaum quondam nutritus, Bohemicæ linguæ non erat ignarus. Mittuntur ergo ad eum Legati, primores regni. At quibus ea res indigna uidebatur, hi Procopium de Rabenstein iam ire ad Fridericum Cæsarem iubent, rogantes, nobile regnum ne pupillo negligat, cuius tutelam susceperit. Iam enim Regina, mater eius, hortatu quorundam Principum, Infantulum, qui nondum Quatuor menses compleuerat, ad Albam Regalē portauerat, ibiq; in die festo Pentecostes illum, uelut hæredem regni, per manus Archiepiscopi Strigoniensis inungi, ac sacro Diademate coronari solemniter procurauerat.

Natiuitas Ladislai Regis.

Tractatus Bohemorū de Rege sibi eligendo

Vicit sententia Pratsconis.

Ladislaus Infans in Regē Vngarię coronatus.

Cæsaris
Frid. pietas
erga pupillu-
m.

rauerat, Et Vngarorum inconstantiam uerita, qui ad fratrem Regis Poloniæ defecerant, Ladislaum ad Fridericum Cæsarem miserat educandum. Cæsar igitur audito Procopio, misit Oratores ad Albertum Bauariæ ducem, qui ei dicerent, Ne regnum sibi usurpare præsumat alienum. Bohemis, quibus defuncti Regis hæres esset, non licuisse alium eligere, neq; se potestatem eam dedisset. Quemadmodum in Bohemorum conuentu nonnulli mentiti fuerunt. Procopium uerò in Bohemiã remittit, qui ius Ladislai haudquaquam se neglecturum asserat. Albertus itaq; Bauariæ Dux, Legatis gratias agens, qui se unum ex omnibus elegerant, Alienum regnum cum alterius iniuria recusauit accipere, Et hac animi moderatione maiorẽ se, spreto regno, monstrauit, atq; recusando nobile regnum, clarissimum reuera Regem egit. Bohemi ab Alberto isto repulsam passi, habito iterum generali Procerũ conuentu, Legatos ad Cæsarem mittunt, perentes, tutorio nomine regnum ut accipiat. Ille in Belgicam Aquisgranũ pro Corona Romanorum Regni accipienda profecturus, iussit rem differri in eius reditum. Pratsco autem infantulo propter patrem infensus, seorsum Cæsarem alloquens, petebat, ut seipsum Regem faceret, abdicata pupilli tutela. Verum Cæsar neq; pro se ipso, neq; tutorio nomine regnum illud acceptare uoluit. Causas addit Æneas Syluius, quod Regnum Bohemiæ sine profusione pecuniarum retineri non poterat, Et fiscus eius non abundabat, Quoniam Regiæ possessiones per hæreticorum bella, in priuatas manus peruenerant, & argenti fodinæ (unde opes Regiæ in immensum creuere) maiore ex parte perierat. Regi autem multa opus esse ait largitione, si Bohemis in officio retinere uelit. Suasit igitur Cæsar, ut ipsi per sese prouinciam regerent, donec pupillus adoleceret, Donatosq; Oratores a se dimisit. Domum itaq; reuersi, Gubernatores regni elegerunt, Mainardum & Pratsconem: Hic hæreticorum: ille Catholicorum partes defendebat, Mainardus enim conuenta cum concilio habita, seruãda dicebat: Pratsco ea spernebat, Rokyzanæ amicus, Stetit tum inter eos concordia discors. Inuento enim quodam temperamento, ab armis abstinerunt.

Duo constituti
Gubernatores
regni.

Anno Domini M. CCCC. XLI.

Pratsco hæreticus, uir
potens.

Vir potens & bellicosus erat Pratsco, Cuius opera & ductu Sigismundus Imperator expugnauerat munitissimam arcem Syon, latibulum Roati sociorumq; eius latrocinantium, Et qui fortissimo ac Potentissimo Principi Alberto Regi resistere ausus fuerat. Eius itaq; potentia & autoritate freti Pragenses, in præiudicium Catholicorum, nouos statuerunt articulos, sub prætextu Compactatorum,

etatorum, cum essent reuera Compactatis quasi ex diametro contrarij, Quorum sane tenor sic habet.

Articuli editi per Magistros & Clerum Pragensem, ac Dominos Consules Communitatum Pragensium, feria Quarta ante festum S. Viti.

Vt Compactata cum Ecclesia sancta, ab omnibus efficaciter teneantur. I

Vt omnes Prædicatores affirmant, Communionem utriusque speciei esse ueram, utilem & salubrem. II

Vt nullus audeat prædicare, quod tantum furnitur sub una specie, quantum sub utraq;: Cum hoc sit contra communicantes sub utraq; specie. III

Vt nullus audeat porrigere sub una specie publicè uel occultè. IIII

Vt omnes Plebani manu propria communicent populum, sub utraq; specie. V

Vt sic Communicantes nullus audeat quouis modo diffamare; puta, hæreticos aut schismaticos dicere, sed ab omnibus teneantur pro fidelibus Christianis. VI

Vt omnes sacerdotes Pragenses & Monachi, sint sub obedientia Magistri Præzibram & Magistri Procopij. Si autem quispiam noller, non debeat foueri. VII

Ecce quanta cæcitate percussi fuerunt, propter schismatis & inobedienciæ grauissima peccata, miseri homines, docti alloqui & acuti. Quemadmodum uidere licet in libris & opusculis Magistri Ioannis Præzibram, Ingens profecto cæcitas est, non uidere in paucis his articulis tam manifestam contrarietatem. Primus enim articulus Tertio, Quarto & Quinto maxime repugnat, Nam in Compactatis expressè probatur & admittitur, Communio Laicalis sub una specie: & adiungitur, ut sacerdos, qui Laicos sub utraq; specie comunicat, semper dicat eis, sub specie panis non tantum corpus Christi, sed totum Christum integre contineri. Similiter & sub specie uini non tantum sanguinem Christi, sed totum omnino Christum contineri. Vere igitur hæretici sunt & schismatici, quicumq; ideo sub utraq; specie uel dant uel sumunt Sacramentum, Quia credunt, non tantum esse sub una specie, quantum est sub utraq;. Quare nec sextus eorum articulus subsistere potest, Neq; item septimus, Quia contra omnes leges & Canones est. Quo enim iure Clerus Metropolitana Ecclesiæ Pragensis subicitur duobus Plebanis Pragenses: quo Monachi: Quo Laici sic statunt: Meræ igitur sunt iniquitates ac temerariæ præsumptiones isti articuli, ut & metu contra omne ius extorti.

Contrarietas
in hisce
articulis.

Anno

Nondum recuperauerat Pragæ locum & Ecclesiam suam Magister Ioannes Rokyzana, metuens Mainardum, qui tamen non esset per omnia Catholicus, infensus tamen erat Rokyzanæ, uelut inquieto homini et pacis inimico: Qui Compactatis manifeste contrarius erat, & Monachos uidere non poterat. Alioqui si Pragæ fuisset, tantæ profecto erat superbiam, ut minime passus fuisset se subijci duobus illis Magistris, Przibram & Procopio, Cum ipsi iam pridem, uiuo adhuc Sigismundo Imperatore, promissus fuerat

Baronum
in Bohemia
Tres factio
nes. In Vn
garia duæ.

Archiepiscopus Pragensis. Quemadmodum uero in Bohemia propter fidem duæ erant precipue factiones, immo Tres, Quarum una Pratsconi hæretico, altera Mainardo Compactata amplexanti, Tertia Virico Rosensi Catholico adhebat: Ita & in Vngaria duæ erant factiones Inter Nobiles & Barones, Quarum una partes Reginæ Elizabeth & filij eius Ladislai adhuc pueruli fovebat, quorum Capitaneus erat Giscra Bohemus. Altera uero, partes Vladislai Poloni, quem pro Rege elegerat, tuebatur, quorum Capitaneus erat Ioannes Huniades, uir fortissimus & multis contra Turcas uictorijs clarus. Regina autem Elizabeth, Heroïna nobilissima, utpote neptis Caroli Imp. IIII, filia Sigismundi Imp. uxor Alberti Cæsaris, & mater Ladislai: licet Vngaris non consideret, Regnum tamen, quod filio suo debebatur, derelinquere nolebat. Breui igitur mortua est in castro Rab, siue fato naturali sublata, siue intoxicata, quod pleriq; sunt suspicati, Viro suo tantu biennio superstes, Mors eius Vladislao, magnam Procerum partē & sequelam adiecit. Missus fuerat ab Eugenio Papa Iulianus Cæsarinus, Cardinalis Legatus in Vngariam, ut pacem inter Vladislauum & Reginā componeret: Qui, ut erat uir prudens, doctus & eloquens, iam flexerat utriusq; corda ad concordiam, sed Reginæ mors irritos fecit eius conatus.

Elizabeth
mater La-
dislai obiit.

Anno Domini M. CCCCXLIII.

Discordia
inter Vnga
ros propter
Duos Re-
ges.

Apud Bohemos in fidei discordia seruabatur pax regni, dū equate uiderentur partium uires, Itaq; gladius gladium in uagina retinuit. Apud Vngaros uero in fidei cōcordia remanebat discordia regni, dum pars pro Vladislao, pars pro Ladislao zelaret & contendere. Giscra enim Bohemus, armorum gloria clarus, quamuis mortua esset Regina, filij tamen partes strenue tutatus est, Prædones sæpe acie fudit, Ioannem Huniadem (qui Vladislai partes asserebat) bis castris exiit, ac rebellantes Vngaros magnis cladibus affectit.

affectit. A ciuilibus tum armis reuocauit eos externa uis, regno ingruens. Nam Turcarum Imperator Ammurates cum Centum Milibus pugnatorū irruens, Vngariam sibi totam subegisset, nisi commeatus penuria ex anni sterilitate eum cohibuisset. Restitit ei Ioannes Huniades, qui leuibus prelijs sepe dimicās, prospere illum è regno excedere coëgit. Paulo post aliū misit Turca exercitum, cum quo Vngari conflagere non dubitarunt, quibus & gloriosam Deus uictoriam dedit, caesis XXX. Milibus Turcarum, multo aut pluribus captis, si Vngaricis ad Fridericum Cæsarem literis creditur, Cardinalis autē S. Angeli Iulianus, qui in Vngaria Legatum Pontificis Rom. agebat, scripsit sex tantum Milia Turcarum in eo prælio cecidisse, ac signa militaria Nouem capta fuisse. Ioannes Huniades, qui nō modo Ducis, sed & militis partes eo in prælio egerat, exercitum Vngaricum ingenti hominū rerumq; præda onustum, in Regia castra reduxit. Hac territus uictoria Turcarum Imperator, missis ad Vngaros Caduceatoribus pacem petijt. Vngari oblatas ultro conditiones pacis non recusarunt. Induciæ igitur factæ sunt in X. annos, ac iurando per sacra utriusq; partis confirmatæ, Eugenius uero Papa hæc audiens, ac uictoriæ cursum remorari dolens, scripsit Legato suo, nullum ualere foedus, quod se inconsulto cum hostibus religionis percussum esset. Regem igitur Vladislauum à Iuramento præstito absolui, & Inducias rumpi iussit.

Prælium &
Victoria
Vngarorū
contra Tur
cas.

Io. Hunia
des.

Induciæ X
annorum
factæ.

Anno Domini M. CCCCXLIIII.

In Bohemia Pratscone, ui morbi (ut ait Æneas Syluius) repente extincto, Mainardi potestas aucta est, cui tum Pragenses, tum fortiores regni ciuitates paruere. Caterum de Pratscone sic habetur in uetusto codice Chronicorum. Anno Domini & c. XLIIII, obiit Dominus Hyntz Ptatzko in Ratage, feria Quinta in die Ruffi, Hyntz Bohemice Henricus dicitur. Ratage autem castrum est non longe à Praga distans, Cui & aliud celebri nomine castrum adiacet Sternberg. In Vngaria uero, ruptis Inducijs, Rex Vladislauus magno cum apparatu Turcis bellum intulit. Ferunt XL. Milia Equitum sub uexillis eius fuisse, & magnam Cruce signatorum manum adduxit Iulianus Cardinalis Legatus, castrorum cura Ioanni Hunradi commissa fuit. At Turcarum Imperator, ex Asia magnum nauibus Genuensium exercitum traduxit, cum quo circa Varnam X. die Nouembris cum Vngaris conflixit. Primo congressu tantus fuit Vngarorum impetus, ut Turcæ retro pulsæ in fugā uerterentur, Et fugisset ipse Ammurates, nisi

Obitus
Pratsconis
de Stern-
berg.

Pugna &
clades Vn-
garorum
circa Varnam.

Ff nisi

Regis Vladislai interitus.

Io. Huniadi fuga.

Iuliani Cardinalis interceptio.

alias + Dracones

Cruenta uictoria.

nisi circumstantes Satrapæ, apprehenso equi freno, eum minis retinuisent. Cum ergo Turcæ numero longe superiores essent, prælium instaurantes acerrime pugnauerunt. Rex Vladislaus, ut hostes ex acie uictores diuerteret, cum globo suorum ex Polonia, in tumulum, quæ Amurates tenuit, circumiectosq; currus impetum fecit, ubi nouus Amurati terror iniectus est, adeo ut totis castris trepidatum sit. Quod si Huniadi par animus ac regi fuisset, & aridenti fortunæ dedisset manus, haud dubium, quin eâ dies & Amurati uitam & posteris eius Imperium abstulisset. Verum ipse, quamprimum cedere Christiana signa conspexit, cum X. Milibus Vngaris & Vualachis ex acie se subtraxit, atq; in salutato Rege, nuntante adhuc uictoria, fugam arripuit. Rex suæ forti dimissas, dum fortiter pugnat, equo deiectus & obruncatus est. Caput eius hæc infixum, per Græciam atq; Asiam in signum uictoriæ post ostensum est populis, Poloni ad unum cæsi omnes, direpta castra, Episcopi & Proceres Vngariæ, qui aderant, oppressi. Iulianus Cardinalis dum fugit amisso prælio, cum iam hostes euasisset, Vngarorum manus euadere non potuit, latrunculi eum equo deiectum necauere, & ablati uestimentis, nudum cadauer dimiserunt. Huniadem fugientem Seruicæ Despota + Georgius cepit, & quasi hostem in uincula coniecit, nec prius dimisit quam oppida suæ ditionis, ab eo occupata, recepit. Amurates neq; fugientes hostes insecutus est, neq; gloriabundus inter suos magnifica uerba iactauit, neque hilarum ex uictoria uultum ostendit. De hoc à suis interrogatus, dixit, Nollem hoc modo sæpe uincere. Plures enim in eo prælio ex Turcis quam ex Vngaris ceciderunt.

Anno Domini M. CCCC. XLV.

Ladislaus ab Vngaris in Regem petitus.

Bohemi, extincto Pratscone, quietius agebāt. Mainardus enim qui sæcularibus, & Magister Ioannes Przibram qui Ecclesiasticis præerat, ad seruanda Compactata & pacem cum Catholicis magis inclinati erant, quam fuerant Pratsco & Rokyzana. Vngari uero, Vladislao occiso, facto Procerum ciuitatumq; conuentu generali, uno omnium uoto Ladislaum puerum Regem suum appellant, nisiisq; ad Cæsarem Legatis ex Primoribus regni, electionis decretum exponunt, ac Ladislaum in Vngariam mitti coronandum postulant. Quibus responsum est, Recte Vngaros egisse, qui regem suum tandem recognouerint, electione proinde haudquamquam opus fuisse ei, quem ius gentium dedisset regem, neq; coronandum esse, qui semel coronatus sit: Puerum adhuc egere tutore, nullius tutelam ei salubriorem esse quam Friderici Cæsaris, expectarent

ætatem regno idoneam. Tum inter Vngaros & Bellum inter Cæsarem, ob negatum regem inimicitia fuerunt, atq; etiam bella. ter Cæsare & Vngar. Nã Huniades, gubernator regni electus, infestis copijs Austriam ingressus, ferro & igne agros uastabat, Regē tamen, & coronam à Regina Elizabeth asportatam, atq; castella quæ repetebat in Vngaria, obtinere non potuit. Extat inter Aeneæ Syluij epistolas pia Cæsaris ad Eugenium Papam pueri commendatio, In hæc sanè uerba.

FRIDERICVS, Dei gratia Romanorū Rex, semper Augustus sanctissimo patri, Domino Eugenio Pape Quarto, Salutē plurimam dicit. ^{Epist. us.} Etsi non dubitamus, Apostolicam sedem, tanquam ueritatis doctricem, iustantiq; uitæ magistrā, quorumlibet ^{Commendatio pupilli Regis.} iuribus fauorabilem esse, nulliq; prorsus iniuriā facere, Quia quicquid ab eius solio manat, iustitiæ lancibus libratur & æquitatis. Nō tamen ab re fore putamus, aliqua per nos scribi Beatitudini tuæ, quibus ius Serenissimi Principis, Ladislai Vngariæ Regis, Patruelis nostri charissimi, pueri, pupilli & orphani, commendatum efficiamus: et eorum qui ficta pro ueris referunt, impijs resistamus conatibus. Scit enim tua Beatitudo, Patruelem nostrum præfatum (qui post obitum uitæ diuæ memoriæ Patruis & Antecessoris nostri Alberti, Romanorum atq; Vngariæ Bohemiæq; Regis, in utero materno posthumus remanserat) ut primum natus fuit, & sacri fontis unda renatus, adhibitis ex more solennitatibus, ueram Vngariæ & sanctam suscepisse coronā. Nunc autem (sicut accepimus) ^{Alij ad regnum Vngariæ aspirantes.} magnopere quidam instant, ut tua sanctitas Titulū regni huius in alium trāserat: Multa illinc emolumenta tum sanctitati tuæ, tum regno præfato prouenientia dicentes. Quæ licet nullatenus mentem Apostolicam mouere credamus, quia nullū commođum est tā ingens, pro quo bene uendi iustitia possit: mirandus tamē est eorum conatus, qui ex alieno incōmodo suum quærentes cōmodum, altissimi sanguinis puerū, et paterno & auito regno cupiunt spoliare. Iniquum profecto & abominabile scelus. Fecerit enim alius quiuis magnalia, sit potens, sit aptus regimini, sit per aliquos accersitus. Nolumus ista discutere, nec cum iniuriā uolumus loqui cuiusquā. Nulla tamen ratio suadet, huic puero suum adimi regnum. ^{Gloriosi Maiores Ladislai Regis.} Qui si propter se nō esset magni putandus, ei tamen propter facta paterna, uniuersa Christianitas fauorabilis esse deberet. Quis enim nostri tēporis homo est, qui patris huius gloriosos conflictus contra Turcas, tum contra Hussitas, non audiuerit: Debent præterea & huic puero fauorem præbere aui sui clarissima gesta, & illa Ecclesiæ unio Constantiæ reparata. Tum uero & Caroli

Quarti & Henrici septimi, Quorum ultimus hic sanguis est, memoria Caesarum, Tacemus Inclytæ domus nostræ Australis opera, tam pro Imperio, quam pro Ecclesia, in fauorem fidei, per nostros & huius pueri progenitores ædita. Quis tandem non compati deberet innocenti puero, parentibus orbato, uero Vngariæ Regi & heredi Infantæ profecto mentis & animi trucidis sunt, actotius hostes iustitiæ, qui tam Generosum puerum regno priuare, & ius tam clarum conculcare nituntur &c. Arbitror uero hanc epistolam scriptam fuisse mox post mortem Reginæ Elizabeth, quando Vladislaus eos quoque Proceres, qui Reginæ fauebant, in partem traxit suam, Extat et alia Aneg Syluij epistola ad Sbigneum *Epistola 417.* Cardinalem & Episcopum Craconiensem, in qua sub finem hac de re illi respondens inter cætera sic ait. Quis excluso Regis filio, regnum possidens non dicitur occupator? Aut successioni locus est apud Vngaros aut electioni, cum Rege mortuo filius in promptu est. Si patri succedit filius, nõ uideo, quid iuris in Vladislaui popularis electio transfuderit. Si regem electio facit, attribuo tuæ parti uictoriam. Mihi tamen, qui regni se mores nosse affirmat, succedere patribus apud Vngaros in regno filios, iniussu populi dicunt, idemque Romanum Pontificem diffiniuisse, Apostolicis demonstratur apicibus &c.

Anno Domini M. CCCCXLVI.

Quiescebant iam sub egregijs regni gubernatoribus, Bohemi sub Mainardo, & Vngari sub Huniade. Germani autem, qui iam sub Eugenio Pp. reddita VIII, annis sub neutralitate fluctuauerant, durante dissidio inter Eugenio Papam & eos qui Basileæ Antipapam constituerant, tandem miserante & inspirante Deo, reiecta neutralitate ad Eugenio Papam obedientiam reuersi sunt: Quemadmodum ex Actis nunc recitandis plenius cognoscitur. Ita enim habetur scriptum in uetusto quodam codice. Anno domini 1446, prima Septembris congregati Electores Imperij, Dux Albertus, Marchio Brandenburgensis, Episcopi Augustensis & Chiemensis nomine Regis Romanorum, Comes Palatinus, Archiepiscopi Maguntinensis, Coloniensis, Treuerensis, proprijs in personis, ac Ambassadors Ducis Saxonie, & Friderici Marchionis Brandenburgensis in Marchia residentis, in Francfordia, cum Legatis Papæ Eugenio, Cardinali Bononiensi seniore omnium, & Doctoribus Nicolao de Cusa & Ioanne Caruiat, concordarunt, ut Eugenio maneret in papatu, sic tamen, quod Decreta Concilij Basiliensis conseruaret. Super qua concordia literis sigillatis sigillis Electorum, Ex post dabatur primitus

mitus audientia Legatis Concilij Basiliensis Cardinali Arelatensi, qui erat iunior omnium, cum insigni Doctorum comitiua, Qui petierunt auctoritatem Generalium Conciliorum corroborari. Hæc concordata, debent publicari proxima Dominica Lætare, anno Domini 1447. In ciuitate Nurenbergeni. Et ex post celebrabitur + Ycomenicum Conciliū in Alemania, in mense Maio, & loco uno + *Oecumene.* sex locorum, per Eugenio nominando & eligendo. Extat eadem de re Decretum Patrum Concilij Basiliensis, qui adhuc habebant in illo dissidio & contentione conuenticulo. Et quamuis iam *Patres in* Octo annis habuissent suum Papam, Felicem Quintum, ita tamen *lo Basiliensis.* dissimulauerunt & tacuerunt eum in suo Decreto, tanquam puderet iam ipsosmet suæ electionis contra Eugenio factæ, per quam nouum in Ecclesia schisma suscitauerant: Et tamen in tanto constituti dissidio, arrogabant sibi nihilominus spiritum sanctum, Qui secundum Apostolum pacis Deus est, non dissensionis. At illi perfricta fronte contra sedem Apostolicam pertinaciter contententes, *1. Cor. 14.* ita sunt exorsi. Sacro sancta Generalis Synodus Basiliensis, in *Decretum Bas.* spiritu sancto legitime congregata, Vniuersalem Ecclesiam representans, ad futuram rei memoriam: Ad laudem omnipotentis Dei, pacem & exaltationem Ecclesie, sic tranquillitatem populi Christiani, prompto corde & efficaci desiderio intendentes, ea libenter ordinamus & quærimus, per que huiusmodi pax & exaltatio tranquillitatis merito ualeat promoueri. Cum itaque charissimus Ecclesie filius, Fridericus Rex Romanorum Illustris, necnon Venerabiles patres & dilecti Ecclesie filij, Nobiles uiri, sacri Romani Imperij Principes Electores, per multa retro acta tempora, labores indefessos & operas sollicitas impenderit, quibus pax & tranquillitas in Ecclesia Dei floresceret, & sacrorum Generalium Conciliorum illibata luceret auctoritas, Nec ulla uideatur aptior, & toti populo Christiano uia gratior, quam ut ad aliud Generale Concilium ueniat, in quo causa schismatis omniumque aliarum differentiarum & discordiarum, quæ in Ecclesia Dei ortæ sunt, quantum fieri potest, examinetur & expediatur. Et infra, Ex nunc pollicemur & bona fide promittimus, nos Generale Conciliū indicturos, nosque seu hanc sacrosanctam Basiliensem Synodum translaturus in locum, quem præfatus Serenissimus Rex, & prædicti Principes Electores, seu eorum Oratores & nuncij, in conuentione sua, in dicto oppido Francfordiensi, Tertio Calendas Septembris proximo uenturi, duxerint nominandum et deputandum: Initium etiam est in die, quem similiter duxerint nominandum, & deinde celebrandum ac continuandum &c. Ecce quo miseros illos patres perduxit ac redemit

Ridicula il-
lorum pa-
trum auto-
ritas.

improba & pertinax contra Papam Eugenium contentio & discordia, Cum paucissimi iam essent et ab omnibus fere deserti, nihilominus dicebant se sacrosanctam Generalem Synodum, Et tamen suam autoritatem ultro ita submiserunt Regi & Electoribus, ut non solum ipsis, sed etiam eorum nuncijs & Oratoribus sese subicerent, ad nominandum diem & locum pro alio celebrando Concilio, Qui iam XVI. annis miserrime suo Concilio uexauerant Ecclesias Dei, Impensarum oneribus, & contentione improba, sceleratoque schismate nefandissime turbauerant, Adhuc tamen arrogabant sibi autoritatem indicendi aliud Concilium, cum non ignorarent id uetustissimo iure pertinere ad Romanum Pontificem, Si ergo nolebant id honoris deferre Eugenio, cur non detulerunt suo Felici, immo Infelici Antipapae? Confusi igitur sunt, quia caput Ecclesiae Papam confundere uolebant, a quo omnem autoritatem acceperant. Sedandi itaque dissidij & tollendi schismatis gratia (quod Patres illi suscitauerant) miserunt Rex Romanorum & Germaniae Principes Romam Oratores suos ad Papam Eugenium, ad quem nomine omnium egregiam habuit orationem Aeneas Syluius a Rege Romanorum missus, in qua hoc uisus est exordium, Non habet me dubium, Pater sanctissime, quia apud te sit illa domus, quam Dominus in Euangelio super firmam petram laudat aedificatam, Ad quam recurrendum est regnante diluuiio. Nam extra eam non est salus, & eius decorum diligere se propheta testatur. Et infra, Quæris forsitan ex nobis, Pater Sanctissime, an amici uenimus, quid querimus, quid offerimus, Dum nos nominino, non nos ipsos qui assumimus nuncios, sed Dominum Caesarem Fridericum, tuum deuotissimum filium, ac preclarissimos Principes & Reuerendissimos Patres, sacri Imperij Electores, Tum Proceres & Prelatos tibi deditissimos (Quorum hic Oratores uides) intelligi uolo, Sumus igitur non solum amici, sed etiam adiutores; Pacem afferimus, pacem quarimus. Atque idcirco cum filijs Benjamin & Iudae dicimus, Pax pax tibi, pax adiutoribus tuis, Te enim adiuuat Deus tuus, Plena pacis petitio est, plena pacis oblatio. Et post multa, Afferunt pacem Germaniae Principes, sed pacem etiam expetunt, Cupiunt etenim aliqua, quae nisi obtineant, nec curari uulnera possunt, nec pax nationis haberi, Et Quatuor principalia sunt, Primum est, ut Generale Concilium in tempore locoque designando conuocetur. Alterum est, ut professio potestatis, autoritatis & preminentiae Generalium Conciliorum, Catholicam militantem Ecclesiam representantium, per tuos Oratores facta, tuis literis approbetur. Tertium est, ut Nationi Germanicae super grauatibus oportune prouideatur, Quarto et ultimo loco

Oratio Aeneae Syluii ad Eugenium Papam.
Psal. 25.
Oblatio pacis.

1. Paral. 12.

Conditio-
nes pacis
III.

loco petimus, ut quae in iudicium duorum Principum Electorum uel suarum Ecclesiarum acta sunt, ex tuae sanctitatis clementia reuocentur, & in pristinum statum redigantur. Et infra in fine. Haec sunt sancte Pater, quae nostri Principes ex te petunt: magna sane, sed rationi et potestati consona. In prima petitione cotamunis uersatur utilitas, in secunda tua humilitas, In Tertia aequitas. In Quarta benignitas & tua desideratur humanitas. Tuum est, quod iuste petitur, libenter annuere. In tua manu nunc est, radicem schismatis omnem euellere, pacem orbi concedere, consolari Nationem, & eius obedientiam recipere. Haec Aeneas Syluius ad Eugenium Papam.

Anno Domini M. CCCC. XLVII.

In Bohemia sub Mainardo, gubernatore pacifico, quiescebant arma, Cui astutus haereticus Rokyzana se per amicos paulatim in-
finuabat, ut gratiam & beneuolentiam eius nactus, facilius uoti compos fieret. Aspirabat enim ad Archiepiscopatus Pragensis dignitatem & Insulam, pro cuius assentione die noctuque uarias excogitabat practicas, Cum esset eloquio Bohemico potens, & eruditione praestans, ac fama clarus in regno. Qui iam supra XXV. annos concionibus & disputationibus publicis, ac magnis rerum tractatibus, Basileae & in regno habitis, uelut praecipuus inter Bohemae sacerdotes, inclaruerat. Romae uero Eugenius Papa ab Oratoribus Germanorum persuasus & exoratus, ad tollendam Inclytae Nationis neutralitatem, longam concordiae Bullam aedidit. In qua sane pacis gratia, multa Germanis dispensatiue indulgit, admisit, approbavit & ratificauit, quae tempore schismatis facta, circa & contra sedis Apostolicae autoritatem, per sese inualida erant, Quoniam uero Bulla illa admodum prolixa est, nos hic, principium tantum & finem eius recitabimus, ex quibus lector pleniorum historiae & reigestae cognitionem accipere queat.

Rokyzana ad Archiepiscopatum aspirabat.

Pax Germaniae cum Eugenio Papa.

Bulla concordatorum inter Papam Eugenium
IIII. & Nationem Germanicam.

Eugenius, seruus seruorum Dei, ad futuram rei memoriam. Inter caetera desideria cordis nostri, filios quoslibet ad nostram & Apostolicae sedis obedientiam exoptantes adduci, illa temporum qualitate pensata, aliquando concedimus, ordinamus & statuimus, per quae Christi fidelium tranquillitati & commodis, remotis dissensionibus & scandalis, consulatur, ut exinde animarum salutem ualeant adipisci. Sane cum propter dissensionem inter nos & eos, qui

Principes
Ro. Imper.

qui Basileæ sub nomine Generalis Concilij remanserunt, dudum exortam, Nonnulli Principes tam Ecclesiastici quam sæculares, Nationis Germanicæ, in quadam neutralitate & animorum suspensione, à Die XVI mensis Aprilis, de anno Domini 1434. usque in præsentem diem se tenuerunt, ea mente (ut asserunt) ut postmodum unanimi consensu, in nostra & sedis Apostolicæ reuerentia & obedientia, paribus gressibus incedere possent. Et Charissimus in Christo filius noster Fridericus, Rex Romanorum Illustris, ac Venerabilis frater noster Theodericus, Archiepiscopus Maguntinus, & dilectus filius Nobilis uir Fridericus Marchio Brädeburgensis, Sacri Imperij Electores, ac Venerabiles fratres nostri, Fridericus Magdeburgensis, Fridericus Saltzburgensis, & Gerardus Bremensis, Archiepiscopi, ac quidam alij Prælati & Principes dictæ Nationis, nobis debitam obedientiam, per suos Oratores præstiterunt, ac nos solum in Christi Iesu Vicarium recognouerunt & professi fuerunt. Nos attentis, quod dictæ neutralitatis & suspensionis tempore, plurima in ipsa Natione acta, gesta & facta fuerunt, quæ confirmationem, Indulgentiam, & dispensationem super eis sedis Apostolicæ auctoritatem requirunt, præfatorum Regis Archiepiscoporum Marchionis, cæterorumque Prælatorum & Principum supplicationibus inclinati: Omnes & singulas tam Metropolitanarum quam Cathedralium, aliarumque Ecclesiarum, necnon dignitatum: etiam Abbatialium & post Pontificales maiores, & in Collegiatis Ecclesijs Principalium & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum quorumcunque, etiam si Ecclesiæ Curatæ, Canonicatus & præbendæ fuerint, Electiones, Postulationes, Confirmationes, Collationes, prouisiones & dispositiones, necnon processus, sententiæ, aliæque Acta iudicialia auctoritate ordinaria, huiusmodi suspensionis et neutralitatis tempore factas seu facta. Quæ omnia & singula hic uolumus habere pro sufficienter expressis, ac ea grata & rata habentes,

Litium reci
sio super
deptis bene
ficijs.

autoritate Apostolica ex certa scientia confirmamus, Volentes, ac etiam statuentes, ut nulli, qui in possessione Ecclesiarum, Monasteriorum, Dignitatum, Beneficiorum & officiorum huiusmodi quacunque, Etiam eorum, qui Basileæ post translationem & dissolutionem Concilij, ibidem remanserunt, auctoritate ea fuerint affecti, super huiusmodi Ecclesijs, dignitatibus, beneficijs & officijs ac sententijs, ac processibus, Etiam si in Romana Curia uel extra eam, his cuius statum presentibus habemus pro expresso indecisam pendeat, Etiam si per eas ad ea uel contra ea fuerit alteri ius quaesitum, uel ius aliqui se habere prætulerint, ex nunc & in antea, in Curia uel extra eam, Apostolica uel alia quauis auctoritate impedi, aut quomodolibet

ex

ex quauis ratione & causa molestari possent. Sed in suis possessionibus pacifice remaneant. Lites quoque, & causas quascunque super huiusmodi Ecclesijs, dignitatibus, beneficijs & officijs, pendentes: Illis duntaxat exemptis, quæ coram Ordinarijs Iudicibus, Apud quos iuxta formam dictæ suspensionis & protestationis exinde secutæ, sicut litigare, indecisæ pendent. Ad nos aduocantes auctoritate & scientia prædictis, extinguimus, & super eis, aduersarijs perpetuum silentium imponimus. Possessores uero ipsos uolumus in suis Ecclesijs, Monasterijs, dignitatibus, beneficijs ac officijs pacifice remanere. Et in fine. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostrarum confirmationis, uoluntatis, statuti, aduocationis, extinctionis, impositionis, collationis, prouisionis, concessionis, cassationis, irritationis, annullationis, constitutionis, abolitionis, rehabilitationis, restitutionis, repositionis, remissionis, relaxationis, donationis, absolutionis, liberationis, ordinationis, intentionis, dispensationis, pollicitationis, & iudicationis, infringere, uel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursum. Datum Romæ apud S. Petrum. Anno Domini incarnationis M.CCCC.XLVII. Idibus Februarij. Pontificatus nostri anno XVII.

Conclusio.

Hæc dulcis concordia Bulla, fuit ultimum Eugenij opus publicum, in quo assimilari haud inepte queat Cygno, quem Poëta sub finem uite dulcissime canere ferunt. Iste enim Papa mox post æditam hanc Bullam, obiit Romæ VII. Calendas Martij, qui est dies XXIII. Februarij. In Vigilia Mathiæ Apostoli. Et statim eodem anno, VII. die Martij electus est Nicolaus Quintus, cum uacasset sedes Dies XII. His Romæ peractis, ubi Bulla per Germaniam publicari cepit, mox euauit Patrum Basileæ remorantium auctoritas, quemadmodum ex subscrip'ta liquet epistola, quæ exempli gratia producit.

Obitus Eugenij
Papæ.

Epistola Episcopi Merseburgensis.

Ioannes Dei gratia Episcopus Merseburgensis, Venerabili uiro Domino Burcardo, Præposito Monasterij Sancti Thomæ in Lyptz Canonicorum Regularium, Deuoto nobis in Christo dilecto, Salutatione amabili præmissa. Venerabilis Domine Præposite, quia magna de libertatione præhabita, nos declarauimus, una cum Reuerendissimo in Christo Patre & Domino nostro, Archiepiscopo Magdeburgensi, & Domino Numburgensi, & innumerabilibus Principibus & Prælati, tam spiritualibus quam

Declaratio
Principum
pro obedientia
Nicolaï
Papæ V.

sæcularibus,

saecularibus, pro sanctissimo in Christo Patre ac Domino nostro, Domino Nicolao, Papa moderno, Mādamus igitur uobis, Quatenus per amplius literas peregrinas Foelicis, in sua obedientia nuncupati Papæ, nec eorū qui sunt in Basilea, ad exequendum in Dicecesi nostra non recipiatis. Datum Merseburgi in crastino S. Laurentij, nostro sub sigillo. Anno Domini M. CCCXLVII.

Alia eiusdem Episcopi Epistola.

Ioannes Dei gratia Episcopus Ecclesie Merseburgensis, Venerabilibus uiris, Dominis Rectori, Magistris & Doctoribus Aime Vniuersitatis studij Lyptzensis, amicis nostris synceriter dilectis, Syncera salutatione præmissa, Venerabiles amici dilecti, Recepi-
mus literas uestras continentes, quod quidam Nicolaus Vuinther de Leyptzkin artibus Baccalaurus, Magistrum Ioannē Vueyse, & Fridericum Rodolff uestre uniuersitatis supposita, occasione quarundam causarum, Vniuersitatem uestram (ut arbitramini) tangētium, ad Basileā procurauit citari. Et prout in uestris scriptis eisdem narratis, ex relatu intellexisse, nos pro sanctissimo Domino nostro, Domino Nicolao, Papa moderno, declarasse, Ac desideratis in hac parte uobis impartiri consilia nostra, pro redimendis uexationibus. Credimus quod dudū sanē intellexistis, Quod, sicut altissimo placuit, Principes tam spirituales quam seculares, cooperante Spiritu Sancti gratia, in magna multitudine sunt reducti ad obedientiā memorati sanctissimi Domini nostri: Ita Reuerendissimus in Christo Pater et Dominus noster, Dominus Fridericus Archiepiscopus Magdeburgensis, ac Primas Germaniæ, qui noster Metropolitanus existit, se cum suo Clero pro dicto Domino nostro Papa Nicolao declarauit, Demum nos cum alijs Prelatis dicte prouincie, maturas deliberationes habuimus, tandemq̄ consideratis considerandis, pro salute animarū nostrorum subditorum ac propria, Similiter cum Reuerendo in Christo Patre ac Domino, Domino Petro Episcopo Numburgensi, duximus nos declarandos dicti sanctissimi Domini nostri Papæ Nicolai, Et ad præsens scribimus Domino Præposito Monasterij sancti Thome Lyptzensis, quod nullas literas peregrinas, tam Foelicis in sua obedientia nominati, quam illorū qui sunt in Basilea, per amplius recipere debeat, seu exequi, siue executioni facere demandari, per se uel per suos Plebanos & diuinorum rectores. De hoc uos & uestros subditos, siue uestra membra aut supposita, auisamus. Datum Merseburgi, feria sexta post Laurentij, nostro sub sigillo. Anno & c. XLVII.

Studentes duo Lyptzenses citati a quodā ad Basileam.

Fridericus Archiepiscopus Magdeburg.

Exhortatio

Exhortatio & Mandatum Friderici Regis Romanorum, contra Basiliense Concilium, pro eius desolatione & Nicolai adhesionē, post mortem Eugenij.

Nos Fridericus, Dei gratia Romanorū Rex, semper Augustus, Austriæ, Stiria, Carinthia & Carniola Dux, Comesq̄ Tyrolis &c. Omnibus & singulis Principibus sacri Imperij Electoribus, Comitibus, Baronibus, Dominis, Militibus, nostris sacriq̄ Imperij subiectis, Quibus præsentēs literæ uisæ præsentatæ fuerint, nostra cum gratia omne bonum. Reuerendi, Illustres, Charissimiq̄ Nobiles, cum nos ad Romani Imperij dignitatem, per diuinam Omnipotentis ordinationem fuerimus electi, Ecclesiam Dei schismatibus, discordijs, uarijsq̄ erroribus reperimus grauatam.

Quapropter Patruus & antecessor noster, bonæ memoriæ, vide supra sub anno 1439. Rex Albertus, ac sacri Imperij Electores, se in protestationem seu protestationem principum imperij de neutralitate. animorum suspensionem posuerunt, Ne istius schismatis occasione, in sacro Romano Imperio periculum oriretur, Et quod eo facilius posset ad unionē sanctæ Romanæ Ecclesie deueniri. Quam uiam nos ex sacri Romani Imperij Electorū informatione, post plures labores & Dietas, corā utriusq̄ partibus attentauimus, Et denuo coram alijs Christianis Regibus et Principibus, nūc in propria persona, nūc per Notabiles nostros, magnis fatigis laboribus & expensis: quibus mediantibus, errorem & schisma in Ecclesia Dei (heu quod fieri nequiuit) extirparemus. Quapropter nos diutius sustinere Obediētia Eugenio reddita non potuimus, sed una nimitē cum aliquibus nostris sacriq̄ Imperij Electoribus, Archiepiscopis, spiritualibus & seculares, & maiori Almaniæ parte, Papæ Eugenio foelicis recordationis: cui dum adhuc uiueret, omnes Nationes, Reges & Principes totius Christianitatis (paucis demptis) fuerūt obedientes, sicut nouissime Romæ fuit declaratum: plenariam fecimus obedientiam, coram sua Paternitate & sedis Apostolicæ sanctitate. Et non potuimus laudabiliorem, possibiliorem, ac magis deificum excogitare modum, pro Ecclesie Dei unione, quam sanctæ Romanæ sedis associari, & a cōmunionē Christi fidelium minime segregari. Et quia idem Declaratio obedientie pro Nicolao PP. V. Eugenius, uniuersæ carnis debitum exoluebat, ex tunc sanctissimus noster Papa Nicolaus Quintus, ex sacro Concilio Venerabilium Patrum sanctæ Rom. Ecclesie Cardinalium, unanimiter ritē deificisq̄ electus, & ad sedem S. Petri Romæ est erectus, nobisq̄ uidebatur ab eo immerito fore recedendum, sed potius animo bene deliberato, sanoq̄ consilio spiritualium & seularium Principum, qui nuper in festo Margarethæ in Aschafenborgk per se suosq̄ Legatos

Vt omnes
Nicolao
Papae obe-
diant.

Vt Ame-
dei & Con-
cilij Basi-
liensis man-
data respu-
antur.

Legatos comparebant, Vbi nos unanimiter de nouo pro sanctissi-
mo Papa Nicolao declarauimus, & sibi (ut merito debebamus) fe-
cimus plenam obedientiam. Quapropter à uobis omnibus & singu-
lis affectuose desideramus, monemusq; uos omnes & singu-
los, sub illo debito, quo sancte Romane sedis ac Imperio sacro estis
astricti, Imperialiq; autoritate uobis districtè ac seriose precipiendo
mandamus, in his scriptis, Quatenus uos & quilibet uestrum, huic
declarationi & obedientie, per nos nostrosq; Principes facte, con-
sentiat. Et quod præfatum sanctissimum Papam nostrum Nico-
laum Quintum, uerum & indubitatum Papam, Vicarium Christi,
& uerum successorem sancti Petri, sine dolo & fraude recognosca-
tis, & firmiter teneatis, & ipsi suisq; mandatis, tanquam indubita-
to Papae, plenariè obedire, minime recusetis. Alia omniacq; man-
data, à quocunq; emanent, siue ab illo, qui Papatum usurpauit, siue
à Communitate in Basilea, aut aliquo alio titulo nõ obstante quo-
cunq;, totaliter dimittere curetis, spernere & integraliter refutare.
Quibus mediantibus concorditer in unione Rom. Ecclesiae ac sa-
cri Imperij uiuere ualeamus. Et si quis mandatis nostris huiusmo-
di (quod absit) contraire præsumperit, sciat, contra se poenas &
correctiones Romanae sedis euenire, ac poenas sacri Imperij incur-
rere, quæ ad talem inobedientiam fuerint opportunæ. In his om-
nibus sciat unusquisq; se auisatum. Datum Nauenstat, cum sigilli
nostræ Maiestatis appensione. Secunda feria ante festum

Bartholomei Apostoli, Anno Domini M.

CCCCXLVII. Nostri Imperij

anno octauo.

HISTORIAE

HISTORIAE HVSSI
TARVM PER IOANNEM COCHLÆVM
LIBER DECIMVS.

Anno Domini M.CCCCXLVIII.

Vb Mainardo, qui Friderici III.
Regis & Cæsaris autoritate Regni
gubernator erat, ita tractabiles ui-
debantur Bohemorum animi, ut
aliqui instarēt apud Nicolaum Pa-
pam, Quatenus mitteret ad eos Le-
gatum, pollicentes, fore, ut breui ad
perfectam Ecclesiae unitatem sint
reuerfuri. Misit ergo ad eos Papa
Ioannem Caruaial Cardinalem S.
Angeli, qui ante biennium tanta
dexteritate tractauerat sedis Apostolicæ negocia in Germania,
quādo agebatur de sustollenda neutralitate, ut Papa Eugenius ipsi
& duobus eius collegis, Thomæ Sarfatio & Nicolao de Cusa, Ga-
teros, Cardinalatus insignia, obuam miserit, quando erant pro-
pe urbis Romæ portas in reditu. E quibus Thomas paulò post,
omnium electione factus est Papa, dictus Nicolaus Quintus, qui
hunc Legatum, cuius probitatem & prudentiam iam pridem per-
spectam habebat, in Bohemiam misit, Cuius & Aeneas Syluius in
epistolis plerumq; mentionem facit. Multis enim annis in Germa-
nia & Vngaria, Bosna item & Bohemia Legationis munere fun-
ctus est. Hic igitur Legatus, cum appropinquasset urbi Pragenfi,
honorifice conducebatur à Primoribus Regni, Domino Virico de
Rosis & Domino Mainardo, Ac priusquam intraret urbem, ue-
nerunt ei obuam cū solenni processione totus Clerus ac tota Vni-
uersitas studij Pragenfis, cum ingenti populi multitudine, in die
Philippi & Iacobi, qui & Ascensionis Domini Vigilia erat. Fuit eo
tempore Vniuersalis totius Regni conuentus Pragæ, ad tractan-
dum & de Rege et de reformatione Regni, Hac igitur oratione ad
illum usi sunt Bohemi.

Platyna ait,
Caruagiallan,
Alij Caruagiallan
Tres Card.
ab Eug. cre-
ati, propter
concordiã
in Germa-
factam.

Cardina. S.
Angeli Pra-
gæ honori-
fice susce-
ptus.

Propositio Bohemorum coram Cardinali S. Angeli.

Reuerendissime in Christo Pater & Domine, Domine Co-
lendissime, Paternitas uestra Colendissima, parte & nominibus
Gg Magnificorum

Magnificorum & Generosorum, strenuorum, spectabilium & Prudentum uirorum, Baronum, Nobilium, Clientum, ciuitatum & totius communitatis huius incliti regni Bohemiæ, causarumq; ^{4. dignetur.} discidij longis à temporibus in ipso regno exorti, pio & dignemini Paternitatis affectu suscipere, necnon si que minus debite in ipsius Paternitatis uestræ Reuerendissimæ audientia referri contigerit, singula in patientia gratiosius supportare, Paternitati uestræ Reuerendissimæ daret, quod cum pro usu Communionis diuinissimi sanguinis et calicis Domini nostri Iesu Christi, ad Laicalē populū in hoc inclito regno Bohemiæ, differentiarum non mediocrium subortæ fuissent materiæ quædam, innumerabilia tam corporum quam rerum emerferunt dispendia, in tantum etiam, quod circum uicinq; quasi ad omnes mundi plagas prouinciæ, non paucis eorum periculis ac damnis, dissensionis eiusdem participiū recepere. Tandem cum hi, qui sacro sancti calicis Communione, ardentibus animis & synceris allecti affectibus, quam plurimis in locis, dictis & conuentionibus optassent, sibi dari debitam audientiam, ut possint modis debitis & congruis, iuxta legis diuinæ monumenta, necnon Domini nostri Iesu Christi instituta saluberrima, ac Ecclesiæ suæ primitiæ obseruantiam, & sanctorum doctorum sententias, in ipsius Communionis praxi conseruari, necnon eandem obtinere, Sed iteratis uicibus huius rei causa, remotissimarum etiam & circum circa adiacentium prouinciarum Potentiæ innumerabiles (uti credimus uestre dudum nouerunt Paternitates) manu ualidiorē, qua potuerūt, hoc regnum Bohemię rapinis, incendijs, & stragibus (nec grati parcētes, nec sexui) hostiliter inuaserūt: Ipse tamen altissimus & misericors Dominus (in cuius potētia et arbitrio cuncta sunt posita, cui etiā iuxta immensam pietatis suæ clementiā, cum decreuerit, non est difficile uel in paucis uel in multis saluare) dignatus est huic Regno auxilium de sancto præstare, & de Syon misericorditer intueri, ita quod solius ineffabilis clementiæ suæ munii præsidio, non sumus per uim aliquam oppressi, & (ut machinatum est) totaliter consumpti. Demum post multos multarum guerrarum, litium, bellorum, & seditionum insultus, per medium Serenissimi Principis & Domini nostri, Sigismundi, Diuæ memoriæ Cesaris gloriosissimi, huic Regno audientia cōpetens in Concilio Basiliensi est concessa, pro materia dignissimi calicis et sanguinis Domini nostri Iesu Christi, aliorumq; articulorum, Sicut hæc per scripta patētia, sigillis munita pendentibus, hoc elarius est expressum. Cum autē Magistri & presbyteri, ceteriq; huius regni incliti Oratores tam spirituales quam sæculares, ad Conciliū Basiliense: quod tunc

Narratio de bellis propter Communionem sub utraq; specie gestis,

Audientia Basiliensē data.

tunc sanctissimi Domini nostri, Domini Eugenij Pape Beatissimi autoritate celebrabat, Ac Reuerēdis. in Christo Patris et Domini, Domini Iuliani Cardinalis S. Angeli (cuius nūc uestra Paternitas Reuerendissima locū digne obtinet) regebat præsidentiā: Fuissent destinati, Scripturas sacras de cōmunionē calicis, & alijs articulis prodixerunt in medium Conciliū, sic (ut loquamur breuius) quod cum dominis Legatis à Concilio tunc sub autoritate & præsidentiā iam dictis, huic regno missis, in certum & in debitum conuenimus ordinem, prout Compactata, super his confecta, nedum scripturis, uerum etiam sigillis munita pendentibus, singula testantur. Per hæc itaq; Compactata Regnum hoc Bohemiæ, Altissimi cooperante gratia, inno & circumuiciniæ partes, ab his litium, guerrarum, bellorum, & cædium tribulationibus, notabiliter respirauerunt. Quibus ita gestis, cum Serenissimo Principe ac Domino, Domino Sigismundo, Imperatore Gloriosissimo, concordias feliciter iniuimus, & ditioni Maiestatis suæ, tanquam Domini nostri nos subdidimus. Cuius etiam Serenitas tam promissis quam literis suæ Maiestatis nobis firmavit, quod nos & regnū hoc Marchionatumq; Morauia, circa tenorem & continentia Compactatorū eorundem, contra & aduersus omnes & singulos, in his quomodolibet impedire (quod absit) uolentes, uelit & debeat tenere & protegere, atq; gratiosius conseruare. Quocirca, de suæ Cæsareę Maiestatis plenitudine, Electionē Domini Archiepiscopi Pragensis, pro ea uice in nos transtulit, & à nobis seu per nos fiendam instituit & decreuit. Quam in uenerabilem uirum, Magistrum de Rokyzan, unanimi omnium consensu tam spiritualium quam secularium, tunc temporis in hoc regno commorantium, fecimus & creximus. Cuius confirmationem ipse Dominus Imperator Serenissimus promissit, literisq; patētibus se astrinxit, laboribus et sumptibus proprijs sine debito procurare. Nec alienum quencunq; ritē ad sua tempora, præter Magistrum Ioannem præfactum, pro Archiepiscopo Pragensi habere. Item, Maiestas Domini Imperatoris memorati, realem iam huius regni possessionē adeptā & retinens, ad Conciliū Basiliense Ambasiatam notabilem tam spiritualium quam secularium destinauerat, suo ac Regni ac Marchionatus nominibus, intime postulando, Quatenus Compactata per Dominos Legatos ipsius Concilij inita, tenerent, & effectu debito terminarent, & Magistrum Ioannem Electum (ut dicitur) in Archiepiscopum confirmarent. Similiter & alios articulos, necnon optata parte Domini Imperatoris per eosdem Ambasiatores oblata, benignius amplecti & suscipere dignaretur. Conciliū

Compactata à Legatis Concilij cōcessa.

Pactioes Sigilimp.

Electus in Archiepiscopum Rokyzana à Baronib.

Oratores ob id Basiliensē missi.

+ p. 401

Respōsum itaq; taliter dinoscitur dedisse responsū, quod uidelicet Oratores suos Notabiles in continentī, post Ambasiatores nostros ad Bohemiam, plena fulcitis autoritate, cum responsis ad oblata & petitiones dimitteret, qui de his atq; alijs, quæ Compactata sunt, talia offerre debeant responsa, unde totum regnum lætari debeat merito & gaudere, Nec unum iota omnium eorum quæ in Compactatis inclusa sunt, irritum facere aut inane. Tandem cum Cæsar ille diuus, uitæ suæ terminum consummasset, nouæ iterum & magna sui parte sopitæ, in hoc regno repullularunt discordiæ. Ad quarum præcisionem frequenter per medium Compactatorū pacem reduximus, hanc pacem firmantes, nec non promissionibus & sigillis proprijs astringentes melius quo poteramus, ad tenendum eandem, Ioannem de Rokyzana electum in Archiepiscopum Pragensem, ad consecrationem nostris sumptibus promouendo, ac iuxta tractatus cum Domino Imperatore præfato initos rem gerendo. Quem admodum quædam sigilla in litera reconciliationis partium, post Domini Regis Alberti obitum, literis opportunis apposita clarius describunt, & scriptis continentur. Postea sanctissimo Domino nostro, Domino Eugenio Papæ, pro electo sæpètato, Domini supra dicti scripserunt, à sanctitate sua cupientes edoceri, si consecrationis munus ei conferre benignius dignaretur. A cuius sanctitate Bullæ dulcissimæ paternæ pietatis responsionibus plenissimæ sunt relatæ & reportatæ. Nouissime uero ad sedem Apostolicam, parte & nominibus totius Regni Bohemiæ, Ambasiata iterum notabilis expedita est, quæ ad Sanctissimi Domini nostri Nicolai Quinti præsentiam est & deuenta. Cuius sanctitas, pijs pastoris more, nos iuxta suæ Beatitudinis promissum, in Reuerendissimæ Paternitatis uestræ persona, cum plenitudine autoritatis sedis Apostolicæ, dignata est gratiosius uisitare. Sanctitati itaq; Domini nostri, simul & Paternitati uestræ Reuerendiss, humiles et deuotas, quas maiores possumus, gratias referimus. Opus quoq; Paternitatis uestræ Reuerendiss, inexhausta pietas, secundum multitudinem miserationum suarum quæ à sæculo sunt, crescere faciat & fructificare, ad laudem & gloriã nominis sui, pacem & concordiam huius regni indyti, nec non felicem omnium profectum pariter & salutem. Vt & uos de labore & sollicitudine Legationis suæ Apostolicæ, qua fungimini, immarcescibilis etiam gloriæ manipulos reportetis. Insuper Paternitatem uestram Reuerendiss. Omnes, totius Regni Bohemiæ nomine, rogamus humiliter & obsecramus, Quatenus autoritate & mandato sedis Apostolicæ, sibi concessis, iam saltem nostris compatiendo sudoribus,

Conuenta Bohemorum post obitū Sigis. & Alberti.

Literæ ad Euge. pro Rokyzana

Ambasiata ad Nicolai V.

† deducta

Petitio Bohemorum à Card.

ribus, quos pro bono pacis hæctenus tulimus usq; nunc, opem adhibere & operam, ut quæ pro honore & utilitate huius regni indyti & nostris, iuxta Compactatorum tenorem, facienda sunt, finem debitum effectualiter sortiantur. Magistrum quoq; Ioannem de Rokyzana, electū per Dominos Legatos Concilij Basiliensis, in Domini Imperatoris Gloriosissimi præsentia, multorū etiã hominum proborum assistentium, probatum, & tam in fidei integritate quàm uenustate compertum, dignetur Paternitas uestra Reuerendissima in Archiepiscopū Pragensem, ad nostrum & totius regni singulare solatium, cōsecrare, & benignius confirmare. Speramus namq; in domino, quod per ipsum diuinus honor, fides Catholica, ordo debitus, & cætera Christianæ professionis opera, nec non pax & unitas concordiaue, melius & citius restaurabuntur quàm per alium, & uotiuum, auspice Domino, suscipiant incrementum. Et cum defectus hi, qui per Pastoris tam diuturnam carentiam, in regno creuerunt, per Paternitatis uestræ Reuerendissimæ dispositionē (uti optamus & speramus) autoritate sedis Apostolicæ suppleti fuerint, tã spirituales quàm sæculares facilius multo poterūt in ipsa sedis Apostolicæ (quam semper amplexi sumus) obedientia se tenere. Vnde Paternitatis uestræ Reuerendiss, honor hic maxime in præsentis uitæ sæculo, & in futuro retribuet uobis æternæ retributionis præmia, per infinita sæcula permanens.

O quanta bona potuisset procurare Rokyzana, si Ecclesiæ Rom. consensisset.

Responsum Cardinalis S. Angeli, Legati de Latere, ad articulos sibi oblatos per generalem Congregationem Regni Bohemiæ. XI. die Maij, feria sexta ante festum Pentecostes.

Magnifici, Illustres, Generosi, Spectabiles, & famosi & prudentes Domini. Prædie Illustres Dominationes uestre, obtulerūt mihi duos articulos. Primum, de Compactatis cum Concilio Basiliensi & ratificatione ipsorum. Secundum, de cōfirmatione & consecratione Archiepiscopi ad Ecclesiam Pragensem. De primo igitur, uidelicet de Compactatis, quia heri tardè per Magnificum Dominum Georgium sunt mihi oblata, & nondum super his deliberaui (sed tamen cum consilio uestro, pro bono pacis huius regni indyti, deliberare uolo) pro hac uice loqui non intendo. Sed de secundo, uidelicet de cōsecratione Archiepiscopi, Quia dimissis alijs, primum de religione instatis, desiderium uestrū in eo laudandum est. Nam post Dominum Apostolicum primus in dignitate est Archiepiscopus, Et est magne dignitatis. Nam cum Dominus Papa Sanctissimus, qui caput est Ecclesiæ totius, primus est in digni-

alijs & non habetur facta.

Archiepiscopus magnæ dignitas.

aliam + non habetur, et suff.

psal. 132.

Ut Archiepiscopus habeat sufficientis patrimonium

Religio insita nobis ex instinctu nature

aliam + omnino

aliam + ordinatissime

Act. 8.

Archiepiscopus post ipsum, qui caput est suæ Ecclesiæ + suorum Suffraganeorum, Secundus est in dignitate, et ab illo sanctissimo Domino Papa gratia redundat in istum: prout dicitur in Psalmo. Sicut unguentum in capite, quod descendit in barbam, barbam Aaron. Quod descendit in oram uestimenti eius. Et cum Archiepiscopus sit tam magnæ dignitatis, ideo sancti patres instituerunt, ut Archiepiscopus in ciuitate Metropolitana, quæ caput est & sedes alicuius prouinciæ, suam habeat residentiam. Et quia ista inclinata ciuitas Pragensis, quæ est caput huius regni, digna est Archiepiscopo: conueniens est, ut etiam Archiepiscopus sit dignus, qui eidem debeat presidere. Et cum etiã institutione sanctorum Patrum sacerdos est nomen magnæ dignitatis, ideo aliquis non debet ordinari uel promoueri in sacerdotem, nisi habeat sufficientem beneficium uel Patrimonium, quo mediante debite possit sustentari, ne nomen suum uilescat, uel ex eo possit leuipendi: Omnino Archiepiscopus debet habere sufficientem Patrimonium, & dotes plurimas, quibus ipse & eius familia debeat sustentari. Debet enim Archiepiscopus, qui caput est suæ Ecclesiæ, cui præest, habere membra, puta, Capitulum, Officiales, Abbates & Presbyteros in sua Diocesi, & illi omnes debent habere dotes, quibus possunt debite sustentari. Etiam propter autoritatem, qua fungitur, ut possit eam exequi, debet habere dotationem sufficientem. Nam si Archiepiscopus Capitulum & membra non haberet, esset quasi caput sine membris, & quasi monstrum in natura. Si etiam esset pauper, cogeretur fortassis mendicare hostiatum, & posset nomen suum uilipendi, nec posset debite exequi suum officium, prout decet. Et ideo Magnifici Domini, qui Archiepiscopum optatis, & à religione incepistis, in eo estis plurimum commendandi. Nam religio est tantæ uirtutis, quod quasi ex instinctu quodam naturæ ad se allicit & prouocat. Gentiles enim, qui colebant Deos uanos & adulerinos, ex quodam instinctu naturæ, templa magna & sumptuosa, pariter & ornata, Dijs suis construxerunt, & sacerdotes suos abundantissime dotauerunt. Sperabant enim quod per talia sacrificia placatis Dijs, licet falsis, Respublica optime disponderetur; Pharaon etiam, qui populum Domini opprimebat, sacerdotes suos honorauit, & bona eorum + omnia habere uoluit exemptra. Et ideo antiqui religionem præposuerunt Imperio, sic, quod post religionem Imperium locum habeat. Tempore autem legis Templum Domini + ornatissime est instructum, & sufficientissime dotatum. Et sacerdotes illi, qui sacerdotes nouæ legis figurabant, fuerunt sufficienter dotati, Et non solum Iudæi, sed & Gentiles, de remotis

his partibus propter religionem ad hoc templum ueniebant, & magna munera ibi offerrebant. Et cum sacerdotes Gentilium, & illi sacerdotes ueteris legis: qui tantum significabant sacerdotes nouæ legis, & sanguinem taurorum immolabant, cinerem uitulæ aspergebant: fuerunt sufficienter dotati, & à populo principaliter honorati, omnino sacerdotes iam moderni, qui non sanguinem taurorum, nec cinerem uitulæ immolant, sed uerum corpus Domini nostri Iesu Christi conficiunt, sunt dotandi, & maxime propter huiusmodi dignitatem honorandi: & templa sunt conseruanda & ornanda, ad custodiendum corpus Domini nostri Iesu Christi. Et ideo Magnifici & Illustres Domini, date operam efficacem, ut illa que sunt ablata Archiepiscopo & Clero, restituantur + uniuersa, & si illa non sufficienter ad sustentandum, quod magis augeantur, pro salute animarum, tranquillitate & concordia huius regni. Ita etenim in seculari dignitate agitur, quod Reges & Principes non conferunt alicui dignitatem, nisi talis fuerit dotatus, quod possit eis + tali dignitate seruire. Et cum ista Dominationes uestræ fecerint, Archiepiscopus consecrabitur ad uota uestra, quod hoc inclitum regnum erit merito consolatum. Ista tractantes inter uos, postmodum super his me auisabit, & ego + cum consilio uestro uolo facere secundum Deum. Ad Dominationes insuper uestras Magnificas, ex confidentia & animo sincero, quam ad hoc regnum inclitum habeo, materiam aliam intendo dicere, optans, ne mihi ascribatur, quod in alienam messem falcem uellem mittere. Tencor enim hoc facere, ex duplici officio, Generali uidelicet & speciali. Quia hoc inclitum regnum Regem habere debet & Principem, per quem, tanquam per unum medium gubernari debeat. Cum per unum tota Respub. melius & efficacius regatur quàm per plures. Quia heres, ut frequenter, + charitatem & fauorem maiorem ad suos subditos habet, quam alij Rectores uel Directores. Et ideo melius regit Rempub. Etenim quod calorem in se habet, fortius calefacit. Et quia Dominus pluralitatem Rectorum odio habens, ideo eos detestando loquitur, dicens. Pastores plurimi demoliti sunt uineam meam. Et econuerso approbans unum Rectorem, dicit. Sit ergo unus pastor. Et quia uos Domini Magnifici, Pridie optastis ratificationem Compactatorum, magnificastis & extulistis Serenissimum Principem & Dominum Sigismundum Imperatorem, Regem uestrum usque ad sidera. Et cum ipse fuerit Auus, et consequenter Rex Albertus, qui sibi in hoc + regno successit, Pater istius Regis Ladislai, & ipse eius filius, ergo & hæres huius regni, iuxta illud Apostoli. Quod si filius, & hæres per Deum. Et cum ego sim Legatus à sanctissimo

Sacerdotes nouæ legis dotandi sunt & templa ornanda.

Ut Clero restituantur bona ablata, aliis + uicibus.

aliam + in tali

aliam + facere uolo uobis secundum Deum & conscientiam, quicquid poterit.

aliam + feruore maiorem.

Hic. 12. Ioann. 10.

aliam + regnum. Gal. 4.

ctissimo Domino nostro ad hoc regnū, & eidem Domino Apostolico & mihi ex officio incumbit, causam uidue & pupilli promouere. Quia hoc est officium cuiuslibet Legati à sede Apostolica, De quo dicitur. Pupillo tu eris adiutor. Suadeo igitur, quod heredem uestrum nō abiciatis. Nam si secus feceritis, timendum est, ne Dominus Deus faciat in uos pro illo uindictam. Punit enim illos Deus plagis multis, qui proprium heredem abiciunt, aut sibi inferunt iniuriam, Prout patet per Roboam, qui postquam cepit scire in populum, Decem tribus ab eo sunt amotæ. Pro quo magna indignatio Dei uenit super eos. Cum enim Dominus ad eos miserat prophetā, præcepit, ne comederet nec biberet circa ipsos, Sed quia comedit & bibit circa eos, eum ipsum Leo in uia dilacerauit. Deinde Dominus noster Iesus Christus, cum intraret cum discipulis suis, ne transiret per Samariam, propter huiusmodi peccatum. Et ideo, cum iste iuuenis Ladislaus est uerus hæres huius regni, instandum est, quod pro Rege suscipiatur. Et si quid Serenissimi Regis Romanorum tutoris eius Maiestas, quæ facere debuit, non fecit, uel aliqua neglexit, propterea secundum iura naturæ, immo secundum omnia diuina & humana, isti iuueni in sua hereditate non potest fieri in præiudicium atq; damnum, Quoniam ipse sub tutore est tanquam seruus, & non liber, usq; ad præfinitum tempus, iuxta sententiam Apostoli. Quanto tempore hæres paruulus est, nihil differt à seruo, &c. Ideo Magnifici & Illustres Domini, conformate uos alijs Regnis Christianis. Agite pro bono concordie & pacis. Et si (ut prædixi) aliqua Serenissimi Regis Romanorum tutoris sui, quæ fuerūt facienda, non fecit, uel aliter fecit quam debuit, uel facere neglexit, Ego uolo fideliter, tanquam unus ex uobis, operam dare, ut talia emendentur. Et confido Clementiæ & pietati ipsius, quod faciet, & exaudiet me in hoc facto. Quod si facere nollit, aut forte iustitiam huic indyto regno recusaret, quod tunc sedes Apostolica super eo est imploranda, & Dominus noster sanctissimus ipsum ad hoc astringet, aut huic regno faciet iustitiam, uel amicabile tractatu interueniente, uel iure ipsum ad hoc compellendo. Sic enim Vngariæ regnū fecit, quod orta inter eos dissensione, pro dicto iuueni & inter Serenitatem Regis Romanorum, à sede Apostolica Legatum Mediatorem postulauerunt, qui ipsos ad pacis & unitatis cōcordiam reduceret. Quod si facere non posset, ad sedem Apostolicam esset recurrendum. Et ideo Magnifici Domini, sic agite pro hærede uestro Ladislao, qui ex semine Serenissimorum Principum & Regum Romanorū est exortus, Qui etiā in toto orbe Consanguinitatē notabilem habere

psal. 9.
Ira Dei in eos, qui regem hæreditarium abiciunt.

3. Reg. 13.

Matth. 10.

Gal. 4.
Sedes Apostolica pro iustitiæ cōplemento imploranda

Nobilitas Ladislai Regis.

dinoscitur,

dinoscitur, pro ut pacem, unionem & tranquillitatem huius regni habere optatis. Nam si aliter feceritis, odiū et inimicitias omnium Consanguineorum Maiestatis eius possitis incurrere. Hæres enim uester est. Ista dicens, quia multa uerba posui, peto, ignoscant Dominationes uestræ. Et si aliqua dixi, quæ fortasse alicui displiceret, confido, cum omnes estis nobiles et Generosi, quia non imputabitis personæ meæ, Quia hoc feci ex officio meo, pro bono pacis & concordie huius regni. Quam pacem & salutem nobis præstare dignetur in secula seculorum Benedictus Deus, Amen. Ista tractare uelitis inter uos, & ego uobiscum super his consiliari uolo, quotiens fuerit opportunum. Actum feria sexta ante Pentecostes, Die XI. mensis Maij. Anno Domini M. CCCCXLVIII.

Mox altera die, hoc est, sabbato, in Vigilia Pentecostes, Domini Barones Quatuor, & Terrigenæ Quatuor, & Quatuor de ciuibus, cum quatuor Magistris Vniuersitatis, Paternitati Domini Legati, ad præmissa, nomine totius congregationis responderunt + Interrogantes. Primo, Si Paternitas sua iam de ratificatione Cōpactatorum deliberauit, quod Paternitas sua id eis dicere dignaretur. Secundo, quod de restitutione bonorum Ecclesiæ + P. S. quali rem impossibilem postulauerit, Cum non de uoluntate Baronum illa bona Ecclesiæ Imperator Sigismundus, tanquam Rex Bohemice, obligauit tempore Guerrarum, & inuoluit pro ut sibi placuit, Et etiam aliqua bona Archiepiscopus præcedens, Conradus Vuestphalus inuoluit & implicauit, ac in debita non modica obligauit, cum consensu Capituli. Et ideo talia bona non possunt de facili exbrigari, & per consequens restitui. Sed Domini Barones & Terrigenæ uolunt providere, una cum ciuitatibus, quod Archiepiscopus electus, si fuerit consecratus, erit sufficienter dotatus, quod poterit in dignitate sua honorifice præsidere, & postmodum ulterius pro restitutione + ampliorum bonorum spiritualium cogitare. Interrogant ergo, dum sic dotatus fuerit, si ille electus consecrabitur in Archiepiscopū Pragensem? Ad primum igitur Paternitas sua respondit, quod de Cōpactatis, quia est res ardua et grauis, nondum deliberauit, sed quod deliberare intendit cum consilio Terrigenarū. De secundo, uidelicet de prouisione Archiepiscopi, respondit sic dicens. Quia ut puto, nisi fallor, neminem ego pro illis bonis accusaui, sed in hoc magis estis collaudandi, quod uultis Archiepiscopo providere. Ad utrunq; igitur post crastinum (quia Dies festus est) respondebo. At quid responderit ulterius ad utrunq;, nusquam inuenio. At in Chronicorū breuiario uetusto habetur, quod Dominus Legatus, feria Tertia post Trinitatis (hoc est XXII. die Maij)

Responsio Bohemorū ad dicta Card.

aliis + nouit. bet. inter.

+ Paternitas sua.

Prouidere Archiepiscopo sufficienter.

aliis + ampliori.

Responsio Card.

Discessus Card. re in facta.

Mañ) recessit de Praga, mane, cum Domino de Rosis, Et nihil profuit, propter aliquorum impedimēta. Res ipsa autem indicat, illum in neutro condescendisse ad uota eorum. Memini me itaq; legisse (locus modo non occurrit) Legatum in graui constitutum periculo, ægre per Dominum Vtricum de Rosis, manus Hussitarum euasisse. At uir prudentissimus non poterat illis condescendere circa Compactata, quæ ipsi nequaquam seruabant, & longe aliter sjs utebantur, quam à Concilio Basiliensi acceperant, uti ostensum est supra, Et minime licebat sedis Apostolicæ Legato, Ioann. Rokyzanam, publicum Ecclesiæ Romanæ hostem & manifestum hæreticum, in Archiepiscopum consecrare, ac tam dirum ac ferum lupum fidelibus Christi ouiculis præficere. Post recessum igitur Legati, frustratis petitione ac spe sua Hussitis, ac soluto regni conuentu, in Mainardum murmurare cœperunt Pragenfes Hussitæ, studia sua conuertentes pro Rokyzana suo, ad Georgium de Cunistat seu Podiebrat, iam tum rei militaris peritia rebusq; strenue gestis insignem. Orabant igitur illum, ne iacere partes suas sinat, Mainardum in dies crescere Pragam regni Metropolim in potestate habere, sacerdotes qui Romanum ritum introducant magnificere, eos autem, qui ueritates patrum sequerentur, persequi. Occurrendum temeritati hominis, qui peregrinos mores Patriæ anteponat. Pragam ei auferendam, neq; id esse difficile, Cum non placeat ciuibus Mainardi regimen, Georgius, collaudatis suaforibus, nonnullos in urbem ire iubet, qui pertentatis ciuium animis, quæcumq; inuenerint, ad se referant. Postquam multi aures adhibuerunt, conu-
ratione facta, inuadendæ urbis dies constituitur. Coniuratione in parte urbis admodum remota excitant, Concurrunt ad restringendum ignem. Interea Georgius ex aduersa parte cum copijs muros inuadit. Nec mora, proditores in instanti portas aperiuunt. Extollitur clamor, ut capta urbe solet: Hinc tremor supremi timentium, inde exultatio uictorum exaudiri. Trucidantur passim resistentes, Mainardus in eo tumultu captus, in arcem coniectus ibiq; tandem obiit, siue tædio diutini carceris, siue (ut pleriq; putauerunt) exhausto ueneno. Ex illo tempore sine controuersia Praga in potestate Georgij fuit. Hæc Æneas Syluius.

Praga à Georgio de Podiebrat capta. Qui Bohemicè Gyrziko dicitur.

Dominus Mainardus à Gyrziko nec captus.

Ceterum in uetusto temporum breuiario, clarius, licet nõ elegatius, res ista exprimitur. In hæc sane uerba, Anno Domini M. CCCC XLVIII. Dominus Gyrziko Botzek de Cunistat, aliàs de Podiebrad, cum sibi adherentibus, uenit feria secunda post Agidij, cuius festum fuerat die Dominico, mane, & posuit se ante Pragam iuxta Wilsouuitz contra Wullegradum, & ipsa nocte super feria III. intravit

trauit & obtinuit Pragam. Et Dominus Menhardus de noua domo, qui fuit Capitaneus Pragenfis, est ibidem captiuatus in ciuitate antiqua per Pragenfes, & traditus Domino Gyrzikonij, Et est ductus in Podiebrad captiuus. Quidam Cultelli faber, Ioannes Clamperna cum glande, ille est causa suæ captiuationis. Mox igitur feria III. ipse Dominus Gyrziko fecit & locauit alios Consules in ciuitatibus Pragenfiu, in Antiqua & noua. Post hæc, feria III. post Natiuitatis Mariæ, hoc est, X. die Septembris, uenit Pragam Magister Ioannes Rokyzana, ac magno cum honore susceptus, restitutus est in Ecclesiam B. Mariæ, quæ ad latam Curiam dicitur, ubi & antea prædicauerat. Verum Sigismundi Imperatoris metu inde aufugiens, XI. annis absens fuit. In cuius locum substitutus à Sigismundo Imperatore fuerat Magister Ioannes Papusko, qui pulsus inde, Lythomerici postea factus est Præpositus, De quo ait Æneas Rokyzanæ Ecclesia Papuskonij, bono & docto uiro commissa est, quem nos postea exulem, perturbatis iterum rebus, in noua domo uidimus, Cæterum uetus temporum codex, affirmat, eum Lythomerici, ut Præpositum, obiisse. Anno M. CCCCLV. in festo Purificationis B. Mariæ. Post reditum Rokyzanæ, obiit doctissimus uir Magister Ioannes Przibram, Rector Parochialis Ecclesiæ S. Agidij in antiqua ciuitate, qui multa aduersus Wiclephistas post se reliquit opuscula. De quo supra persæpe habita est mentio. Obiit autem in Vigilia Thomæ Apostoli, XX. die Decembris, Anno Domini &c. XLVIII.

aliàs Menhardus, quem Æneas Mainardum dicit.

Rokyzana Pragæ ad Ecclesiam S. Mariæ restitutus.

Io. Papusko.

Obitus M. Io. de Przibram.

Supra lib. 6.

Anno Domini M. CCCC XLIX.

Multi Barones miserati ac dolentes casum Domini Mainardi, qui tot annis in summa apud Bohemos, atq; etiam apud Clarissimos Principes, Sigismundum Imperatorem & Albertum Regem, existimatione, honore & autoritate fuerat: apud Dominum Gyrzikonem insteterunt, pro eius liberatione, maxime uero Dominus Vtricus de Rosis, qui inter Catholicos Barones summus erat & autoritatis & potentia. Tractaturi igitur de pace & concordia, indixerunt conuentum, non sane omnium regni statuum, sed Baronum & Nobilium, in Pelzimo, ad X. diem Ianuarij. Quo & Gyrziko cum suis aduenit. At non processit concordia, Quia Dominus de Rosis uolebat, ut Dominus Mainardus esset liber, & restitueretur ad Officium suum in pristinum statum, id quod maxime recusabat Gyrziko. Re igitur infecta discessum est ab inuicem. Fractus diuturno carcere Dominus Mainardus, cum esset uir grandæuus, & ad carceris infuetum squalorem accederent & senectutis incommoda

Conuentus Baronum & Tractatus, inter Mainardum & Gyrzikonem.

Mainardus æger è carcere dimissus obiit.

incommoda & graues animi curæ, ægrotare cœpit. Primo igitur die Februarij, è carcere de Podiebrat dimissus, uenit æger & infirmus in Britzan prope Aulam Regiam, uolens progredi in arcem Karlstein, at præualete corporis ægritudine, remāsit in Britzan, ubi tertio die Februarij, qui sacer est sancto Blasio, extinctus est. Cuius corpus in nouam domum asportatū, in sepulchro maiorum suorum cōditum est, filius eius Dominus Viricus, post grauiā cum Gyrziko dissidia, non multis annis patri superstes fuit. Nam & ipse obiit, Anno Domini 8c. LII, die XXIIII, Ianuarij.

Traclatus
Baronum
de concor-
dia inter se.

Deinde feria Quinta ante Dominicam Palmarū, rursus fuit Baronum congregatio, non tamen in uno & eodem loco. Gyrziko enim cum suis erat in Pelzimo, Dominus autem de Rosis erat cum suis in noua domo, ubi habitabat Dominus Viricus Mainardi filius, ubi iterū de pace inter ipsos agebatur. Quæ cum concludi non posset, & maiora regni negocia urgerent, ac requirerent generalem totius regni congregationem: factæ sunt inter eos Treugæ seu Induciæ belli, à festo S. Georgij usq; ad integrum annum seruandæ.

Generalis
cōgregatio
regni Pra-
gæ habita.

Indicta est igitur Generalis omnium regni statū cōgregatio Pragæ celebranda, in diem XXVI, Iulij post festum S. Iacobi Apostoli, Cumq; ibi permanissent usque ad XVII, diem Septembris, ut unanimi consensu concluderent, de uarijs regni negocijs, In primis de accerfendo in regnum Rege Ladislao, de tollendis discordijs: quæ erant, tum in religione inter Ecclesiasticos, tum in regni administratione inter Barones, Cum nondum esset Gyrziko Regis autoritate, sicut fuerat Mainardus: aut generali omnium statuum electione (sicut fuerat Alscio de Rysenberg) Regni Gubernator constitutus, Nihil tamen concludere potue-

Vsurpata
potestas
Rokyzana

runt, adeo uehemens ac multiplex erat in regno discordia. Magister Ioannes Rokyzana, Gyrzikonis potentia & autoritate fretus, potestatem & iurisdictionem Archiepiscopi Pragensis usurpabat audacter, ac propria temeritate arrogabat sibi. Is igitur, ad augendum discordiæ incendium, quod prodicione urbis & captiuitate Mainardi cōflatum anno superiore fuerat, celebrem ac festum præcepit agi eum diem, quo ante annum Praga in potestatem

Processio.

Gyrzikonis uenerat. Mandauit itaq; omnibus sæcularibus, & spiritualibus ac religiosis, de omnibus ciuitatibus & partibus Pragæ, ut ad feriam III, post Ægydij conuenirent, & adessent circa Ædem S. Mariæ ante lætā Curiam, ad faciendam processionem & supplicationes publicas, in memoriam diuini illius beneficij atq; miraculi, quo Deus urbi Pragensi restituit salutare Euangelij ueritates, pro quibus tot bella superioribus annis gesserant ipsi & patres

patres eorum. Cunctis igitur ita conuenientibus, facta est processio à dicta Æde S. Mariæ usq; ad Ecclesiam Vuiffegradensem: uia sanè admodum longa, per ueterem & nouam ciuitates, & extra portas longe usq; ad illam Ecclesiam, portante Venerabile Sacramentum corporis Christi ipso Rokyzana. Cumq; uentum esset ad eam portam, qua Gyrziko cum armatis anno superiore irruperat, iussit fieri stationem, donec decantaretur gloriosus ille Ambrosij & Augustini hymnus. Te Deum laudamus. Deinde ubi peruentum est ad Ecclesiam Vuiffegradensem, concionaturus ad omnem populum Rokyzana, hoc usus est Themate. Omnia bene fecit. Quamuis autē & Catholici & alij, qui erant de parte Mainardi, essent tum Pragæ in generali congregatione, nemo tamen illi quicquam contradicere audebat, cum non solū Gyrziko cum suis, sed etiam utriusq; ciuitatis populus ei adhereret. Iampridem enim aufugerat Lupus, presbyter Thaborita, qui uanæ gloriæ æmulatione plebem nouæ ciuitatis aduersus eum incitauerat.

Statio ad
portam.

† Rokyzanam
uidelicet.

Anno Domini M. CCCCL.

Erant iam arbitri delecti, qui inter Gyrzikonem de Podiebrat, & Viricum de noua domo Mainardi filium, pacis conditiones conciperent, Cumq; cōuenissent XIII, Aprilis post Octauam Paschæ, permanserunt simul usq; ad festum S. Georgij. Verum usque adeo nihil effecerunt, ut ne treugas quidem obtinere potuerint. Pars enim Gyrzikonis nequaquam uolebat stare in treugis cum Marchione Misnensi, qui à parte Mainardi stare uidebatur. Domum igitur abeuntes, absq; omnibus Inducijs discesserunt ab inuicem, in die S. Georgij, qui terminus erat Induciarum prioris anni. Erat dies S. Georgij feria Quinta ante Dominicam Iubilate, quem sequebatur festū S. Marci, sabbato ante Iubilate, In quo Letania maior, ex institutione S. Gregorij, cum processione publica, quotannis celebrari solet. Verum cum falsa Pragam peruenisset fama de Baronum concordia, Rokyzana (Papa Pragensis) eiusq; Episcopi, Ecclesiarum Parochialium Rectores, pacis inimici, ea fama turbati, nullas fecerunt eo die processiones. Vbi uero Dominus Gubernator ipse Gyrziko, reuersus est sabbato hora uesperarum, ac diuisatum fuit, Barones absque omni concordia recessisse, tum exhilarati Bellonæ sacerdotes, Rokyzana cum suis, mox in ipsa Dominica Iubilate, præter morem, fecerunt processiones solennes cum corpore Christi, per circulos & plateas utriusq; ciuitatis. Te Deum laudamus, hilariter decantantes propter discordiam, quæ belli & fundendi sanguinis causa haberetur.

Alius de
concordia
inter Baro-
nes Traclatus.

Rokyzana
inimicus
concordiæ.

Sacerdotes
Bellonæ.

Hh Pragensis

Bellum à Gyrzikone parū aduersū se illatum.

Pragenſes itaq; mox ad bellum ſe præparantes, XVIII. die Maij, exierūt cum Gyrzikone uerſus Coſtelez caſtrum partis aduerſæ, quod circumuallantes & oppugnantes, in Vigilia Pentecoſtes obtinuerunt, diripuerunt, ac exuſerunt. Inde cum toto exercitu conuerſi ad terras Dominorum de Roſis, Solennitatem Pentecoſtes pro nihilo habentes, obſederunt Buſtieuus, A quo receſſerunt feria III. Pentecoſtes, arma uertētes in diſtriētū Pilznenſem, contra Dominum de Roſis eiꝯq; confœderatos. Cum ergo eſſent armis magniſq; ac multis bombardis egregie inſtructi, Dominus de Roſis, ad præueniēda belli damna, inuit Inducias cū Domino Gyrzikone, ut eſſet pax inter partes uſq; ad feſtum S. Georgij. Rurſus ad componendam cauſam inter Gyrzikonem & Vlricum Mainardi filiū, delecti ſunt Quatuor arbitri, Duo ex parte Gyrzikonis, Sdenko de Konopiſt & Sdenko Koſchka, ac totidem ex parte Vlrici de noua domo, Dominus Henric. de Roſis & Dominus Vuilhelmus de Rabiij, Et Quintus uelut Superarbitr, Dominus Sbinco de Hazenburg, qui Latine deſeporibus dicitur. Hi ergo conuenientes in Pelzimo feria II. poſt feſtum S. Iacobi, eam diſcordiam composuerunt, ita ut pronunciarctur pax generalis in toto Regno

Quatuor Arbitri inter partes conſtituti.

Excursus Bohemoru in terram Miſnenſem

Bohemiæ uſq; ad feſtum S. Georgij. Cum eſſet itaq; Gyrzikoni pax undiq; cum Bohemis, comparato exercitu exiuit Quarto Septembris uerſus Miſnam, contra Illuſtriſſimum Principem, Dominum Fridericum, Saxonie Ducem Electorem, Turingie Lantgrauium & Marchionem Miſnæ, cuius plæræq; territoria Bohemiæ uicina & cōfinia ſunt. Cum igitur ſubito irrueret, priuſquam compararetur aduerſus eum à Principe illo exercitus, grauiā damnauit, multis uillis uiciſq; & Eccleſijs direptis & exuſtis, Atq; etiam oppidum Gera expugnatum ac direptum diruit & incendit, Baronem de Gera cepit, & captiuum duxit ſecum, qui et in carcere periit peſte. Exercitum itaq; ſuum ſpolijs onuſtum ac multa præda locupletatum, Pragam reduxit incolumem, feria III. poſt feſtum omnium ſanctorum III. die Nouembris. Ad eam uerò excursionem inuitatus ac rogatus fuerat à Vuilhelmo Lantgrauio Turingiæ, fratre Germano ſupradicti Friderici Electoris, Qui ciuile aduerſus fratrem ſuum bellum gerens, cum obſideret Geram, oppidum Bohemice ſyluę propinquum euocauit Gyrzikonem, Gubernatorem Regni Bohemiæ, qui auxilium ei facile præbuit, eò quod Vilhelmus eſſet ſororius Regis Ladislai, cui ſenior ex ſororibus in coniuugium data erat.

Anno Domini M. CCCCLI.

Fuit hoc anno grauis Pragæ peſtilentia, quæ cœpit in Quadrageſima

drageſima, & durauit uſq; ad feſtū S. Martini, Quo tempore miſere affligebantur homines Catholicici. Morbo enim correpti, cum peterēt Venerabile Sacramentū corporis Chriſti in uaticū, cōpellebantur per ſacerdotes Rokyzanæ ad communionem utriuſq; ſpeciei. Qui uerò uolebant de calice communicare, quando moriebantur, non dabatur eis ſepultura Eccleſiaſtica, nec permittebantur ſepeliri uel circa Parochiales Eccleſias uel in Monafterijs, ſed efferebantur extra urbem in locum caluarie, ut ibi ſepelirentur ſepultura aſini. Et hac crudeli Tyrannide uidebantur ſibi Huſſitæ Pragenſes pulchre ſeruare Compactata, quæ conceſſerat eis Concilium Baſilienſe, cum nihil facerent minus. Tum uerò increbreſcebat fama de Rege Romanorū Friderico III. quod profecturus eſſet Romam, ad accipiendam à Romano Pontifice Coronam Imperialem. Bohemi igitur de Rege ſuo, Ladislao, ſolliciti, inſtant & petunt à Gubernatore, Gyrzikone, ut mittat Legatos ad Cæſarem, qui ab eo poſtulent, ut ipsis Regem ſuū dimittat. Et niſi id faciat Cæſar, non imputandum deinceps fore Bohemis, ſi aliū ſibi Regem quærant. Miſi autem ad Cæſarem Oratores, nihil impetrauerunt. Pupillaribus enim ætas tutori excuſationē præbebat. Id Bohemi iniquè ferentes, indixerunt generalem Regni conuentū, Pragæ celebrandum in die S. Margarete. Cæſar ergo ueritus ne forte alium ſibi Regem eligerent, niſi mos eius gereretur, miſit ad eos ſplendidā Legationem, in qua erant præclari uiri, Dominus Æneas Syluius, factus iam Episcopus Senenſis, cum fuiſſet antea Tergeſtinus, et cum eo Nobiles uiri, Albertus de Eberſtorf Baro, Procopius de Rabenſtein, & Henricus Truchſes, Equeſtris ordinis milites. At cum Pragæ ita ſeuiret peſtis, ut per ſingulos dies non minus quam CC. capita efferri dicerēt, Proceres regni ea reterriti, cum Pragā ueniſſent in die S. Margarete, diſceſſerunt inde, transferentes conuentum generalem in uillam Benedicti, quæ uulgo Beneſſouia dicitur, ubi Cæſaris Legatis data eſt audiētia: Æneas Episcopus nomine omnium Legatorum egregiam habuit ad eos orationem, qua non ſolum perſuaſit eis, ut Rege ſuo carerent uſq; ad reditum Cæſaris ex Italia, uerum etiam, ut ex nobilitate ſua primarios iuuenes mitterent ultro, qui Cæſarem Italiam petentē ſequantur eiꝯq; miniſtrent.

Eius orationis hoc fuit exordium. Petiuiſtis ex Cæſare, uiri Bohemi, Ladislau, Regis quondam ueſtri filium, ad uos mitti idem Vngari, idem Auſtriales, importunis precibus exigunt. Si uobis mos geritur, illos offendere neceſſe eſt. Si preces aliorum audiantur, contemnere ueſtras oportet. Si neceſſarium ſit alterum ex duobus, ueſtram amicitiam præferet Imperator. Vetus eſt enim ma-

Afflictiō Catholicorū in peſte quibus denegabatur ſepultura.

Miſi Oratores ad Cæſarem pro Reg. Ladislao.

Legatio Cæſar. in Bohemiam.

Translatio Dietæ propter peſtem

Oratio Æneæ Syluij ad Bohem.

iorum suorum cum Bohemica gente fœdus, & acceptorum ultro citroq̃ beneficiorum memoria recens. Et infra. Si sit inter uos & Vngaros contentio coram extraneo iudice, de custodia corporis Regis, par causa uestra atq̃ illorum iudicabitur, utriq̃ Regem petitis, utriq̃ fidelitatis documenta præstabitur. Verum in hoc illi superiores erunt, quia natum apud se Regem coronatumq̃ dicent. Apud Cesarem uestra causa longe iustior est, quam Vngarorum: seipsum tamen in cura patruelis uobis præfert. Curate regnum, pupillum sibi dimittite, quem postquam pubes fuerit, uobis in primis credet. Quod uero Oratores uestri dixere, alium Regem accersendum à uobis esse, id magis terroris incutiendi causa dictum Imperator existimat, quam quod animo uestro ea sententia sedeat. Neq̃ enim uestra fides, incorrupta prius, hoc repromittit, neque progenitorum Ladislai in uos collata beneficia hoc exigunt, nec innocens eius ætas quicquam demeruit. Cæterum, uoluite animo prius, ut sapientes decet, Quemnam Ladislao præferre possitis, Cuius sanguinem, si matris originem memoria tenetis, Quatuor Romanorū Imperatores produxere. Si paternam profapiam exquiritis, Quinquies Imperatoria dignitas in Austriali domo resedit: Obscuritatem quærat necesse est, cui tanta claritas non satisfacit. Ad dite potentiam, amicitias, clientelas: Austriam uobis uicinam possidet, Morauia & Slesia illi parent, Vngari, etsi res nouas moliri uideantur, ab officio tamen non recedent. Imperator, à quo regnum uestrum dependet, sanguini suo non deicit, nec ius familiæ suæ negliget &c. Dum hæc Beneficiæ agerentur, Barbara, uxor quondam Sigismundi Imperatoris, & Ladislai Regis Auia, apud Græcium Bohemiæ mortua, ac Pragam delata, sepulta est intra Arcem in Ecclesia Pragensi, ubi Regum sepultura est. De qua sanè pessima fuerat fama, quod fuerit in exhaustæ libidinis, ac nullius prorsus religionis & fidei: Quæ admodum in historia cōmemorat supradictus Aneas. Veruntamen in eolibro, quem ad Cardinalem S. Angeli scripsit, è Bohemia eo tēpore reuersus, sic habet. Cordata mulier fuit, sed futurę uitæ (ut aiunt) parum credula. Nunc si pie uixit, mercedē habet. Sunt qui defunctam bene, & ut Christianam decessit, supremū spiritum emisisse dicunt.

Alium regem eligere minime decebat.

Nobilitas Ladislai.

Obitus Dominae Barbae Regiæ Sigif. Historiæ c. 53. epist. 130.

Nicolaus de Cusa Card. ad Bohe. Legatus.

Sub idem tempus uenerūt ad Dominos Barones Beneficiæ congregatos literæ Marchionū Brandeburgensū, qui nouū petebant regni conuentum Lytomericiæ habendum, cum Cardinali Legato Domino Nicolao de Cusa, sub festum S. Martini. Verum nihil reperio actum aut tractatum cum eo fuisse isto anno. At Aneas Episcopus Senensis, priusquam è conuentu abiret, petijt & obtinuit

tinuit colloquium seorsum cum Domino Georgio Gyrzikone Gubernatore, per Procopium de Rabenstein uiriusq̃ interpretem. Aneas enim Latine, & Georgius Bohemice loquebatur. In quo sanè multa sunt ultro citroq̃ dicta, quæ ad concordiam & Ecclesiæ unitatem optime conducere & uia parare uisa sunt, si in effectum deducta fuissent. Gyrziko enim ibi equitati consona & proponere & acceptare multa uidebatur: Quæ si in publico tractatu conclusa & in executionem realem deducta fuissent, Inclytum Bohemię Regnum potuisset ad perfectam Ecclesiæ unitatem reduci, & à multis incommotis, quæ postea per uaria bella intulit & accepit, præferuari. Descripsit colloquium istud idem Aneas in supradicto libro ad Cardinalem S. Angeli. Ad quem tamen post aliquot annos, factus iam Cardinalis, in quadam ex urbe Roma epistola scripsit, cum ille ad nuptias Ladislai Regis, iussu Papæ Calixti III. Pragam redire intenderet. Illud (inquit) uaticinor. Nunquam uel tua dignatio uel mea paruitas Bohemiam ex integro Apostolicæ sedi unitam uidebit.

Colloquium Aneæ Syl. cum Gyrzikone.

Aneæ Syl. in epist. 308.

Eodem anno missus est in Germaniam à Papa Nicolao V. frater Ioan. de Capistrano, Ordinis S. Francisci, Italus, patria Aprutius, nō longe ab Aquila urbe oriundus, Magister in Theologia, & Iuris utriusq̃ Doctor: Qui ad prædicandum uerbi Dei singulæ gratiæ præditus, magno cum fructu in plurimis regnis & prouincijs, populis uerba salutis annūciauit, extra Italiam ubiq̃ interprete usus. Mira profecto res, ut uir + LXXVI. annos natus, tantum itineris facere, tantum laboris ferre, tantum uocis & spiritus in debili, macilento; & exhausto corpufculo habere possit. Nam qui eum Nurenbergæ uiderunt, affirmant, hominē fuisse corpore pusillum, aridum, exhaustum, sola cute neruisq̃ & ossibus cōpactum, lætum tamen & in labore fortem ac strenuum: sine intermissione singulis diebus prædicantem, atq̃ altas materias profundasq̃ sententias declarantem. Vitæ eius institutum in hunc modum fuisse describunt. Vestitus dormire, ante lucem surgere, Matutinum, laudes, Primam & Tertiam orare, diuina deinde celebrare, his peractis, ad populum Latine sermonem pronunciare, & eum postea per interpretem populo exponere: finito sermone ad Cœnobitum sui Ordinis redire: Sexta & Nona completis infirmos uisere, diu apud eos morari, manus omnibus imponere. Birretum S. Bernardini & in linteo cruorem (quem illi mortuo è naribus fluxisse ferunt) singulis agrotantibus admouere, precari supplex pro omnibus. Exin cœnare, deinde his, qui se accedūt, audientiā præbere: mox uesperas dicere, & ijs completis, ad agrotos reuerti, atq̃ cum his usq̃ ad

Ioan. de Capistrano Nuncius Apost.

+ Chronica Nurenberg. habet 75. sed ipsemet infra dicit 66.

Quale uitæ institutum.

noctem se exercere. Demum Completorio et alijs delectis precibus expletis, corpus quieti dare. Quod sanè tempus minimum est, & somno ferme nihil. Ad reuifendos sacre scripturæ codices pusillum temporis furari. Ingens profectio & per diuinam gratiam infatigabilis in modico illo regnabat corpore uirtus, quam nec labor nec ætas frangere potuit. Et talis erat eius pronuntiatio, ut etiam non intelligentes ad lachrymas et uitę emendationem prouocaret. Missus itaq; à Papa in Germaniam, ut nuncius & Commissarius

Quanta cū reverentia populorū sit susceptus. Apostolicus, atq; ut generalis hæreticorum Inquisitor, per Carinthiam ac Stiriam uenit in Austriam, cum tanta populi reuerentia ac ueneratione, ut sacerdotes cum plebe eum, uelut Legatum sedis Apostolicę, cum sanctorum Reliquijs obuiam procedentes, susceperint. Et complebantur in eo, quæ olim Apostolis contingebant. Nam pleriq; e populo festinabant ad eum, ut uel simbriam uestimentorum eius tangerent, & ægros ante pedes eius deferrent,

Et planè illud complerent in eo, quod Paulus ad Galat. scribit, dicens, Sicut Angelum Dei excepistis me. Nec; uero sola plebs eius uirtutes admirata est, sed etiã magni ac docti uiri magna et gloriosa ei testimonia perhibuerunt. Etenim Nicolaus de Cusa, Cardinalis & Episcopus Brixinensis, in ultima ad Bohemos epistola, anno &c. LII. data, sic ait. Et duę Synodi, Constantiensis & Basiliensis diffiniuerunt, talem Communionem non esse de ueritate præcepti Euangelici, quoad populum Laicalem. Et quod non licet contra ritum Ecclesię ratiõabiliter introductum, alicui illam sua sponte usurpare. Prout nunc homo, utiq; à Deo missus, cui nomen, frater Ioannes de Capistrano: uir religiosissimus, potens opere & sermone, non cessat ex fundatissimis scripturis, errantes Iacobellianos, ad ueritatem indefessis laboribus reuocare. Et Aneas Syluius eleganti ac proluxa epistola ad ipsum scripta, ex noua ciuitate Austrię (dum ille Viennę ageret) testatur, & declarat, quanta fuerit huic homini diuinitus collata ad prædicandum gratia. Sic enim ait.

Clarissimo uerbi Dei prædicatori, fratri de Capistrano, Ordinis Minorum professori Aneas Episcopus Senensis, & Apostolicę Sedis Legatus indignus S. P. D. Dabis mihi ueniam pater optime, si tuę responsurus epistolę, non plurali (quemadmodum usus Modernorum habet) sed singulari numero te compellauerim. Et infra. Quod quærīs de tuo ad Cæsarem transitu, paucis absoluam. Videbit te libenti animo, quouis tempore Maiestas Imperatoria, ac uelut Apostolum Christi ueneratè amplexabitur. Erit quoq; presentia tua Diuę Augustę ad singularem læticiam. Quæ quoniam multa de præcellenti doctrina uitęq; tuę sanctitate ex auditu didicit, magnopere

magnopere cupit, tuis aliquando sermonibus interesse, uidere & audire te prædicantem, & dulcedinem cœlestis eloqui degustare. Et infra. Fateor ego tuam presentiam in hac ciuitate & in hoc populo semper futuram utilem, sed multo magis Ecclesię Dei consulere, si congregato consilio huc uenias. Nam quemadmodum Francfordię mentes hominum ad tuendam religionem tuis sermonibus erexisti: ita et in loco, si quæ tepido aut somnolentia fuerit, te urgente atq; increpante pelletur. Et iterum. Omnes quasi attoniti tempestati cedimus. Opus erit igitur sermone tuo, calcari tuo, igne tuo: excitandi, urgendi, incendendi sumus. Nisi compellimur benefacere, nostropote ingenio nihil est, quod de Repub. cogitemus, atq; utinam uel compulsi aliquando uigilemus. Aderunt hic (nisi fallor) ex Alemania, ex Bohemia, ex Vngaria multi Proceres. Ex Italia quoq; atq; ex ipsa Gallia nonnulli aduentabunt. Agetur tuendę nostrę religionis negocium. Quæ + mediata sunt, quæ conclusa + meditata sunt Francfordię, in manus recipientur. Tum, quę mens Principes nostros habeat, intelligemus. Si feruere uidebimus animos, agemus Deo nostro gratias, qui suam nolit Ecclesiam nostris diebus exterminari. Laudabit oratio tua fortes ac magnanimos Proceres, plenosq; spei reddet, ac bene uadentes in cursum prouocabit. At si uel timidos uel discordes populi nostri Duces inuenis, tunc tuo fungeris officio, tunc sine cessatione clamabis, & quasi tuba exaltabis uocem tuam. Accusabis ignauiam, superbiam criminaberis, auaritiam detestaberis. Hæ sunt enim tres perniciosissimæ pestes, quæ religionem nostram Turcarum gladio penè subiciunt. Et post multa. Nemo est qui talibus bestijs obuiam eat, Nec; in hanc pugnam infamem duces, quia intestabiles uelint leges eos, qui cum bestijs pugnat. Iam supra XXX. annos huiusmodi bellum geris, nunc Italię, nunc Gallię, nunc Germanię bestias insectaris, Et aliàs quidem occidis, aliàs in humanam redigis formam &c. Et ipse Papa Nicolaus V. uir sanè doctissimus atq; pijsissimus, quodam Rescripto tale perhibuit ei testimonium.

Nicolaus Episcopus, seruus seruorum Dei, dilecto filio, Joanni Bulla Ni de Capistrano, Ordinis fratrum Minorū professori, Salutem & colat V. ad Apostolicam benedictionem. Cum intellexerimus, te in Regno Capistranū Bohemię & Marchionatu Morauię, ac partibus illis adiacentibus, diuino tibi assistente spiritu, sermonibus ac prædicationibus ad populum, uigilanter insudare & utiliter proficere: Ut uniuersorum Christi fidelium, qui ad te pro audiendo uerbo Dei confluunt, augeatur deuotio, & dono cœlestis gratiæ uberius se conspiciant Indulgentias.

Hh iij prædicationibus

prædicationibus tuis, celebrationi Missarum ac diuinis officijs pro tempore interesse contigerit, Quoties tibi uidebitur expedire, de omnipotentis Dei misericordia, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum, atq; nostra autoritate, uere pœnitentibus & confessis, tres annos & totidem Quadragenas, de iniunctis eis pœnitentijs misericorditer relaxandi, illosq; eisdem concedendi & pronuntiandi. Necnon ut omnes & singulas utriusq; sexus personas, quæ sub utraq; specie communicarunt, ac alijs erroribus, hæresi & superstitione inuoluti, à ritu & unitate sanctæ Rom. Ecclesiæ recesserunt, si aperis intelligentiæ oculis, ac per sacram scripturam & doctrinam tuam illuminati, de tenebris ad lucem ueritatis, prædictis erroribus, hæresi & superstitione relictis & abiuratis, qui eorum coram te conciliari, uniri & incorporari uoluerint Ecclesiæ Romanæ huiusmodi & sedi Apostolicæ, A quibuscunq; Excommunicationum, Suspensionum & Interdicti, alijsq; Ecclesiasticis sententijs, Censuris & pœnis, etiam hæresis, in eos tam à iure quam ab homine promulgatis, quotiens opus fuerit, in foro conscientie duntaxat, autoritate nostra absoluedi in forma Ecclesiæ consueta.

Potestas
absoluedi
ab hæresi
redeuntes,

Dispensandi
facultas
super irregularitate,

Et cum singulis personis eisdem, & præsertim spiritualibus uel regularibus, super irregularitate, si quam huiusmodi sententijs & pœnis ligati, celebrando diuina uel immiscendo se illis, non tamen in contemptum clauium, contraxerunt. Quodq; in suscepris per eas ordinibus, ipsi tamen per te prius ad tempus, de quo tibi uidebitur, ab illorum executione suspensis, ministrare liberè & licite ualeant, eadem autoritate dispensandi. Deniq; ab eisdem personis inhabilitatis & infamiae maculam siue notam, per ipsos præmissorum occasione contractam, dicta autoritate abolendi, Necnon easdem personas ad honorem, famam & statum pristinos, in quibus anteaquam præmissa contingerent, erant, plenarie & integrè restituendi & reponendi, plenam & liberam, tenore præsentium, concedimus facultatem. Datum Romæ apud S. Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ M. CCCCLI. V. Calendas Nouembris, Pontificatus nostri Anno Quinto. Et Rex Poloniæ in hæc uerba ad eundem fratrem Ioannem de Capistrano scripsit.

Kazimirus, Dei gratia Rex Poloniæ, magnus Dux Lituaniæ, & hæres Russiæ, Venerabili & egregio uiro, Domino Ioanni de Capistrano, Ordinis fratrum Minorum, Patri nostro singulariter charissimo. Venerabilis & egregie uir, Pater noster singulariter charissime, Splendorem suum Princeps Regum terræ abundè in nos & nationes Slauorum effudisse cognoscitur, dum pro gentis Bohemice reductione, quæ in regionem dissimilitudinis

abiens,

abiens, uaria hæresum dogmata sectabatur, te + unum olim sibi cognitum & probatū, diuina mente & stupendis operibus insignem transmisit. Gaudet ob id omnis Aquilonaris plaga, & glorioso Deo, cum summo Pontifice Vicario suo terrestri, gratias + agit, & quidem + ingētes, quod de salute populi sui sollicitus, pro dragma decima & oue Centesima recuperanda, singulare prouidit remedium. Sensisti quidem & expertus es sceleratas Bohemorum mentes, concepto & hausto falsarum doctrinarum ueneno, Catholicæ fidei puritatem persecutas esse. Et primum Regno suo quondam nobili, multiplicibus cladibus obruto, & tandem prostrato, uicinis regionibus bella intulisse, templa succensa, uirgines stupratas, ministros & seruos Dei occisos cognouisti. Tentarunt plures Principes orbis, armis sectam tam detestabilem obruere, sed cassi fuerunt multorum conatus, & crebro sequebatur occulto Dei iudicio Catholicorum clades aut fuga. Tibi gentis prædictæ reductio seruata est, Tibi uni ex alto concessum, quod fuit pluribus negatum, Succumbet precibus & meritis tuis Amalech, & superbissimus prosterneatur Goliath, populus quoq; Domini exercituum liberatus, saluabitur. Tu autem Pater mi, gentis illius reductione, quantum phas erit, expedita, ingredi & uisere Regnum nostrum Poloniæ non graueris, sed per nos rogatus, declina paululum, & nos filium tuum deuotum, precor & per misericordiam Domini obsecror, ne pretereas. Est nobis Regnum Poloniæ tenaci fide Catholicam religionem obseruans. Est & Ducatus Lituaniæ, cuius Lituaniæ populi re- gentis ad si- dem con- uersi, populis genitor noster clarissimæ memoriæ Vladislaus Poloniæ Rex Christianissimus, ab Idolorum cultura ad unius ueri Dei agnitionem reduxit. Viri usq; Domini nostri populus, magnopere te gestit uidere, & tuam præsentiam summo desiderio & summa prece exoptat. Sunt præterea nobis terræ Russiæ latissimæ, quæ etsi fidem profueantur Christianam, in sectam tamen Græcorum dudum pertractæ sunt, & illorum ritum pertractant & custodiunt, Nec tanto tempore, quod earum lapsus & ab Ecclesia latina scissionem secutum est, à caligine cæremoniarum suarum (quamuis in pluribus Concilijs multi fuissent interpositi labores) poterant abstrahi aut auelli. Hi omnes uno spiritu te interpellant, ut non despicias uisitare illos, ut aggregari in sinum unitatis Ecclesiæ sancte Dei per te possint. Exant multi, qui sola fama tui nominis + perle- cti, renuociare ueteri sectæ & ritui, & ingredi uiam, quam mon- straueris, repromittunt. Si te Bohemorum sollicitat reductio, ut pro illorum salute, omnes aduersitates & pericula subire dulce fuerit: multo magis Ruthenorum te moueat deuotio. Nam etsi utraq; gens caligine

alijs + uirum
alijs + habet
alijs + immen-
sas

Damina ab
Hussitis in
& extra re-
gnū data:

Inuitatur in
regnum Pol-
oniæ.

Lituaniæ
populi re-
gens ad si-
dem con-
uersi,

Rutheni si-
dem Græ-
corū tenēt

alijs + pellesti

Facilior
Rutheno-
rum quam
Bohe. redu-
ctio.

caligine errorum uelata sit, Ruthenorum tamen faciliorem reductionem tibi ex multis respectibus persuadeas, Quoniam natio boni cupida est, simplex, rudis, & omnis mundanae doctrinae experta, quae errores suos debili oppositione tuetur, Nec illos nisi consuetudo quaedam, & ingentis illius ritus amor, in quo nutriti sunt, recognoscere summi Pontificis auctoritatem, & unitatem fidei uetat.

alias + scabris

Distolues tamen omnes hos nodos, & uno Sole operum & meritorum tuorum, inueteratam diriges & sicabis caliginem, Veniat tuae charitati in mentem, Apostolorum, quorum uestigia imitaris, exemplum & forma: Quorum nonnulli plures Iustrarum regiones, serendo ueritatem Euangelij & doctrinam Christi, ut aliquos lucrifacerent, Tu certus quodammodo de praemio laborum tuorum, uenire pro salute multorum populorum, quorum conuersio ex te pendet, non fastidias. Cogita, quantas animas inferes caelo, si adueneris, Quantas detineri a Sathana permittes, si uenire differes. Accingere igitur, uir optime, ad uiaium hoc, ad quod te uox multarum nationum uocat, ad quod & nos tuam charitatem precibus nostris inuitamus. Persuadet hoc tuae charitati professio tua, persuadet zelus animarum, compellit amor fidei, & charitas Deus ipse, residens in excelsis, mandat & imperat. Pro festo S. Michaelis proximo, tam Regni nostri Poloniae, quam Ducatus magni Lituaniae, Praelati & Barones Parlamentum celebraturi sunt, res arduas & magnae importantiae, quae bellum aut pacem secum uehunt, discussuri. Precamur te, ut omnipotentem Deum singulari prece orare uelis, ut gratia spiritus sancti corda Praelatorum & Baronum nostrorum uisitet, eorumque mentes & corda conciliet, ut concordia & unanimi uoto, negotia regni & Ducatus

Inuitatio in
regnum.

Perlamentum.

alias + Grodek

ordinent, conficiant & gubernent. Datum in + Grodeli, feria III. In Vigilia Natiuitatis S. Mariae. Anno Domini M. CCCCLI.

Rokyzana
territus
Capistrani
fama.

Extant & Vniuersitatum, Lypsenfis & Vienensis, honorifica de hoc uiro testimonia, quae referre longum esset. Dum ergo huius uiri fama & uirtutum claritas etiam apud Bohemos diuulgaretur, Rokyzana metuens, ne secta sua tota ad Ecclesiae unitatem per eum reduceretur, quaesuit aduersus eum occasiones criminandi. Cum igitur praedicaret in Morauia, misit ad eum literas, in hunc sane tenorem.

Epistola Ioannis Rokyzanae ad Ioan. Capistranum.

Venerabili uiro, fratri religioso, Ioani de Capistrano, sibi in Christo dilecto. Cuiusuis boni affectum cum obsequio in Christo Iesu famulandi, fama discurrente frequenter audimus, in eo, quem de

de spiritus sancti gratia fideles conceperunt, pio feruore persistere & aduersus hostes Ecclesiasticae disciplinae indeficientis animi uiribus dimicare. Hinc est, frater in domino dilecte, & quanquam facie ignotus mihi exiteris: Opere autem, fama & scripto quodam uestro, intentione (ut autumo) uestri animi rimari, ut possibile est, ex parte ualeo & cognosco. Audiens namque percipio, quod Communionem sacrosanctam specie sub utraque Laicales ad uisum de- testamini, ab eadem modis quibus ualeatis exquisite abducendo. Et cum in Concilio sacrosancto Basiliensi, spiritu Domini legitime congregato, longo tempore in eodem humeros ad ferendum laborem supposuerim, pro ipsius sacri Calicis defensione, scripturas legis Doctorum & Canonum allegando, rationibus & argumentis deducendo, Adhuc zelo ueritatis praetactae inflammatus, Iesu Christo duce, uobiscum, frater dilecte, pro praefata sancti Calicis Communione, ad plebes, scripturis sacris, Doctorum sanctorum sententijs, Canonum deductionibus & rationibus, gaudens & laetus, uolo habere collationem: ut sic oppositis iuxta se positiss, quid sit ueritatis saepe dictae & plebium salutis, clarius elucescat. Qua de re, dilecte in Christo, ad praetactatum actum attentandum & perficiendum ex tribus ciuitatibus, in Trebonia scilicet Morauensi, Broda Teuthonicali, siue in + Pelzimouu, unum locum eligendo, mihi scripto uestro placeat insinuare, Ut & ego paratus existens, tempore certo & loco, in eodem comparere, ad praetactam collationem consummandam. Nec ullus periculationis pavor uestrum ascendat in cor, Quoniam intendo gratia diuina, saeculari quoque brachio suffultus, tutissimos, immo & sufficientissimos, uestra pro tuenda uita, saluos conductus fidelissime ordinare. Peto humiliter literatorio pro responso nuncium per praesentem. Datum Pragae Sabato ante festum Exaltationis Sanctae Crucis, Anno & c. LI.

Magister Ioannes de Rokyzan.

Responsum Ioannis de Capistrano.

Venerabili Magistro, Ioanni de Rokyzan, in fidei ueritate, tanquam patri praecolendo. Iesus Christus.

Venerande Magister, cum feruenti animo ad aeternam gloriam capescendam, in Christo Iesu gratiam saluarem & pacem in Domino sempiternam, Tuas honestas, quales alij non dixerunt, hodie, duobus Episcopis pluribusque Magnificis ac praestantissimis uiris praesentibus, literas accepi. Quibus, frater, incognitum te uirum, compositum ac moraliter ornatum intueor complacentia specialia.

Propositio
disputatio
ne de utraque
specie
populi

alias + Pellitz
monasterio.
Saluus con-
ductus,

Laudat uiri
modestiam

ciali. Scribis etenim. Fama discurrente frequenter audiuisse in eo, quem de spiritus sancti gratia fideles conceperunt, pio seruire per-
sistere, & aduersus hostes Ecclesiasticæ disciplinæ in deficientis ani-
mi uiribus dimicare. Ex quibus quidem uerbis clare percipere non
ualeo, quos fideles, quosque hostes Ecclesiasticæ disciplinæ palam in-
tendas efferre. Si hostes Ecclesiasticæ disciplinæ nostros Catholicos

sub una tantum specie Eucharistiæ Sacramentum, semel in anno,
iuxta Ecclesiasticam traditionem sumentes, appellas: non hostes,
sed ueros Catholicos Ecclesiasticæ disciplinæ cognoscas. Si tibi au-
tem adherentes, sub utraq; specie communicantes, fideles dicis, ad-
uersus hostes Ecclesiasticæ disciplinæ in deficientis animi uiribus
dimicare, patet expressissime, ipsos non obseruare Ecclesiasticam
disciplinam, Nisi tunicam inconsutilem ipsius redemptoris Domi-
ni nostri Iesu Christi scindere diuidereque præsumas. Quod nec ipsi

Iod. 11. 19.

satellites, qui eundem Dominum nostrum Iesum Christum impiè
& iniquissime crucis patibulo affixerunt, spiritu sancto prohiben-
te, attentare sunt ausi. Vna est enim sponsa Christi electa, columba
immaculata, sancta mater Ecclesia Catholica, Vnum corpus mysti-
cum Domini nostri Iesu Christi, Cuius ipse caput est mysteriale
& inuisibile, Qui Petrum substituit, dicēs. Tu uocaberis Cephas, et
caput + mysteriale & uisibile totius Ecclesiæ militantis. Cui princi-
palem super omnem terrarum orbem, sedem in urbe locauit. Ne-
dum ante passionem suam, dicens. Tu es Petrus, Et post resurre-
ctionem, Pasce Pasce Pasce: sed etiam per annos post eius Trium-
phalissimam ascensionem, Petro Romam exeunti apparuit: Cui
interroganti, Domine quo uadis: respondit. Vado Romam, iterum
crucifigi, Romæque crucifixus remansit Petrus. De his alijs. Quod
in Concilio sacrosancto Basiliensi, humeros supposueris ad labo-
res, rimatus sum & discūsi, & sæpe uidi, nec non & post tuum dis-
cessum, Decretum sacri Basiliensis Concilij in tali causa declaratu-
rum authentica decisione, te suscepisse indubitanter autumo. Quid

Vbi, quan-
do & quali-
ter disputā-
dum sit.

autem sit ueritatis, quid uè salutis necessario obseruandum, et ibidem
& in Decreto sacri Constantiensis Concilij, te sæpe numero pu-
to legisse. Collationē autem tecum habendam, prompto animo hila-
ritē uultu ac læto corde affectuosissime opto, pariter & sollicito. De
Ioco uerò, die, modo, & personis interuenturis in actu, oro te, ut
patrem amandum, in Christi ueritate colendum, non te pigeat, ali-
quos ex tuis interim destinare, cum quibus tractare possim & con-
cludere de prædictis. Veni etenim de longe satis ab urbe Roma &
ultra, circūiens usque Olomucium. Locus est igitur determinandus,
communis, idoneus, accommodus & securus, pro quibuscunq;
aduenturis

aduenturis in actu, In quo diuinæ sapientiæ irradiatē fulgore ma-
nifesta fiat & clara notitia ueritatis, & uia salutis cunctis Christi
fidelibus illucescat. Immortales in super tibi gratias ago, tanquam
Patri in Christo colendo, iuxta Catholicam ueritatem, sub debita
obedientia, & humili reuerentiā, & deuotione sanctissimi Domini
nostri Papæ Nicolai V. & sacrosanctæ Rom. & Vniuersalis Ca-
tholicæ Ecclesiæ militantis, quod saluos conductus pro tuenda
nostra uita te fidelissime ordinaturum insinuas. Quamobrem tibi
obnoxium de tua grata oblatione cognosco, pias ad altissimum
Dominum preces offerens, ut tuam mentem clara luce respergat,
tuosque collegas & sequaces illuminet una mecum & cum alijs Ca-
tholicis Christianis, faciatque se mercedem communem, ad impar-
tendam nobis gloriam sempiternam Amen. Ex Brutia XX.
die Septembris, Anno &c. LI.

Post has literas Rokyzana tardius respondens, per Duos Ba-
rones practicabat, per Dominum Ioannem de Pernstein, & Do-
minum Vuenceslaum de Boskouuiz, ut præfigerent Capistrano
disputandi locum & tempus: locum Cruminouu, tempus, Festum
Simonis & Iudæ Apostolorum: Iudicem, sacram scripturam. Inte-
rea Capistranus transierat in Bohemiā, in Cruminouu, oppidum
Domini de Rosis, ubi accepit literas Baronum & Rokyzanæ, ad
quas respondens, proposuit plurima loca insignia, e quibus ille unū
pro futura disputatione eligeret, Et addebat in epistola hæc uerba,
Fui in Morauia pluribus diebus, expectās literas tuas & nuncios,
sed quia nihil mihi significasti, ne tempus frustra consumerem, Bo-
hemiā, quam tanto tempore uisere desiderabam, adiuu summis
cum laboribus: Illam quidem illustrare & imbuiere intendo uerbo
Dei, quo + ab ex alto facultas mihi concessa fuerit. Spero adhuc, di-
uina suffragante uirtute, magno Pragensi populo prædicare, &
+ deuotos ad unitatem sanctæ fidei Catholicæ reducere: uitia ex-
plantare, & uirtutes seminar e. Et infra, De saluo conductu nequa-
quam cōfido, cum uiderem literas Magnifici Georgij gubernato-
ris Pragensis, ad Magnificum Dominum de Rosis directas, ut me
nullo pacto recipere deberet. Quid igitur faceret, si me in suis ma-
nibus haberet: Quamq; ex tua industria id factum fuisse, facile mihi
persuadeam &c. Ioannes Rokyzana, ubi intellexit illum recusare
disputationē in Cruminouu, triumphabundus apud suos, insultabat
absenti per cōuictas literas, quibus famam & existimationē illius
deprimeret. Idem fecit Ioannes Borotin, unus complicum eius,
Calumniantes eum, quod faceret seipsum prophetam, quod reij-
ceret autoritatem Concilij Basiliensis, quod negaret Compactata

Rokyzana
per Duos
Barones cū
illo egit de
loco & tē-
pore.

Verba Ca-
pistrani.

+ ad

+ deuiantes seu
deuios

Calumniæ
& conuicta
Roky. & fo-
riorū eius
in Capist.

fuisse concessa, quod damnaret cōmunionem sub utraq; specie &c. Hinc eam Baronum partem, quæ affirmabat Compactata, maxime in odium Capistrani concitabant. Extant amarulentæ eorum epistolæ, in quibus eum contemptim & probri uice uocant Monachum: Melancholicum, hypocritam, seductorem populi, turbatorem pacis &c. ut eiusmodi criminationibus eius famam & auctoritatem eleuarent. Verebantur enim, ne, si eum sic dimitterent intactum, omnes sequerentur illum. In Morauia enim multos per Dei gratiam ad Ecclesiæ unitatē reduxerat, Quemadmodum testatur ipsemet in epistola ad Vniuersitatē Viniensem data, ubi sic ait. Postq; hanc patriā Morauia ingressus, præstantissimi Magistri & Doctores, ut debui, semper pro uiribus cōtra Bohemorum damnatas hereses egi, id est, neq; minis nec aliquo alio timore unquam à prædicationis officio destiti, sed palam locutus, omni quo ualui studio, ad repellendam illorum damnatā opinionem, qui dicunt: Necessarium esse ad salutem, sub utraq; specie communicare, me contuli. Quo factum est, ut non solum multi Barones, Nobiles, & sacerdotes, ab omnibus Compactatis, ultra quam Quatuor Milia, meis in manibus omnes Hussitarum errores aburrerunt, Vt sicam multos alios conuersos, qui sub ipsorum Baronum conuersorum dominio degunt &c. Respondit & ipsis criminatoribus, bene prolixis, acutis ac eruditis epistolis, quas referre longum foret. Copiose enim & acutè dissiit eorum argumenta, quæ ex scripturis pro ratione utriusq; speciei obiecerant. Incitauerunt præterea in eum, dum in Morauia prædicaret, Dominum Ioannem de Zuuiburg, aliàs Tauuatzauu, Marchionatus Morauie Capitaneum Generalem, Qui contumeliosam ad eum scribens epistolam, ait. Frater Ioannes, licet scripta tua dulcia canunt blandimenta, tamen uenenum Aspidum includit pulchro sub colore. Cum ex scriptis tuis aperte cognosco, quia fideles Euangelica seducere satagis à ueritate. Quare certus esse potes, doctrinam tuam fallacem nō suscipiam: Mallem potius reuera extingui in corpore, quam ad aliqua, quæ dogmatizas, ut refertur, in oppositum Euangelicæ ueritatis consentire. Datum Tauuatzauu, feria III, post Bartholomæi. Anno 1451.

Plurimi in Morauia per sermones Capistrani ab heresi reuersi sunt ad Ecclesiā.

Inturiosa epistola Capitanei Morauie.

Responsio Capistrani.

Ad quam Capistranus modeste respondens, ait. Graues, periculosas & perniciosas recepi literas, Ignorans tamen, si ex tuo pectore talia processerint, quod ex famosissima intelligentia tua & circumspecta discretione mihi credendum non autumo. Video tamen intentionem tuam non falsam, non distincte, non discursive ad Compactata innixam & totaliter conuersam. Quamobrem

tanto

tanto magis compatior, ac dolore cordis affligor, quanto magis tantum uirum ignorare, & quales Compactatores in his, quæ speciale mandatum requirebant, auctoritatem habuerunt, aspicio. Et in fine. Vale (inquit) interim, dum te proprijs oculis inspexero ad finem gloriæ sempiternæ. Ex Olumutz Tertio Septembris. Pusillus seruulus Ioannes de Capistrano, Ordinis fratrum Minorum, minimus & indignus. Scripsit & ad Gyrzikonem Regni Bohemie Gubernatorem, ex Brunna oppido Morauie, XX. die Septembris, In hæc uerba.

Magnifice & Excellens Domine, reuerenti commendatione cum promptitudine obsequendi, In Christo Iesu Salvatore, in lumine ueritatis gloriam sempiternam. Hac die uenerabilis uiri Magistri Ioannis de Rokyzan literæ mihi allatæ sunt, humiliterq; susceptæ, Quarum copiam cum meis responsis tuæ Magnificentie dignum censui destinare, ut tua Magnificentiâ limpide cognoscat, hoc meum esse desiderium, hanc meam intentionem, ad hæc tantos & tales elegi sustinere labores, ad diuinam gloriam propalandam, ut pro salute Christi fidelium, ueritas sæpe examinata, magis explendescat in lucem, & per amplius & perfectius clarcat notitia ueritatis. Tuam ob id dignitatē exoro, peto & obsecro, ut digneris operā dare, ut sine furore, sine turbine, tantum ac tale ministerium tranquille, pacifice & quiete suum læte consequatur effectū: Cessent arma bellica, certamina uacent, absint opprobria, submoueantur cōtumeliæ, cōminationes, rapinæ: discutiatur ueritas, pacis & cōcordiæ gaudia cumulentur &c. Hæc in Morauia. Deinde cum peruenisset Egram, ubi celebrabatur Dieta (ut uocant) Imperialis, multiq; Bohemie & Morauie adessent Barones, scripsit ualde prolixam & acutam epistolam aduersus Ioannē Rokyzanam, Cuius initium est, Quomodo te sentis Ioannes? Si bene te sentis, caueas à cacumine sentis &c. Finis uerò sic habet. Scribendi prolixitatē non accusabis, tum quia à iuuentute, etiam in sæculo existens, contra hæreticos decertauit, tum quia alta materia hoc requirit. Sitamen hæc non satisfaciant, me remitto ad ea, quæ prolixè super hac materia in quodam Tractatu scripsi. Nunc autem hæc pauca suscipe, calamo decurrente uelociter & festine, tuæ salutis & cæterorum zelo feruente. Hæc ibi. Postea uerò ex Egra in Pontem, Bohemie oppidum Catholicæ fidei, transgressus, scripsit pro se Apologiā aduersus Rokyzanam ad Barones regni, Cuius initium est. Credo Magnifici & Præclarissimi Barones, Cæteri q; Nobiles & famosi Inclyti Regni Bohemie, pro summa iustitia & æquitate, quæ in uobis plurimum lucere debet, Vos non admirari ac moleste ferre,

+ qualem

Epistola Capistrani ad Gyrzikonem Gubernatorem, Bohe.

Alia eius epistola ad Rokyzanam ex Egra.

Alia item epistola ex Pontem.

Quinimō uchemēter lātari, & in rem gratissimā accipere, si modo his meis literis, contra nōnullos insolentes garrulatores, immō uerū fatear, nefarios obtreātatores, me agere et scādere uisuri estis, Et post multa. Si qui autē cum Cōpactatis excusare uoluerint, legant esse contra libellum ad Rokyzanā destinari, Vbi diffuse habetur declaratio, non solum Compactatorū, sed omnium suarū uanarum opinionum, quibus populos allicere conatur ad cōmunicandū sub utraq; specie, uel precibus uel falsissimis suasionibus. Qui quidē libellus, si diligēter à uestris Magnificētiss examinatus & perlectus fuerit, facile intelligētis, Cōpactata esse magis in dedecus et confusionem Rokyzanę, quā in laudem & defensionē: Quorū quidem Compactatorū nunc ipse extiterit obseruator, sed perfidissimus perceptor. Compactata nanq; nō omnibus cōcedunt indifferenter cōmunicare sub utraq; specie, sed conditionatim & distincte, ut clare in illis apparet: Licentiam quidem promiserunt, seruatis seruandis, sed quantū seruata sunt, quę in Cōpactatis cōtinentur, uos ipsos in testes adduco. Ad reliqua uerō, quę in me Rokyzana mugit, false quidē, noster libellus sufficientissime respōdet. Quā nēq; nris graue mihi esset, ad singula, quę stulti & maleuoli contra me dicunt, respondere, Et quę maxime ad quādam literas, per totam Bohemiā diuulgatas, quas nescio qui perditū homines & mendaces mihi ascribunt. In quibus dicitur, quod ego me iactauerim, habere spiritum prophetiæ, sed & multa alia, quę (ut uulgo dicitur) os surri nō diceret. Quę profecto, teste Deo, nunquā à me neq; prolata neq; dicta neq; scripta fuerunt. Sed animaduertant obtreātatores mei, tantum eorū susurrationses aestimare, quantū iuu, quem meis pedibus calco. Satis mihi est, à sapientibus cōmendari, Satis etiam mihi est, quod mea opera in manibus peritissimorū uirorum uersentur, qui multo melius de mea doctrina ualent quā Rokyzana iudicare. Qui si totū populū Christianū & Catholicū, sub cœlo existentem, maledicere & hæreticare non erubescit, omnes inimicos suos appellans, multo magis Ioannem de Capistrano. Cui si omnes sapientes benedicunt, pro leuitate & stultitia existimabitur, si unus iniquus stultus sen ex maledixerit. Non improborū calūnię aestimandę sunt ab ijs, qui pro ueritate, fide, religione: pro iustitia, pro uitijs extirpandis, & uirtutibus plantandis certant. Quisq; pro suo arbitrio in aliū dicere potest, si placet. Satis mihi est, quod infamiā, quam in me cōiecit Rokyzana, tota Italia, Flandria, Francia, Burgundia, Alemania, In quibus iam XXXVI. annos continuo euangelizauit, resellant. Ut taceam Angliam, Hispaniam, Portugaliā, Cathaloniam, Dalmatiam, Vngariā, Poloniam: Quibus quidem

Cōpactata esse contra Rokyzanā non solum Compactatorū, sed omnium suarū uanarum opinio-
num, quibus populos allicere conatur ad cōmunicandū sub utraq; specie, uel precibus uel falsissimis suasionibus.

Ficta sub nomine Capistrani stola.

Os surri nō diceret.

Calūnię hæreticorū cōtemnentis sunt.

Gesta Capistrani per totam Europam.

quidem omnibus regnis ac regibus & Principibus eorundem, si non facie, fama saltem notus sum. O Rokyzana, hominū infelicitissime, Dicis tu me profugum, seductorē & Antichristū, qui notus sum omnibus. O magnifici & excellentes Barones, Rokyzana est oculosior toto populo Catholico, ac omnibus Vniuersitatibus studiorū infra scriptis. Putat se doctiorē & oculosiorē, scilicet Romanę, Neapolis, Senarum, Perusij, Florentiæ, Ferrariæ, Bononię, Paduę, Papię: In quibus quidē per tot annorū curricula, uerbum Dei prædicaui. In quibus mea doctrina non hæreticata, non damnata, sed laudata & approbata est. Ut silentio præteream multas clarissimas urbes, in quarū singulis non pauciores sunt Doctores & doctissimi uiri, quā in qualibet Vniuersitate de prædictis. Et belua insensata, tu me seductorem appellabas. Dicturus es forte, remota testimonia adduco, quę hic mihi suffragari non possunt. Si quis remotis & longinquis non credit, credat propinquis & uicinis. An forte, cum essem aduena, & Almanā linguā omnino priuatus, ab Indyta ciuitate Viennensi summa cum honorificentia susceptus fui, à suis Clarissimis Doctoribus & Magistris: Quorū sapientię doctrinæq; relinquitur, quod Rokyzana plurimū indigeat. Mea Doctrina per continuos Quinquaginta dies ibidem seminata, non hæreticata, sed summopere cōmendata. Vbi tanta extitit populorū cōuentio, quanta nec audita nec uisa est à diebus nostris. O belua tu insensata, Tu me profugū appellare nō erubescis, & fortilegum. At cum essem alienigena, & facie incognitus, in ciuitate Olumucensi, quodam die dominico (sicut omnium fuit iudicium) nostris prædicationibus Centum Milia personarū tunc interfuerunt. O belua & lingua uiperea, Tu me profugum prædicas, Nunquid ab omnibus Australibus, Olumucensibus, Brūnensibus, Znaymēnsibus, Magnificis Dominis de Rosis, Patariensibus, Ratisponensibus, Egrensibus: Ab Illustrissimis, Excellentissimis Principibus, Domino Ludouico Duce Bauarię, Domino Alberto, Domino Ioanne Marchionibus Brandeburgensibus, atq; ab Illustrissimo & Excellentissimo Principe, Domino Friderico, Duce Saxonię, atq; ab omnibus & singulis ciuitatibus eorundē Principum, apud quos transitū feci, tanta cum honorificentia fui susceptus, quanta nemo religiosus hac nostra ætate habitus est. O maledicta lingua, Tu me profugum & seductorē nuncupas, atq; Antichristum prædicas, Cui sexaginta sex annorum est ætas &c. Hęc Capistranus ex Ponte, oppido Bohemię. Cum autē epistola ista non esset, procurante Gyrzikone, Baronibus publice prælecta, scripsit ad Gyrzikonem, aliam epistolam, Cuius hoc est initium.

In multis Vniuersitatibus fuit Capistr.

L. Diebus prædicaui Viennę.

Centum Milia hominum in prædicatione eius Olumucij. Loca Germaniæ, in quibus fuit & prædicauit Capistr.

Alia eius epistola ad Gyrzikonem.

Magnifice & Excellens Domine, gratiā salutarē, & pacē in Domi-
no sempiternā, ac id desiderare in terris, quod placeat in caelis, Et
infra post multa. Videte igitur Magnifice Domine, Diligenter
attendite, ad quæ pro uestra salute & honore cōseruando, stricte
obligamini, Nostis nie fore Inquisitorē hareticæ prauitatis, & Cō-
missarium Apostolicū. Et pro officio mihi cōmisso, necessariū esse
mihi uestrū patrociniū, auxiliū, consiliū uel fauorē, Ad quē im-
pendenda, humiliter & deuote, uestrā Magnificentiā requiro, pre-
cor & obtestor, in Domino Iesu Christo, ob reuerentiam & deuo-
tam obedientiā sacrosanctæ Ro. Ecclesiæ, Et quod factū non fuit
in congregatione omnium Baronū superius his diebus, in Praga
faltē & consistorio horū XV, deputatorū, nostræ literæ cum libel-
lo, quæ uestræ Magnificentiæ transmisi: dignemini operā dare, ut
fideliter præsentetur pariter & legatur, ceterā retributionis merce-
dem, a Domino Iesu Christo firmiter expectans, & gratiam & be-
nedictionē sanctissimi Domini nostri Nicolai Papæ V. Cui quā
citius de omnibus uestris, & his et alijs bonis operibus notitiā nun-
ciabo, Valete in Domino ad gaudia sempiterna. At bonus pa-
ter non tale reportauit responsum, quale sperabat. In hæc enim uer-
ba datū est e Praga responsum, feria sexta Pentecostes, Anno Do-
mini 1452. Religioso uiro, fratri Ioanni de Capistrano, nuncin-
ciuitate Pontememoranti. Georgius de Cunstat & de Podiebrat
Gubernator, consilium q; Regni Bohemiæ, Religiose uir, tua par-
te oblata nobis epistola, magis (ut uidetur) libelli quā epistolæ
uicem continet, minime religiosi uiri redolet naturam, Quæ, salua
pace, cum uenenosis extat cōtexta sententijs, ut uix ab Histriōnū mo-
ribus ualeat discrepare, Certe, si autoritate sedis Apostolicæ, quam
in hac parte habere te iactitas, hæc tibi licere prætendis, multū san-
ctitatis ipsius pietas tuo præsumitur sensui dissona, Immo totaliter
apparet contraria, Quæ paterna semper amoris uiscera, semper so-
lita est misericorditer exhibere, Nanq; dato, quod ipse Venerabilis
uir Magister Ioannes de Rokyzan, metas in aliquo utcunq; excē-
sisset, quod tamen nō credimus nec uidemus, Nihilominus t; a pulsu
nos ubiq; aggrediens religiosi decreuisse uiri debuisset prudentia,
Et non sic animo inuadere turbulento, Sciens, quod sermo durus
suscitat furorē. Tragico enim quodam more Capistrane, boanq;
& ore ampullato tu Monache, necnon obreſtatione tua Ioānes,
consuetaq;, qua contra Doctores nostros fidelissimos, tam crude-
liter & inanita inuehis, aures nostræ tinniunt: Mirantes, talia
mendacia bina in consignatione tui sigilli impressione, quod ex
nobis data est licere, te scripsisse &c.

Epistola
Guber. &
Cōsilij Bo-
he. ad Cap-
pist.

+ aptius

Proverb. 15.

+ immaniter

HISTORIÆ

HISTORIÆ HVSSI TARVM PER IOANNEM COCHLÆVM

LIBER VNDECIMVS.

Anno Domini M.CCCCLII.

Reparauerat iam omnia Cæsar
Frideric. III. ad iter uersus Romam
pro suscipienda de more corona
Imperiali, Quando Natalem Do-
mini celebrauit in oppido S. Viti,
Deinde in Villaco, oppido Carin-
thiæ, conuenerunt ad eum multi
Nobiles ex Vngaria & Bohemia.
Atq; etiam Albertus, frater Cæsa-
ris, qui splendidum ex Sueuia co-
mitatum secum adducebat, quem

Profectio
Frider. III. in
Italiam pro
corona Impe-
riali.

Cæsar equitibus præfecit, eoq; cum parte copiarum præmisso: ipse
secum ducens Ladislaum Regem adhuc puerū, Alpesq; transcen-
dens: Calendis Ianuarij fines Italiæ attigit. A Venetis itaq; summo
honore & beneuolentiā exceptus, per omne territorium eorum,
omnem sumptum ac uictum pro se & omnibus copijs suis gratis ha-
buit. Deinde Ferrariæ a Borſio simili honore exceptus, multos
ibi reperit Nobiles equites Germanos, qui ex Sueuia Franconiæq;
& Rheni partibus, per uallem Tridentinā illuc uenerant, ut ipsum
comitarētur, Inde Bononiam profectus, a Bessarione Cardinale,
Sedis Apostolicæ Legato, simili hospitalitate susceptus est, Et Flo-
rentiæ IIII. diebus permāsit, cum fuisset maximo honore susceptus,
Senis uerò sponsam suā, Leonorā, Regis Lusitanix filiā, e Pisjs ad
se uenientem suscepit, secundo Die Quadragesimæ, cui in occursum
processerunt ciues natu maiores, ac Cæsar's Equitatus cum Rege
Ladislaō & Alberto Duce. Deinde per Viterbiū & Sutrium Idi-
bus Martij Romam uenit. Pulcherrimum sanè fuit illius Diei
spectaculum, Cæsar ipse trabea indutus, inter Pontificis Legatos,
omnium in se oculos cōuertit. Ipsa uerò sponsā, Lusitanis ornata
cultibus, puella XVI. annos nata, læta fronte, nigris & illustribus
oculis, ore paruo & genis ad gratiā rubescentibus, omnibus ad-
mirationi fuit. Sed & Ladislaus Rēx, puer formosissimus pariter
& nobilissimus, omnium ora in sui contemplationem traxit. De-
inde Albertus Dux Austriæ, splendidissimum ducens equitatum,

Senis acce-
pit sponsam
e Portuga-

Ingressus
Cæsa. in ur-
bem Rom.

II : iij magnam

magnam intuentibus attulit uoluptatem. Longum foret omnem pompam & apparatus recitare magnificentiæ, Quæ Cæsar in urbe à Papa Nicolao V. susceptus, coronatus, desponsatus, Neapolimq; cum coniuge dimissus iterumq; receptus fuit. Hæc enim ad aliam pertinent historiam. Hic uero recitabo eam orationē, quam Ladislaus Rex Vngariæ & Bohemiæ ad Papam tunc habuit, ex qua Bohemi cognoscere poterunt, quam deuoto & Christiano erga sedem Apostolicam animo fuerit Rex eorum, puer ille Nobilissimus.

*Oratio Ladislai Regis ad Papam Nicolaum
V. Romæ habitæ, cum esset adhuc
puer Duodecim annorum.*

Cum animaduerto, Beatissime Maxime Pontifex, me apud indyctos pedes sanctitatis tuæ constitutum, quæ inter mortales Dei omnipotentis uicem gerit, Coram hoc sacratissimo Senatu, ad quem Illustrissima totius mundi sydera, atq; homines doctrina & sanctitate lectissimi conuenerunt: Non iniuria equidem in tanta rei magnitudine subsistens, unde initium orationis sumam, quibus uerbis te unicum Christianorū Principem, te Regū regem atq; in terris Deū adorē, non facile constituere possum. Hæc enim tanti numinis præsentia, hic tam celsus audientū cœtus, eruditissimum quoddam elegansq; dicendi genus exquiri, cui me & ingenio & eloquentia longe imparem esse cognosco. Quare tacendum existimarem, ne tantam provinciam aggrederer, in qua etiam ipsius Ciceronis aut Hortensij robur exudaret: Nisi admirabilis tuæ sanctitatis Clemētia collapsas ingenij uires, & succūbentis humeros subleuaret. Quæ cum omnibus ad se integra mente conuersis, incredibili benignitate patere non desinat: Mihi quoq; (ut confido) consuetæ mansuetudinis aditum non præcludet. Te namq; Beatissime Pater, non sine ratione Beatissimum appellamus, Quem admiranda probitatis, omniumq; uirtutum merita, incorrupta uitæ integritas, ad hanc eminētissimam Sedem iure optimo extulerunt. Quis enim dignius in ea potuit collocari, quam ille quem à primis annis cœlestem in terris uitam semper egisse constat: qui pro Christiana religione per innumeros casus, per uaria itinera, per diuersas mundi prouincias, omnem ætatem, in maximis laboribus, in omni rerum difficultate contriuit. In cuius pectore omnes liberales artes, omnes scientiæ, & præstantissima in primis sacrarum literarum doctrina, patrios (ut ita dixerim) penates, sibi à tenera eius ætate consecrarent. Tu, inquam, dignissime militantis Ecclesiæ es

Dignitas
Ro. Ponti.

Laudes Ni
colai V.

Capit

Caput, Quæ non sine ratione ad triumphantis exemplar dicitur ordinata. Nam ut in illa unus Deus creator omnium, sceptrum tenet: Ita & in hac tibi unitantū Dei Vicario, totius orbis Imperium delegatum esse constat. Ut enim sancta fateatur Ecclesia, constituit Dominus Pontificem super gentes & regna, ut euellat, dissipet & plantet. Quanquam igitur non ignorē, complures hoc in dubium reuocare, differentes, solam spiritualium rerū curam summo Pontifici datam esse: Terrestre autem Imperium Romano datum Imperatori affirmantes. Quid enim aliud credendum est Christum significare uoluissē, dum ad se Petrū solum supra mare uocat: dum ei supremam ligandi atq; soluendi facultatem concessit: dum sibi charissimi gregis curam demandauit. Vnum certē in terris Principem constituere uoluit, qui summi Dei uice ac potestate inter homines fungeretur: A quo una uera sapientia, uera fides, ad reliquum genus humanum perueniret. Consistit enim in hoc uno Christianæ fidei Sacramentum, Cui scilicet Dominus dixit, Ego autem rogauī pro te, ut non deficiat fides tua, Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos. Tuam igitur sanctitatē atq; Domini nostri locum tenentem in terris, & magistrā & ducem Vniuersalis Ecclesiæ recognoscimus omnes. Te certum et indubitatum Beati Petri successorem, Te pastorem dominici gregis, Te sanctorum Euangeliorum uerū interpretem, Te doctorem salutaris uitæ, Te demū clauigerum regni cœlestis profitemur. Quo fit, Beatissime Pater, ut mihi quidem lætissimam otāniū hodiernam diem illuxisse sentio, in qua diuinitus datum est, & tantum & tam præsens Numen intueri, colere, et saltem integrā mente ac uera fide uenerari. Cum enim sanctitatem tuam inter hos felicissimos ac cœlestibus per similes astantium Ordines, in hac sublimi Sede Apostolica collocatam suspicio, nihil aliud profecto quam supernam illam in terris Maiestatem uideor admirari. Maiores etiam mei, qui uel Vngariæ, Bohemiæ uel Austriæ, præfuerunt, huius diuinissimæ Sedis præcipui semper amatores & cultores fuerunt. Eorundem progenitorum meorum uestigijs inhærendo, te æternæ uitæ clauigerum, summa, quoad uixerō, reuerentia prosequar. Et cum omnes sacræ literæ Deum colendum clamitent, huic me primum dabo commendaboq;: Hic meus est autor, meus Dominus, huic omnia debeo. Cuncti omnes homines Deo gratias referre debēt, ego illi maxime regratiari & seruire tencor. Cuius munere factum est, ut ego Rex nascerer. Poteram ergo unus ex plebe aut unus ex rure nasci, Sed inscrutabile Dei iudicium, me collocat in sublimi folio. Non efferrī debeo, non tumescere, non superbire. Quod mihi datum est, alteri dari

Capit Be
clesiæ milit
antis.

Matth. 16
Ioan. 21.

Luc. 22.
Auctoritas
Ro. Ponti.

Reuerentia
erga sedem
Apost.
Religio erga
Deum.

Matth. 6.
Val. Max. lib.
1. cap. 1.

Exempla re-
ligioforum
Principum.

dari potuit. Quanto maior sum natus, tanto me debeo humiliter gerere, & subijcere collum religioni, interesse diuinis officijs, Nam cui diuinus cultus est cordi, reliqua facile famulantur. Primum querite regnum Dei, scriptura dicit, post hæc omnia adiicietur uobis. Romani, quamuis gentiles erant, omnia tamen post religionem duxerunt. In quibus etiam summæ Maiestatis Decus conspici uoluerunt. Nec dubitauerunt, sacris Imperia seruire: Ita se humanarum rerum futura regimen æstimantia, si diuinæ potentæ bene ac constanter fuissent famulata, Quod nos, ueri Dei notitiam habentes, facere decebit. Cauebo igitur, ne mihi religionem putem esse subiectam, quamuis magni Principis nomine gaudeam. Non Dominus, sed filius Ecclesiæ, sacerdotis Imperio in his que Dei sunt subiectus sum. Theodosius Cæsar, quamuis potentissimus esset, & Romanum Gubernaret Imperium, Ambrosio tamen Mediolanensis Ecclesiæ Præfulatum tenenti, collum subiecit, imperatamq; pœnitentiam peregit humiliter. Constantinus autem, maximam sacerdotio reuerentiam præbuit, nec iudicium super Episcopis in in Concilio Nicæno ferre uoluit, asseuerans, Deos ab hominibus non esse iudicandos. Eorundem Christianissimorum Principum uestigijs inhærendo, sacerdotium summa reuerentia prosequi non postponam. Ad quod natura & ipse Deus omnipotens, gressus meos ab ineunte ætate direxerit: Ad quod omnes conatus, omnia desideria, omnes cogitationes animi mei semper prospexerunt. Ego tandem me ipsum, Dominia & Regna, quæ mihi hæreditario iure debentur, tuæ clementiæ, tuæ fidei, tuæq; protectioni commendo, Pro cuius tuæ sanctitatis scelicissimo statu, nihil unquam arduum, nullum periculi, nullum laboris aut difficultatis genus recusabo. Hæc Rex Ladislaus ad Nicolaum PP. V.

Præceptor
Regis La-
dislai, fugã
puero sua-
sit.

Epist. 424.

Verum non ex ingenio suo aut Marte proprio (quod aiunt) hanc composuit orationem, sed a præceptore suo scriptam pronunciauit. Erat illi nomen Caspar, qui, priusquam Cæsar in Italiam tenderet, occulte conspirauerat, cum nonnullis Vngariæ & Austria Proceribus, de abducendo Rege clanculum ex aula Cæsaris. In Italia quoq; constitutus, puerum ad capiendam fugam inducebat, præsertim Florentiæ cum redirent e Roma. Nam erant ibi aliquot Vngari & Austriales, qui Cæsari obuiam missi fuerant, quorum ope et consilio puerum e manibus Cæsaris eripere satagebat. Vbi ea fraus non processit, aufugere ipse uoluit, cum iam esset Cæsari suspectus. Retractus autem ex fuga, in custodiam missus ac detentus, nihil tale amplius attentare potuit. Extat ea de re bene longa epistola Aeneæ Syluij, qui tum in comitatu Cæsaris constitutus, erat Episcopus Sennensis

nensis & Apostolicæ per Austriam Legatus. Cæsar in reditu, cum fuisset per ciuitates Italię honorificentissime ubiq; receptus, ubi domum redijt, in grauissima incidit pericula. Nam Austriales, instigantibus duobus Viricis, Comite Ciliæ & Eycingero: uolentes Regem suum Ladislaum, ut eripere de manibus Cæsaris, obsederunt eum in Noua ciuitate, cum haberent XII. Millia bellatorum, Quibus se coniunxerat Dominus Henricus de Rosis cum CC. equitibus & D. CCC. peditibus. Verum ubi audiuerat ista Gubernator regni, Dominus Gyrziko de Cunstat & Podiebrat, collegit XVI. Milia Bohemorum, ut Cæsari opem ferret. Sed antequam fines Bohemi exiret, audiuit rem compositam esse inter Cæsarem & Austriales, ope Caroli Marchionis Badensis, & Sigismundi Archiepiscopi Salzburgenfis. Omisissis igitur Austrialibus, in terras Dominorum de Rosis exercitum duxit, ac late populatis eorum agris, ultus est Cæsarem. Eodem anno in Vigilia S. Bartholomęi Apostoli, rediit e Praga exercitum uersus Thabor, cum quibus sanæ ciuibus inita cõcordia, progressus est ad Buduicys, & in districtu Pilzenensem, ad urbes Zatz & Lunã, quibus ad unitatem reductis, Pragam redijt Sabbato post Michaëlis. Dimiserat Cæsar Ladislaum Regem sub ea conditione, ut III. Idus Nouembris fieret Viennæ cõuentus Consanguineorum utriusq; partis. In quem & Vngari atq; Bohemi uenirent, ut de tutela plenius cognosceretur. Interea autem Rex puer, sub Virici Comitiss Ciliæ potestate, absq; administratione, extra Viennam remaneret. At Austriales nihil horum seruabant, sed statim perduxerunt eum Viennam, ac plenam regendi potestatem ei tribuerunt. Cunctis dies cognitionis aduenisset, ad quem multi Principes Imperij conuenerant, Austriales, uelut uictores, neq; leges neq; pacta seruare uolebant, sed ius omne in armis reponebant. Re itaq; infecta discessum est. Rex Ladislaus triumuiros creat, e quibus Ioanni Hunyadi Vngariam, Gyrzikon Bohemiam, Virico Ciliæ Comiti Austriam regendam commendauit. Miserant enim Bohemi Insignem Legationem, in qua multi erant Barones, ciuesq; Pragenfes & alij, qui nomine totius Regni Ladislaum pro uero hærede et Rege suo, cum promissione fidelitatis acceptarent, & in possessionem Regni adducerent. Verum Comiti Ciliæ, qui Regis tutelam gerebat, uisum est, Regem Vngariis prius exhibere, apud quos natus fuerat. Cum autem pleriq; ex Bohemis desiderarent integre uniri sedi Apostolicæ: quem admodum priuatis ad uicinos Catholicos literis declarabant: Nicolaus Papa V. Legatum creauit Cardinalem de Cusa, uirum doctissimum, patria Germanum, Cusa enim oppidulum est ad Mosellam situm,

Frid. Imp.
ab Austria
libus' domi
obfessus.

Gesta Gyr-
zikon. Gu-
berna.

Zotzium.
Pacta Cæsa-
riab Aust-
rialibus nõ
seruata.

Triumuiros
sub Rege
Ladislaio.

Legatus ad
Boh. Card.
de Cusa.

suum, sub ditione Archiepiscopi Treuerensis, Qui & in hoc missus erat, ut pacem inter Imperatorem & Regem Ladislaum componeret. Sed ab Austrialibus, qui ius in armis habebant, reiectus, nihil efficere potuit. In Bohemiam quoque non uenit, quia premissis pro securitate suo Sacellano, clarum ab omnibus responsum non accepit. Scriptis igitur cum illis egit, missis ad eos epistolis Sex. Quarum quaedam Ratisponæ, quaedam Brixinæ datæ fuerunt. In quibus sanè docte & acute confutat Hussitarum errorem & confidentiam de Compactatis, & de necessitate dandi Laicis Eucharistiam sub utraque specie, & quibus unam, quæ historiam commemorat, recitare hic libet.

Epistola Nicolai de Cusa Cardinalis, ad Bohemos.

Nicolaus miseratione diuina, Tituli S. Petri ad uincula, sacrosanctæ Rom. Ecclesiæ Presbyter Cardinalis, Apostolicæ Sedis Legatus, Episcopus Brixinensis: Vniuersis & singulis Nobilibus, Venerabilibus, Strenuis, honorabilibus prudentibusque, Baronibus, Prælatibus, Militibus, presbyteris, Religiosis, Militaribus, Magistris ciuium, Oppidanis, & cunctis Ecclesiasticis & secularibus, Inclitum Regnum Bohemiæ & Marchionatum Morauia inhabitantibus, ueræ pacis desideria foeliciter adipisci. Postquam diuina pietas statuit (uti firmiter speramus) Regnum & Marchionatum prædicta hoc tempore ad obedientiam sacrosanctæ Romanæ Catholicæ Ecclesiæ reuocare, Sanctissimus Dominus noster, Dominus Nicolaus Papa V. nobis curam & sollicitudinē tam sancti operis commisit, & Legati de latere plenam tribuit facultatem. Et quoniam nuper ex Nobilibus Regni ipsius Oratoribus, in Dieta Ratisponensi, latenter intelleximus, desideria omnium uestrorum, diuina inspiratione, nunc ad ueram & effectualem unionem inclinari, Et quod ea propter Apostolicam Legationem in regno ipso constitui oportet, Pro complemento tam sancti propositi, mox operam dedimus, ut hoc summo Põtifici nostro quam ocyssimè innotesceret. Et quoniam ad rem ipsam foeliciter conducendam, necesse est, ut ante accessum Apostolici Legati ad regnum, de mente singulorum aut saltem maioris & sanioris partis inhabitantium, quoad puram, ueram & effectualem obedientiam & subiectionem, sinus certiores facti. Nam nisi esset propositi uestri, uos uelle conformare progenitoribus uestris, qui ante hanc differentiam Catholicam uitam duxerunt, Qui fidē Orthodoxam ab Apostolica sede atque Priuilegia Metropolitanæ sedis, & Generalis studij, pro sua deuotione & obedientia, ad matrē suam, ipsam scilicet Sedem Romanam:

Desideriū
uiuendi
ad Ro. Ec.

Rectum
propositū
uiuendi.

meruerunt,

meruerunt: Quæadmodum & alia Christiana regna, quæ adhuc in eadem obedientia perseverant, superuacue Apostolicus Legatus inquietaretur: Et re non peracta, in non paruum omnium uestrorum dedecus rediret. Ideo, ut experiamur, quem fructū introitus Legati efficere queat, Honorabilem Ioannem Dorsenit, præsentium Latorem, Capellanum nostrū deuotum, ac dilectum, ad uos omnes & singulos transmisimus, Cui dedimus in mandatis, ut his nostris patentibus literis ostensis, uniuscuiusque mentē & intentionem inuestiget, circa iam dictā obedientiam præstandā, & quæ circa ipsam atque securū accessum Apostolici Legati fuerint opportuna, Prout de hoc per nos latius est informatus. Quare rogamus uos, & in Domino exhortamur, ut ipsum Capellanum nostrū admittere, benigne audire, & quæ mente geritis, scripto patefacere uelit. Nec putetis nos à uobis rem magni ponderis leuiter exigere. Nam cum impossibile sit, uerā pacem Ecclesiasticam constitui posse, quam diu nō est omnimoda conformitas corporis & membrorum. Turpis enim est omnis pars, quæ toti non congruit. Hinc in ea re, ubi, qui non est cum Vniuersali Ecclesia, contra eam esse constat, necesse est, purè & simpliciter, absque pacto & conditione omnium conformitatē obedientiæ amplecti. Neque quinquam moueat, quod, cum Oratores tunc Basiliensis Concilij, de pace Ecclesiastica Pragæ tractarent, ad compactiones deuentum sit. Nam experimento comperit, modum illum integram pacem & unitatem cum sancta Ro. Ecclesia non effecisse. Quæ cum sit piissima mater omnium fidelium, nulli redeunti, quem in fide genuit, premium claudere potest: & omnia quæ filij sui postulant, si salutaria sunt, liberaliter concedit. Sicut enim mater ipsa, per quæcumque pacta non possit trahi ad consentiendum in ijs, quæ filiorum suorum salutari sciret obuiare: ita etiam quæ salutis sunt sine pactis, assensum nequit denegare. Et infra, Nolite igitur tales pro fratribus honorare, qui se matris uestre filios nominari uerecundantur. Aperite queso oculos, & considerate unde excidistis, & quo perducti estis, & per quos. Et credite plus matri uestre (à qua omnia, quæ salutis & honoris sunt, recepistis) quam seductoribus illis, qui adeo cæci sunt, quod lumen non uident: adeo bestiales, quod matrem nō cognoscunt. Parui facite omnia, quæ ipsi de Compactationibus ingerunt. Nam ad illorum scolorum confusionem Deus illas sic fieri permisit. Neque religiosus frater Ioannes de Capistrano, uir utique zelum Dei habens cum scientia. Nec alius quisquam asserit, Compactationes hæresim in se continere, sed constanter negatur, in eis talia concedi, quæ uobis falso suggeruntur. Poteritis, si uolueritis,

Promissio
Capellani
ad explo-
randum.

Vt fiat om-
nimoda cõ-
formitas.

Compacta
ta nō pro-
fuerunt ad
perfectam
unitatem.

Contra se-
ductores.

Kk ex

Extra Ec-
clesiā Vni-
uersalem et
Romanā,
nō est salus

Hussitæ
Cōpactata
nunq̄ ob-
seruarunt.

Transgres-
sio Compa-
ctatorum.

Obediētia
pura &
simplic.

ex Compactionibus ipsis seductores uestros facile conuincere.

Nam cum extra Vniuersalem Ecclesiam, quæ Catholica Græce dicitur, non sit salus, Et ut ipsi negare non possunt, uidete in Compactionibus, ubi est illa Catholica Ecclesia, Et reperietis in capite primi articuli esse scriptum, quod Regnum Bohemiæ & Marchionatus Morauici, in fide conformare se debent Vniuersali Ecclesie. Et non potest intellectus alius dari, quàm quod Romana illa sit Vniuersalis Ecclesia, cui se debent Regnum & Marchionatus conformare. Et infra. Nam si aliquid singularitatis ex ipsis habere putatis circa ritum Communionis sub utraque specie, ut seductores nonnulli persuadent, legite textum, & ponderate mentem Concilij ex litera, & reperietis, negligentia illorum sacerdotum, uos omnia ibi uobis oblata perdidisse. Est enim uobis notorium, quod illi tales sacerdotes nunquam ea, quæ fieri debebant ad habendam permissionem illius Communionis, procurarunt aut obseruarunt. Sed non obstantibus Compactionibus, continuarunt illa, quæ dimittere tenebantur. Ideo ex eorum negligentia permissio etiam quoad personas, quæ usum habebant, non est sortita effectum: minus permissio de libertate concedenda obtineri potuit à Synodo, semper ob talium presbyterorum præsumptam pertinaciam, Qui toto tempore, quo Concilium sedebat, Compactata nulla ex parte obseruare curarunt, Et ita soluta est Synodus, antequàm euentualis permissio fieri potuerit. Videte nunc quæso, quomodo quidam tales uestri sacerdotes, in suam confusionem ad Compactiones refugiunt, Ex quibus penitus nihil, ex eorum seductorum culpa, etiam quo ad eos qui usum communionis habebant, estis affecuti. Sic alia, quæ in Compactionibus sunt, nonne manifestè condemnant tales allegantes? Ipsi enim sua sponte currere se ingerunt, & absq̄ missione, expressè contra Compactiones, prædicant. Et cum nullam habeant potestatem ligandi & soluendi, populum decipiunt. Videtis ne, quomodo obedientiam illam, de qua similiter in Compactionibus, quoad suum seruāt Romanum Pontificem? Ex his intelligitis, Compactiones nihil singularitatis uobis prestare, sed solum confusionem eorum, qui sua præsumptione seducti, uos seduxerūt, exprimere, ut ore suo iudicentur. Quare merito, instar aliorum fidelium, obedientiam puram, simplicem, ueram & effectuaalem, quæ sola Deo grata, uobis utilis & salutaris existit: suademus, in Legati aduentu, alacri animo acceptare, & nos de illa certiores facere, Per quam solam ab illa liberalissima Apostolica Sede indubie omnia, quæ salutis & pacis sunt, potius sine pacto quàm cum pacto, quàm primū in laudem poteritis obtinere.

Datum

Datum Ratisponæ sub nostro sigillo, die XXVII. Iunii, Anno à Natiuitate Domini M. CCCCLII. Pontificatus sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri, Domini Nicolai diuina pro- uidentia Papæ Quinti, anno sexto.

Anno Domini M. CCCCLIII.

Maxime infaustus ac funestus fuit Christianis annus iste. In Italia nancq̄ graue erat bellum inter maximos potentatus, Inter Venetos & Franciscum Sphortiam, Ducem Mediolanensem, & inter Alphonsum Regem Neopolitanum ac Florentinos. In Germania malè conueniebat Cæsari cum Rege Ladislao. In Vngaria Bohemus quidā ignobilis genere, at ingenio & manu promptus, cognomēto Axamic, latrocinij in tantam creuit potentiam, ut Quinq̄ atq̄ aliquando XIII. Millia pugnatorum sub se habens, ipsi etiam Gubernatori Ioanni Huniadi (qui de Turcis gloriosas sæpe uictorias reportauerat) formidabilis fieret. In Prussia contra Magistrum Ordinis S. Mariæ, Teuthonicorum percusserunt foedus Quinq̄ & Quinquaginta oppida illius prouinciæ, quorum partes adiuuabant Rex Poloniæ & ciuitates Imperij, quæ Stagnales dicuntur. Et tanquam parua sint hæc mala, amissimus isto anno Constantinopolim: Decus Orientis, & Peram illi uicinam Christianorū urbem, Expugnationem Constantinopoleos pulcherrimè descripsit Aeneas Syluius in eo libello, quem de rebus in Europa gestis sub Friderico III. scripsit ad Cardinalem Hilderensem. De qua & in multis lamētatur epistolis, In quarum una, ad ipsum Papam Nicolaum V. sic habet.

Ex epistola Aeneæ Syluij, de captā per Turcas Constantinopoli.

Egredior Germaniam, & ad Græciam pergo. Turcarū Imperator magnis militū copijs Constantinopolim, proximis his diebus obsidione terra maricq̄ cinxit, atq̄ ad motis machinis, & insultu ter factō expugnauit, populum omnē gladio extinxit, sacerdotes diuersis tormentorū generibus excarnificauit, Neq̄ sexui, neq̄ ætati pepercit, Quadraginta & amplius Milia personarū illic occisa referūtur. Qui res gestas ad nos ex Rascia uenientes enarrant, Paleogolum, qui apud eos imperauit, capite multatum, filium eius ereptum fuga in Pera modo obsessum aiunt, Vrbs, quæ post Constantinum in annos M. C. & ultra durauerat, neq̄ unquam in potestatem uenerat infidelium, spurcissimorum Turcarum hoc infelici anno direptioni patuit. Roma quoq̄ post suam cōditionem

Kk ij in

plebs Georgio pareat. Hic princeps, hic caput habetur. Nec dubium est, quin mores Dominantis imitari seruentes studeat. Inde malum ingens regno imminet, & vicinis regionibus immensa calamitas: nisi Rex Ladislaus cito Bohemiam ingrediatur, rebusq; modum adhibeat meliorem, Quod futurum multi sperant. Hæc Æneas Syluius ex Grætzio Stirienfi, Die XII. Iulij. Anno Domini M. CCCC. LIII.

Erant eo tempore Decanus & Capitulum Ecclesiæ Pragensis extra Pragam, Pilzinæ in urbe Catholica residentes, Qui apud se ipsos dubij, quidnam facere debeant, si à Gubernatore per literas uocarentur, ut ad diem Coronationis Regis Prage adessent, super eare, supradictum Æneâ, Episcopum Senensem (cui Papa ad Bohemiam dederat auctoritatem Legati de Latere) per literas confu- luerunt, Qui sanè XXVII. die Iulij Capitulo inter cætera, in hæc uerba respondit. Nunc ad Consilium, quod petitis, respondere pergitimus. Grauis res & ardua, quæ uobis imminet, & maior, quam per nos dirigi possit. Scimus uos esse prudentes, nec dubita- mus, ex duobus malis quin id recipiatis, quod minus possit nocere. Tamen aliqua pro captu nostro, bona fide et sincero dicemus ani- mo. Sanè percipimus in utranq; partem uobis imminere pericula, siue Pragam intretis uocati, siue recusetis ire. Si pergitis, duo peri- cula instant: Vnum, ne per insidias aduersantium in mortis aut car- ceris incommodum rapiamini: Alterum, ne Compactatis con- sentire, ac Rokyzanæ electioni subscribere cogamini. Magna sunt hæc, & animi corporisq; discrimen in se habent. At si uocati, nolitis ire, contemptus regius opponi uobis poterit, multaq; contra uos dicentur, forsitan & in locum uestrum alij ponentur, & imple- bitur nobilis Ecclesia schismaticis & hæreticis ministris. Quid hic consulamus, sanè hæremus, timemusq; ne Scyllæ uoraginibus im- mergamur, dum cupimus euitare Charybdim. Vt cunq; sit, illud nobis prima fronte suadendū uidetur. Si uocat uos Regia sublimi- tas, nō existimamus declinandum imperiū, sed petendum saluum conductum, ad tempus non breue: Quo recepto, poterunt aliqui uestrum intrare Pragam, semper aliquibus extra manentibus. In- uenietis apud Regem multos bonos uiros, qui causæ uestre assistēt. Informabitis Consiliarios eius, ius uestrū dicetis. Credimus equidē plures erunt causæ uestre affecti quam Rokyzanæ. Neq; putamus uos compelli ad aliquam rem iniustam, & contra statum Ecclesia- sticum, dum publicæ securitatis literas habebitis. Quod si uobis aut de Rokyzana in Archiepiscopum recipiendo, aut de Compactatis amplectendis uerba fiant, poteritis uos semper ad Dominum no- strum

Templa
Constanti-
nopolcos.

Iactura li-
brorum.

Catholico-
rū uexatio
in Bohem.

Rokyzanæ
potestas.

Totum re-
gnum pare-
bat Gyrzi.

in anno M. C. LXIII. per Gothorum Regem Alaricum dire- pra refertur. Sed hic, ne templa sanctorum uiolarentur, edixit. Tur- cas autem in Ecclesias Dei sacuituros quis dubitet? Doleo templum illud, toto terrarum Orbe famosissimum Sophiæ, uel destrui uel pollui, Doleo infinitas sanctorum Basilicas, opere mirando con- structas, uel ruinæ uel spurcitiæ Machumeti subiacere. Quid deli- bris dicam, qui illic erant innumerabiles, nondum Latinis cognitæ? Heu quot tunc magnorum nomina uirorum peribunt? Secunda mors ista Homero est, Secundus Platoni obitus. Vbi nunc Philo- sophorum aut Poëtarum ingenia requiremus? Extinctus est fons Musarum. Utinam tantum nobis superaret ingenij, ut hanc cala- mitatem dignis uocibus deplorare possimus: Admodum ista cor- meum urgent atq; expungunt sanctissimè pater. Video simul & fidem & doctrinā deleri, Idq; nostra desidia accidit, qui solum præ- sentia respicimus &c. Qualis autem in Bohemiâ fuerit eo anno religionis status, ex eadem Epistola declarat idem autor, dicens. Interea Bohemorum Legati Viennam uenere, petiueruntq; regem ad eos quam primū iter facere, coronamq; regni accipere. Nisi hoc ageret, mutationes in Bohemiâ timendas dicentes. His responsum est, Regem ad festum S. Michaëlis iturū, Prius & sumaxime uelit, non posse: multis in Austria Morauiaq; negocijs occupatum, & auro excussum, non habere comitatum Regi convenientem, Cum tempore fieri omnia. Legati quamuis responsi eos tæderet, illud ta- men in Bohemiâ relatuos se promiserunt. Interea fratres S. Fran- cisci, qui per Sigismundum Cæsarem, post multas Hussitarum cla- des, ad Pragam deducti fuerat, conante Rokyzana, repulli sunt. Sacerdotes, siqui bene de fide sapiunt, infinitis contumelijs afficiun- tur. Omnia in manu hæreticorum habentur, neq; illic Christiana religio, postquam Bohemi Baptismum susceperunt, magis unquam oppressa quam modo. Neq; prædia neq; corpora tueri possunt, qui fidem Orthodoxā sequuntur. Ex arbitrio perfidi, & hominum qui uiuunt sceleratissimi Rokyzanæ cuncta geruntur. Ladislaus enim Rex Georgio Gubernatori potestatem regni in Clericos Laicosq; concessit. Is uero, quia Communionis labem induit, Ro- kyzanæ, quem maxime timet, nihil contradicit. Temporalia solum curat, Spiritualia Rokyzanæ permittit. Sic regnum illud nobile, et olim opulentissimum, ab hæreticis ex integro gubernatur: Quod ante hunc diem inauditum est. Quamuis enim Hussitarum rabies primas in Regno partes aliquando possederit, semper tamen ali- quot ciuitates atq; Barones Ecclesiæ Romanæ ritum seruantes, ex- tra Imperium illorum mansere. Nunc omnis Nobilitas omniscq; plebs

Dubitatio
Capituli
Pragensis.

Epist. 157.

Periculum
anceps ex
utraq; par-
te.

Consilium
Æneæ pro
Capitulo
Prag.

Epist. 165.

strum Papam referre, dicentes, quod sine eius speciali mandato nihil in talibus uos agere liceat, & ita uobis consulimus. Scripsit eadem de re ad Cardinalem Firmanū, in hæc uerba, De Bohemia hæc sunt, quæ cupio sanctissimo Domino nostro fieri nota. Rex Ladislaus ad festum Michaelis eo seiturum, recepturumq; regni Diadema promisit, Georgiconem regni gubernatorē, usq; in diem coronationis & ultra ad annum recepit. Compactata (ut aiunt) cum Basiliensi olim Concilio facta confirmauit. Catholici in regno male mentis sunt, dolentq; se Georgiconi, utriusq; speciei fautori commissos. Canonici Capituli Pragensis ad me scripserunt, uocatos se ad coronationem dicentes, dicuntq; se nescire quid agant. Si non eunt, timent Regis indignationem. Si pergunt, formidant in fidias Gubernatoris & Rokyzanæ. &c. Scripsit item ad Dominum Vuenceslaū de Crumnau, Decretorū Doctorē, qui erat Decanus & Administrator Ecclesiæ Prag: adhortans eum, ut uocatus in arcem sollicitudinis, forti pectore cunctis procellis resisteret, ac uim omnem aduersantis inimici solido scuto fidei repelleret, Quia dominus suis absistit. Et quantum urgeri uentorum turbibus nauim suam patiat, non tamen sinit submergi. Cum magis tribulatur Ecclesia, tunc fortior assurgit. Consideret igitur in Domino, & uiriliter pugnet pro causa Dei. Erat inter Bohemiæ Baronis Ioannes de Smyrztitz, quem Bohemi Smyrztizky: Æneas in historia Smiricheum uocat, uir consilio clarus & facundia, Qui ad Regem scripsit epistolam, in hanc sententiam, uti recitat Æneas. Ioannes Smiricheus Ladislao Regi salutem, Venturum te quam primum in regnum tuū probo, si modo imperaturus ueneris, non pariturus, inermem impotentemq; intrare non laudo. Si non bipitem mater peperit, ut ex duobus capitibus unum Viennæ apud amicos dimittas, alterum Bohemorum dubiæ credas fidei. Vale. Hæc epistola Comiti Ciliæ reddita est, qui cognito tenore Gyrzikoniam remisit. Ille accersito Procerum Concilio, inter quos Ioannes iste non postremus erat, Literarum sensum, suppresso scriptoris nomine, recitat, quid mereatur scriptor interrogat. Dignū morte omnes pronunciant, tanquam proditorem patriæ. Proferatur ergo epistola illius manu scripta, & eius annulo signata, Dam-natus ore suo compræhenditur miser, eiq; duarum horarum tempus datur, in quo & anime suæ saluti & rebus domesticis consulat, si uelit. Nec diutius uitæ dimissus, gladio percutitur in uigilia Natiuitatis Mariæ, in ciuitate antiqua Pragensi, & sepultus est in hospitali circa Pontem Pragensem. Qui dum pro alterius uitâ sollicitus esset, suâ prodidit. At proditor epistolę eius Comes Ciliæ,

Epist. 168
Decanus et
Adminis-
trator Ec-
clesiæ Prag.

Epistola
Smirichei
Nobilis Bo-
hemi ad La-
dislaum Re-
gem.

Ob eam e-
pistolam
gladio cæ-
sus est.

mox

mox fuit pœnam iusto Dei iudicio. Nam conuocatis Austriae prouincialibus, cum indiceret exactionem publicam, quam uulgo Steuram uocant, pro deducendo in Bohemiam Rege, Consilio & opera Eytzingeri ita odiosus repente factus est cunctis Australibus, & adeo acriter accusatus apud Regem, ut mox omni potestate & administratione iussu Regis priuatus, coactus sit e Vienna inglorius & exul discedere, multis à plebe, dum excederet, uexatus probris, Et nisi Albertus Marchio Brandeburgensis eū usq; ad portas conduxisset, lapidibus quoq; & luto infectata eum plebs fuisset, Qui paulo ante in summa erat potestate, ipsum Regem quoq; gubernans, Et successit in locum eius Eytzingerus, cuius studio deiectus fuit. Approquinquante itaq; festo Michaelis, Dominus Gyrziko Gubernator cum alijs Baronibus, Terrigenis, & ciuitatum Consulibus, exierunt de Praga uersus Iglauiam, ad introducendum Regem suum. Atq; ut eum quam magnificentissime susceperent, contulerūt uniusquisq; Censuum suorum Tertiam partem. Ex qua sanè pecunia, & coronationis solennia peracta sunt, & Curia onera supportata. Quædam item castra Coronæ redempta, sed ita, ut ipsi Gubernatori uel amicis eius committerentur. Die igitur XXIII. Octobris introduxerunt Regem Pragæ in arcem summo cum honore. Et post Quadriduum, in festo Simonis & Iudæ Apostolorum, coronatus est Rex in Ecclesia Pragensi, annos natus 13. à Domino Io. Episcopo Olomucensi inauguratus & unctus, presentibus alijs quoq; Episcopis ex Austria & Vngaria, utpote Patauiesi, Strigoniensi, Varadiensi, Principib. itē multis, Proceribusq; et Baronibus atq; Oratoribus Regum, prouinciarum, & ciuitatum innumeris. Omnia autem sacra Catholico ritu peracta sunt. Roky, cum suis nullū apud hunc Regē honoris aut gratiæ locū repperit, Nec unquam hæreticorum sacris aut conuenticulis interesse, aut eorū Ecclesias intrare Rex uoluit, quamuis rogatus: Quin immo cum à Rokyzana quidam sacerdos subornatus esset, ut Regi Missam celebraret, Rex, ubi accepit hæreticum esse, misit ad eum Magistrum militum iubens, ut nisi protinus abscederet, alteriq; locum daret sacerdoti, qui Catholico ritu celebraret, ut abriperetur, ac de proxima rupe præcipitaretur. Sabbato autem post festum omnium sanctorum die Tertia Nouembris, Rex præsentem Gubernatore alijsq; Baronibus, Consules et Senatum legit de more, tum in antiqua tum in noua Ciuitate Pragensi, multoq; tempore Praggæ permanit. Et altera sororū eius hoc anno desponsata fuit Vratislauicæ, Serenissimo Regi Polonię. Altera Illustris. Principi Wuilhel. Duci Saxo, & Lantrauiuo Turingię, iam antea desponsa fuerat.

Comes Cilia: repente ex Aula Regis eiectus.

Rex Lad. in Bohe. magnifice introductus est

Coronatio Regis.

Rex Rokyzanā odio habuit.

Duæ sorores Regis desponsatę

Anno Domini M. CCCCLIII.

Dux Glogouia.

Cum Pragæ ageret Rex, uenit ad eum Illustris Princeps Henricus, Dux Glogouia maioris è Slesia, qui à Rege solenni pompa in antiquæ ciuitatis Prætorio, ius sui Principatus (quod feudum uocant) accepit, præstito ei fidelitatis iuramento, quod Homagium dicunt XVIII. Februarij. Quo tempore filia eius desponsata fuit Magnifico Domino Ioanni de Rosis, Qui eam adiuncto sibi fratre Domino Henrico, eodem anno è Glogouia in Bohemiam splendido cum comitatu abduxit. Eodem anno uenit Pragam Dominus Ioannes Episcopus Papiensis, Referendarius Nicolai Papæ, missus ab eo Legatus ad Regem; Venerunt item è Germania plerique ad Regem Principes: Dominus Frider. Archiepiscopus Magdeburgensis & Primas Germaniæ; Dominus Caspar Episcopus Misnensis; Illustrissimi Principes, Vuilhelmus Dux Saxoniae, Lantgrauus Turingiæ, & Marchio Misnæ. Item Fridericus Lantgrauus Hasiæ, Cui cum ægrotare cœpisset, quidam è familia sua, Rokyzana cum suis Clericis instabat, ut sub utraq; specie in extremis communicaretur, Quod cum ille renuisset, nolebat Rokyzana finis eius ad sepulturam Cœmiterij sacratæ admittere, sed cogebatur pius Princeps famulo suo de sepultura occulte et nocturno tempore providere apud S. Iacobi Aedem, quæ fratrum Minorum erat. Idem prius contigerat Nobili Baroni, Magnifico Domino Henrico de Gera, qui à Gyrzikone captus ac turri in arce Podiebrat inclusus, cum peste correptus, petisset confiteri & communicare ritu Catholico, denegatum est ei utrunq;, Cunctq; sub utraq; specie communicare nollet, atq; ita sine uia tico decederet, denegata fuit eius funeri Ecclesiastica sepultura, & uelut uilissimum morticinum sub turri in loco prophano terræ conditum est. Cum autem Principes illi aliquandiu Pragæ agerent, & Gyrziko cum plerisque alijs Baronibus inter Regem Ladislaum, & Ducem Vuilhelmum super quibusdam articulis mediatores essent, incidit eo tempore festum Dedicacionis Ecclesiæ B. Mariæ ante latam Curiam, ubi præsidebat Rokyzana, celebrandum, in Dominica proxima ante festum S. Michaelis, quod festum Diui Vuenceslai die proximo præcedit, in mense Septembri. Quod ut quam magnificentissime perageretur, præcepit Rokyzana cunctis in utraq; ciuitate Pragensi Plebanis, sectæ suæ adherentibus, ut in omnibus suis Ecclesijs eadem Dominica die Dedicacionis festum peragerent. Vnde factum est, ut per omnes Ecclesias protenderentur uexilla, festum Dedicacionis indicantia. Id quod Hæresiarcha pro magna sibi gloria reputabat

Quidam Germaniæ Principes Pragam uenerunt ad Regem.

Dominus Henricus de Gera captiuus.

Vide Supra an no so. in fine.

Festum Dedicacionis in Ecclesia Rokyzanæ

tabat, quod ei tanquam Archiepiscopo ita parerent Ecclesiarum Parochi. Cum autem frater quidam Ordinis Prædicatorum, in Monasterio & Ecclesia S. Clementis, contra hunc nouæ superbiae fastum prædicaret, quod non sit simplicis sacerdotis (qualis erat Rokyzana) festa Dedicacionis pro libitu suo transferre: miser ille frater mox altero die deperditus fuit, nusquam ulterius Pragæ comparens. De quo non satis compertum erat, submersus ne an clam eiecitus fuerit. Quatumuis uero potestate sibi usurparet Rokyzana, Rex tamen, licet adolescens, nunquam persuaderi potuit, ut Ecclesiam eius intraret. Cunctq; ille in celebritate corporis Christi sacræ Eucharistiæ per urbem deferret, Rex illum è fenestra conspicatus, nullum reuerentiæ signum præbuit, percunctantibus amicis, ut quid Sacramentum inhonestasset: Non me latet, inquit, diuinitissimum Christi corpus dignius esse, quam ut per me satis honorari possit, nec mea reuerentia gloriam eius auget, neq; dehonestatio deus imminuit: Verum mihi cauendum est, ne dum Christum honoro, sacrilegum presbyterum Rokyzanam popularibus approbasse uidear, quorum plerumq; mores ex Principe pendent. Nec illi me Deum contempsisse putabunt, cuius sacratissimum corpus in Catholici presbyteri manu me summis semper honoribus prosecutum fuisse uiderunt. Cum igitur uiderent hæretici, sua sacra à Rege despic, grauis eis esse cœpit mora Regis. Vnde cōtriguit, ut cum Austriales & Vngari peterent ad se reuerti Regem, Hulsitæ illi discessuro minime aduersarentur. Creatis igitur de more per Regem nouis in utraq; ciuitate Consulibus, feria Quarta post festum omnium Sanctorum, & constitutis Pragæ Capitaneis, Domino Sbincone de Hazenbergo, nobili de familia leporum Barone, & Domino Henrico de Stratz: Assumpto secum Domino Gyrzikone, Gubernatore Regni alijsq; Baronibus non paucis, à Praga discessit Rex Ladislaus, die Dominica ante festum S. Catharine, uersus Vratislauiam, nobilem ciuitatem, & caput Slesiae, ut illam inuiseret, priusquam in Austriam & Vngariam rediret.

Rex Rokyzanā ubiq; contempnit

Discessus Regis è Bohemia.

Anno Domini M. CCCCLV.

Rex à Clero Senatuq; & populo Vratislauensi quam honorificentissime susceptus, in comitatu suo multos habebat Episcopos, Principesq; & Barones. Inter quos Gyrziko, Gubernator Regni Bohemiae, minime inter postremos erat. Accidit autem, cum Rex in Ecclesia Cathedrali sacris interesset, & proxime assisteret ei Gyrziko, accessit ad eum Kilianus, Parasitus quidam: qui stultitiam simulare solitus, ut alios stultos faceret, dicebat illi, Nonne satis nitida uidetur tibi

Kilianus Parasitus

Grave responsum
Gyrzikonis.

tibi religio nostra: Vides, quam multi ac magni Principes, & ipse Rex noster, unum ritum sequuntur. Cur non his potius quam Rokyzanæ consentis? An plus sapere paucos Bohemos quàm reliquam Christi Ecclesiam censes? Quin relicta incondita plebe, nobilitate iungas nobiliter. Ad hæc Gyrziko cum grauitate respondens, ait. Si tua hæc sunt uerba, non es quem simulas, Tibi tanquàm prudenti respondeo: Sin aliena, satisfacere me illis oportet. Audi ergo, Ecclesiasticas Cæremonias sua quisquæ pro fide gerit. Sacrificia ea facimus, quæ credimus Deo grata. Nequæ nostri arbitrij est, credere quid uelimus, Victa magnis rationibus mens humana, uolens nolensque capitur, utque natura instituta est, altera facile trahitur, altera elabitur. Mihi persuasa est meorum sacerdotum religio. Si tuam sequor, homines fortasse fallam, animæ meæ contrarius: Deum qui corda inspicit, nequeo fallere. Neque me tui similem esse decet. Aliud Histrioni, aliud uerò nobili conuenit. Hæc uel tibi habeo, si sapias: uel his referto, qui te submisere. Varia erat Auslicorum Regis itæ ad Cæs. fortuna, Comes Cilicæ, qui erat Regis auunculus, Eitzingeri declaratione & astu ab omni administratione rerum amocus & turpiter elatus, ab eo salutem petijt, cuius salutem maxime insidiatus fuerat, Nempè ad Cæsarem se conuertit, petens ab eo ueniam, ac magna promittens, si in gratiam reciperetur. Cæsaris uerò clementia frustratus, ad Venetos mittit, quibus graue tum bellum erat cū Francisco Sphortia, Duce Mediolani, promittens illis magna Bohemorum auxilia se adducturum, si stipendia in milites dare uellent. At illi maluerunt oblatam à Sphortia pacem acceptare, quam incertum belli euentum emere. Interea Eitzingerus cœpit inuisus esse Baronibus, quorum auaritiæ atque rapinæ obsistebat. Illi igitur nunc per sese, nunc per filios suos, qui Regi die noctuque assiscebant, Eitzingerum criminabantur, Comitumque Cilicæ, auunculum & assertorem regnorum & prouinciarum eius, in gratiam recipiendum esse suadebant. Vnde factum est, cum Rex Viennam redisset è Vratislavia, ut Comes Cilicæ per amicos Regi reconciliatus, reuocatus ad pristinos sit honores. Is ergo Viennam rediens summo cum splendore (Mille enim equites eum sequebantur) cum uenisset ad urbem, extra portas obuium sibi habuit, Ipsum Regem cum uerso comitatu regio, Vnus Eitzingerus per auersam portam effugiens, fortunæ celsit, ac mortem fuga euasit. Affuerunt paulo post Legati Vngarorum, petentes, ut Rex ad Vngaros propter uarias regni necessitates uenire dignetur. Multa in Ioannem Huniadem, Regni Vngarici Gubernatorem dicta sunt, cum ab alijs, tum maxime à Comite Cilicæ, qui causabatur, illum in Vngaria Regem agere,

Criminationes contra
Ioan. Huniadem.

agere, uectigalia ad eum cuncta deferri, munitissima regni oppida, arces, equos, arma, in potestate eius esse. Si ergo Rex in Vngariam pergat, uerendum esse, ne sub manu illius constitutus, ui aut ueneno pereat. Extinguendum prius esse Huniadem, ut secure in regnum suum Rex proficisci queat. Hinc uarijs artibus actum est, ut euocatus ad Regem Huniades, dolis circumuentus interiret. Ille autem de fraudibus ijs certior per amicos factus, omnes Comitibus dolos & insidias elusit, habens in comitatu suo Duo Milia equitum. Gubernator Regni Bohemiæ Gyrziko, audiens male conuenire Regi cum Huniade, profectus est Viennam, ut Regem tuto reduceret in Bohemiã. At uarijs interim tractatibus eo deuentum fuit, ut Rex constituerit Budam proficisci. Reuerso igitur domum absque Rege Gyrzikone, Rex Budam profectus est, unde misit ad Pragenses epistolam, in hæc uerba.

Epistola Ladislai Regis ad Pragenses.

Honorabilibus & prudentibus Magistris ciuium et Consulatui Pragensi, fidelibus nostris dilectis, Ladislaus, Dei gratia Vngariæ & Bohemiæ & c. Rex, Austriæ Dux & Morauia Marchio.

Honorabiles & prudentes, fideles dilecti. Quoniam prosperos successus rerum nostrarum synceritati uestræ iocundos fore non ambigimus, ut cum ijs, qui Maiestatem nostram diligunt, gratulari letarique ualeatis, notificandum uobis duximus, Celsitudinem nostram nuper clapsis diebus Indictum Regnum Vngariæ adiuisse: assistentibus nobis Reuerendissimo Archiepiscopo Strigoniensi, Comite Palatino, alijsque Prælati, Proceribus & Nobilibus Regni prædicti, ipsisque Serenitatem nostram comitantibus, cum leto populorum occursum, magnaque omnium exultatione, usque Budam, Regni ipsius præclaram urbem peruenisse. Itaque præfati regni nostri nacti possessionem, accessu nostro tranquilla pace & quiete nobis firmius solidamus. Hæc uobis ad uestram consolationem de nostris prosperitatibus nunciata, alijs, qui uobiscum congaudeant, nota facere non omittatis. Datum Budæ, Die Octaua Mensis Februarij: Regnorum nostrorum Anno Vngariæ & c. Decimo Quinto, Bohemiæ uerò Tertio.

Mortuus est eodem anno Romæ Nicolaus, Papa Quintus, uir optimus & doctissimus, Cui Philippus frater, Ro. Ecclesiæ Cardinalis, egregij operis monumentum in B. Petri templo extruxit, hoc adiecto Epitaphio. Hic sita sunt Quinti Nicolai Antistitis ossa, Aurca qui dederat secula Roma tibi: Cōsilio illustris, uirtute illustrior omni. Excoluit doctos doctor ipse uiros & c. Cui in Pontificatu successit

Prosper
Regis transitus
in Vng.

Hæc annorum
regni diuersitas,
ex coronationis
tempore attenditur.

Mors & Epitaphium
Nicolai V.

Calixti in
tegritas.

successit Calixtus Tertius, natione Celtiberus ex Hispania, patria Satiensis Valentini Diocesis, uir utriusque iuris peritissimus, summae grauitatis & modestiæ, qui nunquam in Senatu aliquid per adulationem & gratiam loquutus est, ab omni pompa & inani gloria alienus. Hic tanto flagrabat zelo Christianæ religionis & Turcarum odio, ut proprio Chirographo scripserit iuramentum, de inferendo Turcis bello, In hæc sanè uerba, uti Platyna recitat, Ego Calixtus Pontifex, Deo omnipotenti uoueo, & sanctæ indiuiduæ Trinitati, me bello, maledictis, interdicitis, execrationibus, & demum quibuscunque rebus potero, Turcas Christiani nominis hostes fauissimos persecuturum. Affirmat autem Platyna, hoc illum scripsisse antequam creatus fuisset Pontifex. At alia habetur eius iuramenti formula, in uetusto quodam Chronographiæ codice, in hæc uerba.

Forma iuramenti quod iurauit Calixtus P P. III.

Iuramentum
pro recupera
nda Con
stantinopoli

Ego Calixtus Papa Tertius, promitto & uoueo sanctissime Trinitati, Patri & filio & spiritui sancto, Dei genitrici semper uirgini, sanctis Apostolis Petro et Paulo, totisque Curie cœlesti, quod etiã ad effusionem sanguinis proprii, si opus fuerit, dabo operam, & adhibebo omnimodam diligentiam, quantum potero, iuxta cõsiliu uenerabilium fratrum meorum, pro recuperatione ciuitatis Constantinopolitanæ, quæ heu peccatis hominum exigentibus, nostris temporibus occupata & euersa est, per Iesu Christi Crucifixi Saluatoris nostri inimicum, filium Diaboli, Machometum & Turcarum Dominum. Pro liberatione deinde captiuorum Christianorum, necnon ad exaltationem fidei Orthodoxæ, ad exterminationem Diabolicæ sectæ reprobis perfidique Machometi, in partibus Orientalibus, ubi maxime lumen fidei occubuit. Quod si oblitus fuero tui Hierusalem, obliuioni detur dextra mea, Et adhæreat lingua mea faucibus meis, si non meminero tui, Et si non proposuero Hierusalem in principio lætitiæ meæ. Sic me Deus adiuuet, & hæc sancta Euangeliã. Ut autem quod promiserat, re ipsa præstare posset, Prædicatores per totam Europam statim misit, qui omnes Christianos in Turcas animarent, quique facultatum aliquid & opum suarum ad tantam expeditionem conferrent. Ex his autem facultatibus XVI. Triremes Romæ ædificatas in hostem misit, Patriarcha Aquileiensis prefecto, Qui triennio maritima hostium Asianorum uexauit. Insulas quasdam cepit, ac magnas calamitates hostibus intulit, uti refert Platyna. Apparente deinde per aliquot dies Cometa crinito & rubeo, ad auertendã iram Dei, Calixtus aliquot die-

rum

rum supplicationes decreuit: ut siquid hominibus immineret, totum id in Turcas Christiani nominis hostes conuerteret. Mandauit præterea, ut assiduo rogatu Deus flecteretur, in Meridie campanis signum dari fidelibus omnibus, ut orationibus eos iuuarent, qui contra Turcas continue dimicabant.

Anno Domini M.CCCCLVI.

Misit igitur Calixtus Papa in Germaniam Cardinalem Sancti Legatus Angeli, Ioannem Caruaiam, uirum industrium ac magnanimum, Legatum de Latere, ut Septentrionis uires in Turcas concitaret. Machumetes enim capta Constantinopoli superbus, cõgregabat ingentes copias, ut per Triballos in Vngariam eas duceret, Quæ deuisa, Illyricos penetraret sinus, atque intima rura Liburnorum, rerumque caput Italiam atque Romam uno impetu sibi subigeret.

Verum parua urbs, munita alioqui ac nobilis, Thaurinũ, quæ nunc Alba Græca dicitur, ad confluentes Danubij Sauris sita, tantos eius conatus retinuit. In quam sanè Ioannes Capistranus, de quo supra dictum est ad longum, cum accepisset illuc appropinquare Turcas, cum magna manu cruce signatorum properauit. Sed & Ioannes Huniades, Vngariæ Gubernator, contractis raptim copiis, eo profectus est, Cardinalis Budæ remansit, auxilia undique ciens, Rex Ladislaus, ubi aduenisse Turcas cognouit, nec Vngaris uires esse, quæ tantam uim ferre aut repellere possent, mobiles gentis animos ueritus, neque satis tutam Budæ moram arbitratus, sub specie uenationis urbem egressus, in Austriam properare se recepit.

Machumetes, Turcarum Imperator, apud Albam castrametatus, summas uiribus eam urbis partem oppugnare adortus, quæ planus patuit aditus, ubi cruce signati stationes habebant, parum tecta armis acies, gladijs hastisque tantum hispida, uerum seriostrate (ut ait Aneas Syluius) animi & cœlesti auxilio tuta. Ingressi ergo per muri ruinas Turcæ, atrox cum his prælium commiserunt. Capistranus exturri clamitans, Christianos hortari, uexillum crucis ostendere, opem de cœlo promittere, maledicere hostibus, Dei præsentiam implorare. Huniades modo huc, modo illuc cum globo militum currere, instaurare ordines, profectus ualidos, pro laucijs integros sufficere, Imperatoris ac militis officium exequi. Pugnatum est summa ui utriusque, modo nostri, modo Turcæ pedem referre. Postremo repulsi à Christianis Turcæ, oppidum foeda fuga relinquere. Rursus sequentibus cruce signatis, extra muros pugnam instaurare, mox data opera fugere, & quam remotissime ab oppido

LI Christianos

Taurinum
feu Alba
Græca.

Atrox præ
lium in op
pugnatio
ne urbis.

Io. Capistra
ni fidelis
opera.

Christianos protrahere, Interim acie à latere immittere, quæ redi-
 tum in urbem egressis intercipiat, Quod & factum fuisset, nisi Io-
 annes Capistranus ex muris has uidentis insidias, suos reuocasset,
 Cum autem parum exaudiretur, Tympanis et tubis uocem confun-
 dentibus, præceps in pugnam ruit, extra urbem, atq; inter Duas
 acies, inter tela uolantia percurrrens, clamoribus ac signis cruce si-
 gnatos redire coëgit, Frustrati magna spe rei bene gerendæ Tur-
 cæ, in castra redierunt, cum XXXIII, horis inter diu noctuq; nunc
 muros quatientes, nunc manu pugnantes, prælium protraxissent,
 Machumetes amissis eo prælio plurimis militibus, sequenti nocte
 incensis castris ac machinis, cum toto exercitu trepidus abiit, Victo-
 ribus ea tantum præda relicta est, quæ non potuit ab igne absumi,
 tormenta scilicet ænea, & arietes ferro graues, machinarumq; in-
 gens uis, Post hanc uictoriam Huniades morbo correptus, obiit
 in Zempfen oppido, ubi assistente & orante Ioanne Capistrano,
 spiritum Deo reddidit, Nec longe post ipse quoq; Capistranus
 senio confectus, sollicitè obiit in oppido Villach, Fœlix nimirum
 mors utriusq; quibus tam claro peracto prælio, actanto populo-
 rum fauore quæsito, ægra relinquere corpora datum est, ut perpe-
 tuo fruerentur in cœlis gaudiorum præmio. Ladislaus Rex,
 audita Huniadis morte, suadente Ciliæ Comite, in Vngariam rediit,
 atq; ut Turcarum relicta spolia, camposq; in quibus barbara
 castra fuere, uideret, Suafu Comitæ Albam profectus est, Reuine-
 bat eam urbem ualido præsidio Ladislaus filius Huniadis, maior
 natu, Qui ueniēti Regi, purpuratisq; ac togatis eius portas aperuit,
 armatos uero, circiter Quatuor Milia, ab ingressu prohibuit,
 Hic dum mora trahitur, rem diuinam spectante Rege, consilium
 de morte Comitæ in abdito conclauis Proceres ineunt, Vocatus eo
 Comes, an iret aliquandiu hæsit, Exin diploide, uix penetranda fer-
 ro, indutus, proficiscitur, Venientem Ladislaus proditorem com-
 pellat, qui patri sæpe necem parauerit, infensumq; sibi Regem fe-
 cerit, nunc diem uenisse, quo scelerum pœnas luat, Comes, arrepto
 ex manu armigeri gladio, Ladislai caput petiit, & quibusdam in-
 terficiētib; manus, digitos eo ictu amputauit, Exorto autem cla-
 more irruerunt Vngari, qui defendentē se magno animo Co-
 mitem, multis confossum uulneribus obruncauerunt, Restam
 atroci facinore uehementer commotus, dolorem supra quam fere-
 bat eius ætas compressit, neq; tamen dubitauit uel casum Comitem
 profiteri, iussitq; defuncti cadauer plaustrum impositum, Ciliam de-
 ferri, atq; in sepulchris maiorum condi, Deinde relicta Alba Bu-
 dam repetere statuit, comitante Ladislao Huniadis filio, Inter
 equitandum

Victi Tur-
cæ.

Obitus Hu-
niadis et Ca-
pistrani

Rex in Vn-
gariam re-
uersus.

Comes Ci-
liæ in Alba
Græca inter-
fectus.

equitandum ad oppidum Huniadum peruenit, ubi Huniadis con-
 iunx obuiam ei facta est, lugubri ueste ob mariti mortem induta,
 Rex matronam complexus, in consolationem eius multas commem-
 morauit laudes, & præclara facinora Huniadis, iussit lugubria uesti-
 menta ponere, & purpureas tunicas auro distinctas afferri, quas
 uiduæ duobusq; filijs eius Ladislao & Mathiæ dono dedit, Puel-
 las quoq; pro dignitate donatas, mutare habitum iussit, totumq;
 diem lætitiæ dari. His blandimentis allecti Huniadis filij, posito
 metu de cæde Comitæ, Regem Budam usq; secuti sunt, Aulam in
 primis æstimati cultiq; frequētantes, Verum amici Comitæ regias
 aures quotidianis pulsabāt querelis, quod mors Illustris Principis
 & auunculi Regis maneret inulta, corrigendum esse audacem iu-
 uenem, ne prope diem in caput ipsius Regis facinus aliquod inten-
 dat, qui Regi proximum obruncare nō sit ueritus, Iam ei regna-
 di spem factam esse, patrem eius idem concupiuisse, animum sentit,
 non uoluntatem defuisse, grauiorem etatem discrimina quæq; me-
 tiri, iuuenem quodcumq; libuit factu facillimum credere, per æqua
 & iniqua ad regnum tendere. Rex ijs motus, designata hora,
 dispositisq; in regia armatis, compræhendi & in carcerem rapi ius-
 sit ambos Huniadis filios, Cum quibus & Ioannes Episcopus Va-
 radienfis & pleriq; alij, tanquam conscj, tum cædis Comitæ, tum
 insidiarum quæ Regi pararētur, Ladislaus XXIII, annos natus,
 egregio corpore iuuenis, flauis de more crinibus super humeros
 pallsis, reuinctis post tergū manibus, talari atq; aurea ueste: quam
 Rex paulo ante donauerat ei: indutus, in publicū producitur, Qui
 erecta ceruice, oculis hinc & illinc spectantibus, intrepidus ad sup-
 plicium pergit, ac pauca pro sua excusatione locutus: iussus genua
 flectere, Carnifici paruit ceruicem sibi amputaturo. At carnifex re-
 ligata illius coma, ne collū impediret, nutās + libansq; uix tandem
 Quatuor ictibus candidam ceruicem abscidit. Frater eius Ma-
 thias, in uinculis retentus, Viennam perductus est, Episcopus Va-
 radienfis duobus Cardinalibus, Ioāni S. Angeli & Dionysio Stri-
 gonienfi custodiendus, & secundum Canones iudicandus traditur:
 paulo post à Rege, cum per Strigoniam iter faceret, dimissus. Cæ-
 teri fractis carceribus euasere, Rex Budæ non diu moratus, Vien-
 nam redijt.

Rex uiduā
Huniadis
relicta con-
solatur.

Accusatio
cōtra filios
Huniadis.

Captus &
gladio cæ-
sus Ladis-
laus Hu-
niadis filius

+ titubans

Anno Domini M.CCCCLVII.

Erat Rex iam XVII, annos natus, quando cœptum est ei de Sponfa La-
 uxore prospicere. Multæ quidem uirgines offerbantur, tantum
 Ladislai Re-
 conjugium experētes, Verum nobilissimo Regi nulla dignior uisa
 gis.

LI ij est

Contentio
de loco nu-
ptiarum.

est Magdalena, Caroli Regis Franciæ filia, tum propter ætatem
conuenientem, egregiam formã, pudicos mores, tum propter san-
guinis excellentiam & maiorum eius gloriam. Placet itaq; Lega-
tos mittere, qui sponfam petant. De loco autem nuptijs eligen-
do contentio exoritur, Vngari Budam, Austriales Viennam, Bo-
hemi Pragam, tantæ celebritati deputandam aiunt. Diu restrahi-
tur, nutante Rege. Ob eam causam Gubernator Regni Bohemiæ
Gyrziko, in Austriam cum DCCC. expeditis equitibus profici-
scitur. At Viennam intrare nolens, tanquã suspectam sibi ciuita-
tem (Nam paulo ante fuerat ibi mortuus Dominus Henricus de
Rosis, XXV. die Ianuarij, cum ex Vngaria redisset à Rege) euo-
cauit Regem ad colloquium, magna se habere dictitãs, quæ ei pan-
dat. Verum neq; Danubium transire, neq; alteri quã ipsi Regi
pandere quicquã uolebat. Indignum hoc Senatui uisum est, tan-
tum permittere licentiæ subdito, Insolentiorẽ inde fieri, & Maie-
statem Regis uilescere. At Regem mouebat autoritas Gubernato-

Rex è Vien-
na trans
Danubiũ
ad Gyrzi-
konẽ per-
rexit.

Colloquiũ
4. dierum.

ris, & aliquid subesse arduum existimabat. Cedens igitur tempori,
ac honestati utilitatẽ præferens, inermis perrexit ad armatum trans
flumen. Secuta sunt Regem tria Millia equitum, sed Togatus mag-
is quã Lorica tus exercitus, Tentoria in ulteriore Danubij ripa
proensa, dimisso spacio inter bina castra, & tabernaculum in me-
dio collocatum, In quo Rex cum Gubernatore cõueniret. Qua-
tuor diebus colloquium productum est, Rex per noctem in urbem
rediit. Primus congressus publicus fuit, in quo salutatio de more
facta, & honor Regi habitus est. In altero atq; item in altero, duo
tantum sermonis testes adhibiti. In Quarto, semotis arbitris, solus
cum Rege Gyrziko tabernaculum introiuit. Verba inter eos habi-
ta, non sunt prodita, Ex ijs autem, quæ sequuta sunt, apparet, de
transitu Regis in Bohemiã tractatum fuisse. Vbi autem, sermo-
ne sæpius habito, nõ conuenere uoluntates, Gubernator indigna-
bundus minabundusq; retro flexit iter in Morauiam. Regi
haud salubre uisum est consilium, dimisisse hominem male pacatum,
quem penes Regni potestas esset, qui nocere pariter ac minari
posset. Misit ergo primores ex Curia Proceres, qui placatum
retraherent: Sin minus, facturum postulata Regem promitte-
rent. Inuentus in itinere, nec de reditu uerbum fieri passus est, nec
de sententiã sua quicquã detraxit. Promissus est itaq; in Bohe-
miã Regis transitus, & nuptiarum solennitas Pragæ destinata.

Discordia
inter Cæs.
& Ladislau

Erat adhuc antiqua inter Cæsarem et Ladislau Regem dis-
sensio, ab eo tempore, quo Rex ante iustam pubertatem è mani-
bus Cæsaris, qui tutor eius erat, per arma crepius fuerat. Ad quam
sane

sane tollendam, non solum Dux Bauariæ, sed & Papa Calixtus
III. uices per Legatum suum interposuit: Quemadmodum intelli-
gere licet ex ea epistola, quam ad Regem dedit, in hæc sanè uerba.

*Calixtus Episcopus, seruus seruorum Dei, Charissimo in
Christo filio Ladislao, Regi Vngariæ Illustri, Salu-
tem & Apostolicam benedictionem.*

Intelleximus, non sine graui displicentia mentis nostræ & ama-
ritudine cordis, quod adhuc inter Charissimum in Christo filium
nostrum Fridericum, Romanorum Imperatorem Augustum, &
tuam Serenitatem, non solum discordia, sed apertum bellum per-
durat, & hinc inde subditi uestri uexantur & laterantur. Quæ res
tanto molestior nobis est, quãto magis ex inde Christianæ Reipub.
detrimentum resultat. Est profecto res detestabilis, quod uos,
qui unã ex familia nati estis, proximi sanguine, fratresq; patruele
tantis adinuicem odijs seruetis, ut etiam armis decertetis. Dolen-
dum est, quod opulentam et nobilem patriam uestrã, nunc ferro
nunc igne dissensio uestra deuastat, Et illas uires inter uos consu-
mitis, quas deberetis in hostes fidei, pro tutela Christianæ religionis
effundere. Et quamuis Imperatori præfato, tanquam primo inter
sæculi Principes, aduocato Ecclesiæ, & protectori fidei Catholicæ,
potissime incumbat, pace in suo Imperio procurato, totis conatibus
in eos militaria signa trãsferre, qui nomini insultare Christiano ni-
tuntur: Tibi tamen nõ minor cura esse debet, ad hostes fidei propul-
sandos, & maxime Turcas, qui Regno tuo Vngariæ latissimo &
quondam florentissimo, non solum uicini sunt, illiq; molestias in-
dies inferunt, sed etiam non paruas eius prouincias sibi usurpau-
erunt. Dolemus certè, et angimur uehementer, cum indies ex illo re-
gno Christianos capi, & in barbaricam deduci captiuitatem acci-
pimus, Miramurq; te non maiori studio teneri pro defensione
ipsius regni quam uidemus, Qui dum in Austria cum patru-
e tuo contendis, præfati regni curam postposuisse uideris: Tanquam
plus doleas, unam tibi per Christianos uillam auferri, quam si per
Turcas una prouincia surripiatur. Certè illud palam est, quod cum
tu & dictus Imperator inuicem discordes estis, & domestico bello
impliciti, non solum Vngaria, sed tota uere Christianitas in pericu-
lo ponitur. Nam quomodo Gallici & Hispani uel Anglici contra
Turcas exercitum ducere curabunt, in remotis agentes: quando
uos, qui prope estis, & quorum potissimè res agitur, inter uos dissi-
dentes, nihil cogitare uideamini super his, quæ Turcarum perfida
LI iij gens

In epist. Ance
sylv. epist. 45.

bellum
inter con-
sanguineos

Repræhen-
sio Regis,
propter ne-
glectã Vn-
gariã.

Bellum eo-
rũ toti Chri-
stianitati no-
cium.

Studiū pro
concordia.

gens aduersus Christianos in dies molitur: Est igitur supra, quam dicere possumus, periculosa hæc uestra discordia: Nec uidemus, quin mala infinita prorumpant, nisi quam celerrime tu & Imperator præfatus simul conciliemini. Audiuimus tamen unum, quod nobis consolationi est, dilectum filium, Nobilem uirum, Ludouicum Bauariæ Ducem, in Austriam descendisse, concordiam inter uos, tanquam communem amicum practicaturum. Nos autem dilecto filio nostro, Ioanni Cardinali S. Angeli, Apostolicæ sedis Legato, qui iam dudum pro salute Regni tui Vngariæ, proq; communi Christianorum utilitate, non sine magnis laboribus & expensis, ibidem commoratus est: literas dedimus, ut ad Imperatorem & tuam Serenitatem confestim se conferens, omne studium suum ad id conuertat, ut tandem lites uestre tollantur & penitus sopiantur, redeatq; ea inter uos beneuolentia, quam propinquitas uestra requirit & nos desideramus. Interea dilectus filius Laurentius Ronarella, sacræ Theologiæ professor, nuncius & Subdiaconus noster, simul cum dilecto Duce ad eam pacem pro uiribus se agitabit &c. Eodem anno cum iam Cardinalis factus esset Æneas Syluius (qui mox anno sequenti ex Cardinali factus est Papa Pius Secundus) & Romæ constitutus, accepisset de Archiepiscopatu Pragensi quosdam, priuatis commodis magis quam publicæ utilitati prospicere, ea de re monuit per literas Inductum uirum, Dominum Procopium de Rabenstein, Cancellarium Regni Bohemiæ, in hæc uerba.

Epist. 260.

Scriptimus tibi, quid egerimus in re Bohemica, neq; a te responsum habemus. Interea tuus Roratus, homo multiuolus & magniuolus, ex Bohemia procurauit offerri postulationem ad Pragensem Ecclesiam cuiusdam Datarij Apostolici: boni quidem uiri, sed Cathelani, & sermonis Bohemici prorsus ignari. Postulationem attulit Lucas tibi notus Monachus, quem Lucrifasum appellare soles. Impediuimus huc usq; promotionem huius rei, ne rei nostræ nocumentum inferret. Timemus, ne diutius impedire possimus. Nam Datarius plurimos fauentes habet, & Roratus die nocteq; hos illos adit, suadens, nil regno utilius quam promotionem hanc fieri. Velis de his & Regem & Gubernatorem commonefacere, ut sciant, quibus in terminis res sunt, & an ista placeant eis, nos certiores facito. Nam Regi & regno uestro, seruire præsto sumus. Ex Roma die X. Martij, Anno Domini M. CCCC. LVII.

Procopius
& Ioannes
de Raben-
stein.

Fuit Procopius ille uir summæ apud Regem pariter & Gubernatorem autoritatis, qui antea cum eodem Ænea diu uersatus fuerat in Aula Cæsaris. At ex familia eius, eodem anno isto, duo præclari

præclari uiri, eiusdem nominis, diuersis fatis usi sunt. Nam Ioannes de Rabesteyn, Miles auratus, uir fortis ac strenuus, moritur Prage feria Tertia post dominicam Inuocauit, In Quadragesima. Alter uero Ioannes de Rabenstein, Decretorum Doctor, factus per Regem Præpositus Ecclesiæ Vuisegradensis extra mœnia Prage, possessionem Præposituræ obtinuit XIII. die Nouembris, X. diebus ante obitum Regis. Rex memor promissi, ordinatis Austriæ Regi obuiam rebus, ingenti apparatu Bohemiam petijt, atq; in festo S. Michaelis Pragam intrauit, cum iam tres annos abfuisset. Primum igitur obuiam processit Rokyzana cum Clero suo, magno comitatu pompam ducens, & habita oratione, de fausto ac foelici reditu Regi congratulatus est. Rex autem, hæreticum ac pestiferum Clerum toruis oculis inspiciens, uix admonente Gyrzikone, gratias egit. Vbi uero Maioris Ecclesiæ sacerdotes, sacra ferentes occurrerunt. Regis pietas erga Clerum salutaris omnibus, sacram crucem osculatus est. Ea enim Ecclesia semper in Catholica fide permansit: Cuius sanè Prælati & Canonici, pro testamento Dei, multas ab hæreticis tribulationes, damna & exilia perpessi sunt. Hæc autem Ladislai Regis pietas, multorum offendit animos, qui Rokyzanæ studebant ineptijs, suppressum tamen ac dissimulatum est odium. Decretæ sunt ergo Tres Legationes. Vna ad Imperatorem Fridericum III. de pace actiua, in qua Princeps fuit Eitzingerus, qui post necem Comitum Ciltæ Regi reconciliatus fuerat. Altera, ad Carolum Franciæ Regem, huius nominis septimum, eius filiam petitura. Hæc omnium splendidissima extitit, In qua primas partes gessit Dominus Viricus, Episcopus Patauiensis, moribus ac doctrina præditus, quem ferunt LXXX. equos albicantes duxisse. In ea autem Legatione DCC. equites à Praga profecti sunt uersus Franciam, X. die Octobris, in festo S. Gereonis. Inter quos sanè multi fuere Barones & Procures, tum utriusq; Regni, Vngariæ, inquam, & Bohemiæ, tum nobiliū prouinciarum, Austriæ & Morauicæ, Et cum ijs Duo Episcopi, Patauiensis & Vuaradiensis. Quadrigæ præterea auratæ, & in ijs Matronæ ac uirgines nobiles splendido apparatu, quæ sponsam ducerent. Vestes item preciosæ, & dona tanto matrimonio digna, simul missa. Tertia uero Legatio ad Calixtum Pontificem Maximum decreta erat, quæ controuersias de religione dirimeret, Regnumq; Bohemiæ Ro. Ecclesiæ ex integro coniungeret. Quarta Regis cura erat, de comparando contra Turcas ualido exercitu, quo tandem scelerata Machumetis superstitio ab Europa pelli posset. Conuenerat iam de concordia formula cum Imperatore. Instruebantur

Regi obuiam
Pragæ pro-
cessit Rokyzana cū suo
Clero.

Regis pietas erga Cle-
rum Catho-
licum.

Tres Lega-
tiones è Pra-
ga missæ.

Maximus
nuptiarum
apparatus.

tur regię nuptiæ maximo sumptu, splēdidissimo apparatu. Vocantur ad nuptias Imperator & Augusta. Dux item sorores Regis & earum mariti, Rex Poloniæ, & Dux Saxonie Vuilhelmus. Duces item Baviariæ, Slesię, Franconiæ, & Rheni Principes. Multi quoq; ex Gallia Reguli, uenturos se promiserant, non solum nuptias ornaturi sua præsentia, uerumetiam de tuenda contra Turcas Repub. Christiana cum Rege acturi. Sed hos tantos cogitatus, has pulcherrimas institutiones, tantum rerum ordinem & apparatus, in matura ac repentina mors Regis interrupit. Ut cognoscamus, incertas ac uanas esse cogitationes hominū: ac futurum, quicquid caligine cæca, in qua uersamur, Deus oculuit. Ipse enim sibi gubernacula retinet uniuersi, sapienter ac iuste cuncta disponens.

Controuersia inter duos Barones.

Rex ægrotare cœpit.

Verba Regis ad Gyrzikonem.

Ladislaus igitur Rex die XXII. Nouembris, cum sedisset in iudicio: quod de nobilitate inter Gyrzikonem, hoc est, Georgium de Cunstat seu Podiebrat, Gubernatorem Bohemiæ, & Ioannem de Czirnburg seu Tauuazau, Generalem Capitaneum Morauie, agebatur magnis contentionibus, ita, ut alter alterum ad duellum prouocaret, licet ambo Hussitæ essent: Tristem Rex uultum præ se tulisse uisus est, Quod præfagientis ægritudinis iudicatum est fuisse signū. Dimisso tribunali, cœnauit inter purpuratos, composito ac graui sermone usus. Post multam noctem in cubiculum ductus, oblatas rapulas, quæ apud Bohemos dulcissimæ sunt, aut de comedit, cereuisiamq; seu (ut Æneas ait) sicerā bibit. Priusquam lecto decumberet, orationem de more ad superos habuit, Qua finita, grauatum se dixit, & stomachum uehemēter dolere. Cui unus ex cubicularijs, natione Bohemus, Ascende, inquit, stratum: dolorem somnus excludet. Paruit Rex, quietiq; se tradidit. Cumq; ad horam dormiuisset, uocato iterum cubiculario, uim doloris, qui sensim cresceret, intolerabilem esse ait. At ille de se iudicium faciens, nihil melius somno affirmabat, Rex itaq; ne cubicularijs molestus esset, in diē usq; dolorē pertulit tacitus. Tum medici accersiti, quod suarum partium erat, desperata salute fecerunt. Vocatus & ipse Gubernator, iussit Regem bono esse animo, ac petere quæcunq; uellet, omnia in arbitrio suo esse, mandaret ergo parere cupientibus. Ad quem Rex. Tua mihi Georgi iam pridem cognita fides spectataq; uirtus est, Per te Bohemus usque in hanc diem me Regem appellauit. Sperauit me potiturum regno, quod ipse paraueras. Nunc contra superi iubent, Mihi moriendum est, regnum in manu tua erit. Duo ex te peto: Alterum, ut prouinciales iusteregas: Alterum, ut qui me secuti sunt ex Austria cæterisq; prouincijs, in patriam suam inuiolatos remittas, hoc mihi supremū beneficium

ne

ne deneges. Age igitur, promitte quod cupio. Nam memori certum est. Non potuit tenere lachrymas Gyrziko, deditq; fidem, se facturum quod Rex imperasset. Finito sermone, intromissis sacerdotibus, de curatione animæ actum est, Christiano more, Sacramenta exhibita, Rex ornamenta sua Ecclesiæ Prageni legauit, iussitq; crines in auri modum fulgentes (ne qua superesset uanitas) amputari. Id ministri, causas moræ neccentes, neglexere. Vbi anima ægra amplius demorari non potuit, sacram candelam petijt, eamq; manu præhendit, & inuens saluatoris imaginem Crucifixi, orationem Dominicam dicere orsus, ad finem usq; perduxit, pronuntiatisq; ultimis uerbis, Sed libera nos à malo, nihil amplius locutus: non extrema pati, sed quietem arripere uisus, mortalis uitæ lumen reliquit. Hæc Æneas in historia. Mortuus est igitur Nobilissimus Rex, adhuc adulescens, in ipso ætatis flore, annum ætatis Duodeuagesimum nondum egressus, in summo gloriæ culmine, in maxima de se omnium expectatione, mutato repente nuptiarum gaudio in funeris acerbissimū luctum. Mortuus est autem Pragæ, non in arce, sed in antiqua ciuitate, in domo Regia ad S. Benedicium, In festo S. Clementis, sub uesperam, die XXIII. Nouembris, quæ est IX. Calendas Decembris. Mortem eius alij morbo, alij ueneno imputauere, adeo, ut Germanicæ populi etiam uulgari cantilena Gyrzikonem & Rokyzanam de ueneno suspectos pronunciauerint. Rokyzanæ quidem seni callidissimo & ueteratori persimo, regiam mortem nemo non acceperissimam iudicauit. Gyrzikonem uerò uidentur excusare ipsius uerba Regis, supra ex Ænea recitata. Inter epistolas uerò eiusdem Æneæ, extat una hac de re, quæ mihi falso uidetur Æneæ ascripta, Cum is eo tempore, nec Pragæ nec Viennæ, sed Romæ fuerit Cardinalis: Quem admodum ex sequentibus patet epistolis, Quarum quædam VI. Calendas Decembris, alix VII. Calendas Decembris, aut VIII. Calend. Decembris Romæ datæ fuerunt. Cæterum quisquis illius epistolæ scriptor fuit, cum præsens apud Regem fuerit in morte, eius uerba ueluti testis ocularis præterire non libet, quamuis de auctore eius mihi non constet, nisi quod Æneæ, cui falso ascribitur, esse non potest, uti iam diximus, sed potius ab alio ad illum scripta uideatur.

Verba epistolæ de morte Ladislai Regis.

Calamitatem illam lugubrem, deplorandamq; Regis Ladislai mortem, aliorum officio tuæ Dignationi innotuisse autumo. Ob quam rem, pro tua erga ipsum deuotione iam plene inueterata, incredibili

Testamentum Regis.

Leuis mors & exitus Regis.

Vbi & quando mortuus est Rex.

Robertus Gaguinus, lib. 10. Et Michael Rittius lib. 2. aiunt, Eius interitum ueneni suspitione non cauisse.

Epistola Æneæ Syl. false ascripta. Vide epist. 346, 347, 348.

Variæ sententiæ de morte Regis.

Argumenta de genere no.

Proco. de Rabenstein. Nico. Liffium.

Mathias in Vngariæ Regem electus.

Hunc Michael Ritus Gilasgiu uocat. Et addit, quod sponsonem ab eo acceperint Vnga. Mathiæ fratris sui Lad. necnon uultu rii, itaq; eii ab sentē regē appellatum esse, hac lege, ut quinquennio Michael vng. rē gubernaret, quousq; Math. imperio maturior esset.

incredibili te dolore affectum esse certo scio. Nunc autem, ut e Praga, ad quam infausto totius orbis auspicio cum Regia Celsitudine concessi, Viennam remigrassem, putauī, mihi ad te de hacre aliquid scribendum esse. Conantem tamē id facere, suspiria, lachrymæ, & singultus ita impediunt, ut mihi ex ea morte conceptus dolor, non modo renouari, sed augeri uideatur. Quid autē potissimum in hac publica clade explicem, nescio. Magna est uarietas sermonum, quo genere mortis fatum obierit. Ego uero etsi scio, nemini prorsus me cedere oportere, habitudine notitiæ huiusce rei, Qui quam creberrimē apud Regem, etiam ægrotantē, sum uersatus. Tamen silendum potius esse duco hoc tēpore, quam loquendum, Cum sciam, rem illam indies magis clarescere. An adolescentem Regem robustissimū, nullum prorsus uel doloris indicium sentientem; Cum quo die Lunæ prætereunte mortē, usq; ad noctis horam tertiam, summa postrema & facili letitia fui, XXXVII, horarum interuallo, aliquod genus mortis naturalis, prosternere potuisset; ante quem, uel minimus quisq; ex eius familia, neq; post eum ullus, etiam eorum qui ei ægrotanti quotidie astetimus, aut aliorum quispiam minimo fortis, hoc genere mortis interijt. Sed reprimam ego me, ne dolori nimī indulgere uidear. Scio Procopium & Nicolaum tuum, aliter ad te scripsisse. Quibus certe nihil cedo huius rei notitia. Nam neuter eorum Regem ægrotantem alias uidit. Et ut quisq; optime de Bohemis sentit, ita hanc rem maxime dissimulat. Cum igitur mortuus esset Rex in die S. Clementis, ad uesperam mox altero die conuocatis Proceribus, Gubernator dixit, Gubernationem suam morte Regis non expirasse, quam usq; ad Pentecosten sibi commissam fuisse affirmabat. Quid facerent: arma tenenti nemo fuit obijcere ausus, morte mandantis finire Imperium seu potestatem mandatarij. Cunctq; Pragenses nihil morarentur, se illius Gubernationi submittere, cæteri quoq; acquieuerunt. Ferunt Mathiam, alterum Ioannis Huniadis filium, eodem die quo Rex Pragæ obiit, captiuum e Vienna Pragam perductum fuisse. Quem Vngari, de morte Regis certiores facti, in Regem suum elegerunt. Nam Michaël Zilagi, auunculus eius, cum Budam uocati essent Barones regni ad Calendas Ianuarij, pro eligendo rege, magna cum potentia illuc uenit, adducens secum XIII. Milia equitum & VII. Milia peditum. Qui cum multa in laudem Huniadum commemorasset, alijsq; ob potentiam terrori esset, reconciliatus iam rjs, cum quibus sibi, ob mortem Ladislai, fratris Mathiæ, similtas fuerat, effecit, ut Mathias communi omnium uoto unanimitè in Regem eligeretur, cum adessent ad XL. Milia uirorum, qui in medio

dio consistentes Danubio, glacie constricto, Calendis Februarij, Mathiam absentem Regem acclamauerunt: missaq; in Bohemiam celebri Legatione, a Gubernatore, in cuius manu captiuus erat Rex eorum, magnis pollicitationibus Regem Mathiam obtinuerunt, & e carcere in regnum ad regale solium abduxerunt. Qui postea summa cum gloria & foelicitate XXXII. annis regnauit. Michael Ritus Neapolitanus, affirmat, eum obijisse, nulla superstite sobole, Trigesimo septimo quo regnare cepit anno. Duasq; habuisse uxores, Priorem sane, filiam Georgij Bohemij, Posterio-rem uero Beatricem Ferdinandi Regis Siciliae, natu minorē filiam, quæ post mortem eius nupsit Vladislao, fratri Regis Poloniae, qui Georgio in Bohemij, Mathiæ in Vngariæ regno postea foelicitè successit. Hic profecto pius & cordatus lector merito fatorū secreta & diuini iudicij arcana, admirabūdus uenerabitur potius, quam perscrutabitur, ne scrutator Maiestatis opprimatur a gloria. Quis enim hominum possit hic perscrutari causam, cur Duorum adolescentum, qui ætate & moribus pene pares erant, tam dispar fuerit fatorum cursus. En Ladislaus Rex, & Mathias Huniades, ambo erant in XVIII. ætatis anno constituti, ambo eximia Indolis, ambo paternæ uirtutis æmuli, gloriosis parentum gestis clari, At longe diuersissima fuit utriusq; fortuna, Ladislaus enim e regali solio, dum nouæ nuptæ Thalamum adornat, subito defertur ad tumulum luctu publico, Mathias uero captiuus, dum capitale supplicium trepidus expectat, insperate e carcere ducitur ad regnum maximo cum gaudio. Quam hic, quæso, causam tantæ diuersitatis afferet intellectus humanus: Nunquid consiliarius Dei unquā fuit: Quin potius dicat religiose ac uenerabiliter cum Psalmista. Iudicia Domini uera, iustificata in semetipsa. Item, Iudicia tua abyssus multa. Item, Æquitas iudicia tua. Certum est enim, apud Deum nullam esse iniquitatem. Ladislaus igitur Rex VII. Calendas Decembris, in festo S. Catharinæ, magno merore & publico totius regni luctu, elatus est e domo regia, per ciuitatē antiquam usq; in arcem Pragensem, ubi regia pompa, peractis exequijs, defuncti corpus appositum est sepulchro maiorum suorum in Choro, Metropolitanae Ecclesiæ Pragensis, ad ossa Caroli Regis & Imperatoris hoc nomine Quarti, proaui sui. Circumuectio autem corporis per urbem, more maiorum, omissa est, consilio (ut suspicari licet) Rokyzanæ, qui metuit, ne populus uiso funere tam pulchri ac nobilis adolescentis, cōmiseratione motus, ipsum, uelut ueneficum, & immaturæ mortis procuratorem, raperet ad supplicium. Aduenæ qui Ladislaum secuti fuerant, peracto funere, mæsti abierunt e Praga quisq; uiam suam.

De Regib. Vna garie lib. 2.

Fatorū ar- cana inscru- tabilia. Proverb. 25.

Psal. 118. 35. Et us.

Funus & sepultura Regis Lad.

Tituli uero nobilissimi Regis, ita habentur in uetusto
quodam codice descripti:

forte Rascie
aut Romanie.

Ladislau Dei gratia Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, et Rasciae,
Seruiae, Galbitiae, Lodomeriae, Cumaniae, Bulgariaeque Rex: Dux Austriae,
Sutriae, Carinthiae, Carniolae & Lucenburgiae: Marchio Morauiae, Dominus
Marchiae, Slauoniae, ac Portus Naonis: Comes in Habsburg, Tirolis & Fe-
retis Kyburgi, Tilsini, ac Lantgrauis Elzathiae, &c.

HISTORIAE HVSSI TARVM PER IOANNEM COCHLAVM

LIBER DVODECIMVS.

Anno Domini M. CCCCLVIII.

Cōgrega-
tio statuum
regni, pro
eligendo
alio rege.

Multi peti-
tores Re-
gni.

Ratores, qui pro sponsa adducen-
da missi fuerant, de morte Regis
certiores facti, tristes redierunt Pra-
gam, feria Quinta ante Domini-
cam Inuocauit, in Quadragesima.
Deinde post Dominicam Inuoca-
uit, fuit Pragae Congregatio Uni-
uersalis totius Regni Bohemiae, Ba-
ronum, Terrigenarum, Clientum
& ciuitatum, pro eligendo nouo
Rege. Ad quam sane congregatio-
nem diuersae aduenerunt Legationes Principum, regnū illud am-
bientium & iura sua allegantium. Fridericus Imperator, Regni
ordinationē, suam esse affirmabat, eod quod feudi solemnia negle-
cta fuissent, cum non praestitisset sibi Homagium, uti oportuerat,
Rex Ladislau. Carolus Rex Franciae, qui filiam suam Ladislao
desponderat, petebat regnum uel alteri ex filijs suis, uel ei cui filiam
tradere non dedignaretur. Casimirus Rex Poloniae, cui soror La-
dislai nupta erat, regnum ad se iure successionis pertinere dicebat.
Nam, uti recitatum est supra, extant & literae Imperiales & clarissi-
ma exempla, quibus probatur, ius successionis in Regno Bohemiae
etiam ad foeminas pertinere. Sic enim successerat in regnum illud
per uxorem, filiam Vuenceslai Tertij, Regis Bohemoru Sexti, Io-
annes, filius Henrici Imp. VII. Dux Lucelburgensis, Atanus La-
dislai: Sicut pater Ladislai, Albertus, Dux Austriae, per filiam Si-
gismundi

gismundi Caesaris & Regis Bohemiae successerat. At idem ius ar-
rogabat sibi Dux Saxoniae Vuilhelmus, cui soror altera maior na-
tu nupta erat. Nec sine spe Sigismundus & Albertus Austriae Du-
ces erant, qui ex antiquo foedere, inter Austriae & Bohemiae Prin-
cipes isto, uolebant regnum ad se pertinere, eod quod Rex Ladis-
laus sine sobole decessisset. Affuerunt & alioru quorundam Prin-
cipum Oratores, utpote Ducis Bauariae Ludouici, Marchionis
Brandeburgensis Alberti, Marchionis Misnensis Friderici &c.
Qui de regno solliciti erant, siue pro se, siue pro amicis suis impetra-
ndo, sub quocunq iuris, officij aut fauoris praetextu. At Rokyzana
ta, uenenorum fator (ut ait Aeneas Syluius) crebris sermonibus
usurpabat, aut Regem suae professionis eligendum esse, aut si ne-
mo tanto fastigio dignus uideretur, Hebraico more iudices assu-
mendos, per exempla ueteris legis probare nitentur. Ante omnia
uerō praecauendum esse censebat, ne quis Teuthonicorum Prin-
cipum in Regem eligeretur, propter multas, quas Bohemis inculca-
bat, rationes. Si Teuthonicum elegeritis, inquit, ipse longē maio-
rem habebit respectum ad Teuthonicos quam ad Bohemos, Ipse
Regiae Camerae alijsq officijs publicis Teuthonicos, praeteritis
Bohemis, praeficiet, Ipse per ciuitates regni Teuthonicos, neglectis
Bohemis, ad magistratus & publicos honores euehet, Ipse Consi-
liarios, Aduocatos, Capitaneos, Praefectos, & id genus cuiuslibet
officij utilis & lucrosi administratores, ex Teuthonicis eliget, tum
in regno, tum extra regnum, Ipse Bohemicae linguae ignarus, nul-
lum Bohemorum uel in consilium admittet, uel in iudicijs & causis
per se audiet, Ipse non tam de nobis iuandis, quam de rebus no-
stris auferendis curam habebit, Et quod maximum est, ipse fidem
nostram, pro qua tantum sanguinis fudimus, extirpare conabitur.
Vidistis (inquit) quae sub Ladislao contigerunt, quibus ille uis &
modis Teuthonicos, repudiatis Bohemis, ad se traxit ac praetulit,
altiusq praetulisset, si ausus fuisset. Nec dubium erat, quin multa Bo-
hemis mala illaturus fuisset, si ad plenū regimen peruenisset. Quod
si ab isto, qui haeres regni erat & linguā nostrā callebat, tantū op-
pressionis nobis imminerebat, quanto magis ab alijs meuendū no-
bis est, qui linguā nostram iuxta & ignorat & oderūt, fidemq no-
stram uelut haeresim detestantur. Consulo igitur (inquit) & ad-
moneo uos fideliter, ut haec omnia diligenter expendentes, cauea-
tis, ne ullum eligatis nobis in Regem, nisi sit Bohemus natus, no-
strisq moribus conformis, ac fidei nostrae consentiens, qui ad de-
fendendum fidem nostram promptus sit & idoneus, qui ad re-
sistendū fidei nostrae aduersarijs audax sit & imperterritus, Qualis
M m maxime

Rokyzana
pro eligendo
Gyrziko,
ne practi-
cabat.

Argumen-
ta contra
Teuthoni-
cos.

Argumen-
ta pro Gyr-
zikone.

maxime est Dominus Gubernator Gyrziko de Cunftat & Podiebrat, cuius conuersatio, sapientia, strenuitas, modestia, solertia & prouidentia nobis nota est, & tot annis iam longe lateq; per omne regnum spectata uirtus, Quem absq; interprete alloqui, quem confidenter adire, ad quem in periculis tuto confugere possimus. Nam & consilijs & armis iuxta præstat, domi ac militiæ apprime clarus, Qui fidem nostram, quam tot annis fortiter asseruit & defendit, in minoribus constitutus, contra omnes aduersarios nostros fortissimè defendere poterit, regali potestate sublimatus. Hæc & id genus multa, cum in publicis sermonibus, tum in priuatis colloquijs, & ad amicos diuersarum ciuitatum regni transmisisis literis, iactauit & inculcauit suæ sectæ hominibus Rokyzana, ut præpararet uiam ad eligendum Regem quem uellet. Et ipse Gyrziko, uir prudens & magnæ per omne regnum autoritatis, occulte sollicitabat amicos, atq; etiam inimicos & aduersæ partis Barones interea sibi reconciliabat, ut in electione minus impedimenti pateretur. Cumq; esset Gubernator, sub diem electionis multos disposuit pedites armatos, pro stationibus, tum publicè in prætorio & foro, tum occultè per domos priuatas passim, quibus terrorem intuebatur suis aduersarijs. Auditis igitur Principum diuersis Legationibus, feria Quinta, ante Dominicâ Oculi, cõgregatis in Prætorio antiq; ciuitatis Pragensis Baronibus, Terrigenis, & ciuitatum regni Consulibus, tractatum est super noui Regis electione. De qua sanè sic habetur, in antiquo quodam Calendario (ut sic dicam) & Ephemeridum libro à Bohemo quodam conscripto.

Duæ præcipuæ sententiæ.

Electio Gyrzikonis in Regem.

Diuersi fuerunt ibi tractatus, Quia aliqui uolebant, ut esset Rex potens, qualis erat Rex Franciæ, qui posset regnū istud, uarijs calamitatibus desolatum, subleuare, & alienis atq; externis opibus adiuuare. Alij autem uociferabantur, ut eligeretur Rex Bohemus. In ea autem altercatione, erant iam aliqui dispositi & subordinati de parte Vuicleph & Rokyzanæ, qui inualescebant uocibus pro Domino Gyrzikone de Cunftat & Podiebrat, Gubernatore regni. Altera itaq; pars Baronum & Terrigenarum, quando intellexerunt, quod fuit eis laqueus positus, ne capita perderent, oportebat eos consentire, & illum in Regem suscipere. Contra hanc electionem nouelli Regis, Slesita quidam, uir doctissimus, admodum prolixum scripsit tractatum, & quidem accuratissime. Verum nomen eius non est libro appositum, & nimis longum foret, ea referre, quæ ille in contrarium allegat: Aneas breuissime ait. Nobis persuasum est, armis acquiri regna, non legibus. Rex igitur à Bohemis electus, & omnium consensu (nulli enim tu-

tura

tum erat, contradicere) pronunciat, ex Prætorio primū in ædem S. Mariæ, quæ ante lætam Curiam dicitur, ubi præsidebat Rokyzana, solenni pompa deductus, Deo gratias egit, ibiq; salutatio publica ei exhibita est. Solenne erat, Regem Bohemiæ inungi, ab Archiepiscopo Pragensi, aut ab Episcopo Olomucensi, si non adesset Pragensis. Cum autem Sedes Pragensis per hæreticorum uim ac deprædationem uacaret, & Olomucenses hunc Regem agnoscere nollent, misit Rex in Ungariam pro duobus Episcopis, laurinenti scilicet & Vuatzouienti, qui ipsum coronarēt et inungerent. Illi ergo sic uocati, uenere Pragam, & coronationis solennia in arce Pragensi peregerunt: Regem coronantes et inungentes die Dominica, proxima ante festum Ascensionis Domini, quæ uocem Iocunditatis dicitur. Regina uero mox altera die, quæ erat feria secunda Rogationum, coronatio utriusq; per laurinentem facta est.

Erant quidem de nobili Baronum genere ambo coniuges, Rex Georgius seu Gyrziko de Cunftat & Podiebrat (quem Aneas Poggebratium uocare solebat, Bohemicæ linguæ ignarus uxor eius Domina Ioanna de Rosmytal (uti uetus habet codex Ephemeridum) sed longe infra nobilitatem Ladislai Regis, qui fuerat de altissimo tot Regum Imperatorumq; & maiorū Principum sanguine. Verum quod stirpi (quam natura dat) deerat, industria suppleuit, qua sibi Rex tantam comparauit autoritatē & gratiam, ut si una defuisset labes Hussiticæ sectæ (quam infeliciter à puero imbiberat, & Rokyzanæ persuasionibus firmatam mordicus tenebat ac protegebat) inter optimos Reges haud immerito commemorari posset. Quis enim fuit eo uel in consilijs circumspetior, uel in armis expeditior, uel in iudicijs equior, uel in Regia potestate moderatior? Quamuis enim Hussitarum sectæ adhereret, Catholicos tamen Imperio suo subiectos, à sacris & ritibus Ecclesiæ non arcuit, neq; in sectam suam coëgit, Quin etiam Sedi Apostolicæ obedientiam & in coronatione sua iurauit, & in literis Legationibusq; publicis exhibere non est ueritus. Tantus autem erat eo tempore zelus Catholicæ fidei, in circumiacentibus populis Morauia, Slesia, Lusatia, tam superioris quam inferioris, atque etiam in plerisq; Bohemiæ oppidis, ut odio sectæ Hussitarum noluerint hunc uirum pro Rege agnoscere, aut ullam ei obedientiam præstare, quamuis ad coronam regni pertinerent. Hinc sane multæ turbationes & plurima incommoda utrinq; acciderūt. Rex enim cum esset & in armis promptus ac strenuus, & à Bohemis Hussitis maxime dilectus, crebris expeditionibus rebellēs ad obedientiam compellebat: Catholicis uero zelo fidei armati, & Sedis Apostolicæ au-

Salutatio noui Regis

Gyrziko à Duobus Episcopis Ungariæ inunctus.

Gyrziko de sanguine Baronū erat.

Qualis Rex fuit Gyrziko

Prouinciæ Regni Bohemici à Gyrziko ne defecerunt propter hæresim.

toritate freti, malebant in rebus & corporibus damnaperferre, quam Regi hæretico aut saltem de hæresi diffamato parere. Causabantur plerique, non esse uocatos ad electionem Regis plerisque status regni in circumiacentibus prouincijs, qui de iure & consuetudine uocari debuerant, Neque etiam in coronatione seruata fuisse antiqua regni priuilegia, Inter quæ commemorabant quoddam Friderici Imperatoris, huius nominis Secundi, Cuius hic est tenor.

Priuilegium Imp. Friderici II. Regno Bohemæ datum.

In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis Amen. Fridericus, diuina fauente Clementia, Imperator Romanorum, semper Augustus. Cum tam lege naturæ quam scripta, bonum operari monemur ad omnes, præcipue ad eos, qui in administratione Imperij & Reipub. ueraci consilio, & indefesso laboris nobis studio assistunt, & pro gloria Imperij propaganda strenuissime decertando, in omnibus inimicorum incurribus & quibuslibet periculis se obijciunt; Prærogatiua speciali honoris sublimare dignum duximus, ut de uirtutum præmijs & gloriæ corona, diffidere non debeant, qui legitime certauerunt. Nouerit igitur omnium Christi Imperijque nostri fidelium tam præsens ætas, quam successura posteritas, qualiter nos Vladislao, Illustri & strenuissimo Duci Bohemæ, ob insignia seruitij, & deuotionis tam eius quam omnium Bohemorum merita, honoris insignia: quo nos & cæteri progenitores eius Duces Bohemæ, beneficio Imperialis Excellentie cæteris Ducibus præminuebant; Videlicet circulum gestandum concedimus, & per eum omnibus successoribus suis in perpetuum. & Decernimus itaque & irrefragabili Edicto statuimus, ut liceat præfato Duci Bohemæ Vladislao, illis temporibus, quibus nos coronam & Diademata portamus, in natiuitate Domini uidelicet, et in Pascha & in Pentecoste, circulum portare, & amplius in festiuitatibus, uidelicet S. Vuenceslai gloriosi Martyris, & S. Adelberti, eo quod illas solennitates propter patronos suos maiori reuerentiâ & celebritate uenerantur. Sicut itaque celebratio & impositio coronæ nostræ non debet fieri, nisi per manus Archiepiscoporum & Episcoporum: Ita præfato Duci Bohemæ à nullo hominum circulus imponatur, nisi à dilecto nostro Daniele, Venerabili Pragensi Episcopo, et Ioanne Olomucensi Episcopo eorumque successoribus. Quod si forte Olomucensis defuerit, nihilominus Pragensis, pro Sede et dignitate excellentiore, uices compleat amborum. Similiter autem Olomucensis, si forte Pragensis defuerit. Ad hæc prædicto Duci Bohemæ

Prærogatiua Ducum Bohemæ Circulum portare.

alias decreuimus itaque, alias additur & gloria.

A quibus Episcopis coronari debent Duces & Reges Bohem.

Bohemie & successoribus eius addimus & concedimus censum de terra Polonia, quem Antecessores eius, Duces Bohemæ, à Polonis retroactis temporibus accipere solebant. Ut autem hæc nostra donatio & confirmatio & constitutio, supra nominato Duci Vladislao charissimo nostro, eiusque successoribus omni tempore rata & inconuulsa permaneat, præsentem inde paginam conscribi, & sigillo nostro insigniri iussimus. Adhibitis idoneis testibus, quorum nomina hæc sunt. Eberhardus Saltzburgeris, & Vuemannus Magdeburgeris Archiepiscopi, Henricus Ratisbonensis Episcopus, Eberhardus Babenburgeris Episcopus, Conradus Patauien- sis Episcopus, Otto Frisingensis Episcopus, Daniel Pragensis Episcopus, Henricus Austriæ Dux, Fridericus Dux Sueuorum, Ludouicus Lantgrauus Turingie, & Albertus Marchio Saxonie, Otto Marchio Misnensis, Otto & Fridericus Comites Palatini, & Datum Ratisponæ XV. Calendas Februarij. Indictione Quinta. Anno Dominicæ Incarnationis M. CC. XXXVI. Regni nostri anno sexto, Imperij autem Tertio.

Rex igitur, cum per literas requisisset Germaniæ circumiacentes populos, coronæ regni Bohemæ subditos & incorporatos, ut obedientiæ debitum sibi præstarent: illi autem recusarent ei tanquam Regi obedire, armis eos cogere aggressus est. Primum igitur mox post festum Trinitatis conscripto militum exercitu, profectus est in Morauiam populabundus, ferro & igni agros deuastans, ut populis terrorem incuteret: Intendens, iuxta Virgilij monita.

Parcere subiectis, & debellare superbos.

Vbi ergo ad Znoymam uenit, pacifice intromissus est in urbem. Inde ad Brunnam duxit, urbem longe munitiorem, cui Brunnenfes clauerunt portas: Vbi autem uiderunt illum parare oppugnationem, aperuerunt & ipsi portas, eumque pro Rege susceperunt. Iidem fecerunt & Olomucenses. Subactis igitur Morauis, in Bohemiam reuertens, Iglauia occlusas sibi portas repperit. At ille, dimissa ibi copiarum parte, Pragam redijt feria sexta post festum S. Iacobi. Inde rursus educens copias, in festo S. Laurentij, Austriæ fines ad Danubium usque depopulatus est, cædibus & incendijs defæuiens in rebelles. Redijt autem Pragam in die S. Galli, ubi supplices ad eum uenerunt ciues Iglauienfes, submittentes se illi eisdem conditionibus, quibus & aliæ Catholicorum ciuitates, ad regnum pertinentes, ei sese submiserant. Rex sub festum S. Martini creatis de more Consulibus utriusque ciuitatis, Pragæ hyemare decreuit.

M m iij Anno

Donatio Censuum.

alias Boemianus Nomina testium, Episcoporum & Principum sæcularium. alias additur & Signum Domini Friderici, Rom. Imperator. inuictissimi. Datum etc.

Expeditio Regis contra Morauos.

Virg. lib. 6. Æneid.

Contra Iglauiam.

Contra Austriam.

Principes Prælatiꝫ & populi Slesiaꝫ atqꝫ Lusatiaꝫ, qui ad regnum Bohemiaꝫ pertinebāt, cum requisiti à Rege ad præstandum obedientiaꝫ debitum, in eum usqꝫ diem uerbis rem distulissent, alijs sunt literis nomine Baronum & Nobilium totius regni Bohemiaꝫ admoniti, additis etiam minis, In hunc sane uerborum tenorem.

Literæ Baronum regni Bohemiaꝫ ad Slesitas.

Nomina
Baronum
Bohe.

Ioannes de Rosenberg, Capitaneus Slesiaꝫ, Zdencko de Sternberg, Burgrauus Pragensis, Henricus de Sratz, Magister Curiaꝫ, Ioannes de Hasenberg, Iudex Curiaꝫ Regalis, Henricus de Duba, Ioannes de Colditz, Iaroslav Pliřhta de izirotyn, Vuilhelmus iunior de Reisenburg, Theodericus de Janouuiz, Ioannes de Vuurtenberg, Bohuslaus de Suanberg, Ioannes Sagunatz de Cunftat, Vuilhelmus de Ilburg, Burianus de Gutstein, Henricus de Colobrat, losko de Boskouuiz, Sobieslaus de perubita, Zdenko Roska de Postupitz, Magister monetæ montium Cuthna, Ioannes Czalta de Camenahora, Burianus Tirtzka de Lipa, Tabularum Regni Bohemiaꝫ custos, Ialubko de Vuirzossouuiz, Ioannes Malouuiz de Potzo, Nicolaus de Labkouuiz, & Vuenceslaus de Vualerzeu, Subcamerarius Regni Bohemiaꝫ, Cæteriꝫ Barones & Nobiles, in præsentia dicta congregati.

Nomina
Ducum
Slesiaꝫ.

Illustribus Principibus & Dominis, Domino Henrico Glozouensi, Domino Balthassaro, & Domino Ioanni Zagauenisibus, Domino Conrado albo Olzinenis, Domino Friderico Lignitzenis, Ducibus in Slesia: ac honorabilibus Administratori, & Capitulo Ecclesiaꝫ Vratislauenis, Vasallis & ciuitatibus Vratislauenis, Nouiforensis & Namslauenis: Dominis nostris & amicis, Seruitorum promptam uoluntatem.

Illustres, honorabiles atqꝫ prudentes Domini & amici, Memnimus scripsisse nos uestris Dominationibus, ut quauis postergata dilatione, cum sitis Coronæ Bohemiaꝫ incorporati, sicut Serenissimo Regi Ladislao, inconcussa semper fide & obedientia sincera adhæsisistis: ita Illustrissimo præsentis nostro Regi, eadē fide integritate & obedientia pareatis. Vos autē literis uestris ea responsa dedistis, quæ & + petitis, insufficientia & rationi fuere aduersa. Nunc iterum atqꝫ iterum rogamus, Quatenus omni reuerentia semota, attento magis fidelitatis uestræ statu, quo uos ipsa uentus regno nostro uinculis indissolubilibus adligauit, ut unum corpus inclytæ Coronæ Bohemiaꝫ nobiscum effecti, necessario naturæ iurisqꝫ ordine, exemplo aliorum subditorum, non putrida, sed uiuentia membra, legitimo capiti, Serenissimo Regi nostro pareatis.

Necqꝫ

Necqꝫ uos uana uerba obloquentiū deterreāt, nec tenuis altquorum cōsideratio abducatur. Cordi etenim est, Serenissimo Regi nostro, in ea fide summaqꝫ religione, quā à patribus recepistis, integritateqꝫ obedientiaꝫ sanctæ Romanæ Ecclesiaꝫ conseruare, sed & pro aduersantibus uobis animo uiribusqꝫ decertare. Quod si nec ea ratio uos ad iustum obedientiaꝫ tramitem inclinat, apud sanctissimum Dominum nostrum, summum Pontificem, Et Gloriosissimū Dominum nostrum Imperatorē, Electores, aliosqꝫ sacri Imperij Principes, protestari nos ipsa iuris ratio compellit, quod iusta petita nō consequimur. At uos obedientiaꝫ bonum, quo nihil in uita præstantius, nulla + rationis ducere reijcitis & postergatis. Conabimurqꝫ adiutorio esse Regi nostro, ut iura regni, & Coronæ amplitudo conseruentur, quæ felicitioribus auspicijs per Diuæ memoriaꝫ Reges atqꝫ maiores nostros, pro regni incrementis, diuersarū prouinciarum eidem Coronæ incorporatione aduicta unitaꝫ fuere. Datum Pragæ in nostra Generali congregatione, in die S. Ioan. Apostoli & Euangelistæ. Anno &c. LIX. sub sigillis præsentibus, uice & nomine omnium nostrum appressis.

Sub idem tempus uenerat à Roma Pragam Decanus Ecclesiaꝫ Pragensis, Dominus Vuenceslaus de Grimplou, Decretorum Doctor, secū afferens literas Apostolicas, quibus declarabatur à summo Pōtifice Pio secūdo (qui anno superiore in mense Augusto, defuncto Calixto III. successerat, dictus antea Æneas Syluius, Regi Gyrzikoni bene notus) motu proprio constitutus Ecclesiaꝫ Pragensis Administrator. Vbi autem literæ illæ in publica congregatione lectæ fuerunt, Proconsul Pragensis alijsqꝫ permulti, qui Rokyzanæ partes fouebant, publicè contradixerunt: ipsum Gyrzikonem tanquam Regem implorantes, quatenus eos iuxta iurata & promissa in fide sua, & ad eam pertinentia cōseruare dignaretur, Cui probe constet, Magistro Ioanni Rokyzanæ à tempore Sigismundi Imperatoris promissum fuisse Archiepiscopatū Pragensem. At Dominus Zdenko de Sternberg, nomine alterius partis, Catholicorum scilicet, qui erant sub fide & obedientia sanctæ Romanæ Ecclesiaꝫ, contra Proconsulem eiꝫ assistentes durè & acriter replicabat. Cuncqꝫ Rex cum modestia & moderamine quodā interloqueretur, Dominus Zdencko fortiter absqꝫ omni timore cœpit ipsam Regem itidem (sicut Proconsul fecerat) inuocare ac obtestari, Quatenus partem illam, quæ se Romanæ conformaret Ecclesiaꝫ eiusqꝫ fidem teneret, iuxta dudum repetitis uicibus promissa, manuteneret ac defendere dignaretur. Tum Rex, eo conflictu uerborum à contrarijs partibus in angustum coactus, hisce uerbis sese explicare

Rex Gyrziko subditos à fide Cath. non depulsi.

ratione.

Contentio pro Archiepiscopatu inter Cath. & Huf.

M m iij studuit.

Duplex
Admini-
strator Pra-
gen. Archi-
episcopat.

studuit. Fateor (inquit) Domine de Sternberg, me manutentionem, tuitionem, defensionem & libertatem uobis & parti de fide uestra promississe: Cum hoc tamen non nego, immo fateor, me his quoque, qui de alia fide sunt, manutentionem & defensionem promississe. Quod quidem promissum, tanquam in debitum cadens, uolo his qui de illa parte sunt, possibiliter seruare. Ea autem diuisio partium in hanc usque diem (proh dolor) Praga per durat, ut alius sit Administrator Archiepiscopatus Pragensis legitimus & Catholicus, qui sedis Apostolicæ autoritate per ostium intrat in ouile; Alius uero schismaticus & nothus, qui nescio quo iuris prætextu Iurisdictionem sibi arrogat & usurpat, in presbyteros Calixtinorum ac Thaboritarum. Vnde factum est, ut ex diuturnitate huius diuisionis, inter diuisos hoc modo administratores, concordia quedam seruetur, dum Catholicus præest Catholicis, alijs uero schismaticis. Sed nimium infelix est ea diuisio, Quandoquidem in schismate nulla possit esse uera Iurisdictione, nec ulla potestas clauium. Ideo enim Christus uni Petro clauem se daturum promissit, ut omnes alij à Petro clauium potestatem acciperent, ad conseruandam Ecclesiæ unitatem: Extra quam, neque salus animarum, neque remissio peccatorum ulla reperiri potest. Eo autem tempore Papa Pius II, generalem Principum Christianorum conuentum Mantuæ celebraturus, ad instituendum bellum & expeditionem contra Turcas, admodum benignas, paternas, & honorificas literas ad Gyrzikonem Regem dedit, Quarum tenor ita habet.

vide c. lti. Do-
minus. dist. 19.

*Pius Episcopus, seruus seruatorum Dei, Charis-
simo in Christo filio, Georgio Bohemæ
Regi Illustri.*

Salutem & Apostolicam benedictionem. Ut persolueremus omnipotenti Deo & fideli populo, uim ab infidelibus patienti, id cuius causa ad hanc sedem sumus assumpti, De uenerabilium fratrum nostrorum sanctæ Romane Ecclesiæ Cardinalium consilio & assensu, per certas nostras patentes literas, quas Celsitudini tuæ cum presentibus mittimus, omnes Reges & Principes Catholicos, ad dietam solennem Mantuæ uel Vtini, in proximis Calendis Iunii celebrandam, Apostolica uoce duximus conuocandos: Statuentes, concedente Altissimo, eo loco eodemque tempore personaliter ibidem adesse, impedimentis posthabitis, quæ circumstant nos undique. Et si ergo ea mente ad tuendum nomen sanctum Deite esse non ambigimus, ut nullius exhortatione tibi ad hoc ipsum sit opus: Tamē quia hæc res non solum nobis est cordi, sed gregi dominico in primis

Inuitatio
Regis ad
generalem
Dietam.

in primis necessaria, Serenitatem tuam hortamur in Domino, & per sanctum illud Baptisma, quo in Christo renatus es, & nomen Christianum geris: requirimus, ut uelis, per os nostrum uocatus, abiectis respectibus omnibus, qui pro honore Dei non sunt attendendi, ad ea loca, & ad præscriptum diem, personaliter interesse. Etenim cum uicarius Iesu Christi in terris hæc agat, quem recte credentem sequi Christianus populus debet, non debent Principes terræ graue sibi ducere, laborem ab illo susceptum amplecti. Habetus es semper, Charissime fili, deuotissimus Princeps, & fidei & religionis cultor præcipuus. Accedit & potentia singularis, qua ideo Deus omnipotens insignire te uoluit, ut esset qui tempore necessario, quale nunc imminet, illam protectionem gregis sui conferret. Erit (ut in Domino confidimus) aduentus tuus, magnæ ad salutare opus hoc utilitatis: non eo solum, quod sapienti tuo consilio iuuare tantam molem prudentissime poteris, sed quia ceteri intuentes sublimitatem tuam ad agendam comunem causam Altissimi, ad Romanum Pontificem te contulisse, mouebuntur & ipsi exemplo tuo, ad ueniendum feruentius, ut pene ad hoc ipsum plus momenti, quam ceteris rebus omnibus allaturus appareas. Pro Deo igitur, Charissime fili, pro æterna commendatione nominis tui, pro cõpensione fidelis populi quotidie Serenitati tuæ Turcarum sanguinem crudeliter dantis, exaudire clementer uelis pias nostras humanissimi preces, à fletu & lachrymis oppressorum nobis impositas. Hæc enim uera sunt opera Regum, hic campus, in quo honeste certare, & triumphum ueræ salutis reportare cum gloria possis. Cætera fluxa sunt & caduca: nil solidæ laudis in se habentia, Altissimo etiã persæpe ingrata. Quod si casu aliquo (quod Deo non placeat) carendum nobis erit præsentia tua, & per Oratores implere hoc munus constitues, requirimus eo casu Celsitudinem tuam, ut cum pleno mandato illos transmittere uelis: Non ad decernenda solum ea, quorum causa uocatus es, sed ad componendam pacem, uel ad indicendas treugas cum illis, cum quibus esset tibi forsitan contentio, ut demum pacatis ubique fidelibus, concordibus prosequi ceptum opus possimus. Speramus tamen concessurum Omnipotentem, ut tua Serenitas potius per se ipsam, quam per Oratores tuos sit assutura: Attento quod relicta Romana urbe, ad tibi cõuiandam, loca prædicta delegimus, ut ire Serenitas tua (quod primum experimus uel saltem Principes aliquos de latere tuo illuc facilius mittere ualeas. Datum Romæ apud S. Petrum. Anno Incarnationis Dominicæ M. CCCCLVIII. Calendas Octobris, Pontificatus nostri anno Primo.

Laudes
Gyrzikonis

lego + momenti,
Zelosa exhortatio.

forte + seruimus
ti Tur.

Quale Ora-
toribus in
datum dan-
dum.

Res

Rex, acceptis his literis, rescripsit summo Pōtiffici, se in propria persona uenire ad ipsum non posse, maxime propter Slestas sibi adhuc rebelles: Missurū autem se Oratores suos, Interim uero, quantum ad Regni sui negocia pertinebat, minime ociosus aut oscitans domi resedit, sed mox post solutam Regni generalem cōgregationem Pragæ, ad expeditiones quasdam sese accinxit, sub festum Cōuersionis Pauli transiens in Morauiam ad Brunnam & Olo-

Rex labori
ofus et in ex
peditionib.
promptus.

mucium, ac rebus compositis, Pragam inde reuertens post festum Paschalia. Inde uerò Egram proficiscens, cum Illustrissimo Principe, Friderico Duce Saxonie Electore, atq; cum nonnullis alijs Principibus pacem iniit, atq; inde Pragam ante Pentecosten reuersus est. Nec diu ibi moratus, iterum in Morauiam transijt, ut ibi Fridericum III. Imp. Rom. conueniret. Inde autem iter in Slesiam flexus, Vratislaviam obsedit, & deuastatis suburbanis, grauiam ciuibus damna intulit: Urbem tamen expugnare aut obtinere non potuit. Depopulatis igitur agris & uicis, domum redijt, Sabbato post festum S. Francisci. Vratislavienses autem & alij Slestæ, solennem miserant legationem Romam, ad consulendum Pium Papam super ea angustia. Zelus enim fidei non sinebat eos prebere obedientiam ei, quem pro hæretico habebant, Et timor de malis à bellicoso Rege sibi imminentibus, merito anxios reddebat, Oratores igitur eorum, ubi in conspectum, Papæ admissi essent, multa commemorabant, tum de gloria maiorum suorum, qui à Iulio Cesare ortum habuerint, tum de laudibus patriæ suæ, quod in fide Catholica semper ab omni schismate et heresi immaculata permanferit. Quod in Ducibus & Principibus suis sit Illustris & generosa, In Prælatibus & Clero notabilis & copiosa, In comitibus & Vassallis spectabilis & animosa, In ciuitatibus, oppidis & castris amabilis & numerosa, In populis & plebibus pluralis & operosa, In fundationibus sacris ædibus & ministerijs Deo deuota & studiosa &c. De Bohemia uerò pessima quæq; referebant propter hæresim & crudelitatem Hussitarum, Nominatim uerò plurima in Gyrzikonem & contra eius electionem allegabant, petentes, ut Papa eam electionem irritam declararet, eo quod iam pridem à Ioanne Capistrano, nuncio Apostolico fuerit, tanquam hæreticus, publice proclamatus & excommunicatus, Papa uerò, qui omnem curam uertebat ad inferendum Turcis bellum, & Mantue constitutus in Generali Principum congregatione, ore proprio crebris orationibus animos Principum ad illud suscipiendum inflammabat, metuens ne Rex uicinis bellum inferens, Turcis obuiare non posset: Scripsit utriq; parti ea que pacis sunt, Probe enim cognoscebat Gyrzikonē &

Oratores
Slesitarum
Romam
missi.

Laudes pa-
trix Slestæ
rum.

Papæ cōsi-
lia de pace.

& cōsilijs & armis plurimum contra Turcas posse, si domi pacem haberet. Extant quædam illius Pontificis epistolæ hac de re, licet non sint cum ijs, quæ Æneidæ dicuntur, in lucem ædite. Quarum tenorem, ad uberiorem historię cognitionem, hic recitare conuenit, quoniam prolixæ non sunt.

*Pius Episcopus, seruus seruorum Dei, Venerabili fratri
Iodoco Episcopo, & dilectis filijs, Toti Clero &
Communitati Vratislauenfi. Salutem &
Apostolicam benedictionem.*

Venerabilis frater & dilecti filij, Quia salua ueritate Catholice fidei, in qua omnino saluamur, summo desiderio cupimus occasionem omnem præscindere, per quam ad bellum & cædes inter Regem Bohemie & uos posset ueniri. Ideo cum Serenitas sua nuperrime ad nos scripserit, missuram se Oratores ad hanc Mantuanam Dietā, opportunum + factum iudicemus, ut uestri quoq; + factu. illo tempore adessent, unaq; opera & de expeditione in Turcas & de differentijs uestris, secundum Deum utiliter ageretur, Quod ut faciatis, plurimum suademus. Verum, quoniam intelleximus, Prohibetur esse aliquos uestros, qui multa disseminant, quæ famam suæ Gelsitudinis non parum offendunt: uidentes ex hoc ipso posse grauius in Regem Georgium aliquod scandalum exoriri, deuotionē uestram hortamur in Domino, uobisq; nihilominus in uirtute sanctæ obedientiæ præcipiendo mandamus, ut desistere ab ijs calumnijs omnino uelitis, & ita uos erga eundem Regem habere, ea non denegando, quæ sibi debentur de iure, ut quod ex partium concordia quærimus, temptare armis non habeat. Ipse enim quotidie ad nos scribit, uelle se deuotum filium Apostolicæ sedis esse, & mandata nostra reuenter suscipere, Ac omnia facere & sequi, quæ Principem Catholicum deceant, Quæ nos magis ad hæc uobis scribenda inducunt: Credentes, hanc uestram modestiā Deo acceptam & uobis salutarem, Quam ut bona mente amplectamini, etiam atq; etiam pro consolatione nostra, & conseruatione status, & bonæ intentionis uestræ requirimus. Datum Mantuæ, XVIII. Augusti M. CCCC. LIX. Pontificatus nostri anno primo.

Qualia Re-
gis ad Papā
scripta.

*Pius Episcopus, seruus seruorum Dei, Charissimo in Christo
filio, Georgio, Bohemie Regi Illustri. Salutem &
Apostolicam benedictionem.*

Charissime in Christo fili, Per ultimas literas tuę Serenitatis cognouimus, quemadmodum cum propter nonnulla impedimenta personaliter

personaliter ad Dietam peruenire non ualeas, intendis Oratores tuos cum pleno mandato transmittere. Quod nobis fuit admodum gratum: Non ignorantes, quanto adiumento rebus gerendis adesse possis, si ea uoluntate, qua Regem Catholicum decet, fueris

+ *illud*, hoc opus amplexus, + Illa itaq; hortamur in Domino, et rursum requirimus, ut eorum aduentum differre ulterius nō uelis. Quandoquidem nos hic semper futuri non sumus. Et publica Christianorum causa celeritatem (ut uides) desiderat. Eosdem autem uenientes, honorifice suscipiemus, nec aliter omnibus in rebus habebimus, quam cōsueuerit Apostolica sedes regios Oratores tractare.

Excusat se
Papa de Sle
sitis.

Slefitas autem, cum quibus contentionem tibi esse affirmas, nunquam uerbo, aut literis ad nō obediendum tuæ Serenitati induximus. Neq; huius rei dictum aut factum ullum in contrarium extare credimus: Quia si quid ad eos scripsimus, paterna potius consolatio in eorum angustijs fuit, quam ad rebellionē suasio. Etenim cum in fide Catholica & deuotione Apostolicę sedis constanter perseuerauerint, illos ad nos ueniētes atq; mittentes, non equum erat, inconsolatos dimittere. Quotidie tamen optamus, ut salua fidei ueritate, tui omnino essent, & tibi in cunctis parerent. Neq; uero, cum te per alias literas nostras hortati sumus, ut a uia facti desistens, dissensionem hanc patereris componi. Iudices inter te & illos nos declarauimus, neq; alio modo quam per concordiam conciliari eos postulauimus. Tuumq; etiam in Slefitas, quodcumq; ius habes, tollere nullo modo intendimus. Mandare autem eisdem, ut in ijs que dominium temporale concernunt, tuæ Celsitudini pareant, officij nostri esse non duximus. Ad Imperatorem, cuius nomen sedemq; recognoscis, totum hoc pertinet, & ab illo implorare super his remedium potes. Nos autem, quos charitas fidelium ex officio pastoralis astringit, pacem inter eos, quantum possumus, curare debemus. Datū Mantuæ, sub annulo piscatoris, XIX. Augusti M. CCCC. LIX. Pontificatus nostri anno primo.

Idem Pontifex, ut pacem inter Regem istum & Slefitas com-
Nuncij A-
postolici
mediatores
inter Regē
& Slefitas.
poneret, duos misit ad eos nuncios, Dominum Hieronymum, Archiepiscopum Cretensem, & Dominum Franciscum de Tolero, Archidiaconum Hispalensem, Quibus & literas dedit cum pleno mandato, uice sua agendi omnia, quæ ad pacem facere uideantur: Quæ sane literæ datæ fuerunt Mantuæ XII. Calendæ Octobris. Quas nos breuitatis gratia hic omittimus, cum sint aliquanto prolixiores. Ipsi autem nuncij uenerunt Pragam circa festum Simonis & Iudæ Apostolorum XXV. die Octobris, & emolito Regis animo ad pacem, transferunt ulterius uersus Vratislauri, ibiq; per-

actis negocijs, & assumptis secum Oratoribus Cleri & Communitatis redierunt Pragam, in Vigilia Thomæ Apostoli. Rex uerò interea profectus fuerat Egram, ubi filiam suā Illustrē D. Filia Regis
minam Sedenā, desponsauit Domino Alberto, Illustrissimi Prin- desponsata
cipis Electoris, ac Ducis Saxonie Friderici filio, cum nondū esset Illust. Al-
plene nubilis, utpote Nouem tantum annos ætatis habens. Quam bertō Duci
ideo tam cito & præpropere in Misniam translata putant, ut non Sax. &c.
inficeretur Hussitarum uenenis in Bohemia. Vnde factum est, ut in omni ætate sua, religiosissima fuerit & fidei Catholice obseruantissima mulier, in triplici statu, Virginitatis scilicet Coniugijq; & Viduitatis; multa præclara pietatis exempla ceteris præbēs, ac subditis suis multiplici uirtutum luce præfulgens. Quę & Genitrix fuit Illustrissimi Principis & Domini, D. Georgij, Ducis Saxonie &c. Domini & Patroni mei Clementissimi, Qui prouincias suas circiter XL, annos tam feliciter gubernauit, hodieq; gubernat, ut ma-
xime cum incremento rerum, hominumq; & oppidorum, sint ad-
Hodieq; id est,
Anno Domini
1534.
actæ, & adhuc indies in melius proficiant, Dei benignitate, maxime, quod Princeps iste sic materna pietate & religione imbutus est, ut nemo sit eo in fide Catholica cōstantior, nemo hæreticis nouisq; sectis infestior.

Anno Domini M. CCCC. LX.

Formula concordie, inter Regem & Vratislauenfes factæ, admodum proluxa est. In ea enim compræhenduntur multæ epistolæ cōmisionesq; & relationes. Quibus breuitatis gratia omisissis, Regis tantū epistolam, & concordie articulos recitabimus, ex quibus cōcordia per Nuncios Apostolicos cōclusa lucide poterit intelligi.

Georgius Dei gratia Bohemie Rex &c.

Notum facimus tenore presentium uniuersis, quod pia (quam Obseruan-
ad sanctam Sedem Apostolicam Romanosque Pontifices semper tia Regis er
gelsimus, & gerimus gerereque intendimus) deuotio & obseruan- ga sedem
tia, nos inducunt, ut ea, præfata Sedis intuitu, suisq; Oratoribus & Apostolic
Legatis interuenientibus, admittenda decruimus, quæ alias nullo pacto faceremus. Dudum siquidem nobis ad Coronę Bohemie gubernacula Regiæ dignitatis sublimatis, Cum omnes Prælati, Duces, Barones, & Communitates regni præfati & principatuum illi subditorum, debitam obedientiam & fidem præstitissent: Capitula maioris & sanctæ Crucis Ecclesiarum Vratislauenfium, ac Clerus et Communitates Vratislauenfis ciuitatis, et oppidi Namslauenfis, nobis (nescimus quo ausu & spiritu) restiterunt. Quare aduersum eos bella mouimus, Non tamē sine nostri cordis dolore,
Bellū eius
contra Vra
tislauenfes.

Nn Eo

Et quod bellando esset nobis sequendum in eos, quos magis (quando quidem uoluissent ipsi) tanquam nostros subditos, filios & seruitores, amplecti, regere & tractare cupiebamus. Fecimus tamen, ne præfati Clerus uel Communitates: dum nobis ipsis & Coronæ Regni Bohemiæ, quam pro tota nostra potestate iuri, illasamq; defendere, in ipsius foelici susceptione promissimus, deesse uideremur: in maiores elati ausus, perniciosiora contra nos & Coronam præfatam molirentur. Tandem res hæc ad aures Sanctissimi Domini nostri Pij, diuina prouidentia Papæ Secundi, delata est, Qui cum ea, quæ pacis & tranquillitatis suorum sunt filiorum, paterna pietate cogitet & exquirat, Nuncios et Oratores suos ad hæc specialiter deputatos, ad nos direxit N. & N. Qui uice ac nomine Sedis Apostolicæ ac Sanctitatis suæ, inter Serenitatem nostram & præfatos Clerum & Communitates, partes suas interponentes: ueram predictorum obedientiam ad nos, nostramq; ad illos indulgentiam, clementiam ac benignitatem procurarent. Cunctq; præfati Domini Oratores, postquam nos super his fuerunt allocuti, & nos eis omnium reuerentia (uti debemus) sanctæ sedis Apostolicæ intuitu, respondimus: si se in Vratislauriam contulissent, præfatosq; Clerum & Communitates multis rationibus et exhortationibus ad propositum nobis obediendi cõduxissent. Illi eis supplicarunt, Quatenus pro obseruantia iurium & Prærogatiuarum omnium suorum, gratiarumq; & laudabilium consuetudinum concessorum uel concessarum sibi, à Diuæ recordationis Ducibus Regibusq; Bohemiæ, prædecessoribus nostris, aut etiã à Regibus uel Imperatoribus Romanis, apud Serenitatem nostram parte Sanctissimi Domini nostri Papæ instarent, Necnon aliqua alia à nobis peteret, quæ secundum exigentiam temporis, salutem præfatorum Cleri & Communitatum necessitatibusq; opportuna sibi uidebantur. Quibus per nos concessis, nos in suum, uti debent, Regem ac Dominum fideliter accepturi essent. Hæc omnia nihilominus ad certa Capitula redigentes, Quorum tenor simul & supplicationis præfatæ sequitur in forma, & est talis.

*Quædam uerba supplicationis Vratislauriensium,
ad Nuncios Apostolicos factæ.*

Reuerendissime in Christo Pater, & Venerabilis ac Eximie Domine Doctor, Domini nostri Colendissimi, Nos, qui representamus Prælatos, Canonicos actotum Clerum Ecclesiarum, Consulesq; & Communitates ciuitatis Vratislauriensis, & oppidi Namslauriensis humilime audiimus, & intelleximus uniuersa, quæ nobis parte Sanctissimi nostri, Pij diuina prouidentia Papæ secundi, propositis: Paterna

Papæ studium pro pace.
Nomina Oratorum supra sunt expressa.

Responsio Vratislauri ad Nuncios Papæ.

Paterna monita, suasiones, atq; cõsilia suæ Beatitudinis per uestras Paternitates ad nos delata, cum ea qua decuit atq; decet reuerentia & deuotione suscipimus & ueneramur. Agimus præterea suæ Beatitudini, non quas debemus atq; tenemur gratias, sed quas utiq; nostra paruitas potest, quod inter tam multas atq; frequentes curas & sollicitudines suas, quibus pro salute cõmissi sibi gregis angitur, premittitur laboratq; indies: et nostri quoq; dignata sit recordari. Nos sane postquam Serenissimus Dominus Georgius, Rex Bohem. moderatus, pro ut suæ Maiestati placuit, bellum contra nos mouit, Sicut oculi ancillæ in manibus dominæ suæ, ita oculos nostros leuauimus ad misericordissimum in primis Deum, ac deinde ad suam Sanctitatem, ut miseretur nostri: Non quidem, quod animum ædipiscendæ superbe libertatis unquam habuerimus, uel quod nos diuidere ab inclyta Corona Regni Bohemiæ cogitauerimus: Quemadmodum nonnulli (pace sua) detractores ac æmulus nostri iactitant: Neque etiam, quod præfatum Dominum Regem ob priuatas passiones forsitan aliquas nostras aut aliquorum odio recusaremus. Nam Regem nos habere uolumus, sub Rege uiuere, & cum inclyta Corona regni Bohemiæ perpetuo inuiscerati permanere statuimus. Et nunc quidem, quoniam Regem eligi oportuit, propter quædam, quæ nostras conscientias remordebant, differendam obedientiam esse censuimus. Testem inuocamus Deum super istis &c.

Capitula Concordiæ à Vratislauriensibus proposita

petita, atq; etiam obtenta.

Supplicamus in primis, ut Regia Maiestas dignetur prorsus omnem animi perturbationem, iram, odium, rancoremq; deponere, quem aduersum nos Capitula maioris & sanctæ Crucis Vratislauriensium Ecclesiarum, necnon uniuersum Clerum & Communitates ciuitatis Vratislauriensis, & oppidi Namslauriensis, aut contra aliquem ex nobis uel ex nostris subditis, adhærentibus & confœderatis, occasione præmissorum conceperit & habuerit.

Item, quod omnia & singula Prærogatiua, gratias, iura, quæ ab omnibus & singulis diuæ recordationis Ducibus, Imperatoribus, Regibusq; Bohem. nobis præfatis Cõsulibusq; et Cõmunitatibus supradictis, cõsuetudines, ordinationes legitime introductas, et à nobis factas & obseruatas, Necnon dominia & possessiones cuiuscunq; conditionis existant, quæ nobis & singulis nostrum aut alicui ex subditis, aut cõfœderatis nostris, quocunq; modo uel titulo iuste acquisita sunt uel fuerunt, in futuro per uniuersam ditionem præfati Serenissimi Domini Regis, cõfirmet, roboret & stabiliat perpetuo duratura.

Item, Cum officium Christiani Regis sit, liberam, immunem, Non ij pacatamq;

Excusatio Vratislauriensium à rebellionē.

Deponere odium.

II Seruare prærogatiua.

III

Defendere
iura & li-
bertates Ec-
clesiarum.
addo + et ipsi
Reges.

424

HISTORIÆ HVSSITARVM.

Anno 1466

pacatamque custodire, tueri, defendere, & obseruare matrem Eccle-
siam, ex qua + in Christo renati sunt, in capite, in membris, in ad-
ibus, in dotibus, etiam in quibuscumque bonis, quæ ad eos quomodo-
libet spectare dinoscuntur: Quod idem Serenissimus Dominus Rex,
tanquam uerus & Catholicus Princeps, omnia & singula iura &
priuilegia, gratias consuetudinesque laudabiles, Necnon omnia &
singula dominia, possessiones et omnes omnino res stabiles & mo-
biles, quæ ad Episcopatum & Capitula Maioris & Sanctæ Crucis
Vratislauenſium Ecclesiarum, & ad alias omnes & singulas Eccle-
ſias Parochiales, Monasteria cuiuscumque ordinis uel sexus existant,
in ciuitate, & per Diocesim Vratislauenſem sita, Omnia & singula
eis & singulis eorum integra, libera, absolutaque relinquat. Quæ
admodum à diuine recordationis Ducibus & prædecessoribus suis
Bohemie Regibus eisdem concessa, confirmata & roborata sunt:
Quæ etiam sua Maiestas de nouo confirmare, roborare ut digne-
tur supplicamus.

III
Admittere
Censuras
Ecclesiasticas.

Item, ut mandet omnibus & singulis Officialibus & subditis
suis per Diocesim prædictam, ut Censuras Ecclesiasticas reueren-
ter suscipiant, & denunciari seruarique liberè & sine perturbatione
faciant. Et siquædo per iudices spirituales contra rebelles quoscumque,
cuiuscumque sexus, status, conditionis, autoritatis, dignitatis uel præ-
eminentiæ temporalis uel spiritualis existunt, eos inuocatos esse con-
tingat.

V
Assistere
contra hæ-
reticos.

Tum maxime contra quoscumque qui hæresim in præfata ciuitate
uel Diocesi dogmatizare præsumunt: Assistant, auxiliū, consilium
& fauorem in omnibus præbendo, quousque executioni ultimæ de-
mandatum fuerit, id quod præfati iudices per suas sententias pro-
nunciauerunt esse iuris.

VI
Præstare in
ducias pro
homagio
ad triennium.

Item, Quia populus iste ex uarijs suggestionibus, scandalis, ca-
dibus & iniurijs hinc inde secutis, formidat Regiam Maiestatem,
Cuperetque, antequam homagium præstaret, ut repulsis odijs & ran-
coribus, gratiam Regiæ Maiestatis sibi beneficijs, & bonis præce-
dentibus operibus, & obseruantia cõpararet, & ex mutua cum Bo-
hemis conuersatione, exercitijs & continua Communicatione, ani-
mi & mentes ambarum partium, ad integram & uerā amicitiam
conuertantur, Vtque interius fatigata hæc ciuitas impensis grauissi-
mis respiret, & condigne erga Maiestatem suam se habere possit:
Supplicanti præfati Domini & Communitates, quod præstatio so-
lennitatis homagij ad triennium suspendatur. Quo tempore ex nunc
sub fide promittunt Maiestati præfati Domini Regis, id sibi tan-
quam uero & indubitato Catholico, Christiano Regi Bohemie
præstare,

LIBER DVODECIMVS.

425

præstare, Quod tamen infra tempus præfatum, tanquam Regi
nostro ac indyæ Coronæ Regni Bohemie, tanquam fideles sub-
diti, obediētes et seruiētes, ac in omnibus una cum alijs dominis,
Principibus & Communitatibus Slesie eorundem profectui am-
plitudini & saluti intendentes, Pro ut à retro actis temporibus su-
perioribus Regibus Bohemie facere consueuimus, Dietis quoque
& congregationibus, si quæ forte pro utilitate ac commodo regni
& Serenissimi Domini Regis, siue pro sedis Apostolicæ amplitu-
dine & conseruatione Christianæ religionis fuerint, uocati una
cum alijs membris regni interesse, & pro uiribus & facultate fide-
liter consulere & operari promittunt: Saluis semper in præmissis
omnibus iuribus & priuilegijs eorum Dominorum & Communi-
tatum, tam præsentibus quam futuris. Rex hæc omnia admittit,
quin etiam menslem unum supra Triennium de præstando homa-
gio adiecit. Totum uero processum concordie confirmauerunt Nun-
cij Apostolici, appenso alterius ex ijs sigillo, uidelicet Archiepis-
copi Cretensis, de utriusque tamen consensu, Acta sunt hæc Pragæ
XIII, die Ianuarij, Anno Domini 1466. His uero peractis, uno co-
demque die, nempe XVIII, Ianuarij, e Praga recesserunt: Rex qui-
dem uersus Morauiam: Nuncij uero Apostolici cum Vratislauen-
sibus uersus Poloniam. Fuisse itaque felicissimum sub hoc Rege
Bohemie Regnum, si non fuisset Prage Magister Ioannes Roky-
zana, nequissimus ueterator & hæresiarcha, qui Regem, in Hუსita-
rum hæresi natum & educatū, multisque successibus auctum & glo-
rificatum, & publicis sermonibus, & priuatis colloquijs ita in hæresi
pristina stabiliiuit, & contra Ro. Ecclesiam falsis detractionibus &
abusuum obiectione commouit, ut uir iste fortissimus cuncta malu-
erit subire pericula, quam ab ea hæresi discedere. Rokyzana enim
persuaserat ei, sectam suam non esse hæresim, sed à Concilio Basili-
ensi per Compactata approbatam, uelut Catholicam, & ab omni
hæreseos labe immunem: Cum tamen neque ipse Rokyzana, neque
ullus Hussitarum, ea Compactata seruasset unquam aut seruare in-
tenderet. Verū Rokyzana, qui iam supra XX. annos summa fa-
miliaritate uirum hinc sibi deuinxerat: homo callidus, disertus, eru-
ditus, & ad speciem uitæ mundicia, & morum honestate uenerabi-
lis, Cum supremus ei & intimus esset Consiliarius, ita confirmauit
eū in parte sua, ut nullis monitis, precibus, aut persuasionibus, neque
per Papam, neque per Imperatorem, neque per ullos Principes, quan-
tumuis sibi uel amicitia uel affinitate coniunctos à Rokyzana se cta
ad ueram Ecclesie unitatem reduci potuerit. O quantum boni per
sceleratum hæresiarcham præpeditum fuit, quantum mali procura-

Conclusio
concordie.

Gyrziko
miser a
Rokyzana
deceptus.

Rokyzana
supremus
& intimus
eius Consiliarius.

N n ij tum

Multiplex
promissio
obedientiæ.

tum. Promiserat Rex in sui electione Baronibus partis Catholice, se fidem Ro. Ecclesie totis uiribus defensurum esse. Promiserat in sui coronatione Ro. Ecclesie obedientiam, qualem præstare decet Reges Catholicos. Promiserat ipsi Imperatori in regni confirmatione & Feudi acceptione, fidem & obedientiam Sedi Apostolicæ, cuius aduocatus est Imperator. Promiserat denique ipsi summo Pontifici quam sæpissime, per literas & Oratores suos, filialem deuotionem, reuerentiam, obseruantiam & obedientiam, Ac spem præterea præbuerat reducendi Bohemiæ Regnum totum ad Ecclesie unitatem, & sub ea spe benignè ac honorificè tractabatur, tum à Pontifice, tum ab Imperatore, atque etià ab alijs Principibus, quorum aliquot ea spe in affinitatem suam pellexit. Verum ubi à spe ad rem, à uerbis ad facta, à promissis ad præstationem progrediendum esset, Rex omnium expectationem miserè delusit: ac uanam reddidit, fraudulentis usus ac subuersus Rokyzanæ consilijs, Qui persuaserat ei, sectam suam non esse hæreticam, sed per Compactata (ut dixi) à Concilio Basiliensi approbatam, uelut Catholicam & Rom. Ecclesie conformem. Etenim Anno Domini M. CCCC. LXII, peracta Epiphaniæ Octaua, misit Rex celebrem Legationem à Praga Romam, ad Pium, summum Pontificem, In qua sane Legatione erant nonnulli Barones regni, Koska, Tizko &c. Aliqui itè Magistri de Collegio Caroli, et cum ijs nobilis Dominus Procopius de Rabenstein, Cæcellarius regni, Pio Pontifici (dum in minoribus fuisset) familiarissime notus ac summus amicus. Per eam itaque Legationem uolebat Rex (ut circa fidem Ecclesie minus esset suspectus Catholicis, maxime Vratislauenisibus, qui propter eam suspicionem, obedientiam & homagium ei præstare recusauerant) Sedi Apostolicæ obedientiam præstare, tanquam Princeps Catholicus, & acceptare Ecclesie unitatem, sed ea lege, ut Compactata Bohemorum approbaret Papa. Quod ubi Papa denegauit, Oratores re infecta domum reuersi sunt, sub festum Pentecostes, Rex hoc indigne ferens, indixit generalè Regni congregationem Pragæ, in festo S. Laurentij celebrandam. Ad quam & à Papa missus est Nuncius Apostolicus, Dominus Fantinus de Valle, qui plenam à Rege obedientiam et unionem requireret. Rex igitur in plena Prælatorum, Baronum, aliorumque statuum Regni congregatione constitutus, assumptis secum uxore & liberis, fidei suæ confessionem in hæc uerba protulisse fertur Bohemice. Vos Bohemiscitis, quod ad Papam cum consilio uestro Oratores misimus, Qui nunc reuersi, responsum quale obtinuerunt & quid accidit, expedit, ut communi præsentia audiatis. Tunc sur-

Rex publicè fidem suam professus ab Eccle. Ro. recessisse iudicatus est.

rexerunt Dominus Koska, Dominus Procopius de Rabenstein, & alij ipsis adiuncti comites, & omnia quæ in itinere apud sedem Apostolicam & Imperialem Maiestatem susceperat, longa & scripta relatione per aliquot horas manifestabant, & fideliter cuncta per Dominum Apostolicum commissa proponebant. Super quibus Rex, non apponens Sanctitati suæ meritum reuerentiæ, respondit, absque alicuius aut aliquorum interlocutione, dicens. Miramur quid Papa facit. Fortassis iterum hoc regnum, quod uix per Compactata unitum est, & ad tranquillum statum peruenit, disiungere uult. Quomodo potest nobis hoc delere & auferre, quod sacrum Concilium Basiliense, plus eo, & suus antecessor Papa Eugenius, nobis dederunt? Si quilibet Papa ita uellet semper illud destruere, quod sui antecessores concesserunt, Quis unquam circa suam iustitiam esset securus? Nos accusamur à Papa, quod iuramento in coronatione nostra præstito non satisfaceremus, At legimus uobis iuramentum. Quo læsto in Bohemico, dixit. Auditis, quod iurauimus hæreticam prauitatem uelle abijcere, & omnes hæreses de regno nostro delere. Pro certo sciatis, nos hæreticos non diligere, sed ipsis infestos esse. Sed quod Papa uelit Communionem & nostra Compactata hæresim facere, nunquam fuit de intentione nostra, Cum fundata sit in Euangelij, ex Christi institutione & praxi primitiæ Ecclesie, & nunc nobis concessa, tanquam priuilegium nostræ uirtutis & deuotionis, à Concilio Basiliensi. Et quod hanc abijcere iurassimus, Non quidem, sed pro certo sciatis, quod cum in eadem Communione nati, nutriti, & in hanc regiam dignitatem, Deo disponente, sumus sublimati, Ideo eam tenere, defendere, & circa eam mori & uiuere spõdemus. Immo & Conthoralis nostra hic à dextris nostris sedens, & nostri liberi, & omnes qui ob amorem nostrum facere uolunt, circa ipsa Compactata nobiscum ita uiuere debent: Nec credimus, aliam uiam esse salutis animarum nostrarum, quam sub ista mori, & utraq; Communionem uti, iuxta Saluatoris institutionem. Alloquens deinde suæ partis astantes, & unumquencque seorsum interrogans. Quæro, inquit, à uobis omnibus: si alius, quisque sit, qui nos & regnum propter Compactata diffidare aut diffamare uoluerit, an nobis auxilio adesse uelitis? Respondit Koska supra nominatus, interlocutione cum suis præhabita. Rex, inquit, libetè audiuius, quod nobiscum in fide sis confirmis, cum Conthorali & liberis tuis, & gratias agimus tibi per immensas. Desuper promittimus tibi omnes & unumquiscque seorsum, te adiuuare, & tibi ad retinendum Compactata præstare auxilium corporibus & rebus nostris. Deinde Rex uertens se ad partem

Relatio Legatorum.

Responsio Regis contra Papam

Excusat se Rex à perjuryo.

Compactata.

Responsio Hussitarum.

Catholicorum. Et quid, inquit, uos facturi sitis, dicite nobis palam, Reuerēdi igitur Patres, Domini Episcopi, Vratislauenſis et Olo-mucenſis, cum Dominis Baronib, de Sternberg et de Roſenberg, ac alijs ſuæ partiſ, quorum non multo minor erat numerus quam erat partiſ infectæ, præhabita interlocutione, per Dominū Zden-

Reſponſio **Catholico- rum.** ^{+ Deinceps} Domine Rex, Tu ſcis, quod cum Cōpactatiſ tuiſ huc uſq; nihil habuimus, Ita & † in antea nihil de eiſ curamus, Sed ſicut in unitate & obedientia ſanctæ Ro, Eccleſiæ, & cum progenitorib, noſtriſ uiximus & nati ſumus, Ita in unitate eadem fidelium uiuere et uiri uolumus: Recte, ſicut tu arguiſ, ex natiuitate tua fidem tuā habendam eſſe, ſic & nos non minus fidem noſtram eſſe ſeruandam inferimus. Sed quod petiſ à nobiſ auxiliū, licet nunquā deſuper noſtrum requiſiſti conſiliū, ſicut tamen tui prædeceſſoreſ Reges omneſ, ſine conſilio noſtrorum progenitorum nihil fecerūt, Compactata tenere concludiſti, ergo illorum, quorum conſilio illud elegiſti, auxiliū potieris. Omnia quæ ad honorē tuū & Regni ſunt, ſecundum Deum & iuſtitiam, promouere & auxiliari ſpondemus.

Rex autem hac reſponſione non contentuſ, ſapientiſſime interrogans aliam poſtulabat, ſed aliam obtinere non potuit. Atq; ita diſmiſſa congregatione, iuſſi ſunt redire in caſtinum, ad audiendum

Nunciuſ **Ap. Fantinū** de Valle, iuriſ utriuſq; Doctorem, Mandauit autem Rex, ut ei in relatione ſua impedimentum non fieret. **Audiemuſ** (inquit) eum ut Nunciū Papæ, poſtea aduerſuſ eum, ^{le.} tanquam procuratorē noſtrum, aliqua proponemus. Fantinuſ ^{forte+ per} igitur, licet à Catholicis eſſet ſuper periculiſ ſibi imminentiſ præmonituſ, ut clam auſugeret: Ipſe tamen conſtāter permaſit, ac altero die dicere iuſſuſ, dixit omnia quæcunq; à ſummo Pontifice ſibi mandata fuerant. In primis tamen, cum non daretur ei ſeſſio, ut

Oratio Fan- **Nuncio Apoſtolico,** orſuſ loqui ſic ait. Sereniſſime Rex, lex eſt **mini ad Re-** **gem.** generalis omnium Nunciōrū, etiam ad Paganos & crudeliſſimas gentes miſſorum, ut commiſſa, liberē ſine timore recitare, & deinde reſponſo recepto, paciſicē ad mittentem redire ualeant. Quam legē, ut tu Sereniſſime Rex mihi ſerues, nomine cuiuſ miſſuſ ſum, humiliter te precor. Deinde cōmiſſa tam uiriliter, ornate & efficaciter narrauit, ut & Huſſitas terreret, & Catholicos plurimū lætificarēt. Cū ueretur interprete, Domino Ioāne de Rabenſtein, Præ-

Rex Fantinū **no iratuſ.** poſito Viſſegradenſi. At Rex eiſ oratione uehementer commotus, dixit ad Proceres, cœtuſ diſmiſſo. Vos Domini Bohemi audiſtiſ hoc mane à Fantino, quomodo noſtrū honorē offendiſ, atq; intellexiſtiſ, quomodo Papa noſ uituperat. Amen dico uobiſ, non

non uiuemuſ, niſi in Fantino iſta uſi fuerim. Nos ſemper huiuſmodi intendim. Nos ſemper huiuſmodi intendim pro honore pugnantēſ, & ab eo nunquam diſceſſim. neq; aliquiſ prædeceſſorum noſtrorum in hac ſede Regia ab honore diſceſſit. Scitur autem, quam in ſede Apoſtolica plures Apoſtataſ ſederunt, uiri iniquiſſimi: Non eſt hæc ſedes ſancta, ſed peſtilentiæ Cathedra. At unio fidelium omnium ſedes eſt ſancta, quæ Romæ non eſt. Hæc & id genus plura in ſedem Apoſtolicam contumelioſe proferentēſ, Fantinuſ poſtea in Vigilia Aſumptioniſ Marię, in carcerē rapi uſiſ. Sed & Dominū Procopium de Rabenſteyn, Cancellariū ſuum, ſuſpectum habentē, eo quod ex antiqua familiaritate ſeorſum cum Papa Romæ conſabulatuſ fuerat, cepit, & captiuū duci uſiſ in arcem Podiebrat, officio & dignitate priuatum. At interceſſione Imperatoriſ Frederici, & Ducis Bauariæ Ludouici, ambo ē carcere liberati. In Vigilia Simonis & Iudæ: Fantinuſ rediit Romam, Procopiuſ officio & dignitati priſtine reſtitutuſ, miſſuſ eſt à Rege ad Imperatoreſ. Non multo poſt, Imperator in arce Viennēſi à ciuibuſ atq; etiam à fratre ſuo, Duce Alberto, crudeliter obſeſſuſ & oppugnatuſ, atque ad extremum redactuſ periculum, Georgij Regiſ Bohemiæ, Viciniſ opeſ implorare coactuſ eſt, quāuiſ ille iam declaraffeſ ſua conſeſſione, quo nam eſſet in ſedem Apoſtolicam animo. E Praga igitur profectuſ Octaua die Nouembris, cum in Auſtriam ueniſſet, arte uſuſ, Imperatoreſ, uelut arbiter inter parteſ, ad ſeſe euocantēſ in colloquiū, eripuit eum de manibuſ obſidentium, ſed ita, ut neq; periret neq; uinceret: Ipſe liberato Imperatore Praga rediit, Quarto Nonas Ianuarij. Imperator beneficij huiuſ memor, & apud Imp. meoſ Pium Papam pro eo interceſſit, ne cenſuriſ contra ipſum ageret mor huiuſ ad tempuſ, propoſita emendandi ſpe, & filioſ eiſ, Victorinum & beneficij. Henricum, autoritate Imperiali Principēſ creauit. Anno Domini M. CCCC. LXIII. Cæterum ab eo die feſto S. Laurentij, quo ſe publice declarauit Rex Eccleſiæ Ro, inobediētēſ, nunquam in gratiam cum ſede Apoſtolica rediit. Quanta uerò damna per eam defectionēſ & obediētiæ ſubtractionēſ poſtea paſſuſ ſit, nemo ſatiſ explicare poterit. Nam & in regno & extra regnum multoſ per hoc aduerſariōſ ſibi conciliauit, utpote Dominoſ de Stellis, & Dominoſ de Leporibuſ &c. Mitior quidē longe fuit in eum Piuſ II, quāuiſ ſucceſſor eiſ Pauluſ II, Qui non ſolum diruſ eum perſecutuſ: & Anathemate percuſiſ, atq; quotanniſ in Bulla Cœnę Domini grauiſ cum infamia excommunicatuſ publice denunciauit, Verum etiam Cruciatam cōtra eum erexit, & Mathiam Vngariæ Regem bellicoſiſſimū aduerſuſ eum incitauit. Quæ et titulo, quæ à Georgio

Verba Re-
gis contra
ſedem Ap.

Capti à Re-
ge Fantinūſ
& Can-
cellariuſ.

Imperato-
rem obſeſ-
ſuſ libera-
uit Rex
Georgiuſ.

Quanta ma-
la Rex Ge-
orgiuſ per
defectionēſ
à ſede A-
poſt. incur-
rit.

Georgio tulerat, Regni Bohemiæ, autoritate Apostolica donauit, Vnde factum fuit, ut Mathias Septēnali bello grauissimè persecutus sit Georgium et filios eius, eripiens ei Morauiam, Slesiamq; et Lusatiā, et parum abfuit, ut non pelleret eum è toto regno: Quorum nihil passus fuisset, si summo Pontifici potius, quam perditissimo Hæresiarchæ, Rokyzanæ suo, adhærere uoluisset. Longum quidem esset omnes recensere Bullas Põtificias, quas Paulus Papa II, aduersus eum ad diuersos publicauit per septem annos continuos, Vnam hic Pij Papæ secundī recitabimus, quæ & mitior est, & ad historię cognitionem plus conducit.

Pius Episcopus, seruus seruorum Dei.

Cogit nos gregis Dominici, humeris nostris insufficientibus, cura imposita, ut tanto propensiori studio, in hæreticæ prauitatis erroribus extirpandis inuigilemus, quanto illi per humani generis inimici fallacias astutius, etiam sub religionis specie, cordibus mortalium immissi, plures trahere poterunt in Gehennam. Dudum si quidem Indlytum Bohemiæ Regnum, quod Christianum & fidelem populum habere consuevit, ad hanc perniciosam Iacobelli & suorum sequacium, in aliquibus partibus Hussitarum nuncupatam hæreticam prauitatem, pro magna eius parte prolapsum, Vi communionem Eucharistię Sacramenti, sub utraq; specie, uini uidelicet & panis, quoad Laicos & non conficientes, de necessitate fore æternæ salutis proficitur. Cum propter obitum felicitis recordationis quondam Ladislai nouissimi, Rege careret, Georgium de Podiebrat sibi Regem elegit, Qui dum se Catholicum affirmasset, postmodum, dum Coronationis reciperet insignia: licet in uenerabilium fratrum nostrorum Iauriensis & Vuaciensis Episcoporum, ac nonnullorum Ecclesiasticorum & sæcularium uirorum notabilium, manibus tactis per eum corporaliter Sacramentis Euāgelicis, publicè & sponte promiserit, sponderit, pollicitusq; fuerit, atq; iurauerit, quod deinceps fidelis & obediens esset sanctæ Ro. Ecclesiæ, & illius pro tempore Pontificibus, in eiusq; obedientia & conformitate, more aliorum Catholicorum & Christianorū Regum, in unitate Orthodoxæ fidei, quam ipsa sancta Ro. Catholica Ecclesia confitetur, prædicat & tenet; fideliter obseruaret, ac deinceps fidem & Ecclesiam ipsam protegeret atq; tueretur & defenderet. Et populum sibi subiectum ab omnibus erroribus, sectis & hæresibus, ac articulis ipsius Ecclesiæ & fidei Catholicæ contrarijs, reuocaret & auerteret, Necnon Catholicæ fidei obseruationem ac obedientiam, conformitatem, unionem, ritum cultumq; ipsius sanctæ Romanæ

Hæresis Iacobelli.

Iuramentū Georgij in sua coronatione.

Romanæ Ecclesiæ reduceret & restitueret in dicto regno: Licetq; dictus etiam Georgius deinde per dilectum filium Ioannem de Rabenstein, Notarium nostrum, eius ad nos Oratorem pro se eiusq; Conthorali & liberis pollicitaretur, ut præcepta nostra reuerenter susciperet, & eis obsequeretur, Ac deinde, cum se huiusmodi Iuramento astrinxisset ac obligasset, per Charissimū filium nostrum, Fridericum Romanorū Imperatorē Illustrē, ut talis extitit confirmatus, Nihilominus, cum ipse Georgius his omnibus facta contraria ageret: publica, quæ & continuata, fama, aduersus ipsum laboraret, quod contra tam solenniter factas suas promissiones & Iusturandum, dictam hæreticorum sectam foueret & amplecteretur: Dilecti filij, Clerus, Capitanei, Consules & Communitates ciuitatis Vratislauenſis, & oppidi Namslauenſis, tanquam Catholici & ueri Christi fideles, eundem Georgium pro Rege sibi recipere, eiq; homagium præstare debite recusarunt. Propter quod Georgius ipse bello illos impugnare temptauit. Nos tūc de his certam noticiam habentes, ut tantis incommodis repagulo essemus, dictumq; Georgium, ac ipsum inclytum Bohemię Regnum, ad ueram obedientiam & unionē Apostolicæ sedis, & sanctę ipsius Romanæ Ecclesiæ, reducere possumus, Venerabilem fratrem nostrum Hieronymum, Archiepiscopum Cretensem, & dilectum filium, sacre Theologiæ Professore, Franciscum de Toletō, tunc Archidiaconum de Astigia in Ecclesia Hispalensi, Oratores nostros, ad partes illas misimus, Et tandem huius homagij suspensio ad Triennium & unū mensem per eos facta extitit. Verum duobus deinde fere annis decursis, Cum idem Georgius nihil de huiusmodi iuramentis, per eum promissis, se facturū ostenderet: nos tantæ rei moram esse periculosam censentes, præfatum Georgium, ut promissionibus & iuramentis præactis satisfaceret, regnumq; præfatum ad unionē sanctę matris Ecclesiæ reduceret, per certū nunciū nostrum iterum fecimus sollicitari. Sic demū Georgius ipse, transacto post unius anni spacio, solennes ad nos Oratores transmittens, nobis obedientiam præstitit uerbalem, ut prius, sed non realem, sui & regni, in unitate fidei & ritus Communionis, quam iuxta iuramentum ac promissiones ante dictas expectabamus. Eumq; tunc proprijs Oratoribus suis hortati, pro huius rei finali consummatione, & dimissa uersania sua, atq; hæretica præsumptione super articulo Communionis huiusmodi, ipse cum Regno Bohemiæ se nobis & Ecclesiæ sanctæ, atq; alijs regnis conformaret: Dilectū filium, Fantinum de Valle, utriusq; iuris Doctorem, ad eundem Georgium, regnum & Marchionatū Morauia, ac uicina eius dominia transmissimus

Alia eius iuramenta & promissiones.

Narratio negocij Vratislauenſis.

Obedientia uerbalis per Oratores præstita.

Fantinus Nuncius Ap.

missimus: Qui sibi per nos iniuncta, fideliter in conuentu, ob id per dictum Georgium, in festo S. Laurentij proxime elapso indictum, coram Prælatiſ, Magnatibus & alijs multis expleuit. Idem tamen Georgius, Sathanæ laqueis ligatus, in sua pertinacia obſtinatus permanſit. Nam publice inibi cum eius Conthorali ſibi confedente, in Prælatorum, Procerum, Magnatorū præſentia, poſtquam, ut intelleximus, in nos & ſanctā ſedem Apoſtolicam, ipſamq; ſanctam Romanā & Apoſtolicam Eccleſiam, fidelium matrem, multis detractionibus & blaſphemijs, ore polluto & impudicis labijs inuexerat, etiam proferre ueritus non eſt hæc uel in effectu ſimilia uerba, uidelicet. Vt nemo deinceps de fide & religione mea, coniugis & liberorum meorum dubius exiſtat, nunc palam & publice proſiteor, Chariſſimos parētes meos, in hac ueritate Communionis calicis utriuſq; ſpeciei mortuos eſſe, meq; in ea natum, educatum, atq; uſq; in hæc tempora uiuiſſe, uiuereq; & mori uelle cum uxorē & liberis meis: Aſſerens Communionem illam de neceſſitate ſalutis, Et adiecit. Deo magis quàm hominibus eſſe parendum.

Profeſſio ſi
dei Regis
Georgij.

Faſtinus à
Rege cap-
tus.

Vratiſla-
uienſium
abſolutio à
Regis obe-
dientia.

Proceſſus
contra Ge-
orgiū Re-
gem ſuſpen-
ſi ad ſepus.

Nec his contentus, ſed etiam præſatum Faſtinum Oratorem noſtrum, poſt factam per eum confutationem aſſertorum Compactatorum ſuper communionem prædictā, Poſtq; erroris illius declarationem & propoſitionem eorum, quæ ipſe Orator noſter à nobis habuit in mandatis, ſacrilege in eum manus iniiecit, & turpiter duriffimis carceribus mancipauit: in Dei, huius ſanctæ ſedis & Rom. Eccleſiæ opprobrium, atq; nobis (qui licet immeriti, Chriſti uices in terris gerimus) in uilipendium & contemptū. Nos autem, qui nobis factam iniuriam nihilipendimus, Dei tamen & Eccleſiæ ſuæ offenſam uindicare tenemur. Sic in præmiſſis animaduertere debite uolentes, ne error ille ſæuiſſimus arma habens, ſub religionis ſpecie, amplius ſerpere ualeret, Et ne fideles Chriſti, per ſubiectionem dicti Georgij eius erroribus ualeāt maculari. Nuper proprio motu, ex certa noſtra ſcientia, fidelium proſpicientes ſaluent: dictos Clerum, Capitaneos, Conſules, Communitates ciuitatis Vratiſlauienſis, necnon oppidi Namſlauienſis, ab obſeruatione concordiæ prædictæ, autoritate Oratorū noſtorū concluſæ, omniumq; dependentiū & cōnexorū: etiā ſi eius uigore ad Homagium præſtandū tenerētur: abſoluimus & abſolutos fore declaramus, ut in alijs literis noſtris cōtinetur. Quarū tenores uolumus pro præſenti habere pro expreſſis. Et quamuis pridem Chariſſimus filius noſter Fridericus Imperator, ac Nobilis Ludouicus Bauariæ Dux, Illuſtres, præmiſſa ſentiētes, nobis ſupplicarēt, ut ab ulteriori proceſſu contra dictum Georgium, ob certas cauſas abſtinere, ſive iam

iam factos proceſſus ſuſpendere uellemus, Cum dictum Georgium ad Eccleſiæ gremium rediturū ſperarent: Nos eorundem, & præſertim ipſius Imperatoris, precibus inclinati, ab ulterioribus proceſſibus aduerſus ipſum Georgium decernendis, uſq; ad præſens diſtulimus. Sed cum iterum poſt hæc dictus Georgius, per alium nuncium exhortatus, ad cor redire, erroresq; ſuos recognoscere, & ad Eccleſiam Catholicam reuerti, & ſe illius ritui conformare non curauit nec curat, nihilq; nobis ſpei de hoc per Imperatorē ac Ducē prædictos hæcenus allatum ſit: Conſyderantes debitum officij noſtri fore, hæreſes extirpare, & Chriſti fideles in obſeruantia, ritu & Orthodoxa fide ſanctæ Catholice Eccleſiæ confirmare. Ne igitur Georgius ipſe ſuum uenenum liberius effundat, ac dictos Clerum, Capitaneos, Conſules, & Communitatem Vratiſlauienſem ac oppidū Namſlauienſe, quouis modo opprimat, contra noſtram achuius Apoſtolicę ſedis prohibitionem, Vigore dictæ concordie, ad homagium & quæuis alia præſtanda, inducere & compellere poſſit: motu proprio et ex certa noſtra ſcientia, noſtroq; mero officio, non ad eorum ſeu alterius, pro eis oblata nobis petitionis inſtantiam, Clerum, Capitaneos, Conſules, Communitatem Vratiſlauienſem, ac oppidum Namſlauienſe præſatos, ſub noſtra Apoſtolicę ſedis protectione, uſq; ad noſtrū & eiufdem Sedis beneplacitum ſuſcepimus, ſuſcipimusq; per præſentes. Nihilominus Apoſtolica autoritate dicto Georgio, necnō Ducibus, Marchionibus, Principibus, Baronibus, Nobilibus, Communitatibus, & cæteris quibuſcunq; ipſi Georgio adherentibus, & cōplicitibus ſeu ſubditis, ſub excommunicationis lata ſententiæ pœna, quam in his ſcriptis ferimus, inhihemus, Ne ſe de Clero, Capitaneis, Conſulibus & Communitate, & oppido prædictis, contra noſtram huiuſmodi prohibitionem, quouis modo intrōmittant, aut ipſos in rebus ſeu bonis ſuis directe uel indirecete impediāt, ſeu bello diſturbent, aut ei & ſuis adherentibus aliquem fauorē aut loci receptaculum, contra eos præbeant: Nec etiam prædicantes contra præſatam ſectam impediāt. Quinimmo harum ſerie hortamur, et in uirtute ſanctæ obedientiæ, per uiſcera miſericordiæ Ieſu Chriſti, requirimus omnes & ſingulos, Chariſſimos Reges Chriſtianos, & dilectos filios Nobiles uiros, Duces, Marchiones, Barones, Milites, Militares, Nobiles, Communitates & oppidanos, cæterosq; quoscuq; Bohemiæ Regni & Marchionatus Morauie Catholicos, ac Sleiſig & Luſatiæ incolas, & alios quoscuq; Quatenus dictis, Clero, Capitaneis, Conſulibus, Communitatū & oppidorum, omni potentia, auxilio & fauore aſſiſtant, nec permittāt eos per dictum Geor-

Vratiſlaui-
enſes rece-
ptū in prote-
ctionē Sedis
Ap.

Vt ceteri in
uēt Sleiſitas
contra Ge-
orgium Re-
gem.

fortet Quonia

gium aut alium ad Homagij præstationē compelli, seu alias indebite uexari seu oppugnari, contra autoritatem nostram, sub pœnis & censuris, in alijs nostris literis eõtentis: Quas contrarium facientes incurrere uolumus ipso facto: Iuramento fidelitatis seu homagij, dicto Georgio aut quibusuis alijs præstito, nõ obstãte, + Cum eos tenore præsentium, uigore dicti homagij, quo minus nobis in præmissis obediant, minime teneri declaramus. Aut si aliquibus sit a Sede prædicta indultum, quod interdici, suspendi uel excommunicari non possint per literas Apostolicas, non facientes de huiusmodi indulto mentionem, cæterisq; contrarijs non obstantibus quibuscunq;. Et quia difficile foret has nostras Apostolicas literas ad omnia, ubi de illis forte necesse fuerit, loca perferri, Idcirco uolumus, & dicta autoritate decernimus, quod eorum Transumpto, sigillo alicuius Prælati siue Iudicis Ecclesiastici, cum subscriptione Notarij publici sigillato, ubiq; etiam in iudicio & extra, stetur, & fides adhibeatur, ac si præsentis nostræ Originale literæ exhiberentur. Datum Romæ apud S. Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ M. CCCC. LXIII. Quarto Calendas Aprilis. Pontificatus nostri anno Quinto. Hanc Pontificis indignationē & has censuras præuenire uolens dictus Rex Georgius, deprecatorias ad eum literas scripsit, quarum hic est tenor.

*Georgius, Dei gratia Rex Bohemiæ, & Marchio
Morauæ, Eiusdem Sanctitatis uestræ
deuotus filius.*

Ioannes de Rabenstein.

Beatissime Pater, & Clementissime Domine, Obedientiam cum ueneratione ad pedum oscula Beatorum. Venit ad nos nomine Sanctitatis uestræ Venerabilis Ioannes de Rabenstein, Prepositus Vuissegradensis, Sanctitatis uestræ Protonotarius & Referendarius, Decretorum Doctor, Consiliarius deuotus & fidelis noster dilectus, Ea quæ sibi à Sanctitate uestra iniuncta fuerunt, nobis retulit. Quæ nos intelleximus, & credimus uestram Sanctitatem non fugiat, Sanctissime Pater, nunquam aliud nobis menti nostræ incidit, quam ut honor summorū Pontificum ac sedis Apostolicæ, præsertim Sanctitatis uestræ, quantum in nobis fuit, omnium cum diligentia & accuratissima opera intendimus. In hac quoque opinione & nunc persistimus, stabimusq;, Deo iuuante, in auium. Id aut, de quo præ alijs accusamur, factum uidelicet Dietæ S. Laurentij proxime præteritæ, non ambigimus, intelligit Sanctitas uestra, quomodo aliter non erat faciendum, Secundum quod res & tempus

Excusat se Rex de ijs, quæ contra Fantinum egit.

tempus & propositio publica illius rei postulabat. Fantinus captus est, Quas ob res, iam Sanctitati uestræ & nonnullis Reuerendissimis Dominis Cardinalibus præscripsimus nunc aliqua. Tunc loco & tẽpore postulantibus (ut diximus) materia rei, populo astare, hoc uolebat. Non est igitur, cur Sanctitas uestra nobis succensere summopere debeat: Cum uestra Beatitudo, Pontifex Prudentissimus, & rerum maximarum expertissimus existat, Remq; non ignorare possit, ex qua origine, quibus causis, quas propter rationes res hæc, in hunc finem deductæ fuere. Sunt quàm plures (credimus) delatores, famæq; nostræ (quantum eorum se extendit potentia) destructores, quibus quantum fidei adhiberi debeat, sciri peroptime Beatitudo uestra, Præactus etiam Ioãnes, inter alia hortatus est, uerbis Sanctitatis uestræ, Quatenus cõtra Vratislauenses nihil attemperemus. Quæ res ut clarius à Sanctitate uestra percipiatur, necessarium est, parumper principalius & altius eam ordiri. Cum nos uno consensu paribusq; uotis in Regem electi, & more regio uncti & confirmati fuimus, uestra Beatitudo, Serenissimus Dominus, & Affinis noster, Romanorum Imperator, Reges & omnes Principes, Comites & Barones, Militares & Communitates, tam sacri Imperij Romani, quàm Regni & Dominiorum nostrorum, tam non subditi amici, quàm subditi nostri dilecti, nos (ut decens est) pro Rege scilicet Catholico & non perfido habebant: Vt Regem, etiam non subditi uenerati sunt, & Regi fidelitatem subditi & obedientiam præstabant. Soli Vratislauenses, qui Regibus Bohemiæ subditi ac regno hæreditarie incorporati existunt: nescimus quo freti spiritu, aut quibus ducti cõsilijs, obedientiam, pro ut tenebantur, facere recusabant. Nos eos bene & iuste potẽtia à Deo nobis data, ad obediendum & suis obligationibus satisfaciendum compulsiuimus: sed Sanctitati uestræ (Cui semper placere nitimur) moram gerere cupientes, eos in subiectionē, tranquilla animi cum patientia, absq; armorum quauis sæuitia accepimus. Ipsi quoq; nobis, ut uero Regi Bohemiæ fidelitatem & subiectionem præstiterunt. Et infra. Faciat itaq; Sanctitas uestra, quam non dubitamus regnū Bohemiæ distrahi & diripi nolle, magisq; in pace & tràquillitate, sepeq; nominatos Vratislauenses hortetur & admoneat, Quatenus nobis & regno debitam fidelitatem, iam dudum præstitam obseruent, cæteraq;, quibus Regibus necnon Inclytæ Coronæ Regni Bohemiæ obligantur, perficiant, & perfecta teneant & custodiant. Non enim ipsorū esse existimamus, ut religionis & fidei Catholicæ quæstiones dissoluāt. Sunt quibus dubietas fidei ad decidendū est cõmissa. De his aut rebus amplius latiusq; locuturus

Georgius ab omnia bus pro Rege agnitus fuit, præterq; à Vratislauensibus.

Petito Regis de Vratisla.

addo + manera

locuturus Orator & Nuncius Sereniss. Domini, Imp. Rom. Regis &c. affinis nostri, ueniet ad Sanctitatem uestram, Quem nos iam cum Beatitudine uestra esse arbitramur, qui in eisdem uerbis Serenissimi Domini Imperatoris, cum Sanctitate uestra loquetur speramus. Bene ualeat Sanctitas uestra, quam Deus clementissimus & gloriosus, nobis Ecclesie sue sacrosanctae, ad bonum & beatum regimem, conferuare & tueri incolumem dignetur. Datum Pragae, Die Tertia Martij, Regni nostri anno Quinto. Caeterum ubi Orator Imperatoris, apud Papam pro Rege Georgio incersisset literis & nomine Imperatoris, Papa in hunc modum rescripsit Imperatori, ut sequitur.

Pius Episcopus, seruus seruorum Dei, Charissimo in Christo filio, Friderico Romanorum Imp. semper Augusto. Salutem & Apostolicam benedictionem.

Intelleximus literis Serenitatis tuae, per dilectum filium Vuolfgangum Oratorem tuum, Maiestatem tuam Georgio, asserto Regi Bohemiae, qui tibi in tuis iniuriosissimis & atrocissimis oppressionibus, fideliter et efficaciter succurrit, non immerito ut suis affici. Ideoque te a nobis exoptere, ut dilectos filios, Cives Vratislauenfes inducamus, quod eidem ut suo Regi homagium praestent, cum etiam ad id ex pacto nunc obligentur, & timere non habeant, quod unquam compellantur, fidem atque ritum Communionis, quam tenent immutare. Charissime fili, non est tuae Serenitati incognitum, ipsum Georgium, neque nobiscum & hac sancta Ro. Ecclesia (quae est mater fidei Christianae) neque tecum atque cum caeteris Christianis Regibus, in fide Catholica & ritu concordare, sed se ipsum per publicam declarationem a corpore Christi mystico & sancta Ecclesia, cuius Christus caput existit, damnabiliter (quod cum dolore referimus) separasse. Et cum Christus Dominus noster, sit Rex regum & Dominus dominantium, necesse existat, omnes Christianos Reges de ipsius regno esse, quod est Vniuersalis Ecclesia: Cui nos, licet immeriti, ut eiusdem Vicarius praesidemus. Certum profectio est, eum, qui seipsum ab Ecclesia Catholica schismaticè separat, in

Georgius seipsum ab Ecclesia separauit.

Haereticus inter Christianos Rex esse non potest.

Republica Christiana nullam aut regiam aut aliam posse tenere dignitatem. Nos quoque, ut fidelem Christi Vicarium decet, eundem pro Ethnico & Publicano atque absciso de corpore Christi membro sine ulla dissimulatione habere tenemur. Ex quo intelligit Maiestas tua, nos oportere mandare dictis Vratislauenfibus, ut nobiscum sentiant, & Georgium ipsum Regem esse non posse, nec ut Regi obediendum fore ei, qui de corpore Christi se sua sponte praescidit. Nec

in

in hoc quaecumque pacta ipsis ob stare possunt. Sicut enim mors naturalis pacta praestandi homagii dissoluit, Ita non minus haec abscisio a corpore Christi (extra quod Christianus ut Christianus non uiuit) pacta illa dissoluit. Non enim Vratislauenfes a nostris Oratoribus inducti fuere, ut se obligarent post Tricennium, & unum mensem praestare Georgio homagium ut Georgio, sed ut Catholico Regi. Postquam autem Georgius ipse se declarauit, a Catholica ac Vniuersali Ecclesia, in fide & ritu separatum, facto patefecit, se non esse illum, cui a dictis fidelibus Christianis praestari debeat homagium, sed potius mortuum censeretur, cui nullus Christianus, etiam qui eidem praestitit homagium, obedire tenetur. Et nisi alia scripta Celsitudinis tuae spem dedissent, quod ipse Georgius, errore dimisso, tua opera ad Ecclesiam rediret, iam dudum ea, quae contra ipsum officij nostri sunt, uniuersus Christianorum orbis audiisset. Hortamur igitur Maiestatem tuam, Cum Georgium diligis, adhuc ipsum inducere coneris, ut nostris monitis pareat, & ad unionem Ecclesiae Catholicae redeat. Et quando sic se regiae dignitatis capacem fecerit, nos semper tuis desiderijs pro ipso, quantum cum Deo poterimus, complacebimus. Quod si tua Serenitas in hoc posse proficere sperat, pro tanto bono, ac ut tuae Celsitudini morem geramus, a publicatione ipsius ad tempus aliquod supersedebimus: Ita tamen, quod interim Georgius ipse & sui, ab omni infestatione ipsorum Vratislauenfium, & aliorum Christianorum abstineant. De quo nobis quantoties rescribi, & eosdem Vratislauenfes certiorari deposcimus. Si uero tua Serenitas non speraret, quod apud dictum Georgium in praemisissis posset proficere, rogamus Celsitudinem tuam, & ipsam per uiscera misericordiae Dei nostri requirimus, ut Catholicam fidem atque ipsos Vratislauenfes, & alios Christianos (uti ex Imperiali Maiestate plus caeteris obligaris) tam ipsi Georgio, quam alijs cunctis Hussitis & haereticis praeferas, & iuxta posse defendas. Datum Romae apud S. Petrum. Anno Domini M. CCCC. LXIII, Die XVI. Maij. Pontificatus nostri anno Quinto.

Imperator, uir sapientissimus, ubi Regem Georgium ad ueram & plenam Ecclesiae unitatem & obedientiam, consilij & persuasionibus suis reducere non potuit, dimisit eum in manibus consilij sui. Rex cum haberet omnes Barones regni, ac circumiacentes prouincias ad Coronam regni pertinentes, praeter Vratislauenfes, praestito homagio, subditos & obediens, Duces praeterea Saxoniae, uicinos suos, affinitate sibi coniunctos, Et Vngariae Regem Mathiam, quem e carcere ad Regnum dimiserat, ueteri sponcione

Oo iij obnoxium,

Haereticis non sunt praestanda homagia.

Dilatio pro reductione Georgij.

Ut Imper. Vratislauenfes defendat.

Rex multos habebat subditos & amicos,

Vratislauienses à Rege Mathia defensi

obnoxium, Imperatorem denique recenti beneficio amicum: arbitrabatur sibi difficile non fore, Vratislauienses ad debitam obedientiam armis compellere. At longe aliter euenit. Vratislauienses enim freti autoritate Rom. Pontificis, omne obedientiae iugum excusserunt, & reiecto Georgio, Mathiam Vngariae Regem, Principem Catholicum susceperunt, qui & strenue tutatus est eos. Nam & ipsum Papa liberum ab omni obligatione Georgio facta, declarauit autoritate Apostolica: eod quod fides ei seruanda non sit, qui Deo & Ecclesiae fidem non seruat. Vnde & in regno atque in prouincijs regni, Catholicis odio esse cepit Georgius, posteaquam à Papa reiectus & regia dignitate spoliatus fuit. Maxime, ubi post obitum Pij Secundi (qui anno Domini M. CCCCLXIII. sexto sui Pontificatus anno Anconae, cum uellet in propria persona contra Turcas bellum gerere, mortuus fuit ex febre) Paulus Papa Secundus, Mathiam titulo Regni Bohemiae donauit, Cui rei & Imperator facile consensit, praeteritum, postquam Mathias ei promissit, se non ducturum uxorem, ut post mortem suam Regnum Vngariae domui Austriae restitueretur. Indies itaque deterior cepit fieri conditio & fortuna, fortissimi alioqui & rei militaris peritissimi uir, Regis Georgij, propter haeresim Hussitarum, quam pro Catholica tenebat, à Rokyzana persuasus, Non enim solummodo Episcopi Vratislauiensis & Olomucensis, eorumque Capitula, sed etiam magnae & multae ciuitates Slesiae, Morauiaeque & Lusatae, ac plerique Duces & Barones, ab eo ad Regem Vngariae, quem & Papae & Imperatoris autoritate pro uero & legitimo Bohemice Rege agnoscebant, defecerunt. Ea tamen animi moderatione & longanimitate erat Georgius, ut interim non saeuiret in Clerum Catholicum, qui Pragae & in caeteris Bohemice urbibus, palam Rokyzanae sectae & doctrinae contradicebat, & cum Ecclesia Romana (quae ipsum Regem diris persequebatur) consentiebat in fide: Quemadmodum ex eo constat Tractatu, qui inter Capitulum Ecclesiae Pragensis & Rokyzanam, in Regis praesentia habitus fuit, Anno Domini M. CCCC. LXV. Quinimmo nec eos à consilijs suis, neque ab officijs & rerum administratione amouit, quos nouerat maxime Catholicos, & Ro. Ecclesiae fautores & obediens filios existere. Quales sane erant, Dominus Procopius de Rabenstein, Cancellarius: uir summæ autoritatis & spectatae fidei, qui prius Friderico Imperatori, deinde Regi Ladislao à consilijs diu fuerat, Cui & Aeneas Syluius, antequam Papa fieret, familiarissimus erat amicus, qui eum, cum à Georgio Rege cum nonnullis alijs in Legatione Romam missus esset, in publico consistorio,

Fortuna Georgij Regis decreuere cepit.

Magna animi moderatio in Rege Georgio fuit.

Procopius de Rabenstein.

rio, coram Cardinalibus, maxime propter merita uirtutum & fidei Catholicae zelum, audientibus caeteris Bohemis, laudare non est ueritus, & in priuato colloquio multa cum eo tractauit. Item, Dominus Ioannes de Rabenstein, Praepositus Vuiffegradensis, qui erat Papae Pronotarius & Referendarius. Itē, alij quoque Barones plerique, ueluti Domini de Stellis seu de Sternberg, Domini de Rossis seu de Rosenberg, Domini de Leporibus seu de Hasenberg &c. Huiusmodi tamen uirorum opera & consilio etiam in rebus aduersis uti Rex Georgius non dubitauit. Cum autem in Morauiam misisset filium suum, Dominum Victorinum, Cum quinque Milibus armatorum, ut Morauos ad obedientiam reduceret, occurrit illi Mathias Rex Vngariae ualido cum exercitu, & non solum coegit eum retrocedere, uerum etiam quodam in Monasterio deprehensum obsedit. Quod ubi pater intellexit, confestim superueniens, potenter eum e manibus Mathiae eripuit.

Alij quoque Consiliarij eius Catholici.

Rex Georgius bello inferior Mathia Rege uideri potuit.

Quem profecto Mathias bello superare nunquam potuisset (ut arbitror) nisi adiutus fuisset tum à Papa tum ab Imperatore. Vterque enim subsidia ei praestitit: Papa per Legatum, qui Copias in Turcos parauerat, quas Mathiae aduersus Regem Bohemiae subministravit: Et Caesar unius anni redditus Austriae, in eum usum belli Mathiae concessit, Neque tamen potuit Mathias Georgium e regno pellere, sed post Septennale bellum cum eo pacem iniit, etiam inuito tum Papa tum Imperatore. Sensit enim quanto fuerit difficilium cum Bohemis sub Georgio, quam cum Turcis bellum gerere.

Auxilia Mathiae contra Georgium.

Rex autem Georgius, cum regnasset annis XIII. in morbum incidit, quo & periit. Cum ergo cuperet reconciliari Sedi Apostolicae, antequam ex hoc migraret saeculo, misit ad Duces Saxoniae, affines suos, fratres Germanos, Ernestum & Albertum, Quorum hic gener eius erat: Ille Romani Imperij Princeps Elector, petens ab eis, ut Legatos Romam mitterent, ac pro ipso intercedentes, supplicaret Domino Apostolico, Paulo II. Quatenus Anathema aliasque Censuras Ecclesiasticas, quibus percussus & inmodatus erat, ad tempus suspenderet saltem, si omnino tollere nollet, quoad ipse audiri possit. Nam postquam auditus esset, cognita causa, uellet omnia facere, quae obedientem & Catholicum Regem facere oporteat. Duces igitur illi (qui coniunctim suas prouincias tum regabant, & nondum diuiserant commune patrimonium) cum essent religiosi & per omnia Catholici Principes, per Legatos suos facile à Papa impetrauerunt Anathematis & aliarum Censurarum relaxationem. Verum priusquam reuerterentur ex urbe Legati, Rex Georgius morbo consumptus obiit, Anno Domini M. CCCC. LXXI.

Rex Georgius ante obitum suum petijt absolutionem à Papa.

Oo iij Mortuo

Contentio
de Regno
Boh. inter
Vngarię et
Polonię
Reges.

Concordia
per diuifio
nem facta.

Vladislaus
fuecit
Georgio.
Ludouic
cus filius
eius.

Ferdinan
dus gener
eius Rex
Ro. Vng.
& Boh.

Mortuo autem Georgio, Mathias Rex Vngarię, fretus autoritate tum Papę tum Imperatoris, qui eum titulo Regni Bohemię donauerant, exercitum duxit in Bohemiam, ad obtinendam Regni possessionem, Verum Rex Polonię Casimirus, cum esset gener Alberti Regis, & sororius Ladislai, cui Georgius successerat, fretus antiquo successione iure, quo etiam sceminei sexus naturales hęredes in Regno Bohemię succedere possunt, deficientibus masculis, magno cum exercitu superueniens, cum haberet LXX. Millia pugnatorum, Mathiam e Bohemiã discedere compulit. Facta deinde inter eos pace, Casimirus Rex pro filio suo Vladislao regnum Bohemię obtinuit, Mathias uero retinuit, quoad uixit, Morauiam Slesiamq; & Lusatiam, Quas & retinuit usq; ad annum Domini M. CCCC. LXXX. In quo Viennę (quam Cęsari eripuerat) mortuus est. Longe gloriosior uictorijs, quas aduersus Turcas obtinuerat, quam bello, quod cum Rege Georgio, pro Regno Bohemię gesserat. Ab eo igitur tempore usq; in hunc diem, Regnum Bohemię Catholicis paruit Regibus, Quemadmodum ante Georgij regimen fecerat, Vladislaus enim diuifissime regnauit, & post eum filius eius Ludouicus, Vngarię & Bohemię Rex, magne spei iuuenis, cum occurreret maximo Turcarum exercitui, Anno Domini M. D. XXVI. In Vngariam irrupenti, destitutus Germanorum auxilijs, & ab Vngaris quibusdam proditus (ut fertur) pie ac fortiter pro patria & regno suo pugnans, in eo pręlio interijt. Cui in utroq; regno nobilissimus & genere & uirtute Princeps, Dominus Ferdinandus, Infans Hispaniarum, Archidux Austrię, Dux Burgundię etc, Pronepos Friderici Imperatoris, Nepos Maximiliani Cęsaris, Gener Vladislai, Ludouicq; sororius successit, Et quidem multiplici iure, Nam & suo, ut Archidux Austrię, & Nobilissimę Coniugis suę, Serenissimę Dominię ANNÆ, filię & sororis Regū Vngarię & Bohemię, iure iuxta uigorē ac expressum tenorem atq; constitutionem antiquissimorum fęderum atq; diplomatū, superaddita etiam solenni & ordinaria electione, regnum utrunq; feliciter possidere cępit. Cui postea Anno Domini M. D. XXX. Romanorū quoq; regni Corona Augustalis, Aquisgrani, pręsente & non solum consentiente, sed etiam cooperante CAROLO Imp. Augusto, huius nominis Quinto, fratre suo Germano, pręsentibus item Ro. Imperij Electoribus, ab Archiepiscopo Coloniensi solenni ritu ac summa cum celebritate imposta est. Quantas uero difficultates passus sit, pro tutando Vngarię Regno, multis iam annis & ab æmulo illius Regni & a Turcarum irruptionibus, dum Turcarum Imperator bis interim numerosissimo

numerosissimo cum exercitu, non solum Vngariam, sed & Austriam crudelissime peruagatus est, C. Velius Vrsinus, nobilis hæc ætate Historiographus, posteritati fideliter commemorabit. Ego non tam Historię quam fidei Catholicę defensionem intentus, aduersus Vuiclephi perniciosam hæresim, quam Ioannes Hus maximo cum detrimento Patrię, in florentissimum Bohemię Regnum, scelestis machinationibus induxit: historica fide res gestas Husitarū prosequutus sum: Pia sanę intentione, nempe, ut et Husitas admoneam per hunc laborem, quantum malı acceptum referre debeant Ioanni Hus, temerario nouorum dogmatum Vuiclephi assertori: & Germanię populos a nouis sectis, quę passim in Germania nunc pullulant & inualescunt, Bohemorum propositio exemplo, deterream. Faxit Deus Optimus Maximus, ut uotorum meorum compos factus, uideam & Husitarum reliquias ad perfectam Ecclesię unitatem redire, & Germanos omnes, eiectis omnium nouarum sectarum assertoribus, in pristina Patrum suorum fide, & Ecclesię unitate concorditer permanere.

*Scripta sunt hæc Dresdæ sub Pio Orthodoxo Principe,
Duce Saxonię GEORGIO. Anno Domini
M. D. XXXIII.*

*Aedita uero nunc primum, apud S. Victorem prope
Moguntiam Anno Domini M.
D. XLIX.*

In officina Francisci Behem Typographi.

Autoris ex
cusatio.

TRACTATUS MA
GISTRI IOANNIS ROKYZANÆ BOHE
MI, DE SEPTEM SACRAMENTIS ECCLESIE.

REVERENDISSIMO IN CHRISTO
Patri ac Domino, D. OLAO Magno, Natione & Nobili gene-
re Gotbo, Archiepiscopo Vpsalensi, Primati Regni Sueciae
& Gotbiae, Domino & Patrono suo Pijssimo,
Ioannes Cochleus S. P. D.

Reverendissim.

fide

Hiere. 8.
Rom. 9.

rimam
contum
clemen
rimam
qu

† Dominatio

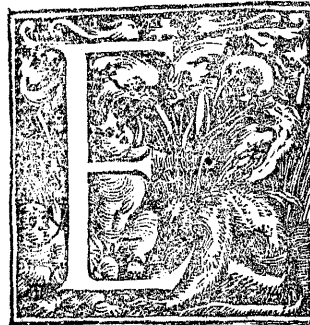
in
mansu
lius
sib

in

[Handwritten Latin text in a cursive script, including the name IOANNI at the bottom.]

IOANNI

AD CAROLVM V.
IMPERATOREM ROMANORVM, ET
HISPANIARVM REGEM CATHOLICVM, PHILIPPICA
Septima Ioannis Cochleii.

Si non ignoro, Inuictissime Im-
perator, Carole Auguste, quam ex-
osum nunc sit apud Lutheri disci-
pulos & propugnatores, maxime
in scholis apud iuuenes, linguarum
ac politiorum literarum studiosos,
nomen meum: propter fideles labo-
res meos, quos tot iam annis, pro
salute animarum, ac pro patriæ ho-
nore, pacis & tranquillitate Sacri
Rom. Imperij, urgente me conscien-

tia soli Deo plene nota, cōtra Lutherū & complices eius eorumq;
scripta erronea, & contra perniciosas (ut probe nouit, atq; etiam
publice fateri non ueretur sacratissima tua Maiestas Cæsarea) &
impias sectas nouas, immo pessime resuscitatas: pie suscepi ac lon-
ganimīter sustinui. Consolor tamen me ipsum intus in corde, hoc
uerbo Christi. In patientia uestra possidebitis animas uestras. Et
illo Apostoli. Non coronabitur, nisi qui legitime certauerit. Item,
Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Et
omnes qui pie uolūt uiuere in Christo Iesu, persecutionem patiu-
tur. Ne uero fractus (quod absit) opprobrijs & calumnijs aduer-
sariorum, cedam eis, aut eorum minis & uexationibus territus, a la-
boribus desistam, mente adhuc & corpore sanus: retinet me in of-
ficio illud Euangelij uerbum. Qui perseverauerit usq; in finem, hic
saluus erit. De nomine igitur meo, quod sectarum authoribus
ac defensoribus exosum est, non magno opere curare debeo, nisi ut
seruum illud, per Dei gratiam, ab omni crimine purum & immu-
ne, atq; innoxium, ne ab eis iure aut uere accusari, aut in scandalum
trahi possit. Si enim placeret illis, Catholicis suspēctū redderetur:
Quemadmodum Paulus ait. Si hominibus placerem, seruus Chri-
sti non essem. Non contemno quidem illud Sapientis. Melius est
nomen bonum, quam unguenta preciosa. Magis tamen attendo
ad illud Davidis & Pauli, atq; adeo ipsius Christi uerbum. Reddet
Deus unicuiq; iuxta opera eius: uidelicet, ut operer dum dies est,

Luc. 21.
2. Timo. 2.
Act. 14.
2. Tim. 3.

De nomi-
ne quid cu-
randū sit.

Gal. 16
Eccle. 7.

Psal. 61.
Ionn. 9.

1. Cor. 15.

Aaa ij sciens,

sciens, quod labor noster nō est inanis in Domino. Quorsum hæc, Auguste Imperator, & Rex Catholice? Huc certe, ut sacræ Maiestati tuæ fideliter & officiose, debita cum reuerentia referam paucis, quis nunc præcipue tuis sanctis, ad pacem in religione & ad Reipub. tranquillitatem, studijs atq; conatibus obstrepere atq; resistere uideatur, Nempe Philippus Melanthon: Qui profecto id impune facere non posset, si Rex esset ipse aut Princeps aliquis.

Calamitosa
rebellio Lu-
theranorū.

Satis enim iam rerum experimento constat, quàm infeliciter atq; calamitose restiterint, atq; etiam armata manu terribili seditione, rebellauerint inuictę potentię ac sanctę intentioni tuę, pleriq; Principes & ciuitates sacri Ro. Imperij, quibus per latissimam conspirationem, seditiosamq; coniurationē aduersus utranq; Potestatem (quam à Deo esse non poterant ignorare, qui tam iactanter Paulum Apostolum legerant) tantę erant uires, ut totius mundi terror dici possent: ueluti Attilę quondam colluuię, Aut tanquàm ex Inferis resuscitati ueteres Germanorum contra Ro. Imp. ductores Ariouisti & Arminij. Qui & aperto Marte in campum minaces procedere, tuumq; sacrum, & Maiestate cunctis uenerandum Nationibus & populis Caput, ad interitum (proh scelus & nefas) quærere, ac tandem in castris nondum recte munitis, ferreis Bombardarum globis immanissime impetere ausi fuerint, ad interimendum te Clementissimū Dominū & Imperatorem suum:

Psal. 7. Quos tamen Deus, Iudex iustus, fortis & patiens, misere confusos uictosq; in manus tradidit tuas, Inuictissime Heros: iuxta illud *Psal. 2.* Psalmistę, Qui habitat in cœlis, irridebit eos, ut possis eos regere in uirga ferrea, & tanquàm uas figuli confringere. At summa

Clementia
Cæsarıs.

Clementia tua, non solum non animaduertit aut ultra est digne, & iuxta leges de crimine læsę Maiestatis, in eos tam immane ac Parricidale facinus, & rebellionis dirum scelus: Verum etiam paterna pietate congregauit omnes Imperij Principes & status in unum, ut Solenni conuentu Imperiali, per longos tractatus & consultationes, Patrię nostrę clementissime prospiceret, ut de cætero à tantis seditionis & rebellionis periculis, atq; etiam à nocentissimis in fide & religione disidijs, Germania tota libera foret & immunis.

Seditiosa
scripta Me-
lanthonis.

At huic sanctissimę uoluntati pietatę tuę, audeat resistere inueteratus quidam dissensionū propagator, obstinatusq; hæresum defensor, Philippus MELANTHON, impijs ac seditiosis quibusdam scriptis, recens æditis, quibus Ordinationē tuam, quę uulgo INTERIM dicitur, publice taxare, calumniariq; ac rejicere non ueretur. Qui & alijs quibusdam famosis seditiosisq; & impijs libellis, qui nunc in Germania passim circumferuntur, nequite

quite deceptos populos, iterum in rebellionem, & in nominis tui odium, Maiestatisq; & potestatis, atq; etiam potentię tuę contemptum concitare conatur, ut pertinaciter, contra tuum summę Pontificis, ac totius Generalis Concilij Tridentini iudicium, in hæresi Lutherana (quam scelesto mendacio Euangelium, cœlestemq; doctrinam uocitat) secum permaneat. Deus nouit, hæc à me referri, non ex ullo in personam eius odio (cui ut homini Germano, ingenio præcellenti ac erudito, uelim & in corpore & in anima, atq; etiam in externis & temporalibus fortunis optime consultum) sed ex pia sollicitudine & maiorum malorum formidine, quę hostis humani generis, per hunc satellitem suum, denuo in patria nostra resuscitare conatur. Post Lutheri enim interitū, nō superest ei aliud, ad horrendissima rerū corporumq; et animarū damna procuranda, organum aptius aut efficacius hoc Philippo, qui ad nocendum seducendumq; & perendum omnibus modis & artibus instructissimus est, & longo usu rerumq; experientia præ omnibus alijs exercitatus. De quo equidem semper dubitauit, annis iam Vndetriginta, an Patrię nostrę totię Ecclesię minus perniciosus ac pestilens, quàm Lutherus ipse, cenferi debeat. Præualuit quidem in perditissima hac secta nomen Lutheri, quod is Tragœdię huius flebilis & in perpetuum descedę, primus author extitit inter homines, & hanc perditionis telam, Satanica superbia instinctus, exorsus est. Sed progressum & successum huius sectę, non minus iuuat ac promouit (me iudice) Philippus quàm Lutherus. Nā cum esset ingenio uastro & acuto, atq; in Grammaticę Dialecticęq; & Rhetoricę rudimentis comptiori stylo exercitatus, magnam ubiq; per Germaniam in scholis assecutus est gratiam & fauorem. Vnde factum est, ut repete in partes Lutheri traxerit quoslibet eruditos, qui politioribus literis, ac linguarum studijs delectabantur. Hinc igitur accessit Luthero ingens fauor, non solū in scholis per Grammaticos & Rhetores: qui tenera & simplicia iuuentutis (quę natura magis ad mala, quàm ad bona prona est & sequax) ingenia inficiebant nouis, cōtra fidem & religionē antiquam, dogmatibus: atq; in odium Cleri et Monachorum incendebant ingenioforum corda, per politiorum literarum & linguarū studia: Verum etiam in Aulis & Curijs Principum, tam spiritualium quàm secularium, atq; etiam in ciuitatibus, ubi plus studij solet uulgo impedi eloquentiæ ac seculari pompę, quàm religioni & cultui diuino. Vnde non modicus oriebatur contemptus Theologorum & Monachorum: præsertim ex seuitia styli, qua quoslibet Aduersarios petulantissimę proscindebāt ambo. Quanta est enim procacitas huius Philippi

Quare in
hunc Phi-
lippum
bitur.

Præcipuus
Lutheranę
sectę pro-
pagator.

Seuitia sty-
li maledici.

Edictū Cæsaris anno 1521.

In Parisiensibus.

Impudens laudatio Philippi.

Locī communes Philippi.

Authoritas eius apud Lutheranos.

in ea oratione, quam adidit contra Rhadinum Placentinum, sub ficto nomine Didymi Faucini, paulo ante Maiestatis tuæ Edictum Vuormaciense: Ego certe, dum ei ad eam orationē responderem Duobus libris, in priore confutavi articulatim Mendacia eius XXII. Calūnias in scholasticos Theologos XCII. & Blasphemias VII. In posteriore uerò, contra Rom. Pontifices Mendacia LXXVII. Calūnias LX. & Blasphemias XL. Post Edictum uerò tuum, cum superuenisset in Germaniam Censura Theologorum Parisiensium, Bone Deus, quam procacibus conuicijs & calūnijs, Lutherus Teuthonicè, Philippus Latine, Celeberrimam illam sacræ Theologiæ facultatē, petulantissime inceserunt: Quam paulo ante in illius iudicium, Lutherus cum D. Eckio, super disputatione Lipsica compromiserat. Vuormaciæ autem tantū faciebat apud me in priuato colloquio hunc Philippum suum idem Lutherus, ut diceret, non uiuere hodie ullum hominem super terram, qui in sacræ literis doctior esset Philippo. Quin etiam publice in sua præfatione, quam prefixit Annotationibus eiusdem Philippi, non uericus est scribere, Origenis & Hieronymi meras esse nugas in commentarijs super Paulum, si conferantur illis Philippi sui in Paulum Annotationibus. Quæ tamen paulo post ita displicuerunt ipsimet Philippo, ut scripserit publice, eas non esse suas, nec pro suis agnoscendas. Adidit eisdem fere temporibus libellum, de locis communibus in Theologia, usq; adeo uenenosum & erroribus refertum, ut arbitrer, nullum ab utroq; editū unquam fuisse librum magis impium, aut à Catholica fide plus alienum: Id quod Catholici facile credent, si meam de Libero arbitrio responsionem aduersus eum legerint. Hinc ita creuit apud Lutheranos quoslibet huius Philippi gratia, fauor & authoritas, ut Anno Do. 1530. in Comitijs, Augustæ à Cæsarea Maiestate tua celebratis, ipse præcipue fuerit author illius cōfessionis Luthericæ, quæ paulo post occasio fuit omnibus ligis & confederationibus, quibus colligauerunt sese pleriq; Principes & ciuitates, aduersus quoslibet Catholicos: in magnum sane & præiudicium Iuris & Maiestatis tuæ, & Imperij conturbationem, totiusq; Germaniæ periculum. Et ita creuit hinc Philippi præsumptio, ut Apologiæ, quæ pro illa confessione scripta fuit, communi Lutheranorum nomine, se proprie authorem inscripserit, ac deinceps ubiq; in publicis Tractatibus illam confessioni adiunxerit, atq; pro uero Euāgelio habendam censuerit. Quare & ipsi Luthero præferabatur in Lutheranorum conuentibus, ac uelut publicus & communis Principum & ciuitatum Cancellarius, in eorum scribendis propositionibus & responsionibus

nibus habebatur: ut eius præcipue studijs & uasframētis acceptum referri queat, quicquid seditiose ac superbe ab illa Lutheranorum liga, contra Maiestatis tuæ Iura, Mandata, & Edicta unquam aut ulquam attentatum ac practicum fuit. Quapropter non immerito existimari poterit principalior, apud ligæ illius Principes et ciuitates, rebellionum contra Maiest. tuam, & seditionum instigator & author, quam fuit ipse Lutherus. Quod uel ex facto ipso unicuiq; constare potest, Quandoquidem conspiratio illius ligæ, Luthero iam mortuo, primum erupit palam, ut aperte ausa fuerit, contra Maiestatem tuam in arma consurgere, & manifesta rebellionem milites contra te conscribere: exercitus parare, & in campum armata manu, & omnibus ad uim inferendam machinis & Bombardis, maximo cum terrore & apparatu, procedere. Interea iste seditionum inceptor, seditiosissima pariter & atrocissima in Germaniæ populos euulgauit scripta: Tum sua iniuriosissima, contra Maiest. tuam, & contra summū Pontificem, ac Generale Concilium Tridentinum: Tum Lutheri sui conuiciosissimam atq; calumniosissimam cōmunionem Germanicam, quam ille ante XV. prius ædiderat annos, in lucem reproduxit, ut omnes Germaniæ populi abittererent, ne quis Maiestati tuæ militaret aut opem ferret contra Lutheranos: Qui pro Euāgelio Christi, & uera Dei Ecclesia pugnarent: contra te & Papam, tanquam summos & extremos Euāgelij & puræ doctrinæ Christi hostes. Necq; tamen absterruit eum, à seditiosissima hac malignitate sua calamitosus euentus, & aduersa fortuna partis suæ, eorum etiam in quos maxime confidebat, qui è summa status & potentia suæ dignitate deiecti, & authoritate publica depositi, partim exulant in glorij, aut proscripti omnia timent, partim captiui detinentur, & uictoris gloriam, uelut triumphati, populis ubiq; inspectantibus, declarāt miserabili confusione uultus sui. Ipse interim domi residens in pace, meditatur pestifera scripta, aduersus pacis ordinationem, quam Maiestas tua publico Principum & statuum Imperij consilio atque consensu promulgauit, & contempto Maiestatis tuæ interdictione, ne quis aduersus eam doceat, concionetur, aut scribat: ipse audacissima rebellionem scribere non ueretur, et in populos per Typographiam diuulgare ac publicare, quam plurimas reprehensiones: Quibus misere seductis populis dissuadere præsumit, ne pacificæ Ordinationi tuæ (quæ INTERIM appellatur) obedienter acquiescant et consentiant. Quo id consilio ausit, aut qua fiducia nitatur, nescio. Suspico tamen eum sibi iam pridē præparasse certū refugij locū, in quo iram et indignationē tuā secure possit effugere.

Aaa iij Quem

Author cōspiratonis contra Cæs.

Seditionū Inceptor.

Scripta Phil. contra Interim.

Quemadmodum Ioannem Hus olim iactitasse ferunt Constanti-
tig, quod sua sponte illuc uenerit ad Concilium: Alioqui multa po-
tuisset in Bohemia, aduersus omnem uim, tuta habere latibula.

Periculosa
scripta si
contemnā-
tur.

Noli obsecro Imperator Auguste, hanc Philippi huius audaciam
pro nihilo contemptim habere, aut parui facere, tanquam gerras
aut maledicta priuati hominis. Nouit enim ipse ex multis historijs,
quantum malorum, huiusmodi homines per hæretica & seditiosa
scripta sua, Imperijs & bene ordinatis Rebus publicis inferre que-
ant. Et ego permulta retuli fideliter nostris, in exemplum præca-
uendi, in XII, libris historiae Hussitarum. Sed multo adhuc plura
ex uarijs historijs ordinatissima serie, in sex libris De hæreticis,
commemoratur Doctissimus Iureconsultus D. Conradus Brunus,
Mihî sufficiat hic breuis & generalis commemoratio eius ex uno
duntaxat Capitulo. Nunc de malis (inquit) & incommodis, que
ex hæresi & schismate proueniunt, dicemus. Horum alia quidem
ad Deum & sanctam Dei Ecclesiam: alia ad ueros & Orthodoxos
fidei cultores referuntur. Ad Deum pertinent, Blasphemia hære-
ticorum, sacrilegia, subuersio piarum in Ecclesia fundationum, iu-
dicatorum, & sacrarum legum, & siqua sunt similia. Ad Orthodo-
xos & fideles spectant, iniuriæ, calumniæ, crudelitates, quas hære-
tici & schismatici in Catholicos exercent. Atque hæc omnia ex una
radice oriuntur, nempe illa, quod hæresis & schisma, ueram & Ca-
tholicam fidem, & timorem Domini, Charitatē item erga Deum
& proximum, in cordibus hominum extinguunt. Sane hæc sunt
(inquit) portenta & monstra, quæ ex hæresibus & schismatibus
oriuntur, quibus nihil nec horrendum magis, neque perniciosius in
sancta Ecclesia excogitari potest. Quippe quibus uera et Catholica
fides & religio labefactatur, & extinguitur: animæ & corpora oc-
ciduntur, omnis generis tumultus & seditiones comouentur, pax
& tranquillitas publica perturbatur. Denique totius Reipub. Chri-
stianæ status & forma in peius commutatur, & tandem in totum
etiam subuertitur & aboletur. Hæc D. Brunus. Et Philippus
ipse ante biennium, quando iam in campo Lutherani aduersus
Maiestatem tuam armati congregati erant, & fortes illi querebant
animam tuam ad perdendam eam. Nobilissime Cæsar, nihil certius
quam uictoriam sibi de te pollicentes, Cum reproduceret in uulgus
seditiosissimum Lutheri libellum Germanice scriptum, & ante XV.
annos æditum, sic scripsit in præfatione sua, itidem Germanicam.

D. Brunus de
hæreticis lib. 2.
c. 1.

Portenta
quæ ex hæ-
resibus, pro-
ueniunt.

Mutatio
status Reipub.

Profecto magna (inquit) est hæc res, & quocumque ceciderit, est utique
perpetua mutatio, tum in seculari regimine, tum in religione. *Hoc*

*Hoc certum est, & miror equidem plurimum, quod prudentes homines
permiserunt, se ad hoc bellum moueri, sed non est hominum duntaxat
opus, Diaboli furunt, & libenter uellent maiorem deuastationem &
calamitatem in Christianitate efficere.*

Torsit hæc uerba Philippus in te Cæsar & exercitum tuum, Malignitas
odiose per calumniam imputans tibi omnem belli aut seditionis Phi in Cæs.
potius culpam: cum non ignoraret, suos maximo cum apparatu
belli festinasse, ut Maiestatem tuam, binis duarum fratris filiarum
nuptijs Ratisponæ intentam, præuenirent, ac imparatam inueni-
rent atque opprimerent subito, dum è campo hostiles tibi mitterent
litteras, ad uim inferendam iam præparati atque terribilissime in-
structi. Volebat igitur uideri propheta, præfagiens Maiestatem tuam
pessimum rei euentum, minaciterque dicens.

Deus, qui omnium corda nouit, iudex erit.

Quemadmodum & in prologo suo, contra Concilium Tri-
dentinum scribens, eodem fere tempore minabatur, in hæc uerba. *Minax
Phil. Prolo-
gus.*
*Sciat autem Carolus, & sciat Antichristus Romanus, eum qui ha-
bitat in cælis, irridere eorum conatus, Qui ad eos paulo post loquetur
in ira sua, & tanquam figulinum uas confringet utriusque capita.*

Sed fallax propheta misere suos decepit, in quorum capita tristis
fortuna belli, Deo iudice, conuersa est. Imprudenter enim audie-
runt & secuti sunt hunc Pseudopphetam, qui audire ac sequi po-
tius debuissent sapientissimum Salomonem, in prouerbijis ita di-
centem. Time Dominum fili mi & Regem, & cum detractoribus
ne commiscearis, Quoniam repente confurget perditio eorum, &
ruinam utriusque quis nouit? Facile autem credo Philippum hunc
perpetuam (ut scribit) intendisse ac sperasse mutationem, tum in
Republica, tum in Religione, si uicissent sui: Qui repente mutare
soliti fuerunt, iuxta Lutheri et Philippi huius sententiam, et religio-
nem & seculare regimen, ubicumque aduersus Catholicos præualu-
erunt. Quod utinam tua quocumque fecisset Maiestatem in Saxonia, quan-
do Deus in manus tuas seditionis capita iusto suo iudicio mirabili-
ter tradidit. Iam enim non liceret huic seditionum incentori nouam
accendere facem seditiosis, ad contradicendum & rebellandum
pacificæ Ordinationi tuæ, unde nouus timeatur aut oriri queat
tumultus. Quæ enim fax ardentior esse queat ad denuo rebel-
landum, & nouis conspirationibus priorem resuscitandum tu-
multum, quam sunt calumniosa & iniuriosa huius Philippi argu-
menta, quæ audacissime in Germaniæ populos per Typogra-
phiam disperguntur, contra omne Interdictum tuum, in uituperium
omnis

Liber Lutheri
the. seditionis
a Phil.
iterum ad
tus.

omnis pro pace & unitate recuperanda laboris studijque tui, data omnia facta tua in pessimam partem accipiat & calumniose interpretetur: Etenim Lutheri liber, qui Comonitio seu Auisatio Germanorum dicitur, & si per sese tantis scateat calumnijs & criminatibus, contra utranque potestatem & omnem statum Ecclesiasticum, ut iterum novas Ligas & conspirationes exuscitare queat, sicut & perniciosissime fecit mox post priorē Imperij Conuentū, Auguste à Maieſt. t. celebratū: Tamen Philippus in sua præfatione, quam libro illi recens iterum ædito adiecit, multo plura superaddidit, quibus ad rebellandum excitari queant Principes & populi: Quibus iam pridem persuasum est, Papam esse Antichristum, & hæreticam Ro. Ecclesie fidem: Lutheri uero doctrinam esse puram ueritatem, & certissimum ipsius Christi Euangelium. Nam inter alia multa, quæ ibi commemorat inuidiosissime, sic ait.

Verba Philippi
lip. odiosa
in Cæs.

Quod autem nonnulli clamant, Cæsarem uelle libenter bonam & concordem Ordinationem facere, sed ad hoc peruenire non posse, nisi prius dura quædam capita, Concionatores, Principes & Regentes tollat. Hoc est ualde laudabile principium ad Christianam Reformationem. Et qualis futura sit Reformatio, hoc facile ex prioribus Tractatibus, ex cõburendo, ex nouissimis Tridentini Concilij sessionibus, & ex articulis Louanij confictis, æstimabitur. Antiquos errores modicum colorabunt, & Idolatriam conseruabunt. Etenim in luce est Doctrina nostra, & omnes qui sapiunt, si nolint contra conscientiam suam loqui, fateri oportet, multos sublimes articulos, & toti Christianitati necessarios, recte ac pure declaratos esse: De quibus antea magni & perniciosi errores in toto mundo prædicati fuerunt. Quoniã uero illam manifestam & diuinam ueritatem negare nolumus, oportet nos dura capita uocari.

Bellum contra Imper.
sub nomine
Defensionis.

Et infra. Cumque aliqui dicant, defensionem esse inquam contra superiores. Et si sine Sophistica responderi potest, Papam, Sacerdotes & Monachos, esse præcipuos inceptores & ductores huius belli: sicut scitur, Papam homines & pecunias in Germaniam misisse: Attamen hoc certissime uerum est, Regimina esse rem ordinatam, in qua Potestati & que ac subditis meta posita est. Et naturaliter iustum opus est defensio, quod Deus implantauit naturæ. Et magna est distantia inter Defensionem & Seditionem. Si latro uel in uia publica, uel in domo tua, te aut uxorem liberisque tuos inuadere uellet, Protectio & Defensio esset iustum & Deo placitum opus, etiam si Latro ibi interficeretur. Euangelium enim, quod de æterna iustitia prædicat, non uult in hac corporali uita, legem naturalem & ordinatum regimen extinguere &c.

Hæc

Hæc & id genus multa, inculcat in ea præfatione Laicis Philippus, ut accendat eorum animos ad resistendum, non solum Papæ, sacerdotibusque & Monachis, uerum etiam Maieſtati Cæsaris tuæ. Cum non uereatur te comparare publico Latroni, atque etiam Regi Antiocho (quem Radicem peccati uocat scriptura) impijssimo Idolatræ, & rectæ fidei persecutori. Ita enim subiungit in eadem præfatione.

Inturiosæ
comparatio-
nes.

1. Machabe. 7.

Cum autem furor in Diabolis, & in parte Idolatræ usque adeo malignus sit, dabit ipsi causam ad aliquam mutationem, quæ ipsis met nimis grauis futura est. Ego autem omnes pros rogatos uolo, ut serio Deum orent, ut Ecclesiam suam: in qua recta doctrina prædicatur & Christianum regimen, clementer conseruare dignetur. Secundo, cogitent item omnes pij, quod unusquisque iuxta statum suum suasque facultates, ad conseruandam rectam & Christianam doctrinam, seruire tenetur. Propter quod præcipue uiuimus, & in hac uita nihil melius præstare possumus. Videntur res istæ temporibus Machabæorum admodum similes, & queruntur astutus & uolentia, Ideo unusquisque cordatus multa ex illorum historia considerare poterit.

Adhortatio
ad rebel-
landum.

Hæc & talia multa, ab hoc Philippo sparguntur adhuc hodie in Germaniæ Proceres & populos, quibus probe scit iam diu persuasum esse, Papam esse Antichristum, & omnes qui cum eo in fide & religione consentiunt, esse Idolatras & hostes Christi & Euangelij. Lutheri autem doctrinam, uerum esse Christi Euangelium, ueramque Christi Ecclesiam. Ideo secure calumniatur & infert, Maieſtatem tuam et quoslibet alios: Qui contra Lutheri doctrinam, pro antiqua Ecclesie Catholice fide & religione, aliquid attendant, faciunt aut statuunt: esse impios, Atheos, Idolatras, hostes Christi, et Euangelij, atque agniti ueritatis persecutores. Itaque non minus contra Maieſtatem tuam, quam contra Papam et omnem Clerum, callide nititur publicum exuscitare odium: sciens, iam pridem plurimis persuasum esse, Lutheri doctrinam esse uere Euangelicam, & unicam uiam salutis, quam sub æterno animarum periculo nemo derelinquere debeat, sed pro ea asserenda, cuncta potius subire pericula: & uitam ipsam exponere, atque omnia, quæ in contrarium fiunt aut præcipiuntur, fortiter contemnere, ac reprobare, etiam si angelus de celo ueterem Ecclesie fidem & Euangelium prædicare uelit. Sed ne prolixius immorer hic reliquis huius Philippi scriptis, quibus in odium & rebellionem aduersus Maieſt. tuam populos concitare studet: hæc tantum referam eius scripta, quæ contra nouissimam Ordinationem tuam, Auguste in Comitibus publica & Imperiali auctoritate

Prætextus
Euangelij.

Scripta Philippi
lip. contra
librum Cæs.

thoritate promulgatam, euulgare non ueretur: & tanta quidem cum Lutheranorum gratia, ut nouissimæ eius æditioni, contra antiquam consuetudinem, novos tribuerint titulos dignitatis. Ita enim habet in Germanico libelli superscriptio.

CONSYDERATIO super INTERIM Reuerendi ac Altedocti Domini Philippi Melanthonis.

Vetus autem consuetudo huiusmodi Epicheta in Germanico non tribuit Laicis & secularibus, sed Ecclesiasticis tantum Prelatis & Doctoribus: At non ignorant, Philippum hunc sacerdotem & Doctorem non esse, sed Laicum & uxoratum, neq; in ulla facultate Doctorem publico more promotum. Quanquam ego nihil per hoc ingenio & eruditioni eius derogasse uolo, sed populi duntaxat fauorem indicasse, ut intelligat Maiestas tua, quam periculosa hodie sint huius hominis, licet priuati, publicata scripta. Vidi ea in duplici forma euulgata. In priore quidem, ad Illustriss. Principem Electorem, & Ducem Saxonie Mauritium, breuius & aliquanto modestius: In posteriore autem prolixius atq; contumacius hostiliusq; et per fraudulenta argumenta, sophisticasq; technas insidiosius. Scit enim omnibus Lutheranis iam pridem persuasum esse, quicquid contra Papam, & omnem Catholicæ Ecclesiæ obseruationem antiquam dixerit ipse, pro Euangelio haberi apud temerariam & superbam seductæ plebis censuram & iudicium, etiam si merum sit mendacium aut manifesta calumnia. Talem enim cæcitatem meretur superba eorum præsumptio, ut dum iudicare & calumniari audent Vicarium Christi, summum in terris sacerdotem & pastorem, semper literaliter peruerso intellectu discētes, nunquam ad scientiam ueritatis perueniāt. Quibus per Esaiam ait Dominus, *Audite audientes, & nolite intelligere: Exceca cor populi huius &c.*

Ad tales igitur cæcos Iudices amplius decipiendos, & in erroribus cōceptis, ac tot annis imbibitis confortēdos, præmittit fictam superbissimus cæcorum Dux in hypocrisi humilitatem, in priore contra INTERIM scripto suo, sic dicens.

Vellem equidem perlibenter ad pacem & concordiam consulere, Atq; etiam aliquot graues articulos in doctrina, ante multos annos in concordiam redegit: sicut multi eruditi sciunt. Et nunquam mihi placuit non necessaria & leuis contentio in uerbis. Et nunc senex sum, quod probe scio, magnas disturbanceiones ac deuastationes ex haud necessarijs contentionibus sequi. Ad hæc, quod prohibuit eas Deus, easq; arguit, Sicut Salomon ait, Eum esse abominationem coram Deo, qui discordiam inter fratres excitat. Et uerum est, Ecclesias in multis prouincijs adeo

Insolitus
Titulus
Philippi.

Mutatus est
hic titulus in
alia editione,
scilicet. Considera-
tio super Interim
Theologorum
Vitenbergæ.

Duplex
scriptum
contra Interim

1. Tim. 3.
Esai. 6.

Ficta humi-
litas & fal-
sa iactantia.

adeo dissimiles & dissipatas esse, quod necessitas requirit, ut Cæs. Maiestas de forma aliqua cogitet.

Hoc mendaci & doloso prologo captat astutus Rhetor bene- uolentiam, non solum apud suos, sed etiam apud Catholicos, si forte tuam quoq; Maiestatem Cæsar per fallaces aliorum suggestiones circumuenire, & in sui fauorem trahere possit. Ait se perlibenter ad pacem & concordiam uelle consulere: cum satis in facto constet, neminem magis obstitisse in omnibus de pace & concordia tractatibus atq; Colloquijs, Maiestatis tuæ & aliorum Catholicorum pio pacis & concordie desiderio, quam obstitit finaliter ad concludendum fallax iste Hypocrita. Id quod Maiestas tua præ omnibus facile cognoscet uerum esse, si consyderet fructus Colloquiorum, quæ a Maiestate tua pacis & concordie causa fuerunt instituta. Quis enim nequius lactauit, ac decepit uana spe & longa expectatione Maiestatem tuam, Regemq; Romanorum fratrem tuum, & alios Imperij Principes & status Catholicos, in priore conuentu Imperiali Augustæ habito, quam fecit iste Philippus: Ipse enim unus, inter septem & septem Colloquio deputatus, facile potuisset, & de satisfactione, & de Missa atq; de Communione sub una specie, suos ad pacem & concordiam perducere, si uoluisset: Nam ingenue fatebatur ibi, Lutheri esse uerba, quæ ego ex scheda recitari feci de satisfactione, quæ eorum sententiæ prorsus & manifeste contraria erant: noluit tamen sententiæ & nostræ & Lutheri consentire aut cedere. Cunctq; fateretur cum suis, non peccare nostros sub una specie communicantes: noluit tamen, ut hoc suis diceretur publice in concionibus. De Missa uero, cum iam desperata concordia, ab inuicē discessuri essent ex utraq; parte Principes & alij, Ego conturbatus & contristatus dicebam huic Philippo, Cum probe sciret, quomodo nos sacrificium acciperemus, nempe ut esset representatiuum oblationis Christi, in Cruce semel peractæ. Quod ipsi neq; negabant neq; impugnabant, Cur hoc Philippe uis non dicias? Quid ille respondit? Profecto nihil aliud audiui, nisi proteruum ludibrij uerbum istud. Dic (inquebat) istis (hoc est, Brenrio & Schnepio, Collegis suis) qui sunt sacrificuli, Ego non sum sacrificulus. Hinc sane cognoscitur facile, eum magis discordia quam concordia delectatum fuisse, qui tam facile suos ad consentiendum nobis inducere potuisset. Quamuis uerò dissoluto tunc septenorum Colloquio, minori personarum numero res pro pace attentata fuerit a Maiestate Cæsar tua, nihil tamen efficaciter cōcludi potuit. Quia fax discordiæ hic Philippus Colloquijs illis semper interfuit, & aduersæ parti dux uerbi erat. Quanta autem mala & scandala

Dolofus
Prologus.

Impeditor
Cōcordiæ
in Colloq;
quijs.

Colloquiū
Augustæ
Anno 30.

Improba
responsio
Phil.

Liga Smal per Decem deinde annos enata fuerint, testantur mendaces & se-
caldica. ditiosi libelli Lutheri, contra illius Dietæ Recessum æditi: Testan-
tur nouæ sub religionis pretextu Ligæ & cõiurationes Smalcaldi-
cæ, quas Maiestas tua uix post XV. annos dissoluere ac dispergere
potuisti, maximo & periculosissimo cõtra coniuratos bello, In quo
te Deus uictorem contra tantas coniurationis & defectionis uires
constituit. Quæ sane omnia præcaueri ac euitari facile potuissent,
si Augustæ tunc, hoc est, in priore Conuentu Imperiali, per hunc
Philippum non fuisset fraudulentè in religionis tractatibus con-
cordia impedita. Taceo hic inæstimabilia & irrecuperabilia dama-
na tot millium: immo Myriadum animarū, quæ per tot annorum
hæreses & discordias in æternum perierunt. Taceo proteruas mi-
nas fraudesq; & contumacias, quas coniurati contra publicum
Imperialis Cameræ Tribunal & iudicium, per tot annos in pote-
statis & autoritatis tuæ contemptum, exercuerunt. Taceo nefar-
ias defectiones magnorum & multorum, qui à Maiestate tua in-
terim sub scelerato pretextu confessionis & Apologiæ Augustanæ
(cuius præcipuus Author fuit iste Philippus) ad coniuratos &
rebelles publice defecerunt. Taceo impias et barbaricas abolitiones
cultus diuini, quas inde secutas uidimus in deuastationibus, dire-
ptionibus, uiolationibus, demolitionibus, & uiolentis occupatio-
nibus tot Ecclesiarum tam Cathedralium quàm Collegiarum,
tot Monasteriorum utriusq; sexus, tot Sacellorum & altarium.
Quibus sanè impietatibus, grauissime lesa fuit non solum Maiestas
Cæsar tua, quæ summa est in terris, sed etiam æterna Maiestas Dei,
quam laudant (ut in sacra Missæ præfatione per totum orbem ter-
rarum publicè dicitur) Angeli, adorant Dominationes, tremunt
Potestates. Nihil horum contigisset, ó Imperator, si Augustæ
tunc iste Philippus maluisset suis concordiam suadere, quàm exci-
tatam à Luthero suo, discordiam in publicis Colloquijs et Tracta-
tibus, fallaciter nutrire, confortare & ampliare. Nouit Maiestas
tua me nihil horum fingere, sed in facto luce clarius omnia pate-
re, & rerū experientia (proh dolor) constare. Neq; tamen ueretur
ille mendacissime iactitare, in hypocritico suo cõtra INTERIM
prologo, quod uellet perlibenter ad pacem & concordiam suade-
re, scq; ante multos annos, graues aliquot articulos in doctrina in
concordiam redegisse. At longe uerius est, eum iam XXX.
annis semper fouisse discordias in doctrina, non minus quàm fecit
Lutherus. Id quod facile conuincitur ex audacibus & procacibus
Iuuentutis suæ scriptis: Qualia supra commemorauit ex his, quæ
ædidi in multis Annotationibus, quas ipsemet post aliquot annos
pro

Damna ex
impeditio-
ne concor-
diæ deinde
secuta.

Mendax fa-
ctia Phil.
de studio
pacis.

pro suis agnoscere erubuit, ac impudenter suas esse negauit. Quid
præterea procacius & ad discordias in fide & doctrina procliuus
fuit, quàm sunt ea quæ contra Placentinum, contra Parisienses, &
de locis communibus iam olim in publicum ædidi: Quid de alijs Colloquijs,
pro pace & concordia à Maiestate tua institu-
tis? Certe magnum scio & doctum Principem, qui coram multis
dixit, se nunquam crediturum fuisse, hunc Philippum tam uirulen-
tum ac mordacem esse, nisi proprijs auribus Vuormaciæ in Collo-
quio audisset, quàm irritabilis & procax fuerit aduersus D. Ioan.
Eckium, qui datus ei fuerat Collocutor. Quam fraudulentis uerò
concordiæ simulationibus, in longum protraxerit paulo post Col-
loquium Ratisponense, Anno 41. nemo grauiori cum detrimen-
to, uitæq; periculo sensit tandè, quàm Sacratiss. Maiestas tua, quæ
inaniter perditò per illud Colloquium æstatis tempore, autumnali
expeditione grauissimum passa esse naufragium. Quamuis uerò
fateatur in hoc suo prologo Philippus ultro, in multis nunc pro-
uincijs adeo dissimiles & dissipatas esse Ecclesias, ut necessitas re-
quirat, Maiestatem tuam de aliqua forma cogitare: Nemo tamen
petulantius aut malignius, formā, quàm Maiestas tua sub nomine
INTERIM promulgauit, impugnat ac uirilgat, atq; suggillat,
quàm facit ipse Philippus, qui se propria temeritate Iudicè & Cen-
sorem Imperialis formæ constituit, & Germaniæ populos ad de-
nuo rebellandum Maiestati tuæ incitat. Quod ut breuiter & aper-
te ostendam, ad uirulenta quædam, cõtra libri capita, ipsius argu-
menta respondebo.

*De reprehensione contra Librum Cæsareum
in genere. Caput I.*

Onsyderet, precor, Maiestas tua Cæsar genera-
lem astutiam huius Rhetoris, qua librum tuum
ubiq; impugnat ac reprehendit, populi decepti sim-
plicitate abutens, & falsam credulitatem eius in tui
libri odium atq; calumniam conuertens. Scit ma-
ximam plebis partem per errorè credere, Lutheri
doctrinam uerum esse Euangelium & agnitam ueritatem, quæ
hoc tempore sit à Deo per Lutherum singulari Dei dono reuela-
ta: Antiquum uerò Dei, & sanctorum cultum in Ecclesijs nostris,
meram esse Idolatriā. Quamuis uerò hoc falsissimum sit, & in ter-
num probari non possit, & à nobis Catholicis maxime negetur:
ipse tamen hoc, tanquàm uerum ac certum præsupponit, & non
curat hoc probare, sed assumit certa scripturæ uerba, quæ tanquàm à
Bbb ij nobis

Colloquijs
Vuormaci-
ense.

Colloquijs
Ratisponen-
se.

Petulant
impugna-
tio libri,
quem IN-
TERIM
uocant.

Falsa cre-
dulus &
opinio ple-
bis Luthe-
ranæ.

À fuit
maligna
Phil.

nobis negata & reiecta aut impugnata, in odium nostri probare fatagit, ut credant sui, uerum Christi Euangelium & agnitam ueritatem, a nobis impugnari, & Idolatriam a Maiestate tua per potentiam & iniquam uim defendi, & per Lutherum iuste ac pie repulsam, a Catholicis, tua fretis potentia, uelle reduci in Ecclesias. Ait igitur,

Verba Phil.

Est libri Prologum nondum uidimus, audiuimus tamen graue ac molestum esse scriptum. Quod si hoc intendit, ut Ecclesie nostrae darentur, & approbatio huius Libri (quem INTERIM dicunt) sit confessio erroris Ecclesiarum nostrarum, quasi iniuste hactenus docuerint, et frivolum diuisionem induxerint, Ad hoc necessario respondendum est. Nam si post agnitam ueritatem nos ipsos reprehendere, & illam persequi uellemus, hoc foret blasphemia & peccatum in spiritum sanctum, quod non remittitur, a quo nos Deus custodiat. Quamuis igitur minentur nobis bellum et deuastationem, nos tamen praecipuum Dei praesertim oportet, nempe, ut agnitam Euangelij ueritatem non negemus.

Calumnia Lutheranicam olim persuasa.

Quomodo autem probabit Philippus, negari uel a nobis uel in libro tuo, agnitam Euangelij ueritatem? Hoc certe probare nunquam poterit, neque probare curat, aut opus esse existimat: Quia male credula turba eius, hociam diu persuasa est de nobis per Philippi & coplicum eius calumnias, & pro certo habet. Igitur abhorret approbare librum Caesaris tui, uel Lutheri doctrinam derelinquere. Ideo Philippus nunc facile persuadet suis, ut librum reiciant, & ad fidem antiquam reuertantur: sed bellum potius & deuastationem patiatur, atque in doctrina & Euangelio Lutheri permaneat. Quia id Deus ineffabili misericordia reuelauerit hominibus, ut recte inuocent, atque salutem consequantur omnes, qui eam doctrinam iuuerint manu tenere. Huic autem mendacio mox alterum adiungit, nempe, quod diabolus ab Adae usque temporibus hanc doctrinam (Lutheri scilicet) extinguere & obscurare conatus sit. Superaddit mox tertium.

Calumnia in Caes.

Quod liber tuus intendat iterum erigere in Ecclesijs impiam doctrinam & Idolatriam, unde maxima oriuntur scandala Ecclesiarum.

Hinc igitur tanquam ex ponderosis causis concludit, non recipiendum librum Maiestatis tuae, quia seuerum Dei mandatum cogit ipsos, confiteri rectam doctrinam, quae doceatur in eorum Ecclesijs, & non negare agnitam Euangelij ueritatem. Rursus adijcit odiosum mendacium.

Quo calumniatur Episcopos, quod nullam concordiam uelint acceptare, nec ipsis ullum ordinare sacerdotem, atque ita permaneret nihilominus discordiam doctrina, & quibusdam Caeremonijs, si librum hunc acceptarent.

acceptarent. Hinc ergo concludit, melius esse, ut suis Ecclesijs quietem & pacem relinquunt, & non inducant nouis mutationibus iterum discordiam & scandala in Ecclesias suas.

Vbi est hic Caesar mandatum tuum, quo praecipis, ne quis ausit in Imperio contra hunc librum tuum scribere aut praedicare? Vbi paretur hic generali omnium recessuum Imperialium publico Edicto, ut nihil per Typographos excudatur, nisi habeat expresse adiunctum nomen Autoris, nomenque Typographi & loci, in quo sit excusum: Nomen quidem Autoris expressum cernitur, quod factum puto, ut eius autoritate & gratia, inter Lutheranos fortius commoueat haec illius scriptura ad rebellandum populos. Sed nomen Typographi atque loci nequiter omissum est, ne possit Maiestas tua in eos animaduertere. Author autem seditiosi scripti, non curat tuam indignationem, quia poterit facile effugere, uel ad proxime sitas ciuitates rebelles adhuc, uel ad principes protestantes adhuc, uel ad alia Regna, quae Imperiali tua iurisdictione non agnoscunt. Satis tibi costare arbitror Imperator, ubi adhuc hodie degit hic Philippus, et sub quo Imperij Principe sic scribere, & in populos Germaniae haec seditiosa scripta sua euulgare audeat. Quid prodest igitur, esse rebellibus. Duos autem Tres homines tenere captiuos, & permittere interim huic Philippo, ut uirulentis scriptis suis multa populorum millia rursus in nouam rebellionem, aduersus Maiestatem tuam, omnemque pro pace & concordia reparanda ordinationem tuam, excitet ac impellat: Tantae enim hic unus est apud Lutheranos quoslibet autoritatis & gratiae, ut plures commouere possit ad noua, prouendo falso & seditioso Euangelio suo: bellorum pericula, quam possint uel Centum Pomerani, Brentii, Schnepfii, Caluini, aut quicumque alij haeresum Propugnatores aut seditionum concitatores. Nam cum legitimam habeat uxorem, honestior uidetur caeteris. Et coniuratis prioris Lige notior est, atque in hypocriti dolosus loquitur, & pacis desiderium simulat. Magis igitur cauendum est Maiestati tuae a periculosis huius hominis scriptis, quae tam grata sunt haereticis, ubicumque locorum constitutis, quam uel a Decem rebellium Principum & ciuitatum protestantium Lige nouis & coniurationibus: quia plus nocere poterunt.

Duplicis Mandati Imperialis transgressio

Phil. contemptorice Caes.

Quantum possit Phil. ad seditiones.

De Iustificatione Caput II.

Mc prolixa uerbositate renouat ueterem contentionem Lutheri Philippus, quod sola fides iustificet: Quam Maiestas tua cum reliquis Catholicis Principibus & Satiibus publice reiecit, ac prohibuit Augustus in Recessu Imperiali ante annos XVIII. Reiecit eandem in Bulla sua Leo Papa X.

Damnata propositio Sola fides iustificat.

ante annos plus minus XXX. Reiecerunt eandem Clarissimę Vniuersitates, Parisiensis, Louanienſis, et Coloniensis, et cum his Doctissimiq; Theologi, qui huius propositionis falsitatem multis scripturarum locis conuicerunt. Contra quam & ego, minimus omnium, aliquot euulgavi libros: nominatim uero ac specialiter Philippicam Tertiam, contra molestas ac sapissimę repetitas, de sola fide Apologię Augustinę nugas. Vbi ex dictis B. Augustini adduxi 24. testimonia, in quorum Viceſimo primo sic ait. Per spiritum sanctum diffunditur charitas in cordibus nostris, qua una iusti sunt quicunq; iusti sunt. Philippus tamen hic, contra inhibitionem Cęsar tuam, rursus contendit nugacissimę, pro scandalosa illa de sola fide falsitate, quam expresse reprobarunt iam olim S. Iacobus Apostolus, Sanct. Augustinus, & omnes Catholici. Post longa tamen uerborum blateramęta, tendit ac reuertitur tandem re ipsa ad consensum & sententiam nostram, sic dicens.

Fideliter confitemur & docemus, quod oportet in corde esse contritionem & dolorem, conuersionem ad Deum, charitatem, bonum propositum, & bonam conscientiam, & oportet hoc dictu permanere uerū. Qui non diligit, manet in morte. Oportet simul adesse multas uirtutes necessarias, fidem, charitatem, spem, bonam conscientiam, bonum propositum &c. Deinde ultra has uirtutes oportet adesse fiduciam super filium Dei, quę reliquas uirtutes obumbret. Omnes uirtutes sunt debiles in nobis, & manet adhuc multum immunditię in humano corde in hac uita. Ideo oportet nos inharere mediatori, et per eū quęrere gratiā.

Hęc Philippus. Quę & nos docemus & confitemur. Nec contrarium docuit ullus Catholicorū unquam. In omnibus enim precibus nostris ad Deum fuis, cōfugimus ad mediatorem, dicentes. Per Dominum nostrū Iesum Christum filium tuum. Nec dicimus, nos ita mūdōs corde in hac corruptibili uita, sicut sunt Angeli & sancti in cęlo, sed cum B. Ioanne Apostolo dicimus. Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & ueritas in nobis nō est. Hęc igitur doctrinā nunquam reprobauimus, sed hanc scādalosam ac Diabolicam propositionē Lutheri atq; huius Philippi: Sola fides iustificat, non charitas, non Sacramenta, non opera bona. At hic subdole omittit uocem exclusiuam, SOLA, contra quam nos contendimus. Quam ipse & Lutherus, contra omnem scripturā & sensum Catholicum, fidei adiecerunt, & per falsam adiectionem istam abduxerunt populum a studio charitatis & bonorum operum, atq; a ueneratione Sacramentorū & sanctorum inuocatione &c. Alioqui non reprehendimus ea eius dicta

Aug. de natura
et gratia, c. 63.

Iac. 2.
Aug. in libro
de fide & operi
bus.

Nostra cō
tentio non
est de fide
sed de sola
fide.

1. Ioan. 1.

dicta, quę dolose dicit doceri in suis Ecclesijs, Nempe, hominem iustificari coram Deo, & acceptum fieri propter Christū per fidem. Item, Quamuis charitatem & bonam conscientiam in nobis esse conuenit atq; oportet, sumus tamen ante Deum iusti, hoc est, Deo placiti, propter Saluatorē Christum, per fiduciam in ipsum, & non propter nostrā mundiciam. In huiusmodi sanę propositionibus, Logodædalus iste fallacissimus subdole omittit dicere de sola fide: non quod aliter in corde sentiat, quā ubiq; de sola fide scribit ac disputat: sed ut in odium Maiest. tuę, & Catholicorum omnium, efficacius incitet animos omnium Lutheranorū, Quasi nos a iustificatione nostri uelimus excludere Christum aut fidem (quā plerunq; fiduciā uocat) in Christum Saluatorem nostrum: tanquā ad salutē satis nobis sit, confidere in operibus nostris, aut in nostra mundicia, absq; fide & fiducia in Christum. Quis aut nostrū hoc unquam cogitauit aut dixit: Hanc autem aduersus nos calumniam uerbosissime inculcat in hoc capitulo suis lectoribus, & sciens populum Lutheranum sibi omnia quę dicit credere, secure concludit, non acceptandum esse hunc librum, in hoc de Iustificatione capitulo. Quia doceat hic liber, absq; fiducia in filium Dei hominem iustificari. Quamuis autem hoc manifesta sit calumnia, tamen sufficit ipsi, ad concitandam, contra librum & mandatum Cęsarę Maiestatis tuę, nouā apud suos inuidiam odiumq; & rebellionē, quod indocti Laici & inconsiderata turba sic ei credunt.

De Ecclesia & Episcopis, Cap. III.

Hęc est ars præcipua Philippi huius, mendaciter laudare sua, & calumniose uituperare nostra: Id enim facit impudentissime ac frequentissime, in omnibus ferme scriptis suis. Quia sanę malignitate nequissime decipit quoslibet Lutheranos, apud quos ex odio in Papam plenā consecutus est autoritatē, ut ei omnia credat sine omni probatione iusta: quia sufficit eis, ipsum dixisse. Ideo secure mentitur apud suos, & de nostris reprehensionibus nihil curat. Scit enim suos nihil credere nobis Catholicis contra ipsum. Leui itaq; uerbo calumnię & repellit uel certissimas rationes nostras, si dicat: Per adulationem, aut in gratiam Papę aut Imperatoris, aut spe questus, nos cōtradecere ueritati & Euāgelio. Scit hanc calumniā, plurimis iam pridem ex suis et Lutheri sui scriptis, atq; ex quotidianis complicū ipsorum concionibus, inculcatā & persuasam esse. Ideo audacissime absq; omni fronte & uerecundia mētitur & calumniatur. Cuncq; sit astutus & fraudulentus, probabiliter dicta nostra conuertit actor quę statim peruerso aliquo sensu, pro suis contra nos, & hoc ingenio

Bbb iij trahit

Fallax Lo
godædalus
Phil.

Nequissi
ma calum
nia.

Præcipua
ars Phil. ad
decipien
dos popu
los.

Probabili-
bus dictis
abuti,

trahit suos misere deceptos, quocumque uelit. Verbi gratia. Concedit hic uere & probabiliter dictum istud, Ecclesia est congregatio fidelium, seu recte credentium. At mox querit, Qui nam sunt recte credentes & fideles? Scit ergo suis iam olim persuasum esse, Recte credentes non esse Papam & Papistas (ut uocat Catholicos) Sed Lutherum cum sua parte. Ideo facile contorquet dictum istud pro suis contra nos, & concludit, ueram Ecclesiam esse in parte Lutheri, non in parte Papæ; & secrete uocat hanc hæreticam, illam uero Catholicam. Scit enim populo Lutherano persuasum esse, quod uera Ecclesia sit in parte Lutheri, non in parte Papæ: Sicut & Donatistæ olim, temporibus B. Augustini, credebant ueram Ecclesiam esse in parte Donati, & omnes alias Ecclesias esse hæreticas in toto mundo. Siquis rationibus contrarium probabat, eum armis et omni iniuriarum genere persequebatur Circumcelliones: Sicut & apud nos multis iam annis à Lutheranis factum est, & iterum fiet, nisi caute & potenti manu præcauerit & prospexerit, Inuictissime Imperator, Maiestas tua. Item alterum hic probabile dictum, quod sibi suisque uere obijci potest: Nempe, quod nemo ab Ecclesia se debeat separare, ita eludit & in nos retorquet idem Philippus.

Obiecta
retorquere
in Aduersa-
rios.

Immutabile est, inquit, Dei præceptum, quod Doctores reprehendere debent falsas doctrinas, falsumque cultum Dei. Si iam pars aduersa non uult cedere ueritati, & inde sequuntur schismata, tunc reprehensibiles sunt coram Deo: non ij homines pii, qui ueritatem predicant aut acceptant, sed persecutores potius ueritatis.

Euāgelici.

Gal. 1.

Ex his ergo concludit, quod Papistæ potius quam Lutherani propter hæc schismata culpari debeant: scit enim suis persuasum esse, Papistas, non Lutheranos, esse ueritatis persecutores. Et ex eadem falsa suorum opinione, intorquet contra nos Catholicos illud quoque uerbum Pauli. Etiam si angelus de coelo aliud quam accepistis Euangelium, uobis prædicauerit, Anathema sit. Quamuis enim uera hoc Pauli dictum maxime contrarium sit nouo Lutheri Euangelio, quod aliud est quam accepimus: ipse tamen pro Lutheranis dictum esse fingit, quia scit suis persuasum esse, Euangelium apud ipsos, non apud nos Papistas (ut uocant) esse. Ideo & Maiestatem tuam & omnes qui Lutheri sectam & doctrinam damnant, habent pro hostibus Euangelij: Se ipsos autem Euangelicos uocitant. Quemadmodum & in Bohemia olim Hussitæ nouos sectæ suæ Concionatores uocabant Clerum Euangelicum. Abutitur itaque Philippus hac deceptorum Laicorum suorum opinione falsa, in odium & detractionem (atque utinam non in nouam rebellionem seditiosamque tumultum)

contra

contra Maiestatem tuam & omnium aliorum, qui Lutheri doctrinam reprobant, aut abolendam esse censent. Quare & in odium Episcoporum conuertit uerba sua, dicens.

Rogamus quoque Clementissimum Dominum nostrum ac laudabiles Seditiosæ prouinciales, ut si Episcopi obedientiam habere uoluerint, huiusmodi tenentur in a, ne ueritatem persequantur, nec Idolatricas Cæremonias iterum in prouincia erigant.

Cauillatio
Phil.

Postremo sub huius capituli finem seditiosæ cauillatur in Maiestatem tuam, de interpretatione scripturarum, ne committatur certis personis: sicut in Regno seculari fieri solet. Vult enim suam & Lutheri sui doctrinam ita certam & indubitam haberi, ut nemini liceat aliter scripturas interpretari, quam ab ipso & à Luthero suo factum est. Et hoc scit Lutheranis suis pergratum esse.

De Sacramento Baptismi, Cap. IIII.

Iterum ad mendacia dolosque uerba sua conuertit, quamuis pauca sint & breuia. Ait primo sic.

Tria hic
mendacia
Phil.

De Baptismo nulla est pugna.

At non ignorat, ante annos 28. damnatos esse à Papa Leone X. 41. articulos Lutheri, Quorum Tres primi De Baptismo continebant errores, quos & copiose confutauit Episcopus Roffensis & F. Ambro. Catharinus, Episcopus nunc Minoricensis. In quos & ego Tres addidi libros: Vnum de Gratia Sacramentorum: alterum, de Baptismo paruulorum: Tertium, de fonte peccati. Et ad oculum patet, adhuc hodie alium, quam apud nos Catholicos, esse ritum baptizandi in Ecclesijs Lutheranorum, ubi baptizantur pueri sine benedictione fontis Baptismalis, sine usu Chrismatismis & olei sancti, sine Exorcismis, sine sale, sine cereis &c. Nisi igitur curet Maiestas tua, ut antiqui ritus, quos propria temeritate aboleuerunt, restituantur, nunquam erit inter nos & illos uera pax aut concordia. Ait secundo.

Et pugnauerunt Ecclesie nostræ pie atque utiliter de Baptismo paruulorum, aliisque articulis condependentibus.

II

At ego contrarium ostendi prolixè iam pridem, In duobus præcipue libris, Quorum priorem inscripsi De Baptismo paruulorum: posteriorem, Septicipitem Lutherum, In XVII. & XVIII. capitulis. Ait Tertio.

Et indicauerunt Ecclesie nostræ bonum & solidum fundamentum, contra uarios errores Anabaptistarum.

III

At

At ostēdi ego in Minotaurō & in Septicipite Vuittenbergēss, errādi causam accepisse miseros Anabaptistas ex scriptis Lutheri, Quibus & Philippus ipse, in locis suis communibus, nō paruat ad rebaptizandum adultos, & ad differendum paruulis Baptismum, errandi ansam præbuit. In ueritate igitur nemo plures contrarietates & errores circa Baptismum introduxit, quam fecerūt hi duo Rabini huius impiæ sectæ, ac seditiosæ factionis Antesignani, Lutherus & Philippus.

De Confirmatione & Vnctione, Cap. V.

Nimis profecto audax, impia & superbia est censura Philippi in hoc capitulo. Ait primo fallaciter, *Se non suadere, ut de his contendatur, nisi quantum ad sanctorum inuocationem spectat.* Mox deinde subiungit,

Displicere sibi, hæc duo alijs Sacramētis æquari, & spiritus sancti operationem ad ea alligari, cum manifestum sit, ea solummodum speciem sic adornari.

Deinde multo atrocius incipit calumniari, sic dicens.

Non possumus autem consentire in magnam Dei blasphemiam, ut presbyteris nostris iniungi debeat, quatenus acceptent aut distribuunt huiusmodi Vnctiones & Idolatricas consecrationes. De quibus falsa iactatio fit in Pontificalibus & Agendis.

Siccine ergo suadet Philippus, ut de his duobus Sacramētis non contendatur, nisi quantum ad sanctorū inuocationem attinet? Quid poterat terribilius dissuadere, quam a deo impie de ijs sentire accensere, quod sint Consecrationes Idolatricæ, quæ minime debeant ab eorum presbyteris acceptari aut distribui? Ergo ne propter fallam, superbam ac manifeste impiam, & blasphemam Philippi censurā, debemus omnia Pontificalia & Agendas abolere, & Apostolicorum uirorum, Christi Martyrum scripta, atq; antiquissimū totius Ecclesiæ ritū rejicere, & uelut Idolatriā condēnare? Ab Apostolorū enim usque temporibus, semper fuit in Ecclesia horum Sacramentorum usus: uti patet ex ijs, quæ in scriptis post se reliquerunt Dionysius Areopagita, Clemens, & Fabianus, atq; Eusebius, & Melchides Ro. Pontifices. Quibus obsecro scripturis aut rationibus præmunitus iste Philippus, tam audacter pronunciat? Heu miseram ac lamentabilem cæcitatē tot Laicorum, qui huic Laico Theologo, tam stulte, sine omni scripturæ ac patrum testimonio, garrienti, aduersus totam Ecclesiam (quam Paulus columnam & basim ueritatis dicit) tam leuiter credūt, Sed de his aliquan-

Atrox calumnia contra Confirmationem.

Impia & superba censura Philippi.

Lamentabilis cæcitas Lutherano.

1. Timo. 3.

10

tō plura scripsi nuper in Caluinum, qui cōsimili uæfania nudis uerbis, sine omni scriptura & ratione, contra Confirmationem & Chrisma scribere ausus est.

De Pœnitentia, Cap. VI.

De Pœnitentia gloriatur uanissime de suis, quod sciant, quantum adiuuerint ad rectam pœnitentiam dogmata ipsorum: & calumniatur Catholicos de doctrina Monachorū, quæ antea fuit in usu. At constat Monachos suæ doctrinæ authores actestes habere probatissimos, sanctos Patres:

Quorum magnus recensetur numerus, tum à Gratiano in Decretis, tum à Magistro sententiarū in Quarto. Et patres illi, Cyprianus, Ambrosius, Basilius, Hieron. Augustinus &c. nō proferūt suā tantum uerba, sicut facit Blaterator iste superbus, sed scripturę testimonijs dicta sua probant & confirmāt. Quid quæso adfert aliud, quam uanas de suis nugas & iactantias: De Monachis uero impudentes calumnias?

De pœnitentiā (inquit) scimus omnes intelligentes, ante hoc tempus multos fuisse errores in doctrina Monachorum, qui nullam consolationem firmam ostendere potuerunt, sed multo magis docuerunt, semper dubitandum esse de remissione peccatorum. Item conscientias onerauerunt impossibili enumeratione peccatorum, ac deinde multis erroribus de satisfactione, & instituerunt Indulgentias, peregrinationes, ac multas superstitiones. Illi (inquit) errores & abusus hanc de doctrina pugnam primum mouerunt. Oportet enim religiosos & doctos Concionatores, reprehendere huiusmodi crassos errores & Dei blasphemias. Atq; ita declarata est fundamentaliter per gratiam Dei doctrina de pœnitentiā. Quam omnes docti intelligunt rectam et consolatoriam esse in Ecclesijs nostris, atq; ad rectam Dei inuocationem & Euangelij cognitionem utilem.

Hæc omnia credit facile carnalis populus, qui non libenter confitetur occulta peccata sacerdotibus: Neq; ieiunijs, & orationibus, aut peregrinationibus, alijsq; antiquitus obseruatę pœnitentiæ duris oneribus, uult aggravari. De quibus multa referuntur testimonia in Decretis, & in historijs antiquis sanctorum, atq; in epistolis & scriptis Cypriani, Hieronymi, Basilij, Augustini, & id genus aliorum probatissimorum Ecclesiæ Doctorum & Luminarium. Ideo non opus est Philippo, accuratas pro suis mendacijs & calumnijs

Monachorum doctrina.

Verba Philippi.

Carnalis populus libenter credit Philippi. etiam nihil probet.

lumnijs probationes tali populo proponere, qui ultro credit & amplectitur talia libenter, & contraria peractæ antiquitus penitentiae exempla, uelut inutilia ac superstitiosa respuit ac detestatur, tanquam superuacua Monachorum inuenta, Nihil enim odiosius est apud Lutheranos quoslibet, quam nomen Monachorum.

De Confessione Cap. VII.

Confiteri peccata occulta sacerdotibus.

Id quoque pro suis mendacibus instantijs, non indiget ad Lutheranos & carnales homines ullis probationibus Philippus, Quia ultro sic credunt et faciunt, ne opus sit specialiter peccata confiteri sacerdotibus. Sic enim liberantur à pudore, quem paterentur in confessione occultorum et turpium peccatorum: Liberantur & à metu, quo propter peccata quaedam ligari possent. Libentius igitur credunt suo Philippo, qui dicit eis placentia: quam Christo, qui dicit sacerdotibus. Quæcunque ligaueritis super terram, erunt ligata & in celo. Item, Quorum retinueritis peccata, retenta sunt. Philippus autem astute laetatur populum his dulcibus uerbis generalis absolutionis, Quæcunque solueritis super terram. Et omittit alteram partem, Quæcunque ligaueritis super terram. Ait itaque.

Matth. 18.
Ioan. 20.

Confessio quoque in Ecclesijs nostris diligenter seruata est bonis instructionibus, quod ibi quæri debeat Absolutio.

Addit tamen hypocriticam quandam religionis apparentiam, sic dicens.

Verba Philippi.

Nos enim magnis rationibus necessarium existimamus, conseruare priuatam absolutionem, Cum sit etiam indicium, esse in Ecclesia remissionem peccatorum, & lapsos post Baptismum iterum posse recipi. Iustum quoque est, ut sit generalis agnitio & humilitas quaedam, qua ij, qui absolutionem petunt, dent indicium, quod se agnoscant coram Deo peccatores et reos. Nolumus autem, ut conscientiae onerentur periculo & non necessario onere, quo putent necessariam esse peccatorum commemorationem in specie. Cunctis istæ articulus omnium hominum conscientias tangat, non consulimus (inquit) ut alij in eum consentiant.

Quid priuata absolutio.

Hæc ibi Philippus, Luthericarum Rector conscientiarum, contra librum à Maestrate tua Cæsar publicatum. Sed dicat quæso nobis, quomodo priuata (ut uocat) absolutio magis sit necessaria, quam publica & generalis. Nonne fatetur & illi, qui publicam absolutionem petunt, esse remissionem peccatorum in Ecclesia, seque esse coram Deo peccatores & reos? Cur igitur magis necessariam dicit

dicit priuatam, quam publicam absolutionem? Sed intelligo fraudulentam hominis hypocrisim: Vidit ridiculam apud suos esse eam confessionem, qua communicare uolentes XX. aut XXX. homines, accurrebant simul ad sacerdotem, ut diceret eis generalem absolutionem, absque omni confessione præuia. Ideo ut appareret hominibus quaedam forma confitendi, statuerunt Rabini isti, ut unusquisque seorsum & priuatim accederet ad sacerdotem, non ut confiteretur ei sua peccata specialiter: sed ut acciperet ab eo formam absolutionis, & sic repræsentaret externo gestu priorem in uera Ecclesia obseruatam confitendi formam, qua seorsum quilibet sacerdoti sua in aures confiteretur peccata, quantumcunque pudenda & occulta.

De Satisfactione Cap. VIII.

Utm non ignoret Philippus, carnalem turbam suam ultro abhorreere & fugere satisfactionis opera, quæ antiquitus in Ecclesia fuerunt: addit breuiter cauillum contra librum, & odiosam in Monachorum doctrinam calumniam, & iudicium de hoc articulo uniuersiusque committit declarationi propriæ. Quoniã uero satis constat, quid in scriptis suis sentiant Lutherus, Philippusque, & omnes complices eorum, de Satisfactione, ut pote, quod eam usque adeo reſciunt & oderunt, ut uellent etiam ipsum uocabulum prorsus abolitum, & ex omnibus Cypriani et aliorum patrum libris erasum. Ego ut breuissimè hic (sicut & Augustæ in eorum Colloquio feci) eos ex proprijs uerbis Lutheri sui redarguam & conuincam: eius uerba rursum in medium producam, quæ sic habent. Ecclesia mater, pro affectu præuentura manum Dei, castigat filios suos satisfactionibus quibusdam, ne incurrant flagella Dei: Sicut Niniuitæ operibus suis spontaneis præuenerunt iudicium Dei. Hæc (inquit) poena arbitraria est: attamen necessaria. Nam aut nos, aut homines, aut Deus punit peccata. Sic & Augustinus ait. Deus nullum malum dimittit impunitum, & nullum bonum irremuneratum. Et Deus ipse ad Cain. Nonne si bene egeris, recipies: Sin autem male, statim in foribus peccatum tuum aderit: Sed non placent hæc carnali populo, Ideo libentius credunt Philippo, docenti, quod satisfactione non sit opus.

De Sacramento corporis & sanguinis

Christi, Caput IX.

Id breuiter dicit. *Suas Ecclesias non esse contra librum: Si uero amplior ab aliquo petatur declaratio de hoc articulo, eum propria confessione de hoc loqui sinimus.*

Redargutio ex proprijs uerbis Lutheri. Luth. in assert. arti. 5.

Gen. 4.

Verba Philippi.

Maxima
de hoc Sa-
cramento
discordia
Luth.

In his paucis uerbis multa latet malignitas, qua & librum su-
spectum uult facere, quasi Lutheranorum de hoc Sacramento er-
rores (qui per multi & Catholicis maxime contrarij, horrendiq;
ac detestandi sunt) admittere uideatur, & suis relinquit ianuam ad
discordias apertam. Constat namq; inter omnes de Sacramentis
articulos, maximas esse discordias, et grauissima inter Christianos
scandala de hoc Eucharistiae Sacramento, a Luthero & eius com-
plicitibus exarscitate esse. De quibus ego iam pridem ante multos an-
nos, non pauca scripsi, partim Latine, partim Teuthonice: Tum
contra Lutherum in tribus libris Apologiae, aduersus Babylonica-
m eius captiuitatem, ante annos 28. & in plerisque libris Germanice
scripsis, atq; in Septicipite per multa capitula: Tum etiam contra
hunc Philippum nominatim, praesertim in Duabus Philippicis,
Quinta & Sexta. Inter caetera enim ita scripsi in Quinta, Sunt pre-
terea adhuc alij multi Lutheranorum errores circa hoc Sacramen-
tum, quos hic subicit Philippus: licet magnam inter nos & ipsos
pariant differentiam atq; discordiam. Impie enim negant et Trans-
substantiationem & Concomitantiam. In his autem maxime confi-
sit ueritas rei contentae in hoc Sacramento: In Sexta uero sic
(ubi irridet iste et blasphematur corpus Domini, in nostris processio-
nibus uenerabiliter deportatum, quod Gentili ac Iudaica perfidia
contemptum panem uocat, & adorationem eius pro Idolatria ha-
bet) In tali processione te ipsum Caesar CAROLE libenter &
cum gaudio uidi, tum Augustae, tum Ratisponae, ubi Imperialem
celebrabas conuentum: Vidi, inquam, te, summa cum deuotione,
nudato semper capite sub diuo, in ardentissimo etiam Solis seruore,
post corpus Domini uenerabiliter per urbis plateas portatum, se-
qui religiose cum face cerea. Et ubicumq; monstrabatur ad populum
cum signo crucis corpus Domini, Tu Imperialis tunc oblitus Ma-
iestatis terrenae & transitoriae, in honorem & reuerentiam Domini
tui (cui coelestis & aeterna maiestas est) uel in medio platearum luto
in genua prouolutus, supplicissime adorabas illud Sacramentum.

Septiceps c. 19
20. 21. 22. et 23.

Exempli
Caesaris in
adoratione
Sacramenti.

Verba Phi-
lip.

De sacerdotum Ordinatione Caput X.
Anc (inquit Philippus) in numero sacramentorum com-
putari, nobis non displicet, si recte Christiane seruetur, et
optamus, ut in omnibus prouincijs magna cum diligentia
seruaretur, ut non esset solummodo Caeremonia & specta-
culum, sed ut ordinandi bene examinarentur & instruerentur, & circa
Caeremoniam serua fierent mandata. Item, ut deinceps quoq; diligenter
attendretur super doctrina & mores sacerdotum.

Hæc

Hæcibi. Quæ utiq; non repræhenderem, si abesset fraudulentia, ^{Matth. 6.}
& oculus (dicentis in quâ animus & intentio) foret simplex. Sacramen-
tū Ordina-
nis à Luth-
reprobatū.
niam uero oculus eius est nequam, totum corpus tenebrosum re-
putari debet. Scimus sane, quâ atrociter scripserit in plerisque libris
suis Lutherus, contra hoc Sacramentum Ordinis, mox circa Tra-
goediae huius initium tam Teuthonice quam Latine: asserens ubiq;
omnes Christianos esse sacerdotes: Sacramentum Ordinis esse
merum figmentum: In secta tamen sua novos instituit sacerdotes
& Diaconos, quibus & dignitatis titulos concessit, ut aliqui dice-
rentur Episcopi, etiam si in rure Parochialibus præessent Ecclesijs.

Cum autem nimis ridiculum uideretur hominibus, tales in uil-
lis dici Episcopos, mutauit nomen Episcopi per interpretationem <sup>Superatten-
dentes.</sup>
uocabuli in Latinum, & constituit Superattendentes, quibus in po-
terioribus oppidis dedit potestatem ordinandi sacerdotes et Dia-
conos: At non more & ritu Catholicorum, sed noua adinuentio-
ne, per nudam manuum impositionem, absq; omni consecratione &
unctione. Catholicos enim sacerdotes uocabat probrose Idola,
rasa, et uncta. Quare gloriabatur Auguste Io. Agricola Islebiens-
is, Lutheri conterraneus, et Electoris Saxonie tunc Concionator,
se non esse sacerdotem unctum, praesente & applaudente hoc Phi-
lippo, Anno 30. in Comitibus. Ideo nequissimo fallendi oculo dicit
hic Philippus, sibi non displicere, sacerdotum ordinationem com-
putari in numero Sacramentorum, si recte ac Christiane seruetur.

Existimat autem in corde suo (licet hic in uerbis non exprimat) <sup>Qualis Or-
dinatio sa-
cerdotum
Luth.</sup>
eam recte ac Christiane seruari, si fiat, sicut in secta Lutheri haec-
tenus seruata fuit, & qualiter iam faciunt & practicanant eorum Super-
attendentes adhuc hodie, qui sutores, sartores, pelliones, cerdones
subito ordinant sacerdotes: non ut sacrificent, sed ut Teuthonice
praedicent deceptis populis, quibus tota deuotio, est in contumaci
utriusq; speciei communionem, & in audiendo conuictos & blas-
phemias conciones, non solum in Papam et Episcopos, & omnem
Clerum Catholicum: sed etiam in B. Virginem Dei genitricem,
& in quoslibet sanctos, qui cum Christo in caelo uiuunt ac regnant.

De Matrimonio Cap. XI.

hic in quibusdam punctis aliter in priore, quam po-
steriore aduersus librum Caesariensem aeditione & <sup>Diuortij
Iudaicum
in Cōstituto
rijs Luth.</sup>
impugnatione sua habet Philip. In posteriore namq;
impugnat solummodo Diuortij modum, quo se-
parantur ex certis causis uir & uxor ab inuicem: quo
ad conuictum & cohabitationem duntaxat, non quo ad dissoluendam
Ccc ij Matrimonij

Matrimonij substantiã. Est enim Matrimoniu apud Catholicos uinculũ indissolubile, quod morte dũtaxat soluit. Iuxta illud Apostoli ad Rom. Quæ sub uiro est mulier, uiuente uiro alligata est legi: Si autem mortuus fuerit uir eius, liberata est à lege uiri. Igitur uiuente uiro, uocabitur adultera, si fuerit cum alio uiro: Si autem mortuus fuerit uir eius, liberata est à lege uiri, ut non sit adultera, si fuerit cum alio uiro. Idem ad Corinthios. Mulier (inquit) alligata est legi, quanto tempore uir eius uiuit. Quod si dormierit uir eius, liberata est à lege: Cui autem uult nubat, tantum in Domino. Hæc Paulus conformiter ad Euangelium, ubi ipse Dominus sic ait. Ego autem dico uobis, quia omnis qui dimiserit uxorem suam, excepta fornicationis causa, facit eam mœcharit: & qui dimissam duxerit, adulterat. Item, Erunt Duo in carnẽ unam: Itaq; iam non sunt Duo, sed una caro. Quod ergo Deus coniunxit, homo non separet. Cuncq; hoc sit magnum (ut ait Apostolus) Sacramentum in Christo & Ecclesia, non admittit in substantiali uinculo separationem, quia Christus ab Ecclesia sponsa sua nunquam separatur. Ideo non est similis ratio de Paganorum & Iudeorum matrimonio, quæ non sunt sic in Christo & Ecclesia magnũ Sacramentum, sicut est matrimoniũ Christianorũ. Lutherani autẽ hoc non attendentes, ita separant in suis præsentis cõsistorijs uirum & uxorem, ut permittãt eis diuortium: quale inter Paganos aut Iudeos fieri solet, nempe, ut cum alijs possint contrahere, morte non interueniente. Contra illud Apostoli. Mulier uiuente uiro, alligata est legi. Negant itaq; Matrimonium esse Sacramentum, quia habent hoc pro re omnino prophana & sæculari. In priore igitur impugnatione sic ait Philippus.

Verba Philippi cõtra Matrimonij Sacramentum.

In Sacramento Matrimonij Duo sunt puncta cõsistorijs harum prouinciarum contraria, de Diuortio & de consensu parentum.
Cuncq; iam Sacramentum uociter, contra propriam suam, & Lutheri sui, omniumq; Lutheranorum opinionem, mox tamen contrarium subiungit, tanquã canis reuersus ad suam uomitum, & sus lota ad uolutabrum luti.

Miror quoq; (inquit) quod Magistri, qui hunc librũ fecerunt, has extremi regiminis causas Ecclesie doctrinis admiscerunt.

Ex his facile intelligit, Maies tas tua Cæsar, quã superbe ac proterue contemnat hic Philippus mandatum tuũ, quo uetas, ne quis in Imperio huic libro cõtradicat. Audet enim in omnibus contradicere, quæ aliter habent in libro, quã habent in Ecclesijs Lutheranorum: quamuis iam pridem sint eorum errores publice damnati, non solum à Papa & à Generali Concilio Tridentino, sed etiam

etiam à Maies tate tua & omnibus ubiq; Catholicis. Defendit hic Iudaicum Diuortium, quo licet mulieri alteri nubere, priore uiro adhuc uiuente: Et dissoluit contractum matrimonium, quod caret consensu parentum. Tacet autem de manifesto flagicio & publica Saxonig infamia, de incesto (inquam) matrimonio Monachorum & Monialũ, quod antea nullibi permissum publice, aut approbatum fuisse reperitur.

De Missa Caput XII.

DE Missa prolixè nugatur hic Philippus, ac repetit anti quam Lutheri sui proteruiam, & impium facinus de abroganda Missa Priuata. Vocat autem Missam priuatam, omnẽ Missarum celebrationem, quantũuis publicam et hominum frequentia celebrem, quæ sit sine Communicantibus. Quamuis uerò in Primitiua Ecclesia sic obseruatum fuit multis temporibus, ut nemo Missarum celebrationibus interesset, nisi communicaret. Ideoq; excludebantur Catechumeni, Energumeni & Pœnitentes, ne illis interessent mysterijs, quia communicare non poterant. Refrigescente tamen postea charitate multorum, cum perpauca ad quotidie aut etiam singulis Dominicis ac festis diebus communicandum prompti, deuoti ac digne præparati inuenirentur, ne propter eorum teporem omitteretur cultus diuinus, condescendit infirmitatibus nostris pia mater Ecclesia, ut sine corporali communicatione possimus interesse sacris, & communicare spiritualiter audiendo Missam. Nemini tamen prohibet communicare uolenti corporaliter, quin possit ad altare accedere & Sacramentum sumere: sicut deuotiores personæ adhuc hodie faciunt. Vane autem gloriantur de hac antiqua obseruatione Lutherani, contra præsentis Ecclesie usum, Quoniam omnes indignè communicant in schismate, cum sint reuera excommunicati omnes, & ab Ecclesia præcisi, ac multiplici hæresi polluti. Neq; recte obseruant uel Euangelij uel Apostolorum, & Primitiue Ecclesie usum & præceptum. Vbiq; enim præceptum habetur expressis uerbis, ut omnes cõmunicent. Ait enim Dominus ipse. Bibite ex hoc omnes. Et Marcus ait. Et biberunt ex illo omnes. Sic & in Canone sacro referuntur hæc uerba Christi. Accipite & manducate ex hoc omnes. Item, Accipite & bibite ex hoc omnes. Item, Canon Apostolorum ait. Omnes fideles. Et Calixtus Papa & Martyr. Peracta cõsecratione, omnes cõmunicent. Item, Dionysius Areopagita Pauli discipulus. Sumpta demum (inquit) & omnibus tradita cõmunionem diuina, gratias referes, sinem mysterijs imponit.

Ccc ij. Vbt

Errores de Matrimonia.

Communitantes in Primitiua Ecclesia.

Indigne cõmunicant omnes Lutherani.

Matth. 26.
Mar. 14.
De cõse. dist. 1. c. omnes, Et dist. 2. c. Peracta acta.

Vbi autem obseruant hoc Lutherani aut ulli hæretici: Nusquam enim omnes comunicant, sed aliqui, & quidem pauci ex multitudine circumstante: Atque utinam nec pauci ex eis communicarent. Communicant enim indigne, utpote excommunicati, & per hoc fiunt rei corporis & sanguinis Domini, iudiciumque sibi manducant & bibunt. Hoc uerissimum et certissimum est ex Apostolo, ex August. ex testimonio omnium sanctorum patrum, quorum dicta recitant, Gratianus & Magister sententiarum, Seditiosæ autem nugæ, quas hic blaterat Philippus, nihil certi aut solidi habent, nisi quod rebellionem nouam per eas suscitare conatur. Mera enim figmenta sunt, quæ affert contra oblationem & sacrificium glossata ex dictis patrum, Quasi nemini liceat nisi Christo soli, offerre corpus & sanguinem Christi aut filium patri. Vbi quæso habetur hoc in ulla scriptura, aut in ulla patrum doctrina: Ego hoc eius figmentum conuici et confutavi iam pridem Philippica Quinta, ex clarissimis uerbis B. Dionysij & S. Cypriani. Frustra igitur citat hæc uerba Pauli, Per proprium sanguinem introiuit semel in sancta. Hæc enim uerba nequaquam prohibent aut negant oblationem corporis & sanguinis Christi, quam in altari peragunt sacerdotes. Non enim aliud corpus aut alium sanguinem ibi offerunt, quam obtulit ipse Christus in ara crucis: licet alius modus sit in offerendo. In Cruce enim cruenta, In altari autem incruenta offertur hostia. Igitur longe uerius in Philippicam retorquetur telum istud. Qui indigne comunicat, reus est corporis et sanguinis Domini: Quapropter tot plagis à Deo mundus corripitur, quot antea correptus fuit nunquam. Quis enim uidit antea unquam in Germania, tot Myriades examinum Locustarum, quales uiderunt oculi nostri in multis Germaniæ prouincijs: Quis tantam ubique, etiam in fertilissimis Germaniæ prouincijs, uidit sterilitatem, & rerum omnium penuriam adactumque precium: Quis tantam crapulæ ingluuiem, omnique disciplinae & cultus Dei, ac publicæ honestatis neglectum & contemptum: Hæc & id genus infinita alia mala, scelerata calūnia imputat Philippus priuatis Missis, hoc est, omnibus Missis nostris, in quibus populus non comunicat coporaliter, sub utraque specie cum sacrificante sacerdote. Qua id obsecro probat scriptura: Nonne Lutherani quoque infirmis suis dant communionem, nemine simul cum illis communicante: Vbi autem prohibitum est sacerdoti, ne Missam cantet aut legat, nisi habeat alios coporaliter secum communicantes: At dicit Philippus.

Fidele consilium suum esse, ne iterum erigantur priuatae Missæ, quæ non habeant communicantes.

Sed

Sed ubi hoc scriptum aut prohibitum est à Deo: Fœlicissime enim apud nos, sicut & apud Italos, Gallos, & Hispanos, multis iam sæculis, ita celebratæ fuerunt Missæ, in numerosis Monasterijs Ecclesijsque, tum Cathedralibus & Collegiatis, tum Parochialibus absque huiusmodi communicantibus: postquam autem sceleratis ausibus à Luthero & complicibus eius abolitæ sunt Missæ, Nonne sensimus ubique manifestam iram Dei, & omnem in Republica disturbancem & calamitatem: Quæ est hæc (rogo) cæcitas tot populorum, credere sic omnia superbo & impudenti Blateroni, contra omnia maiorum nostrorum instituta, qui nihil probat, sed stulta seductorum Laicorum credulitate fretus, tam multa temere, sine omni scripturæ & patrum testimonio, audacter pronunciat: At affert ille generalem rationem.

Quod non debeat in Ecclesia ordinari aut fieri ullus Dei cultus, qui non sit in uerbo Dei ordinatus & commissus: Vnus autem huius Sacramenti ita, & non aliter ordinatus sit, ut distributio & sumptio fiat, sicut filius Dei ait. Accipite & comedite &c. Hoc facite in meam commemorationem.

Hæc eius uerba apud Laicos magnam habent apparentiam, apud eos præsertim, qui ultro libenter huic Vulpeculæ omnia credunt, quæ in odium Cleri ab eo confinguntur. Sed quomodo probabit apud doctos, quod nihil in cultu Dei ordinandum sit, nisi sit in uerbo Dei (hoc est, in sacra scriptura, ut putant omnes Lutherani) ordinatum & expresse commissum: Vbi hoc scriptum est: Quoties reprobatum est hoc dogma iam olim à Tertulliano, Origene, Basilio, Augustino: & nostris temporibus ab Episcopo Roffensi, à Parisiënsibus, à Clichtoueo et Alfonso, ab Episcopis Vienensibus, Ioanne & Friderico, & ab id genus innumeris alijs: Paucissima enim reperiuntur in nouo Testamento expresse ordinata, aut commissæ & statuta de ijs, quæ in cultu Dei sunt & obseruantur, iuxta ordinationem Apostolorum, Romanorum Pontificum & Generalium Conciliorum (quæ Ecclesiam representant) quæ in scripturis expresse non habentur: ut sunt ritus Baptismi, Missarum, Festorum, Ieiuniorum, & omnium fere Cæremoniarum. Quas per falsam hanc propositionem, impie abolere præsumunt Lutherani, eo quod in scripturis expresse non habentur. Sed contra hanc temeritatem eorum impiam, nobis sufficere debet Ecclesiæ autoritas, De qua expresse dicit scriptura. Si Ecclesiam non audierit &c. Item, Ecclesia est columna et basis ueritatis &c. &c.

Ccc iij Sed

Dionys. de Eccl. hierarch. c. 3.

Heb. 9.

Quare tot plagis à Deo corripimur.

Locustarum examina.

Basiliius de spiritu sancto. c. 27.

Aug. epi. 118.

Matth. 18. 1. Tim. 3.

De confe-
ctione Sa-
cramenti in
altari.

Sed ut breuissime hic confutemus Philippum de falsa contra Missam censura, dicant nobis queso, in proposita quaestione. Quomodo distribui ac sumi queat corpus aut sanguis Christi, nisi prius conficiatur à sacerdote? Vbi autem scriptum habetur, quod uera conficiatur, si à sacerdote dicantur hæc uerba Christi. Accipite & edite. Aut Accipite & bibite? Quid si proteruus quispiam diceret, Cur nõ æque cõficiatur, si uerba hæc proferantur ab aliquo Laico? Vbi enim scriptum habetur, quod nullus Laicus conficere queat? Aut quod conficiant uerba consecrationis, si in altari proferantur à sacerdote, intentione consecrandi: Non autem conficiant, si legantur in Euangelio de passione aut de Cœna Domini? Nonne omnis fides & religio Christiana uertetur in dubium, si huic nugigerulo credatur, & admittatur falsa ista propositio, qua sic decipit indoctos Laicos, quibus satis est, ipsum ita dixisse? Attende obsecro Cæsar. Ego profecto tam manifesta rebellionis exempla, contra Imperialem Maiestatem apud nullos antea hæreticos inueni, quanta in populum publice & impune hactenus sparserunt Lutherus & iste Philippus: Quantum periculi & laboris fuerit Maiestati tuæ, in sedanda & opprimenda coniuratorum seditione Smalcaldica, satis notum est. Caue precor, ne suscitetur altera per huiusmodi scripta huius Philippi & complicum eius, qui tam audaciter & friuole mandata & ordinationes tuas impugnant.

De Sanctorum Inuocatione Cap. XIII.

Luth. de X.
preceptis c. 1.
Luth. in declar.
Vat. artt.

Contraria
in Collo-
quio Au-
gustensi.

Mic uerbose repetit Philippus prius æditas in factos blasphemias suas, Quibus ego in Quinta & Sexta Philippicis respondi. Et ex Septicipite Luthero hæc uerba opposui. Omnes (inquit) Sancti omnia possunt, et tantū tibi per eos datur à Deo, quantum credis te accepturum. Quid enim aliud sunt sancti, nisi uelut guttulæ roris, siue guttæ noctium in eincinnis & capite sponsi? Item, De sanctorum (inquit) intercessione dico & teneo firmiter cum tota Ecclesia Christi, quod sancti uenerari & inuocari debent & c. Opposui præterea ea, quæ Augustæ in Colloquio de sanctis tractata fuerūt. Ibi enim concesserunt nobis, Angelos & sanctos in celo intercedere pro nobis, & eorum festa memoria scq; à nobis coli posse: Eos tamen inuocare nolabant, eo quod scriptura id non iubeat: Nemini tamen prohibere uellent, ne inuocaret, Si hæc negare nunc uoluerit Philippus (sicut turpiter negauerūt mihi Brentius & Schneppius Ratisponæ in nouissimo Colloquio

Colloquio, quod Augustæ concesserint nobis, non amplius dicendum esse, Sola fides iustificat) obiecta ei uolo acta publica, quæ de illo Colloquio Augustæ, à D. Hieronymo Veho, Cancellario Bardeni scripta, Maiestati tuæ & Catholicis Imperij Principibus ac Statibus exhibita & recitata fuerunt. Hic autem breuiter respondebo ad ea, quæ Laicus iste Theologus Laicaliter Laicis suis (ut eos contra Maiestatis tuæ ordinationem pacificam, in obstinata rebellionem confortet) per subdola fallaciarum argumēta proponit. Ait ergo.

Inuocatio rei inuisibilis, quæ apud nos non est, præstat illi rei honorem hunc, quod omnium hominum corda genitusq; cognoscat et iudicare sciat: Hic autem honor soli diuinæ Essentiæ competit, Inusta est igitur sanctorum Inuocatio.

Sophistica
argumenta
Phil.

Contra hunc Paralogismum respondeo. Primum, quod sit proprii capitis signum, sine scriptura & uerbo Dei. Vbi enim habetur scriptum: Deinde constat ex practica (licet impia & reprobata) Magorum et incantatorum) quod absentes Inuocant demones, & cum eis pacta ineunt, qui & audiunt eos, ac faciunt ut petitur ab eis, Nemo tamē eos propter hoc dicit omnipotentes. Tertio conuincitur huius argumenti falsitas, etiam ex manifesto textu scripturæ, libri primi Regum, ubi ad petitionem Saul Regis, Mulier quædam Phitonissa suscitauit Samuelem ex mortuis. Ait enim ad eam Saul. Diuina mihi in Phitone, & suscita mihi quem dixerō tibi. Samuel autem suscitatus ab ea, dixit ad Saul. Quare inquietasti me, ut suscitarer, &c. Dicat hic nobis Philippus, nunquid omnipotens fuerit, uel anima Samuelis suscitata, uel dæmon aliquis sub specie Samuelis, ad quem mulier locuta fuit absentem. Quid dicam de animabus eorum, quas suscitarunt ex mortuis propheta Helias & Helisæus, & ipsemet Christus. Nunquid fuerunt omnipotentes, quando audierunt absentes Dominum dicentem. Adolescens tibi dico surge. Tabita kumi, hoc est, puella surge. Itē Lazare ueni foras. Quod autem fuerint absentes, patet, quia per mortē egressi fuerant à suis corporibus. Ne uerò dicat Philippus, ut est astutus mendaciorum fabricator, Christi, qui omnipotens uere est, uocem penetrasse usq; ad Inferos & mortuos, ut audiretur. Aliorum autem uoces à mortuis, ita audiri non posse. Quia nemo omnipotens est, nisi solus Deus: luxta illud scripturæ. Omnipotens nomen eius. Item, Ego Deus omnipotens. Obstat huic effugio, quod d' Apostoli quoq; et nonnulli alij sancti resuscitarūt mortuos: Quem admodum legitur de Sancto Petro, & de Coapostolo eius Paulo

1. Reg. 8.

3. Reg. 17.

4. Reg. 4.

Luc. 7.

Mar. 5.

Ioan. 1.

Genes. 18.

Exod. 15.

in Actibus Apostolorum, & de Sancto Martino in Legenda & historia Seueri Sulpitij. Dicit ergo Philippus, si potest, quomodo audierit uocem Petri, Christi discipula Tabita, cum esset mortua, cuius anima regressa est in corpus mortuū, quando dixit Petrus, **Tabita surge.** Nunquid Omnipotentem dixit absentem illam animam Petrus, quod uocem eius audire potuit absens, ut in corpus rediret. Quemadmodū de adolescente, qui è cenaculo per fenestram delapsus, mortuus fuit, legitur, quod incumbente super eum Paulo Apostolo, reuixit, & cōplexus eum Paulus dixit, Nolite turbari. Anima enim ipsius in ipso est. Falsum est igitur figmentū Philippi, nudū sine omni scriptura: Immo multis scripturæ locis (ut iam recitatū est) contrariū. Ipse tamen in hoc figmento præcipuum statuit contra sanctorum inuocationem fundamentum suum.

Solutio
argumen-
torū Phil.

Reliqua leuicula & protrita sunt eius argumenta, quæ tamen ipse iactanter apud Laicos suos magnificat. Contra id enim quod dicimus, Deum reuelare sanctis huiusmodi inuocationem, obijcit ille, Dominū Deum tuū adorabis, Quid hoc ad rem? An minus adorabitur Deus, si sanctis aliquid reuelat? At Laicus iste Theologus nihil curat de sanctorum cognitione Matutina et Vespertina, nec attendit ad illud Gregorij, Quid est quod ignoret is, qui uidentem omnia uidet.

Quam frivola autem sit ratio eius, quod neq; ut ministri Dei, neq; ut intercessores, inuocari debeant, quia inuocatio inuisibilium tribuat eis Omnipotentiam, iam supra ostensum et confutatum est. Item, quod ait, non esse præter filium Dei alios constituendos mediatores.

Hoc quoq; protritum est ac sepe solutum, quia unus est Mediator Christus per redemptionem, multi autem sunt mediatores per Intercessionem: Quemadmodum de seipso ad populum ait, **Moyfes.** Ego sequester & medius fui inter Deum & uos in tempore illo, ut annunciarer uobis uerba eius. Et Ietro ad Moysem, generū suum. Vt electi ab eo iudicent populum: Quicquid autem maius foret, referretur ad ipsum. Item Dominus ipse ad Moysem de Aaron fratre eius. Et ipse (inquit) loquetur pro te ad populum, & erit os tuum: Tu autem eris ei in ijs, quæ ad Deum pertinent: sanctis.

Quid insuper probationis adducit Philippus contra Ecclesiam. Vt ausit ore blasphemio dicere, magnam esse Idolatriam, querere auxilium apud sanctos.

Philii. Qua nititur scriptura: quo teste? quo iure? Si mori et esse cum Christo, sanctis lucrum est (ut ait Apostolus) & multo melius est, quam in hac uita remanere. Quomodo Idolatria est, querere apud eos auxilium,

auxilium? An non potuerunt in hac uita præstare auxilium? Interrogemus maiores, et sanctos Patres, Cyprianū, Gregorium Nazianzenum, Augustinum, Hieronymum, contra Vigilantium & id genus alios innumeros Ecclesiæ doctores, quanta sancti in celo hominibus, per diuersa miracula, præstiterint auxilia & beneficia in terris. Nonne Sanctus Petrus ad fideles Christi sic ait. Certus sum, quod uelox est depositio tabernaculi mei, secundum quod & Dominus noster Iesus Christus significauit mihi. Dabo autem operam, & frequenter habere uos post obitum meum? Quid habet calumniator Ecclesiæ, contra tot scripturæ patrumq; & miraculorum manifesta testimonia, quod sine blasphemia sanctis obijcere possit? An nihil amplius pertinet ad eos illud uerbum Christi in Euangelio, Qui uos spernit, me spernit, & eum qui me misit. Et illud. Quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis? Præterea iam supra reprobata est falsa Philippi ratio, qua dicit.

Non esse introducendum in Ecclesiam illum cultum, quem non commiserit Deus per uerbum suum, quod de uerbo scripturæ intelligit.

Quantus enim fuit cultus in primitiua Ecclesia, antequam scriptum fuit uellum Euangelium, aut uella Pauli Epistola? Falsum est igitur, quod usquam prohibitum sit in scripturis (ut calumniator nostra deuotionis ait) inuocare sanctos, Cum de facto constet aperte, quod fuerint semper in Ecclesia uenerati ac implorati: sicut fecit supradictus Gregorius Nazianzenus, implorans nominatim Basilium post peractum funus, Cyprianum item, & Athanasium. Et Ecclesia in Letanijs publice inuocat, dicens, Sancta Maria ora pro nobis, Sancte Petre ora pro nobis. Et id minime nouum est aut inusitatum: Vt patet ex multis, quæ Augustinus recitat exemplis. Quod & longe antea fecit quædam uirgo, implorans Mariam Dei genitricem, cum eius uirginitati insidiaretur Cyprianus, antequam esset Christianus, ut attestatur supradictus Gregorius Nazianzenus, qui ob singularem in sacrarum literarum cognitione excellentiam, per Antonomastiam dictus est a Grecis Theologus. Nihil igitur credendum est contra sanctorum inuocationem impio ac seditioso huic sanctorum blasphematori, qui more Buceri sui nihil ex uero, nihil ex fide loquitur.

De

Greg. Nazianz.
in orationibus
de Basil. de Ath.
tha. de Cyp.
Aug. de ciuit.
Dei lib. 22. c. 8.
2. P. et. u.

Luc. 10.
Math. 25.

Scriptura
non prohibet
inuocare
sanctos.

Letania.

De Missis pro animabus defunctorum,
Cap. XIII.

Friuola & fraudulenta argumenta.

Non alia affert contra Missas pro defunctis documenta, nisi publicum apud Lutheranos contra Monasteria odium, & falsam de Sacramenti usu calumniam. Ait ergo.

Non esse consentiendum libro de hoc articulo, quia Missæ pro defunctis sint communissimæ & usitatissimæ Cæremoniæ, quæ pecuniam afferunt in Monasterijs.

Hæc est fortis illa Catapulta, qua expugnata est apud Lutheranos Missa pro defunctis. Altera eius Balista, est calumnia de Sacramento.

Quod peruerse applicari ait pro mortuis, cum sit solummodo pro uiuis institutum, ad excitandam & confortandam in eis fidem: Mortui autem non intersunt.

Quis autem Catholicorum unquam docuit, defunctis applicare aut ministrare Sacramentum? Fraudulentus autem sophista, Laicorum abutens simplicitate, confundit hic Sacramenti & sacrificij rationem, ut ostendat suis Laicis, quomodo peruersus sit noster

abusus, quod dicit nos mortuis applicare Sacramentum: Quod sacrificium certe non dicimus, cum mortui Sacramentum sumere aut accipere non possint. Applicamus autem eis sacrificium, quod Deo patri oblatum est, non solum pro uiuis, sed etiam pro defunctis, qui in Domino mortui sunt. Non enim pro uiuis tantum, sed etiam pro mortuis passus est Christus: Cuius sane passionis representatum est Missæ sacrificium, quod passioni eius respondet, ut ait

Cyp. lib. 2.
epist. 57.

Cyprianus. Passus est igitur non solum pro uiuis, sed etiam pro mortuis. Pie igitur & merito idem Christi sacrificium, quo à sacerdote in altari offertur corpus & sanguis eius, applicatur non solum pro uiuis, sed etiam pro mortuis; non ut Sacramentum quod sumitur, sed ut sacrificium quod offertur. De quo ait Ioannes in Apocalypsi: Agnus iste occisus est ab origine mundi. Qua igitur

Apoc. 11.

authoritate, uel scripturæ uel sanctorum patrum, tollit Philippus hoc Missæ sacrificium, & fructum passionis Christi à fidelibus defunctis, qui in Domino mortui sunt: Quis Christianorum ita fauigt in mortuos, sicut facit secta perfidissima Lutheri? Dicat nobis Philippus si potest, Quis in Ecclesia primus inceperit pro mortuis orare ac sacrificium offerre, An nescit, quid ante M. & C. annos petierit à filio suo Augustino pia mater Monica, quando sensit sibi mortem imminere? Quid uidit reprehensibile in libro Augustini de

Aug. de Confess. lib. 9.

de cura pro mortuis agenda: At longe adhuc antiquior hic Ecclesiæ usus sacrificandi pro mortuis, probatur ex scriptis antiquissimis Dionysij, Tertulliani & Cypriani. At obiicit nobis Philippus,

Dionysium nihil prorsus de Missa loqui pro defunctis.

Sed fallit per hoc indoctos Laicos suos, etiam eos, qui præcæteris superbientes, doctissimi uideri uolunt. Nam ubi de sacrificio tractat, refert memoriam fieri eorum, qui pie hic uixerunt. Et ubi de defunctorum exequijs recitat antiquos ritus, ait Pontificem ea peragere, quæ diuino instituto super sancte quiescentibus fiunt. Item, Inspice autem (inquit) ut nunc non omnes (ut solitum est) purgandi ordines dimittuntur, solique Catechumeni sacris arcantur locis. Est enim hic ordo sancti omnis mysterij penitus rudis,

neque sibi fas est, quicquam aut paruum aut magnum ex ijs, quæ sacratius cõsumantur, inspicere. &c. Hæc Dionysij uerba, si propius inspiciantur & pensulatius expendantur, Lutheranorum impietates, contra Missas & defunctorum exequias introductas, in multis reprehendunt: Vt de sacrificio Missæ hic taceam, & de commemoratione defunctorum, quæ in Missa fieri solet, nihil dicam, quæ Dionysius in Tertio capite profèquitur & aperte affirmat: Certe in septimo capite, unde hæc eius uerba mutuata & recitata sunt, manifeste fatetur, Pontificem ibi peragere, quæ diuino instituto super sancte quiescentibus fiunt. At quæ sint illa, clarius explicat paulo post, dum refert dimitti Catechumenos, quibus fas non erat, sacris Missarum mysterijs interesse. Affert tamen hic

quandam differentiam, quæ obseruatur circa Missas pro defunctis aliter, quàm circa alias Missas: Nempe permittit hic sacris interesse Penitentes & Energumenos, quod in alijs Missis non permittitur, ut ex Tertio patet capite. Cur hoc? Quia in Missis pro defunctis non communicabatur populus, sicut in alijs Missis fieri solebat. Vnde adhuc hodie non dant pacem populo in Missa pro defunctis sacerdotes: sicut facere solent in alijs Missis. Ideoque licebat interesse Penitentibus & Energumenis in Missa pro defunctis, quibus non mittebatur cõmunicare. Hæc Laicus iste Theologus, Philippus, cum non intelligat, negat Dionysium de Missa pro defunctis quicquam dicere. Cum tamen aperte ille dicat, Catechumenos ibi dimitti, ne intersint: Et Pontificem diuino instituto peragere, quæ super sancte quiescentibus fieri solent. Impie igitur blasphematur hic à Philippo diuinum illud institutum. Hæc prolixius ex S. Dionysio propter eos, qui diuina mysteria ignorant et non credunt, dicta sint. Brevius & apertius confutatur hæc Philippi impietas à Tertulliano, in hæc uerba. Oblationes pro defunctis,

Ddd pro

Aug. de Confess. lib. 9.

Philippus non intelligit S. Dionysium.

Dionys. de Ecclesia hier. c. 3. & 7.

Cur excluduntur à Missa pro defunctis soli Catechumeni.

In quo differt Missa pro defunctis ob alijs Missis.

Tertull. De co-
rona militis.
Cyp. lib. 1. epi.
9.

pro nataliis annua die facimus. Et S. Cyprianus ait, constitu-
tum esse antiquitus, ne ad altare fiat memoria pro eo, qui presby-
terum constituerit Curatorem. Quod Episcopi (inquit) antecesso-
res nostri, religiose considerantes, & salubriter providentes, cen-
suerunt, Ne quis frater excedens, ad tutelam uel curam Clericum
nominaret: At si quis hoc fecisset, non offerretur pro eo, nec sacri-
ficium pro dormitione eius celebraretur. Hæc Cyp. Quid obsecro
apertius dici queat contra impias huius Philippi temeritates, abo-
lendi tam antiquos Ecclesie ritus, offerendi, & sacrificandi pro de-
functis? Attamen, ut adhuc apertius cõfuteretur & confundatur,
Lutheri sui uerbis hic breuiter conuincendus est. Hæc enim propria
sunt illius uerba. Mihi dubiũ nõ est (inquit) Missam pro defunctis
celebratam, meliorem ac efficaciorẽ esse ad redimendas animas,
quàm sunt Indulgentiæ per Missam quæsitæ.

Luth. in serm.
de indulgenti-
is.

De Cæremonijs Cap. XV.

In inani uerboſitate quærit primum suam excu-
ſare rebellionem Philippus, quam tamen in fine
rurſus cõfiteretur aperte: Similis in hoc Scorpioni,
quem ferunt leuiter ore primum lingere dormi-
entem, ut excitet. Deinde caudæ aculeo grauiter
ferire. In excuſatione nihil uere & ex animo loqui-
tur, niſi ubi pungit & ueritatem ſubuertit.

Gloriatur de ſuis Eccleſijs, quod habeant Cæremonias ad bonam
ordinationem & diſciplinam utiles, nec in ijs multa eſſe mutata.

Maxima di-
uerſitas Cæ-
remoniã
in Eccleſijs
Luth.

Cum probe conſtet, tantam apud ſectas iſtas eſſe diuerſitatem
nouitatum, non ſolum in diuerſis prouincijs: ſed etiam plerumq; in
pluribus eiufdem ciuitatis aut oppidi Eccleſijs: ut in deriſionem tot
nouationum, dixerit ſæpe Grauiſſimus & in religione Catholica
conſantiſſimus Princeps, Dux Saxonie GEORGIUS, claræ
ac foelicis memoriæ, Lutheranos adhuc neſcire, quid poſt annum
certo credere uelint, cum toties prius conſtituta iterum abolerent
aut mutarent. Et Philippus ipſe (ut dixi ſupra) in priore ſuo libel-
lo dixit, uerũ eſſe, quod Eccleſiæ in multis prouincijs adeo diſſimi-
les & diſſipatæ ſint, ut neceſſitas requirat, Cæſaream Maieltatem
tuam de forma aliqua cogitare, Quod cum manſuetiſſime à Ma-
ieſtate tua cum conſilio & conſenſu Regiæ Maieltatis, aliorumq;
Imperij Principum & Statuum publice factum ſit, Ipſe non ſolum
per ſe in plurimis contumaciter contradicit, ſed etiam ſeditioſe
conſulit, ne alij pareant mandato tuo, aut ordinationem tuam obe-
dienter acceptent, aut in eam conſentiant. De Cæremonijs
feſtorum

Philippus
ſeditioſus
cõtra Cæſ.

feſtorũ falſo gloriatur de ſuis Eccleſijs. Vidi enim in pleriq; locis Abolitiõ
etiam celeberrima feſta ab eis prophanata eſſe, non ſolum feſta feſtorum.
Dei genitricis & Apoſtolorum: ſed etiam ſacraſiſſimum feſtum
Aſcenſionis Chriſti, atq; etiam abolita et interdicta fuiſſe frequen-
tiſſimæ celebritatis, feſtum corporis Chriſti, feſtum omnium San-
ctorum: & eleemoſynis largiſſimum feſtum omnium animarum.
Quin etiam ſacraſiſſimum Dominicæ paſſionis feſtum, quod Pa-
raſceue dicitur, auſi fuerunt nonnulli publice, in contemptum Ec-
cleſiæ & in ſcandalum Catholicorum, prophanare & eſu carniũ,
& ferarum uenatione, atq; ſcandaloso aucupio. Non ueretur ta-
men Philippus, de tanto ex eſu carniũ, & feſtorum prophanatio-
ne ſcandalo, (quod tota patitur multis iam annis, cõtra antiquam
conſuetudinem, Eccleſia Chriſti) ſuos excuſare.

Scandalũ
de eſu car-
niũ.

Quod ſint res indifferentes & non neceſſariæ, ac ſiant, ne extin-
guatur uera doctrina & rectus Dei cultus. Et audet huic mendacio
& cauillationi ſuæ prætexere authoritatem Auguſtini & Gerſonis:
Atque ut totam Eccleſiam erroris arguat, aſſert etiam doctrinam
Vueſſali & Vueſalienſis.

Quaſi error manſerit ſemper in maiori parte Eccleſiæ de uero Dei
cultu, in iſce aut hominib. uera doctrina conſeruata fuerit. Neq; ta-
mẽ negare poteſt, iſtos quoq; homines, Vueſſalũ et Vueſalienſem,
qui Catholicis de fide ſuſpecti fuerunt, in multis articulis à Luthero
& hoc Philippo, eorumq; complicibus diſſentire. Hæc & id ge-
nus multa eius dicta, & ſi per ſe ſeſe manifeſte falſa ſunt, Lutheranis
tamen nihil aliud quàm uerum & merum Euangelium ſunt: con-
tra que nihil credũt aut accipiunt, ſiue ab ipſamet Maielt. tua, ſiue à
quocunq; Pontifice, Vniuerſitate aut Generali Concilio, aliter iudi-
catum fuerit. Nam præcinit eis illud Pauli Philippus. Etiam ſi an-
gelus de cœlo aliud quàm accepitſtis Euangelium prædicauerit, Ana-
thema ſit. Cenſet item adhuc plura abolenda eſſe.

Vueſſalus
& Vueſa-
lienſis.

Gal. 1.

Vt pote omnem Cantum de ſanctis, eo quod Imuocatio ſanctorum
non ſit admittenda. Omnem item Proceſſionẽ cum Venerabili Sacra-
mento, Tanquàm non ſit ibi uere corpus Domini & ſanguis eius.
Omnem item conſuetudinem Eccleſiæ, quantumuis antiquam quæ à ſe-
cũ ſuæ nouitatibus diſſentit.

Et hæc omnia in lucem producit auſu ſeditioſo contra manda-
tum tuum, quod non ignorat præfationi libri, quem impugnat, Abolitiõ
inſertum ac promulgatum eſſe. Addit & iſtud rebellionis inci-
tamentum. & Proceſ-
ſionum.

Si timeatur bellum, quod superiores probe scient, quid pro tuendis Ecclesijs suis facere debeant aut possint:

Se pro persona sua ait paratū esse ad cedendum & patiendum per gratiam Dei. Hoc sic intelligo, Si Maiestas tua ipsum perse- qui uellet, ipse fugere uelit ad eas prouincias, quæ Imperio tuo sub- iectæ non sunt: Quoniam ille non acceptabunt (ut ait) hoc INTE- RIM. Sæpe igitur rebellionis exemplo populos ad rebellandum Maiestati tuæ prouocare conatur, & tanto quidem acrius, quanto callidius præterdit uerbum & mandatum Dei: In quo fundata sit Lutheranorum doctrina, quam magnifice ubiq; prædicat, & Ri- tus Ecclesiæ antiquos acerbis calumnijs repræhendit.

Hæc Auguste & Inuictissime Imperator Maiestati tuæ pia so- licitudine suggero, non incitatus priuatim ullo contra personam huius Philippi odio. Nam nihil prorsus mihi extra causam religio- nis & fidei, cum eo negocij est, aut unquam fuit. Timeo autem pa- triæ & Imperio Maiestatiq; tuæ de maximis malis, quæ per scripta huius hominis excitari ac procurari poterunt. Si enim iterum ad arma & manifestam seditionem excitati fuerint Germaniæ po- puli, frustra reclamabunt, & falsa eorum dogmata reprobabunt uniuersi Theologi & Iurisperiti. Furentes enim in armis populi seditiosi, neq; scripturam neq; rationem, aut legem ullam audient amplius (quippe inter arma silēt leges) sed quo furor traxerit, eo impetum intendunt: rapturi ac deuastaturi omnia, quæcunq; adhuc bona prioribus eorum seditionibus, in rusticorum & Ligæ Smalcadi- cæ tumultibus, à sacrilegis direptionibus, diuina protectione re- manserunt salua & intacta. Terrent me & sollicitum reddunt ne- fanda & crudelia exempla uicinæ Bohemiæ, quæ hæresis & rebel- lio unius hominis, Ioannis Hus, rebellando ac seditiose scribendo in nobili ac florentissimo regno illo perniciosissime suscitauit iam olim, Deus Optimus Maximus per sapientiam suam æternam, cor tuum, Imperator & Rex Ca- tholice, dirigat in uiam pacis, prosperitatis & salutis æternæ. Amen.

Incitatio ad bellum.

Epilogus.

AD LECTOREM

IOANNES COCHLÆVS.

Cum non sit nobis nunc reliquum tantillum temporis, ut alter libellus, Teuthonice contra INTERIM editus, totus à me confutatus, ad has nundinas euulgari queat: Visum est opere precium et opportunum fore, ut unum saltem Capitulum, huic Philippicæ adiungatur, unde cognoscas, quam improbus derisor & impius impugnator sit omnium Ecclesiæ Cæremo- niarum, uxorius iste Concionator, qui per auaritiam & libidinem Tertiam aut Quartam duxit in sacerdotio uxorem. Quod antea nunquam legi ullum fecisse sacerdotem à temporibus usq; Apo- stolorum. Ne mireris igitur, si uideris eum in uerbis usq; adeo alienum & aduersum, contra Ecce- lesiæ antiquissimos ritus, qui in factis & scandalis tā alienus est ab omni pietate et honestate omnium Ecclesiæ Doctorum, atq; etiam Christi ipsius & Apostolorum eius: Omni procul dubio Ethnico et Publicano, coram Deo et omnibus Angelis & sanctis eius, detestabilior, magisq; execrabilis et ma- ledictus. Quod utiq; facile credes, si quando totum poteris perlegere libellum meum, quo eius im- pietates & maledicta tam dolenter quam festinanter, inter alius quam plurimas occupationes meas confutauit. Vale, et pie condole tot Germaniæ ac Septentrionis populis, sic sceleratissime per fidi- tiosos concionatores deceptis ac misere seductis.

De benedictione Salis & Aquæ Capitulum I.

Hanc antiquissimam Ecclesiæ Catholicæ Cæremo- niam, repræhendit atq; criminatur & irridet Tri- gamus iste Sacerdotij desertor, non solum ut sum- mam stultitiam & uanitatem, uerumetiam ut im- piam superstitionem atq; Idolatriam, Idq; facit Rhe- toricis argumentis ad plausum populi, per multa uerborum iudi- bria, quibus contemptibiles atq; etiā execrabiles facit plebi ab ipso subuerfæ actus & ritus Ecclesiæ quantumuis antiquos. Ait ergo.

Subinde exorcizatur & aqua, sicut sal prius exorcizatum est, ut expellat Diabolum et omnem potentiam eius, omnes angelos Aposta- tas, & omnia eius phantasmata: & aspersa det sanitatem mentis, in- tegritatem corporis, tutelam salutis &c. Omnia Teuthonice.

Hæc autem dicit summam esse stultitiam sacerdotis, quod sic lo- quitur ad mutam & inanimatam creaturam, quæ nec audit, nec intelligit eius uerba. Huic populari eius Sophismati possunt oppo- ni multa utriusq; Testamenti exempla, ubi sanctissimi ac sapientis- simi homines ad huiusmodi creaturas irracionales locuti sunt. Ait Moyses. Audite cæli quæ loquor: audiat terra uerba oris mei. Ait successor eius Iosue. Sol contra Gabaon ne mouearis, et Luna con- tra uallem Hailon, Ait Esaias propheta. Audite cæli, & auribus percipe terra. Et in nouo Testamento ait ipse Dominus. Si habue- ritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti huic: Transi hinc, &

D d d iij transibit,

Exorcis-
morum ir-
risio.

Locutio-
nes ad crea-
turas irra-
tionabiles.
Deut. 32.
Iosue 10.

Esai. 1.
Matth. 17. &
21.

transibit, & nihil impossibile erit uobis. Item, Si habueritis fidem, & nihil hæsitaueritis, non solum de ficulnea facietis, sed & si moniti huic dixeritis, Tolle, & iacta te in mare, fiet. Non est igitur absurda aut stulta huiusmodi locutio, ijs qui habent fidem: Ait enim ipse Dominus. Omnia possibilia sunt credenti. Deinde addit & hæc Laicalia in fidelitatis & sensualitatis argumenta.

Mat. 9.
Laicorum
superba iudicia de factis.

Fatuitas est (inquit) supra omnem fatuitatem, sic loquitur ad mutam & mortuam creaturam, tanquam ipsa habeat aures & audiat: Immo quasi ipsa ualde bene intelligat latinum, & quemlibet sermonem.

Hæc audientes superbi Laici, qui non habent exercitatos sensus in uerbo Dei, & quibus lacte opus est, non solido cibo (ut ait Apostolus) stultissime credunt ita esse: & propter superbam iudicij sui temeritatem, merito sic exuuntur & priuantur fide maiorum nostrorum, in reprobum sensum traditi, ut nihil uirtutis intelle credant uerbis et benedictionibus, quibus utitur sacerdos per inuocationem Dei & nominis Iesu Christi in exorcizando. Sed secundum stultitiam suam sensum iudicant, non altius quam oculis uident. Cunctas uirtutes supernaturales, quæ per uerbum Dei operatur in huiusmodi creaturis inanimatis, oculis corporeis non uideant, stulta infidelitate pro figmento & ludibrio habent, quicquid per tremendam inuocationem Dei, et per nomen Iesu Christi ibi agitur: Non

Falsa fides
de uerbo
Dei.

Psal. 32.

considerantes, neque credentes uerbo Dei (de quo tamen uanissime sese iactant impudenti stultitia, tanquam in eo magis sint docti & illuminati, quam sunt omnes apud Catholicos Theologiæ Doctores) Tamen scriptum est. Verbo Domini cæli firmati sunt, & spiritu oris eius omnis uirtus eorum. Non est igitur ibi consideranda natura, aut propria uirtus salis & aquæ, sed uirtus Dei & fides credentium. Ait enim ipse Saluator noster in Euangelio. Omnia quæcumque petieritis in oratione, credentes accipietis. Cunctas de huiusmodi uirtute dubitarunt in nauis, timentes sibi à fluctibus maris & tempestate exorta discipuli eius, increpans eos ait. Vbi est fides uestra? Illi autem timentes mirati sunt adinuicem, dicentes. Quis putas hic est, quia & uentis & mari imperat, & obediunt ei. Si hæc legeret incredulus Iudæus aut Gentilis, nonne posset simili proccacitate (quali nunc nobis illudunt increduli Lutherani) dicere. Numquid aures habuerunt, & uerborum Hebraicorum intellectum, uenti & mari, ut audirent ac obedirent sic imperanti? Quantum uero possit uera fides, pulcherrime declarat Optatus, Episcopus quondam Mileuitanus, aduersus Parmenianum Donatistam, tribus præcipue exemplis, ex Euangelio: utpote Mulieris Chananeæ

Optatus lib. 5.

Centurionis, & Mulieris fluxu sanguinis grauer patientis, Hunc ego Authorem nuper, Deo propicio, inuentum, ex Bibliotheca Cusana, in lucem produxi. Tertio. Rursus illudit nobis incredulus iste concionator, & ait.

Quasi uero sal aut aqua liberum habeat arbitrium, sicut habent Angeli & homines, & situm sit in eius potestate, an uelit necne Diabolum expellere & alia facere: super quibus adiuratur.

Sed auarum predicator iste (uti appellabat eum D. Io. Eckius, Increduli Doctissimus Theologus & Philosophus) qui per hæresim fidem hæretici. misit, non intelligit, quia non credit, attendi hic non propriam uirtutem & naturam salis & aquæ, sed uirtutem supernaturalem, quam habent ex inuocatione omnipotentis Dei, & per nomen Iesu Christi, quod etiam Diaboli credunt (ut ait S. Iacobus) & contemiscunt. Hanc autem uirtutem non intelligunt nec sentiunt infideles hæretici. Quia scriptum est in Esaia. Si non credideritis, non intelligetis. Et in Euangelio legitur de ipso Domino, secundum Mattheum: Quod in patria sua non fecit uirtutes multas, propter incredulitatem eorum: Quin etiam apertius apud Marcum legitur, quod non poterat ibi uirtutem ullam facere, nisi paucos infirmos impositis manibus curauit, & mirabatur propter incredulitatem eorum. Item, Cum discipuli eius non possent Lunaticum curare, & à demonio liberare, interrogauerunt Iesum, qui daemoneum illud eiecit, Quare nos non potuimus eicere? Dixit illis Iesus. Propter incredulitatem uestram. Nemo igitur miretur, quod apud incredulos hæreticos benedictio salis & aquæ non eam habet uirtutem, quam habet in Ecclesia Catholica: quia fit hoc propter incredulitatem eorum. Vnde fit adhuc hodie in Bohemia (sicut narrauit mihi olim insignis Concionator Misnensis, Nicolaus Puscherus) quod aqua benedicta apud schismaticos non habeat ibi uirtutem, sicut apud Catholicos. Quare aliunde affertur ad illos, quia in templis eorum fiat statim putrida & foetida, si non fuerit à Catholico sacerdote benedicta. De qua sane benedictione ita scripsit S. Martyr Alexander Papa I. Aquam sale conspersam populis benedicimus, ut ea cuncti aspersi, sanctificentur & purificentur. Quod & omnibus sacerdotibus faciendum esse mandamus. Nam si cinis uitulæ aspersus sanguine, populum sanctificabat atque mundabat: multo magis aqua sale aspersa, diuinis precibus sacra, populum sanctificat atque mundat. Ecce S. Martyr, ritum hunc (quem nouus iste Christianus, post tot sæcula impium & Idolatricum dicit) etiam scripturæ probat testimonio, & quidem argumento à minori, sciens nouum Testamentum

Iac. 2.

Esa. 7.
Matth. 13.

Mar. 6.

Matth. 17.

Cum nihil
uirtutis ha-
bent sal &
aqua bene-
dicta apud
sectas.

Epistola 1.

Num. 19.

Heb. 7. mentum perfectius esse quam uetus, ut ait Apostolus. Quarto Nugatur amplius infidelis Concionator iste plebisq; seductor impius, & ait.

In scripturis nusquam reperiri, quod ullus uere fidelis homo praesumpserit aut attentauerit, a mundi usq; initio, adiurare ullum hominem, nisi eum, cuius ipse fuerit in eo casu ordinarie Dominus & superior.

Virtus adiurandi creaturas inanimatas.

At si quis interroget Concionatorem istum, ubi nam scriptum sit hoc somnium eius, quod nemo possit aut debeat adiurare ullum hominē, nisi subditū sibi ordinaria potestate, Quid rogo respondere poterit? Adiurauit Solem & Lunā Iosue. Sol (inquit) contra Gabaon ne mouearis, & Luna contra Hailon. Quid quaeso iuris

Iosue, 10.

aut potestatis in Solem & Lunam habuit Iosue? Quis dedit aures Soli & Lunae, ut audirent & obedirent uoci & Imperio hominis istius? Et quod amplius est, ita subditur in textu. Non fuit antea & postea tam longa dies, obediēte Domino uoci hominis, & pugnante pro Israel, Cunctq; obijceretur contra hoc illud Esaiæ, quod reuersus sit Sol X. lineis, hocq; maius esse miraculū diceretur, quam quod Sol steterit. Responsum legitur, quod illud factum sit ad iussum Dei: Hoc autem ad uerbum hominis, Dicat praeterea, si potest,

Esai. 38.

Somniator iste, Quo nam iure subiecti fuerint caeli, uoci & Imperio seu potestati Moyse, quādo dixit eis, Audite caeli, quae loquor.

Deut. 32.

Item bis dixit idem. Testes inuoco hodie caelum & terram. Et in Euangelio quid obsecro iuris aut potestatis ordinarij habuit in Iesum (in cuius femore scriptum est, Rex Regum, & Dominus Do-

Deut. 4. et 10.

Apoc. 19.

Matth. 26.

minantium) impius Pontifex Caiphas, quando dixit ei, Adiuro te per Deum uiuum? Et quod longe amplius & clarius contrarium est huic Somniatoris sententiæ, in Euangelio Marci sic habetur

Mar. 5.

scriptum. Quid mihi & tibi est IESU, filii Dei altissimi, Adiuro te per Deum, ne me torqueas. Nunquid in Iesum filium Dei altissimi

Ioan. 4.

aliquid iuris aut potestatis habuit Diabolus? At negat hoc ipsemet Dominus, dicēs. Venit enim princeps huius mundi, et in me non habet quicquam. Quinto. Nugatur rursus, non solum contra sensum cōmunem & certissimam rerum experientiam, totiusq; Ecclesie practicam: sed etiam contra Euangelium et uerbum Christi ipsius, impudens iste Pseudopropheta, dum ait.

Magnam esse differentiam inter miraculum & benedictionem, Atq; inter simplex praecceptum et adiurationem. Adiurationem enim faciūt (inquit) solummodo increduli Iudaei, et superstitiosi Christiani.

Sed ubi sunt hae nugae eius scriptae? Nonne ex utroq; Testamento produximus iam supra multa adiurationis exempla, pia & scripturis

scripturis probata? Antiquissima profecto sunt testimonia delibris Salomonis in historia Regum. Inter quos numerantur à Iosepho etiam libri Exorcismorum seu adiurationum, libro Octauo de antiquitatibus. Etenim sacra Regum historia sic breuiter ait.

3. Reg. 4.
Iosephus de
Antiqui. lib. 8.
c. 2.

Locutus est quoq; Salomon Tria Millia Parabolas, & fuerunt carmina eius Quinq; Millia &c. Iosephus autem clarius & prolixius ista commemorans, haec quoq; superaddidit. Prestitit (inquit) Deus etiam ei, ut contra daemones artem, ad utilitatem hominum & eorum curas edisceret. Et in cantationes instituit, quibus aegritudines soleant mitigari. Modum autem Coniurationum, quibus obstricti daemones, ne denuo redeant, effugantur, inuenit. Et haec cura haec tenus apud nos (inquit) multum praualere dinoscitur. Vidi enim quandam Eleazarū de gente nostra: praesente Vespasiano & eius filijs & Tribunis, aliocq; simul exercitu: curantem eos, qui à daemonibus uexabantur. Haec & id genus plura Iosephus. Quibus astipulari uidentur in Euangelio haec uerba Christi. Si ego in Beelzebub eijcio daemonia, filij uestri in quo eijciunt? Ideo ipsi Iudices uestri erunt. Si autem ego in spiritu Dei eijcio daemones, igitur peruenit in uos regnum Dei &c.

Matth. 12.

Falsa igitur & impia est haec de Exorcismis & adiurationibus Concionatoris huius calumnia, quod solummodo incredulis Iudaeis & superstitiosis Christianis conueniāt. Constat enim ex Euangelio, Discipulis datam esse à Christo potestatem eijciendi daemones, & eam potestatem adhuc hodie tradi ab Episcopo in solenni & consueta Clericorum ordinatione. Exorcistis, non noua adinuentione: sed antiqua Ecclesiae traditione, quam ab ipso Christo & Apostolis eius accepit, & per tot saecula in perptua praxi & consuetudine obseruauit. Etenim Christus conuocatis XII. Apostolis

Matth. 10.

Mar. ult.

dedit illis potestatem spirituum immundorum, ut eijcerent eos, & curarent omnem languorem. Post passionem autem suam ascensurus ad patrem, iterum dixit generaliter. Signa autem eos qui crediderint haec sequentur. In nomine meo daemonia eijcient. Hinc in Quarto Concilio Carthaginensi (cui etiam S. Augustinus interfuit) statutum est in haec uerba. Exorcista cum ordinatur, accipiat de manu Episcopi libellum, in quo scripti sunt Exorcismi: dicente sibi Episcopo. Accipe & commenda memoriae, & habeto potestatem imponendi manus super Energumenum, siue baptizatum siue Catechumenum. Et haec forma & consuetudo ordinandi Exorcistas, hoc est, Adiuratores, adhuc hodie obseruatur in Ecclesia ab omnibus Episcopis Catholicis. Quo igitur iure praesumit Triganus ac perfidus iste Presbyter, contra tot Euangelij & omnis Ec-

Diff. 13. in Decretis c. Exorcista.

clera iura & testimonia, suadere nunc deceptæ ac male fascinatæ plebi, ne obediat mandato Auguste tuo, quod INTERIM uocant, eò quod in eo antiqua hæc Ecclesiæ consuetudo approbatur, & aboleri prohibetur. Sexto, iterum sine uerbo Dei blaterat Nugator iste ad plebem seductam, In hæc uerba.

Quicumq; Diabolum adiurando uult cogere, is facit eum probum & ueracem, tanquam iusiurandum seruet. Qui enim dicit, Adiuuro te, is nõ amplius dicit, nisi, facio te iurare, aut iuramentum à te exigo, aut admoneo te tui iuramenti. Et facit per hoc Christum mendacem, tanquam is iniuriam fecerit Diabolo, ubi dixit eum esse mendacem. Si enim mendax est, nullum seruat iuramentum.

Deceptor plebis.

Hæc Germanicus iste Rhetor satis callide, ad decipiendum imperitum uulgus. Sed maligne fallit, dum ueris falsa permiscet, & figmētis suis uera ex scripturis interserit. Quod indocti Laici non intelligunt neq; considerant, sed temere credunt absq; iudicio, fallacibus eius sermonibus irretiti & circumuenti, ac statim sequuntur seditiosum hoc scriptum eius. Sicut scriptum est in prouerbijs de stulto iuvene, qui garrulam & uagam quietisq; impatientem sequitur meretricem, quasi bos ductus ad uictimã, & quasi agnus lasciuens & ignorans, & nescit, quod ad uincula stultus trahatur, donec trãsfingat sagitta iecur eius: Velut si auis festinet ad laqueum, & nescit, quod de periculo animæ illius agitur. Verum quidem est, quod Christus de Diabolo dicit. Mendax est & pater eius. Reliqua autem huius Paralogismi uerba, non scripturæ, sed deceptoris commenta sunt. Vbi enim scriptum habetur, quod adiurans Diabolum, facit eum probum & ueracem? Quæ item scriptura dicit, quod Adiuuro te nihil aliud sit, quam facio te iurare, aut iuramentum à te exigo, aut admoneo te iuramenti tui? Sed nec illa sunt scripturæ uerba, Christum esse mendacem, quod dixit Diabolum esse mendacem. Nec ista, Si mendax est Diabolus, nullum iuramentum seruat. Omnia hæc fraudulenta sunt figmenta peruersi & ite reprobum sensum dati Sophistæ, qui Maiestati tuæ præclaram & hæctenus obseruantissimam ciuitatem manifeste rebellem, & Ordinationi tuæ seditiose contradicentem facere cupit. Qui breui ueritatis unico dicto (Diabolus est mendax) tot admisceat & palliat sophismata falsitatis. Nemo enim Catholicorum adiurat Diabolum, ut eum faciat probum & ueracem, sed ut Deo subdit, & imperium eius agnoscat. His enim, & similibus uerbis uexatur, increpatur & flagellatur in Exorcismis nostris. Ergo maledicte Diabole, recognosce sententiam tuam, & da honorem Deo uiuo & uero!

Quomodo exorcizatur Diabolus.

Da honorem Iesu Christo filio eius & spiritui sancto, & recede ab hoc famulo Dei &c. Item, Exorcizo te immunde spiritus, in nomine patris & filij & spiritus sancti, ut exeas & recedas ab hoc famulo Dei. Ipse enim tibi imperat, maledicte ac dammate, qui pedibus super mare ambulauit, & Petro mergenti dexteram porrexit.

Hi sunt efficacissimi Exorcismi nostri, quibus insultamus & increpamus, atq; expellimus Diabolũ quotidie quãdo baptizamus.

Quin etiam scio sacerdotem Catholicum in confinibus Polonię, mihi familiarissime notum, qui cum non haberet librum Exorcismorum alium quã eum, qui uulgo Agenda dicitur, usus est fiducialiter Exorcismis, quibus circa baptizandos utimur, & per eos liberauit iuuenem quendam suæ Parochiæ, cui propria mater ita maledixerat, ut à Diabolo obsessus, uersus fuerit in furorẽ, omnibus uicinis ei compatiens, & opem Exorcismi à suo pastore flagitantibus. Facta sunt hæc ante Sex annos, dum residerem Vratislauix, & collatio illius Ecclesiæ Parochialis ad ius meum pertineret. Quid obsecro effecerunt omnes Lutherani, qui Exorcismos contemnunt & calumniantur? Hic autem sacerdos, quia habuit fidem, potuit uiolentum ab obsesso iuvene expellere Diabolum: Iuxta illud Euãgelij, Omnia possibilia sunt credenti. Hæreticis autem propter incredulitatem eorum nihil talium effectuum conceditur, ut dictum est supra. Nec admittimus confictã expositionem, de adiurando, quod nihil aliud sit Adiuuro, nisi facio te iurare, aut iuramentum à te exigo, aut tui te admoneo iuramenti. Vbi enim habetur in scripturis hæc expositio? Quis autẽ exigat iuramentum ab inanimatis creaturis? Nec legitur Saul Rex à populo iuramentum exegisse, quando adiurauit eum in hostium suorum persecutione, dicens, Maledictus uir, qui comederit panem usq; ad uesperam. Nec Dæmon à Christo, quando dixit, Adiuuro te, ne me torqueas. Nec sponsus Ecclesiæ à filiabus Hierusalem, quãdo dixit, Adiuuro uos filię Hierusalem per capreas ceruosq; camporum. Nec S. Briccius Episcopus ab infante 30. dierũ, quando dixit ei, Adiuuro te, ut dicas si ego te genui &c. Ita nec à sale aut aqua exorcizata iuramentum requirere necesse est, ut falsa uult expositio Deceptoris. Nec opus est, Diabolum semper & in omnibus dictis suis mentiri, licet recte ac uere mendax à Christo dictus sit. Non enim mentitus est quando dixit Domino, Tu es filius Dei &c. Septimo, Filius iste infidelis, perfide contra uerbum Dei dimittit legem matris sugtãtã sane cum impietate, ut longe petulantius ac malignius, quã fecit Cham patri suo, conetur matri sug uerenda detegere, et per secleratas calumnias alijs illudenda præbere atq; exponere. Proinde merito

Recens est emplũ Exorcismi per Catholicũ sacerdotem.

Mat. 9.
Matth. 17.

1. Reg. 14.
Mar. 5.

Cap. 2.

Mar. 3.

Proverb. 6.

Genes. 9.

Psal. 7. merito ac ueraciter contra illusores & cachinnatores illos, ipsa cum
 alieni inueterati sunt, & claudicauerunt à semitís suis. Et cum pa-
Iob. 30. tientissimo Iob. Nunc autem derident me iuniores tempore, filij
 stultorum & ignobilium, & in eorum canticum uersa sum, & facta
 eis in prouerbum. Abominantur me, & longe fugiunt à me, &
 faciem meam conspuere non uerentur. Ait ergo.

Calumniæ. *Vltra hæc omnia est ibi Idolatria, quia sal & aqua habentur pro*
saluatore, qui est Dei filius. Is enim solus facere potest, quicquid apud
sal & aquam queritur. Christo quoq; suis eripitur honor, & sal atq;
aquæ impenditur. Assumitur præterea in his nomen Dei & alia uer-
ba in uanum & falso. Quod Deus non dimittit impunitum. Non enim
alius est saluator, nisi Christus filius Dei, qui Deus est: sicut scri-
ptum est Esaiæ. XLIII. Ego sum Dominus, & non est absq; me
Saluator.

Hæc iste. At si quis inspiciat uerba Exorcismi, nihil horum crimi-
 num ibi inueniet, sed sanctæ sunt ibi adiurationes per tremèdum
 nomen Dei, & inuocationes Dei per dulce ac uenerabile nomen
 saluatoris nostri Iesu Christi, super creaturam salis & aquæ, ut uir-
 tutem cõtra immundos spiritus accipiat, non per Iouem aut Mar-
 tem, aliosue deos falsos & alienos; sed per Deum uerum & per in-
 uocationem Iesu Christi, cuius nomen est super omne nomen, ut

Phil. 2. in nomine eius omne genu flectatur cœlestium, terrestrium & in-
 fernorum, ut ait Paulus Apostolus. Cui consonat Princeps Apo-
 stolorũ Petrus, ita dicens: Et non est in alio aliquo salus: Nec enim

Act. 4. aliud nomen est sub cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos
 saluos fieri. Nos igitur in hoc nomine & per huius nominis in-
 uocationem, exorcizamus, benedicimus & sanctificamus istas Dei

Exorcis- creaturas. Sicut docuerunt & tradiderunt nobis Apostoli & sancti
mus salis et Martyres Christi, Clemens, Alexander, Fabianus &c. iuxta illud
aquæ per Pauli ad Timotheum. Sanctificatur enim per uerbum Dei & ora-
nomẽ Iesu. tionẽ. Ita enim ait Alexander 1. Papa supradictus. Si sale asperso

1. Tim. 4. per Helisæum prophetam, sterilitas aquæ sanata est: Quanto ma-
Epistola 11. gis diuinis precibus sacratus, sterilitatẽ rerum aufert humanarum,
4. Reg. 2. & coinquinatos sanctificat, atq; mundat & expurgat: Et cætera
 bona multiplicat, & insidias Diaboli auertit, & à phantasmatis
 uersutis homines defendit: An uero huic Martyri et Pontifici Do-
 ctissimo non plus credendum est, scripturas alleganti, quàm huic
 Apostatæ, scripturam sacram pro sua impietate maligne peruer-
 tenti. Nihil est igitur ibi Idolatriæ, sed ubiq; religiosa nominis ueri
 Dei

Dei inuocatio: Sicut ex Iohelis propheta docet idem Apostolus.
 Omnis enim quicumq; inuocauerit nomen Domini, saluus erit. *Iohel. 2.*
 Ita enim docet nos Deus ipse per Psalmistam dicens. Inuoca me *Rom. 10.*
 & honorabis me. Itaq; sacerdos Exorcismum salis & aquæ sic ex-
 orditur. Adiuutoriũ nõstrum in nomine Domini, qui fecit cœlum
 & terram. Exorcizo te creatura salis per Deum uiuum, per Deum
 uerum, per Deum sanctum. Quæ est, rogo, hic Idolatria? Addit
 exemplum Helisæi prophete ex scriptura sacra. Per Deum (inquit) *4. Reg. 2.*
 qui te per Helisæum prophetam in aquam mitti iussit, ut sanaretur
 sterilitas aque. Ea autem satisfactio non tribuitur principaliter uel ipsi
 prophete, uel naturæ salis, sed uirtuti diuinæ. Sic enim ait prophe-
 ta. Hæc dicit Dominus, Sanauit aquas has, & non erit ultra in eis
 mors neq; sterilitas. Iuxta hoc exemplum sacerdos sal per Deum
 exorcizat et ait. Vt efficiaris sal exorcizatus in salutẽ credentium,
 & sis omnibus te sumentibus sanitas animæ & corporis, & effu-
 giat atq; discedat ab eo loco, in quo aspersus fueris, omnis phanta-
 sia & nequitia ac uersutia Diabolicæ fraudis, omnisq; spiritus im-
 mundus, adiuratus per eum, qui uerturus est iudicare uiuos & mor-
 tuos, & sæculum per ignem Amen. Ecce in salutem credentium ex-
 orcizatur sal, ut efficax fiat, non ex natura sua, nec ex merito adiu-
 rantis: sed ex uirtute Dei omnipotentis, per cuius nomẽ adiuratur,
 Quemadmodum statim adiuncta testatur oratio. Sic & in Ex-
 orcismo aquæ ait sacerdos. Exorcizo te creatura aquæ, in nomine *Exorcis-*
 Dei patris omnipotentis, et in nomine Iesu Christi filij eius Domi- *mus aquæ.*
 ni nostri, & in uirtute spiritus sancti: ut hias aqua exorcizata, ad ef-
 fugandum omnem potestatem inimici, & ipsum inimicum eradi-
 care & explantare ualeas cum angelis suis Apostaticis: Per uirtu-
 tem eiusdem Domini nostri Iesu Christi, qui uenturus est iudicare
 uiuos & mortuos, & sæculum per ignem Amen. Quanta est
 igitur Apostatici huius sacerdotis, qui hæc omnia simul cum Missa *Blasphemia*
 & sacro Canone calumniose reprobatur, impietas & blasphemia: *calumniæ.*
 dum nõ ueretur nobis exprobrare Idolatriã, quod ita inuocamus
 nomen Domini, quod tremunt etiam impia Tartara. Idq; facit per
 meras calumnias, & sophisticas argutias, sine scripturarum autho-
 ritate. Non enim ex sale aut aqua Deum facimus aut Christum,
 sed per orationem & inuocationem diuini nominis, petimus be-
 nedici & sanctificari istas creaturas, ut talem uirtutem, quam ex na-
 tura non habent, per omnipotentiam Dei accipiant: Non sane, ut
 abnegetur aut excludatur ibi Christus, & sal atq; aqua pro Chri-
 sto habeantur, aut in locũ eius succedant, Sicut sceleratissime no-
 bis falso imputat iste calumniator: Sed ut Christus ipse principalis
 sit

fit sanctificator, & eiusmodi effectuum operator, hisq; creaturis ita per nomen suum sanctificatis, utatur ut instrumentis per ministerium sacerdotis. Sicut enim uere dixit de eo Ioannes Baptista.

Ioan. 1.

Hic est qui baptizat in spiritu sancto: Ita nos quoq; recte credimus & dicimus, Hic est qui sanctificat huiusmodi creaturas per uerbum & orationem: Vitur autem ex bonitate sua, non ex necessitate, ipse creaturis & ministerio sacerdotis, sicut & in Baptismo facit.

Exemplū
de Traia-
no contra
Calumniā-
tores.

Rescripsit olim Plinio secundo Traianus Imperator, Non esse suorum temporum, recipere delationes contra Christianos, sine inscriptione nominis eius, qui deferret aut accusaret. Quanto minus debet, obsecro, tuorum esse temporum, O fortissime Imperator & Rex Catholice, ut permittas in & sub Imperio tuo tam nefarijs Calumniatoribus, tam seditiosos impiosq; & blasphemos libellos, edere & in uulgus spargere: Quibus deferunt & palam accusant atq; calumniose criminantur, non certos Christianos priuim: sed totam Ecclesiam Catholicam, & cum ea Christum simul & spiritum sanctum, qui cum ea manet usq; in finem sæculi, atq; adeo in eternum: iuxta uerba ipsius Christi, in Euangelio expressa. Si Traianus persecutor & hostis publicus Christianorū, noluit pati, ut delator in occulto absq; nominis sui inscriptione certos deferret Christianos, quibus tamen propter diuersam religionem infensissimus erat: Quanto magis permittere non debet Maiestas tua, ut palam accusetur tota Ecclesia Idolatriæ & blasphemix in antiquissimis ritibus suis, quibus etiam sub Gentilium & Idolatrarū Imperio usa fuisse demonstratur. Augustinus uir pijsissimus & doctissimus: etsi Donatiste longe minus peccarent in Ecclesiam, quam faciunt Calumniatores isti seditiosissimi: in multis tamen epistolis inuicem Regibus & sæculari potestati, esse illorum officij, hæreticorum ora calamosq; reprimere, ne tantis cum scandalis Ecclesiæ fidem oppugnent. Non inuenitur (inquit ad Vincentium Donatistam) exemplum in Euangelicis & Apostolicis literis, aliquid petiti a Regibus terræ pro Ecclesia, contra inimicos Ecclesiæ. Quis negat non inueniri: Sed nondum implebatur illa prophetia. Et nunc Reges intelligite: Erudimini qui iudicatis terrā &c. Quomodo ergo Reges seruiunt Domino in timore, nisi ea quæ contra Domini iussa fuerint, religiosa seueritate prohibendo atq; plectendo.

Ioan. 14.

Matt. ult.

Regim
Christiano
rū officij.

3. q. 4. c. Non
inuenitur.

Psal. 2.

FINIS.

AD LECTOREM IOAN.

NES COCHLEVS.

Ecce pie & amice lector, quam multa nostris: qui adhuc in hæresi & schismate seditiose perdurare, ac contra Dei ordinationem utriq; Potestati supremæ rebellare intendunt: proposita & ex uarijs Bohemorum scriptis bona fide & pia intentione laboriose collecta sunt: Ut nostri a pertinaciâ hæc sua deterreatur, aliorum saltem exemplis, & considerent, quantum periculorum imminet toti Germaniæ, si in superbia sua potentissimo ac uictoriosissimo Imperatori nostro pertinaciter contradicere ac resistere non cessauerint.

Verba Henrici Tockij Canonici Magdeburgensis ad Pragenses Anno Domini M. CCCC XXXIII. Ex lib. VII. Hist. Pagina 264.

Compatimur tibi o Praga, uidentes quid nunc es. Tu ne es illa famosissima, maximis & potentissimis ciuitatibus connumerata, uix paucis (si tamen aliquibus) secunda, multis prior in donis, & maior in imperio, fide, deuotione, pace, concordia, rerum opulentia, sæculari ac diuina sapientia, & politica gloria floruisse. Tu totius et cuiuslibet religionis Christianæ exemplū extitisti. Quid autem nunc sis, tu scis, & intra teipsam iudicabis &c.

Verba Ioannis Przibram Bohemi. Ex libro de iusti belli conditionibus. Hist. lib. 6. Pag. 227.

O quantos numeros omnium mundi malorū fecerunt, qui de Regno ordinantissimo, inter Mundi regna in clyto, uilissimam Oligarchiam & Tyrannidem cruentam effecerunt: Pro certo, intolerabilis proditiōis nefas hi in hoc regnum commiserunt, qui de hoc regno, tanquā de auro obryzolum faniosum fecerunt, & hortum deliciarum in hortum spinarum commutauerunt, ius & phas considerunt, omnem ordinem a summo usq; deorsum iactauerunt &c.

Verba Ioannis Rokyzanæ, in Concilio Basiliensi, ad Iulianum Card. Hist. lib. 6. Pag. 249.

Sperantes de Paternitate uestra, & super hoc in Deo confidentes, quia manū uestram in ueteriora dirigetis, ut ea que sunt ueritatis, legis Christi, immaculate iustitiæ, unionis sanctæ & pacis, fortiantur effectum, finem debitum & persecutionem. Quatenus nos ipsi sic consolati, possimus ad propria uenientes, consolari & eos qui sunt in omni pressura & anxietate, atq; graui oppensione per bella his in annis & diebus periculosis, altriussecus contra se mutuo continuata: Ut sic reueniamus cum exultatione, afferentes manipulos gaudij, unionis, pacis & quietis &c.

Super omnia & præ omnibus considerent, precor, nostri hæc diuina sapientiæ uerba.

Time Dominum fili mi & Regem, & cum detractoribus ne commiscearis: Quoniam repente consurget perditio eorum, & ruinam utriusq; quis nouit? Proverb. 24.

Finis horum opusculorum, quæ diligenter excudit Franciscus Behem Typographus, Apud S. Victoriam prope Moguntiam, Anno Domini

M. D. XLIX.

Laus & gratiarum actio Deo Opt. Max.

*Exemplum ueri Pelicanum cernis amoris
Qui reficit pullos ipse cruore suos.
Sic amor est Christi, qui nobis sanguine fuso
Restituit uitam, ac in cruce regna dedit.*

